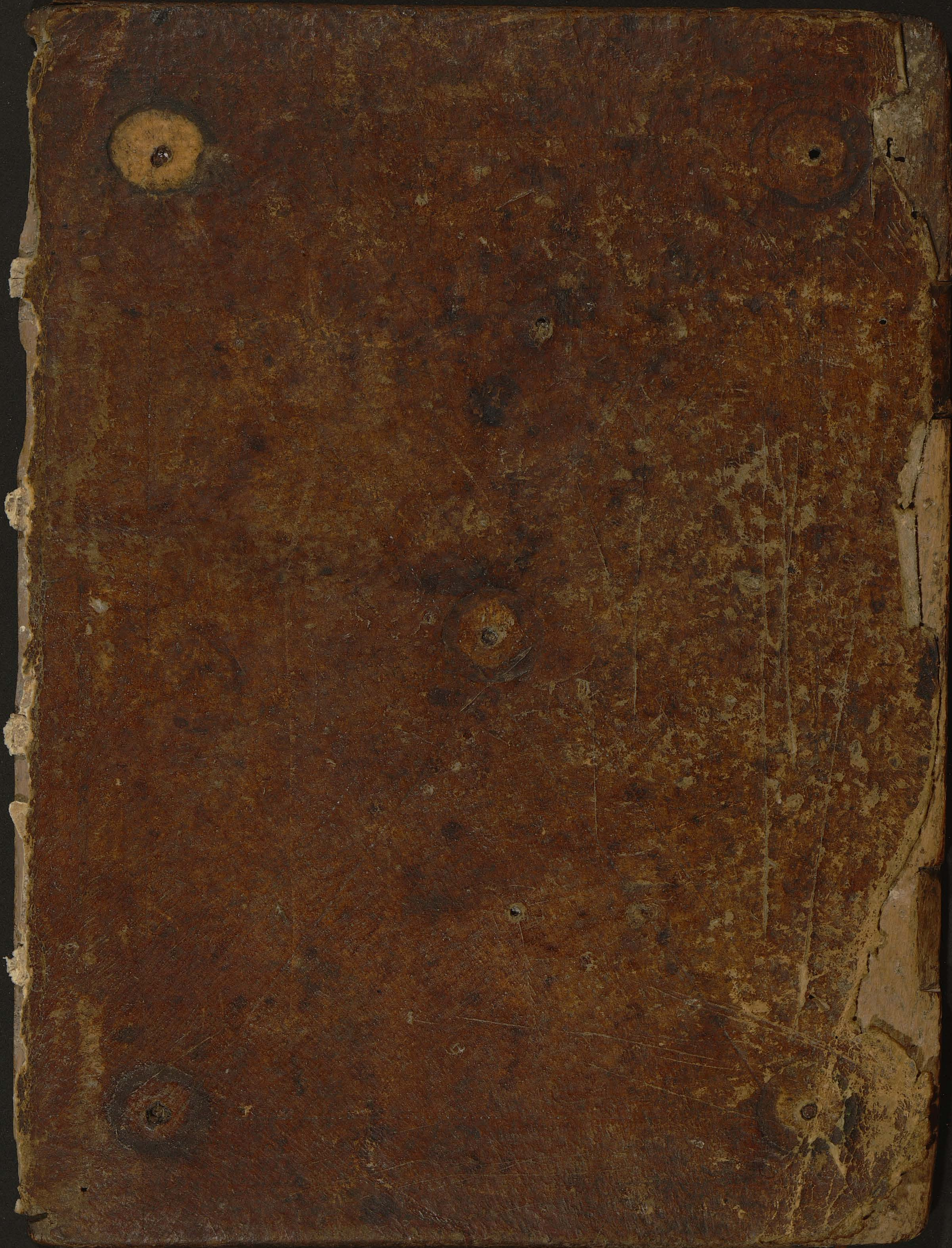

[illegible] ... in alia [illegible]

Dicit ... [illegible] ... prophetice quos vero cor[illegible]
[illegible] quadruplex est / sacre scripture [illegible] hystorice [illegible]
[illegible] sic est vel [illegible] in littera [illegible] hystoriae narratio
rei geste [illegible] Tropologice [illegible] est [illegible]
[illegible] sicut aqua [illegible] // Allegorice [illegible]
[illegible] intelligit // Sed anagogice [illegible] est [illegible]
[illegible] hystorice [illegible] civitas terrena tropologice anima fidelis
allegorice militans ecclesia anagogice celestis patria

Nota sacra scriptura quadrupliciter exponitur

Primo hystorice [illegible] res narratur ut gesta [illegible]
[illegible] ut [illegible] populi [illegible] et dicitur hystoria
[illegible] ab hystorion grece quod est videre latine ¶ 2º Allegorice
[illegible] aliud [illegible] aliud reputatur [illegible]
[illegible] ut [illegible] Jherusalem [illegible] visio pacis [illegible] civitas
[illegible] prophetis tanquam [illegible]
[illegible] per allegoriam [illegible] Jherusalem et dicitur ab alleos quod est
alienum et [illegible] alien[illegible] ¶ Tertio
[illegible] ad [illegible] aliquid faciendum
[illegible] ad nos referenda et pertinet ad mores ut David
vicit Goliam [illegible] superbiam et ut [illegible] Jherusalem [illegible] anima fidelis [illegible]
anima fidelis pacificatur et [illegible] tropologia [illegible] et dicitur
tropologia a tropos quod est conversio et logos quod est sermo [illegible] ad mores [illegible]
mores [illegible] // Quarto anagogice [illegible] sensu
[illegible] ad [illegible] celestia [illegible] de celestibus dicitur 2º Jherusalem
civitatem [illegible] triumphans et dicitur ab ana quod est sursum et
[illegible] quod est ductio quasi sursum ducit nos ad contemplationem celestium

Hystorice terrena civitas
Jherusalem — Allegorice ecclesia militans
Tropologice anima fidelis [illegible]
Anagogice celestis patria [illegible] visio pacis / personae pacificata [illegible]

[illegible]

Congiu[m] prohibet adventus / stella resolvit
Septuagesima vetat / conductus pasche reducit
Ascensio prohibet / personae trina reddit

Roma tenet scribit laudat ovid sal[illegible]
Et tibi [illegible] nescit [illegible] homo

[illegible]

vi°	Et moyses filius	Domine deus meus
iiii°	Oratione fatiebat	Domine deus meus
xxxiii°	Misericordie tue deus	Domine deus noster
iii°	Angelus domini descendit	Informatae directus
iii	Rogamus vos fratres	A consuetudo
xviii°	Assumpsit ihesus petrum	Amortuus resurgit
iiii°	Rogamus vos	Iustificationes domine meo
xv	Egressus ihesus secessit	Nulla hora
iii	Dne deus meus	Domine deus meus
viii°	Ego vado	Fiat semper
xxviii	Erant cum simone	Simiamini in hebdomade
xviii°	Locutus cum illo	Exaltabitur
xii	Iudicibus illis	Erat dies deus meus
xx°	Ascendit in currus	Redemptor prius
xxiii	Videntes ihesum	Adiuncti sunt
xxii	Ego constituit dominus	Credunt
xxxvii	Dixit ioseph fratribus	Patri suo
xxi	Ego erat pro fratribus	Prophetam cum habebit
xxvii	Dixit rebecca	Benedictio tua
xv	Ego cum hunt duos	Invectus est
v	Estote imitatores	Et veritate
xi°	Erat civitas deorum	Et constat id
iii°	Naaman princeps	Idem iste
iii	Exultant audivimus	Immemor libat
iiii°	Mulier conculcabat	Dimitte deus tuo
xviii	Respicies in	Septuagesimas suprius
xx	Honora patrem tuum	Dominus tui
xv	Accesserunt ad ihesum	Non cognat homines
iii	Factum est cum dominus	Deus descendit
iii	Emigrans ihesus	Galilee regionis ut
xx	Conveniunt filii	Sanctificatio cum
iiii°	Dicit ihesus	Salvator mundi
viii	Erat	Iudicium illa
viii	Precepit in monte	Nolite premere
iiii°	Egyptus cum quis	Liberat
vi°	Abiit in transmarie	Vetus cum in mundo
iii	Venit dies inteminis	Iudicium
iiii°	Ipse erat pascha	Deus esset
xxviii	Locutus est deus ad moysen	Deus deus meus
vi°	Ista est dies festo	Credidat in eum
xxviii	Sanctificabo nomen meum	Et deus tuus
iii	Lazarum	Et deus ipse
xx	Et perciens ihesus	Galgalum

בן שנתו לעלה: שעיר עזים
לחטאת: ולזבח השלמים בק
אילם חמשה עתדים חמש
בני שנה חמשה זה קרבן א
בן עמיהוד: ביום הש
נשיא לבני מנשה גמליאל ב
צור: קרבנו קערת כסף אח
ומאה משקלה מזרק אחד
שבעים שקל בשקל הקדש
מלאים סלת בלולה בשמן
כף אחת עשרה זהב מלא
פר אחד בן בקר איל אחד
בן שנתו לעלה: שעיר ע
לחטאת: ולזבח השלמים בקר
אילם חמשה עתדים חמ
בני שנה חמשה זה קרבן ג
פדה צור: וביום הת
נשיא לבני בנימן אבידן ב
קרבנו קערת כסף אחת ש
ומאה משקלה מזרק א
שבעים שקל בשקל הק
מלאים סלת בלולה בשמ
כף אחת עשרה זהב מל
פר אחד בן בקר איל אחד
בן שנתו לעלה: שעיר ע
לחטאת: ולזבח השלמים ב
אילם חמשה עתדים חמ
בני שנה חמשה זה קרב
גדעני: ביום העשי

infremuit

infremuit vos fremuistis

Sabbato	2a	Deut[er]o[nomii]	xx°	Et moyses filiis	Dominus deus n[oste]r
	2a	Machab[eorum]	ii°	Orone faciebat	Dominus deus n[oste]r
	2a	Eccli[astici]	xxxvi°	Miserere nri deus	Dominus deus noster
	2a	Daniel	iii°	Angelus d[omi]ni desc[endit]	In fornace dicentes
	Ep[isto]la	Thess[alonicenses]	v	Rogamus vos fr[atr]es	Pro [con]suetudo
	Ewang[elium]	Mt	xvii°	Assumpsit ih[esu]s Pe[trum]	Mortuis resurgat
Dominica	Ep[isto]la ii	Tess[alonicenses]	iiii°	Rogamus vos	Sanctificatio dno n[ost]ro
	Ewang[elium]	Mt	xv	Egressus ih[esu]s secess[it]	Ex illa hora
Feria 2a	Ep[isto]la	Daniel	ix	Dne deus n[oste]r	Dominus deus n[oste]r
	Ewang[elium]	Joh	viii°	Ego vado	Facio semper
Feria 3a	Ep[isto]la 3°	Reg[um]	xvii	Factus est sermo d[omi]ni	Immaginem in Helie
	Ewang[elium]	Mt	xxiii°	Locutus est ih[esu]s ad t[urbas]	Exaltabitur
Feria 4a	Ep[isto]la	Hest[her]	xiii	In diebus illis	Orat deus deus n[oste]r
	Ewang[elium]	Mt	xx°	Ascendens ih[esu]s ierusal[em]	Redemptionem multis
Feria 5a	Ep[isto]la	Ier[emie]	xvii	Maledictus homo	Adinventiones suarum
	Ewang[elium]	Luce	xvi	Homo quidam erat dives	Credent
Feria 6a	Ep[isto]la	Gen[esis]	xxxvii	Dixit ioseph fratribus	Patri suo
	Ewang[elium]	Mt	xxi	Homo erat p[ate]rfamilias	Prophetam eum habebant
Sabbato	Ep[isto]la	Gen[esis]	xxvii	Dixit rebecca	Benedictio tua
	Ewang[elium]	Luce	xv	Homo quidam habuit duos	Inventus est
Dominica	Ep[isto]la	Ad Ephes[ios]	v	Estote imitatores	Et veritate
	Ewang[elium]	Luce	xi°	Erat ih[esu]s eiciens demo[nium]	Et custodiunt id
Feria 2a	Ep[isto]la v	Reg[um]	iiii°	Naaman princeps	Deus israel
	Ewang[elium]	Luce	iiii	Dixit ih[esu]s [ad] turbas	Ambulabat
Feria 3a	Ep[isto]la iiii	Reg[um]	iiii°	Mulier clamabat	Vivite de reliquo
	Ewang[elium]	Mt	xviii	Respiciens ih[esu]s	Septuagesies septies
Feria 4a	Ep[isto]la	Exodi	xx	Honora patrem tuum	Domini tui
	Ewang[elium]	Mt	xv	Accesserunt ad ih[esu]m	Non coinquinat hominem
Feria 5a	Ep[isto]la	Ier[emie]	vii	Factum est verbum d[omi]ni	Usque in seculum
	Ewang[elium]	Luce	iiii	Surgens ih[esu]s	Galylee; a regimine di[?]
					Sanctificate c[?]
Feria 6a	Ep[isto]la	Num[eri]	xx	Convenerunt filii	Salvator mundi
	Ewang[elium]	Joh	iiii°	Venit ih[esu]s in civitatem	
Sabbato	Ep[isto]la	Daniel	xiii	Erat	In die illa
	Ewang[elium]	Joh	viii	Perrexit in montem	Noli peccare
Dominica Letare	Ep[isto]la	Ad Gal[atas]	iiii°	Scriptum est quoniam abraham	Liberavit
	Ewang[elium]	Joh	vi°	Abiit ih[esu]s trans mare	Venturus est in mundum
Feria 2a	Ep[isto]la	Reg[um]	iii	Venerunt due mulieres	Iudicium
	Ewang[elium]	Joh	ii°	Prope erat pascha	Dei esset
Feria 3a	Ep[isto]la	Exodi	xxxii	Locutus est dominus ad moysen	Deus deus n[oste]r
	Ewang[elium]	Joh	vii	Iam autem die festo	Credidit in eum
Feria 4a	Ep[isto]la	Ezechiel	xxxvi	Sanctificabo nomen meum	Dicit dominus omnipotens
	Ep[isto]la	Ys[aie]	i	Lavamini mundi	Dicit dominus omnipotens
	Ewang[elium]	Joh	ix	Et preteriens ih[esu]s	Galgalam

	epla	Reg	iiij	Venit mulier	Visitavit plebem suam
fra 5a	ewang	Luce	vij	Ibat ihesus in civitatem naim	[illegible]
	epla	Reg	xvij	Egrotavit filius	crediderunt in eum
fra 6a	ewang	Joh	xi	Erat quidam languens	[illegible]
	epla	Ysa	xlix	In tempore placito	dicit dominus omnipotens
sabbato	ewang	Joh	viij	Ego sum lux mundi	nec dum venerat hora eius
	epla	Hebr	ix	Christus assistens	hereditatis eterne
dominica Iudica	ewang	Joh	viij	Quis ex vobis	exivit de templo
	epla	Jone	iij	Factum est verbum	et misertus est populo
fra 2a	ewang	Joh	vij	Miserunt principes	crediderunt in eum
		Danielis	ultimo	Congregati sunt	propter metum iudeorum
fra 3a	epla	Joh	vij	Ambulabat ihesus in galilea	deus noster
	ewang	Levit	xix	Locutus est dominus	dominus deus noster
fra 4a	epla	Joh	x	Facta sunt encenia	[illegible]
	ewang	Danielis	x	Oravit daniel	domine [illegible]
fra 5a	epla	Luce	vij	Rogabat ihesum quidam	Vade in pace
	ewang	Jere	xvij	Dixit ieremias	dominus deus noster
fra 6a	epla	Joh	xi	Collegerunt pontifices	cum discipulis suis
	ewang	Jere	xviij	Dixerunt impii	iram tuam
sabbato	epla	Joh	xij	Cogitaverunt principes sacerdotum	[illegible]
	epla	Philipp	ij	Hoc sentite in vobis	gloria dei patris
dominica in ramis	ewang	Matt	xxi	Cum appropinquasset	in nomine domini
	passio	Matt	xxvi	Scitis quia post biduum	cum custodibus
	epla	Ysa	l	Dominus aperuit mihi	dominus deus [illegible]
fra 2a	ewang	Joh	xij	Ante sex dies pasche	Et abscondit se
	epla	Jere	xi	Dixit ieremias domine	tibi revelavi causam
fra 3a	~~ewang~~ Secundum marcum		de die	[illegible] confessi	mane facto
	passio	Marci	xiiij	Erat pascha	monumenti
	lectio	Ysa	lxij	Dicite filie syon	dominus deus noster
fra 4a	epla	Ysa	lxiij	Quis est iste qui venit	deus omnipotens
	passio	Luce	xxij	Appropinquabat dies	positus erat
	epla 1	Cor	xi	Convenientibus vobis	
In cena domini	ewang	Joh	xiij	Ante diem festum	faciatis
	Osee lectio	vi	v	In tribulatione sua	holocausta
In parasceve	lectio	Exodi	xij	Dixit dominus ad moysen	transitus domini
	passio	Joh	xviij	Egressus est ihesus trans torrentem	posuerunt ihesum
	lectio	Gen	j	In principio creavit deus	et [illegible]
	lectio	Exodi	xiiij	Factum est in vigilia	Et dixerunt
sabbato	lectio	Ysa	iiij	Apprehendent septem	a pluvia
	lectio	Ysa	liiij	Hec est hereditas	dominus omnipotens
	epla	Coll	iij	Si consurrexistis	cum ipso in gloria
	ewang	Matt	xxviij	Vespere autem sabbati	Ecce predixi vobis
	epla 1	Cor	v	Expurgate vetus	sinceritatis et veritatis
In die pasce	ewang	Marci	xvi	Maria magdalena	vobis
	epla	Actus	x	Stans petrus	qui credunt in eum
fra 2a	ewang	Luce	xxiiij	Duo ex discipulis	in fractione panis

fra 3a	Epla	Actuu	xiij	Surgens paulus	Dum mitti
	Ewang	Luce	xxiiij	Stetit ihc in medio	In oes gentes
fra 4a	Epla	Actuu	iij	Aperiens petrus	Petra meo
	Ewang	Johis	xxj	Postea manit	a mortuis
fra 5a	Epla	Actuu	8o	Angelus dni locutus	Nom dno
	Ewang	Johis	xx	Maria stabat	Deum meum
fra 6a	Epla	j petri	iij	Xpc semel pro peccatis	In dextra dei
	Ewang	Mt	ultio	Undecim discipuli	Consummationem seculi
Sabbato	Epla	j petri	ij	Deponentes omnem	Misericordiam consecuti
	Ewang	Johis	xx	Una sabbati maria	Resurgere
In oct pa	Epla	j Johis	vo	Omne quod natum est	Dei in se
	Ewang	Johannes	xx	Cum sero esset die illa	In nomine eius
Dnica ij p	Epla	j petri	ij	Xpc passus est	Animarum vestrarum
	Ewang	Johis	x	Ego sum pastor	Et unus pastor
Dnica iija	Epla	j petri	ij	Obsecro vos	[illegible]
	Ewang	Johis	xvj	Modicum et non videbitis	Nemo tollet a vobis
Dnica iiija	Epla	Jacobi	primo	Omne datum	[illegible]
	Ewang	Johis	xvjo	Vado ad eum	Et annunciabit vobis
Dnica va	Epla	Jacobi	primo	Estote factores	In facto suo
	Ewang	Johis	xvjo	Amen amen dico vobis	A deo exivi
In rogationibus	Epla	Jacobi	vo	Confitemini alterutrum	Multitudinem peccatorum
	Ewang	Luce	xj	Quis vestrum habebit	Petentibus se
fra 3a	~~Epla~~ ~~Ewang~~	[illegible]			
fra 6a	Epla	Effesi	iiij	Unicuique nostrum	Plenitudinis xpi
	Ewang	Johis	xvij	Sublevatis ihc oculis	Ut te vero
Dnica infra ascensionem	Epla	Actuu	j	Primum quidem sermonem	Euntem in celum
	Ewang	Marci	xvj	Recumbentibus undecim	Sequentibus signis
[illegible]	Epla	j petri	iiij	Estote prudentes	Amen meum
	Ewang	Johis	xvo	Cum venerit paraclitus	Ego dixi vobis
[illegible]	officium sicut in die				
	Lectio	Genesis	xx	Temptavit deus abraham	Et habitavit ibi
	Lectio	Exodi	xiiij	Scripsit moyses	Complevit
In vigilia penthecostes	Lectio	ysaie	iiij	Apprehendent	Et a pluvia
	Lectio	Baruch	iij	Audi israhel	Conversatus est
	Epla	Actuu	xix	Factum est cum apollo	Regno dei
	Ewang	Johis	xiiij	Si diligitis me	mecum
[illegible]	Epla	Actuu	8	Cum audissent	accipiebant spiritum
	Ewang	Johis	xiiij	Si diligitis me	mecum
In die penthecostes	Epla	Actuu	2o	Dum complerentur	Magnalia dei
	Ewang	Johis	xiiij	Si quis diligit me	Sic facio

It fra 2a ubi generaliter capitulum celebratur in vigilia penthecostes [illegible]

fra 2a	Epla	Actuu	viij	Cum audissent	Spiritum sanctum
	Ewang	Johannes	x	Amen amen dico vobis	habebat

Feria [ii]	Lectio	Sapie	i	Diligite iusticiam	[illegible]
	Epla	Actuum	iv	Stans petrus	saluos fieri
	Ewangelium	Johis	vi	Nemo potest venire	eterne vite
Feria v	Epla	Actuum	viii	Philippus descendens	in illa ciuitate
	Ewm	Luce	ix	Conuocatis ihesus	circuibant villas
Feria vi	Epla	Actuum	ii	Aperiens ~~os~~ petrus	a facie tua
	Ewm	Luce	v	Factum est in una die	hodie
	Lectio	Joel	ii	Exultate et letamini	saluus erit
	Lectio	Deut°	xvi°	Septem ebdomadas	in opere
Sabbato	Lectio	Deut°	xxvi	Cum intraueris terram	[illegible] ibi
in iiii tempore	Lectio	Leuitici	xxvi	Si in preceptis	[illegible]
	Lectio	Daniel	iii	Angelus	Benedicti [illegible]
	Epla	Actuum	xiii	Conuenit uniuersa ciuitas	spiritu sancto
	Ewm	Luce	iiii	Surgens ihesus	Galilee
	Epla	Rom	xi	O altitudo diuiciarum	in secula seculorum
		Cor	vi	Gaudete perfecti	vobiscum
	Ewm	Johis	iii	Erat homo ex phariseis	vitam eternam
In die trinitatis	Sequitur	xvi	Hec locutus	prius gloria	dixi vobis
	Ewm	Johis	xv°	Cum venerit paraclitus	meum
In die corporis christi	Epla I	Cor	xi	Ego enim accepi	non diiudicans corpus
	Ewm	Johis	vi	Caro mea vere est cibus	manet in eo
Dominica i post festum trinitatis	Epla I	Johis	iiii°	Deus caritas est	fratrem suum
	Ewm	Luce	xvi	Homo quidam erat diues	resurrexerit credent
Dominica 2a post festum trinitatis	Epla I	Johis	iii	Nolite mirari	opere et veritate
	Ewm	Luce	xiv	Homo quidam fecit cenam	cenam meam
Dominica iii post festum trinitatis	Epla I	~~Johis~~ petri	ultimo	Humiliamini	ipsi gloria in secula
	Ewm	Luce	xv°	Erant appropinquantes	penitentiam agente
Quarta	Epla	Rom	viii	Existimo	corporis nostri in christo domino
	Ewm	Luce	vi	Estote misericordes	de oculo tuo
Dominica quinta	Epla	petri	iii	Omnes unanimes	in cordibus vestris
	Ewm	Luce	v°	Cum turba irrueret	secuti sunt eum
vi Dominica	Epla	Rom	vi	Quicumque baptizati	in christo ihesu domino nostro
	Ewm	Mat	v	Dico autem vobis nisi	munus tuum
	Epla	Rom	vi°	Humanum dico	in christo ihesu domino nostro
Septima	Ewm	Marci	viii	Cum turba multa	dimisit eos
viii Dominica	Epla	Rom	viii	Fratres debitores sumus	coheredes autem christi
	Ewm	Mat	vii	Attendite a falsis	in regnum celorum
ix Dominica	Epla I	Cor	x	Non simus concupiscentes	ut possitis sustinere
	Ewm	Luce	xvi	Homo quidam erat diues	in eterna tabernacula
Dominica x	Epla I	Cor	xii	Scitis quod cum gentes	prout vult
	Ewm	Luce	~~xx~~ xix	Cum appropinquaret	in templo

3

Do. xi	Epla i	Cor.	xv	Notum vobis facio	vacua non fuit
	Evang.	Luce	xviii	Dixit ihc ad quosdam	exaltabitur
Do. xii	Epla ii	Cor.	iii	Fiduciam tale	permanet in gloria
	Evang.	Marc.	vii	Exiens ihc de finibus	mutos loqui
Do. xiii	Epla	ad Gal.	iii	Abrahe dicte sunt	credentibus
	Evang.	Luce	x	Beati oculi qui vident	Et tu fac similiter
Do. xiiii	Epla	ad Gal.	v	Spiritu ambulate	et concupiscentiis
	Evang.	Luce	xvii	Dum iret ihc	Fides tua te salvum fecit
v. 2 vi	Epla	ad Gal.	vi	Si spiritu vivimus	ad domesticos fidei
Do. xv	Evang.	Mt.	vi	Nemo potest duobus dominis	adicientur vobis
Do. xvi	Epla	ad Ephes.	iii	Obsecro vos	seculorum amen
	Evang.	Luce	vii	Ibat ihc in civitatem	plebem suam
Do. xvii	Epla	Ephes.	iiii	Obsecro vos ego vinctus	in omnibus nobis
	Evang.	Luce	xiiii	Cum intraret ihc	exaltabitur
Fa. iiii in quatuor temporibus	Lectio	Amos	ultimo	Ecce dies venient	Dns omps
	Epla	Ezre	viii	Congregatus est omnis populus	fortitudo nostra
	Evang.	Marci	ix	Unus de turba	ieiunio
Fa. vi	Epla	Osee	ultimo	Convertere Israel	in eis
	Evang.	Luce	vii	Rogabat ihm quidam	vade in pace
Sabbato quatuor temporum	Lectio	Levitici	xxiii	Locutus est dns ad moysen	dicit dns omps
	Lectio	Levitici	xxiii	Locutus est dns ad moysen	dns deus vester
	Lectio	Michee	ultimo	Dne deus noster	deus noster
	Lectio	Zacharie	viii	Hec dicit dns	dns exercituum
	Lectio	Daniel	iii	Angelus domini	[illegible]
	Epla	ad Hebr.	ix	Christus assistens pontifex	[illegible]
	Evang.	Luce	xiii	Arborem fici	die sabbati
Do. xviii	Epla	Cor.	i	Gratias ago deo	Ihu Christi
	Evang.	Mt.	xxii	Accesserunt ad ihm	interrogare
Do. xix	Epla	ad Ephes.	iiii	Renovamini spiritu	patienti
	Evang.	Mt.	ix	Ascendens ihc	potestatem hominibus
Do. xx	Epla	ad Ephes.	v	Videte quomodo caute	immaculata
	Evang.	Mt.	xxii	Simile est regnum	pauci vero electi
Do. xxi	Epla	ad Ephes.	vi	Confortamini	verbum dei
	Evang.	Ioh.	iiii	Erat quidam regulus	domus eius tota
Do. xxii	Epla	ad Philip.	i	Confidimus in domino	et laudem dei
	Evang.	Mt.	xviii	Assimilatum est regnum	de cordibus vestris
Do. xxiii	Epla	ad Phil.	iii	Imitatores	in libro vite
	Evang.	Mt.	xxii	Abeuntes pharisei	que sunt dei deo
Do. xxiiii	Epla	ad Coll.	i	Non cessamus pro vobis	[illegible]
	Evang.	Mt.	ix	Loquente ihu ad turbas	in terra illa
Do. xxv	Epla	Iere.	xxiii	Ecce dies veniunt	terram suam
	Evang.	Ioh.	vi	Cum sublevasset oculos	ipse solus
In dedicatione	Epla	Apoc.	xxi	Vidi civitatem sanctam	Ecce nova facio omnia
	Evang.	Luce	xix	Ingressus ihc	quod perierat
De sca trinitate	Epla	Cor.	xiii	Gaudete perfecti	cum omnibus vobis
	Evang.	Ioh.	xv	Cum venerit paraclitus	ego dixi vobis
De sco spiritu	Epla	Actuum	viii	Cum audissent	spiritum sanctum
	Evang.	Ioh.	xiiii	Si quis diligit me	sic facio

Incipit registrum de sanctis

de scta	Epla	phil	ij	Xpi sumus e pnob	Ac patris
aluce	Ewang	Mt	ij	descendens ihus	Era hesinget
S. b. ig̃	Epla	J°	xij	Beatus e domus	Elige homi
vndecim	Ewang	luce	j°	Missus e gabriel agl	Dm tmu
d. b. v.	Epla	Ecci	xxiiij	Fortitudo et decor	
	Ewang	luce	xj	Loquente ihu	Et custodiunt illud
Jugenti	Epla	Jere	xiiij	Stabat iux crucem ihu	Homine deus nr
katherine	Ewang	marci	xj	Hec est fides	Emit vob
pent &	Epla	apoch	xxiiij	Audiui vocem dicet	Ecentur illos
Pncto	Ewang	Joh	vj	Dixit marta ad ihm	Innuen virgi
pro defun	Epla	Ecci	xliiij	Unctio	Glia
cto	Ewang	Joh		Stabat iohnes	Filius hominis
In vigilia	Epla	Machab	xij	Vir fortissimus iuda	Apertus solnat
Andree	Ewang	Joh	x	Amen dico vobis	Inmisi mecum mediam
Andree	Epla	Rom	x	Corde credi	In cord
	Ewang	Mt	iiij	Ambulans ihus	Secuti sunt eum
Nicolai	Epla	Ecci	xliiij	Ecce sacerdos mag	Una mulier
	Ewang	luce	xvj	Erat homo	Veniat
Lucie	Epla	Cor	x	Qui gloriatur in dno	Dicebat xpo
	Ewang	Mt	xviij	Simile e regnum	Et vetera
Thome ap	Epla	Ephes	ij	Iam non estis hospites	Inspiritu sancto
	Ewang	Joh	xx	Thomas unus	Et credidit
Stephani	Epla	Acth	vj	Stephanus plenus	Obdormiuit in dno
	Ewang	Mt	xviij	Dicebat ihus tb	Immole dni
Joh ewa	Epla	Ecci	xv	Qui timet deum	Domine deus nr
	Ewang	Joh	vltio	Dixit ihus petro	Testimonium eius
	Epla	apoc	viij	Vidi supra montem	Coronam dei
Innocent	Ewang	Mt	ij	Angelus dni	Rama non sunt
	Epla	Ecci	xliiij	Beatus vir qui suffert	Domine deus nr
Thome	Ewang	Joh	xij	Nisi granum frumenti	Qui vicerit e
	Epla	Ecci	xliiij	Ecce sacerdos magnus	Granitatis
Siluestri	Ewang	Mt	xxv	Homo quidam peregre	Domine tu
	Epla	Ebreos	xiij	Sortitus vntus	Princeps dey
Felicis	Ewang	luce	x	Qui vos audit	Scripta sunt vobis
	Epla	Ecci	xlv	Dilectus deo et hominibus	Ante et discipuli
Othmari	Ewang	luce	xj	Neo tendit	Fulgebit illuminabit te
Remedii	Epla	sapie	x	Iustum deduxit	Dne deus nr
	Ewang	luce	xix	Homo quidam	Inferni abco
Poste dns ut i dn̄i luce					
Fabiani	Epla	Ebreos	xj	Beatus vir qui fide veniet	Invenit sunt domus
	Ewang	luce	vj	Descendens ihus	Gloria sunt domus
Antonii	Epla	sapie	x	Iustum deduxit	Domine deus nr
	Ewang	luce	xj	Neo accedit	Illuminabit te

	Epla	Eccli^a	vltio	vltio Confitebor t	Domine deus nr
Augusti	Ewang	Mt	xxv	Simile e regnum ce	recess eorum
	Epla	Eccli^a	xliiii	Beatus vir qui inv	domus dei nr
Crispi	Ewang	Joh	xii	Nisi granum frum	eam i celis e
	Epla	Actuum	v	[illegible] adhuc	[illegible] e xpi
Inventio Pauli	Ewang	Mt	xix	Ecce nos reliquimus	vitam eternam possidebit
	Epla	Sap^e	xiiii		
Inventio Agnetis	Ewang	Mt	xxv	Simile e regnum celorum	Et vetera
	Epla	Malach	iii	Ecce ego mitto	annis antiquis
Purificatio	Ewang	Luce	ii	Postquam impleti sunt	Verbi tui usque
	Epla	Prov	iii	Beatus qui invenit	Constant
Blasii	Ewang	Joh	xii	Nisi granum frum	eam i celis e
	Epla	Eccli^a	vltio	Confitebor tibi dne	dne deus nr
Agathe	Ewang	Mt	xxv	Simile e regnum	Et vetera
	Epla				
Galeti	Ewang	Mt	v	Nolite arbitrari	[illegible]
Kathedra Petri	Epla	Pet	primo	Petrus apostolus	ihu xpi
	Ewang	Mt	xvi	Venit ihus in partes	Solutum e in celo
Mathie	Epla	Act	primo	Exurgens petrus	cum xi apostolis
	Ewang	Mt	xi	Respondens ihus	Leve
Gregorii	Epla	Sap^e	vii	Optavi et datus	[illegible] dei
	Ewang	Mt	xxiiii	Ecce mitto	annis suis
Benedicti sicut Sancta Othmari					
Annunciatio Marie	Epla	Ysa	vii	Adiecit loqui ad Acaz	Regnum eius
	Ewang	Luce	primo	Missus e angelus	verbum tuum
Tyburtii	Epla	Sap^e	v	Iusti autem in perpetuum	domini dei nr
	Ewang	Mt	xxiii	Ecce ego mitto	[illegible]
Ambrosii sicut Gregorii pape					
Georgii	Epla	Eccli^a	xxxi	Beatus qui inventus e	Eterna [illegible]
	Ewang	Mt	xvi	Si quis vult post me	regno meo
Pyrra	Epla	Eccli^a	xv	Qui timet deum	deus noster
	Ewang	Joh	xv	Ego sum vitis vera	impleatur
Vitalis sicut in die Innocentum et Ewang sicut in die Marci					
Philippi et Jacobi apostolorum	Epla	Sap^e	v	Stabant iusti	sortem illorum
	Ewang	Joh	xiiii	Non turbetur cor vestrum	hoc faciam
sicut [illegible]	Epla	Gall	v	Confido de vobis	et ego mundo
	Ewang	Joh	iii	Erat quidam homo	vitam eternam
	Epla	Eccli^a	xv	Qui timet deum	domini dei
Joh ante portam	Ewang	Joh	vltio	Dixit ihus petro	testimonium eius
	Epla	Actuum	ii	Testificor coram	ad metam eius
Invencio Crucis	Ewang	Mt	v	Vos estis sal terre	in regno celorum
	Epla	Prov	iii	Beatus qui invenit	
Kiliani	Ewang	Mt	xxv	Homo quidam peregre	
	Epla	Prov	v	Signa [illegible]	
Barnabe	Ewang	Joh	xv	Hoc est preceptum meum	

Viti	Epla	Sap[ientie]		Sancti per fidem vicerunt	
	Ewang	Mt	x	Nolite arbitrari	[illegible]
In vigilia baptiste	Epla	Jere[mie]	primo	Priusquam te formarem	~~[illegible]~~
	Ewang	Luce	primo	Fuit in diebus Herodis	
In die s[anc]ti	Epla	Ys[aie]	xlix	Audite insule	
	Ewang	Luce	primo	Elizabeth implet[um]	plebis sue
In die xv[?] ka[lendas] julii	Epla				
	Ewang	Mt	xxiiij	Sedente	
In vigilia ap[osto]lorum	Epla	Act[uum]	iij	Petrus et Johannes	
	Ewang	Joh[annis]	ultimo	Dixit Jesus Symoni Petro	clarificaturus esset
In die s[anc]torum	Epla	Actuum	xij	Misit Herodes	apprehendere quosdam
	Ewang	Mt	xvj	Venit Jesus in partes	Erit solutum et in celis
Thome ap[osto]li	Epla	Ephe[sios]	ij	[illegible]	
	Ewang	Joh[annis]	xx	Thomas unus ex xij	
Transla[tio] mar[tini]	Ewang	Luce	xv	Sint lumbi vestri	
[illegible]	Epla	Sap[ientie]	v	Justi in perpetuum	
	Ewang	Mt	xviij	[illegible] discipulis	
	Epla	Sap[ientie]	v	Justi [illegible]	[illegible]
[illegible]	Ewang	Mt	xxv	Homo quidam peregre	[illegible]
Margarete	Epla	Cor[inthios]	x	Qui gloriatur	
	Ewang	Mt	xxv	Simile est regnum	negociatori homini
vij fratrum	Epla	Ebr[eos]	xj	Sancti per fidem vicerunt	
	Ewang	Mt	xij	Loquente Jesu ad turbas	
In divisione ap[osto]lorum	Epla	Cor[inthios]	xiij	[illegible]	Estote qui diligitis
	Ewang	Mt	x	Vocabat Jesus	Ecce ego mitto vos
	Epla	Pro[verbiorum]		~~[illegible]~~	
Magdalene	Ewang	Luce	vij	~~[illegible]~~	
Appolinaris	Epla	Eccli[astici]	xiiij	Beatus vir qui in sapientia morabitur	
	Ewang	Luce	xxij	Facta est contentio	[illegible]
Jacobi	Epla	Ephes[ios]	ij	Jam non estis hospites	
	Ewang	Mt	xx	Accessit ad Jesum mater filiorum zebedei	
Felicis et [illegible]	Epla	Ebr[eos]	x	Rememoramini	
	Ewang	Luce	xij	Sint lumbi vestri	
Invencio s[anc]ti Stephani	Epla	Act[uum]	vj	Stephanus plenus	
	Ewang	Mt	xxiij	Ecce ego mitto	
Sixti	Epla	Pro[verbiorum]	iij	Beatus homo qui invenit	
	Ewang	Mt	xxv	Homo quidam	
In vigilia laurencii	Epla	Eccli[astici]	v	Confitebor tibi	
	Ewang	Mt	xvj	Si quis vult	venire post me
In die s[anc]ti	Epla	Cor[inthios]	ix	Qui parce seminat	
	Ewang	Joh[annis]	xij	Nisi granum frumenti	
Appolinaris [illegible]	Epla	Ebr[eos]	xj	Sancti per fidem vicerunt	
	Ewang	Mt	x	Audistis [illegible]	

In vigilia assumpcionis	Epla	Eccli	xxiiij	Ab inicio et ante secula
	Ewang	Luce	xj	Extollens vocem mulier
Iudica sancta	Epla	Eccli	xxiiij	In omnibus requiem quesivi
	Ewang	Luce	x	Intravit in quoddam castellum
In oct. Laurencij	Epla	Eccli	xxxj	Beatus vir qui
	Ewang	Mt	x	Qui amat patrem
Agapiti	Epla	Cor	primo	Benedictus deus
	Ewang	Luce	xij	Sint lumbi vestri
Bernardi	Epla	Eccli	xlv	Dilectus deo
	Ewang	Luce	xj	Nemo accendit
Bartholomei	Epla	Ephes	ij	Iam non estis hospites vel ista [illegible] qui diligit
	Ewang	Luce	xxij	Facta est contentio
Augustini	Epla	Eccli	xliiij	Ecce sacerdos magnus
	Ewang	Luce	xij	Sint lumbi vestri precincti
Decollacio Iohannis	Epla	Eccli	xv	[illegible]
	Ewang	Mt	vj	Misit Herodes rex
Egidij	Epla	Eccli	xliiij	Dilectus deo et hominibus
	Ewang	Luce	xj	Nemo accendit lucernam
		Luce	xij	Sint lumbi vestri
Cornelij et Cypriani	Epla	Sap	iij	Iustorum anime
	Ewang	Mt	xxiiij	Ve vobis qui edificatis
In exaltacione sancte crucis	Epla	Phil	ij	Christus factus est obediens
	Ewang	Ioh	xij	Si exaltatus fuero
In vigilia Mathei	Epla	Prov	iij	Beatus vir qui
	Ewang	Luce	v	Vidit Ihesus hominem
Iudica sancta	Epla	Ephes	iiij	Unicuique
	Ewang	Mt	ix	Vidit Ihesus
Mauricij et sociorum	Epla	Ebr	xj	Sancti per fidem vicerunt
	Ewang	Luce	vj	Descendens Ihesus
Michaelis	Epla	Apoc	j	Significavit [illegible]
	Ewang	Mt	xviij	Accesserunt ad Ihesum
Ieronimi	Epla	Sap	x	Iustum deduxit dominus
	Ewang	Luce	xj	Nemo accendit lucernam
In vigilia Symonis	Epla	Sap	iij	Iustorum anime
	Ewang	Ioh	xv	Ego sum vitis vera
Iudica sancta	Epla	Rom	viij	Scimus quoniam diligentibus
	Ewang	Mt	xv	Convocatis xij discipulis / Hec mando vobis
In vigilia omnium sanctorum	Epla	Apoc	v	Ecce ego vidi
	Ewang	Luce	xix	Descendens Ihesus
Iudica sancta	Epla	Apoc	vij	Ecce ego Iohannes
	Ewang	Mt	v	Videns Ihesus turbas

Martini epi	Epla				
	Ewang	Mt	xxv	Vigilate quia nescitis	Constituet eum
pro amico	Ewang	Joh	xiiii	Amen amen dico	qui in me credidit
pro serenitate	Ewang	Luce	viii	Factum est in una dierum	Et mare obediunt
pro papa et episcopo	Epla	ad Gal	vi	Fratres si occupatus	
	Ewang	Joh	xiiii	Qui habet mandata	et manifestabo ei
Pro [illegible]	Epla	Ebre	xi	Fratres [illegible]	[illegible]
	Ewang	Mr	xi	Habete fidem dei	[illegible]
	Ewang	Luce	x	[illegible] potestate	Baptista
de caritate	Epla	Cor	xiii	Caritas paciens est	
	Ewang	Joh	xiii	Filioli adhuc	
de angelis	Epla	Apoc	xii	Factum est bellum	
Clementis pape	Epla	Ebre	xiii	Doctrinis variis	
	Ewang	Mt	xiii	Respice in adventus	
pro infirmis	Epla	Jac	ultimo	Tristatur	
	Ewang	Luce	vii	Intravit in capharnaum	
pro [illegible]	Epla	Cor	vii	Restat que	
	Ewang	Mt	xv	Accesserunt ad Ihesum phari[sei]	
pro bello	Epla	Bar	viii		
	Ewang	Luce	xiiii	Rex [illegible] sollicitat et	
pro penitentia	Epla	Ecc	xxxv	Misericordia	
	Ewang	Luce	xviii	Judex quidam erat	
pro rege	Epla	Ebre	xiii	Obedite prepositis	
	Ewang	Luce	xxiii	Interrogat Ihesum quid	
pro pluvia petenda	Epla	Jer	xiiii	Peccata [illegible]	
	Ewang	Mt	xv	Misereor turbe	
contra agrestibus	Epla	Jac	v	Estote ... domini	
	Ewang	Luce	x	Ecce ego mitto vos	
	Ewang	Mt	x	Euntes predicate dicentes	

Explicit registrum omnium epistolarum et ewangeliorum tam de tempore quam de sanctis

Testamentum
- novum
  - legales: Matheus, Marcus, Lucas, Johannes — libri ewangeliorum
  - sapientiales: epistole pauli — Ro, Cho, Galli, Ephe, Phili, Tess
  - prophetales: apokalypsis
  - hystoriales: actus apostolorum
- vetus
  - hystoriales: 4or libri regum — Job, Judith, Thobias, Hester, Hesdras, Neemias, Judicum
  - sapientiales: quinque libri salomonis — Proverbiorum, Sapiencia, Ecclesiastes, Ecclesiastica, Cantica
  - prophetales: xii prophete minores et 4or maiores — Ysaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel
  - legales: pentatheucum i. quinque libri Moysi — Genesis, Exodus, Leviticus, Deuteronomium

6

Ovum opus facere me cogis ex veteri . ut post
exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam ar-
biter sedeam . et quia inter se variant que sint illa
que cum greca consenciant veritate decernam . Pius labor . sed peri-
culosa presumpcio iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum
senis mutare linguam . et canescentem iam mundum ad inicia
retrahere parvulorum . Quis enim doctus pariter vel indoctus cum in manus
volumine assumpserit . et a saliva quam semel imbibit viderit dis-
crepare quod lectitat / non statim erumpat in vocem falsarium
me clamans esse sacrilegum qui audeam aliquid in veteribus libris addere
mutare . corrigere . Adversus quam invidiam duplex causa me con-
solatur . quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes et verum non
esse eciam maledicorum testimonio comprobatur . Si enim latinis
exemplaribus fides est adhibenda respondeant quibus tot sunt ex-
emplaria pene quot codices . Sin autem veritas est querenda
de pluribus / cur non ad grecam originem revertentes . ea que

vel a viciosis vel in veteribus male edita vel a presumptoribus im-
peritis peius emendata vel librariis dormitantibus aut addita
sunt aut mutata corrigamus. Neque ego de veteri disputo
testamento quod a septuaginta senioribus in grecam linguam versum
tercio gradu ad nos usque pervenit. Non quero quid aquila quid
symmachus sapiant, quare theodocion inter novos et veteres medius
incedat; sit illa vera interpretatio quam apostoli probaverunt. De novo
nunc loquor testamento quod grecum esse non dubium est, excepto
apostolo matheo qui primus in iudea evangelium christi hebreis
litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat et diversos
rivulorum tramites ducit, uno de fonte querendum est. Pretermitto
eos codices quos a luciano et esicio nuncupatos
paucorum hominum asserit perversa contencio, quibus utique nec in ve-
teri testamento post septuaginta interpretes emendare quod
licuit nec in novo profuit emendasse, cum multarum gentium
linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt.

Igitur haec praesens praefatiuncula pollicetur quattuor tantum evangelia quorum
ordo est iste Mattheus Marcus Lucas Iohannes emendata conlatione
graecorum sed et veterum quae ne multum a lectionis latinae consuetudine
discreparent ita calamo temperavimus ut his tantum quae sensum
videbantur mutare correctis reliqua manere pateremur ut
fuerant // Canones quoque quos Eusebius caesariensis episcopus
alexandrinum secutus ammonium in decem numeros ordinavit sicut in graeco
habentur expressimus / Sed si quis de curiosis voluerit nosse quae in
evangeliis vel eadem vel vicina vel sola sint eorum distinctione
cognoscat Magnus siquidem hic in nostris codicibus error
inolevit dum quod in eadem re alius evangelista plus dixit in alio
quia minus putaverint addiderunt vel dum eundem sensum alius
aliter expressit Ille qui unum e quattuor primum legerat ad
eius exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos Unde accidit
ut apud nos mixta sint omnia et in marco plura lucae
atque rursum in mattheo Iohannis et marci et ceteris reliquorum

que in alijs propria sunt reperiuntur. Cum ita canones legeris qui
subiecti sunt confusionis errore sublato et similia omnium scies
et singulis sua queque restitues. In canone primo concordant
mattheus marcus lucas iohannes. In secundo tres mattheus mar-
cus lucas. In tercio tres mattheus lucas iohannes. In quarto
tres mattheus lucas iohannes. In quinto duo mattheus marcus.
In sexto duo mattheus marcus. In septimo mattheus iohannes.
In octavo duo lucas marcus. In nono duo lucas iohannes.
In decimo propria unusquisque que non habentur commiscuit. Singulis
vero euangelijs ab uno incipiens usque ad finem librorum
dispar numerus increscit. Hic nigro colore perscriptus sub
se habet alium ex minio numerum discolorem qui ad decem usque
procedens indicat prior numerus in quo sit canon requiren-
dus. Cum igitur aperto codice verbi gratia illud sive illud
capitulum scire volueris cuius canonis sit statim ex subiecto
numero doceberis et recurrens ad principia in quibus canonum

est digesta congeries · eodemque statim canone ex titulo frontis
invento illum quem querebas numerum eiusdem evangeliste qui et ipse
et in scriptione signatur invenies / atque e vicino ceterorum trami-
tibus inspectis quos numeros e regione habeant adnotabis. Et
cum scieris recurres ad volumina singulorum · et sine mora reper-
tis numeris quos ante signaveras reperies / et loca in quibus vel eadem
vel vicina dixerunt. Opto ut in Christo valeas et memineris

Matheus sicut in ordine /// papa mei beatissime
primus ponitur · ita in iudea evangelium primus scripsit
cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit · duorum
in generatione Christi principia presumens unius cuius prima circumcisio
in carne alterius cuius secundum cor electio fuit · et ex utrisque in
patribus Christus · sicque quaternario denario numero triformiter posito
principium a credendi fide in electionis tempus porrigens · et ex
in electione transmigrationis diem dirigens / atque a transmigratione
usque ad Christum definiens · decursam adventus domini ostendens generationem

ut et mūd satisfacēt et ipi et si quid erat credēt. et dei
ipse opus mostrans etiā i filijs q̄s eos posuit p ope-
rantes apliac testio nō negaret et auctor omi rez
tpus. ordo. nūs. dispones. uel uiam. q fidi merce i e
deus ipse est q sans et quo mlic. sus sblege. natus ex
virgine. passus i carne. omnia i cruce sspit ut triumphās
eā i semetipso resurgēs i corpe. et pris nomē i pnb;
filio. et filij nomē pri restituēs i filijs sine principio
sit sine andens unū se cū pre et qui ung e sed q
cuius utile desiderantibz deū e sit pma uel media uel
pfecta cognoscē. ut et uocatz apli. et opus omni. et di
litatz dei i carne nascentis pmissa legentes intelligat
atqz i eo quo apphensi sūt et apphendere copiant re
cognoscat. nobis em hic i studio argumenti fuit
et fidem facte rei tradē. et operantis dei intellige
daz diligēt dispositionem quentibz nō tacē. Cap primum

Liber generacionis ihesu christi filii dauid filii ab
raham Abraham autem genuit ysaac Ysaac autem
genuit iacob Jacob autem genuit iudam et fratres
eius Judas autem genuit phares et zaram de thamar
Phares autem genuit esrom Esrom autem genuit aram Aram
autem genuit aminadab Aminadab autem genuit naazon Naaz
on autem genuit salmon Salmon autem genuit booz de raab Booz
autem genuit obed ex ruth Obed autem genuit yesse Yesse autem genuit
dauid regem Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fuit
urie Salomon autem genuit roboam Roboam autem genuit abiam
Abia autem genuit aza Aza autem genuit yozaphat Yoza
phat autem genuit yoram Joram autem genuit ozyam Ozyas
autem genuit yoatham Yoatham autem genuit achaz Achaz autem
genuit ezechiam Ezechias autem genuit manassen Manas
ses autem genuit amon Amon autem genuit yosiam Josias autem
genuit yechoniam et fratres eius in transmigracione babylonis

Eleazar aut genuit
mathan aut genuit
Et a david usque ad trans-
migracionem babilonis
generaciones quatuordecim

Et post transmigrationem babylonis Iechonias genuit salathiel. Sala-
thiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abyud. Aby-
ud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem
genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit eli-
ud. Eliud autem genuit / Iacob. Iacob autem genuit ioseph virum
marie. de qua natus est ihesus qui vocatur christus. Omnes ergo
generationes ab abraham usque ad david generationes quatuordecim
et a transmigratione babylonis usque ad christum quatuordecim
generationes. Christi autem generatio sic erat. Cum esset despon-
sata mater ihesu maria ioseph. antequam convenirent inventa
est in utero habens de spiritu sancto. Joseph autem vir eius cum esset
iustus. et nollet eam traducere. voluit occulte dimittere eam.
Hec autem eo cogitante. ecce angelus domini in sompnis apparuit
ei dicens. Joseph fili david noli timere accipere mariam
coniugem tuam / quod enim in ea natum est. de spiritu sancto est. Pariet
autem filium et vocabis nomen eius ihesum. ipse enim salvum faciet

populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod
dictum est a domino per prophetam dicentem. Ecce virgo in utero habebit et pa-
riet filium. et vocabit nomen eius emanuel. quod est inter-
pretatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a sompno fecit
sicut precepit ei angelus domini. et accepit coniugem suam et non
cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum et vo-
ij Cum ergo natus esset // cavit nomen eius ihesum
ihesus in bethleem iude in diebus herodis regis
Ecce magi ab oriente venerunt ierusalem dicentes. Ubi est qui
natus est rex iudeorum. Vidimus enim stellam eius in oriente. et
venimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est et
omnis ierusalem cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et
scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi
dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetam.
Et tu bethleem terra iuda nequaquam minima es in principibus
iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel

Tunc herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab
eis tempus stelle que apparuit eis. Et mittens eos in bethleem
dixit. Ite et interrogate diligenter de puero. Et cum inveneritis
renunciate michi. ut et ego veniens adorem eum. Qui cum
audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderant
in oriente antecedebat eos. usque dum veniens staret supra ubi
erat puer. Videntes autem stellam magi gavisi sunt gaudio
magno valde. Et intrantes domum invenerunt puerum cum
maria matre eius. Et procidentes adoraverunt eum. Et apertis
thesauris suis obtulerunt ei munera aurum thus et
mirram. Et responso accepto in sompnis ne redirent ad
herodem. per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum
recessissent. ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph
dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius. et fuge in
egiptum. et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut
herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens.

accepit puerum et matrem eius nocte et recessit in egyptum
Et erat ibi usque ad obitum herodis ut adimpleretur quod dictum est
a domino per prophetam dicentem Ex egypto vocavi filium meum Tunc
herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde Et
mittens occidit omnes pueros qui erant in bethlehem et in omnibus
finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat
a magis Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam di-
centem Vox in rama audita est ploratus et ululatus multus rachel
plorans filios suos et noluit consolari quia non sunt Defuncto
autem herode ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph
in egypto dicens Surge et accipe puerum et matrem eius et
vade in terram israhel defuncti sunt enim qui querebant animam pueri
consurgens accepit puerum et matrem eius et venit in terram israhel
Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro herode pa-
tre suo timuit illo ire Et amonitus in sompnis secessit in partes
galilee Et veniens habitavit in civitate que vocatur nazareth

bimatus bimatus [illegible] spacium duorum annorum et dicitur ab [illegible] penultimam [illegible] Rama [illegible]

ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam nazareus vocabitur

In diebus autem illis venit iohannes baptista iii

predicans in deserto iudee et dicens penitentiam agite appro-

pinquavit enim regnum celorum. hic est enim de quo dictum est per

ysayam prophetam dicentem vox clamantis in deserto parate viam

domini rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat

vestimentum de pilis camelorum et zonam pelliceam circa

lumbos suos. Esca autem eius erat locuste et mel silvestre

Tunc exibat ad eum omnis iherusalem et omnis iudea et omnis

regio circa iordanem et baptizabantur in iordane ab eo

confitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum

venientes ad baptismum suum dixit eis progenies vipe-

rarum. quis demonstravit vobis fugere a ventura ira. Facite

ergo fructum dignum penitentie et ne velitis dicere intra vos

patrem habemus abraham. Dico enim vobis quoniam potens est deus

de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis

ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor que non facit
fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem baptizo
vos in aqua ad penitentiam. Qui autem post me venturus est
fortior me est, cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse
vos baptizabit in spiritu sancto et igne. Cuius ventilabrum in
manu sua, et permundabit aream suam, et congregabit triticum
in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.
Tunc venit Ihesus a Galilea in Iordanem ad Iohannem ut bap-
tizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens: Ego a te
debeo baptizari, et tu venis ad me? Respondens autem Ihesus dixit
ei: Sine modo, sic enim decet nos adimplere omnem iustitiam. Tunc
dimisit eum. Baptizatus autem Ihesus confestim ascendit de
aqua, et ecce aperti sunt ei celi, et vidit spiritum dei descen-
dentem sicut columbam et venientem super se. Et ecce vox de
celis dicens: Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui. iiij

iiij Tunc Ihesus ductus est in desertum a spiritu ut.

[illegible]

temptaretur a dyabolo Et cum ieiunasset quadraginta diebus
& xl noctibus postea esuriit Et accedens temptator di
xit ei Si filius dei es dic ut lapides isti panes fi
ant Qui respondens dixit Scriptum est Non in solo pane vi
vit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei Tunc as
sumpsit eum dyabolus in sanctam civitatem & statuit eum supra
pynnaculum templi & dixit ei Si filius dei es mitte te
deorsum Scriptum est enim quia angelis suis mandavit de
te & in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum Ait illi Iesus rursum scriptum est Non temptabis
dominum deum tuum Iterum assumpsit eum dyabolus in montem excel
sum valde & ostendit ei omnia regna mundi & gloriam eorum &
dixit illi Hec omnia tibi dabo si cadens adoraveris me
Tunc dixit ei Iesus Vade Sathana Scriptum est enim Dominum
deum tuum adorabis & illi soli servies Tunc reliquit eum dyabolus
& ecce angeli accesserunt & ministrabant ei Cum autem audisset

[illegible]

Iesus quod iohannes traditus esset · secessit in galileam Et relicta
civitate nazareth · venit et habitavit in capharnaum
maritimam in finibus zabulon et neptalim ut adim
pleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem terra zabulon
et terra neptalim via maris trans iordanem galilee gentium
populus qui sedebat in tenebris · lucem vidit magnam et
sedentibus in regione umbre mortis · lux orta est eis Ex
inde cepit iesus predicare et dicere penitentiam agite appropinquavit
enim regnum celorum Ambulans autem iuxta mare galilee
vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus · et andream fratrem
eius mittentes rete in mare erant enim piscatores Et ait
illis venite post me · faciam vos fieri piscatores hominum At
illi continuo relictis retibus secuti sunt eum Et procedens
inde · vidit alios duos fratres iacobum zebedei et io
hannem fratrem eius in navi cum zebedeo patre eorum refici
entes retia sua · et vocavit eos Illi autem statim relictis retibus

et preterea secuti sunt eum // Et circuibat ihesus totam galileam do-

cens in synagogis eorum et predicans evangelium regni et sanans

omnem languorem et omnem infirmitatem in populo Et abiit opi-

nio eius in totam syriam. et obtulerunt ei omnes male

habentes variis languoribus et tormentis comprehensos. et qui

demonia habebant. et lunaticos. et paraliticos et curavit

eos Et secute sunt eum turbe multe. de galilea et de decapo-

li et de ierosolimis. et de iudea. et de transiordanem.

V Videns autem turbas ihesus ascendit in montem Et cum

sedisset. accesserunt ad eum discipuli eius Et ape-

riens os suum docebat eos dicens Beati pauperes spiritu

quoniam ipsorum est regnum celorum Beati mites quoniam ipsi pos-

sidebunt terram Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur Beati

qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur

Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur Beati mundo

corde quoniam ipsi deum videbunt Beati pacifici quoniam filii dei

Duo est inter mitem et mansuetum quia mitis est qui nullum offendit sed mansuetus est qui se offendentes paciencter tollerat et sustinet.

vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quoniam
ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint vobis
homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum
adversum vos mentientes propter me. Gaudete et exultate
quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt
prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Quod si sal
evanuerit in quo salietur. Ad nichilum valet ultra nisi
ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi.
Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque ac-
cendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super cande-
labrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat
lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glori-
ficent patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni
solvere legem aut prophetas. Non veni solvere legem sed adimplere.
Amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra iota
unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant.

xxj a

Qui solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic

homines minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et

docuerit hic magnus vocabitur in regno celorum. Amen dico

vobis nisi habundaverit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum

non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis

Non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego

autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit

iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit conci-

lio. Qui autem dixerit fatue reus erit gehenne ignis. Si

offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia

frater tuus aliquid habet adversum te relinque ibi

munus tuum ad altare et vade prius reconciliari

fratri tuo et tunc veniens offeres munus tuum. Esto consen-

ciens adversario tuo cito dum es in via cum eo ne forte

tradat te adversarius iudici et iudex tradat te ministro et in

carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec

reddas novissimum quadrantem. Audistis quia dictum est anti-

quis Non mechaberis. Ego autem dico vobis quia omnis q[ui]

viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in
corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te erue
eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum
tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera
manus tua scandalizat te abscide eam et proice abs te. Ex
pedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus
tuum eat in gehennam. Dictum est autem: Quicumque dimiserit
uxorem suam det illi libellum repudii. Ego autem dico vobis
quia omnis qui dimiserit uxorem suam excepta causa fornica
tionis facit eam mechari. Et qui dimissam duxerit adulte
rat. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non periurabis. Red
des autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare
omnino, neque per celum quia thronus Dei est, neque per terram quia scabellum
pedum eius, neque per Ierosolimam quia civitas est magni regis,
neque per caput tuum iuraveris quia non potes unum capillum
facere album aut nigrum. Sit autem sermo vester: est est, non non. Quod autem his

Audistis quia dictum est oculum pro oculo
et dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo
sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam prebe illi
et alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere et tunicam
tuam tollere dimitte ei et pallium. Et quicumque te angariaverit
mille passus vade cum illo alia duo. Qui petit
a te da ei. Et volenti mutuari a te ne avertaris. Audistis
quia dictum est diliges proximum tuum et odio habebis
inimicum tuum. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. benefacite
his qui oderunt vos. et orate pro persequentibus et
calumniantibus vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est. qui
solem suum oriri facit super bonos et malos. et pluit super
iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt
quam mercedem habebitis. Nonne et publicani hoc faciunt. Et
si salutaveritis fratres vestros tantum quid amplius facitis. nonne et ethnici
hoc faciunt. Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est.

Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram VI
hominibus ut videamini ab eis alioquin mercedem
non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis ele-
mosinam noli tuba canere ante te sicut ypocrite faciunt in sy-
nagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico
vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam
nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit ele-
mosina tua in abscondito. Et pater tuus qui videt in abscon-
dito reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut ypocrite qui amant
in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut vide-
antur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Tu
autem cum orabis intra in cubiculum tuum et clauso hostio ora
patrem tuum in abscondito. Et pater tuus qui videt te in abscon-
dito reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici faciunt.
Putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo

Ypocrita dicitur qui simulat esse quod non est ... recitator et erroribus

assimilari eis. Scit enim pater vester quibus opus sit antequam petatis e-
um. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur
nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. Panem nostrum cottidianum da nobis hodie
Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationem. Sed
libera nos a malo. Amen. Si enim dimiseritis hominibus
peccata eorum, dimittet et vobis pater vester celestis debita vestra
Si autem non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet
vobis peccata vestra. Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut
ypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut appareant
hominibus ieiunantes. Amen dico vobis quia receperunt mercedem
suam. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum et faciem tuam
lava, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in abs-
condito. Et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite

thezaur

thezaurizare vobis thezauros in terra ubi erugo et tinea de
molitur et ubi fures effodiunt. Thezaurizate autem vobis
thezauros in celo ubi neque tinea neque erugo demolitur
et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thezaurus
tuus ibi est cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si
fuerit oculus tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem
oculus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen
quod in te est tenebre sunt ipse tenebre quante erunt. Nemo
potest duobus dominis servire. Aut enim unum odio habebit et alterum
diliget aut unum sustinebit et alterum contempnet. Non potestis
deo servire et mamone. Ideo dico vobis ne solliciti sitis anime
vestre quid manducetis neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima
plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum. Respicite vola
tilia celi quoniam non serunt neque metunt neque congregant in
horrea et pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis
pluris estis illis. Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam

sua cubitum unum. Et de vestimento quid solliciti estis. Con-

siderate lilia agri quomodo crescunt non laborant neque nent.

Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coop-

ertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est

et cras in clibanum mittitur Deus sic vestit quanto magis

vos minime fidei. Nolite ergo solliciti esse dicentes quid ma-

ducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inqui-

runt. Scit enim pater vester quia hiis omnibus indigetis. Querite ergo

primum regnum Dei et iusticiam eius et hec omnia adicientur vobis. Nolite

ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus

erit sibi ipsi. Sufficit enim diei malicia sua. VII 1

Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio

iudicaveritis iudicabimini. Et in qua mensura mensi

fueritis remecietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui et trabem

in oculo tuo non vides. Aut quomodo dicis fratri tuo sine eiciam

festucam de oculo tuo et ecce trabs est in oculo tuo. Ypocrita

eice primum trabem de oculo tuo / et tunc videbis eice festucam
de oculo fratris tui / Nolite sanctum dare canibus neque mittatis
margaritas vestras ante porcos ne forte conculcent eas
pedibus suis et conversi canes dirumpant vos / Petite
et dabitur vobis / querite et invenietis / pulsate et aperietur
vobis / Omnis enim qui petit accipit / et qui querit invenit
et pulsanti aperietur / Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius
suus panem numquid lapidem porriget ei / Aut si piscem pe
tierit numquid serpentem porriget ei / Si ergo vos cum sitis
mali nostis bona data dare filiis vestris / quanto magis pater
vester qui in celis est dabit bona petentibus se / Omnia ergo quecumque vultis
ut faciant vobis homines et vos facite eis / Hec est enim lex et
prophete / Intrate per angustam portam / quia lata porta et
spaciosa via que ducit ad perditionem / et multi sunt qui intrant
per eam / Quam angusta porta et arta via que ducit ad vitam
et pauci sunt qui inveniunt eam / Attendite a falsis prophetis

qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt
lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid
colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus. Sic omnis
arbor bona fructus bonos facit. Mala autem arbor fructus
malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere
neque arbor mala fructus bonos. Omnis arbor que non
facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Igitur
ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi
Domine Domine intrabit in regnum celorum. Sed qui facit voluntatem
patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum. Multi
dicent mihi in illa die Domine nonne in nomine tuo prophetavimus et in
nomine tuo demonia eiecimus et in nomine tuo virtutes multas
fecimus. Et tunc confitebor illis quia numquam novi vos. Dis-
cedite a me omnes qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit verba mea
hec et facit ea assimilabitur viro sapienti qui edificavit domum suam
supra petram et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt

venti et irruerunt in domum illam et non cecidit fundata

enim erat super firmam petram. Et omnis qui audit verba mea

hec et non facit ea similis erit viro stulto qui edificavit domum

suam super arenam et descendit pluvia et venerunt flumina et

flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit. et

fuit ruina eius magna. Et factum est cum consummasset ihesus verba

hec admirabantur turbe super doctrina eius. erat enim docens eos sicut

potestatem habens et non sicut scribe eorum et pharisei.

VIII

Cum autem descendisset de monte secute sunt eum

turbe multe. Et ecce leprosus veniens adorabat

eum dicens domine si vis potes me mundare. Et extendens ihesus

manum tetigit eum dicens volo mundare. Et confestim mundata

est lepra eius. Et ait illi ihesus vide nemini dixeris. sed vade ostende

te sacerdotibus et offer munus tuum quod precepit moyses in tes

timonium illis. Cum autem introisset capharnaum accessit ad eum

centurio rogans eum et dicens domine puer meus iacet in domo

paliticus et male torquetur Et ait illi ihesus Ego veniam
et curabo eum Et respondens centurio ait Domine non sum
dignus ut intres sub tectum meum sed tantum dic verbo et sana
bitur puer meus Nam et ego homo sum sub potestate constitutus ha
bens sub me milites Et dico huic vade et vadit Et alio
veni et venit Et servo meo fac hoc et facit Audiens
autem ihesus miratus est et sequentibus se dixit Amen dico
vobis non inveni tantam fidem in israel Dico autem vobis quod multi
ab oriente et occidente venient et recumbent cum abraham et
ysaac et iacob in regno celorum filii autem regni eicientur
in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium Et dixit
ihesus centurioni vade sicut credidisti fiat tibi Et sanatus
est puer in illa hora Et cum venisset ihesus in domum petri
vidit socrum eius iacentem et febricitantem Et tetigit manum
eius et dimisit eam febris Et surrexit et ministrabat eis
Vespere autem facto obtulerunt ei multos demonia habentes Et eiciebat

spiritus verbo, et omnes male habentes curavit. ut adimpleretur
quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras
accepit et egrotationes portavit. Videns autem ihesus turbas mul-
tas circum se iussit ire discipulos suos trans fretum. Et accedens
unus scriba dixit illi. Magister sequar te quocumque ieris. Et
dicit ei ihesus. Vulpes foveas habent et volucres celi nidos.
filius autem hominis non habet ubi reclinet caput suum. Alius autem
de discipulis eius ait illi. Domine permitte me primum ire et se-
pelire patrem meum. Ihesus autem ait illi. Sequere me et dimitte
mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo
in naviculam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari ita ut navicula operiretur fluc-
tibus. Ipse vero dormiebat. Et accesserunt et suscitaverunt eum
dicentes. Domine salva nos perimus. Et dicit eis ihesus. Quid timidi estis
modice fidei. Tunc surgens imperavit ventis et mari et facta est
tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes. Qualis

quia venti et mare obediunt ei. Et cum venisset trans fretum
in regionem Gerasenorum occurrerunt ei duo habentes demonia
de monumentis exeuntes sevi nimis ita ut nemo posset
transire per viam illam Et ecce clamaverunt dicentes Quid nobis et
tibi Ihesu fili Dei Venisti huc ante tempus torquere nos
Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum pascens
Demones autem rogabant eum dicentes Si eicis hinc nos
mitte nos in porcos Et ait illis ite. At illi exeuntes
abierunt in porcos Et ecce in magno impetu abiit totus grex
per preceps in mare et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugierunt
et venerunt in civitatem et nunciaverunt omnia et de hiis qui demonia
habuerant Et ecce tota civitas exiit obviam Ihesu et roga-
bant eum ut transiret a finibus eorum
Et ascendens in naviculam transfretavit et venit in civitatem suam. Et
ecce offerebant ei paraliticum iacentem in lecto Et videns Ihesus fidem
illorum dixit paralitico Confide fili remittuntur tibi peccata. Et ecce

quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum vi-
disset ihesus cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatis mala
in cordibus vestris. Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata
tua aut dicere Surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius
hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata Tunc ait paralitico
Surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et surrexit et
abiit in domum suam. Videntes autem turbe timuerunt et glorificave-
runt deum qui dedit potestatem talem hominibus. Et cum transiret
inde ihesus vidit hominem sedentem in theloneo mattheum nomine.
Et ait illi Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum
est discumbente eo in domo. Ecce multi publicani et peccatores
venientes discumbebant cum ihesu et discipulis eius. Et videntes
pharisei dicebant discipulis eius Quare cum publicanis et pecca-
toribus manducat magister vester. At ihesus audiens ait Non est opus
valentibus medicus sed male habentibus. Euntes autem discite quid
est Misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos

sed iniustos. Tunc accesserunt ad eum discipuli iohannis dicentes
Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter discipuli autem tui
non ieiunant. Et ait illis ihesus. Numquid possunt filii sponsi
lugere quamdiu cum illis est sponsus. Venient autem dies cum
auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt. Nemo autem mittit
commissuram panni rudis in vestimentum vetus. Tollit enim plenitudinem
eius a vestimento et peior scissura fit. Neque mittunt vinum no
vum in utres veteres. Alioquin rumpuntur utres et vinum effunditur
et utres pereunt. Sed vinum novum in utres novos mittunt
et ambo conservantur. Haec illo loquente ad eos ecce princeps
unus accessit et adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defunc
ta est. Sed veni impone manum super eam et vivet. Et sur
gens ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecce mulier que sanguinis
fluxum patiebatur duodecim annis accessit retro et tetigit
fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum
vestimentum eius salva ero. At ihesus conversus et videns eam dixit illi

Confide filia fides tua te salvam fecit Et salva fac
ta est mulier ex illa hora Et cum venisset ihesus in domum principis et
vidisset tybicinas et turbam tumultuantem dicebat Recedite
non est enim mortua puella sed dormit Et deridebant eum Et
cum eiecta esset turba intravit et tenuit manum eius Et sur
rexit puella Et exiit fama hec in universam terram illam
Et transeunte inde ihesu secuti sunt eum duo ceci clamantes
et dicentes miserere mei fili david Cum autem venisset domum
accesserunt ad eum ceci et dicit eis ihesus Creditis quia hoc
possum facere vobis Dicunt ei Utique domine Tunc tetigit oculos
eorum dicens Secundum fidem vestram fiat vobis Et aperti sunt oculi
eorum Et comminatus est eis ihesus dicens Videte ne quis sciat
Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa Et
Egressis autem illis ecce obtulerunt ei hominem demonium
habentem Et eiecto demonio locutus est mutus et mirate sunt
turbe dicentes numquam apparuit sic in israel Pharisei autem dicebant

In principio de mediore civitate demonstrat. Et circuibat
ihc civitates omnes et castella docens in synagogis eorum
et predicans evangelium regni et curans omnem languorem et omnem
infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis quia erant
vexati et iacentes sicut oves non habentes pastorem. Tunc dicit
discipulis suis messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo
dominum messis ut mittat operarios in messem suam.
Et convocatis xii discipulis suis dedit illis potestatem
spirituum immundorum ut eicerent eos et curarent omnem lan-
guorem et omnem infirmitatem. Duodecim autem apostolorum sunt haec
nomina. Primus Symon qui vocatur petrus et andreas frater eius. Iacobus ze-
bedei et iohannes frater eius. Philippus et bartholomeus. Thomas
et matheus publicanus. Iacobus alphei et thadeus. Symon
cananeus et iudas scariotes qui et tradidit eum. Hos duodecim
misit ihc precipiens eis dicens. In viam gentium ne abie-
ritis et in civitates samaritanorum ne intraveritis sed potius

[illegible interlinear glosses]

Marginal note: Querit [illegible] duos discipulos salvator haberet quare post illos voluit duodecim apostolos mittere [illegible] duos discipulos habebat [illegible] tot erant linguarum [illegible] duodecim autem apostolos ele[git] ad [illegible] [illegible] vocaturi erant ad fidem trinitatis [illegible] quatuor partibus mundi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duodecim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] officium apostolorum [illegible] vite et [illegible] operis et sermonis

ite ad oves que perierant domus israel. Euntes autem predicate

dicentes quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate

mortuos suscitate leprosos mundate demones eicite.

Gratis accepistis gratis date. Nolite possidere aurum neque

argentum neque pecuniam in zonis vestris neque peram in via

neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus

enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem civitatem aut castellum

intraveritis interrogate quis in ea dignus sit et ibi manete donec

exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes pax

huic domui. Et si quidem fuerit digna domus veniet pax vestra

super eam. Si autem non fuerit digna pax vestra ad vos revertetur.

Et quicumque non receperit vos neque aud…

…ros exeuntes foras de…

…rem de pedibus…

…erit terre sodo…

civitati

luporum Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices
sicut columbe. Cavete autem ab hominibus tradent enim vos in
conciliis et in synagogis suis flagellabunt vos. Et ad presides
et reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum
autem tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini dabitur
enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini
sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem
in mortem et pater filium et insurgent filii in parentes et morte
eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum.
Qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Cum autem
persequentur vos in civitate ista fugite in aliam. Amen dico vobis
[illegible] civitates Israel donec veniat filius hominis. Non
[illegible] dominum suum. Sufficit dis[cipulo]
[illegible] sicut dominus eius. Si patrem
[illegible] [ma]gis domesticos eius
[illegible] non revelabitur

et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris dicite
in lumine, et quod in aure auditis predicate super tecta. Et no-
lite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere,
sed potius eum timete qui et animam et corpus potest perdere in gehen-
nam. Nonne duo passeres asse veneunt, et unus ex illis
non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem et capilli
capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus
meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus,
confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem ne-
gaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre
meo qui in celis est. Nolite arbitrari quia venerim mittere
pacem in terram; non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim
separare hominem adversus patrem suum et filiam adversus matrem
suam et nurum adversus socrum suam, et inimici hominis domes-
tici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me
dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me

dignus. Qui invenit animam suam perdet eam. Et qui per-
diderit animam suam propter me inveniet eam. Qui recipit
vos me recipit. Et qui me recipit recipit eum qui me
misit. Et qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete
accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem ius-
ti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis cali-
cem frigide aque tantum in nomine discipuli amen dico vobis non perdet
mercedem suam. Et factum est cum consummasset Iesus pre-
cipiens duodecim discipulis suis transiit inde ut doceret et pre-
xi Iohannes autem / dicaret in civitatibus eorum
cum audisset in vinculis opera Christi mittens duos
de discipulis suis ait illi Tu es qui venturus es an
alium expectamus. Et respondens Iesus ait illis euntes renunciate
Iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident claudi ambulant
leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pau-
peres evangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus

In illo tempore Illis autem abeuntibus cepit ihesus dicere ad turbas de
iohanne Quid existis in desertum videre arundinem vento agitatam
Sed quid existis videre hominem mollibus vestitum Ecce qui mol
libus vestiuntur in domibus regum sunt Sed quid existis
videre prophetam Etiam dico vobis et plus quam prophetam hic est enim
de quo scriptum est Ecce mitto angelum meum ante faciem
tuam qui preparabit viam tuam ante te Amen dico vobis non surrexit
inter natos mulierum maior iohanne baptista Qui autem minor
est in regno celorum maior est illo A diebus autem iohannis bap
tiste usque nunc regnum celorum vim patitur et violenti
rapiunt illud Omnes enim prophete et lex usque ad iohannem
prophetaverunt Et si vultis recipere ipse est helias qui venturus est
Qui habet aures audiendi audiat Cui autem similem estimabo genera
tionem istam Similis est pueris sedentibus in foro qui clamantes
coequalibus dicunt Cecinimus vobis et non saltastis la
mentavimus et non planxistis Venit enim iohannes neque

[illegible] angeli [illegible] maior est [illegible] iohannes baptista [illegible] angelus [illegible]

[illegible]

manducans neque bibens et dicunt demonium habet. Venit filius
hominis manducans et bibens et dicunt ecce homo vorax et po
tator vini · publicanorum et peccatorum amicus · et iustificata
est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare civitatibus
in quibus facte sunt virtutes plurime eius quia non egissent penitentiam.
Ve tibi corozaym ve tibi bethsayda quia si in tyro et sydone
facte essent virtutes que facte sunt in vobis olim in cilicio et cinere penitentiam
egissent. Verumtamen dico vobis tyro et sydoni remissius erit
in die iudicii quam vobis. Et tu capharnaum numquid usque in celum
exaltaberis usque in infernum descendes quia si in sodomis facte
fuissent virtutes que facte sunt in te forte mansissent usque
in hunc diem. Verumtamen dico vobis quia terre sodomorum remis
sius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens iesus dixit
Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sa
pientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita pater quoniam sic fuit pla
citum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo novit

[illegible]

filium nisi pater. Neque patrem quis novit nisi filius et cui
voluerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et
onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite iugum meum
super vos et discite a me quia mitis sum et humilis corde et
invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est et
onus meum leve. In illo tempore abiit Jhesus sabbato per sata c. XII
discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas et manducare.
Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod
non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis: Non legistis
quid fecerit David quando esurivit et qui cum eo erant / quomodo intravit in
domum dei et panes propositionis comedit quos non licebat ei
comedere neque his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus.
Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum
violant et sine crimine sunt. Dico autem vobis quia templo ma-
ior est hic. Si autem sciretis quid est: Misericordiam volo et non sa-
crificium, numquam condempnassetis innocentes. Dominus est enim
filius hominis etiam sabbati.

xij Et cum inde transisset venit in synagoga eorum. Et
ecce homo manum habens aridam. Et interrogabant
eum dicentes. Si licet sabbato curare ut accusarent eum.
Ipse autem dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem
unam. Et si ceciderit hec sabbato in foveam nonne tenebit
et levabit eam. Quanto magis melior est homo ove. Itaque licet
sabbatis bene facere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et exten
dit et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem
pharisei consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Iesus
autem sciens recessit inde. Et secuti sunt eum multi et curavit eos
omnes. Et precepit eis ne manifestum eum facerent. Ut adim
pleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus
quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. Po
nam spiritum meum super eum et iudicium gentibus nunciabit. Non
contendet neque clamabit neque audiet in plateis aliquis vo
cem eius. Arundinem quassatam non confringet et linum fumigans

Matheus

non extinguet donec eiciat ad victoriam iudicium / et in nomine
eius gentes sperabunt / Tunc oblatus est ei demonium habens cecus
et mutus et curavit eum ita ut loqueretur et videret Et stupe
bant omnes turbe et dicebant numquid hic est filius david pharisei
autem audientes dixerunt hic non eicit demones nisi in belze
bub principe demoniorum / Ihesus autem sciens cogitationes eorum di
xit eis Omne regnum in se divisum desolabitur Et omnis
civitas vel domus divisa contra se non stabit Et si sathanas sa
thanam eicit adversus se divisus est quomodo ergo stabit
regnum eius Et si ego in belzebub eicio demones filii
vestri in quo eiciunt / Ideo ipsi iudices vestri erunt / Si autem ego
in spiritu dei eicio demones igitur pervenit in vos regnum dei Aut quo
modo potest quisquam intrare domum fortis et vasa eius diripere nisi
prius alligaverit fortem et tunc domum eius diripiet Qui non est
mecum contra me est Et qui non congregat mecum dispergit / Ideo
dico vobis Omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus

spus autem blasphemie non remittetur. Et quicumque dixerit verbum
contra filium hominis remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum
non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite
arborem bonam et fructum eius bonum. Aut facite arborem
malam et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor
cognoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis loqui bona
cum sitis mali? Ex habundantia enim cordis os loquitur. Bonus
homo de bono thesauro profert bona. Et malus homo de malo
thesauro profert mala. Dico autem vobis quoniam omne verbum oci[osum]
quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii.
Ex verbis enim tuis iustificaberis, et ex verbis tuis condemp-
naberis. Tunc responderunt ei quidam de scribis et phariseis dicentes
Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis: Generatio
mala et adultera signum querit, et signum non dabitur ei nisi signum
Ione prophete. Sicut enim Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus
et tribus noctibus, ita erit filius hominis in corde terre tribus diebus

et tribus noctibus. Viri niniuite resurgent in iudicio cum ge
neratione ista, et condempnabunt eam quia penitentiam egerunt in pre
dicatione Ione. Et ecce plus quam Ionas hic. Regina austri
surget in iudicio cum generatione ista et condempnabit eam quia
venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis. Et ecce plus quam
Salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine ambu
lat per loca arida querens requiem et non invenit. Tunc dicit
Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens invenit eam
vacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit
septem alios spiritus secum nequiores se et intrantes habitant ibi.
Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi
huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius
et fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam Ecce
mater tua et fratres tui foris stant querentes te. At ille respondens
dicenti sibi ait Que est mater mea et qui sunt fratres mei. Et extendens
manum in discipulos suos dixit Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque

eum fecit voluntatem patris mei qui in celis est ipse frater meus

In illo die exiens // et soror et mater est. XIII 13

Ihesus de domo sedebat secus mare. Et congregate

sunt ad eum turbe multe ita ut in naviculam ascendens sederet/

et omnis turba stabat in littore et locutus est eis multa in pa-

rabolis dicens Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat

quedam ceciderunt secus viam et venerunt volucres et comederunt

ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebat terram mul-

tam et continuo exorta sunt quia non habebant alti-

tudinem terre. Sole autem orto estuaverunt et quia non habebant

radicem aruerunt. # Alia autem ceciderunt in terram bonam et dabant

fructum aliud centesimum aliud sexagesimum aliud tricesimum

Qui habet aures audiendi audiat. Et accesserunt discipuli et dixe-

runt ei Quare in parabolis loqueris eis. Qui respondens ait illis

Quia vobis datum est nosse misteria regni celorum. Illis autem non est

datum. Qui enim habet dabitur ei. Qui autem non habet et quod videtur habere

Alia autem ceciderunt in spinas et creverunt spine et suffocaverunt ea.

et habundabit

aufertur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non vi-
dent et audientes non audiunt neque intelligunt. Et adim-
pletur in eis prophetia ysaie dicentis. Auditu audietis et non
intelligetis. et videntes videbitis et non videbitis. Incrassa-
tum est enim cor populi huius et auribus graviter audierunt et ocu-
los suos clauserunt ne quando oculis videant et auribus audiant
et corde intelligant et convertantur et sanem eos. Vestri autem beati
oculi qui vident et aures vestre que audiunt. Amen quippe
dico vobis quia multi prophete et iusti cupierunt videre que vos vi-
detis et non viderunt et audire que auditis et non audierunt. Vos
ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit
venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui
secus viam seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est hic est qui verbum
audit et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se
radicem sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum
continuo scandalizatur. Qui autem seminatus est in spinis hic est qui

Solicitudo secli istius ... gregorius et b... adducit eum ...

verbum dei audit et sollicitudo seculi istius et fallacia divi-
ciarum suffocat verbum et sine fructu efficitur. Qui vero in
terra bona seminatus est hic est qui audit et intelligit et fructum
affert. Et facit aliud quidem centesimum fructum aliud sexagesimum
aliud vero tricesimum. Aliam parabolam proposuit eis dicens
Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit semen in
agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et
superseminavit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem cre-
visset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania. Accedentes
autem servi patrisfamilias dixerunt ei Domine nonne bonum
semen seminasti in agro tuo unde ergo habet zizania. Et ait illis
Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei Vis imus et
colligimus ea. Et ait Non ne forte colligentes zizania
eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque
ad messem. et in tempore messis dicam messoribus Colligite primum
zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum triticum

aut congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit

eis dicens. Simile est regnum celorum grano sinapis quod

accipiens homo seminavit in agro suo. quod minimum quidem est omni

bus seminibus. cum autem creverit maius est omnibus oleribus et

fit arbor ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis

eius. Alia parabola locutus est eis. Simile est regnum

celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sa

tis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est ihesus

in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis ut

adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis

os meum eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc

dimissis turbis venit in domum. Et accesserunt ad eum discipuli

eius dicentes. Edissere nobis parabolam tritici et zizaniorum

agri. Qui respondens ait. Qui seminat bonum semen est

filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen hii sunt

filii regni. Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus autem

qui seminat ea est dyabolus. Messis vero consummacio seculi est. Messo-
res angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni combu-
runtur, sic erit in consummacione seculi. Mittet filius hominis
angelos suos et colliget de regno eius omnia scandala et
eos qui faciunt iniquitatem. Et mittet eos in caminum ignis. Ibi erit
fletus et stridor dencium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in
regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile
est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui invenit
homo abscondit et pre gaudio illius vadit et vendit universa que habet. Et
emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negociatori
querenti bonas margaritas. Inventa autem una preciosa
margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum
simile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni
genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educen-
tes et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa sua
malos autem foras miserunt. Sic erit in consummacione seculi.

Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum
et mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus et stridor
dentium. Intellexistis hec omnia? Dicunt ei etiam. Ait illis ideo
omnis scriba doctus in regno celorum similis est patrifamilias qui
profert de thezauro suo nova et vetera. Et factum est cum
consummasset ihesus parabolas istas transiit inde. Et veniens in
patriam suam docebat in synagogis eorum ita ut mirarentur
et dicerent unde huic sapientia hec et virtutes? Nonne hic est fabri
filius? Nonne mater eius dicitur maria et fratres eius iacobus et io-
seph et symon et iudas? Et sorores eius nonne omnes apud
nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo.
Ihesus autem dixit eis: Non est propheta sine honore nisi in patria
sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter
incredulitatem illorum. xiiii
In illo tempore audivit herodes
tetrarcha famam ihesu et ait pueris suis: hic est
iohannes baptista ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes

operantur in illo. Herodes autem timuit Iohannem et alligavit
eum et posuit in carcerem propter Herodiadem uxorem fratris sui.
Dicebat enim illi Iohannes: Non licet tibi habere eam. Et volens
illum occidere timuit populum, quia sicut prophetam eum habebant. Die
autem natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio
et placuit Herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare
quodcumque postulasset ab eo. At illa praemonita a matre sua: Da mihi
inquit in disco caput Iohannis Baptistae. Et contristatus est rex propter
iusiurandum autem et eos qui pariter recumbebant iussit dari.
Misitque et decollavit Iohannem in carcere. Et allatum est caput
in disco et datum est puellae et tulit matri suae. Et accedentes
discipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt illud. Et venientes
nuntiaverunt Ihesu. Quod cum audisset Ihesus secessit inde
in naviculam in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbae
secutae sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens vidit turbam
multam et misertus est eis et curavit languidos eorum. Vespere

At sero accesserunt ad eum discipuli eius dicentes desertus est locus
et hora iam preteriit dimitte turbas ut euntes in castella
emant escas sibi Ihesus autem dixit eis non habent necesse ire Hec scribit Johannes vi c
date illis vos manducare Responderunt ei non habemus hic nisi
quinque panes et duos pisces Qui ait eis afferte mihi
illos huc Et cum iussisset turbam discumbere super fenum ac-
ceptis quinque panibus et duobus piscibus aspiciens in celum bene-
dixit ac fregit et dedit discipulis panes discipuli autem turbis Et man-
ducaverunt omnes et saturati sunt Et tulerunt reliquias duodecim
cophinos fragmentorum plenos Manducantium autem fuit numerus quinque
milia virorum exceptis mulieribus et parvulis Et statim iussit
discipulos suos ascendere in naviculam et precedere eum trans fretum donec
dimitteret turbas Et dimissa turba ascendit in montem solus
orare Vespere autem facto solus erat ibi navicula autem in medio
mari iactabatur fluctibus Erat enim contrarius ventus
Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare
Et videntes eum super mare ambulantem turbati sunt dicentes quia fa

fantasma est Et pre timore clamaverunt Statimque Iesus lo-
cutus est eis dicens habete fiduciam ego sum nolite timere Respondens
autem petrus dixit domine si tu es iube me venire ad te super
aquas At ipse ait veni Et descendens petrus de navicula am-
bulabat super aquam ut veniret ad Iesum videns vero ventum
validum timuit Et cum cepisset mergi clamavit dicens domine salvum
me fac Et continuo Iesus extendens manum apprehendit eum
et ait illi modice fidei quare dubitasti Et cum ascendissent
in naviculam cessavit ventus Qui autem in navicula erant venerunt
et adoraverunt eum dicentes vere dei filius es Et cum transfretassent
venerunt in terram genezareth Et cum cognovissent eum vi-
ri loci illius miserunt in universam regionem illam et obtu-
lerunt ei omnes male habentes et rogabant eum ut vel fim-
briam vestimenti eius tangerent Et quicumque tetigerunt salvi
facti sunt 17

XV Tunc accesserunt ad eum ab
Ierosolimis scribe et pharisei dicentes Quare discipuli

tũc trãsgdiũt tdicionẽ seniorũ ñ eñ lauãt manꝰ s[uas]
cũ panẽ mãducãt. ipe aũt rñdẽs ait ill[is] q̃re et vos
trãsgdimini mãdatũ dei ꝓpt' tdicionẽ vr̃am. nã ds dixit honora
patrẽ et matrẽ. et qui maledixerit pri aut mri mu[nus]
q̃dcũq3 ẽ ex me tibi ꝓderit z ñ honorificabit pr̃em z mr̃em
z irritũ fecistis mãdatũ dei ꝓpt' tdicionẽ vr̃am. ypocrite bene
ꝓphetauit de vobis ysaias dicẽs. ꝑplus hic me labijs ho-
norat. cor aũt eorũ lõge ẽ a me. sine aũt causa
colũt me docẽtes doctrinas z mãdata hoĩm. et cõuo-
catis ad se turbis dixit eis. audite z intelligite. nõ qđ
intrat i os coinq̃nat hoĩem. ſ; qđ ꝓcedit ab ore hoc
coinq̃nat hoĩem. tũc accedẽtes discipli eiꝰ dixerũt ei. scis q̃a
pharisei hoc audito v'bo scandalizati sũt. at ipe rñdẽs
ait. omis plãtacio quã nõ plãtauit pr̃ meꝰ celestis
eradicabit'. sinite illos. ceci sũt duces cecorũ. cecus aũt
si ceco ducatũ p̃stet ambo i foueã cadũt. rñdẽs aũt

Petrus dixit ei Edissere nobis parabolam istam. At ille dixit
Adhuc et vos sine intellectu estis. Non intelligitis quia
omne quod in os intrat in ventrem vadit et in secessum emittitur
Que autem procedunt ex ore de corde exeunt et ea coinquinant
hominem. Et egressus inde ihesus secessit in partes tyri et sido
nis. Et ecce mulier chananea a finibus illis egressa
clamavit dicens miserere mei domine fili david filia mea male
a demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes
tes discipuli eius rogabant eum dicentes dimitte eam quia
clamat post nos. Ipse autem respondens ait Non sum missus nisi ad
oves que perierunt domus israel. At illa venit et adoravit eum di
cens domine adiuva me. Qui respondens ait non est bonum
sumere panem filiorum et mittere canibus ad manducandum. At
illa dixit Etiam domine nam et catelli edunt de micis que
cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens ihesus ait illi
O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Et sanata

Et filia eius ex illa hora. Et cum transisset inde ihesus venit
secus mare galilee. Et ascendens in montem sedebat ibi.
Et accesserunt ad eum turbe multe habentes secum mutos clau-
dos debiles et alios multos et proiecerunt eos ad pedes eius
et curavit eos ita ut turbe mirarentur videntes mutos lo-
quentes claudos ambulantes cecos videntes. Et magni-
ficabant deum israhel. Ihesus autem convocatis discipulis suis dixit misereor
turbe quia triduo perseverant mecum et non habent quod manducent.
Et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant in via. Et
dicunt ei discipuli unde ergo nobis in deserto panes tantos ut
saturemus turbam tantam. Et ait illis ihesus quot panes habe-
tis. At illi dixerunt septem et paucos pisciculos. Et precepit
turbe ut discumberent super terram. Et accipiens ihesus septem
panes et pisces et gratias agens fregit et dedit discipulis
suis et discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes et saturati
sunt. Et quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas

plenas. Erat autem qui manducaverunt quatuor milia hominum

xvi

Et dimissa turba ascendit in naviculam et venit in fines Magedan. Et accesserunt ad eum pharisei et saducei temptantes et rogaverunt eum ut signum de celo ostenderet eis. At ille respondens ait eis: Facto vespere dicitis serenum erit, rubicundum est enim celum. Et mane hodie tempestas, rutilat enim triste celum. Faciem ergo celi diiudicare nostis, signa autem temporum non potestis scire. Generatio mala et adultera signum querit, et signum non dabitur ei nisi signum Ione prophete. Et relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius trans fretum obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: Intuemini et cavete a fermento phariseorum et saduceorum. At illi cogitabant inter se dicentes: quia panes non accepimus. Sciens autem Ihesus dixit: Quid cogitatis inter vos modice fidei quia panes non habetis? Nondum intelligitis neque recordamini quinque panum et quinque ·

milia hominum et quot cophinos sumpsistis neque septem panum
et quatuor milia hominum et quot sportas sumpsistis. Quare non
intelligitis quia non de pane dixi vobis / Cavete a fermento
phariseorum et saduceorum. Tunc intellexerunt quia non dixit cavendum
a fermento panum. sed a doctrina phariseorum et saduceorum. / Venit
autem Ihesus in partes Cesaree philippi et interrogabat discipulos
suos dicens. Quem dicunt esse homines filium hominis. At illi di-
xerunt. Alii iohannem baptistam. Alii heliam. alii ieremiam aut
unum ex prophetis. Dicit illis Ihesus. Vos autem quem me esse dicitis.
Respondens Symon petrus dixit. Tu es christus filius dei vivi.
Respondens autem Ihesus dixit ei. Beatus es symon bariona quia
caro et sanguis non revelavit tibi sed pater meus qui in celis
est. Et ego dico tibi quia tu es petrus et super hanc petram
edificabo ecclesiam meam. Et porte inferi non prevalebunt
adversus eam. Et tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque
ligaveris super terram erit ligatum et in celis. Et quodcumque solveris

super terram erit solutum et in celis. Tunc precepit discipulis
suis ut nemini dicerent quia ipse esset Ihesus Christus. Exinde ce-
pit Ihesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire Ierosolimam
et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum
et occidi et tercia die resurgere. Et assumens eum Petrus
cepit eum increpare dicens: Absit a te Domine, non erit tibi hoc.
Qui conversus dixit Petro: Vade post me Sathanas, scanda-
lum es mihi quia non sapis ea que Dei sunt sed ea que hominum. Tunc
Ihesus dixit discipulis suis: Si quis vult venire post me
abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim
voluerit animam suam salvam facere perdet eam. Qui autem perdiderit
animam suam propter me inveniet eam. Quid enim prodest homi-
ni si mundum universum lucretur, anime vero sue detrimentum patiatur?
Aut quam dabit homo commutacionem pro anima sua? Filius enim hominis
venturus est in gloria patris sui cum angelis suis et tunc
reddet unicuique secundum opera sua. Amen dico vobis sunt

quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec
videant filium hominis venientem in regno suo xvii
Et post dies sex assumpsit Jesus Petrum et Jacobum
et Johannem fratrem eius et ducit illos in montem ex-
celsum seorsum et transfiguratus est ante eos Et resplen-
duit facies eius sicut sol vestimenta autem eius fac-
ta sunt alba sicut nix Et ecce apparuerunt illis Moyses
et Elias cum eo loquentes Respondens autem Petrus dixit
ad Jesum Domine bonum est nos hic manere si vis faciamus
hic tria tabernacula tibi unum Moysi unum et Elie
unum Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obum-
bravit eos Et ecce vox de nube dicens Hic est filius
meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite Et au-
dientes discipuli ceciderunt in faciem suam et timuerunt valde
Et accessit Jesus et tetigit eos dixitque eis Surgite et
nolite timere Levantes autem oculos suos neminem viderunt

nisi solum ihesum. Et descendentibus illis de monte precepit ihesus
dicens Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mor-
tuis resurgat. Et interrogaverunt eum discipuli dicentes quid
ergo scribe dicunt quod Heliam oportet primum venire. At ille respondens
ait eis Helias quidem venturus est et restituet omnia. Dico
autem vobis quia Helias iam venit et non cognoverunt eum sed fe-
cerunt in eo quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est
ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de Iohanne baptista dixisset
eis. Et cum venisset ad turbam accessit ad eum homo
provolutus genibus dicens Domine miserere filio meo
quia lunaticus est et male patitur. Nam sepe cadit
in ignem et crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis
tuis et non potuerunt curare eum. Respondens ihesus ait
O generatio incredula et perversa quousque ero vobiscum usquequo
patiar vos. Afferte huc illum ad me. Et increpavit illum
ihesus et exiit ab eo demonium et curatus est puer ex illa hora

Tunc accesserunt ad Iesum discipuli secreto et dixerunt Quare
nos non potuimus eicere illum Dicit illis propter incredulitatem
vestram Amen quippe dico vobis Si habueritis fidem sicut granum
sinapis dicetis monti huic transi hinc et transibit Et nihil im-
possibile erit vobis Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem
et ieiunium Conversantibus autem eis in galilea dixit
illis Iesus filius hominis tradendus est in manus hominum et occi-
dent eum et tertia die resurget Et contristati sunt vehementer
Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didragma
accipiebant ad petrum et dixerunt ei Magister vester non solvit
didragma Ait etiam Et cum intrasset in domum prevenit eum
Iesus dicens Quid tibi videtur Symon reges terre a quibus accipiunt
tributum vel censum a filiis suis an ab alienis Et ille
dixit ab alienis Dixit illi Iesus Ergo liberi sunt filii Ut autem
non scandalizemus eos vade ad mare et mitte hamum et eum
piscem qui primus ascenderit tolle et aperto ore eius invenies

[illegible]

xviii 18

In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum dicentes quis
putas maior est in regno celorum Et advocans Ihesus
parvulum statuit eum in medio eorum et dixit amen dico
vobis nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli non intra-
bitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit
se sicut parvulus iste hic est
maior in regno celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem
in nomine meo me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum
de pusillis istis qui in me credunt expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris.
Ve mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala
verumtamen ve homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus
tua vel pes tuus scandalizat te abscide illud et proice
abs te. bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum
quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum.
Et si oculus tuus scandalizat te erue eum et proice abs
te. bonum tibi est cum uno oculo in vitam intrare quam duos

oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contemp
natis unum ex his pusillis. Dico enim vobis quia angeli eorum
semper in celis vident faciem patris mei qui in celis est. Venit enim
filius hominis salvare quod perierat. Quid vobis videtur? si fu
erint alicui centum oves, et erraverit una ex eis, non
ne relinquet nonaginta novem in montibus et vadit querere
eam que erravit? Et si contigerit ut inveniat eam, amen di
co vobis quia gaudebit super eam magis quam super nonaginta novem
que non erraverunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis
est ut pereat unus de pusillis istis. Si autem peccaverit in te frater
tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audi
erit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe
tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium
testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesie.
Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et
publicanus. Amen dico vobis, quecumque alligaveritis super terram

erunt ligata et in celo Et quecumque solveritis super terram erunt so
luta et in celo Iterum dico vobis quia si duo ex vobis consense
rint super terram de omni re quamcumque petierint fiet illis
a patre meo qui in celis est Ubi enim sunt duo vel tres congregati in
nomine meo ibi sum in medio eorum Tunc accedens petrus
ad eum dixit Domine quotiens peccabit in me frater meus et dimittam ei
usque septies Dicit illi ihesus Non dico tibi usque septies sed usque
septuagies septies Ideo assimilatum est regnum celorum homini
regi qui voluit rationem ponere cum servis suis Et cum cepisset
rationem ponere oblatus est ei unus qui debebat decem milia ta
lenta Cum autem non haberet unde redderet iussit eum dominus venun
dari et uxorem eius et filios et omnia que habebat et reddi Pro
cidens autem servus ille orabat eum dicens patientiam habe in me
et omnia reddam tibi Misertus autem dominus servi illius dimisit eum
et debitum dimisit ei Egressus autem servus ille invenit unum
de conservis suis qui debebat ei centum denarios Et tenens

suffocabat eum dicens redde quod debes Et procidens conservus
eius rogabat eum dicens patientiam habe in me et omnia reddam
tibi Ille autem noluit sed abiit et misit eum in carcerem donec
redderet debitum Videntes autem conservi eius que fiebant contristati
sunt valde et venerunt et narraverunt domino suo omnia que facta fuerant Tunc
vocavit eum dominus suus et ait illi Serve nequam omne debitum di-
misi tibi quoniam rogasti me Nonne ergo oportuit et te misereri
conservi tui sicut et ego tui misertus sum Et iratus dominus eius tra-
didit eum tortoribus quoadusque redderet omne debitum Sic et pater meus
celestis faciet vobis si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus

Et factum est cum consummasset ihesus sermones istos xix
migravit a galilea et ve-
nit in fines iudee trans iordanem Et secute sunt eum turbe mul-
te et curavit eos ibi Et accesserunt ad eum pharisei temp-
tantes eum et dicentes Si licet homini dimittere uxorem
suam quacumque ex causa Qui respondens ait eis Non le-
gistis quia qui fecit homines ab initio masculum et feminam fecit

bit et dixit propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adherebit
uxori et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo
sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non separet. Dicunt illi
Quid ergo moyses mandavit dare libellum repudii et dimittere. Ait
illis. Quoniam moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis di-
mittere uxores vestras. Ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis
quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et
aliam duxerit moechatur. Et qui dimissam duxerit moechatur. Dicunt
ei discipuli eius. Si ita est causa hominis cum uxore non expedit
nubere. Qui dixit. Non omnes capiunt verbum istud sed quibus
datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt
Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi qui
seipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capi-
at. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et ora-
ret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait eis. Sinite
parvulos et nolite eos prohibere ad me venire. Talium

est regnum celorum. Et cum imposuisset manus eis abiit inde.

Et ecce unus accedens ait ei: Magister bone, quid boni fa-

ciam ut habeam vitam eternam? Qui dixit ei: Quid me inter-

rogas de bono? Unus est bonus deus. Si autem vis ad

vitam ingredi, serva mandata. Dicit illi: Que? Jesus autem dixit:

Non homicidium facies, non adulterabis, non facies furtum, non

falsum testimonium dices. Honora patrem et matrem, et diliges pro-

ximum tuum sicut te ipsum. Dicit ei adolescens: Omnia hec custodivi

a iuventute mea; quid adhuc michi deest? Ait illi Jesus: Si vis

perfectus esse, vade, vende que habes omnia et da pauperibus, et habebis

thesaurum in celo; et veni, sequere me. Cum audisset autem ado-

lescens, abiit tristis; erat enim habens multas possessiones. Jesus

autem ait discipulis suis: Amen dico vobis, quia dives difficile

intrabit in regnum celorum. Et iterum dico vobis: facilius est

camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum

celorum. Auditis autem his discipuli mirabantur dicentes: Quis ergo poterit

plius. Et aspiciens ihesus dixit illis. Apud homines hoc impossi-
bile est. apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens
petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus
te. quid ergo erit nobis. Ihesus autem dixit illis. Amen dico vobis
quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius
hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos super sedes duo-
decim iudicantes .xii. tribus israel. Et omnis qui reliquerit domum
vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios
aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam
eternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi et no-
vissimi primi.

Simile est regnum celorum
homini patrifamilias qui exiit primo mane
conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta
cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam.
Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro oci-
osos et dixit illis. Ite et vos in vineam meam et quod iustum

fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa se-
xtam et nonam horam et fecit similiter. Circa undecimam vero
exiit et invenit alios stantes et dicit illis. Quid hic statis
tota die ociosi. Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit.
Dicit illis. Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset
dicit dominus vinee procuratori suo. Voca operarios et redde
illis mercedem incipiens a novissimis usque ad primos. Cum ve-
nissent ergo qui circa undecimam horam venerant acceperunt
singulos denarios. Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus es-
sent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singulos denarios.
Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias dicen-
tes. Hii novissimi una hora fecerunt et pares illos nobis
fecisti qui portavimus pondus diei et estus. At ille respondens
uni eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex
denario convenisti mecum. Tolle quod tuum est et vade. Volo
autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mi-

quid volo facere? Aut oculus tuus nequam est quia ego bonus sum.
Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Multi enim
sunt vocati pauci vero electi. Et ascendens Ihesus Ierosolimam
assumpsit duodecim discipulos secreto et ait illis: Ecce ascendimus Ie-
rosolimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et conde-
mnabunt eum morte et tradent eum gentibus ad illudendum et
flagellandum et crucifigendum et tertia die resurget. Tunc
accessit ad eum mater filiorum Zebedei cum filiis suis adorans et petens
aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut se-
deant hii duo filii mei unus ad dexteram tuam et alius ad si-
nistram tuam in regno tuo. Respondens autem Ihesus dixit: Nesci-
tis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus
sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibe-
tis, sedere autem ad dexteram meam et ad sinistram non est meum dare
vobis sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem
indignati sunt de duobus fratribus. Ihesus autem vocavit eos ad se

et ait Scitis quia principes gentium dominantur eorum et qui
maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos sed
quicumque voluerit inter vos maior fieri sit vester minister. Et qui voluerit
inter vos primus esse erit vester servus. Sicut filius hominis non venit
ministrari sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis.
Et egredientibus illis ab Iericho secuta est eum turba multa.
Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierunt quia Iesus trans-
iret et clamaverunt dicentes Domine miserere nostri fili David.
Et stetit Iesus et vocavit eos et ait Quid vultis ut faciam vo-
bis Dicunt illi Domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum
Iesus tetigit oculos eorum et confestim viderunt et secuti sunt eum.

Cap^m vi…

Et cum appropinquassent Ierosolimis et venissent Beth-
phage ad montem oliveti tunc Iesus misit duos
discipulos suos dicens Ite in castellum quod contra vos est et in-
venietis statim asinam alligatam et pullum cum ea solvite
et adducite michi. Et si quis vobis aliquid dixerit dicite quia Dominus

[illegible]

[illegible]

his opus est. Et confestim dimittet vos. Hoc autem totum factum est

ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filie

Syon: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asi-

nam et pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fece-

runt sicut precepit illis Jesus. Et adduxerunt asinam et

pullum, et imposuerunt super eos vestimenta sua et eum desuper

sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua

in via. Alii autem cedebant ramos de arboribus et sternebant in

via. Turbe autem que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes:

Osanna filio David. Benedictus qui venit in nomine Domini. Osanna

in altissimis. Et cum intrasset Jerusalem, commota est universa ci-

vitas dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Jesus propheta

a Nazareth Galilee. Et intravit Jesus in templum Dei et e-

iciebat omnes vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum

et cathedras vendentium columbas evertit. Et dicit eis:

Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur; vos autem fecistis

[illegible]

illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo
et sanavit eos. Videntes autem principes sacerdotum et scribe mirabilia
que fecit et pueros clamantes in templo et dicentes Osanna fi-
lio David, indignati sunt et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus
autem dicit eis: Utique numquam legistis quia ex ore infantium et lactentium
perfecisti laudem? Et relictis illis abiit foras extra civitatem in Betha-
niam, ibique mansit. Mane autem revertens in civitatem
esuriit. Et videns fici arborem unam secus viam, venit ad
eam, et nihil invenit in ea nisi folia tantum. Et ait illi: Numquam ex
te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo fi-
culnea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes: Quomodo continuo
aruit? Respondens autem Iesus ait eis: Amen dico vobis, si ha-
bueritis fidem et non hesitaveritis, non solum de ficulnea facietis,
sed et si monti huic dixeritis: Tolle et iacta te in mare, fiet.
Et omnia quecumque petieritis in oratione credentes accipietis. Et
cum venisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes

sacerdotum et seniores populi dicentes In qua potestate haec facis
Et quis tibi dedit potestatem hanc Respondens autem Ihesus dixit eis Interro-
gabo et ego vos unum sermonem quem si dixeritis mihi et ego vobis
dicam in qua potestate haec facio Baptismus Iohannis unde erat de
celo an ex hominibus At illi cogitabant inter se dicentes Si
dixerimus de celo dicet nobis Quare ergo non credidistis illi
Si autem dixerimus ex hominibus timemus turbam Omnes enim habe-
bant Iohannem sicut prophetam Et respondentes Ihesu dixerunt Nescimus
Ait illis et ipse Nec ego dico vobis in qua potestate haec facio
Quid autem vobis videtur Homo quidam habebat duos filios Et
accedens ad primum dixit Fili vade operari in vinea mea Ille
autem respondens ait Nolo Postea autem penitentia motus abiit Acce-
dens autem ad alterum dixit similiter Ille respondens ait Eo domine et
non ivit Quis ex duobus fecit voluntatem patris Dicunt ei
Primus Dicit illis Ihesus Amen dico vobis quia publicani et meretrices
precedent vos in regnum dei Venit enim ad vos Iohannes

iustitie et non credidistis ei. publicani autem et meretrices credide-
runt ei. Vos autem videntes nec penitentiam habuistis postea ut cre-
deretis ei. Aliam parabolam audite. Homo quidam erat paterfa-
milias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei et fodit
in ea torcular et edificavit turrim in medio eius et locavit
eam agricolis et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropin-
quasset misit servos suos ad agricolas ut acciperent fructus
eius. Et agricole apprehensis servis eius alium ceciderunt alium occi-
derunt alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures
prioribus et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit filium
suum dicens verebuntur filium meum. Agricole autem
videntes filium dixerunt intra se. Hic est heres venite occida-
mus eum et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt
extra vineam et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vinee quid
faciet agricolis illis. Dicunt ei. malos male perdet et vi-
neam suam locabit aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis.

suis. Dicit illis ihesus. Numquam legistis in scripturis. lapidem quem
reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino
factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis quia
auferetur a vobis regnum dei et dabitur genti facienti fructus eius.
Et qui ceciderit super lapidem istum confringetur. Super quem vero
ceciderit conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et
pharisei parabolas eius cognoverunt quod de ipsis diceret. Et querentes
eum tenere timuerunt turbas quoniam sicut prophetam eum habebant.

Capitulum xxii

Et respondens ihesus iterum in parabolis locutus est eis
dicens. Simile factum est regnum celorum homini regi qui fecit
nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos
ad nuptias. et nolebant venire. Iterum misit alios servos dicens
Dicite invitatis. Ecce prandium meum paravi. tauri mei et altilia
occisa et parata omnia. venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt
et abierunt alius in villam suam alius vero ad negociacionem
suam. Reliqui vero tenuerunt servos eius et contumelia

affectos occiderunt. Rex autem cum audisset iratus est. Et missis
exercitibus suis perdidit homicidas illos. Et civitatem illorum suc-
cendit. Tunc ait servis suis. Nuptie quidem parate sunt. Sed qui
invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum
et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in
vias congregaverunt omnes quos invenerunt bonos et malos et im-
plete sunt nuptie discumbentium. Intravit autem rex ut videret
discumbentes. Et vidit ibi hominem non vestitum veste nup-
tiali. Et ait illi. Amice quomodo huc intrasti non habens ves-
tem nuptialem. At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris.
Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteri-
ores. Ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim sunt vocati pau-
ci vero electi. Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt
ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos
cum herodianis dicentes. Magister scimus quia verax es et vi-
am dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo

respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet
censum dare Cesari an non? Cognita autem Jesus nequitia eorum
ait: Quid me temptatis ypocrite? Ostendite mihi numis-
ma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Jesus:
Cuius est ymago hec et superscriptio? Dicunt ei: Cesaris. Tunc ait illis: Red-
dite ergo que sunt Cesaris Cesari et que sunt Dei Deo. Et audientes
mirati sunt et relicto eo abierunt. In illo die accesse-
runt ad eum Saducei qui dicunt non esse resurrectionem et in-
terrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: si quis mor-
tuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius et
suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres et primus
uxore ducta defunctus est et non habens semen reliquit uxo-
rem fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Novissime
autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de
septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Jesus ait illis:
Erratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione

ci neque nubent neque nubentur. sed sunt sicut angeli in celo. De
resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a deo dicente
vobis. Ego sum deus Abraham deus Ysaac et deus Iacob. Non est
deus mortuorum sed viventium. Et audientes turbe mirabantur in
doctrina eius. Pharisei autem audientes quod silentium im-
posuisset saduceis convenerunt in unum. Et interrogavit eum unus
ex eis legisdoctor temptans eum. Magister quod est mandatum Marci xii
magnum in lege. Ait illi Ihesus. Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota mente tua. Hoc est
maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Dili-
ges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis
universa lex pendet et prophete. Congregatis autem phariseis inter-
rogavit eos Ihesus dicens. Quid vobis videtur de Christo cuius
filius est. Dicunt ei David. Ait illis. Quomodo ergo David in spiritu vocat
eum dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris
meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Si

go david in spiritu vocat eum dominum. Quomodo filius eius est? Et
nemo poterat respondere ei verbum neque ausus fuit quisquam
Tunc ihesus ex illa die eum amplius interrogare. Cap. xxiij
locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens. Super
cathedram moysi sederunt scribe et pharisei. Omnia ergo quecumque
dixerint vobis servate et facite. Secundum vero opera eorum nolite
facere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera gravia
et importabilia et imponunt in humeros hominum digito autem
suo nolunt ea movere. Omnia vero opera sua faciunt ut videantur
ab hominibus. Dilatant enim philaterias suas et magnificant fim-
brias suas. Amant autem primos recubitus in cenis et primas
cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab
hominibus rabi. Vos autem nolite vocari rabi. Unus est enim magister
vester. Omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis
super terram. Unus est enim pater vester qui in celis est. Nec vocemini magistri
quia magister vester unus est Christus. Qui maior est vestrum erit minister

qui autem se exaltaverit humiliabitur. Et qui se humiliat
exaltabitur. Ve autem vobis scribe et pharisei ypocrite quia clau-
ditis regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis nec in-
troeuntes sinitis intrare. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui
comeditis domos viduarum orationes longas orantes propter hoc
accipietis amplius iudicium. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite
quia circuitis mare et aridam ut faciatis proselitum unum, et
cum fuerit factus facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Ve
vobis duces ceci qui dicitis quicumque iuraverit per templum nichil
est; qui autem iuraverit in auro templi debet. Stulti et ceci,
quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicumque
iuraverit in altari nichil est; quicumque autem iuraverit in dono quod est
super illud debet. Ceci quid enim maius est donum an altare quod sancti-
ficat donum? Qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus que super
illud sunt. Et quicumque iuravit in celo iurat in throno dei
et in eo qui sedet super eum. Ve autem vobis scribe et pharisei ypocrite

qui decimatis mentam et anetum et ciminum et reliquistis
que graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. Hec oportuit
facere et illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem
camelum autem glutientes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite
quia mundatis quod deforis est calicis et parapsidis intus autem
pleni estis rapina et immundicia. Pharisee ceca munda prius
quod intus est calicis et parapsidis ut fiat et id quod deforis
est mundum. Ve vobis pharisei scribe et ypocrite quia similes estis
sepulcris dealbatis que a foris parent hominibus speciosa
intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia. Sic
et vos a foris quidem paretis hominibus iusti intus autem pleni
estis ypocrisi et iniquitate. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite
qui edificatis sepulcra prophetarum et ornatis monumenta iustorum
et dicitis si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus
socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis
vobis ipsis quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos

Impletis mensuram patrum vestrorum. Serpentes genimina vi-
perarum quomodo fugietis a iudicio gehenne. Ideo ecce
mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas. Et ex illis
occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in syna-
gogis vestris. Et persequemini de civitate in civitatem. Ut veniat
super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram
a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zacharie
filii Barachie quem occidistis inter templum et altare. Amen
dico vobis venient haec omnia super generationem istam. Ierusalem
Ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt
quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum galli-
na congregat pullos suos sub alas et noluisti. Ecce relinquetur
vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis non me videbitis
amodo donec dicatis benedictus qui venit in nomine domini.

xxiiij Et egressus Ihesus de templo ibat et accesserunt ad eum
discipuli ut ostenderent ei edificationes templi ipse

aut videbis dixit illis videtis hec omnia amen dico vobis non
relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente
aut eo super montem oliveti accesserunt ad eum discipuli se
creto dicentes dic nobis quando hec erunt et quod signum adventus
tui consumacionis seculi. Et respondens ihesus dixit eis videte
ne quis vos seducat multi enim venient in nomine meo dicen
tes ego sum christus et multos seducent. Audituri enim estis pre
lia et opiniones preliorum videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri
sed nondum statim finis. Consurget enim gens contra gentem et reg
num in regnum et erunt pestilencie et fames et terre motus
per loca. hec autem omnia inicia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribu
lacione et occident vos et eritis odio omnibus gentibus propter nomen
meum. Et tunc scandalizabuntur multi et invicem tradent et odio
habebunt invicem. Et multi pseudo prophete surgent et seducent
multos et quoniam habundavit iniquitas refrigescet caritas multorum
qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Et predicabitur

hoc evangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus gentibus et
tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abhominationem desola
tionis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto, qui legit
intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes. Et qui in
tecto non descendat tollere aliquid de domo sua. et qui in agro
non revertatur tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutrientibus
in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme
vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit
ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi breviati fuissent
dies illi non fieret salva omnis caro sed propter electos breviabuntur
dies illi. Tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus aut illic
nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa magna et prodigia
si fieri potest etiam electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixe ita ut in errorem inducantur
rint vobis ecce in deserto est nolite exire. Ecce in penetralibus
nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et
paret usque in occidentem ita erit adventus filii hominis ad iudicium

ubicumque fuerit corpus illic congregabuntur aquile. Statim autem
post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur et luna non
dabit lumen suum et stelle cadent de celo et virtutes celorum
movebuntur. Et tunc apparebit signum filii hominis in celo.
Et tunc plangent se omnes tribus terre. Et videbunt filium hominis
venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate
et mittet angelos suos cum tuba et voce magna et congrega-
bunt electos eius a quattuor ventis a summis celorum usque
ad terminos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum
iam ramus eius tener fuerit et folia nata scitis quia prope est
estas. Ita et vos cum videritis hec omnia scitote quia prope est
in ianuis. Amen dico vobis quia non preteribit generatio hec donec
omnia fiant. Celum et terra transibunt. Verba vero mea non pre-
teribunt. De die autem illa et hora nemo scit neque angeli
celorum nisi pater solus. Sicut autem in diebus Noe ita erit et ad-
ventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes

et bibentes nubentes et nuptum tradentes usque ad eum diem quo
intravit in archam Noe et non cognoverunt donec venit dilu-
vium et tulit omnes ita erit adventus filii hominis. Tunc erunt
duo in agro unus assumetur et unus relinquetur. Due molentes
in mola una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto
unus assumetur et alter relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis
qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem scitote quoniam si sciret
paterfamilias qua hora fur venturus esset vigilaret
utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote
parati quia qua hora nescitis filius hominis venturus est. Quis
putas est fidelis servus et prudens quem constituit dominus suus
super familiam suam ut det illis cibum in tempore. Beatus servus ille
quem cum venerit dominus eius invenerit sic facientem. Amen dico
vobis quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem malus servus
ille in corde suo moram facit dominus venire et ceperit percutere conservos
suos manducet autem et bibat cum ebriosis veniet dominus servi
illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et dividet eum

partemque eius ponet cum ypocritis ibi erit fletus et stridor
dentium. Tunc simile est regnum celorum
decem virginibus que accipientes lampades suas exi-
erunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant
fatue et quinque prudentes. Sed quinque fatue acceptis lampadibus
non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt oleum
in vasis suis cum lampadibus. Media autem nocte cla-
mor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tunc
surrexerunt omnes virgines ille et ornaverunt lampades suas.
Fatue autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro quia
lampades nostre extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes: Ne
forte non sufficiat nobis et vobis, ite potius ad vendentes
et emite vobis. Dum autem irent emere venit sponsus et
que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias et clausa
est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines
dicentes: Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait: Amen

Moram autem faciente
sponso dormitaverunt
omnes et dormierunt

dicit vobis. Nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem ne-
que horam. Sicut enim homo quidam peregre proficiscens vo-
cavit servos suos et tradidit illis bona sua. Et uni dedit
quinque talenta alii autem duo alii vero unum unicuique secundum
propriam virtutem et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta
acceperat et operatus est in eis et lucratus est alia quinque. Similiter
qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat
abiens fodit in terram et abscondit pecuniam domini sui. Post
multum vero temporis venit dominus servorum illorum et posuit rationem cum
eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat obtulit alia
quinque dicens domine quinque talenta tradidisti michi ecce alia quinque
superlucratus sum. Ait illi dominus eius euge serve bone et fide-
lis quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam
intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta
acceperat et ait domine duo talenta tradidisti michi ecce alia duo
superlucratus sum. Ait illi dominus eius euge serve bone et fidelis quia

super pauca fuisti fidelis intra in gaudium domini tui. Acce
ssit autem et qui unum talentum acceperat et ait. Domine scio
quia homo durus es: metis ubi non seminasti, et congregas ubi
non sparsisti. et timens abii et abscondi talentum tuum in terra.
ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus dixit ei. Serve ma
le et piger. sciebas quia meto ubi non semino, et congrego
ubi non sparsi. oportuit ergo te committere pecuniam meam
nummulariis et veniens ego recepissem utique quod meum
est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum et date ei qui
habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et abundabit. Ei
autem qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem servum
eicite in tenebras exteriores. illic erit fletus et stridor dentium.
Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes
angeli cum eo. Tunc sedebit super sedem maiestatis sue. Et
congregabuntur ante eum omnes gentes et separabit eos ab invicem
sicut pastor segregat oves ab hedis. Et statuet oves a dextris

a dextris suis, edos autem a sinistris. Tunc dicet rex his
qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei possi-
dete paratum vobis regnum celorum a constitutione mundi. Esu-
rivi enim et dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi
bibere. Hospes eram et collegistis me. Nudus et operuistis
me. Infirmus et visitastis me. In carcere eram et venistis
ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine quando te vi-
dimus esurientem et pavimus, sitientem et dedimus tibi potum? Quando
autem te vidimus hospitem et collegimus te, aut nudum et operuimus
te? Aut quando te vidimus infirmum vel in carcere et venimus ad te?
Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu fecistis
uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet rex
et his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in
ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Esurivi enim et
non dedistis mihi manducare. Sitivi et non dedistis mihi po-
tum. Hospes eram et non collegistis me. Nudus et non operuistis

uistis me infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc
respondebunt ei et ipsi dicentes domine quando te vidimus esurientem
aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum vel in carcere et
non ministravimus tibi. Tunc respondebit illis dicens amen dico
vobis quamdiu non fecistis uni de minoribus his nec mihi fe-
cistis. Et ibunt hi in supplicium eternum iusti autem in vitam
eternam. Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes dixit discipulis suis

xxvi

Scitis quia post biduum pascha fiet et filius hominis tradetur ut cru-
cifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in
atrium principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas et consilium fe-
cerunt ut Iesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem non
in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem Iesus es-
set in domo Symonis leprosi in Bethania accessit ad
eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi et effudit super
caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt

dicentes Ut quid perditio haec? potuit enim istud venundari mul-
to et dari pauperibus. Sciens autem Ihesus ait illis Quid mo-
lesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me.
Nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper ha-
betis. Mittens enim haec unguentum hoc in corpus meum ad
sepeliendum me fecit. Amen dico vobis ubicumque praedicatum
fuerit hoc evangelium in toto mundo dicetur et quod haec fecit in memoriam
eius. Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur Iudas Scariotis
ad principes sacerdotum et ait illis Quid vultis mihi dare et ego
vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos.
Et exinde quaerebat opportunitatem ut eum traderet. Prima autem die
azymorum accesserunt discipuli ad Ihesum dicentes Ubi vis pa-
remus tibi comedere pascha? At Ihesus dixit Ite in civitatem
ad quendam et dicite ei Magister dicit Tempus meum prope est,
apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt
discipuli sicut constituit illis Ihesus et paraverunt pascha. Vespere autem
facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis

Dixit amen dico vobis quia unus vestrum me traditurus est
Et contristati sunt valde ceperunt singuli dicere Numquid ego sum domine
Et ipse respondens ait Qui intingit mecum manum in parapside
hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de
illo. Ve autem homini illi per quem tradetur. Bonum erat ei si natus
non fuisset homo ille. Respondens autem Judas qui tradidit eum dixit
Numquid ego sum rabbi. Ait illi Tu dixisti. Cenantibus autem
eis accepit Jesus panem et benedixit fregit deditque disci-
pulis suis et ait Accipite et comedite hoc est corpus meum. Et ac-
cipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens Bibite
ex hoc omnes. hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum. Dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine
vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno
patris mei. Et ymno dicto exierunt in montem oliveti. Tunc dicit
illis Jesus Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte
ista. Scriptum est enim percutiam pastorem et dispergentur oves gregis
Postquam autem resurrexero precedam vos in galileam. Respondens autem petrus

ait illi Et si omnes scandalizati fuerint in te ego numquam
scandalizabor. Ait illi ihesus Amen dico tibi quia in hac nocte antequam
gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus Etiam si
oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter et omnes
discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis ad villam que dicitur
gethsemani et dixit discipulis suis Sedete hic donec
vadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis
zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis Tristis est
anima mea usque ad mortem sustinete hic et vigilate
mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens
Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Verumtamen non
sicut ego volo sed sicut tu vis. Et venit ad discipulos suos
et invenit eos dormientes Et dicit petro Sic non potuistis una
hora vigilare mecum Vigilate et orate ut non intretis in temp-
tationem Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iterum secundo abiit
et oravit dicens Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum

fiat voluntas tua Et venit iterum et invenit eos dormientes
Erant enim oculi eorum gravati et relictis illis iterum abiit et oravit
tercio eundem sermonem dicens Tunc venit ad discipulos suos et dicit illis
Dormite iam et requiescite Ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur
in manus peccatorum Surgite eamus Ecce appropinquavit qui me tradet
Adhuc eo loquente Ecce iudas unus de duodecim venit et cum
eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et se-
nioribus populi Qui autem tradidit eum dedit eis signum dicens Quem-
cumque osculatus fuero ipse est tenete eum Et confestim accedens ad
ihesum dixit Ave rabbi Et osculatus est eum Dixitque ei ihesus
Amice ad quid venisti Et accesserunt et manus iniecerunt in
ihesum et tenuerunt eum Et ecce unus ex hiis qui erant cum ihesu
extendens manum exemit gladium suum et percuciens servum prin-
cipis sacerdotum amputavit auriculam eius Tunc ait illi ihesus Con-
verte gladium tuum in locum suum Omnes enim qui acceperint gladium
gladio peribunt An putas quia non possum rogare patrem meum

et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo
ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri? In illa hora dixit
Jesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus
comprehendere me. Cottidie sedebam apud vos docens in templo
et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scrip-
ture prophetarum. Tunc discipuli relicto eo omnes fugerunt. At illi
tenentes Jesum duxerunt ad Caypham principem sacerdotum ubi scribe et pharisei
convenerant. Petrus autem sequebatur eum
a longe usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro sedebat
cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum
et omne concilium querebant falsum testimonium contra Jesum ut eum
morti traderent, et non invenerunt, cum multi falsi testes accessissent.
Novissime autem venerunt duo falsi testes et dixerunt: Hic
dixit: Possum destruere templum dei et post triduum reedificare
illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi: Nichil respondes ad
ea que isti adversum te testificantur? Jesus autem tacebat. Et princeps

ait illi. Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es
christus filius dei. Dicit illi ihesus. Tu dixisti. Verumptamen dico vobis
amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis
dei et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum
scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Quid
adhuc testibus egemus. Ecce nunc audistis blasphe
miam. Quid vobis videtur. At illi respondentes dixerunt.
Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius et cola
phis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem eius de
derunt dicentes. Prophetiza nobis christe quis est qui te per
cussit. Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad
eum una ancilla dicens. Et tu cum ihesu galileo eras. At
ille negavit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeun
te autem illo ianuam vidit eum alia ancilla et ait hiis
qui erant ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum
negavit cum iuramento quia non novi hominem. Et post pusillum

accesserunt qui stabant et dixerunt petro Vere tu ex
illis es nam et loquela tua manifestum te facit Tunc cepit
detestari et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus
cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat priusquam
gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare
Mane autem facto consilium inierunt xxvii
omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus
ihesum ut eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt et tra-
diderunt pontio pylato presidi. Tunc videns iudas qui eum tradidit
quod dampnatus esset penitentia ductus retulit xxx argen-
teos principibus sacerdotum et senioribus dicens peccavi tra-
dens sanguinem iustum. At illi dixerunt Quid ad nos
tu videris. Et proiectis argenteis in templo recessit et ab-
iens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum ac-
ceptis argenteis dixerunt Non licet eos mittere in cor-
bonam quia precium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt.

ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum propter hoc
vocatus est ager ille acheldemach hoc est ager sangui-
nis usque in hodiernum diem Tunc impletum est quod dictum est
per ieremiam prophetam dicentem Et acceperunt triginta argenteos
pretium appretiati quem appreciaverunt a filiis israhel et dederunt
eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus Iesus autem
stetit ante presidem Et interrogavit eum preses dicens Tu es
rex iudeorum Dicit ei iesus Tu dicis Et cum accusaretur
a principibus sacerdotum et senioribus nichil respondit Tunc dicit
ei illi pylatus Non audis quanta isti adversum te dicunt
testimonia Et non respondit ei ad ullum verbum ita ut miraretur
pilatus vehementer Per diem autem sollempnem consueverat
preses dimittere populo vinctum unum quem voluissent Habebant
autem tunc unum vinctum insignem qui dicebatur barrabas Congrega-
tis ergo illis dixit pilatus Quem vultis vobis dimittam bar-
rabam an iesum qui dicitur christus Sciebat enim quod per invidiam tradidissent

cum sederet autem pro tribunali misit ad eum uxor eius dicens

Nichil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter eum.

Principes autem sacerdotum persuaserunt populis ut peterent Barrabam

Ihesum vero perderent. Videns autem pilatus ait illis. Quem vultis de

duobus dimitti. At illi dixerunt Barrabam. Dicit pilatus.

Quid igitur faciam de Ihesu qui dicitur christus. Dicunt omnes crucifigatur. Videns autem

pilatus quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret accep-

ta aqua lavit manus coram omni populo dicens Innocens

ego sum a sanguine iusti huius. vos videritis. Et respondens uni-

versus populus dixit sanguis eius super nos et super filios nostros

Tunc dimisit illis Barrabam Ihesum vero flagellatum tradidit eis

ut crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipientes Ihesum in pretorio

congregaverunt ad eum universam cohortem, exuentes eum clamidem

coccineam circumdederunt illi. Et plectentes coronam de spinis po-

suerunt super caput eius et arundinem in dextera eius. Et genu

flexo ante eum illudebant ei dicentes Ave rex iudeorum. Et

Sit illis pilatus quid enim
mali fecit at illi
magis clamabant dicen-
tes crucifigatur

Expuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput
eius. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum clamide et indu-
erunt eum vestimentis eius et duxerunt eum ut crucifigerent.
Exeuntes autem invenerunt hominem cyreneum venientem de villa
nomine Symonem. Hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et ve-
nerunt in locum qui dicitur golgatha calvarie locus. Et dederunt ei
bibere vinum cum felle mixtum. Et cum gustasset noluit bibere.
Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt vestimenta eius sortem
mittentes ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Divi-
serunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Et
sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius
scriptam. Hic est Ihesus nazarenus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt
cum eo duo latrones unus a dextris et unus a sinistris. Prete-
reuntes autem blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes
Vah qui destruis templum dei et in triduo reedificas illud
salva temetipsum si filius dei es descende de cruce. Similiter et principes

factum illudentes cum scribis et senioribus dicebant alios salvos fecit

seipsum non potest salvum facere. Si rex israel est descendat nunc de cruce

et credimus ei. Confidit in deo liberet eum nunc si vult. Dixit enim quia

filius dei sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo impro

perabant ei. A sexta autem hora tenebre facte sunt super universam ter

ram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit ihesus vo

ce magna dicens hely hely lamazabathani hoc est deus meus

deus meus ut quid dereliquisti me. Quidam autem illic stantes et audi

entes dicebant heliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis

acceptam spongiam implevit aceto et imposuit arundini et dabat ei

bibere. Ceteri vero dicebant sine videamus an veniat helias liberans

eum. Ihesus autem iterum clamans voce magna emisit spiritum. Et ecce

velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Et

terra mota est et petre scisse sunt et monumenta aperta sunt et multa

corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et exeuntes de monumentis

post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centurio

autem et qui cum eo erant custodientes ihesum viso terre motu et hiis
que fiebant timuerunt valde dicentes vere filius dei erat iste.
Erant autem ibi mulieres multe a longe que secute erant ihesum a Ga-
lilea ministrantes ei inter quas erat maria magdalene et maria iaco-
bi et ioseph mater et mater filiorum zebedei. Cum autem sero factum esset
venit quidam homo dives ab arimathia nomine ioseph qui et ipse
erat discipulus ihesu. hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Tunc
pilatus iussit reddi corpus ihesu. Et accepto corpore ioseph invol-
vit illud in sindone munda et posuit in monumento suo novo quod
exciderat de petra. Et advolvit saxum magnum ad hostium
monumenti et abiit. Erat autem ibi maria magdalene et altera ma-
ria sedentes contra sepulcrum. Altera autem die que est post parasceue
convenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes. Domine recordati
sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens post tres dies re-
surgam. Iube ergo custodiri sepulcrum usque ad diem tercium. Ne for-
te veniant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi surrexit.

a mortuis et erit novissimus error peior priore. Ait illis
pilatus habetis custodiam, ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes
munierunt sepulcrum signantes lapidem cum custodibus.
xxviii Vespere autem sabbati quae lucescit in prima sabbati venit maria
magdalene et altera maria videre sepulcrum. Et ecce
terremotus magnus factus est. Angelus enim domini descendit de caelo et
accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius
sicut fulgur et vestimentum eius sicut nix. Prae timore autem eius exterriti
sunt custodes et facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus dixit
mulieribus. Nolite timere vos. Scio enim quod Iesum qui crucifixus est
quaeritis. Non est hic. Surrexit enim sicut dixit. Venite et videte locum
ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia
surrexit. Et ecce praecedet vos in galileam. Ibi eum videbitis. Ecce
praedixi vobis. Et exierunt cito de monumento cum timore et gaudio
magno currentes nuntiare discipulis eius. Et ecce Iesus occurrit illis
dicens avete. Illae autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt

cu[m] Tu[n]c ait ill[is] ih[esu]s Nolite time[re] Ite et nu[n]ciate f[ra]trib[us]

meis ut eant i[n] galileam ibi me videbunt Que cu[m] abi

issent ecce q[ui]dam de custodib[us] venit i[n] civ[ita]te[m] et nu[n]ciaverunt pri[n]

cipib[us] sac[er]d[o]tu[m] o[mn]ia que f[ac]ta fuerant Et [con]g[re]gati cu[m] senior

ib[us] [con]silio accepto pecunia[m] copiosa[m] dederunt militib[us] di

centes dicite q[uia] disc[ipu]li ei[us] venerunt nocte et furati s[un]t eu[m] nob[is]

dormientib[us] Et si h[oc] fuerit auditu[m] a p[re]side nos suadebim[us]

ei et securos vos faciem[us] At illi accepta pecunia fecerunt

sic[ut] erant edocti Et divulgatu[m] e[st] verbu[m] istud ap[u]d iudeos

usq[ue] i[n] hodiernu[m] die[m] Und[e]ci[m] aut[em] disc[ipu]li abierunt i[n] galileam

ubi [con]stituerat ill[is] ih[esu]s Et videntes eu[m] adoraveru[n]t q[ui]da[m] aut[em]

eor[um] dubitaverunt Et accedens ih[esu]s locut[us] e[st] eis dicens Data

e[st] m[ihi] o[mn]is p[otes]tas i[n] celo et i[n] t[er]ra Euntes [er]go docete o[mn]es gentes

baptizantes eos i[n] no[m]i[n]e p[at]ris et filii et sp[iritu]s s[an]c[t]i docentes eos

s[er]vare o[mn]ia q[uae]cu[m]q[ue] ma[n]davi vob[is] Et ecce ego vobiscu[m] su[m] o[mn]ib[us]

dieb[us] usq[ue] ad [con]su[m]mac[i]o[n]e[m] s[e]c[u]li Amen

Marcus ewangelista dei electus et petri in baptis-
mate filius atque in divino sermone discipulus sa-
cerdotium in israel agens secundum carnem levita ad fi-
dem xpi ewangelium in ytalia scripsit ostendens in eo quid et generi
suo deberet et xpo. Nam initium principii in voce prophetice ex-
clamationis instituens ordinem levitice electionis ostendit ut predicans
predestinatum iohannem filium zacharie in voce angeli emissum annun-
ciantis non solum verbum caro factum sed et corpus domini in omnia per
verbum divine vocis animatum initio ewangelice predicationis ostenderet ut
qui hec legens sciret cui initium carnis in domino et dei advenientis
habitaculum caro deberet agnoscere atque in se verbum vocis quod in consonantibus
perdiderat inveniret. Denique et ipse perfecti ewangelii opus intrans et a baptismo
domini predicare deum inchoans non laboravit nativitatem carnis quam in
prioribus viderat dicere sed totus in expulsione deserti ieiunium
numeri temptationem diaboli congregationem bestiarum et ministerium protulit
angelorum ut instituens nos ad intelligendum singula in brevi

compingens in auctorem sic verbi demeret perfecti operis plenitu-
dinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur ut
sacerdocio reprobus haberetur. Sed tantum consentiens fidei predestinata po-
tuit electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in genere.
Nam et Alexandrie episcopus fuit. Cuius per singula opus fuit scire
et evangelii dicta in se disponere et disciplinam legis in se agnoscere et di-
vinam in carne domini intelligere naturam. Que in nobis primum requiri, deinde
inquisita volumus agnosci, habentes mercedem exhortationis. Quoniam qui
plantat et qui rigat unum sunt, qui autem incrementum prestat deus est. Cap. i

Initium evangelii Iesu Christi filii dei. Sicut scriptum est in Ysaia
propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam
qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: parate
viam domini, rectas facite semitas eius. Fuit Iohannes in deserto bap-
tizans et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egre-
diebatur ad eum omnis Iudee regio et Ierosolimite universi et bap-
tizabantur ab illo in Iordanis flumine confitentes peccata sua. Et erat

Beda dicit: Legentibus liquet quod Iohannes baptismum penitentie non solum predicavit verum etiam quibusdam dedit, tamen baptismum penitentie in remissionem peccatorum dare non potuit, et sic remissionem peccatorum non dedit, tamen ad penitentiam inducebat, que penitentia in remissionem peccatorum inducebat et regnum celorum ...

Iohannes vestitus pilis camelorum & zona pellicea circa lumbos
eius & locustas & mel silvestre edebat & predicabat dicens
Venit post me fortior me cuius non sum dignus procumbens sol-
vere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptizavi vos aqua
ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis venit
Ihesus a nazareth galilee & baptizatus est a iohanne in iordane. Et
statim ascendens de aqua vidit celos apertos & spiritum tamquam
columbam descendentem & manentem in ipso. Et vox facta est de celis Tu
es filius meus dilectus in te complacui. Et statim spiritus expulit eum
in desertum & erat in deserto xl diebus & xl noctibus & temptabatur
a sathana. Eratque cum bestiis & angeli ministrabant ei. Postquam autem
traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans ewangelium regni dei
dicens. Quoniam impletum est tempus & appropinquavit regnum dei penitemini &
credite ewangelio. Et preteriens secus mare galilee vidit Symonem
& andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piscatores
& dixit eis ihesus. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Et

protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum
vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius et ipsos in navi co-
ponentes retia. Et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebe-
deo in navi cum mercenariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur
capharnaum et statim sabbatis ingressus in synagogam doce-
bat eos. Et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi
potestatem habens et non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu in-
mundo et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazarene venisti
ante tempus perdere nos? scio quod sis sanctus dei. Et comminatus est ei ihesus
dicens. Obmutesce et exi ab homine. Et discerpens eum spiritus
inmundus et exclamans voce magna exivit ab eo. Et mirati sunt om-
nes ita quod conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc? que nam doctrina hec
nova? quia in potestate et spiritibus inmundis imperat. Et processit rumor eius statim
in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de
synagoga venerunt in domum symonis et andree cum iacobo et iohanne.
Decumbebat autem socrus symonis febricitans. Et statim dicunt

Beda: In sabbato docebat ut videret se non esse sub lege sed supra legem ... ad synagogam conveniebant ...

... non peccata que adhuc non fuerant vocati ad apostolatum

ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius et continuo
dimisit eam febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset
sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes. Et erat
omnis civitas congregata ad ianuam. Et curavit multos qui vexabantur
variis languoribus et demonia multa eiciebat et prosecutus est eum
Simon et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum dixerunt ei quia
omnes querunt te. Et ait illis Eamus in proximos vicos et civitates ut et
ibi predicem ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum
et in omni Galilea et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus
deprecans et genu flexo dixit Si vis potes me mundare. Ihesus
autem misertus eius extendit manum suam et tangens eum ait illi Volo
mundare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra et mundatus
est. Et comminatus est ei statimque eiecit illum. Et dicit ei Vide nemini
dixeris sed vade ostende te principibus sacerdotum et offer pro emundatione tua
que precepit Moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare
et diffamare sermonem ita ut iam non posset introire manifeste

Et non sinebat ea loqui
quia sciebant eum. Et diluculo
valde surgens egressus
abiit in desertum locum
ibique orabat.

Cap. 4

[illegible interlinear gloss]

tantum quod in desertis locis erat et conveniebant ad eum undique.

[illegible interlinear gloss]

Et iterum intravit in capharnaum post dies octo et auditum est quod in domo esset et convenerunt multi ita ut non caperet neque ad ianuam et loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paraliticum qui a quatuor portabatur. Et cum non possent eum offerre illi pre turba nudaverunt tectum ubi erat et patefacientes summiserunt grabatum in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem ihesus fidem illorum ait paralitico fili dimittuntur tibi peccata. Erant autem ibi quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis quid hic sic loquitur blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus. Quo statim cognito ihesus spiritu suo quia sic cogitaverunt intra se dicit illis Quid ista cogitatis in cordibus vestris. Quid est facilius dicere paralitico dimittuntur tibi peccata an dicere surge tolle grabatum tuum et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata ait paralitico tibi dico surge tolle grabatum tuum et vade in domum tuam. Et statim surrexit ille et sublato grabato abiit inde coram

[illegible marginal commentary]

[illegible]

omnibus, ita ut admirarentur omnes. Et honorificarent deum dicentes quia numquam
sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare
omnisque turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et cum praeteriret
vidit Levin Alphaei sedentem ad teloneum, et ait illi
Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet
in domo illius, multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Iesu et
discipulis eius; erant enim multi qui et sequebantur eum. Et scribae et pharisaei videntes
quia manducaret cum peccatoribus et publicanis, dicebant discipulis
eius: Quare cum peccatoribus et publicanis manducat et bibit
magister vester? Hoc audito Iesus ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui
male habent; non enim veni vocare iustos sed peccatores. Et erant dis-
cipuli Iohannis et pharisaei ieiunantes, et veniunt et dicunt illi: Cur
discipuli Iohannis et pharisaeorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis
Iesus: Numquid possunt filii nuptiarum, quamdiu sponsus cum illis est, ieiu-
nare? Quanto tempore habent secum sponsum, non possunt ieiunare. Venient
autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illis diebus.

dicens nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri alioquin
aufert supplementum novum a veteri et maior scissura fit Et nemo
mittit vinum novum in utres veteres alioquin disrumpet vinum
utres et vinum effundetur et utres peribunt Sed vinum novum in utres
novos mitti debet Et factum est iterum cum dominus ambularet per sata
sabbatis et discipuli eius ceperunt progredi et evellere spicas Pharisei
autem dicebant ei Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non
licet Et ait illis Nunquam legistis quid fecerit David quando necessitatem
habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant Quomodo introivit in domum
dei sub abyathar principe sacerdotum et panes propositionis man-
ducavit quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus et dedit eis qui
cum eo erant Et dicebat eis Sabbatum propter
hominem factum est et non homo propter sabbatum Itaque dominus est filius hominis etiam

Et introivit iterum in synagogam // sabbati 3m
Et erat homo ibi habens manum aridam et observabant
eum si sabbatis curaret ut accusarent illum Et ait homini habenti

manum aridam Surge in medio. et dicit eis Licet sabbatis bene
facere an male. animam salvam facere an perdere. At illi tacebant.
Et circumspiciens eos cum ira contristatus super cecitate cordis eorum
dicit homini Extende manum tuam. Et extendit: et restituta est manus
illi. Exeuntes autem pharisei statim cum herodianis consilium faciebant
adversus eum quomodo eum perderent. Iesus autem cum discipulis suis secessit
ad mare et multa turba a galilea et iudea secuta est eum et ab ierosolimis
et ab idumea audientes que faciebat venerunt ad eum. Et dixit
discipulis suis ut in navicula sibi deservirent propter turbam ne comprimerent
eum. multos enim sanabat ita ut irruerent in eum ut illum tan-
gerent quotquot autem habebant plagas. Et spiritus immundi cum illum vide-
bant procidebant ei et clamabant dicentes Tu es filius dei. Et vehe-
menter comminabatur eis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem
vocavit ad se quos voluit ipse et venerunt ad illum. Et fecit ut essent
xii cum illo et ut mitteret eos predicare. Et dedit illis potestatem curandi
demonia. Et imposuit nomen symoni petrus et iacobum zebedei et

Et trans iordanem et
qui circa tyrum et sydonem
multitudo magna

[illegible]

[illegible]

nes fratrem iacobi et imposuit eis nomina boanerges quod est filii to-
nitrui et andream et philippum et bartholomeum et mattheum et thomam
et iacobum alphei et thaddeum et symonem cananeum et iudam
scarioth qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum et convenit iterum turba
ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui exi-
erunt tenere eum; dicebant enim quoniam in furorem versus est. Et scribe qui
ab iherosolimis descenderant dicebant quoniam beelzebub habet et quia
in principe demoniorum eicit demonia. Et convocatis eis in
parabolis dicebat illis: Quomodo potest sathanas sathanam eicere?
Et si regnum in se dividatur non potest stare regnum illud. Et si domus
super semetipsam dispertiatur non potest domus illa stare. Et si sa-
thanas consurrexit in semetipsum dispertitus est et non poterit stare sed
finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere nisi prius
fortem alliget et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quoniam
omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemie quibus blasphemaverint.
Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habebit remissionem in eternum sed

[illegible]

circa eum sedentes quoniam dicebant spiritum immundum habet. Et veniunt
mater eius et fratres et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum et se-
debat circa eum turba. Et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris
quaerunt te. Et respondens eis ait: Quae est mater mea et fratres mei? Et cir-
cumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait: Ecce mater mea et fratres
mei. Qui enim fecerit voluntatem Dei hic frater meus et soror mea et

Cap[illegible]

Et iterum coepit docere ad mare | mater est.
Et congregata est ad eum turba multa ita ut in navim
ascendens sederet in mari. Et omnis turba circa mare super terram erat.
Et docebat eos in parabolis multa. Et dicebat illis in doctrina
sua: Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum se-
minat aliud cecidit circa viam. Et venerunt volucres et comederunt
illud. Aliud vero cecidit super petrosa ubi non habuit terram mul-
tam. Et statim exortum est quoniam non habebat altitudinem terrae. Et quando ex-
ortus est sol exaestuavit et eo quod non haberet radicem exaruit. Et ad
cecidit in spinas et ascenderunt spinae et suffocaverunt illud et fructum non

Ille vero fructificat qui tot dilig[illegible] fecundum [illegible] tranquillitatem

dedit. Et aliud cecidit in terram bonam et dabat fructum ascendentem et cres-
centem. Et afferebat unum tricesimum et unum sexagesimum et unum centesimum.
Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset singularis in-
terrogaverunt eum hii qui cum eo erant xii parabolam exponere. Et di-
cebat eis: Vobis datum est nosse misterium regni dei; illis autem qui foris
sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant et au-
dientes non intelligant, ne quando convertantur et dimittantur eis peccata.
Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? et quomodo omnes parabolas cognoscetis?
Qui seminat verbum seminat. Hii autem sunt qui circa viam ubi seminatur verbum, et
cum audierint confestim venit sathanas et aufert verbum quod seminatum est
in cordibus eorum. Et hii sunt similiter qui super petrosa seminantur, qui
cum audierint verbum statim cum gaudio accipiunt illud, et non
habent radicem in se, sed temporales sunt; deinde orta tribulatione et persecutione propter
verbum confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur: hii sunt
qui verbum dei audiunt, et erumpne seculi et deceptio divitiarum et
circa reliqua concupiscentie introeuntes suffocant verbum et sine fructu

efficitur. Et hy sunt qui super terram bonam seminati sunt. Qui audiunt
verbum et suscipiunt illud et fructificant unum tricesimum et unum sexa
gesimum et unum centesimum. Et dicebat illis numquid venit lucerna
ut sub modio ponatur aut sub lecto. Nonne ut super candelabrum
ponatur. Non enim est aliquid absconditum quod non manifestetur. Nec
factum est occultum sed ut palam veniat. Si quis habet aures audiendi
audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura
mensi fueritis remecietur vobis et adicietur vobis. Qui enim habet
dabitur ei et qui non habet etiam quod habet auferetur ab eo. Et dicebat
sic est regnum dei quemadmodum si homo iaciat sementem in terram et dormi
at et exurgat nocte ac die et semen germinet et increscat
dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat primum herbam de
inde spicam plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus
statim mittit falcem quoniam adest tempus messis. Et dicebat: Cui
assimilabimus regnum dei aut cui parabole comparabimus illud. Sicut
granum sinapis quod cum seminatum fuerit in terra minus est omnibus seminibus

Et cum seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus
oleribus et facit ramos magnos ita ut possint aves
celi sub umbra eius habitare. Et talibus multis parabolis
loquebatur eis verbum prout poterant audire. Sine parabo-
la autem non loquebatur eis. Seorsum autem discipulis suis
disserebat omnia. Et ait illis in illa die cum sero esset
factum: Transeamus contra. Et dimittentes turbam assumunt eum
ita ut erat in navi. Et alie naves erant cum illo. Et facta est
procella magna venti et fluctus mittebat in navem ita ut
impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical dor-
miens. Et excitant eum et dicunt ei: Magister, non ad te pertinet
quia perimus? Et exurgens comminatus est vento et dixit mari: Tace,
obmutesce. Et cessavit ventus et facta est tranquillitas magna.
Et ait illis: Quid timidi estis? Necdum habetis fidem? Et ti-
muerunt magno timore et dicebant ad alterutrum: Quis putas
est hic quia et ventus et mare obediunt ei? Et venerunt trans

fretum maris in regionem gerasenorum

Et exeunti ei de navi statim occurrit de monumentis
homo in spiritu immundo qui domicilium habebat in
monumentis Et neque cathenis iam quisquam poterat eum li-
gare quoniam sepe compedibus et cathenis vinctus dirupisset
cathenas et compedes comminuisset et nemo poterat eum doma-
re Et semper nocte ac die in monumentis et in montibus erat
clamans et concidens se lapidibus Videns autem ihesum a longe cucurrit
et adoravit eum Et clamans voce magna dixit quid
mihi et tibi ihesu fili dei summi adiuro te per deum ne me tor-
queas Dicebat enim illi Exi spiritus immunde ab homine Et in-
terrogavit eum quod tibi nomen est Et dicit ei legio mihi
nomen est quia multi sumus Et deprecabatur eum multum ne se ex-
pelleret extra regionem Erat autem ibi circa montem grex por-
corum magnus pascens Et deprecabantur eum spiritus dicentes
Mitte nos in porcos ut in eos introeamus Et concessit eis

ipsius Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos Et
magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo mi-
lia Et suffocati sunt in mari Qui autem pascebant eos
fugerunt Et nunciaverunt in civitate et in agros Et egressi
sunt videre quid esset facti Et venerunt ad Jhesum et vident
illum qui a demonio vexabatur sedentem vestitum et sa-
ne mentis et timuerunt Et narraverunt illis qui vide-
rant qualiter factum esset ei qui demonium habebat et de por-
cis Et rogare eum ceperunt ut discederet a finibus eorum ¶
Cumque ascenderet navim cepit illum deprecari qui a demonio
vexabatur ut esset cum illo Et non admisit illum sed ait illi
Vade in domum tuam ad tuos et nuncia illis quanta tibi dominus
fecerit et misertus sit tui Et abiit et cepit predicare in De-
capoli quanta sibi fecisset Jhesus et omnes mirabantur ¶ Et
cum transcendisset Jhesus in navi rursus trans fretum convenit
turba multa ad illum et erat circa mare Et venit quidam

s. princeps synagoge

de archisynagogis nomine Iairus et videns eum procidit
ad pedes eius et deprecabatur eum multum dicens quoniam filia
mea in extremis est veni impone manum tuam super eam
ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo / et sequebatur
eum turba multa / et comprimebant eum. Et mulier que erat in
profluvio sanguinis annis duodecim et fuerat multa perpessa
a compluribus medicis et erogaverat omnia bona sua nec
quicquam profecerat sed magis deterius habebat cum audisset de
Iesu venit in turba retro et tetigit vestimentum eius dicebat
enim quia si vel vestimentum eius tetigero salva ero. Et
confestim siccatus est fons sanguinis eius et sensit corpore
quod sanata esset a plaga. Et statim Iesus cognoscens in se
metipso virtutem que exierat de eo conversus ad turbam aiebat
Quis tetigit vestimenta mea. Et dicebant ei discipuli
sui Vides turbam comprimentem te / et dicis quis me te
tigit. Et circumspiciebat videre eam que hoc fecerat.

ipsa autem timens et tremens sciens quod factum esset in se venit
et procidit ante eum et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit
ei: filia fides tua te salvam fecit vade in pace et esto
sana a plaga tua. Adhuc eo loquente veniunt ad archisina
gogum dicentes quia filia tua mortua est quid ultra
vexas magistrum. Jhesus autem verbo quod dicebatur audito ait ar
chisinagogo: Noli timere tantummodo crede. Et non admi
sit quemquam sequi se nisi petrum et iohannem fratrem iacobi
et iacobum. Et veniunt ad domum archisinagogi et videt
tumultum et flentes et eiulantes multum. Et ingressus ait eis:
Quid turbamini et ploratis? puella non est mortua sed dor
mit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus assu
mit patrem et matrem puelle et qui secum erant et ingre
diuntur ubi erat puella iacens. Et tenens manum pu
elle ait illi: Thabitacumi quod est interpretatum puella tibi
dico surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat

Erat autem annorum duodecim et obstupuerunt stupore ma-

ximo Et precepit illis vehementer ut nemo sciret Et

Et egressus inde abiit in patriam suam ¶ dixit dari illi manducare. vj.

abiit in patriam suam Et sequebantur eum discipuli

sui Et facto sabbato cepit in synagoga docere Et multi au-

dientes admirabantur in doctrina eius dicentes Unde huic hec omnia

Et que est sapientia que data est illi Et virtutes tales que per

manus eius efficiuntur Nonne iste est faber filius Marie frater

Jacobi et Joseph et Jude et Symonis Nonne et sorores

eius hic nobiscum sunt Et scandalizabantur in illo Et dicebat eis

Jesus Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in

cognatione sua et in domo sua Et non poterat ibi ullam

virtutem facere nisi paucos infirmos impositis manibus curavit

Et mirabatur propter incredulitatem eorum ¶ Et circuibat per castella in

circuitu docens Et convocavit duodecim et cepit illos mittere

binos et dabat illis potestatem spirituum immundorum Et precepit eis

ne quid tollerent in via nisi virgam tantum non peram non pa-
nem neque in zona aes sed calciatos sandaliis et ne in-
duerentur duabus tunicis. Et dicebat eis Quocumque intro-
ieritis in domum illic manete donec exeatis inde. Et qui-
cumque non receperint vos nec audierint vos exeuntes inde
excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et ex-
euntes praedicabant ut paenitentiam agerent et daemonia multa e-
iciebant et ungebant oleo multos aegros et sanabant.
Et audivit Herodes rex manifestum enim factum est nomen eius
et dicebat quia Iohannes Baptista surrexit a mortuis et
propterea operantur virtutes in illo. Alii autem dicebant quia Helias est
alii vero dicebant quia propheta est quasi unus ex prophetis. Quo
audito Herodes ait Quem ego decollavi Iohannem hic a mor-
tuis surrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem et vinxit
eum in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui quia
duxerat eam. Dicebat enim Iohannes Herodi non licet tibi habere

uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi et volebat
occidere eum nec poterat. Herodes enim metuebat Iohannem sciens
eum virum iustum et sanctum et custodiebat eum. Et audito eo
multa faciebat et libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus
accidisset, Herodes natalis sui cenam fecit principibus et
tribunis et primis Galilee. Cum introisset filia Herodiadis et saltasset
et placuisset Herodi simulque recumbentibus, rex ait puelle
Pete a me quod vis et dabo tibi. Et iuravit illi: Quia quidquid
petieris dabo tibi, licet dimidium regni mei. Que cum exisset
dixisset matri sue: Quid petam? At illa dixit: Caput Io-
hannis baptiste. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem pe-
tivit dicens: Volo ut protinus des michi in disco caput Iohannis
baptiste. Et contristatus est rex propter iusiurandum et propter simul discum-
bentes noluit eam contristari. Sed misso spiculatore precepit
afferri caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere et
tulit caput eius in disco et dedit puelle et puella dedit

s. [illegible]

[ma]tri sue. Et quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt
corpus eius et posuerunt illud in monumento. Et convenien-
tes apostoli ad Iesum renunciaverunt ei omnia que egerunt et docue-
runt. Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum et requiesci-
te pusillum. Erant enim qui veniebant et redibant multi et nec
spatium manducandi habebant. Et ascendentes in navim abierunt
in desertum locum seorsum. Et viderunt eos abeuntes et cognoverunt
multi et pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc et
prevenerunt illos. Et exiens vidit multam turbam Iesus et misertus
est super eos quia erant sicut oves non habentes pastorem et cepit
eos docere multa. Et cum iam multa hora fieret accesserunt discipuli
eius dicentes: Desertus est locus hic et iam hora preteriit: dimitte
illos ut euntes in proximas villas et vicos emant sibi cibos
quos manducent. Et respondens ait illis: Date illis vos manducare.
Et dixerunt ei: Euntes emamus ducentis denariis panes et
dabimus illis manducare. Et dicit eis: Quot panes habetis

Marginal glosses (left margin):

[illegible]

[illegible]

Interlinear glosses: s. [illegible]

et videte. Et cum cognovissent dicunt quinque et duos pisces.
Et praecepit illis ut accumbere facerent omnes secundum contubernia
super viride fenum. Et discubuerunt in partes per centenos quin-
quagenos. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus intuens
in caelum benedixit et fregit panes et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos.
Et duos pisces divisit omnibus. Et manducaverunt omnes et
saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim
cophinos plenos et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt
quinque milia virorum. Et statim coegit discipulos suos as-
cendere navim ut praecederent eum trans fretum ad Bethsaidam dum
ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos abiit in montem
orare. Et cum sero esset erat navis in medio mari et ipse solus
in terra. Et videns eos laborantes in remigando erat enim ven-
tus contrarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit
ad eos ambulans super mare et volebat praeterire eos. At
illi ut viderunt eum ambulantem super mare putaverunt

fantasma esse et exclamaverunt omnes enim viderunt eum

et conturbati sunt Et statim locutus est cum eis et dixit eis Con

fidite ego sum nolite timere Et ascendit ad illos in navi

et cessavit ventus et plus magis intra se stupebant Non

enim intellexerant de panibus Erat enim cor illorum obceca

tum Et cum transfretassent pervenerunt in terram genesareth

et applicuerunt Cumque egressi essent de navi continuo cognoverunt

eum Et percurrentes universam regionem illam ceperunt in gra

batis eos qui se male habebant circumferre ubi eum audie

bant esse Et quocumque introibat in vicos vel in villas aut

civitates in plateis ponebant infirmos et deprecabantur eum ut vel

fimbriam vestimenti eius tangerent Et quotquot tangebant eum salvi

Et conveniunt ad eum pharisei // fiebant VII

et quidam de scribis venientes ab iherosolimis Et cum

vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus id est non

lotis manducare panes vituperaverunt pharisei enim et

omnes iudei nisi crebro lavent manus non manducant tenentes
traditionem seniorum. Et a foro nisi baptizentur non comedunt.
Et alia multa sunt que tradita sunt illis servare baptismata
calicum et urceorum et eramentorum et lectorum. Et interrogabant eum
pharisei et scribe: Quare discipuli tui non ambulant iuxta tra-
ditionem seniorum sed communibus manibus manducant panem. At ille re-
spondens dixit eis: Bene prophetavit Ysaias de vobis ypocritis sicut
scriptum est: Populus hic labiis me honorat. Cor autem eorum
longe est a me. In vanum autem me colunt docentes doctrinas et precepta
hominum. Relinquentes mandata dei tenentes tradicionem
hominum baptismata urceorum et calicum et alia similia his
facitis multa. Et dicebat eis: Bene irritum facitis preceptum
dei ut traditionem vestram servetis. Moyses enim dixit: Honora
patrem tuum et matrem tuam. Et qui maledixerit patri aut matri
morte moriatur. Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri
aut matri corban quod est donum quodcumque ex me tibi profuerit. Et

[illegible]

vestra non dimittitis eum quidquam facere patri suo aut ma
tri rescindentes verbum dei per traditionem vestram quam tra
didistis. Et similia huiusmodi multa facitis. Et advocans
iterum turbam dixit eis Audite me omnes et intelligite.
Nihil est extra hominem introiens in eum quod possit eum
coinquinare. Sed que de homine procedunt illa sunt que coin
quinant hominem. Si quis habet aures audiendi audiat. Et
cum introisset in domum a turba interrogabant eum discipuli eius
parabolam. Et ait illis. Sic et vos imprudentes estis.
Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem
non potest eum coinquinare. Quia non introit in cor eius
sed in ventrem. et in secessum exit purgans omnes escas. Di
cebat autem quoniam que de homine exeunt illa coinquinant
hominem. Ab intus enim de corde hominum cogitationes ma
le procedunt. adulteria fornicationes homicidia furta
avaricie nequicie dolus impudicitia oculus malus blasphemie
impudicitia

[illegible]

omnia superbia stultitia. Omnia haec mala ab intus pro-
cedunt et communicant hominem. Et inde surgens abiit in
fines Tyri et Sidonis. Et ingressus domum neminem voluit
scire et non potuit latere. Mulier enim statim ut audivit
de eo, cuius habebat filia spiritum immundum, intravit et procidit
ad pedes eius. Erat autem mulier gentilis Syrophoenissa
genere. Et rogabat eum ut daemonium eiceret de filia eius. Qui
dixit illi: Sine prius saturari filios. Non est enim bonum su-
mere panem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et dixit
Utique domine, nam et catelli sub mensa comedunt de micis pu-
erorum. Et ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit de-
monium de filia tua. Et cum abisset domum suam, invenit pu-
ellam iacentem supra lectum et daemonium exisse. Et iterum ex-
iens de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilaeae
inter medios fines Decapoleos. Et adducunt ei surdum
et mutum et deprecabantur eum ut imponat illi manum. Et

apprehendens de turba seorsum misit digitos suos in auriculas
eius et expuens tetigit linguam eius et suspiciens in
celum ingemuit et ait illi effeta quod est adaperire et
statim aperte sunt aures eius et solutum est vinculum lingue
eius et loquebatur recte. et precepit illis ne cui dicerent.
Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predicabat
et eo magis admirabantur dicentes bene omnia fecit et surdos
fecit audire et mutos loqui.

VIII

In illis diebus iterum cum turba multa esset cum Ihesu nec haberent quod manducarent
convocatis discipulis ait illis misereor super turbam quia ecce iam
triduo sustinent me nec habent quod manducent et si dimisero
*eos ieiunos in domum suam deficiat in via. Quidam e-
x eis de longe venerunt et responderunt ei discipuli sui
unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine
et interrogavit eos quot panes habetis qui dixerunt septem
et precepit turbe discumbere super terram et accipiens septem panes
gratias agens fregit et dabat discipulis suis ut apponerent.

et apposuerunt turbe. Et habebant pisciculos paucos. et ipsos

benedixit et iussit apponi. Et manducaverunt omnes et saturati

sunt. Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas.

Erant autem qui manducaverant quasi quatuor milia. et dimisit

eos. Et statim ascendens navem cum discipulis venit in partes Dalma-

nutha. Et exierunt pharisei. et ceperunt conquirere cum eo querentes

ab illo signum de celo temptantes eum. Et ingemiscens spiritu ait.

Quid generatio ista signum querit. Amen dico vobis si dabitur generationi

isti signum. Et dimittens eos ascendit iterum navem et abiit trans

fretum. Et obliti sunt sumere panes. et nisi unum panem non

habebant secum in navi. Et precipiebat eis dicens videte et cavete

a fermento phariseorum et fermento Herodis. Et cogitabant ad alter-

utrum dicentes. Quia panes non habemus. Quo cognito ait

illis Iesus. Quid cogitatis quia panes non habetis. nondum cognoscitis

nec intelligitis. adhuc cecatum habetis cor vestrum. oculos habentes

non videtis. et aures habentes non auditis. nec recordamini quando quinque

panes fregi in quinque milia et quot cophinos fragmentorum
plenos sustulistis dicunt ei septem et dicebat eis quomodo
nondum intelligitis Et veniunt bethsaidam Et adducunt ei
caecum Et rogabant eum ut illum tangeret Et apprehensa manu
caeci eduxit eum extra vicum Et expuens in oculos eius impositis
manibus suis interrogavit eum si aliquid videret Et aspiciens ait
video homines velut arbores ambulantes Deinde iterum imposuit
manus super oculos eius Et coepit videre Et restitutus est ita ut
videret clare omnia Et misit illum in domum suam dicens vade in
domum tuam Et si in vicum introieris nemini dixeris Et egressus est
Iesus et discipuli eius in castella caesareae philippi Et in via inter-
rogabat discipulos suos dicens eis quem me dicunt homines esse
Qui responderunt illi dicentes Iohannem baptistam alii heliam alii vero
quasi unum de prophetis Tunc dicit illis vos vero quem me esse
dicitis Respondens petrus ait illi Tu es christus Et comminatus est eis
ne cui dicerent de illo Et coepit docere illos quoniam oportet filium

hominis multa pati et reprobari a senioribus Et a summis pontificibus

et scribis et occidi et post tres dies resurgere. Et palam

verbum loquebatur. Et apprehendens eum petrus cepit increpare eum

Qui conversus et videns discipulos suos comminatus est petro dicens

Vade retro sathanas quoniam non sapis que dei sunt sed que hominum

sunt. Et convocata turba cum discipulis suis dixit illis Si quis

vult me sequi deneget semetipsum et tollat crucem suam et sequa-

tur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam.

Qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium salvam eam faciet

Quid enim proderit homini si totum mundum lucretur et detrimentum faciat

anime sue Aut quid dabit homo commutationis pro anima sua

Qui enim me confessus fuerit et mea verba in generatione ista adul-

tera et peccatrice et filius hominis confitebitur eum cum advenerit in

gloria patris sui cum angelis sanctis. Et dicebat illis Amen dico

vobis quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem

donec videant regnum dei veniens in virtute.

170

Et post dies sex assumpsit ihesus petrum et iacobum et io-
hannem et ducit illos in montem excelsum seorsum solos
Et transfiguratus est coram ipsis et vestimenta eius facta sunt
splendentia et candida nimis velud nix qualia fullo super terram
non potest candida facere Et apparuit illis helias cum moyse et
erant loquentes cum ihesu Et respondens petrus ait ihesu Rabi bonum
est nos hic esse Et faciamus tria tabernacula tibi unum et moy-
si unum et helie unum Non enim sciebat quid diceret Erant enim
timore exterriti Et facta est nubes obumbrans eos Et venit
vox de nube dicens hic est filius meus dilectus audite illum Et
statim circumspicientes neminem amplius viderunt nisi ihesum solum
secum Et descendentibus illis de monte precepit illis ne cui que vi-
dissent narrarent nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit Et
verbum continuerunt apud se conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit
Et interrogabant eum dicentes Quid ergo dicunt pharisei et scribe quia
heliam oportet venire primum Qui respondens ait illis helias cum venerit

s. discipulis
s. discipulos
s. discipulis
s. discipuli

primo restituet omnia. Et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa
patiatur et contempnatur. Sed dico vobis quia et Helias venit et fecerunt
illi quecumque voluerunt sicut scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos
suos vidit turbam magnam circa eos et scribas conquirentes cum
illis. Et confestim omnis populus videns Ihesum stupefactus est et expave-
runt et accurrentes salutabant eum. Et interrogavit eos: Quid
inter vos conquiritis? Et respondens unus de turba dixit: Magister attuli
filium meum ad te habentem spiritum mutum, qui ubicumque eum appre-
henderit allidit eum, et spumat et stridet dentibus et arescit. Et
dixi discipulis tuis ut eicerent illum et non potuerunt. Qui respondens
eis dixit: O generatio incredula, quamdiu apud vos ero, quamdiu vos
patiar? Afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset eum sta-
tim spiritus conturbavit illum et elisus in terram volutabatur spumans. Et interrogavit patrem eius: Quantum temporis
est ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia. Et frequenter
eum in ignem et in aquas misit ut eum perderet, sed si quid potes adiu-
va nos misertus nostri. Ihesus autem ait illi: Si potes credere omnia

possibilia sunt credenti Et continuo exclamans pater pueri cum la-
crimis aiebat credo domine adiuva incredulitatem Et cum vi-
disset Jesus concurrentem turbam comminatus est spiritui immundo dicens Surde
et mute spiritus ego tibi praecipio exi ab eo et amplius ne introeas
in eum Et exclamans et multum discerpens eum exiit ab eo Et
factus est sicut mortuus ita ut multi dicerent quia mortuus est Jhesus
autem tenens manum eius elevavit eum et surrexit Et cum introisset
domum discipuli eius secreto interrogabant eum Quare nos non po-
tuimus eicere illum Et dixit illis hoc genus in nullo potest exire nisi in
oratione et ieiunio Et inde profecti praetergrediebantur galileam nec
volebat quemquam scire Docebat autem discipulos suos et dicebat
illis quoniam filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum et occi-
sus tertia die resurget At illi ignorabant verbum et timebant
eum interrogare Et venerunt capharnaum Qui cum domi essent in-
terrogabat eos Quid in via tractabatis At illi tacebant Siquidem
inter se in via disputaverant quis esset illorum maior Et residens

vocavit duodecim et ait illis. Si quis vult primus esse erit
omnium novissimus et omnium minister. Et accipiens puerum statuit
eum in medio eorum quem cum complexus esset ait illis. Quisquis
unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo me recipit. Et quicumque
me susceperit non me suscipit sed eum qui me misit. Respondit
illi Iohannes dicens magister vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia
qui non sequitur nos et prohibuimus eum. Iesus autem ait Nolite
prohibere eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo et
possit cito male loqui de me. Qui enim non est adversum vos pro
vobis est. Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque frigide
in nomine meo quia Christi estis amen dico vobis non perdet mercedem suam.
Et si quis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in
me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo
eius et in mare mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua abscide
illam. Bonum est tibi debilem introire ad vitam quam duas manus
habentem ire in gehennam ignis inextinguibilem. Ubi vermis eorum
non moritur et ignis non extinguitur. Et si pes tuus te scandaliza-

ucit ampnta illu[m]. Bonu[m] e[st] tibi claudu[m] intr[ar]e i[n] vita[m]
[eter]na[m] q[uam] duos pedes h[ab]ente[m] mitti i[n] geh[enn]a[m] ignis in-
extinguibilis ubi v[er]mis eo[rum] no[n] morit[ur] [et] ignis no[n] ex-
tinguit[ur]. Q[uo]d si oc[u]l[u]s tuus scandalizat te, erue eu[m]. Bonu[m]
e[st] tibi luscu[m] intr[ar]e i[n] regnu[m] dei q[uam] duos oculos h[ab]ente[m]
mitti i[n] geh[enn]a[m] ignis ubi v[er]mis eo[rum] no[n] morit[ur] [et] ig[nis] no[n]
extinguit[ur]. O[mn]is eni[m] igne salietur et o[mn]is victima sale salietur.
Bonu[m] e[st] sal. Q[uo]d si sal insulsu[m] fuerit i[n] quo illud condietis? Habete
in vobis sale[m] et pace[m] habete inter vos etc. 10

Et inde surgens venit i[n] fines iudee ult[ra] iordane[m].
Et conveniunt iteru[m] turbe ad eu[m] [et] sic[ut] consueverat iteru[m] docebat
eos. Et accedentes pharisei interrogabant eu[m] si licet viro di-
mitte[re] uxore[m], temptantes eu[m]. At ille respondens dixit eis: Quid
vob[is] precepit Moyses? Qui dixerunt: Moyses p[er]misit libel-
lu[m] repudii scribere [et] dimitte[re]. Quib[us] respondens I[esu]s ait: Ad du-
ritiam cordis v[est]ri scripsit vob[is] preceptu[m] istud. Ab initio aut[em]

[illegible]

citate masculum et feminam fecit eos deus propter hoc relinquet

homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue Et erunt

duo in carne una itaque iam non sunt duo sed una caro Quod

ergo deus coniunxit homo non separet Et in domo iterum discipuli

eius de eodem interrogaverunt illum et dicit illis Quicumque dimise

rit uxorem suam et aliam duxerit adulterium committit sup

er eam Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit mechatur Et offerebant

illi parvulos ut tangeret illos Discipuli autem comminabantur offerentibus

Quos cum videret Ihesus indigne tulit Et ait illis Sinite p

arvulos venire ad me et ne prohibueritis eos talium est enim

regnum dei Amen dico vobis quicumque non receperit regnum dei

velud parvulus iste non intrabit in illud Et complexans eos et

imponens manus super eos benedicebat Et cum egressus esset

in viam procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat eum Ma

gister bone quid faciam ut vitam eternam percipiam Ihesus

autem dixit ei Quid me dicis bonum Nemo bonus nisi

Et alii nupserit

[illegible]

Precepta nosti ne adulteres ne occidas ne fureris
ne falsum testimonium dixeris ne fraudem feceris honora
patrem tuum et matrem. At ille respondens ait illi magister hec om-
nia conservavi a iuventute mea. Ihesus autem intuitus eum dilexit eum
et dixit illi unum tibi deest vade quecumque habes vende
et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni seque-
re me. Qui contristatus in verbo abiit merens erat enim habens possessiones
multas. Et circumspiciens Ihesus ait discipulis suis quam
difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli
autem obstupescebant in verbis eius. At Ihesus rursus respondens ait
illis filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum
dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire
quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis admirabantur
dicentes ad semetipsos et quis potest salvus fieri.
Et intuens illos Ihesus ait apud homines impossibile
est sed non apud deum omnia enim possibilia sunt apud deum.

Et cepit ei petrus dicere Ecce nos dimisimus omnia
et secuti sumus te Respondens ihesus ait Amen dico vobis
nemo est qui relinquid domum aut fratres aut sorores aut patrem
aut matrem aut filios aut agros propter me et propter ewangelium
qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres
et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in
seculo futuro vitam eternam Multi autem erunt primi novissimi
et novissimi primi Erant autem in via ascendentes iherusalem
et precedebat illos ihesus et stupebant et sequentes timebant
Et assumens iterum duodecim cepit illis dicere que essent ei
ventura Quia ecce ascendimus iherosolimam et filius hominis
tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus Et dampnabunt
eum morte et tradent eum gentibus et illudent ei et conspuent
eum et flagellabunt eum et tercia die resurget Et accedunt
ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes magister volumus

[illegible marginal gloss]

ut quodcumque petierimus facias nobis. At ille dixit eis: quid
[illegible interlinear gloss]
vultis faciam vobis? Et dixerunt: Da nobis ut unus ad
sinistram tuam et alius ad dexteram tuam sedeamus in gloria
[illegible interlinear gloss]
tua. Iesus autem ait eis: Nescitis quid petatis. Potestis bi
s. calicem passionis
bere quem ego bibo aut baptizmo quo ego baptizor bap
tizari? At illi dixerunt ei: Possumus. Iesus autem ait eis:
i. passione
Calicem quidem quem ego bibo bibetis et bapti
[illegible interlinear gloss]
smo quo ego baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dex
teram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis sed quibus
s. quibus
est paratum. Et audientes decem ceperunt indignari de Iacobo et Io
hanne. Iesus autem vocans eos ait illis: Scitis quia hii qui
[illegible interlinear gloss]
videntur principari gentibus dominantur eis et principes eorum pote
statem habent eorum. Non ita est autem in vobis sed quicumque voluerit fieri
maior erit vester minister. Et quicumque voluerit primus esse erit
omnium servus. Nam et filius hominis non venit ut ministraretur ei sed
[illegible interlinear gloss]
ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis. Et

veniunt Yericho. Et proficiscente eo de Yericho et discipulis eius
et plurima multitudine filius Thimei Bartimeus cecus sedebat iuxta
viam mendicans. Qui cum audisset quia Ihesus Nazarenus est cepit
clamare et dicere: fili David Ihesu miserere mei. Et comminabantur
ei multi ut taceret. At ille multo magis clamabat: fili David
miserere mei. Et stans Ihesus precepit illum vocari. Et vocant
cecum dicentes ei: Animequior esto, surge, vocat
te. Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad eum. Et
respondens Ihesus dixit ei: Quid tibi vis faciam? Cecus autem
dixit ei: Raboni ut videam. Ihesus autem ait illi: Vade, fides
tua te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur eum in
Et cum appropinquarent Ierusalem et Bethanie via. xj.
ad montem olivarum mittit duos ex discipulis
suis et ait illis: Ite in castellum quod contra vos est et statim
introeuntes illuc invenietis pullum asine ligatum super quem
nemo adhuc hominum sedit. Solvite illum et adducite

a/ 42

illud ut. Et si quis vobis dixerit quid facitis dicite quia do-
mino necessarius est. Et continuo illud dimittet huc. Et ab-
euntes invenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in bivio
et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis quid
facitis solventes pullum. Qui dixerunt illis sicut pre-
ceperat illis ihesus et dimiserunt eis. Et duxerunt pullum
ad ihesum. Et imposuerunt illi vestimenta sua et sedit super
eum. Multi autem vestimenta sua straverunt in via. Alii autem fron-
des cedebant de arboribus et sternebant in via. Et qui preibant
et qui sequebantur clamabant dicentes Osanna benedictus qui
venit in nomine domini benedictum quod venit regnum patris nostri david
osanna in excelsis. Et introivit iherusalem in templum
Et circumspectis omnibus cum iam vespera esset hora exivit in betha-
niam cum duodecim. Et alia die cum exiret a bethania
esuriit. Cumque vidisset a longe ficum habentem folia venit
si quid forte inveniret in ea. Et cum venisset ad eam nichil.

[illegible]

nerat preter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et videns dixit
ei Iam non amplius in eternum quisquam fructum ex te manducet.
Et audiebant discipuli eius. Et veniunt Ierusalem. Et cum
introisset in templum cepit eicere vendentes et ementes in templo et
mensas nummulariorum et cathedras vendentium columbas evertit.
Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum. Et doce-
bat dicens eis Nonne scriptum est quia domus mea domus
orationis vocabitur omnibus gentibus? vos autem fecistis illam speluncam
latronum. Quo audito principes sacerdotum et scribe querebant quo-
modo eum perderent. Timebant enim eum quia universa turba admirabatur
super doctrina eius. Et cum vespera facta esset egrediebatur de civitate.
Et cum mane transirent viderunt ficum aridam factam a radi-
cibus. Et recordatus Petrus dixit ei Rabbi ecce ficus cui male-
dixisti aruit. Et respondens Iesus ait illis Habete fidem dei. Amen
dico vobis quia quicumque dixerit huic monti tollere et mittere in mare
et non hesitaverit in corde suo sed crediderit quia quodcumque dixerit

domus dei edificata et ordinata domus orationis ut ... ad fugiendum et ut orationes nostre ... exaudiantur et temptationes ... appellantur

stat. sicut ei propterea dico vobis Omnia quecumque orantes pe-
titis. credite quia accipietis et venient vobis Et cum stabitis
ad orandum dimittite si quid habetis adversus aliquem. ut et
pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata Quod si vos
non dimiseritis nec pater vester qui in celis est dimittet vobis
peccata vestra. Et veniunt rursus ierusalem Et cum ambularet
in templo accedunt ad eum summi sacerdotes et scribe et seniores et di-
cunt illi In qua potestate hec facis et quis dedit tibi hanc potestatem ut
ista facias Jhesus autem respondens ait illis Interrogabo vos et ego unum
sermonem et respondete michi et dicam vobis in qua potestate hec faciam Bap-
tismus iohannis de celo erat an ex hominibus respondete michi At illi
cogitabant secum dicentes Si dixerimus de celo dicet Quare
ergo non credidistis ei Si dixerimus ex hominibus timebant populum
Omnes enim habebant iohannem quia vere propheta esset Et respondentes
dicunt ihesu nescimus Et respondens ihesus ait illis Neque ego
dico vobis in qua potestate hec faciam XII 13

Et cepit illis in parabolis loqui vineam plantavit
homo et circumdedit sepem et fodit lacum et edificavit turrim
et locavit eam agricolis et peregre profectus est et misit ad agrico-
las in tempore servum ut ab agricolis acciperet fructum vinee. Qui
apprehensum eum ceciderunt et dimiserunt vacuum. Et iterum mi-
sit ad illos alium servum et illum in capite vulneraverunt et contume-
liis affecerunt. Et rursum misit alium et illum occiderunt et
plures alios quosdam cedentes alios vero occidentes. Adhuc ergo
unum filium habens carissimum et illum misit ad eos novissime dicens
quia verebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad invicem
hic est heres venite occidamus eum et nostra erit hereditas. Et
apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra vineam. Quid
ergo faciet dominus vinee veniet et perdet colonos et dabit
vineam aliis. Nec scripturam hanc legistis lapidem quem reproba-
verunt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud
et est mirabile in oculis nostris. Et querebant eum tenere et timuerunt

eum. Cognoverunt autem quod ad eos hanc parabolam dixit. Et
relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis
et herodianis ut eum caperent in verbo. Qui venientes dicunt
ei: Magister scimus quia verax es et non curas quemquam. Nec enim
vides in faciem hominum sed in veritate viam dei doces. Licet dari
tributum cesari an non dabimus? Qui sciens versutiam illorum
ait illis: Quid me temptatis? afferte mihi denarium ut videam.
At illi attulerunt ei. Et ait illis: Cuius est imago hec et
superscriptio? Dicunt ei: Cesaris. Iesus autem respondens dixit illis:
Reddite ergo que sunt cesaris cesari, et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo. Et venerunt ad eum saducei qui negant resurrectionem non esse. Et inter-
rogabant eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis ut si cuius
frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit,
accipiat frater eius uxorem eius et resuscitet semen fratri suo.
Septem ergo fratres erant, et primus accepit uxorem et mortuus est non
relicto semine. Et secundus accepit eam et mortuus est. Et nec iste
reliquit semen. Et tertius similiter. Et acceperunt eam similiter septem et non

relinquunt semen. Novissima omnium defuncta est et mulier. In resur-
rectione ergo cum resurrexerint cuius de his uxor erit? septem enim
habuerunt eam uxorem. Et respondens Iesus ait illis: Nonne ideo
erratis non scientes scripturas neque virtutem Dei? Cum enim a mor-
tuis resurrexerint neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut ange-
li in celis. De mortuis autem quod resurgant non legistis in libro
Moysi super rubum quomodo dixerit illi Deus inquiens: Ego sum
Deus Abraham et Deus Ysaac et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum
sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et accessit unus
de scribis qui audierat illos conquirentes, et videns quoniam bene illis re-
sponderit, interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum. Iesus autem re-
spondit ei: Quia primum omnium mandatum est: Audi Israel, Dominus
Deus noster Deus unus est. Et diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua
et ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem si-
mile est illi: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Maius horum

aliud mandatum non est. Et ait illi scriba: Bene magister in veritate
dixisti quia unus est deus et non est alius preter eum. Et ut diligatur
ex toto corde et ex toto intellectu et ex tota anima et ex tota for-
titudine. Et diligere proximum tanquam se ipsum maius est omnibus
holocaustomatibus et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter
respondisset dixit illi: Non longe es a regno dei. Et nemo iam
audebat eum interrogare. Et respondens Ihesus dicebat docens in tem-
plo: Quomodo dicunt scribe Christum filium esse David? Ipse enim David
dicebat in spiritu sancto: Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo
David dicit eum dominum, et unde est filius eius? Et multa turba li-
benter eum audiebat. Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete
a scribis qui volunt in stolis ambulare et salutari in foro. Et
in primis cathedris sedere in synagogis et primos recubitus
in cenis: qui devorant domos viduarum sub obtentu
prolixe orationis. Hii accipient prolixius iudicium. Et sedens

contra gazophylacium aspiciebat quomodo turba iactaret aes

in gazophylacium. Et multi divites iactabant multa. Cum venisset

autem una vidua pauper misit duo minuta quod est qua-

drans. Et convocans discipulos suos ait illis: Amen dico vobis

quoniam vidua haec pauper plus omnibus misit qui miserunt in ga-

zophylacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt. Haec

vero de penuria sua omnia quae habuit misit totum victum suum.

13 Et cum egrederetur de templo ait illi unus ex discipulis xiii

magister aspice quales lapides et quales

structurae. Et respondens Iesus ait illi: Vides has omnes magnas aedificationes? Non re-

linquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Et cum sederet in

monte oliveti contra templum interrogabant eum separatim

Petrus et Iacobus et Iohannes et Andreas: Dic nobis quando ista

fiant et quod signum quando haec omnia incipient consummari. Et respondens

Iesus coepit dicere illis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim

venient in nomine meo dicentes quia ego sum et multos

[illegible]

Cum autem audieritis bella et opiniones bellorum ne timueritis
oportet enim fieri sed nondum statim finis. Exsurget enim gens
super gentem et regnum super regnum et erunt terremotus per loca
et fames. Initium dolorum haec. Videte autem vosmetipsos. Tra-
dent enim vos in conciliis et in synagogis vapulabitis. Et ante
reges et praesides stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes
primum oportet praedicari evangelium. Et cum duxerint vos tradentes noli-
te cogitare quid loquamini, sed quod datum fuerit vobis in illa hora id
loquimini. Non enim vos estis loquentes sed Spiritus Sanctus. Tradet
autem frater fratrem in mortem et pater filium. Et
consurgent filii in parentes et morte afficient eos. Et eritis odio
omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit usque in
finem salvus erit. Cum autem videritis abominationem desolationis
stantem ubi non debet, qui legit intelligat, tunc qui in Iudaea sunt
fugiant in montes. Et qui super tectum ne descendat in domum nec
introeat ut tollat quid de domo sua. Et qui in agro erit non revertatur

retro tolle' tunicā suā. Ve aūt p'gnātib; & nutrientib; i ill
dieb;. Orate aūt ut yeme no' fiat fuga vra vl sabbato.
Erunt eni dies illi tribulacōes tales quales ab inicio creature Non fuerunt
quā condidit deus usq; nunc neq; fient. Et nisi breviasset
dns dies no' fuisset salva oīs caro. Sz pp' electos aūt
q°s elegit breviavit dns dies. Tunc si quis vob dixerit
Ecce hic ē xpc ecce illic ne credideritis. Exurgent eni pseu
do xpi & pseudo ꝓphe & dabunt signa & portenta ad sedu
cendos. si poss' fieri etiā electos. Vos aūt videte. Ecce p
dixi vob omia. Sz i illis dieb; p' tribulacōēz illā sol
contenebrabit'. Et luna no' dabit lumē suū. Et erunt celi
cadentes / & virtutes q' sunt i celis movebunt'. Et tc vide
bunt filium hois venientē i nubib; celi cū virtute & gl'ia.
Et tunc mittet angelos suos & congregabit electos suos a
quatuor ventis a summo terre ad summū celi / A ficu aūt dis
cite parabolā ul' comparacōem. Cū iam ramus ei' tener fuerit,

Xpus monet nos ad tria:
primo monet ad prudentiam ibi videte
2o ad diligentiam vigilate 3o ad
admonitionem ibi orate
Nota
primo valet ad dei ordinationem [illegible]
[illegible] ... dispone domui

[te]nera fuerint folia cognoscitis quia in proximo sit estas.
Sic et vos cum videritis hec fieri scitote quia in proximo sit
in ostiis. Amen dico vobis quoniam non transibit generatio hec donec
omnia ista fiant. Celum et terra transibunt verba autem mea non trans-
ibunt. De die autem illa vel hora nemo scit neque angeli in ce-
lo neque filius nisi pater. Videte vigilate et orate.
Nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus
reliquit domum suam et dedit servis suis potestatem cuiusque operis
et ianitori precepit ut vigilet. Vigilate ergo nescitis enim
quando dominus domus veniat sero an media nocte an galli-
cantu an mane ne cum venerit repente inveniat vos dor-
mientes. Quod autem vobis dico omnibus dico vigilate. xiiii

Erat autem pascha et azima post biduum et querebant
summi sacerdotes et scribe quomodo eum dolo tenerent et
occiderent. Dicebant autem non in die festo ne forte tumultus
fieret populi. Et cum esset Bethanie in domo Symonis leprosi

recumbente venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spi
cati preciosi Et fracto alabastro effudit super caput eius
Erant autem quidam indigne ferentes intra semet ipsos et dicentes
Ut quid perditio ista unguenti facta est potuit enim unguentum istud ve
nundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus Et fre
mebant in eam Jhesus autem dixit eis Sinite eam quid illi
molesti estis Bonum opus operata est in me Semper enim pau
peres habetis vobiscum Et cum volueritis potestis illis benefacere
me autem non semper habetis Quod habuit hec fecit prevenit unge
re corpus meum in sepulturam Amen dico vobis Ubicumque pre
dicatum fuerit ewangelium istud in universo mundo et quod fecit hec
narrabitur in memoriam eius Et Iudas Scarioth unus
de duodecim abiit ad summos sacerdotes ut traderet eum illis
Qui audientes gavisi sunt et promiserunt ei pecuniam se
daturos Et querebat quomodo illum opportune traderet Et
primo die azimorum quando pascha immolabant dicunt ei

discipuli eius Quo vis eamus et paremus tibi pascha ut man-
duces Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis Ite
in civitatem et occurret vobis homo lagenam aque baiulans se-
quimini eum Et quocumque introierit dicite domino domus quia ma-
gister dicit Ubi est refectio mea ubi pascha cum discipulis
meis manducem Et ipse demonstrabit vobis cenaculum grande
stratum et illic parate nobis Et abierunt discipuli eius et vene-
runt in civitatem et invenerunt sicut dixerat illis et paraverunt pascha
Vespere autem facto venit cum duodecim Et discumbentibus eis et man-
ducantibus ait Ihesus Amen dico vobis quia unus vestrum me tra-
det qui manducat mecum Et illi ceperunt contristari et dicere ei
singulatim Numquid ego Qui ait illis Unus ex duodecim qui
intingit mecum manum in catino Et filius quidem hominis
vadit sicut scriptum est de illo Ve autem homini illi per quem filius
hominis tradetur Bonum erat illi si natus non fuisset homo ille
Et manducantibus illis accepit Ihesus panem et benedicens fregit

et dedit illis et ait Sumite hoc est corpus meum Et ac
cepto calice gratias agens dedit illis et biberunt ex eo
omnes Et ait illis hic est sanguis meus novi testamenti
qui pro multis effundetur Amen dico vobis quia iam non bibam de
hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud novum bi
bam in regno Et hymno dicto exierunt in montem oliveti
Et ait eis ihesus Omnes scandalizabimini in me in nocte ista
Scriptum est enim percutiam pastorem et dispergentur oves gregis
Postquam autem surrexero precedam vos in galileam petrus autem ait ei
Et si omnes scandalizati fuerint ego non ego Et ait illi ihesus
Amen dico tibi Quia tu hodie in nocte hac prius quam bis gallus
vocem dederit ter me es negaturus At ille amplius loque
batur Et si oportuerit me simul mori tibi non te nega
bo Similiter autem et omnes dicebant Et venit in predium cui
nomen gethsemani et ait discipulis suis Sedete hic
donec orem Et assumpsit petrum et iacobum et iohannem seorsum

et coepit pavere et taedere et ait illis Tristis est anima mea usque
ad mortem sustinete hic et vigilate mecum Et cum proces-
sisset paululum procidit super terram et orabat ut si fieri posset
transiret ab eo hora Et dixit Abba pater omnia possibilia sunt
tibi transfer calicem hunc a me sed non quod ego volo sed quod
tu Et venit et invenit eos dormientes Et ait Petro Symon
dormis Non potuisti una hora vigilare mecum Vigi-
late et orate ut non intretis in temptationem Spiritus quidem promptus
est caro vero infirma Et iterum abiens oravit eundem sermonem
dicens Et reversus denuo invenit eos dormientes Erant enim
oculi eorum gravati Et ignorabant quid responderent ei Et venit tertio
et ait illis Dormite iam et requiescite Sufficit venit hora
Ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum Surgite eamus ec-
ce qui me tradet prope est Et adhuc eo loquente venit Iu-
das Scarioth unus de duodecim et cum eo turba multa cum gladiis
et lignis a summis sacerdotibus et scribis et senioribus Tradiderat autem

ditor eis signum eis dicens Quemcumque osculatus fuero ipse
est tenete eum et ducite eum caute. Et cum venisset statim acce-
dens ad eum ait Rabbi et osculatus est eum. At illi manus in-
iecerunt in eum et tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus
educens gladium percussit servum summi sacerdotis et amputavit
illi auriculam. Et respondens Ihesus ait illis Tamquam ad latronem ex-
istis cum gladiis et lignis comprehendere me. Cottidie eram
apud vos in templo docens et non me tenuistis. Sed ut imple-
antur scripture. Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fu-
gerunt. Adolescens autem quidam sequebatur amictus sindone
super nudo et tenuerunt eum. At ille relicta sindone profugit
ab eis. Et adduxerunt Ihesum ad summum sacerdotem et conve-
nerunt in unum omnes sacerdotes et scribe et seniores. Petrus autem
a longe secutus est eum usque intro in atrium summi sacerdotis. Et se-
debat cum ministris et calefaciebat se ad ignem. Summi vero
sacerdotes et omne concilium querebant adversus Ihesum testimonium

ut eum morti traderent nec inveniebant. Multi enim falsum tes-
timonium dicebant adversus eum et convenientia testimonia non
erant. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus
eum dicentes. Quia nos audivimus eum dicentem. Ego dissolvam
templum hoc manu factum et per triduum aliud non manu factum
edificabo. Et non erat conveniens testimonium illorum. Et
exurgens summus sacerdos in medio interrogavit eum dicens
Non respondes quicquam ad ea que obiciuntur tibi ab hiis? Ille autem
tacebat et nichil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat
eum et dixit ei. Tu es Christus filius dei benedicti? Jhesus autem di-
xit illi. Ego sum. Et videbitis filium hominis a dextris sedentem
virtutis et venientem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens
vestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Au-
distis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes condemp- 17
naverunt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam conspuere eum et ve-
lare faciem eius et colaphis eum cedere et dicere ei prophetiza

Et ministri alapis eum cedebant. Et cum esset petrus
in palacio / de familiaribus
in atrio deorsum venit una ex ancillis summi sacerdotis. Et
petrus
cum vidisset petrum calefacientem se aspiciens illum ait. Et
tu cum ihesu nazareno eras. At ille negavit dicens. Neque
scio neque novi quid dicis. Et exiit foras ante atrium et statim
gallus cantavit. Rursus autem cum vidisset illum ancilla cepit dicere
ad ignem / s. petrus / s. sacerdotis
circumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum negavit. Et post pu-
ad ignem
sillum qui astabant dicebant petro. Vere ex illis es nam et galileus
es. Ille autem cepit anathematizare et iurare quia nescio hominem istum
quem dicitis. Et statim iterum gallus cantavit. Et recordatus est pe-
trus verbi quod dixerat ei ihesus. Priusquam gallus cantet bis ter me ne-
17 [E]t hs fecit mane consilium / galli et cepit flere xv
facientes summi sacerdotes cum senioribus et scribis et uni-
verso concilio vincientes ihesum duxerunt et tradiderunt pylato.
Et interrogavit eum pylatus. Tu es rex iudeorum. At ille
respondens dixit. Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes

in multis. Pylatus autem rursum interrogavit eum dicens Non respon-
des quicquam vides in quantis te accusant. Ihesus autem amplius
nichil respondit ita ut miraretur pilatus. Per diem autem festum
dimittere solebat illis unum ex vinctis quemcumque petissent.
Erat autem qui dicebatur barrabas qui cum seditiosis erat vinctus
qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba cepit ro-
gare sicut semper faciebat illis. Pylatus autem respondit eis et dixit Vul-
tis dimittam vobis regem iudeorum. Sciebat enim quod per invidiam
tradidissent eum summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt
turbam ut magis barrabam dimitteret eis. Pilatus autem iterum
respondit eis dicens Quid ergo vultis ut faciam regi iudeorum. At
illi iterum clamaverunt Crucifige eum. Pylatus vero dicebat
eis Quid enim mali fecit. At illi magis clamabant Cruci-
fige eum. Pylatus autem volens populo satisfacere dimisit eis
barrabam et tradidit eis ihesum flagellis cesum ut crucifigeretur.
Milites autem duxerunt eum in atrium pretorii et convocant

tota cohortem et induunt eum purpura et imponunt ei plec-
tentes spineam coronam et ceperunt eum salutare dicentes ave
rex iudeorum Et percutiebant caput eius arundine et conspue-
bant et ponentes genua adorabant eum Et postquam illuserant
ei exuerunt illum ut crucifigerent eum Et angariaverunt preteri-
euntem quempiam Simonem Cyreneum venientem de villa patrem
Alexandri et Rufi ut tolleret crucem eius Et perducunt illum in
Golgatha locum quod est interpretatum calvarie locus Et dabant ei
bibere mirratum vinum et non accepit Et crucifigentes eum
diviserunt vestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid
tolleret Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum Et erat titulus
cause eius inscriptus rex iudeorum Et cum eo crucifigunt duos
latrones unum a dextris et aliud a sinistris eius Et adim-
pleta est scriptura que dicit Et cum iniquis deputatus est
Et pretereuntes blasphemabant eum moventes capita
sua et dicentes Vah qui destruit templum dei et in tribus

diebus reedificat. Alium salvum fac teipsum descendat de cruce. Similiter
et summi sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis dicebant. Ali
os salvos fecit seipsum salvum non potest facere. Christus rex israel des
cendat nunc de cruce ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi
erant conviciabantur ei. Et facta hora sexta tenebre facte sunt super
universam terram usque in horam nonam. Et hora nona cla
mavit ihesus voce magna dicens heloy heloy lamazabathani
quod est interpretatum deus meus deus meus ut quid dereliquisti me. Et quidam
de circumstantibus audientes dicebant Ecce heliam vocat. Currens
autem unus et implens spongiam aceto circumponensque calamo po
tum dabat ei dicens Sinite videamus si veniat helias liberare
eum. Ihesus autem emissa voce magna expiravit. Et velum
templi scissum est in duo a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui
ex adverso stabat quia sic clamans expirasset ait Vere hic homo
filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes
inter quas erat maria magdalene et maria iacobi minoris et 16

ioseph mater et salome. Et cum esset in galilea sequebantur eum
et ministrabant ei. Et aliae multae quae simul cum eo ascenderant
ierosolymam. Et cum iam sero esset quia erat parasceve quod est ante sabbatum
venit ioseph ab arimathia nobilis decurio qui et ipse
erat expectans regnum dei. et audacter introivit ad
pylatum et petiit corpus ihesu. Pylatus autem mirabatur si iam
obisset. Et accersito centurione interrogavit eum si iam mor-
tuus esset. Et cum cognovisset a centurione donavit corpus ihesu io-
seph. Ioseph autem mercatus sindonem et deponens eum involvit in
sindone et posuit eum in monumento quod erat excisum de pe-
tra et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem
magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poneretur.

16 Et cum transisset sabbatum maria magdalene xvi
et maria iacobi et salome emerunt aromata
ut venientes ungerent ihesum. Et valde mane una sabbatorum
veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant

ad invicem Quis revolvet nobis lapidem ab hostio mo-
numenti Et inspicientes viderunt revolutum lapidem
Erat quippe magnus valde Et introeuntes viderunt iu-
venem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt
Qui dicit illis Nolite expavescere Ihesum queritis Nazarenum
crucifixum Surrexit non est hic Ecce locus ubi posuerunt
eum Sed ite dicite discipulis eius et Petro quia precedit vos
in Galileam ibi eum videbitis sicut dixit vobis At ille
exeuntes fugerunt de monumento invaserat eas tre-
mor et pavor et nemini quicquam dixerunt timebant enim
Surgens autem Ihesus mane prima sabbati apparuit primo Marie
Magdalene de qua eiecerat septem demonia Illa vadens nunci-
avit hiis qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus Et illi audien-
tes quia viveret et visus esset ab ea non crediderunt Post hec autem du-
obus ex hiis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in vil-
lam Et illi euntes nunciaverunt ceteris nec illis crediderunt

Novissime autem recumbentibus illis xi apparuit illis Christus
et exprobravit incredulitatem eorum et duriciam cordis quia
hiis qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Et
dixit eis: Euntes in mundum universum predicate evangelium omni
creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui
vero non crediderit condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint
hec sequentur. In nomine meo demonia eicient, linguis loquentur
novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint non
eos nocebit. Super egros manus imponent et bene ha-
bebunt. Et dominus quidem Ihesus postquam locutus est eis assump-
tus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem profecti
predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante
sequentibus signis.

Prologus beati Luce

Quoniam quidem multi
conati sunt ordinare narracionem que in nobis complete
sunt rerum sicut tradiderunt nobis qui ab inicio ipsi viderunt et
ministri fuerunt sermonis ...

diligenter componere et scribere optime theophile ut cog-

noscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem

Lucas syrus natione antiochensis arte me-

dicus discipulus apostolorum postea paulum

secutus usque ad confessionem eius serviens

deo sine crimine nam neque uxorem umquam habuit neque fili-

os octuaginta quatuor annorum obiit in bethania plenus

spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent evangelia per matheum

quidem in iudea per marcum autem in ytalia sancto instigante

spiritu in achaye partibus hoc scripsit evangelium significans etiam ipse

in principio ante alia esse descripta. Cui extra ea que ordo evangelice dispo-

sitionis exposcit, ea maxime necessitas laboris fuit ut

primum grecis fidelibus omni prophetatione venturi in carne

dei christi manifestata humanitas ne iudaicis fabulis

attenti in solo legis desiderio tenerentur vel ne hereticis fa-

bulis et stultis sollicitationibus seducti excederent a veritate

prologus ... ieronimi

tum euangelium scriberet et in quo electus scriberet indicaret contes-
tans in se completa esse que essent ab aliis inchoata. Cui ideo
post baptismum filii dei a perfectione generationis in Christo impletam
et repetende a principio natiuitatis humane potestas permissa est ut
requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per Nathan fi-
lium David introitu recurrentis in deum generationis admisso indispa-
bilis deus ut predicans in hominibus Christum suum perfecti opus hominis redire
in se per filium faceret qui per David patrem uenientibus
iter prebebat in Christo. Cui Luce non inmerito etiam scribendorum
actuum apostolorum potestas in ministerio datur ut deo in deum pleno
et filio perditionis extincto oratione ab ipsis apostolis facta
sorte domini electionis numerus compleretur. Sicque Paulus con-
summationem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulum
recalcitrantem dominus elegisset. Quod et legentibus ac requi-
rentibus deum. Et si per singula expediri a nobis utile fu-
erat. Sciens tamen quod operantem agricolam oportet de fructibus

operis esset vitamque publicata voluptate ut non tam
volentibus deum demonstrare videretur quam fastidientibus prodidisse

Cap. primum

Fuit in diebus Herodis regis Iudee quidam
sacerdos nomine Zacharias de vice Abia
et uxor illius de filiabus Aaron et nomen eius Eliza
beth Erant autem ambo iusti ante deum incedentes in omnibus
mandatis et iustificationibus domini sine querela Et non erat
illis filius eo quod Elizabeth esset sterilis et ambo processissent
in diebus suis Factum est autem cum sacerdotio fungeretur
Zacharias in ordine vicis sue ante deum secundum consuetudinem
sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret ingressus in tem
plum domini et omnis multitudo populi erat orans foris hora
incensi Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris
altaris incensi Et Zacharias turbatus est videns et timor
irruit super eum Ait autem ad eum angelus Ne timeas
Zacharia quoniam exaudita est deprecatio tua Et Elizabeth

vxor tua pariet tibi filium et vocabis nomen eius iohannem. Et
erit gaudium tibi et exultacio et multi in natiuitate eius gaude-
bunt. Erit enim magnus coram domino et vinum et siceram non
bibet et spiritu sancto replebitur adhuc in utero matris sue
et multos filiorum israel conuertet ad dominum deum ipsorum. Et
ipse precedet ante illum in spiritu et virtute helie ut conuertat
corda patrum in filios. Et incredulos ad prudenciam iustorum
parare domino plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum
vnde hoc sciam ego enim sum senex et vxor mea processit in
diebus suis. Et respondens angelus dixit ei Ego sum gabriel
qui asto ante deum. Et missus sum loqui ad te et hec tibi
ewangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo hec
fiant pro eo quod non credidisti verbis meis. Et que implebuntur
in tempore suo. Et erat plebs expectans zachariam et mira-
bantur quod ipse tardaret in templo. Egressus autem non poterat
loqui ad eos. Et cognouerunt quod in templo visionem vidisset

Et ipse erat innuens illis et permansit mutus Et factum est
ut impleti sunt dies officii sui abiit in domum suam post
hos autem dies concepit elyzabeth uxor eius et occul
tabat se mensibus quinque dicens quia sic fecit michi dominus in
diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter
homines In mense autem sexto missus est angelus gabriel
a deo in civitatem galilee cui nomen nazareth ad
virginem desponsatam viro cui nomen erat ioseph de
domo david et nomen virginis maria Et ingressus angelus ad
eam dixit ave gratia plena dominus tecum benedicta tu in
mulieribus Que cum audisset turbata est in sermone eius Et
cogitabat qualis esset ista salutatio Et ait angelus ei
Ne timeas maria invenisti enim gratiam apud deum Ecce
concipies in utero et paries filium et vocabis nomen eius
ihesum Hic erit magnus et filius altissimi vocabitur Et
dabit illi dominus deus sedem david patris eius et regnabit

[illegible]

domo iacob in eternum et regni eius non erit finis Dixit
autem maria ad angelum Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco
Et respondens angelus dixit ei Spiritus sanctus superve-
niet in te, et virtus altissimi obumbrabit tibi Ideoque et
quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei Et ecce elyza
beth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua
Et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis quia non erit
inpossibile apud deum omne verbum Dixit autem maria Ecce
ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum Et discessit ab illa
angelus Exurgens autem maria in diebus illis abiit in montana
cum festinatione in civitatem iude Et intravit in domum zacha
rie et salutavit elyzabeth Et factum est ut audivit salu
tationem marie elizabeth exultavit infans in utero eius
Et repleta est spiritu sancto elizabeth Et exclamavit voce
magna elizabeth et dixit Benedicta tu inter mulieres et
benedictus fructus ventris tui Et unde hoc michi ut veniat mater

[illegible]

domini mei ad me Ecce ut facta est vox salutationis tue

[illegible]

in auribus meis Exultavit in gaudio infans in utero meo

[illegible]

Et beata que credidisti quoniam perficientur ea que dicta sunt

[illegible]

a domino Et ait maria / Magnificat anima mea dominum

[illegible]

Et exultavit spiritus meus in deo salutari meo Quia respexit

[illegible]

humilitatem ancille sue / ecce enim ex hoc beatam me

[illegible]

dicent omnes generationes Quia fecit mihi magna qui potens est

[illegible]

et sanctum nomen eius Et misericordia eius a progenie in progenies

[illegible]

timentibus eum Fecit potentiam in brachio suo dispersit

[illegible]

superbos mente cordis sui Deposuit potentes de sede et

[illegible]

exaltavit humiles Esurientes implevit bonis et divites

[illegible]

dimisit inanes Suscepit israel puerum suum recordatus

[illegible]

misericordie sue Sicut locutus est ad patres nostros abraham

[illegible]

et semini eius in secula / Mansit autem maria cum illa quasi

[illegible]

mensibus tribus et reversa est in domum suam Elizabeth autem

[illegible]

impletum est tempus pariendi et peperit filium Et audierunt

vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum
illa et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt
circumcidere puerum et vocabant eum nomine patris sui zachariam
Et respondens mater eius dixit nequaquam sed vocabitur iohannes. Et
dixerunt ad illam quia nemo est in cognatione tua qui vocetur
hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari
eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens iohannes est
nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem illico os
eius et lingua eius et loquebatur benedicens deum. Et factus est
timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana iu-
dee divulgabantur omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui
audierant in corde suo dicentes quid putas puer
erit iste. Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias
pater eius repletus est spiritu sancto et prophetavit dicens. Benedictus
dominus deus israel quia visitavit et fecit redemptionem plebis
sue. Et erexit cornu salutis nobis in domo david

pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi. In sanctitate et iusticia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis preibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare hiis qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis usque in diem ostensionis sue ad israel.

Om

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a cesare augusto ut describeretur universus orbis. Hec

a preside sirie cyrino Et ibant omnes
ut profiterentur singuli in suam civitatem Ascendit autem et ioseph de galilea
a civitate nazareth in iudeam in civitatem david que
vocatur bethleem eo quod esset de domo et familia david ut
profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante Factum est
autem cum essent ibi impleti sunt dies marie ut pareret et
peperit filium suum primogenitum et pannis eum involuit
et reclinavit eum in presepio quia non erat ei locus in diversorio
Et pastores erant in regione eadem vigilantes et cus
todientes vigilias noctis super gregem suum Et ecce an
gelus domini stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit
eos et timuerunt timore magno Et dixit illis angelus
Nolite timere Ecce evangelizo vobis gaudium mag
num quod erit omni populo quia natus est nobis hodie sal
vator qui est christus dominus in civitate david Et hoc vobis
signum invenietis infantem pannis involutum et positum

in presepio Et subito facta est cum angelo multitudo celestis

exercitus laudancium deum et dicencium Gloria in excelsis

deo Et in terra pax hominibus bone voluntatis Et factum est

ut discesserunt angeli ab eis in celum pastores loque

bantur ad invicem dicentes Eamus usque Bethleem et vi

deamus hoc verbum quod factum est quod fecit dominus et ostendit nobis

Et venerunt festinantes et invenerunt mariam et ioseph

et infantem positum in presepio Videntes autem cognoverunt de

verbo quod dictum erat illis de puero hoc Et omnes qui audie

runt mirati sunt et de hiis que dicta sunt a pastoribus ad

ipsos Maria autem conservabat omnia verba hec

conferens in corde suo Et reversi sunt pastores lau

dantes deum et glorificantes in omnibus que audierant et vi

derant sicut dictum est ad illos Et postquam consummati sunt

dies octo ut circumcideretur puer vocatum est nomen eius

ihesus quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur Et

Postquam impleti sunt dies purgacionis marie secundum legem moysi
tulerunt illum in ierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptum est
in lege domini Quia omne masculinum adaperiens vulvam
sanctum domino vocabitur Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege
domini par turturum aut duos pullos columbarum Et ecce homo
erat in ierusalem cui nomen symeon Et homo iste iustus et ti
moratus exspectans consolacionem israel et spiritus sanctus erat in
eo Et responsum acceperat symeon a spiritu sancto non visurum
se mortem nisi prius videret christum domini Et venit in spiritu in
templum Et cum inducerent puerum ihesum parentes eius ut
facerent secundum consuetudinem legis pro eo et ipse accepit
eum in ulnas suas et benedixit deum et dixit Nunc
dimittis servum tuum domine secundum verbum tuum in pace Quia
viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti ante faciem
omnium populorum lumen ad revelacionem gentium et gloriam ple
bis tue israel Et erat pater eius et mater eius mirantes

[illegible]

sup his q dicebat de illo. Et bndixit ill Symeon

et dixit ad mariam matrem eius. Ecce positus hic i ru

nam et i resurrectionem multorum i isrl et i signum cui contra

dicetur. Et tua ipius aiam ptransibit gladius ut revelet

ur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna pphetissa

filia phanuel de tribu aser. Et h processerat i diebus

multis et vixerat cu viro suo ann vii a virgitate sua. Et

h vidua usq ad annos lxxx iiii q no discede

bat de teplo ieiuniis et obsecrationibus serviens die

ac nocte. Et h ipa hora superveniens confitebat dno et

loquebat de illo oibus q expectabat redemptionem isrl. Et

ut pfecerunt oia scdm lege dni reversi s i galileam i civitate

sua nazareth. Puer aut crescebat et confortabat plen

sapia et gra dei erat i illo. Et ibat parentes eius

p oes annos i ilrm i die solempni pasche.

Et cu fact eet illr annorum xii. ascendentibus illis ihrlimam

[illegible]

[illegible]

Et consummatis diebus cum redirent remansit puer Iesus in Ierusalem. Et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem eum in comitatu esse venerunt iter diei et requirebant eum inter cognatos et notos et non invenientes regressi sunt in Ierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos et interrogantem. Stupebant autem omnes qui audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum fili quid fecisti nobis sic. Ecce pater tuus et ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos Quid est quod me quaerebatis nesciebatis quia in his quae patris mei sunt oportet me esse. Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos. Et descendit cum eis et venit Nazareth. Et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba haec conservans in corde suo. Et Iesus proficiebat aetate et sapientia apud

Ca. iii

Anno autem quintodecimo
imperii Tiberii Caesaris procurante Pontio Pila-
to Iudaeam tetrarcha autem Galilaeae Herode Philippo
autem fratre eius tetrarcha Ituraeae et Trachonitidis regi-
onis et Lysania Abilinae tetrarcha sub principibus
sacerdotum Anna et Caipha factum est verbum Domini super
Iohannem Zachariae filium in deserto. Et venit in omnem regionem
Iordanis praedicans baptismum paenitentiae in remissionem pec-
catorum sicut scriptum est in libro sermonum Isaiae prophetae. Vox
clamantis in deserto parate viam Domini rectas facite semitas
eius. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis
humiliabitur et erunt prava in
directa et aspera in vias planas. Et videbit omnis
caro salutare Dei. Dicebat ergo ad turbas quae
exiebant ut baptizarentur ab ipso. Genimina viperarum
quis vobis ostendit fugere a ventura ira. Facite ergo fructus dignos

privatae. Et ne ceperitis dicere patrem habemus abraham
Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare
filios abrahe. Iam enim securis ad radicem posita est
arboris. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur
et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe dicentes
Quid ergo faciemus. Respondens autem dicebat illis Qui habet duas
tunicas det non habenti. Et qui habet escas similiter faciat. Ve-
nerunt autem et publicani ut baptizarentur ab eo et dixerunt
magister quid faciemus et nos. At ille dixit ad illos Nichil
amplius quam quod constitutum est vobis faciatis. Et interrogabant et
milites dicentes Quid faciemus et nos. Et ait illis Neminem con-
cutiatis neque calumpniam faciatis et contenti estote stipendiis
vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordi-
bus suis de iohanne ne forte ipse esset christus. Respondit io-
hannes dicens omnibus Ego quidem baptizo aqua vos
Veniet autem fortior me cuius non sum dignus solvere

corrigiam calciamentorum eius ipse vos baptizabit in
spiritu sancto et igni cuius ventilabrum in manu eius et pur
gabit aream suam et congregabit triticum in horre
um suum paleas autem comburet igni inextinguibili
Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populo. He
rodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de herodiade
uxore fratris sui et de omnibus malis que fecit herodes ad
iecit et hoc super omnia et inclusit iohannem in carcere. Factum
est autem cum baptizaretur omnis populus et iesu baptizato et
orante apertum est celum et descendit spiritus sanctus corporali specie
sicut columba in ipsum. Et vox de celo facta est. Tu es
filius meus dilectus in te complacuit mihi. Et ipse iesus
erat incipiens quasi annorum triginta ut putabatur filius
ioseph qui fuit heli qui fuit mathat qui
fuit levi qui fuit melchi qui fuit ianne qui fuit
ioseph qui fuit mathatie qui fuit amos qui fuit

naum qui fuit hesly qui fuit nagge qui fuit ma-
thath qui fuit mathatie qui fuit semei qui fuit yoseph
qui fuit iuda qui fuit iohanna qui fuit yesa qui
fuit zorobabel qui fuit salatiel qui fuit neri qui
fuit melchy qui fuit addi qui fuit cosan qui
fuit elmadan qui fuit her qui fuit iesu qui fuit
helizer qui fuit yorim qui fuit mathat qui fuit
levi qui fuit symeon qui fuit iuda qui fuit yoseph
qui fuit heliakim qui fuit melcha qui fuit menna
qui fuit mathata qui fuit nathan qui fuit david
qui fuit yesse qui fuit obeth qui fuit booz qui fuit sa-
lomon qui fuit nason qui fuit aminadab qui fuit
aram qui fuit esron qui fuit phares qui fuit
iude qui fuit iacob qui fuit ysaac qui fuit abraha
qui fuit thare qui fuit nachor qui fuit seruch qui fuit
ragau qui fuit phalech qui fuit ebet qui fuit salez

qui fuit caynan qui fuit arphaxat qui fuit sem
qui fuit noe qui fuit lameth qui fuit mathusale qui
fuit enoch qui fuit iareth qui fuit malaliehel qui fuit
caynan qui fuit enos qui fuit seth qui fuit adam qui fuit

C. iiij Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est ... dei et cetera
a iordane et agebatur spiritu in desertum diebus
xl et temptabatur a dyabolo et nichil manducavit in diebus illis et consum-
matis illis esuriit. Dixit autem illi dyabolus Si filius dei es
dic ut lapides isti panes fiant. Et respondit ad illum ihesus
Scriptum est quia non in solo pane vivit homo sed in omni verbo
dei. Et duxit illum dyabolus in montem excelsum et ostendit illi
omnia regna orbis terre in momento temporis. Et ait ei Tibi
dabo potestatem hanc universam et gloriam eorum quia mihi tradita sunt et
cui volo do illa. Tu ergo si procidens adoraveris coram
me erunt tua omnia. Et respondens ihesus dixit illi Scriptum est
Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies. Et duxit illum in

urbem et statuit eum super pynaculum templi et dixit illi
Si filius dei es mitte te hinc deorsum scriptum est enim
quod angelis suis mandavit de te ut conservent te et quia
in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum Et respondens ihesus ait illi dictum est non temptabis
dominum deum tuum Et consummata omni temptatione dyabolus re-
cessit ab illo usque ad tempus Et regressus est ihesus in virtute
spiritus in galileam et fama exiit per universam regionem de illo
Et ipse docebat in synagogis eorum et magnificabatur ab
omnibus Et venit nazareth ubi erat nutritus et intravit
secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam Et surrexit
legere et traditus est illi liber ysaie prophete Et ut revolvit
librum invenit locum ubi scriptum erat Spiritus domini super me
propter quod unxit me evangelizare pauperibus misit me
sanare contritos corde et predicare captivis remissionem
et cecis visum dimittere confractos in remissionem predicare

… benignitatis et promissionis … i. acceptabilem …

annum domini acceptum et diem retributionis. Et cum plicuisset

librum reddidit ministro et sedit. Et omnium in synagoga ocu-

li erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos quia hodie

impleta est scriptura hec in auribus vestris. Et omnes testimonium

illi dabant et mirabantur in verbis gratie que procedebant de

ore ipsius. Et dicebant nonne hic est filius ioseph.

Et ait illis utique dicetis mihi hanc similitudinem medice

cura te ipsum. Quanta audivimus facta in capharnaum fac

et hic in patria tua. Ait autem amen dico vobis quia

nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico

vobis multe vidue erant in diebus helie in israel quando ce-

lum est clausum annis tribus et mensibus sex cum facta esset fa-

mes magna in omni terra et ad nullam illarum missus est

helias nisi in sarepta sidonie ad mulierem viduam. Et multi

leprosi erant in israel sub heliseo propheta et nemo eorum mun-

datus est nisi naaman syrus. Et repleti sunt omnes ira in

synagoga hec audientes repleti sunt ira et eiecerunt eum extra

ciuitatem et duxerunt eum usque ad supercilium montis super

quem ciuitas illorum edificata erat ut precipitarent il

lum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Et descendit

capharnaum ciuitatem galilee ibique docebat eos sab

batis et stupebant in doctrina eius quia in potestate erat ser

mo ipsius. Et in synagoga erat homo habens demonium inmundum

et exclamauit voce magna dicens Sine quid est et nobis

ihesu nazarene venisti perdere nos scio te quis sis sanctus

dei. Et increpauit illum ihesus dicens obmutesce et exi

ab eo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiuit

ab illo nichilque nocuit. Et factus est pauor in omnibus

et colloquebantur ad inuicem dicentes quod est hoc verbum quia in

potestate et virtute imperat inmundis spiritibus et exeunt.

Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

Surgens autem ihesus de synagoga introiuit in domum symonis

Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus et roga-
uerunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri et di-
misit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem
sol occidisset omnes qui habebant infirmos variis lan-
guoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus
imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis cla-
mantia et dicentia quia tu es Christus filius dei. Et increpans
non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse Christum. Fa-
cta autem die egressus ibat in desertum locum et turbe requirebant
eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne
discederet ab eis. Quibus ille ait quia et aliis civitatibus
oportet me evangelizare regnum dei quia ideo missus sum. Et
erat predicans in synagogis galilee.

C. v. Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei et
ipse stabat secus stagnum genezareth. Et vidit duas
naves stantes secus stagnum piscatores autem descenderant

et lavabant retia. Ascendens autem in unam navim que erat
Simonis, rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens
de navicula docebat turbas. Ut autem cessavit loqui, dixit
ad Simonem: Duc in altum et laxate retia vestra in cap-
turam. Et respondens Symon dixit illi: Preceptor, per totam noc-
tem laborantes nichil cepimus; in verbo autem tuo laxabo
rethe. Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem co-
piosam; rumpebatur autem rethe eorum. Et annuerunt sociis qui
erant in alia navi ut venirent et adiuvarent eos. Et ve-
nerunt et impleverunt ambas naves ita ut pene mergerentur.
Quod cum videret Symon Petrus, procidit ad genua Ihesu dicens:
Exi a me, domine, quia homo peccator sum. Stupor enim circumdederat
eum et omnes qui cum eo erant in captura piscium
quam ceperant; similiter autem Iacobum et Iohannem filios Zebedei
qui erant socii Simonis. Et ait ad Symonem Ihesus: Noli
timere; ex hoc iam eris homines capiens. Et subductis ad terram

nauibus relictis omnibus secuti sunt eum. Et factum est cum es-
set in vna ciuitatum, et ecce vir plenus lepra. Et vi-
dens ihesum procidit in faciem, rogabat eum dicens. Domine si
vis potes me mundare. Et extendens manum ihesus
tetigit eum dicens volo mundare. Et confestim discessit le-
pra ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret. Sed
vade ostende te sacerdoti et offer pro emundacione tua sicut
precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem sermo
de illo, et conueniebant turbe multe ut audirent et sana-
rentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum
et orabat. Et factum est in vna dierum et ipse sedebat docens
et erant pharisei sedentes et legisdoctores qui venerant ex
omni castello galilee et iudee et ierusalem, et virtus domini
erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto
hominem qui erat paraliticus, et querebant inferre eum et ponere
ante eum, et non inuenientes qua parte illum inferrent pre turba

ascenderunt supra tectum / et per tegulas submiserunt eum cum
lecto in medium ante Ihesum. Quorum fidem ut vidit Ihesus
dixit Homo remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pha-
risei cogitantes dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphe-
mias. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus. Ut autem
cognovit Ihesus cogitationes illorum dixit ad illos. Quid co-
gitatis mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere di-
mittuntur tibi peccata / an dicere surge et ambula / Ut autem sci-
atis quia filius hominis habet potestatem peccata dimittendi / ait para-
litico tibi dico surge tolle lectum tuum et vade in domum
tuam. Et confestim surgens coram illis tulit lectum in quo
iacebat et abiit in domum suam magnificans deum / Et
stupor apprehendit omnes / et magnificabant deum / et repleti
sunt timore dicentes. Quia vidimus mirabilia hodie. Et post
hec exiit et vidit publicanum nomine Levi sedentem ad
theloneum et ait illi. Sequere me. / Et relictis omnibus

surgens secutus est eum. Et fecit ei convivium magnum Levi
in domo sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum
qui cum eis erant discumbentes. Et murmurabant scribe et
pharisei eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum peccatoribus et
publicanis manducatis et bibitis? Et respondens Iesus dixit
ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male ha-
bent. Non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. At
illi dixerunt ad eum: Quare discipuli Iohannis ieiunant fre-
quenter et obsecrationes faciunt, similiter et phariseorum, tui autem edunt
et bibunt? Quibus ipse ait: Numquid potestis filios spon-
si dum cum illis est sponsus facere ieiunare? Venient autem
dies, et cum ablatus fuerit ab eis sponsus, tunc ieiunabunt
in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos, quia nemo
commissuram a vestimento novo immittit in vestimentum
vetus; alioquin et novum rumpit et veteri non conve-
nit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres

vetus. Alioquin rumpet vinum novum utres et vinum effun-
detur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos
mittendum est et utraque conservantur. Et nemo bibens vetus statim
vult novum; dicit enim: vetus melius est.

vi Factum est autem in sabbato secundo primo cum transiret per sa-
ta, vellebant discipuli eius spicas et mandu-
cabant confricantes manibus. Quidam autem pharisaeorum dicebant
illis: quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens ad eos
dixit Iesus: nec hoc legistis quod fecit David cum esurisset ipse et
qui cum eo erant, quomodo intravit in domum dei et panes propo-
sitionis sumpsit et manducavit et dedit his qui cum
ipso erant, quos non licebat manducare nisi tantum sacerdotibus?
Et dicebat illis: quia dominus est filius hominis etiam sabbati.
Factum est autem et in alio sabbato ut intraret in synagogam et
doceret. Et erat ibi homo et manus eius dextra erat arida.
Observabant autem scribae et pharisaei si in sabbato curaret ut

invenirent unde accusarent illum. Ipse vero sciebat co-
gitationes eorum et ait homini qui habebat manum aridam: Surge
et sta in medium. Et exsurgens stetit. Dixit autem ad illos
Iesus: Interrogo vos si licet sabbatis bene facere an male, animam
salvam facere an perdere. Et circumspectis omnibus dixit
homini: Extende manum tuam. Et extendit et restituta est sa-
nitati manus. Ipsi autem repleti sunt insipientia et colloquebantur
ad invicem quidnam facerent de Iesu. Factum est autem in die-
bus illis exiit in montem orare et erat pernoctans in oratione
Dei. Et cum factus fuisset dies vocavit discipulos suos et ele-
git duodecim ex ipsis quos et apostolos nominavit: Simonem quem
cognominavit Petrum et Andream fratrem eius, Iacobum et Iohannem,
Philippum et Bartholomeum, Matheum et Thomam, Iacobum
Alphei et Simonem qui vocatur Zelotes, Iudam Iacobi et
Iudam Scarioth qui fuit proditor. Et descendens Iesus de
monte cum illis stetit in loco campestri et turba discipulorum

cij et multitudo copiosa plebis ab omni iudea et ierusalem
et maritima et tyri et sydonis qui venerant ut audi
rent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur
a spiritibus immundis curabantur et omnis turba querebat eum
tangere quia virtus exiebat de illo et sanabat omnes. Et
ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat. Beati
pauperes spiritu quia vestrum est regnum dei. Beati qui nunc
esuritis quia saturabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis.
Beati eritis cum vos oderint homines et cum separaverint vos
et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tamquam malum
propter filium hominis. Gaudete et exultate ecce enim merces
vestra multa est in celo. Secundum hec enim faciebant pro
phetis patres eorum. Verumtamen ve vobis divitibus qui
habetis consolationem vestram. Ve vobis qui saturati estis
quia esurietis. Ve vobis qui nunc ridetis quia lugebitis et
flebitis. Ve cum benedixerint vobis omnes homines secundum hec

sanabat omnes. Sed vobis dico qui auditis
diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Be-
nedicite maledicentibus vobis, orate pro calumniantibus vos.
Et qui te percutit in una maxilla, praebe ei et alteram.
Et ab eo qui aufert vestimentum, etiam tunicam noli
prohibere. Omni autem petenti te tribue. Et qui aufert quae
tua sunt ne repetas. Et prout vultis ut faciant vobis
homines, facite illis similiter. Et si diligitis eos qui vos
diligunt, quae vobis est gratia? Nam et peccatores dili-
gentes se diligunt. Et si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quae
est vobis gratia? Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum
dederitis his a quibus speratis recipere, quae gratia est vobis?
Nam et peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant aequalia.
Verumtamen diligite inimicos vestros et benefacite et mu-
tuum date, nihil inde sperantes, et erit merces vestra multa, et
eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos

malos. Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors
est. Nolite iudicare et non iudicabimini. Nolite con
dempnare et non condempnabimini. Dimittite et dimittemini.
Date et dabitur vobis mensuram bonam et confertam et coagitatam
et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura Math vij
qua mensi fueritis remetietur vobis. Dicebat autem illis
et similitudinem. Numquid potest cecus cecum ducere? Nonne ambo
in foveam cadunt? Non est discipulus super magistrum. Perfectus
autem omnis erit si sit sicut magister eius. Quid autem vides festu
cam in oculo fratris tui, trabem autem que in oculo tuo est non consi
deras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: frater sine eiciam
festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns?
Ypocrita eice primum trabem de oculo tuo et tunc perspici
es ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor
bona que facit fructus malos, neque arbor mala faciens

fructus bonos. Una quaeque enim arbor de fructu suo cog-
noscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus neque de
rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bono thezauro
cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thezauro
profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid
autem vocatis me domine domine et non facitis quae dico? Omnis
qui venit ad me et audit sermones meos et facit eos
ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini aedificanti do-
mum qui fodit in altum et posuit fundamentum super petram.
Inundatione autem facta illisum est flumen domui illi
et non potuit eam movere, fundata enim erat super petram.
Qui autem audit et non facit, similis est homini aedificanti domum
suam super petram sine fundamento, in quam illisus est flu-
vius et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius
magna.

vii Cum autem implesset omnia verba sua
in aures plebis, intravit Capharnaum. Centurionis

at cuiusdam servus male habens erat moriturus qui illi erat
pretiosus et cum audisset de ihesu misit ad eum seniores
iudeorum rogans eum ut veniret et salvaret servum eius
Et illi cum venissent ad ihesum rogabant eum sollicite
dicentes ei quia dignus est ut hoc ei prestes diligit enim
gentem nostram et synagogam ipse edificavit nobis Ihesus
autem ibat cum illis Et cum iam non longe esset a domo
misit ad eum centurio amicos dicens domine noli vex-
ari non enim sum dignus ut sub tectum meum intres propter
quod et me ipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te Sed
dic verbo et sanabitur puer meus Nam et ego homo sum
sub potestate constitutus habens sub me milites et dico huic
vade et vadit et alio veni et venit et servo meo fac
hoc et facit Quo audito ihesus miratus est et conversus se-
quentibus se turbis dixit Amen dico vobis nec in israel
tantam fidem inveni Et reversi qui missi fuerant domum

[inven]erunt servum qui languerat sanum ¶ Et factum est de-
inceps ibat ihesus in civitatem que vocatur naym et ibant
cum illo discipuli eius et turba copiosa ¶ Cum autem ap-
propinquaret porte civitatis ecce defunctus efferebatur filius
unicus matris sue et hec vidua erat et turba civitatis
multa cum illa ¶ Quam cum vidisset dominus ihesus misericordia mo-
tus super eam dixit illi noli flere et accessit et teti-
git loculum hii autem qui portabant steterunt ¶ Et ait ado-
lescens tibi dico surge et resedit qui erat mortuus et
cepit loqui ¶ Et dedit illum matri sue ¶ Accepit autem
omnes timor et magnificabant deum dicentes quia propheta
magnus surrexit in nobis ¶ Et quia deus visitavit
plebem suam ¶ Et exiit hic sermo in universam
iudeam de eo et omnem circa regionem et nunciaverunt
iohanni discipuli eius de omnibus his ¶ Et convocavit duos
de discipulis suis iohannes et misit ad ihesum dicens ¶ Tu

es qui venturus es an alium expectamus. Cum autem
venissent ad eum viri dixerunt Johannes baptista misit nos
ad te dicens Tu es qui venturus es an alium expectamus.
In ipsa hora curavit multos a languoribus suis et
plagis et spiritibus malis. Et cecis multis donavit visum.
Et respondens Jesus dixit illis: Euntes renuntiate Jo-
hanni que audistis et vidistis. Quia ceci vident, clau-
di ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mor-
tui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et beatus est
quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessis-
sent nuntii Johannis cepit dicere de Johanne ad turbas: Quid
existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Sed
quid existis videre? hominem mollibus vestibus indutum? Ecce
qui in preciosa veste sunt et in deliciis in domibus
regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vobis
et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto

angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante
te. Dico enim vobis maior inter natos mu-
lierum propheta iohanne baptista nemo est. Qui autem minor est
in regno celorum maior est illo. Et omnis populus au-
diens et publicani iustificaverunt deum baptizati bap-
tismo iohannis. Pharisei autem et legisperiti consilium dei
spreverunt in semetipsos non baptizati ab eo. Ait autem
dominus. Cui ergo similes dicam homines generationis huius. Et cui
similes sunt. Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquen-
tibus ad invicem et dicentibus. Cantavimus vobis tibiis et
non saltastis lamentavimus et non plorastis. Venit enim
iohannes baptista neque manducans panem neque bibens
vinum et dicitis demonium habet. Venit filius hominis man-
ducans et bibens et dicitis. Ecce homo vorator et bibens
vinum et amicus publicanorum et peccatorum et iustifica-
ta est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem

illud qualiter de phariseis eius ut manducaret cum illo et in
gressus domum pharisei discubuit Et ecce mulier que erat
in civitate peccatrix ut cognovit quod ihesus accubuisset in domo
pharisei attulit alabastrum unguenti et stans retro
secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius
et capillis capitis sui tergebat et osculabatur pedes eius
et unguento ungebat Videns autem phariseus qui eum
vocaverat ait intra se dicens Hic si esset propheta sciret
utique quis et qualis est mulier que tangit eum quia peccatrix
est Et respondens ihesus dixit ad illum Symon habeo tibi
aliquid dicere At ille ait magister dic Et respondit ihesus Duo
debitores erant cuidam feneratori unus debebat denarios
quingentos Et alius quinquaginta Non habentibus autem
illis unde redderent donavit utrisque Quis ergo eum plus
diligit Respondens Symon dixit Estimo quia cui plus donavit

At ille dixit ei recte iudicasti Et conversus ad mulierem
dixit Simoni Vides hanc mulierem intravi in domum
tuam aquam pedibus meis non dedisti hec autem lacrimis
rigavit pedes meos et capillis suis tersit Oscu
lum michi non dedisti hec autem ex quo intravi non ces
savit osculari pedes meos Oleo caput meum non
unxisti hec autem unguento unxit pedes meos Propter
quod dico tibi Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit
multum Cui autem minus dimittitur minus diligit Dixit autem
ad illam Remittuntur tibi peccata Et ceperunt qui simul
accumbebant dicere intra se Quis est hic qui etiam peccata
dimittit Dixit autem ad mulierem fides tua te salvam

viij Et factum est deinceps fecit vade in pace 8
et ipse iter faciebat per civitates et castella
predicans et evangelizans regnum dei et xij cum
illo et mulieres aliquae que erant curate a spiritibus
malignis et infirmitatibus Maria que vocatur Magdalene

de qua septem demonia exierant et iohanna uxor
chuse procuratoris herodis et susanna et alie multe que
ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem plurima
turba convenirent et de civitatibus properarent ad eum dixit
per similitudinem. Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum
seminat aliud cecidit secus viam et conculcatum est et vo-
lucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit super
petram et natum aruit quia non habebat humorem. Et aliud
cecidit inter spinas. Et simul exorte spine suffocaverunt
illud. Et aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fructum
centuplum. Hec dicens clamabat: qui habet aures audi-
endi audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius que esset
hec parabola. Quibus ipse dixit: vobis datum est nosse
misterium regni dei, ceteris autem in parabolis ut videntes
non videant et audientes non intelligant. Est autem hec pa-
rabola: semen est verbum dei. Qui autem secus viam sunt hi qui

audiunt deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum
ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram hii sunt
qui cum audierint cum gaudio suscipiunt verbum et hii
radices non habent qui ad tempus credunt et in tempore temp-
tationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit hii sunt qui
audierunt et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus
vite euntes suffocantur et non referunt fructum. Quod
autem cecidit in terram bonam hii sunt qui in corde bono
et optimo audientes verbum retinent et fructum af-
ferunt in patientia. Nemo autem accendens lucernam
operit eam vase aut subtus lectum ponit sed supra
candelabrum ponit ut intrantes lumen videant. Non
est enim occultum quod non manifestetur nec absconditum quod
non cognoscatur et in palam veniat. Videte
ergo quomodo audiatis. Qui enim habet dabitur illi et quicumque non habet
et quod putat se habere auferetur ab eo. Venit autem ad

illud. Mater et fratres eius et non poterant adire ad eum prae
turba. Et nuntiatum est ei: Mater tua et fratres tui stant
foris volentes videre te. Qui respondens dixit ad eos:
Mater mea et fratres mei hi sunt qui verbum dei audiunt et
faciunt. Factum est autem in una dierum et ipse ascendit in
naviculam et discipuli eius et ait ad illos: Transfretemus trans
stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus autem illis obdormivit.
Et descendit procella venti in stagnum et complebantur fluctibus
et periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes:
Praeceptor perimus. At ille surgens increpavit ventum et tem-
pestatem aquae et cessavit. Et facta est tranquillitas. Dixit
autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt
ad invicem dicentes: Quis putas hic est, quia et ventis et
mari imperat et obediunt ei. Et navigaverunt ad re-
gionem Gerasenorum quae est contra Galileam. Et cum egressus
esset ad terram occurrit illi vir quidam qui habebat demonium

et multo audit magna humilitate et [illegible]

iam temporibus multis et vestimento non induebatur neque in do

mo manebat sed in monumentis. Hic ut vidit Jhesum

procidit ante illum et exclamans voce magna dixit Quid

mihi et tibi Jhesu fili dei altissimi obsecro te ne me tor

queas me. Precipiebat enim spiritui immundo ut exiret

ab homine. Multis enim temporibus arripiebat eum et vinciebatur

cathenis et compedibus custoditus et ruptis vinculis

agebatur a demonio in deserto. Interrogavit autem illum Jhesus

Quod tibi nomen est. At ille dixit Legio quia intraverant de

monia multa in eum. Et rogabat illum ut ne imperaret

illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum mul

torum pascentium in monte et rogabant eum ut permitteret

eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exeuntes autem de

monia ab homine intraverunt in porcos et impetu abiit

grex per preceps in stagnum et suffocati sunt. Qui autem viderunt

eum qui pascebant fugerunt et nuntiaverunt in civitate.

Tormentum demonis [illegible] ab homine recessit

Quare Christus permisit se rogari a demonibus [illegible] [illegible] porcos [illegible] [illegible] pro malo facto [illegible]

& in villas. Exierunt autem videre quod factum est & venerunt
ad ihesum & invenerunt hominem sedentem a quo demonia
exierat vestitum ac sana mente ad pedes eius &
timuerunt. Nunciaverunt autem illis & hii qui viderant quo
modo sanus factus fuisset a legione. Et rogaverunt eum omnis
multitudo regionis gerasenorum ut discederet ab ipsis
Quia timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens na
vim reversus est. Et rogabat illum vir a quo demonia exierat
ut cum eo esset. Dimisit autem eum ihesus dicens. Redi in
domum tuam & narra quanta tibi fecit deus. Et abiit per
universam civitatem predicans quanta illi fecisset ihesus. Factum
est autem cum redisset ihesus excepit illum turba. Erant enim
omnes expectantes eum. Et ecce vir cui nomen iairus
& ipse princeps sinagoge erat & cecidit ad pedes
ihesu rogans eum ut intraret in domum eius quia filia uni
ca erat illi fere annorum xii & hec moriebatur. Et contigit

ut dicit vere credibilis commentator et mulier quedam erat in fluxu
sanguinis ab annis xii que in medicos erogaverat omnem
substantiam suam nec ab ullo potuit curari accessit retro et
tetigit fimbriam vestimenti eius et confestim stetit fluxus
sanguinis eius Et ait ihesus quis est qui me tetigit Ne-
gantibus autem omnibus dixit petrus et qui cum illo erant pre-
ceptor turbe te comprimunt et affligunt et tu dicis quis
me tetigit Et dixit ihesus aliquis me tetigit [cognoscens] Nam et
ego novi virtutem de me exisse Videns autem mulier quia
non latuit tremens venit et procidit ante pedes eius et ob
quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo et quemadmodum
sanata sit At ipse dixit illi filia [scilicet illa] fides tua te sal- [scilicet de fluxu sanguinis]
vam fecit vade in pace Adhuc illo loquente venit quidam
ad principem synagoge [scilicet servus potentis] dicens illi quia mortua est filia
tua noli vexare [timorem de filia sua] magistrum Jhesus autem audito hoc verbo respondit patri
puelle Noli timere sed crede tantum et salva erit et cetera

ad domum non permisit secum intrare quemquam nisi petrum et iohannem
et iacobum et patrem et matrem puelle. Flebant autem omnes et
plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere. Non est mortua
puella sed dormit. Et deridebant eum scientes quia
mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clamavit dicens:
Puella surge. Et reversus est spiritus eius et surrexit continuo.
Et iussit illi dari manducare. Et stupuerunt parentes eius
quibus precepit ne alicui dicerent quod factum erat.

Convocatis autem Ihesus XII apostolis dedit illis
virtutem et potestatem super omnia demonia et ut languores
curarent. Et misit illos predicare regnum dei
et sanare infirmos. Et ait ad illos: Nichil tuleritis
in via neque virgam neque peram neque panem neque pecuniam
neque duas tunicas habeatis. Et in quamcumque domum
intraveritis ibi manete et inde ne exeatis. Et quicumque
non receperint vos exeuntes de civitate illa etiam pulverem
pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos. Egressi autem circuibant

pertransibant evangelizantes et curantes ubique. Audivit
autem Herodes tetrarcha omnia que fiebant et hesitabat
eo quod diceretur a quibusdam quia Iohannes surrexit a mortu-
is; a quibusdam vero quia Helias apparuit; ab aliis aut-
em quia propheta unus de antiquis surrexit. Et ait Herodes
Iohannem ego decollavi. Quis autem est iste de quo ego
audio talia? Et querebat videre eum. Et reversi apostoli
narraverunt illi quecumque fecerunt. Et assumptis illis secessit
seorsum in locum desertum qui est Bethsaide. Quod cum cog-
novissent turbe secute sunt eum et excepit eos et loquebatur illis
de regno dei et eos qui cura indigebant sanabat. Di-
es autem ceperat declinare. Et accedentes duodecim dixerunt
illi: Dimitte turbas ut euntes in castella villasque
circa sunt divertant ut inveniant escas quia hic in loco deserto
sumus. Ait autem ad illos: Vos date illis manducare.
At illi dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque panes et duo

pisces nisi forte et nos eamus et emamus in omnem hanc
turbam escas. Erant autem fere viri quinque milia. Ait autem ad
discipulos suos: Facite illos discumbere per convivia quinqua-
genos. Et ita fecerunt. Et discumbere fecerunt omnes.
Acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus respexit
in celum et benedixit illis et fregit et distribuit discipulis
suis ut ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes
et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis frag-
mentorum cophini xii. Et factum est cum solus esset orans
erant cum illo discipuli et interrogavit illos dicens:
Quem me dicunt esse turbe? At illi responderunt et dixe-
runt: Johannem Baptistam, alii autem Heliam, alii vero quia propheta
unus de prioribus surrexit. Dixit autem illis: Vos autem
quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit:
Christum dei. At ille increpans eos precepit ne cui dicerent hoc,
dicens quia oportet filium hominis multa pati et reprobari

a senioribus et principibus sacerdotum et scribis et occidi
et tertia die resurgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis
vult venire post me abneget semetipsum et tollat
crucem suam cottidie et sequatur me. Qui enim voluerit animam
suam salvam facere perdet eam. Nam qui perdiderit animam
suam propter me salvam faciet illam. Quid enim proficit
homo si lucretur universum mundum se autem ipsum perdat
et detrimentum sui faciat. Nam qui me erubuerit
et sermones meos hunc filius hominis erubescet cum ve
nerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum.
Dico autem vobis vere sunt aliqui hic stantes qui non gus
tabunt mortem donec videant regnum dei. Factum est
autem post haec verba fere dies octo et assumpsit Petrum et
Iacobum et Iohannem et ascendit in montem ut oraret. Et
facta est dum oraret species vultus eius altera et vestitus eius
albus refulgens. Et ecce duo viri loquebantur cum illo

s. plenus magnitudine s. plenus perfecte iusticie i. in magna claritate

Erant autem Moyses et Helias visi in maiestate et dice-

bant excessum eius quem completurus erat in Ierusalem. Petrus ve-

ro et qui cum illo erant gravati erant somno et

evigilantes viderunt maiestatem eius et duos viros

qui stabant cum illo. Et factum est cum discederent ab illo

ait Petrus ad Iesum: Praeceptor bonum est nos hic esse. Et

faciamus hic tria tabernacula unum tibi et unum Moysi

et unum Helie, nesciens quid diceret. Haec autem illo loquente

facta est nubes et obumbravit eos et timuerunt intran-

tibus illis in nubem. Et vox facta est de nube dicens: Hic

est filius meus dilectus, ipsum audite. Et dum fieret vox

inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixe-

runt in illis diebus quicquam ex his que viderant. Fac-

tum est autem in sequenti die descendentibus illis de monte oc-

currit illis turba multa. Et ecce vir de turba exclamavit

dicens: Magister obsecro te respice in filium meum quia

unicus mihi est. Et ecce spiritus apprehendit illum et subito
clamat et elidit et dissipat eum cum spuma et vix
discedit dilanians eum et rogavi discipulos tuos
ut eicerent illum et non potuerunt. Respondens autem Iesus
dixit: O generatio infidelis et perversa, usquequo ero apud
vos et patiar vos? Adduc huc filium tuum. Et cum
accederet, elisit illum daemonium et dissipavit. Et in-
crepavit Iesus spiritum immundum et sanavit puerum et
reddidit illum patri suo. Stupebant autem omnes in
magnitudine Dei. Omnibusque mirantibus in omnibus quae facie-
bat, dixit ad discipulos suos: Ponite vos in cordi-
bus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurum est ut
tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum
istud, et erat velatum ante eos ut non sentirent illud.
Et timebant interrogare eum de hoc verbo. Intravit autem
cogitatio in eos quis eorum esset maior. At Iesus

videns cogitationes cordis eorum apprehendens puerum sta-
tuit illum secus se et ait illis Quicumque susceperit
puerum istum in nomine meo me suscipit et quicumque me
receperit recipit illum qui me misit Nam qui minor
est inter vos omnes hic maior est Respondit autem Iohannes
dicens Preceptor vidimus quendam in nomine tuo demo-
nia eicientem et prohibuimus eum quia non sequitur te
nobiscum Et ait ad illum Ihesus Nolite prohibere Qui Math. xvii
enim non est adversum vos pro vobis est Factum est autem dum
complerentur dies assumptionis eius et ipse faciem suam
firmavit ut iret in Ierusalem et misit nuncios ante con-
spectum suum et euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum
samaritani
ut pararent illi et non receperunt illum quia facies
eius erat euntis in Ierusalem Cum vidissent autem discipuli
eius Iacobus et Iohannes dixerunt Domine vis dicimus
Iacobus
ut ignis descendat de celo et consumat illos sicut

helias fecit. Et conversus increpavit illos dicens: Nes
citis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas
perdere sed salvare. Et abierunt in aliud castellum. Fa
ctum est autem ambulantibus illis in via dixit quidam ad
illum: Sequar te quocumque ieris. Et ait illi Iesus: Vul
pes foveas habent et volucres caeli nidos, filius autem
hominis non habet ubi reclinet caput suum. Ait autem
ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine permitte
mihi primum ire et sepelire patrem meum. Et dixit ei Iesus:
Sine ut mortui sepeliant mortuos suos, tu
autem vade et annuntia regnum dei. Et ait alter: Sequar
te domine, sed primum permitte mihi renuntiare his quae domi
sunt. Ait ad illum Iesus: Nemo mittens manum
suam ad aratrum et respiciens retro aptus est regno
Post haec autem designavit dominus Iesus et
alios septuaginta duos. Et misit illos binos

s. ad predicandum

an faciē suā i omnē ciuitatē & locū q° ipe erat

ventur⁹. Et dicebat illis messis qdē multa opari⁹

aūt pauci. Rogate ergo dūm messis ut mittat operarios

i messē suā. Ite ecce ego mitto vos sicut agnos

int lupos. Nolite portare sacculū neq₃ perā

neq₃ calciamēta & nemīē p viā salutaritis

In quācūq₃ domū intraitis p̄mū dicite pax huic

domui. Et si ibi fuit fili⁹ pacis reqescet sup illū

pax vrā sin aūt ad vos reūtet. In eadē aūt

manete domo edētes & bibētes que apud illos

s. causa hospitandi

sunt. Dignus ē ei opari⁹ mercede sua. Nolite trāsire

de domo i domū & i quācūq₃ ciuitatē intrauitis &

susceperit vos manducate q̄ apponūt vobis et

curate infirmos q̄ i illa sūt & dicite illis appro

pinquauit i vos regnū dei. In quācūq₃ aūt ciuitatē intrauitis

& nō receperit vos exeūtes i plateas ei⁹ dicite

Etiam pulverem qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus

in vos tamen hoc scitote quia appropinquabit regnum dei. Dico

vobis quia Sodomis in die illa remissius erit quam civitati illi

in die illa. Ve tibi corozaym ve tibi bethsayda quia

si in tyro et sidone facte fuissent virtutes que in vobis

facte sunt olim in cilicio et cinere sedentes penitentent

Verumptamen tyro et sidoni remissius erit in iudicio quam vobis

Et tu capharnaum usque ad celum exaltata es

usque ad infernum demergeris. Qui vos audit me audit

Et qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit

spernit illum qui me misit. Reversi sunt autem lxxii duo cum gaudio

dicentes domine etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo

Et ait illis videbam sathanam sicut fulgur de celo

cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra ser-

pentes et scorpiones et super omnem virtutem inimici et nichil vobis

nocebit. Verumptamen in hoc nolite gaudere quia spiritus vobis subiciuntur

-ut[avit] Gaudio ac q[uia] nova vita spiritu sancto et dixit / Con-
fiteor tibi pater domine celi et terre quod
abscondisti hec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea parvulis. Etiam pater quia sic pla-
cuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo
scit quis sit filius nisi pater. Et quis sit pater nisi filius
et cui voluerit filius revelare. Et conversus ad discipulos
suos dixit. Beati oculi qui vident que vos videtis. Dico
enim vobis quod multi prophete et reges voluerunt videre que vos
videtis et non viderunt / et audire que auditis et non audi-
erunt. Et ecce quidam legisperitus surrexit temptans eum
et dicens. Magister quid faciendo vitam eternam possidebo.
At ille dixit ad eum. In lege quid scriptum est. Quomodo legis.
Ille respondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto
corde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus tuis
et ex omni virtute tua. Et proximum tuum sicut teipsum. Dixitque

illi Ihesus vidisti hoc fac et vives. Ille autem volens
iustificare se ipsum dixit ad Ihesum Et quis est meus
proximus. Suscipiens autem Ihesus dixit Homo quidam descen-
debat ab Ierusalem in Iericho et incidit in latrones qui
eciam despoliaverunt eum et plagis impositis abierunt
semivivo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam
descenderet eadem via et viso illo preterivit. Similiter levi-
ta cum esset secus locum et videret eum pertransiit. Sa-
maritanus autem quidam iter faciens venit secus eum. Et vi-
dens eum misericordia motus est. Et appropians alligavit
vulnera eius infundens oleum et vinum et imponens
illum in iumentum suum duxit in stabulum et curam
eius egit. Et altera die protulit duos denarios
et dedit stabulario et ait Curam illius habe. Et
quodcumque supererogaveris ego cum rediero reddam tibi.
Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi

qui incidit in latrones. Et ille dixit qui fecit misericordiam

in illum. Et ait illi ihesus vade et tu fac similiter. Factum

est autem dum irent et ipse intravit in quoddam castellum et

mulier quedam martha nomine excepit illum in domum suam

Et huic erat soror nomine maria que etiam sedens secus

pedes domini audiebat verbum illius. Martha autem

satagebat circa frequens ministerium. que stetit et

ait domine non est tibi cure quod soror mea reliquit me

solam ministrare dic ergo illi ut me adiuvet. Et

respondens dixit illi dominus Martha martha sollicita es

et turbaris erga plurima. porro unum est necessarium. Maria

optimam partem elegit que non auferetur ab ea.

xi Et factum est cum esset in loco quodam orans ut

cessavit dixit unus ex discipulis eius ad

eum domine doce nos orare sicut et iohannes docuit discipulos

suos. Et ait eis cum oratis dicite pater noster sanctificetur

nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Panem nostrum cot-

tidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis pecca-

ta nostra, siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et

ne nos inducas in temptationem. Et ait ad illos. Quis

vestrum habebit amicum et ibit ad illum media nocte

et dicet illi: Amice, accommoda mihi tres panes

quoniam amicus meus venit de via ad me et non habeo

quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat: Noli

mihi molestus esse, iam ostium clausum est, et pueri

mei mecum sunt in cubili; non possum surgere et dare tibi.

Et si ille perseveraverit pulsans, dico vobis, et si non

dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, propter improbita-

tem tamen eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios.

Et ego dico vobis: Petite et dabitur vobis; quaerite et inve-

nietis; pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit

accipit, et qui quaerit invenit, et pulsanti aperietur. Quis

at ex vobis petit patrem ut det illi panem / numquid la
pidem dabit illi / aut piscem numquid pro pisce dabit serpentem
illi / aut si petierit ovum numquid porriget illi scorpi
onem / si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare
filiis vestris / quanto magis pater vester de celo dabit spiritum
bonum petentibus se / Et erat eiciens demonium et
illud erat mutum / et cum eiecisset demonium locutus
est mutus et admirate sunt turbe / quidam autem ex eis
dixerunt in beelzebub principe demoniorum eicit demonia — beel quod est vir et zebub musca
demonia / et alii temptantes signum de celo querebant
ab eo / ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit
eis / omne regnum in se divisum desolabitur / et domus
super domum cadet / si autem et sathanas in se divisus
est quomodo stabit regnum eius / quia dicitis me in beel
zebub eicere demonia / si autem ego in beelzebub ei
cio demonia filii vestri in quo eiciunt / ideo ipsi iudices

uos erunt. Porro si in digito dei eicio demonia
profecto preuenit in uos regnum dei. Cum fortis armatus
custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet.
Si autem fortior superueniens vicerit illum, uniuersa
arma eius auferet in quibus confidebat et spolia eius
distribuet. Qui non est mecum aduersum me est. Et qui
non colligit mecum dispergit. Cum immundus spiritus exi-
erit ab homine ambulat per loca inaquosa querens re-
quiem et non inueniens dicit Reuertar in domum
meam unde exiui. Et cum venerit inuenit scopis
mundatam et ornatam. Et tunc vadit et assumit alios
septem spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi et fiunt
nouissima hominis illius peiora prioribus. Factum est autem
cum hec diceret extollens vocem quedam mulier de turba
dixit illi Beatus venter qui te portauit et ubera que
suxisti. At ille dixit Quinimmo beati qui audiunt

verbum dei et custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus
cepit dicere. Generatio haec generatio nequam est. signum quaerit et
signum non dabitur ei nisi signum Ione prophete. Nam sicut
Ionas fuit Ninivitis signum ita erit et filius hominis
generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum
viris generationis huius et condempnabit illos quia venit a fi-
nibus terre audire sapientiam Salomonis. Et ecce plus quam
Salomon hic. Viri Ninivite surgent in iudicio cum ge-
neratione hac et condempnabunt illam quia penitenciam egerunt
ad predicationem Ione. Et ecce plus quam Ionas hic.
Nemo lucernam accendit et in abscondito ponit neque
sub modio sed super candelabrum ut qui ingrediuntur lumen
videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus
tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si
autem nequam fuerit etiam corpus tuum tenebrosum erit.
Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre sint. Si
ergo corpus tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam

partem tenebrarum est lucidum totum erit et sicut lucerna
fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur rogavit illum
quidam phariseus ut pranderet apud eum. Et ingressus
recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans
dicere quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus
ad illum: Nunc vos pharisei quod deforis est calicis et catini
mundatis. Quod autem intus est vestrum plenum est rapina
et iniquitate. Stulti, nonne qui fecit quod deforis est et illud
quod deintus est fecit? Verumtamen quod superest date elemosinam
et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis phariseis qui
decimatis mentam et rutam et omne olus et preteritis
iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit facere et illa
non omittere. Ve vobis phariseis qui diligitis primas cathedras
in synagogis et salutationes in foro. Ve vobis
qui estis ut monumenta que non apparent et homines
ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam

ex legisperitis ait illi magister haec dicens etiam nobis contume-

liam facis. At ille ait Et vobis legisperitis vae quia one-

ratis homines oneribus quae portare non possunt et ipsi uno

digito vestro non tangitis sarcinas. Vae vobis qui aedi-

ficatis monumenta prophetarum patres autem vestri occiderunt

illos. Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum

vestrorum quoniam quidem ipsi eos occiderunt vos autem aedifi-

catis eorum sepulcra. Propterea et sapientia Dei dixit Mit-

tam ad illos prophetas et apostolos et ex illis occident et

persequentur ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est

a constitutione mundi a generatione ista a sanguine

Abel usque ad sanguinem Zachariae qui periit inter alta-

re et aedem. Ita dico vobis requiretur ab hac generatione.

Vae vobis legisperitis quia tulistis clavem scientiae ipsi

non introistis et eos qui introibant prohibuistis. Cum

autem haec ad illos diceret coeperunt pharisaei et legisperiti graviter

insistere et os eius opprimere de multis insidiantes ei et querentes capere aliquid ex ore eius ut accusarent eum. xii

Multis autem turbis circumstantibus ita ut se invicem conculcarent cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseorum quod est ypocrisis. Nichil autem opertum quod non reveletur neque absconditum quod non sciatur. Quoniam que in tenebris dixistis in lumine dicentur. Et quod in aurem locuti estis in cubilibus predicabitur in tectis. Dico autem vobis amicis meis ne terreamini ab hiis qui occidunt corpus et post hec non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis hunc timete. Nonne quinque passeres veneunt dipondio et unus ex illis non est in oblivione coram deo. Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus pluris estis vos. Dico autem vobis omnis

.s. carnalibus et malis apud quos

quicumque confessus fuerit me coram hominibus et filius hominis

confitebitur eum coram angelis dei Qui autem negaverit me

coram hominibus denegabitur coram angelis dei Et omnis qui dicit

verbum in filium hominis remittetur illi / Ei autem qui in spiritum sanctum

blasphemaverit non remittetur Cum autem inducent vos in

synagogas et ad magistratus et potestates nolite solliciti

esse qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis Spiritus enim sanctus do-

cebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere // Ait

autem ei quidam de turba Magister dic fratri meo ut dividat

mecum hereditatem At ille dixit ei homo quis me constituit /

iudicem aut divisorem super vos Dixitque ad illos

Videte et cavete ab omni avaricia quia non in habundancia

cuiusquam vita eius est ex hiis que possidet Dixit autem

similitudinem ad illos hominis cuiusdam divitis uberes fructus

ager attulit et cogitabat intra se dicens Quid faciam

i. de hoc quod non habeo [illegible]

quia non habeo quo congregem fructus meos. Et dixit: Hoc faci-

am: destruam horrea, et majora faciam, et illuc congre-

i. apud me solo [illegible] pauperibus [illegible] — i. [illegible] mei

gabo omnia que nata sunt mihi, et bona mea, et dicam ani-

i. reposita

me mee: Anima, habes multa bona reposita in annos pluri-

quasi ista erat petra sodomi

mos: requiesce, comede, bibe, et epulare. Dixit autem illi

i. i. [illegible]

Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te: que

scilicet stultus [illegible] rapiendi in nocte — i. peccati

autem parasti, cujus erunt? Sic est qui thezaurizat, et non est

in Deum dives. Et dixit ad discipulos suos: Ideo dico vobis:

Nolite solliciti esse anime vestre quid manducetis, neque corpori

vestro quid induamini. Anima plus est quam esca, et corpus plus

quam vestimentum. Considerate corvos quia non seminant neque

metunt, quibus non est cellarium neque horreum, et Deus

pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis?

Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam

suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis,

quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia agri

crescut no laborat neq nent dico at vob
q nec salomo i omni gl'ia sua vestiebat' sic vn
ex istis Si at fenu q hodie i agro est et cras i clibanu
mitti' deus sic vestit quanto mag' vos pusille
fidei Et uos nolite querere q manducet' a' q
i. nolite elati fieri · i. hominibus ebriari
bibat' et nolite in sublime tolli h' en oia gentes
q pr ideo vos
mudi querut pr aut vr scit qm hiis indiget'
q d nolite solicitari · i. bona eterna · q si aucidentia
veruptn pm querite regnu dei et h' oia adiciet' Nolite timere
primu qualitatis
vos pusillus grex q complacuit patri vro dare
vob regnu vendite q possidet' et date elemo
i. loca ad reponendu elemosinas
sina facite sacculos vob q no veterescut the
saurū i deficiente i celis Q no fur no apiat
neq tynea corrumpit Ubi e thesaurus vester
sic ubi merces q oranis
ibi et cor vrm Sint lumbi vri precincti et lu
i. lucernes doctrine · q d castitas sit vobis in
sic claritas · · f sitis
caritatis
cerne ardentes i manib' vris Et uos siles hoi
b' expectantib' dnm suu quando reuertat' a nuptiis

sc ad iudicium

ut cum venerit et pulsaverit confestim aperiant ei. Beati
servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes.
Amen dico vobis quod precinget se et faciet illos
discumbere et transiens ministrabit illis. Et si venerit
in secunda vigilia et si in tercia vigilia venerit et ita invenerit beati sunt
illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua
hora fur veniret vigilaret utique et non sineret per-
fodi domum suam. Et vos estote parati quia qua hora
non putatis filius hominis veniet. Ait autem ei petrus domine
ad nos dicis parabolam hanc an ad omnes. Dixit
autem dominus quis putas est fidelis dispensator et pru-
dens quem constituit dominus super familiam suam ut
det illis in tempore tritici mensuram. Beatus ille servus quem
cum venerit dominus invenerit ita facientem. Vere dico
vobis quia super omnia que possidet constituet illum. Quod
si dixerit servus ille in corde suo moram facit dominus

meus venire et cepit percutere pueros et ancillas et ede-
re, bibere et inebriari, veniet dominus servi illius in die qua
non sperat et hora qua nescit et dividet eum partemque ei-
us cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cognovit
voluntatem domini sui et non se praeparavit et non fecit
secundum voluntatem eius plagis vapulabit mult-
is. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis vapu-
labit paucis. Omni autem cui multum datum est multum quaeretur
ab eo, et cui commendaverunt multum plus petent ab eo.
Ignem veni mittere in terram. Et quid volo nisi ut accen-
datur? Baptismo autem habeo baptizari et quomodo coartor usque dum
perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terram? Non di-
co vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in una do-
mo divisi, tres in duo. Et duo in tres dividentur,
pater in filium et filius in patrem suum, mater in filiam
et filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in socrum.

pia ducebat ait et ad turbas Cum videritis nubem orientem ab occasu statim dicitis nimbus venit et ita fit Et cum austrum flantem dicitis quia aestus erit et fit ypocrite faciem celi et terre nostis probare hoc autem tempus quomodo non probatis Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via da operam liberari ab illo Ne forte trahat te ad iudicem et iudex tradat te exactori et exactor mittat te in carcerem Dico tibi non exies inde donec etiam novissimum minutum reddas

xiii Aderant autem quidam ipso in tempore nunciantes ei de galileis quorum sanguinem pylatus miscuit cum sacrificiis eorum Et respondens dixit illis Putatis quod hii galilei pre omnibus galileis peccatores fuerunt quia talia passi sunt Non dico vobis sed nisi penitentiam habueritis omnes similiter peribitis Et illi decem et octo supra xiii

quos cecidit turris in Syloe et occidit eos putatis quia
et ipsi debitores fuerint preter omnes homines habitantes in Ierusalem
Non. dico vobis sed si penitenciam non egeritis omnes simul peribitis
Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem fici habebat
quidam plantatam in vinea sua et venit querens fructum
in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee Ecce
anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea
hac et non invenio. Succide ergo illam ut quid eciam terram
occupat. At ille respondens dixit illi. Domine dimitte illam
et hoc anno usque dum fodiam circa illam et mittam stercora
et siquidem fecerit fructum sin autem in futurum succides illam
Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier
que habebat spiritum infirmitatis decem et octo annis et erat
inclinata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum
vidisset vocavit ad se et ait illi mulier dimissa es ab
infirmitate tua et imposuit illi manus et confesti-

erecta et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus
indignans quia sabbato curasset Jesus dicebat turbe.
Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite
et curamini et non in die sabbati. Respondit autem ad illum
dominus et dixit: Ypocrite unusquisque vestrum sabbato non solvit
bovem aut asinum suum a presepio et ducit adaquare?
Hanc filiam Abrahe quam alligavit Sathanas, ecce
decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto
die sabbati? Et cum hec diceret erubescebant omnes adver-
sarii eius et omnis populus gaudebat in universis que glo-
riose fiebant ab eo. Dicebat ergo: Cui simile est regnum
dei et cui simile estimabo illud? Simile est grano si-
napis quod acceptum homo misit in ortum suum et cre-
vit et factum est in arborem magnam et volucres celi
requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit: Cui simile
estimabo regnum dei? Simile est fermento quod acceptum mu-

abscondit in farine satha tria donec fermentaretur totum

Et ibat per civitates et castella docens et iter faciens

in iherusalem. Ait autem illi quidam domine si pauci sunt qui sal-

vantur. Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per angus-

tam portam quia dico vobis multi querunt intrare et non

poterunt. Cum autem intraverit paterfamilias et clauserit

hostium incipietis foris stare et pulsare hostium dicen-

tes domine aperi nobis. Et respondens dicet vobis nescio vos

unde sitis. Tunc incipietis dicere manducavimus et bibimus

coram te et in plateis nostris docuisti nos. Et dicet vobis

nescio vos unde sitis. Discedite a me omnes operarii

iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum videritis

abraham et ysaac et iacob et omnes prophetas in regno

dei vos autem expelli foras. Et venient ab oriente

et occidente et ab aquilone et austro et accumbent in

regno dei. Et ecce sunt novissimi qui erant primi.

Et sunt primi qui erunt novissimi. // In ipsa die ac-
cesserunt quidam phariseorum dicentes illi: Exi et vade
hinc quia Herodes te vult occidere. Et ait illis: Ite
et dicite vulpi illi: Ecce eicio demonia et sanitates — Dicite vulpi illi
perficio hodie et cras et tercia die consummor. Verumptamen
oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare quia non
capit prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem Ierusalem que occidis
prophetas et lapidas eos qui ad te mittuntur quotiens vo-
lui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum
suum sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra
deserta. Dico autem vobis quia non videbitis me donec
veniat cum dicetis benedictus qui venit in nomine domini. XIIII

Et factum est cum intraret in domum cuiusdam princi-
pis phariseorum sabbato manducare panem
et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam ydropicus
erat ante illum. Et respondens Ihesus dixit ad legisperitos

dicens Si licet sabbato curare. At illi tacuerunt. Ipse
vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respondens
dixit ad illos Cuius vestrum asinus aut bos in puteum
cadet et non continuo extrahet illum die sabbati. Et
non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem et ad
invitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus
eligerent dicens ad illos Cum invitatus fueris ad
nuptias non discumbas in primo loco ne forte ho-
norabilior te sit invitatus ab illo et veniens is
qui te et illum vocavit dicat tibi Da huic locum et tunc
incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum
vocatus fueris ad nuptias vade recumbe in novissimo
loco ut cum venerit qui te invitavit dicat tibi Amice as-
cende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.
Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humi-
liat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat

Cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tu-
os neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos
neque divites ne forte et ipsi te reinvitent et
fiat tibi retributio sed cum facis convivium voca pau-
peres debiles claudos caecos et beatus eris quia non
habent retribuere tibi retribuetur enim tibi in resurrectione ius-
torum Haec cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit
illi beatus qui manducabit panem in regno dei At ipse
dixit ei Homo quidam fecit cenam magnam et
vocavit multos et misit servum suum hora cenae dicere
invitatis ut venirent quia iam parata sunt omnia Et coepe-
runt simul omnes excusare primus dixit illi villam emi et
necesse habeo exire et videre illam rogo te habe me excu-
satum Et alter dixit iuga boum emi quinque et eo proba-
re illa rogo te habe me excusatum Et alius dixit
uxorem duxi et ideo non possum venire Et reversus

servus indicavit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias
dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis
et pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc.
Et ait servus: Domine factum est ut imperasti et adhuc locus
est. Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes et compelle intrare
ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo
virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. // Ibant
autem turbe multe cum eo. Et conversus dixit ad illos: Si quis
venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem
et filios et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest
meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit
post me non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens
edificare turrim, nonne prius sedens computat sumptus
qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum, ne posteaquam posuerit
fundamentum et non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant
ei illudere dicentes: Quia hic homo incepit edificare et non

potuit consumare. Aut quis rex iturus committere bellum
adversus alium regem non ne sedens prius cogitat si possit
cum decem millibus occurrere ei qui cum viginti millibus venit
ad se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mit-
tens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis
qui non renunciavit omnibus que possidet non potest meus esse
discipulus. Bonum est sal. Si autem sal quoque evanue-
rit in quo condietur neque in terram neque in sterquilinium
utile est sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi au-
diat.

Erant autem appropinquantes ad eum 17
peccatores et publicani ut audirent illum. Et mur-
murabant pharisei et scribe dicentes quia hic peccatores
recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam
istam dicens. Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si
perdiderit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem
in deserto et vadit ad illam que perierat donec inveniat

illam. Et cum inuenerit eam imponit in humeros suos gau
dens. Et veniens domum conuocat amicos et vicinos dicens
illis. Congratulamini michi quia inueni ouem meam que perierat.
Dico autem vobis quod ita gaudium erit in celo super vno pec
tore penitenciam agente quam super nonaginta nouem iustis qui
non indigent penitencia. Aut que mulier habens dragmas
decem. si perdiderit dragmam vnam nonne accendit lu
cernam et euertit domum suam et querit diligenter donec
inueniat. Et cum inuenerit conuocat amicas et vicinas dicens
Congratulamini michi quia inueni dragmam quam perdideram. Ita
dico vobis gaudium erit angelis dei super vno peccatore
penitenciam agente. Ait autem homo quidam habuit duos fi
lios. Et dixit adolescencior ex illis patri. pater da michi
porcionem substancie que me contingit. Et diuisit illis substanciam. Et
non post multos dies congregatis omnibus adolescencior
filius peregre profectus est in regionem longinquam. Et ibi dis

dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquam om-
nia consummasset facta est fames valida in regione illa. Et ipse coe-
pit egere et abiit et adhesit uni ciuium regionis illius
et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cu-
piebat implere ventrem suum de siliquis quas porci man-
ducabant. Et nemo illi dabat. In se autem reuersus
dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant
panibus, ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad
patrem meum et dicam ei: Pater peccaui in celum et coram te,
iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut
unum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem
suum. Cum autem adhuc longe esset vidit illum pater ipsius
et misericordia motus est. Et accurrens cecidit super collum
ipsius et osculatus est eum. Dixitque ei filius: Pater peccaui
in celum et coram te, non sum dignus vocari filius tuus.
Dixit autem pater ad seruos suos: cito proferte stolam primam

et induite illum et date anulum in manum eius et calcia-
menta in pedes eius et adducite vitulum saginatum
et occidite et manducemus et epulemur quia hic filius meus
mortuus erat et revixit perierat et inventus est et ceperunt
omnes epulari. Erat autem filius eius senior in agro. Et cum
veniret et appropinquaret domui audivit symphoniam et
chorum et vocavit unum de servis et interrogavit quid haec essent.
Is quod dixit illi: frater tuus venit et occidit pater tuus
vitulum saginatum quia salvum illum recepit. Indigna-
tus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit
rogare illum. At ille respondens dixit patri suo: Ecce tot
annis servio tibi et numquam mandatum tuum preterivi et numquam de-
vorant substantiam suam et numquam dedisti mihi edum ut cum
amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic
qui devoravit substantiam suam cum meretricibus venit occi-
disti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi: fili

tu semper mecum es et omnia mea tua sunt. Epulari autem et
gaudere oportebat quia frater tuus mortuus erat et re-
vixit et perierat et inventus est. xvi

Dicebat autem ad discipulos suos homo quidam
erat dives qui habebat villicum et hic diffa-
matus est apud illum quasi dissipasset bona illius. Et vocavit
illum et ait. Quid hoc audio de te redde rationem villica-
tionis tue iam enim non poteris villicare. Ait autem vil-
licus intra se. Quid faciam quia dominus meus aufert
a me villicationem fodere non valeo mendicare eru-
besco. Scio quid faciam ut cum amotus fuero a villica-
tione recipiant me in domos suas. Convocatis itaque
singulis debitoribus domini sui dicebat primo. Quantum
debes domino meo. At ille dixit centum cados olei. Di-
xitque illi accipe cautionem tuam et sede cito scribe
quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes

Qui ait centum choros tritici. dixit illi. Accipe litteras
[sic dimisit sibi ...]
tuas et scribe lxxx. Et laudavit dominus villicum iniqui-
[i. amatores ...]
tatis quia prudenter egisset. quia filii huius seculi prudenciores fi-
[i. mundi]
liis lucis in generacione sua sunt. Et ego vobis dico facite
[i. de diviciis ... male possessis]
te vobis amicos de mammona iniquitatis ut cum defe-
[sic pauperes ...]
ceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis
[i. spiritualibus]
est in minimo. et in maiori fidelis est. Et qui in modico
[i. in diviciis ...]
iniquus est et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mamona
fideles non fuistis quod verum est quis credet vobis. Nemo
servus potest servire duobus dominis. aut enim unum odio habebit
et alterum diliget. aut uni adherebit et alterum con-
temnet. Non potestis deo servire et mammone. Audie-
bant autem hec omnia pharisei qui erant avari et deridebant
[sic ... pharisei ...]
eum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos co-
[sic notitia ...]
ram hominibus. deus autem novit corda vestra. quia quod
homini altum est abhominacio est apud deum. Lex et prophete

usque ad iohannem ex eo regnum dei evangelizatur et omnis
in illud vim facit. Facilius est autem celum et terram preterire quam de le-
ge unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem su-
am et ducit alteram mechatur et qui dimissam a viro
ducit mechatur. Homo quidam erat dives et indu-
ebatur purpura et bysso. Et epulabatur cotidie sple-
ndide. Et erat quidam mendicus nomine lazarus qui iacebat
ad ianuam eius ulceribus plenus cupiens saturari de
micis que cadebant de mensa divitis et nemo illi dabat
sed et canes veniebant et lingebant ulcera eius. Fac-
tum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum ab-
rahe. Mortuus est autem et dives et sepultus est in inferno.
Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis videt
abraham a longe et lazarum in sinu eius et ipse cla-
mans dixit pater abraham miserere mei et mitte
lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut

refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma. Et di-
xit illi Abraham: Fili, recordare quia recepisti bona in
vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consola-
tur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter vos et nos chaos
magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc ad nos transire
non possunt, neque inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo
te pater ut mittas eum in domum patris mei; habeo enim quin-
que fratres, ut testetur illis, ne et ipsi veniant in locum hunc
tormentorum. Et ait illi Abraham: Habent Moysen et
prophetas, audiant illos. At ille dixit: Non, pater Abraham,
sed si quis ex mortuis ierit ad eos, penitentiam agent.
Ait autem illi: Si Moysen et prophetas non audiunt, neque si
quis ex mortuis resurrexerit credent ei. xvii

Et ait ad discipulos suos: Impossibile est ut non
veniant scandala; ve autem illi per quem veniunt. Uti-
lius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius

piciat' i mare q ut scandalizat unu de pusillis
Attendite vobis si peccaverit i te fr tuus increpa illu
Et si pniaz egit dimitte illi ~~Et dixerut apli dno~~
~~ad auge nobis fidez~~ Si septies i die peccaverit i te
et septies i die gv'sus fuit ad te dicens penitet
me dimitte illi Et dixerut apli dno Ad auge nobis
fidem Dixit aut dns Si hueritis fidez sicut granu
sinapis diceretis huic arbori moro eradicare et
transplantare i mare et obediet vobis Quis aut vrm
hns servu arantem aut boves pascetez qui regresso
de agro dicat ei statim transi et recube et no dicat ei
para qd cene et pcinge te et ministra m donec
manducez et bibaz Et post hec tu manducabis et bibes
Nuq graz hz servo illi q fecit ei q imparavat no puto
Sic et vos cu feceritis oia q pcepta st vobis dicite
s' inutiles sumus q debuim9 facere fecim9 Et factu

Et dum iret Ihesus in Ierusalem transibat per mediam Samariam et
Galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt
ei decem viri leprosi qui steterunt a longe et levaverunt
vocem dicentes Ihesu preceptor miserere nostri. Quos ut vidit
dixit Ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent
mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit quia mundatus est re-
gressus est cum magna voce magnificans deum et cecidit
ante pedes eius in faciem gratias agens et hic erat samaritanus.
Respondens autem Ihesus dixit Nonne decem mundati sunt et novem ubi
sunt? Non est inventus qui rediret et daret gloriam deo nisi
hic alienigena. Et illi ait Surge vade quia fides
tua te salvum fecit. Interrogatus autem a phariseis
quando venit regnum dei respondit eis et dixit Non venit
regnum dei cum observatione neque dicent ecce hic aut ecce illic.
Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait
ad discipulos suos Venient dies quando desideretis videre

unum diem filii hominis et non videbitis. Et dicent vobis
Ecce hic et ecce illic. Nolite ire neque
sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea
que sub celo sunt fulget ita erit filius in die sua. Primum autem
oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et
sicut factum est in diebus Noe. ita erit et in diebus filii ho-
minis. Edebant et bibebant et ducebant uxores et dabantur
ad nuptias usque in diem qua intravit Noe in archam et
venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus
Loth. Edebant et bibebant emebant et vendebant planta-
bant et edificabant. qua die autem exiit Loth a Sodomis
pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum
hec erit qua die filius hominis revelabitur. In illa die
qui fuerit in tecto et vasa eius in domo ne descendat
tollere illa. et qui in agro non redeat retro. Memores
estote uxoris Loth. Quicumque quesierit salvam facere animam suam

post eum et quicumque perdiderit illam vivificabit illam

Dico vobis in illa nocte erunt duo in lecto unus assumetur

et alter relinquetur Due erunt molentes in unum una

assumetur et altera relinquetur Duo in agro unus assumetur

et alter relinquetur Respondentes dicunt illi Ubi domine Qui

dixit illis Ubicumque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile

18 Dicebat autem et parabolam ad illos quoniam oportet XVIII

semper orare et non deficere dicens Iudex quidam

erat in quadam civitate qui deum non timebat et hominem

non verebatur Vidua autem quedam erat in civitate et veniebat

ad eum dicens Vindica me de adversario meo et nole

bat per multum tempus Post hec autem dixit intra se Et si deum

non timeo nec hominem revereor tamen quia molesta est mihi

hec vidua vindicabo illam ne in novissimo

veniens sugillet me Ait autem dominus Audite quid iudex

iniquitatis dicit Deus autem non faciet vindictam electorum

suorum clamantium ad se die ac nocte et patientiam habebit
in illis? Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum.
Verumtamen filius hominis veniens putas inveniet fidem in
terra? Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant
tamquam iusti et aspernabantur ceteros parabolam istam. Duo
homines ascenderunt in templum ut orarent, unus
phariseus et alter publicanus. Phariseus stans hec
apud se orabat: Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ce-
teri hominum raptores iniusti adulteri velud etiam hic
publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium
que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat
nec oculos ad celum levare, sed percutiebat pectus suum
dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis
descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia
omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exal-
tabitur. Afferebant autem ad illum infantes ut eos

cap.

tangeret eos. Quod videntes discipuli increpabant illos.
Jhesus autem convocans illos dixit Sinite pueros venire
ad me et nolite eos vetare. Talium est enim regnum
celorum. Amen dico vobis quicumque non acceperit regnum
dei ut puer non intrabit in illud. Et interrogavit eum
quidam princeps dicens Magister bone quid faciendo vitam
eternam possidebo? Dixit autem illi Jhesus Quid me dicis
bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata nosti
non occides non mechaberis non furtum facies non
falsum testimonium dices honora patrem tuum et matrem. Qui
ait Omnia hec custodivi a iuventute mea. Quo
audito Jhesus ait ei Adhuc unum tibi deest. Omnia que-
cumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum
in celo et veni sequere me. His ille auditis contris-
tatus est quia dives erat valde. Videns autem Jhesus illum
tristem factum dixit Quam difficile qui pecunias habent

intrabunt in regnum dei. Facilius est enim camelum per fora-
men acus transire, quam divitem intrare in regnum dei. Et
dixerunt qui audiebant: Et quis potest salvus fieri?
Et ait illis: Que impossibilia sunt apud homines
possibilia sunt apud deum. Ait autem petrus: Ecce nos di-
misimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis: Amen
dico vobis, nemo est qui reliquit domum aut parentes aut
fratres aut uxorem aut filios aut agros propter regnum dei
et non recipiat multo plura in hoc tempore et in futuro seculo
vitam eternam. Assumpsit autem ihesus xii discipulos
suos et ait illis: Ecce ascendimus ierusalem et con-
summabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio
hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur
et conspuetur. Et postquam flagellaverint occident eum et
tertia die resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt.
Et erat verbum istud absconditum ab eis et non intelli-

cxl

cebat quem dicebat. Factum est autem cum appropinquaret ihesus

Jericho cecus quidam sedebat secus viam mendicans

Et cum audiret turbam pretereuntem interrogabat quid hoc

esset. Dixerunt autem ei quod ihesus nazarenus transiret. Et clamavit

dicens ihesu fili david miserere mei. Et qui preibant

increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clama-

bat fili david miserere mei. Stans autem ihesus iussit illum

adduci ad se. Et cum appropinquasset interrogavit eum dicens

Quid tibi vis faciam. At ille dixit domine ut videam. Et ihesus

dixit illi Respice fides tua te salvum fecit. Et confestim

vidit et sequebatur illum magnificans deum et omnis plebs

19 Egressus ut vidit laudem dedit deo

ihesus perambulabat Jericho. Et ecce vir

nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum et ipse

dives. Et querebat videre ihesum quis esset et non

poterat pre turba quia statura pusillus erat. Et precurrens

ascendit arborem sycomorum ut videret illum quia inde erat
transiturus Et cum venisset ad locum suspiciens Ihesus vidit illum
et dixit ad eum zachee festinans descende / quia hodie in
domo tua oportet me manere Et festinans descendit
et excepit illum gaudens in domum suam Et cum viderent
omnes murmurabant dicentes quia ad hominem peccatorem divertisset
Stans autem zacheus dixit ad dominum Ecce dimidium bonorum
meorum do pauperibus domine et si quid aliquem defraudavi red-
do quadruplum / Ait Ihesus ad eum Quia hodie salus do-
mui huic facta est eo quod et ipse filius sit abrahe Venit
enim filius hominis querere et salvum facere quod perierat // Hec illis
audientibus adiciens dixit parabolam eo quod esset iuxta
iherusalem et quia existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur
Dixit ergo Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam
accipere sibi regnum et reverti / Vocatis autem x servis suis
dedit illis decem mnas / Et ait ad illos negociamini

Cives autem eius oderant illum et miserunt legationem
post illum dicentes Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est
ut rediret accepto regno, et iussit vocari servos suos quibus
dedit pecuniam ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem
primus dicens Domine mna tua decem mnas acquisivit. Et ait
illi Euge bone serve quia in modico fuisti fidelis
eris potestatem habens super decem civitates. Et alter venit dicens Domine
mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait Et tu esto super
quinque civitates. Et alter venit dicens Domine ecce mna tua
quam habui repositam in sudario, timui enim te quia homo austerus
es, tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dicit
ei De ore tuo te iudico serve nequam. Sciebas quod ego homo
austerus sum, tollens quod non posui et metens quod non seminavi.
Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, et ego veniens
cum usuris utique exegissem illam. Et astantibus dixit Auferte
ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt illi

huic dabitur, quia ei qui recipit gratiam dabitur ei gloria et habundabit
deus sed soli de sua spe ex aliorum
gloria ... et ex impletum ...
... in malum ...
Alii eo qui non habet ... quod non fuit meritum
in gratia scilicet in morte, bona nature
et bona gratie cedunt ad penam

Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et abunda-
bit. ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verum-
tamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se
adducite huc et interficite ante me. Et his dictis precedebat
ascendens Ierusalem. Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage
et Bethaniam ad montem qui vocatur Oliveti, misit duos
discipulos suos dicens. Ite in castellum quod contra vos est in
quod introeuntes invenietis pullum asine alligatum cui nun-
quam nemo hominum sedit. Solvite illum et adducite. Et si quis
vos interrogaverit. quare solvitis, sic dicetis ei quia dominus operam
eius desiderat. Abierunt autem qui missi fuerant et invenerunt
sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum
dixerunt domini eius ad illos. quid solvitis pullum. At illi
dixerunt quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad Ihesum.
Et iactantes vestimenta sua supra pullum imposuerunt Ihesum.
Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret

cap

iam ad descensum montis oliveti / ceperunt omnes turbe descenden-
tium gaudentes laudare deum voce magna super omnibus quas vide-
rant virtutibus dicentes / benedictus qui venit in nomine domini
pax in terra in celo gloria in excelsis / Et quidam phariseorum de
turba dixerunt ad illum / magister increpa discipulos tuos. Quibus
ipse ait: dico vobis / quia si hii tacuerint lapides clamabunt
Et ut appropinquavit videns civitatem / flevit super illam dicens
quia si cognovisses et tu / Et quidem in hac die tua que
ad pacem tibi / nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis / Quia
venient dies in te / et circumdabunt te inimici tui vallo / et coangu-
stabunt te undique / et ad terram prosternent te et filios tuos qui
in te sunt / Et non relinquent in te lapidem super lapidem / eo quod
non cognovisti tempus visitationis tue / Et ingressus in templum
cepit eicere vendentes in illo et ementes dicens illis / Scriptum est
quia domus mea / domus orationis vocabitur / vos autem fecistis
illam speluncam latronum / et erat docens cotidie in templo // Prin-
cipes autem sacerdotum et scribe et principes plebis querebant illum

aliud petere et non inveniebat quid facerent illi. Omnis enim
populus suspensus erat audiens illum.
Et factum est in una dierum docente illo populum in templo
et evangelizante convenerunt principes sacerdotum
et scribe cum senioribus et aiunt ad illum dicentes: Dic nobis
in qua potestate hec facis, aut quis est qui dedit tibi istam
potestatem? Respondens autem Iesus dixit ad illos: Interrogabo
vos et ego unum verbum. Respondete mihi: Baptismus Iohannis
de celo erat an ex hominibus? At illi cogitabant inter se
dicentes: Quia si dixerimus de celo, dicet: Quare non credidis-
tis ei? Si autem dixerimus ex hominibus, plebs universa la-
pidabit nos. Certi sunt enim Iohannem prophetam esse. Et responderunt
se nescire unde esset. Et ait illis Iesus: Neque ego dico vobis
in qua potestate hec facio. Cepit autem dicere ad plebem para-
bolam hanc: Homo quidam plantavit vineam et locavit eam
colonis et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore vindemie

misit ad cultores servum ut de fructu vinee acciperet. Qui
cesum dimiserunt illud vacuum. Et addidit alterum servum
mittere. Illud et illum in capite vulneraverunt et affecerunt contumeliis.
dimiserunt vacuum et addidit tertium mittere quem et illum vul-
nerantes eiecerunt. Dixit ac dominus vinee. Quid faciam
mittam filium meum dilectum forsitan eum cum viderint verebuntur
eum. Quem cum vidissent coloni cogitaverunt intra se dicentes
hic est heres. Venite occidamus eum et nostra fiet hereditas. Et eiece-
runt illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet ille dominus
vinee. Veniet et perdet colonos istos et dabit vineam
aliis. Et non audito dicenti illi. Absit. Ille ac aspiciens
eos dixit. Quid est ergo hoc quod scriptum est lapidem quem reproba-
verunt edificantes hic factus est in caput anguli. Omnis qui ceci-
derit super illum lapidem conquassabitur. Super quem autem ceciderit
comminuet illum. Et querebant principes sacerdotum et scribe mitte-
re illum manus in illa hora et timuerunt populum quod ad ipsos dixit

similitudine ista | et observantes miserunt insidiatores qui
se iustos simularent | ut caperent eum in sermone | et traderent eum
principatui et potestati presidis | et interrogaverunt eum dicentes
magister scimus quia recte dicis et doces | et non accipis personam
hominis | sed viam dei in veritate doces | licet nobis tributum dare
cesari an non | Considerans autem dolum illorum dixit ad eos
quid me temptatis | ostendite mihi denarium cuius habet ymaginem
et superscriptionem | respondentes dixerunt ei cesaris | Et ait
illis | reddite ergo que cesaris sunt cesari | et que sunt dei deo | Et non
potuerunt reprehendere verbum eius coram plebe | Et mirati in responso
eius tacuerunt || Accesserunt autem quidam saduceorum
qui negant esse resurrectionem | et interrogaverunt eum dicentes
magister moyses scripsit nobis | si frater alicuius mortuus fuerit
habens uxorem | et hic sine liberis fuerit ut accipiat eam frater eius
uxorem et suscitet semen fratri suo | Septem ergo fratres erant
et primus accepit uxorem et mortuus est sine liberis et sequens

accepit illam similiter et omnes septem et non reliquerunt semen
et mortui sunt. Novissima omnium mortua est et mulier. In re-
surrectione ergo cuius erit uxor? Siquidem septem habuerunt
eam uxorem. Et ait illis Jesus: Filii huius saeculi nubunt et
traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur saeculo illo et
resurrectione ex mortuis neque nubent neque ducent uxores.
Neque enim ultra mori poterunt, aequales enim angelis sunt et
filii sunt dei, cum filii sint resurrectionis. Quia vero resurgant
mortui et Moyses ostendit secus rubum, sicut dicit Dominum Deum
Abraham et Deum Isaac et Deum Jacob. Deus autem non est mor-
tuorum sed vivorum; omnes enim vivunt ei. Respondentes autem quidam
scribarum dixerunt: Magister, bene dixisti. Et amplius non au-
debant eum quicquam interrogare. Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt
Christum filium David esse? Et ipse David dicit in libro psalmorum: Dixit Do-
minus Domino meo, sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum. David ergo illum Dominum vocat; et quomodo

filii eius est. Audiente autem omni populo dixit discipulis suis

Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et amant

salutationes in foro et primas cathedras in synagogis et

primos discubitus in conviviis. Qui devorant domos vidu

arum simulantes longa orationes, accipient damnationem ma

iorem. Respiciens autem vidit eos qui mittebant

munera sua in gazophilacium divites. Vidit autem

et quandam viduam pauperculam mittentem duo era minuta

et dixit. Vere dico vobis quia vidua hec pauper plus quam omnes

misit. Nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera dei

hec autem ex eo quod deest illi omnem victum suum quem habuit mi

sit. Et quibusdam dicentibus de templo quod bonis lapidibus et

donis ornatum esset dixit. Hec que videtis venient dies in

quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. In

terrogaverunt autem illum dicentes. Preceptor quando hec erunt et quod

signum cum fieri incipient. Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim

venient in nomine meo dicentes quia ego sum et tempus appropinquavit
nolite ergo ire post illos. Cum autem audieritis praelia et seditiones
nolite terreri; oportet primum haec fieri, sed non statim finis. Tunc
dicebat illis: surget gens contra gentem et regnum adversus regnum
et terraemotus per loca magni erunt et pestilentiae et fames
terroresque de caelo et signa magna erunt. Sed ante haec omnia in-
icient vobis manus suas et persequentur tradentes in synago-
gas et custodias, trahentes ad reges et praesides propter nomen
meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus
vestris non praemeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os
et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes
adversarii vestri. Trademini autem a parentibus et fratribus et cognatis
et amicis et morte afficient ex vobis, et eritis odio omnibus
hominibus propter nomen meum. Et capillus de capite vestro
non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem
videritis circumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia appropinquavit

de loco eius. Tunc qui in Iudea sunt fugiant ad montes et qui

in medio eius sunt discedant et qui in regionibus non intrent

in eam quia dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia que scripta

sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim

pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in

ore gladii et captivi ducentur in omnes gentes et Ierusalem

calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt

signa in sole et luna et stellis et in terris pressura gentium

pre confusione sonitus maris et fluctuum arescentibus

hominibus pre timore et expectatione que supervenient universo

orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc videbunt filium

hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate.

His autem fieri incipientibus respicite et levate capita

vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem:

Videte ficulneam et omnes arbores cum producunt iam ex se fructum

scitis quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri

[illegible]

scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico vobis quia non
preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt. Attendite autem vobis ne forte graventur
corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite
et superveniat in vos repentina dies illa tamquam laqueus
enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre.
Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere
ista que futura sunt et stare ante filium hominis. Erat autem diebus
docens in templo noctibus vero exiens morabatur in monte qui dicitur oliveti. Et mane
Et omnis populus manicabat ad eum audire eum. xxii

Appropinquabat autem dies festus azimorum qui dicitur
pascha et querebant principes sacerdotum et scribe quomodo
eum interficerent timebant vero plebem. Intravit autem sathanas
in iudam qui cognominatur scarioth unum de xii. Et abiit et
locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum
illum traderet eis. Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam
illi dare. Et spopondit. Et querebat opportunitatem ut traderet illum

sine turbis. Venit autem dies azymorum in qua necesse erat oc
cidi pascha. Et misit Petrum et Iohannem dicens: Euntes
parate nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt: Ubi
vis paremus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis
in civitatem occurret vobis homo amphoram aquae portans; sequimini
eum in domum in quam intrat. Et dicetis patrifamilias domus:
Dicit tibi magister: Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis
meis manducem? Et ipse ostendet vobis cenaculum magnum stratum, ibi
parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis et paraverunt
pascha. Et cum facta esset hora discubuit et duodecim apostoli cum
eo. Et ait illis: Desiderio desideravi hoc pascha mandu
care vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non man
ducabo illud donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice
gratias egit et dixit: Accipite et dividite inter vos. Dico
enim vobis quod non bibam de generatione vitis donec regnum veniat
Dei. Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit eis

dicens hoc est corpus meum quod pro vobis datur hoc facite in meam

commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens hic

est calix novum testamentum in meo sanguine qui pro vobis effundetur

Verumptamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa.

Et quidem filius hominis secundum quod diffinitum est vadit verumptamen ve

homini illi per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se quis esset

ex eis qui hoc facturus esset. Facta est autem contentio inter eos

quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis Reges gentium

dominantur eorum et qui potestatem habent super eos benefici vo-

cantur. Vos autem non sic sed qui maior est in vobis fiat sicut

minor. Et qui precessor est sicut ministrator. Nam quis maior est qui

recumbit an qui ministrat nonne qui recumbit. Ego autem in medio

vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis

mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut

disposuit mihi pater meus regnum ut edatis et bibatis super men-

sam meam in regno meo et sedeatis super thronos iudicantes

Ducatu ... Ait autem dominus Simoni Symon ecce sa
thanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum Ego autem ro
gavi pro te ut non deficiat fides tua Et tu aliquando conversus
confirma fratres tuos Qui dixit ei Domine tecum paratus sum et in
carcerem et in mortem ire Et ille dixit Dico tibi Petre non
cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me Et dixit eis
Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis numquid aliquid
defuit vobis At illi dixerunt nichil Dixit ergo eis Sed nunc qui habet
sacculum tollat similiter et peram Et qui non habet vendat tunicam suam
et emat gladium Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est
oportet impleri in me Et cum iniquis deputatus est Etenim ea que sunt
de me finem habent At illi dixerunt Domine ecce duo gladii hic
At ille dixit eis Satis est Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem
Olivarum Secuti sunt autem illum et discipuli Et cum pervenisset ad locum
dixit eis Orate ne intretis in temptationem Et ipse avulsus est ab
eis quantum iactus est lapidis et positis genibus orabat dicens Pater

si vis transfer calicem istum a me verumtamen non mea voluntas
sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum. Et
factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius
sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione
et venisset ad discipulos suos invenit eos dormientes pre tristicia.
Et ait illis: Quid dormitis? Surgite orate ne intretis in temp-
tationem. Adhuc eo loquente ecce turba et qui vocabatur Judas unus de duode-
cim antecedebat eos et appropinquavit Jhesu ut oscularetur eum. Jhesus
autem dixit illi: Juda osculo filium hominis tradis? Videntes autem hii
qui circa ipsum erant quod futurum erat dixerunt: Domine si percutimus in gladio?
Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auri-
culam eius dextram. Respondens autem Jhesus ait: Sinite usque huc. Et
cum tetigisset auriculam eius sanavit eum. Dixit autem Jhesus ad
eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et
seniores: Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus. Cum
cotidie fuerim vobiscum in templo non extendistis manus in me

Sed haec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum dux-
erunt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur a lon-
ge. Accenso autem igne in medio atrio et circumsedentibus illis erat
Petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quaedam seden-
tem ad lumen et eum fuisset intuita dixit: Et hic cum illo
erat. At ille negavit eum dicens: Mulier non novi illum. Et post pusil-
lum alius videns eum dixit: Et tu de illis es. Petrus vero
ait: O homo non sum. Et intervallo facto quasi horae unius alius quidam
affirmabat dicens: Vere et hic cum illo erat nam et Galileus est.
Et ait Petrus: Homo nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo
loquente gallus cantavit. Et conversus Dominus respexit Petrum. Et re-
cordatus est Petrus verbi Ihesu sicut dixerat quia priusquam gallus
cantet ter me negabis. Et egressus foras Petrus flevit amare.
Et viri qui tenebant eum illudebant ei caedentes et velave-
runt eum et percutiebant faciem eius et interrogabant eum dicentes:
Prophetiza quis est qui te percussit. Et alia multa blasphemantes

Duxerunt ... ut factus est dies conuenerunt seniores plebis
et principes sacerdotum et scribe et duxerunt eum in concilium suum di-
centes Si tu es xpc dic nobis. Et ait illis Si vobis dixero
non credetis michi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius
(Si autem et interrogauero non respondebitis)
hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes Tu ergo
es filius dei. Qui ait Vos dicitis quia ego sum. At illi di-
xerunt Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audi-
uimus de ore eius. Et surgens omnis
multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt
autem illum accusare dicentes Hunc inuenimus subuertentem gentem
nostram et prohibentem tributa dare cesari et dicentem se xpm
regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens Tu es rex
iudeorum. At ille respondens ait Tu dicis. Ait autem pilatus ad
principes sacerdotum et turbas Nichil inuenio cause in hoc homine.
At illi inualescebant dicentes Commouet populum docens per
uniuersam iudeam incipiens a galilea usque huc

Pylatus autem audiens galileam interrogavit si homo galileus
esset. Et ut cognovit quod de herodis potestate esset, remisit
eum ad herodem, qui et ipse iherosolimis erat illis diebus. Hero-
des autem viso ihesu gavisus est valde. Erat enim cupiens ex
multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de illo, et
sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat
autem illum multis sermonibus, et ipse nichil illi respondebat. Sta-
bant et principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum.
Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo, et illusit in-
dutum veste alba, et remisit ad pylatum. Et facti sunt amici
herodes et pylatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad
invicem. Pylatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistratibus
et plebe dixit ad illos: Obtulistis michi hunc hominem quasi
avertentem populum, et ecce ego coram vobis interrogans nullam
causam inveni in homine isto ex hiis in quibus eum accusatis;
sed neque herodes. Nam remisit illum ad nos. Et ecce nichil

dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam.
Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Excla-
mavit autem simul universa turba dicens: Tolle hunc et dimit-
te nobis Barrabam. Qui erat propter seditionem quandam
factam in civitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem
Pylatus locutus est ad illos volens dimittere Ihesum. At illi
succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige illum. Ille
autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste? Nullam
causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum et dimittam.
At illi instabant vocibus magnis postulantes ut cruci-
figeretur. Et invalescebant voces eorum. Et Pylatus adiudicavit
fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter seditionem
et homicidium missus fuerat in carcerem quem petebant, Ihesum vero
tradidit voluntati eorum. Et cum ducerent eum, apprehenderunt
Symonem quendam Cyrenensem venientem de villa et imposuerunt

illi crucem portare post Jesum. Sequebatur autem illum multa po-
puli et mulierum que plangebant et lamentabantur eum. Conversus
autem ad illas Jesus dixit filie Jerusalem nolite flere super me
sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Quoniam ecce ve-
nient dies in quibus dicent beate steriles et ventres qui non
genuerunt et ubera que non lactaverunt. Tunc incipient dicere
montibus cadite super nos et collibus operite nos. Quia
si in viridi ligno hec faciunt in arido quid fiet. Ducebantur autem
et alii duo nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt
in locum qui vocatur calvarie ibi crucifixerunt eum et latrones unum
a dextris et alterum a sinistris. Jesus autem dicebat pater dimitte
illis non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta
eius miserunt sortes. Et stabat populus spectans et
deridebant eum ~~principes cum illis~~ pontifices dicentes alios salvos
fecit se ipsum salvum faciat si hic est Christus dei electus. Illude-
bant autem ei et milites accedentes et acetum illi offerentes

dicentes Si tu es rex iudeorum salvum te fac. Erat autem
superscripcio scripta super illum litteris grecis et latinis et ebraicis
Hic est rex iudeorum. Unus autem de hiis qui pendebant latronibus
blasphemabat eum dicens Si tu es Christus salvum fac temetipsum
et nos. Respondens autem alter increpabat illum dicens Neque tu times
deum quia in eadem dampnacione es. Et nos quidem iuste nam digna
factis recipimus hic vero nichil mali gessit. Et dicebat
ad Ihesum Domine memento mei cum veneris in regnum tuum. Et
dixit illi Ihesus Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso.
Erat autem fere hora sexta et tenebre facte sunt in universa
terra usque in horam nonam. Et obscuratus est sol. Et velum
templi scissum est in medium. Et clamans voce magna ait Pater
pr in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens ex-
piravit. Videns autem centurio quod factum fuerat glorificavit
deum dicens Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui
simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant

percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti
eius a longe, et mulieres que secute erant eum a galilea
hec videntes. Et ecce vir nomine Joseph qui erat decurio
vir bonus et iustus. Hic non consenserat consilio et actibus eorum
ab arimathia civitate iudee, qui expectabat et ipse regnum
dei. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Et de-
positum involvit in sindone et posuit eum in monumento
exciso in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat pa-
rasceves et sabbatum illucescebat. Subsecute autem mulieres que
cum ipso venerant de galilea, viderunt monumentum
et quemadmodum positum erat corpus eius. Et revertentes para-
verunt aromata et unguenta. Et sabbato quidem siluerunt secundum
mandatum.

Una autem sabbati valde
diluculo venerunt ad monumentum portantes que
paraverunt aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a
monumento. Et ingresse non invenerunt corpus domini ihesu. Et

Factum est dum mente consternate essent de isto ecce duo viri

steterunt iuxta illas in veste fulgenti. Cum timerent autem

et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid queri-

tis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini

qualiter locutus est vobis cum adhuc in galilea esset dicens:

Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi

et tercia die resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse

a monumento nunciaverunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus.

Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et

cetere que cum eis erant, que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt

ante illos sicut deliramenta verba ista et non credebant illis. Pe-

trus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit

linteamina sola posita et abiit secum admirans quod factum

fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod

erat in spatio stadiorum sexaginta ab ierusalem nomine emaus. Et ipsi lo-

quebantur ad invicem de hiis omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur

& secum quererent et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis oculi

autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent Et ait ad illos Qui

sunt hii sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis

tristes Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei

Tu solus peregrinus es in ierusalem et non cognovisti que facta sunt in

illa hiis diebus Quibus ille dixit Que Et dixerunt de ihesu

nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram

deo et omni populo Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes

nostri in dampnacionem mortis et crucifixerunt eum Nos autem spera

bamus quia ipse esset redempturus israhel Et nunc super hec omnia

tercia dies est hodie quod hec facta sunt Sed et mulieres quedam ex

nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt ad monumentum

et non invento corpore eius venerunt dicentes se et visionem

angelorum vidisse qui dicunt eum vivere Et abierunt quidam

ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt

ipsum vero non invenerunt Et ipse dixit ad eos O stulti et

tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne

sic oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam. Et incipi

ens a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus

scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant

et ipse finxit se longius ire. Et coegerunt illum dicentes ma

ne nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam dies.

Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis accepit

panem benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt

oculi eorum et cognoverunt eum. Et ipse evanuit ex oculis

eorum. Et dixerunt ad invicem Nonne cor nostrum ardens erat

in nobis dum loqueretur nobis in via et aperiret nobis scriptu

ras. Et surgentes eadem hora regressi sunt in Jerusalem. Et in

venerunt congregatos undecim et eos qui cum illis erant dicen

tes quod surrexit dominus vere et apparuit Symoni Petro.

Et ipsi narrabant que gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum

in fractione panis. Dum autem hec loquuntur Jesus stetit in

medio eorum et dicit eis pax vobis ego sum nolite ti-
mere Conturbati vero et conterriti estimabant se spiritum vide-
re Et ait illis quid turbati estis et cogitaciones ascendunt
in corda vestra videte manus meas et pedes meos quia
ipse ego sum palpate et videte quia spiritus carnem et ossa
non habet sicut me videtis habere Et cum hoc dixisset ostendit
eis manus et pedes Adhuc autem illis non credentibus et
mirantibus pre gaudio dixit habetis hic aliquid quod man-
ducetur At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum
mellis Et cum manducasset coram eis sumens reliqui-
as dedit eis et dixit ad illos hec sunt verba que locutus
sum ad vos adhuc cum essem vobiscum quoniam necesse est im-
pleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psal-
mis de me Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent
Et dixit eis quoniam sic scriptum est et sic oportebat christum
pati et resurgere a mortuis die tercia Et predicari in

nomine eius penitenciam et remissionem peccatorum in omnes gentes
incipientibus ab Ierusalem. Vos autem testes estis horum. Et ego mitto
promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate
quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras
in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis. Et
factum est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in
celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio
magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum.

Hic est Johannes ewangelista
unus ex duodecim discipulis dei, qui virgo electus
a deo est, quem de nupciis volentem nube-
re vocavit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in ewangelio da-
tur, quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur. Et huic matrem suam
pendens in cruce commendavit deus, ut virginem virgo ser-
varet. Denique manifestans in ewangelio quod erat ipse incorrup-
tibilis verbi opus inchoans, solus verbum carnem factum esse

nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur, primum sig-
num ponens, quod in nuptiis fecit deus, ostendens quod erat ipse,
ut legentibus demonstraret, quod ubi dominus invitatus est, defi-
cere nuptiarum vinum debeat, et veteribus immutatis nova omnia
que a Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit
in Asia, postea quam in Pathmos insula positus apocalipsim scripse-
rat, ut cui in principio canonis incorruptibile principium
notatur in Genesi, etiam ei incorruptibilis finis per virginem
in apokalipsi redderetur, dicente Christo: Ego sum alpha
et omega. Et hic est Johannes qui sciens supervenisse diem re-
cessus sui, convocatis discipulis suis in Epheso per multa
signorum experimenta promens Christum, descendens in defos-
sum sepulture sue locum, facta oratione, positus est ad
patres suos, tam extraneus a dolore mortis quam a cor-
ruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes
evangelium scripsit, et hoc in dispositione canonis ordinatum.

ultimus ponitur. Et hec virgini dedicatur quia in domino quoniam
sima patet. non velud corruptioni comitatur abjecta storum
bonorum plenitudine ...
et temporis dispositio vel libri ordinatio ideo per singula a nobis
non exponitur ut sciendi desiderio collocato et querentibus
et fructus laboris et deo magisterii doctrina servetur.

154

C. primum In principio erat verbum et verbum erat apud deum et
deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum.
Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. Quod
factum est in ipso vita erat. Et vita erat lux hominum. et lux
in tenebris lucet. et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit
homo missus a deo cui nomen erat Johannes. Hic venit in tes-
timonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent
per illum. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet de lu-
mine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est et

[illegible]

mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non re-
ceperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem fi-
lios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Qui non
ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex vo-
luntate viri, sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est
et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam quasi
unigeniti a patre. plenum gratie et veritatis. Iohannes
testimonium perhibet de ipso. et clamat dicens. Hic erat quem
dixi. qui post me venturus est ante me factus est, quia prior
me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepi-
mus gratiam pro gratia. Quia lex per moysen data est.
gratia et veritas per iesum christum facta est. Deum nemo vidit
umquam. unigenitus filius qui est in sinu patris ipse
enarravit. Et hoc est testimonium iohannis. quando miserunt
iudei ab ierosolimis sacerdotes et levitas ad eum ut in-
terrogarent eum. Tu quis es. Et confessus est et non negavit

Miserunt [illegible]

[illegible]

[illegible]

Et confessus est: quia non sum ego Christus. Et interrogaverunt eum: Quid
ergo? Helias es tu? Et dixit: Non sum. Propheta es tu? Et respondit: Non.
Dixerunt ergo ei: Quis es? ut responsum demus hiis qui
miserunt nos. Quid dicis de te ipso? Ait: Ego vox
clamantis in deserto: dirigite viam Domini, sicut dixit Ysaias
propheta. Et qui missi fuerant, erant ex Phariseis. Et
interrogaverunt eum et dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non
es Christus, neque Helias, neque propheta? Respondit eis Iohannes dicens:
Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit quem vos
nescitis. Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est:
cuius ego non sum dignus ut solvam eius corrigiam
calciamenti. Hec in Bethania facta sunt trans Iordanem, ubi erat
Iohannes baptizans. Altera die vidit Iohannes Iesum
venientem ad se, et ait: Ecce agnus Dei, qui tollit peccata
mundi. Hic est de quo dixi: post me venit vir qui ante

[illegible]

me factus est. quia prior me erat. Et ego nesciebam eum. Sed
ut manifestaretur in israel propterea veni ego in aqua bap-
tizans. Et testimonium perhibuit Johannes dicens. Quia vidi
spiritum descendentem quasi columbam de celo et mansit super eum
Et ego nesciebam eum. Sed qui misit me baptizare
in aqua. ille michi dixit. Super quem videris spiritum de-
scendentem et manentem super eum hic est qui baptizat
spiritu sancto. Et ego vidi et testimonium perhibui quia hic est
filius dei. Altera die iterum stabat Johannes et ex discipu-
lis eius duo. Et respiciens ihesum ambulantem
dicit. Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli
loquentem. et secuti sunt ihesum. Conversus autem ihesus
et videns eos sequentes se et dicit eis. Quid queritis
Qui dixerunt. Rabi quod dicitur interpretatum magister. Ubi habitas
Dicit eis. Venite et videte. Venerunt et viderunt ubi
maneret. et apud eum manserunt die illo. Hora autem

[illegible]

erat quasi decima. Erat autem andreas frater symonis petri
unus ex duobus qui audierant a iohanne et secuti
fuerant eum. Invenit hic primum fratrem suum symonem et
dicit ei invenimus messiam quod est interpretatum christus. Et ad-
duxit eum ad ihesum. Intuitus autem eum ihesus dixit tu
es symon filius iohanna tu vocaberis cephas quod in-
terpretatur petrus. In crastinum voluit exire in galileam
et invenit philippum et dicit ei ihesus sequere me. Erat
autem philippus a bethsayda civitate andree et petri. In-
venit philippus nathanael et dicit ei quem scripsit
moyses in lege et prophete invenimus ihesum filium ioseph
a nazareth. Et dicit ei nathanael a nazareth
potest aliquid boni esse. Dicit ei philippus veni et vide.
Vidit ihesus nathanael venientem ad se et dicit
de eo ecce vere israelita in quo dolus non est. Dicit ei
nathanael unde me nosti. Respondit ei ihesus et dixit prius.

[illegible]

quam te philippus vocaret, cum esses sub ficu vidi te. Respondit
ei Nathanael et ait: Rabbi tu es filius dei, tu es
rex israel. Respondit ihesus et dixit ei: Quia dixi vidi
te sub ficu credis, maius his videbis. Et dicit
ei: Amen amen dico vobis videbitis celum apertum et
angelos dei ascendentes et descendentes super filium hominis.

secundum

Et die tercia nuptie facte sunt
in chana galilee. Et erat mater ihesu
ibi. Vocatus est autem et ihesus et discipuli eius ad nupti-
as. Et deficiente vino dicit mater ihesu ad eum: vi-
num non habent. Et dicit ei ihesus: Quid michi et tibi est mulier?
nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quod-
cumque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapidee ydrie
sex posite secundum purificationem iudeorum capientes sin-
gule metretas binas vel ternas. Dicit eis ihesus: Im-
plete ydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum.

Et dicit eis ihesus haurite nunc · et ferte architriclino
Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam
vinum factam et non sciebat unde esset · ministri autem sciebant
qui hauserant aquam. Vocat sponsum architriclinus et dicit
ei Omnis homo primum bonum vinum ponit et cum inebriati
fuerint tunc id quod deterius est. Tu autem servasti bonum
vinum usque adhuc. Hoc fecit initium signorum ihesus
in chana galilee · et manifestavit gloriam suam et
crediderunt in eum discipuli eius. Post hoc descendit
Capharnaum ipse et mater eius · et fratres eius et discipuli
et ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat pas
cha iudeorum · et ascendit ierusalem ihesus. Et invenit in tem
plo vendentes boves et oves et columbas et nummula
rios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis
omnes eiecit de templo oves quoque et boves et nummula
riorum effudit es et mensas subvertit. Et hiis qui columbas

vendebat dixit Auferte ista hinc / et nolite facere domum
patris mei domum negociacionis Recordati vero sunt discipuli
eius quia scriptum est Zelus domus tue comedit me Responde-
runt ergo iudei et dixerunt ei Quod signum ostendis nobis
quia hec facis Respondit ihesus et dixit eis Solvite templum hoc
et in tribus diebus excitabo illud Dixerunt ergo iudei Quadra-
ginta et sex annis edificatum est templum hoc / et tu in tribus diebus
excitabis illud Ille autem dicebat de templo corporis sui Cum
ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc
dicebat de corpore suo et crediderunt scripture et sermoni
quem dixit ihesus Cum autem esset ierosolimis in pascha in die fes-
to multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius que facie-
bat Ipse autem ihesus non credebat semetipsum eis eo quod ipse
nosset omnes et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhibe-
ret de homine Ipse enim sciebat quid esset in homine 3
iii Erat autem homo ex phariseis nychodemus nomine princeps

iudeorum. Hic venit ad ihesum nocte et dixit ei rabbi scimus
quia a deo venisti magister. Nemo enim potest signa facere hec
que tu facis nisi fuerit deus cum eo. Respondit ihesus et dixit ei
Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit denuo
non potest videre regnum dei. Dixit ad eum nycodemus quo-
modo potest homo nasci cum sit senex. Numquid potest in ventrem
matris sue iterum introire et renasci. Respondit ihesus Amen
amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu
non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne
caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris quia
dixi tibi oportet vos denuo nasci. Spiritus ubi vult
spirat et vocem eius audis sed nescis unde veniat
aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu
Respondit nycodemus et dixit ei quomodo possunt hec fieri.
Respondit ihesus et dixit ei Tu es magister in israel et hec ignoras Amen
amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus

testamur et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi
vobis et non creditis, quomodo si dixero celestia vobis credetis?
Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo, fi-
lius hominis qui est in celo. Et sicut moyses exaltavit
serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis
qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. Sic
enim dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret
ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam
eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iu-
dicet mundum sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in
eum non iudicatur. Qui autem non credit iam iudicatus est
quia non credit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est autem
iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt homines
magis tenebras quam lucem. Erat enim eorum mala opera.
Omnis enim qui male agit odit lucem et non venit ad
lucem ut arguatur opera eius. Qui autem facit veritatem venit

ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo sunt facta. Post
hec venit ihesus et discipuli eius in terram iudeam et illic demo-
rabatur cum eis et baptizabat. Erat autem iohannes baptiz-
ans in enon iuxta salim quia aque multe ibi erant
et veniebant ad eum et baptizabantur. Nondum enim missus
fuerat in carcerem iohannes. Facta est ergo questio ex discipulis
iohannis cum iudeis de purificatione. Et venerunt ad iohannem
et dixerunt ei rabbi qui erat tecum trans iordanem cui tu testimo-
nium perhibuisti ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum.
Respondit iohannes et dixit eis. Non potest homo accipere quicquam nisi
fuerit ei datum de celo. Ipsi vos michi testimonium perhibetis
quod dixerim ego non sum christus sed quia missus sum ante illum.
Qui habet sponsam sponsus est. Amicus autem sponsi qui stat
et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo
gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere me autem
minui. Qui de sursum venit super omnes est. Qui est de

de terra est et de terra loquitur. Qui de celo venit sup
omnes est. et quod vidit et audivit hoc testatur et testimonium
eius nemo accipit. Qui accipit eius testimonium sig
navit quia deus verax est. Quem enim misit deus verba dei
loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit fi
lium. et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet
incredulus vitam eternam. Qui autem incredulus est filio non videbit vitam. sed
iiii Ut ergo cognovit ira dei manet super eum
ihesus quia audierunt pharisei quia ihesus plures dis
cipulos facit et baptizat quam iohannes. quamquam ihesus non
baptizaret sed discipuli eius reliquit iudeam et abiit iterum
in galileam. Oportebat autem eum transire per samariam. Venit
ergo ihesus in civitatem samarie que dicitur sychar iuxta predium quod
dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob.
Ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem. Hora
erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam.

Dicit ei ihesus Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in
civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samari
tana Quomodo tu iudeus cum sis bibere a me poscis que sum
mulier samaritana. Non enim coutuntur iudei samaritanis.
Respondit ihesus et dixit ei Si scires donum dei et quis est qui
dicit tibi da mihi bibere. tu forsitan petisses ab eo et dedisset
tibi aquam vivam. Dicit ei mulier Domine neque in quo haurias
habes et puteus altus est. Unde ergo habes aquam vivam. Numquid
tu maior es patre nostro Iacob qui dedit nobis puteum.
Et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius. Respondit ihesus
et dixit ei Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum.
Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet
in eternum. Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque
salientis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier Domine da mihi
hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire.
Dicit ei ihesus Vade voca virum tuum et veni huc. Respondit

[illegible interlinear gloss]

mulier et dixit non habeo virum Dicit ei Jesus Bene dixisti

quia non habeo virum quinque enim viros habuisti et nunc quem

habes non est tuus vir Hoc vere dixisti Dicit ei mulier

Domine video quia propheta es tu Patres nostri in monte hoc adoraverunt

et vos dicitis quia Jerosolimis est locus ubi adorare oportet Dicit

ei Jesus Mulier crede mihi quia venit hora quando neque in monte

hoc neque in Jerosolimis adorabitis patrem Vos adoratis

quod nescitis nos adoramus quod scimus quia salus ex

Judeis est Sed venit hora et nunc est quando veri adorato-

res adorabunt patrem in spiritu et veritate Nam et pater tales

querit qui adorent eum Spiritus est Deus et eos qui adorant

eum in spiritu et veritate oportet adorare Dicit ei mulier Scio quia

Messias venit qui dicitur Christus Cum ergo venerit ille nobis

annuntiabit omnia Dicit ei Jesus Ego sum qui loquor tecum

Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum

muliere loquebatur Nemo tamen dixit ei Quid queris aut

quid loqueris cum ea. Reliquit ergo ydriam suam et abiit
in civitatem et dicit illis hominibus venite et videte hominem
qui dixit mihi omnia quecumque feci. numquid ipse est christus
Exierunt de civitate et veniebant ad eum. Interea rogabant eum dis
cipuli dicentes rabbi manduca. Ille autem dixit eis
Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant
ergo discipuli ad invicem. numquid aliquis attulit ei
manducare. Dicit eis ihesus. Meus cibus est ut faciam vo
luntatem eius qui me misit ut perficiam opus eius. Nonne
vos dicitis quod adhuc quatuor menses sunt et messis venit.
Ecce dico vobis levate oculos vestros et videte regi
ones quia albe iam sunt ad messem. Et qui metit mer
cedem accipit et congregat fructum in vitam eternam ut et qui
seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum
verum quia alius est qui seminat et alius qui metit. Ego
misi vos metere quod vos non laborastis. Alii laboraverunt

et vos in labores eorum introistis Ex civitate autem illa multi
crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium
perhibentis quia dixit mihi omnia quecumque feci
Cum venissent ergo ad illum samaritani rogaverunt eum
ut ibi maneret Et mansit ibi duos dies Et multo plu
res crediderunt in eum propter sermonem eius Et mulieri dice
bant quia iam non propter tuam loquelam credimus ipsi enim au
divimus et scimus quia hic est vere salvator mundi Post duos dies
autem exiit inde et abiit in galileam ipse enim ihesus testimonium
perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet Cum
ergo venisset in galileam exceperunt eum galilei cum omnia
vidissent que fecerat iherosolimis in die festo Et ipsi enim
venerant in diem festum Venit ergo iterum in chana
galilee ubi fecit aquam vinum Et erat quidam re
gulus cuius filius infirmabatur capharnaum Hic cum au
disset quia ihesus adveniret a iudea in galileam abiit ad

eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius

incipiebat enim mori. Dixit ergo Jesus ad eum nisi signa

et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus domine

descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Jesus vade

filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei

Jesus et ibat. Iam autem eo descendente servi occurrerunt ei

et nuntiaverunt dicentes quod filius eius viveret. Interroga

bat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixe

runt ei quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit

ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Jesus filius tuus

vivit et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum

signum fecit Jesus cum venisset a Judea in Galileam.

Post hec erat dies festus Judeorum et ascendit

Jesus Jerosolimam. Est autem Jerosolimis super probatica

piscina que cognominatur hebraice Bethsaida quinque porti

cus habens. In his iacebat multitudo magna languentium

[illegible marginal commentary]

cecorum claudorum aridorum expectantium aque motum. Angelus
autem domini secundum tempus descendebat in piscinam et movebat
aquam. Et qui prior descendisset post motum aque sanus fiebat
a quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo
ibi xxx et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum
vidisset Ihesus iacentem et cognovisset quia iam multum tempus ha-
beret dicit ei Vis sanus fieri. Respondit ei languidus Domine
hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in pis-
cinam. Dum venio enim ego alius ante me descendit. Dicit
ei Ihesus Surge tolle grabatum tuum et ambula. Et statim
sanus factus est homo et ambulabat. Erat autem sabbatum in illo
die. Dicebant ergo Iudei illi qui sanus factus fuerat Sabbatum
est non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis Qui me
sanum fecit ille mihi dixit Tolle grabatum tuum et ambula.
Interrogaverunt ergo eum Quis est ille homo qui dixit tibi
tolle grabatum tuum et ambula. Is autem qui sanus fuerat effectus

[illegible interlinear glosses]

nesciebat quis esset. Jesus autem declinavit a turba constitu-
ta in loco. Postea invenit eum Jesus in templo et dixit illi: Ecce
sanus factus es. Iam noli peccare ne deterius aliquid tibi
contingat. Abiit ille homo et nunciavit Judeis quia Jesus esset qui
fecit eum sanum. Propterea persequebantur Judei Jesum quia hec facie-
bat in sabbato. Jesus autem respondit eis: Pater meus usque modo opera-
tur et ego operor. Propterea ergo magis querebat eum interficere, quia
non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum,
equalem se faciens Deo. Respondit itaque Jesus et dixit eis: Amen
amen dico vobis, non potest Filius a se facere quicquam nisi quod vi-
derit Patrem facientem; quecumque enim ille fecerit, hec et Filius
similiter facit. Pater enim diligit Filium et omnia demonstrat ei que
ipse facit, et maiora his demonstrabit ei opera, ut
vos miremini. Sicut enim Pater suscitat mortuos et
vivificat, sic et Filius quos vult vivificat. Neque enim
Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio, ut omnes

honorificet filium sicut honorificat patrem. Qui non hono
rificat filium non honorificat patrem qui misit illum. Amen
amen dico vobis quia qui verbum meum audit et credit
ei qui misit me habet vitam eternam et in iudicium non venit
sed transit de morte ad vitam. Amen amen dico vobis quia
venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii
dei et qui audierint vivent. Sicut enim pater habet vitam in se
metipso sic dedit et filio vitam habere in semetipso. Et
potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nolite
mirari hoc quia venit hora in qua omnes qui in monumentis
sunt audient vocem eius et procedent qui bona fecerunt in resur
rectionem vite qui vero mala egerunt in resurrectionem iu
dicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam. Sicut
audio iudico. et iudicium meum iustum est quia non quero
voluntatem meam sed voluntatem eius qui me misit. Si ego testimonium
perhibeo de meipso testimonium meum non est verum. Alius est qui

testimonium perhibet de me et scio quia verum est testimonium quod perhi-
bet de me. Vos misistis ad iohannem et testimonium perhibuit veri-
tati. Ego autem non ab homine testimonium accipio, sed hec dico ut vos
salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. Vos autem voluistis
exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius
iohanne. Opera enim que dedit michi pater ut perficiam ea, ipsa opera
que ego facio testimonium perhibent de me quia pater me misit.
Et qui misit me pater ipse testimonium perhibet de me. Neque
vocem eius umquam audistis neque speciem eius vidistis. Et ver-
bum eius non habetis in vobis manens, quia quem misit ille
huic vos non creditis. Scrutamini scripturas quia vos pu-
tatis in ipsis vitam eternam habere. Et ille sunt que testimonium
perhibent de me. et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.
Claritatem ab hominibus non accipio. sed cognovi vos quia dilectionem
dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine patris mei et non
accepistis me. Si alius venerit in nomine suo illum accipietis.

Quomodo potestis vos credere qui gloriam ab invicem accipitis
et gloriam que a solo deo est non queritis. Nolite putare quia ego
accusaturus sim vos apud patrem. Est qui accusat vos
moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis moysi crederetis
forsitan et michi. De me enim ille scripsit. Si autem illius litteris
non creditis quomodo verbis meis credetis. vi.

Post hec abiit ihesus trans mare galilee quod est ty
beriadis. Et sequebatur eum multitudo magna quia vide
bant signa que faciebat super hiis qui infirmabantur.
Subiit ergo in montem ihesus et ibi sedebat cum discipulis suis.
Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Cum
sublevasset ergo oculos ihesus et vidisset quia multitudo magna
venit ad eum dixit ad philippum. Unde ememus pa
nes ut manducent hii. Hoc autem dicebat temptans eum.
Ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei philippus ducentorum
denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum

[illegible]

quid accipiat Dicit ei unus ex discipulis eius andreas
frater simonis petri Est puer unus hic qui habet quinque panes
ordiaceos et duos pisces Sed haec quid sunt inter tantos Dixit
ergo ihesus facite homines discumbere Erat autem fenum multum in loco
Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia Accepit ergo ihesus
panes Et cum gratias egisset distribuit discumbentibus Similiter
et ex piscibus quantum volebant Ut autem impleti sunt dixit dis-
cipulis suis Colligite que superaverunt fragmenta ne pereant
Collegerunt ergo et impleverunt xii cophinos fragmentorum
ex quinque panibus ordiaceis et ex duobus piscibus que superaverunt
hiis qui manducaverant Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat
signum dicebant Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum
Ihesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent
eum et facerent eum regem fugit iterum ipse solus in montem
Ut autem sero factum est descenderunt discipuli eius ad mare Et cum
ascendissent navim venerunt trans mare in Capharnaum

Et tenebre iam facte erant, et non venerat ad eos ihesus.
Mare autem vento magno flante exurgebat. Cum remi-
gassent ergo quasi stadiis viginti quinque aut triginta, vide-
runt ihesum ambulantem super mare, et proximum navi fieri. Et
timuerunt. Ille autem dixit eis: Nolite timere, ego sum. Volu-
erunt ergo in navim accipere eum, et statim fuit navis ad ter-
ram in quam ibant. Altera die turba que stabat trans mare
vidit quia alia navicula non erat ibi nisi una, et quia
non introisset cum discipulis suis in navim, sed soli discipuli eius
abiissent. Alie vero supervenerunt naves a Tyberiade iuxta
locum ubi manducaverunt panem gratias agentes deo. Cum ergo
vidisset turba quia ihesus non esset ibi neque discipuli eius, ascen-
derunt in naviculas et venerunt Capharnaum querentes
ihesum. Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi,
quando huc venisti? Respondit eis ihesus et dixit: Amen amen
dico vobis, queritis me non quia vidistis signa, sed quia

manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini non ci
bum qui perit, sed qui permanet in vitam eternam, quem filius
hominis dabit vobis. Hunc enim pater signavit deus. Dixerunt
ergo ad eum: Quid faciemus ut operemur opera dei? Respondit
Ihesus et dixit eis: Hoc est opus dei, ut credatis in eum
quem misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu signum facis
ut videamus et credamus tibi? quid operaris? Patres nostri
manducaverunt in deserto, sicut scriptum est: Panem de celo dedit
eis manducare. Dixit ergo eis Ihesus: Amen amen dico vo
bis: Non Moyses dedit vobis panem de celo, sed pater meus
dat vobis panem de celo verum. Panis enim dei est qui descen
dit de celo et dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine, semper
da nobis panem hunc. Dixit autem eis Ihesus: Ego sum pa
nis vite. Qui venit ad me non esuriet, et qui credit
in me non sitiet umquam. Sed dixi vobis quia et vidistis
me et non credidistis. Omne quod dat mihi pater ad me ve
niet, et eum qui venit ad me non eiciam foras. Quia

Hec est autem voluntas eius qui misit

descendi de celo. non ut faciam voluntatem meam. sed
faciam voluntatem eius qui misit me patris. Ut omne
quod dedit mihi non perdam ex eo. sed resuscitem illud in
novissimo die. Hec est enim voluntas patris mei qui
misit me. ut omnis qui videt filium et credit in eum
habeat vitam eternam. Et ego resuscitabo eum in novis-
simo die. Murmurabant ergo iudei de illo quia dixisset
Ego sum panis qui de celo descendit. et dicebant Nonne
hic est filius ioseph. cuius nos novimus patrem et matrem. Quomodo
ergo dicit hic quia de celo descendit. Respondit ihesus et dixit eis
Nolite murmurare in invicem. Nemo potest venire ad me nisi
pater qui misit me traxerit eum. et ego resuscitabo eum
in novissimo die. Est scriptum in prophetis. Et erunt omnes do-
cibiles dei. Omnis qui audivit a patre et didicit venit
ad me. Non quia patrem vidit quisquam nisi is qui est a deo
hic vidit patrem. Amen amen dico vobis. Qui credit

i me habet vitam eternam. Ego sum panis vite. Patres vestri
manducaverunt in deserto manna et mortui sunt. Hic est panis de
celo descendens ut si quis ex ipso manducaverit non
moriatur. Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Si
quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum. Et pa
nis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Liti
gabant ergo iudei ad invicem dicentes Quomodo potest hic car
nem suam nobis dare ad manducandum. Dixit ergo eis ihesus
Amen amen dico vobis nisi manducaveritis carnem filii
hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in
vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem
habet vitam eternam et ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro
enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.
Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in illo. Sicut misit me vivens pater
et ego vivo propter patrem. Et qui manducat me et ipse vivet

est me. Hic est panis qui de celo descendit non sicut
manducaverunt patres vestri manna in deserto et mortui sunt
Qui manducat hunc panem vivet in eternum. Hec dixit
in synagoga docens in Capharnaum. Multi ergo au
dientes ex discipulis eius dixerunt Durus est hic sermo
Quis potest eum audire? Sciens autem Ihesus apud semetipsum quia
murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis Hoc vos
scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi
erat prius? Spiritus est qui vivificat caro non prodest quicquam
Verba que ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt. Sed sunt quidam
ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio Ihesus qui
essent non credentes et quis traditurus esset eum. Et dicebat Propter
ea dixi vobis quia nemo potest venire ad me
nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc ergo multi disci
pulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant
Dixit ergo Ihesus ad duodecim Numquid et vos vultis abire

Respondit ergo Symon petrus. Domine ad quem ibimus verba vite
eterne habes. Et nos credimus et cognovimus quia tu es christus filius
dei. Respondit eis ihesus. Nonne ego vos duodecim elegi et unus
ex vobis dyabolus est. Dicebat autem de iuda simonis sca-
riothis. hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex duodecim.

vii Post hec ambulabat ihesus in galileam. Non enim
volebat in iudeam ambulare. quia querebant eum
iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum scene-
phegia. Dixerunt autem ad eum fratres eius. Transi hinc et vade
in iudeam ut et discipuli tui videant opera tua que facis. Nemo
quippe in occulto facit aliquid et querit ipse palam esse. Si hec
facis manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant
in eum. Dicit ergo eis ihesus. Tempus meum nondum advenit. tempus
autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos. me autem
odit. quia ego testimonium perhibeo de illo. quia opera eius mala sunt.
Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego autem non ascendo ad diem

festū hunc · q͡r meū tp̄s nō dū īpletū ē̄ · hec cū di-
xiss̄ ip̄e mansit ī galilea · Ut aūt ascēderūt fr̄es eius
tc̄ ⁊ ip̄e ascēdit ad diē festū / nō manifeste s͡z quasi
ī occulto / Judei g͡o q͡rebāt eū ī die festo ⁊ dicebāt
Ubi ē ille · Et murmur mlt̄ erat de eo ī t̄ba · Q̄dā enī
dicebāt q͡r bonꝰ ē · Alij aūt dicebāt nō s͡z seducit
t̄bas · Nemo tn̄ palā loq̄bat͛ de illo ꝓpt͛ metū iu-
deoꝝ · Jam aūt die festo mediāte ascēdit ih̄c in
tēplū ⁊ docebat · Et mirabāt͛ iudei dicētes · Q̄ rō hic
litt͛as scit cū nō didicerit · R̄ndit eis ih̄c ⁊ dixit · Mea
doct͛a nō ē mea · s͡z eiꝰ q̄ misit me · Si q̄s voluit volū-
tatē eiꝰ facere cognoscet de doct͛a · vtꝝ ex deo sit an ego a me
ip̄o loq͛r · Q̄ a se ip̄o loq̄t͛ gl̄iaz ꝓpriā q͛rit · Q̄ aūt
q͛rit gl̄iaz eiꝰ q̄ misit illū hic v͛ax ē ⁊ ī iustitia
ī ip̄o nō ē · Nōne moyses dedit vob̄ legē ⁊ nemo
ex vob̄ facit legē · Q̄d me q͛rit̄ īt͛ficere · R̄ndit t̄ba et

dixit demonium habes quis te querit interficere Respondit ihesus
et dixit Unum opus feci et omnes miramini propterea moyses
dedit vobis circumcisionem non quia ex moyse est sed ex patribus
Et in sabbato circumciditis hominem Si circumcisionem accipit homo
in sabbato ut non solvatur lex moysi michi indignamini quia
totum hominem sanum feci in sabbato Nolite iudicare secundum faciem
sed iustum iudicium iudicate Dicebant ergo quidam ex ierosolimis
Nonne hic est quem querunt interficere Et ecce palam lo-
quitur et nichil ei dicunt Numquid vere cognoverunt principes quia
hic est christus Sed hunc scimus unde sit christus autem cum venerit
nemo scit unde sit Clamabat ergo docens in templo ihesus et
dicens Et me scitis et unde sim scitis Et a me ipso non veni
sed est verus qui misit me quem vos non scitis Ego scio
eum Et si dixero quia nescio eum ero similis vobis mendax
sed scio eum quia ab ipso sum et ipse me misit Querebant
ergo illum apprehendere et nemo misit in illum manus

no[n]du[m] venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt
in eum et dicebant. Christus cum venerit numquid plurima signa
faciet quam que hic facit. Audierunt pharisei turbam
de illo hec loquentem. Et miserunt principes et phari
sei ministros ut apprehenderent eum. Dixit ergo eis Jesus
Adhuc modicum tempus vobiscum sum et vado ad eum qui
misit me. Queretis me et non invenietis. Et ubi sum
ego vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad semet
ipsos. Quo hic iturus est quia non inveniemus eum. Numquid in
dispersionem gentium iturus est et docturus gentes. Quis est
hic sermo quem dixit. Queretis me et non invenietis et
ubi ego sum vos non potestis venire. In novissimo
autem die magno festivitatis stabat Jesus et clama
bat dicens. Si quis sitit veniat ad me et bibat.
Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre
eius fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi

erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus
quia ihesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba cum
audissent hos sermones eius dicebant hic est vere propheta
Alii dicebant hic est christus. Quidam autem dicebant numquid
a galilea christus venit. Nonne scriptura dicit quia ex semine
david et de bethlehem castello ubi erat david venit
christus. Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex
ipsis volebant apprehendere eum. Sed nemo misit super illum
manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et phariseos
et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis eum. Responderunt
ministri. Numquam sic locutus est homo sicut hic homo loquitur.
Responderunt eis pharisei. Numquid et vos seducti estis.
Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex pharise-
is. Sed turba hec que legem non novit maledicti sunt.
Dicit nycodemus ad illos qui venit ad ihesum noc-
te qui erat unus ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat

hominem nisi audierit ab ipso prius et cognoverit quid
s. principes et pharisei — i. miraculis credens in galileum
faciat. Responderunt et dixerunt ei. Numquid et tu galyleus
s. ut propheta [illegible] — [illegible]
es? Scrutare scripturas et vide quia propheta a galilea non
s. [illegible] non potuit civitas [illegible]
surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. viii.

Iesus autem perrexit in montem oliveti et diluculo iterum
venit in templum et omnis populus venit ad eum et sedens doce-
bat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adul-
terio deprehensam et statuerunt eam in medio et dixerunt ei
Magister, hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem
moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis.
Hoc autem dicebant temptantes eum ut possent accusare eum.
Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Cum
autem perseverarent interrogantes eum, erexit se et dixit eis.
Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et
iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem unus post
unum exibant incipientes a senioribus. Et remansit Iesus

solus et mulier in medio stans. Erigens autem se ihesus dixit
ei mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condem-
navit? Que dixit Nemo domine. Dixit autem ihesus Nec ego
te condempnabo. Vade et amplius noli peccare. Iterum
ergo locutus est eis ihesus dicens Ego sum lux mundi qui sequitur
me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Di-
xerunt ergo ei pharisei Tu de te ipso testimonium perhibes
testimonium tuum non est verum. Respondit ihesus et dixit eis Et
si ego testimonium perhibeo de meipso verum est testimonium
meum quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis
unde venio et quo vado. Vos secundum carnem iudicatis
ego non iudico quemquam. Et si iudico ego iudicium meum
verum est quia solus non sum sed ego et qui me mi-
sit pater. Et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum — et alibi xviii in ore duorum vel trium testium stat omne verbum
testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso
Et testimonium perhibet de me qui me misit pater. Dicebant

go ei Ubi est pater tuus Respondit ihesus Neque me scitis
neque patrem meum Si me sciretis forsitan et patrem
meum sciretis Hec verba locutus est ihesus in gazophilacio
docens in templo Et nemo apprehendit eum quia necdum ve
nerat hora eius Dixit ergo iterum eis ihesus Ego
vado et queretis me et in peccato vestro moriemini Quo ego
vado vos non potestis venire Dicebant ergo iudei Numquid
interficiet semetipsum quia dicit Quo ego vado vos non
potestis venire Et dicebat eis Vos de deorsum estis ego
de supernis sum Vos de mundo hoc estis Ego non sum de hoc
mundo Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris Si enim
non credideritis quia ego sum moriemini in peccato vestro Dicebant
ergo ei Tu quis es Dixit eis ihesus Principium qui
et loquor vobis Multa habeo de vobis loqui et iudicare Sed
qui misit me verax est Et ego que audivi ab eo hec loquor
in mundo Et non cognoverunt quia patrem eis dicebat deum

Dixit ergo eis ihesus Cum exaltaveritis filium hominis
tunc cognoscetis quia ego sum. et a me ipso facio nichil sed sicut
docuit me pater hec loquor Et qui me misit mecum est et non
reliquit me solum. quia ego que placita sunt ei facio semper
Hec illo loquente multi crediderunt in eum Dicebat
ergo ihesus ad eos qui crediderunt ei iudeos Si vos
manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis Et cog
noscetis veritatem et veritas liberabit vos Responderunt
ei iudei Semen abrahe sumus et nemini servivimus unquam
quomodo tu dicis quia liberi eritis Respondit eis ihesus Amen
amen dico vobis. quia omnis qui facit peccatum servus est peccati Servus
autem non manet in domo in eternum filius manet in eternum
Si ergo filius vos liberaverit vere liberi eritis Scio quia filii
estis abrahe. sed queritis me interficere. quia sermo meus
non capit in vobis Ego quod vidi apud patrem meum loquor
et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis Responderunt et

dixerunt ei pater noster abraham est. Dicit eis ihesus. si filii
[illegible interlinear gloss]
abrahe estis, opera abrahe facite. nunc autem queritis me
[illegible interlinear gloss]
interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi
[illegible interlinear gloss]
a deo. hoc abraham non fecit. vos facitis opera patris vestri.
[illegible interlinear gloss]
Dixerunt itaque ei. nos ex fornicatione non sumus nati.
[illegible interlinear gloss]
unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihesus. si deus
[illegible interlinear gloss]
pater vester esset, diligeretis utique me. ego enim ex deo processi et
[illegible interlinear gloss]
veni. neque enim a meipso veni, sed ille me misit. Quare
[illegible interlinear gloss]
loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem
[illegible interlinear gloss]
meum. Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri
[illegible interlinear gloss]
vultis facere. ille homicida erat ab initio, et in veritate non
[illegible interlinear gloss]
stetit, quia non est veritas in eo. cum loquitur mendacium, ex
[illegible interlinear gloss]
suis propriis loquitur, quia mendax est et pater eius. Ego autem
[illegible interlinear gloss]
quia veritatem dico, non creditis mihi. Quis ex vobis ar-
[illegible interlinear gloss]
guet me de peccato? Si veritatem dico, quare non creditis
[illegible interlinear gloss]
mihi? Qui ex deo est, verba dei audit. propterea vos non auditis

[illegible]

q[uia] ex deo no[n] estis. R[espo]nderunt ig[itur] iudei z dixerunt ei

Nonne bene dicimus nos q[uia] samaritanus es tu et

demoniu[m] h[ab]es. R[espo]ndit ihesus. Ego demoniu[m] no[n] h[ab]eo. S[ed]

honorifico patre[m] meu[m] z vos inhonorastis me. Ego aut[em]

no[n] quero gl[or]iam mea[m]. E[st] qui querat z iudicet. Amen

amen dico vobis. Si quis s[er]mone[m] meu[m] s[er]vav[er]it mor-

te[m] no[n] videbit i[n] et[er]nu[m]. Dix[er]unt [ergo] iudei. Nunc cog-

novimus q[uia] demoniu[m] h[ab]es. Abraham mortuus e[st] et

p[ro]phete mortui su[n]t. Que[m] teipsu[m] facis. R[espo]ndit ihesus

Numquid tu maior es p[at]re n[ost]ro abraham et p[ro]phete qui mortui sunt. Que[m] te

Si ego gl[or]ifico meipsu[m] gl[or]ia mea nichil e[st]. E[st] p[ate]r

meus qui gl[or]ificat me. que[m] vos dicitis q[uia] de[us] v[este]r

e[st] z no[n] cognovistis eu[m]. Ego aut[em] novi eu[m]. Et si dix[er]o

q[uia] nescio eu[m]. ero similis vobis mendax. S[ed] scio eu[m]

z s[er]mone[m] ei[us] s[er]vo. Abraham p[ate]r v[este]r exultavit ut

videret die[m] meu[m]. vidit z gavisus e[st]. Dix[er]unt [ergo] iu-

dei ad eu[m]. Quinquaginta a[n]nos no[n]du[m] h[ab]es. z abraham

vidisti. Dixit eis ihesus Amen amen dico vobis antequam
abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. ihesus autem abscondit se et exivit de templo.

Et preteriens ihesus vidit hominem de templo
cecum a nativitate. Et interrogaverunt eum
discipuli sui Rabbi quis peccavit hic aut parentes eius
ut cecus nasceretur. Respondit ihesus Neque hic peccavit neque
parentes eius sed ut manifestarentur opera dei in illo.
Me oportet operari opera eius qui misit me donec
dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu
sum in mundo lux sum mundi. Hec cum dixisset expu-
it in terram et fecit lutum ex sputo et posuit super oculos
eius et dixit ei Vade lava in natatoria Syloe quod inter-
pretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Itaque
vicini et qui viderant eum prius quia mendicus erat di-
cebant Nonne hic est qui sedebat et mendicabat. Alii

dicebat quia hic est. Alii autem nequaquam sed similis eius

Ille vero dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei quomodo aperti

sunt oculi tui. Respondit ille homo qui dicitur Jhesus lutum fecit

et unxit oculos meos et dixit mihi vade ad

natatoria Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Dixe

runt ei ubi est ille. Ait nescio. Adducunt eum ad pharisa

eos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit

Jhesus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant

eum pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis lutum

posuit super oculos meos et lavi et video. Dicebant ergo

ex phariseis quidam non est hic homo a deo qui sabbatum non cus

todit. Alii dicebant quomodo potest homo peccator hec signa facere

Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum Tu quid

dicis de eo qui aperuit oculos tuos. Ille autem dixit quia

propheta est. Non crediderunt ergo iudei de illo quia

cecus fuisset et vidisset donec vocaverunt parentes eius qui

videat. Et interrogaverunt eos dicentes hic est filius ve-
ster quem vos dicitis quia cecus natus est. Quomodo ergo nunc
videt. Responderunt eis parentes eius et dixerunt. Scimus
quia hic est filius noster et quia cecus natus est. Quomodo autem
nunc videt nescimus. aut quis eius aperuit oculos
nos nescimus. Ipsum interrogate etatem habet ipse de se
loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant
iudeos. Iam enim conspiraverant iudei ut si quis eum confiteretur
esse christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius
dixerunt quia etatem habet ipsum interrogate. Vocaverunt ergo
rursum hominem qui fuerat cecus et dixerunt ei. Da
gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit
ergo ille. Si peccator est nescio. Unum scio quia cecus cum
essem modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi.
Quomodo aperuit tibi oculos tuos. Respondit eis. Dixi vobis
iam et audistis. Quid iterum vultis audire. Numquid et vos

vult discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixe-
runt: Tu discipulus eius sis; nos autem Moysi discipuli
sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus; hunc
autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis:
In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, et a-
peruit oculos meos. Scimus autem quia peccatores Deus
non audit. Sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius
facit, hunc exaudit. A seculo non est auditum quia aperuit quis
oculos ceci nati. Nisi esset hic a Deo, non poterat facere
quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis natus es
totus, et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit
autem Iesus quia eiecerunt eum foras, et cum invenisset eum
dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Respondit ille et dixit:
Quis est, Domine, ut credam in eum? Et dixit ei Iesus: Et vi-
disti eum, et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Credo,
Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit ei Iesus: In

iudicium ego in hunc mundum veni · ut qui non vident vide-
ant · et qui vident ceci fiant Et audierunt quidam
ex phariseis qui cum ipso erant · et dixerunt ei Numquid
et nos ceci sumus Dixit eis iesus Si ceci essetis pec-
catum non haberetis nunc vero dicitis quia videmus pec-
catum vestrum manet · r ·
Amen amen dico vobis qui non intrat per hostium in ovile
ovium · sed ascendit aliunde ille fur est et latro Qui autem
intrat per hostium pastor est ovium Huic hostia-
rius aperit et oves vocem eius audiunt Et proprias oves
vocat nominatim et educit eas Et cum proprias oves emi-
serit ante eas vadit et oves illum sequuntur · quia sciunt
vocem eius Alienum autem non sequuntur · sed fugiunt ab eo
quia non noverunt vocem alienorum · Hoc proverbium dixit
eis iesus Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis
Dixit ergo iterum eis iesus Amen amen dico vobis quia

ego sum hostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt
et latrones. sed non audierunt eos oves. Ego sum hostium.
per me si quis introierit salvabitur. Et ingredietur et egre-
dietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut fu-
retur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et
habundancius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus
pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius autem et
qui non est pastor cuius non sunt oves proprie videt lupum
venientem et dimittit oves et fugit. Et lupus rapit
et dispergit oves. Mercenarius autem fugit quia mercenarius
est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus
et cognosco meas et cognoscunt me mee. Sicut novit
me pater et ego agnosco patrem. et animam meam pono pro
ovibus meis. Et alias oves habeo que non sunt ex hoc
ovili. et illas oportet me adducere. et vocem meam audi-
ent. et fiet unum ovile et unus pastor. Propterea me

pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam
eam. Nemo tollit eam a me. sed ego pono eam a me
ipso. potestatem habeo ponendi eam. et potestatem habeo iterum
sumendi eam. hoc mandatum accepi a patre meo. Dis-
sensio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos.
Dicebant autem multi ex ipsis. Demonium habet et insanit. Quid
eum auditis. Alii dicebant. hec verba non sunt demonium
habentis. Numquid demonium potest cecorum oculos aperire. Facta
sunt autem encenia in ierusalem et hiems erat. Et am-
bulabat ihesus in templo in porticu salomonis. Circumde-
derunt ergo eum iudei. et dicebant ei. quousque animam nostram
tollis. Si tu es christus, dic nobis palam. Respondit eis ihesus.
loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine
patris mei hec testimonium perhibent de me. Sed vos non
creditis. quia non estis ex ovibus meis. Oves mee
vocem meam audiunt. et ego agnosco eas et sequuntur me

s[cilicet] sicut bonus pastor — s[cilicet] si adsequuntur merita eternalis

Et ego vitam eternam do eis. et non peribunt in eternum Et non
nullus potest eis violenciam facere sine permissione mea
rapiet eas quisquam de manu mea Pater meus quod dedit
michi maius omnibus est. et nemo potest rapere de manu patris
s[cilicet] in essencia — s[cilicet] per dualitatem personarum
mei Ego et pater unum sumus Sustulerunt ergo lapides
iudei ut lapidarent eum Respondit eis ihesus Multa bona
opera ostendi vobis ex patre meo propter quod eorum opus me
lapidatis Responderunt ei iudei De bono opere non lapi
damus te. sed de blasphemia et quia tu cum homo sis
facis teipsum deum Respondit eis ihesus Nonne scriptum est
in lege vestra Quia ego dixi dii estis Si illos dixit deos
ad quos sermo dei factus est et non potest solui scriptura Quem
pater sanctificavit. et misit in mundum vos dicitis quia
blasphemas quia dixi filius dei sum Si non facio
opera patris mei nolite michi credere Si autem facio. et si
michi non vultis credere. operibus credite. ut cognoscatis
et credatis quia in me est pater et ego in patre Querebant ergo

eum apprehendere. et exivit de manibus eorum. ¶ Et abiit
iterum trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes bap
tizans primum et mansit illic. Et multi venerunt ad
eum et dicebant Quia iohannes quidem signum fecit nullum
Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc vera erant. Et
Erat autem multi crediderunt in eum XI
quidam languens lazarus a bethania de cas
tello marie et marthe sororis eius. Maria autem erat
que unxit dominum unguento et extersit pedes eius capillis
suis cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius
ad eum dicentes domine ecce quem amas infirmatur. Audiens
autem dixit eis Infirmitas hec non est ad mortem sed
pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat
autem ihesus martham et sororem eius mariam et lazarum
Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc quidem mansit in eodem loco duobus
diebus. Deinde post hec dicit discipulis suis Eamus in iudeam

iterum Dicit ei discipuli Rabi nunc querebant te iudei
lapidare & iterum vadis illuc Respondit ihesus Nonne xii
sunt hore diei Si quis ambulaverit in die non offendit
quia lucem huius mundi videt Si autem ambulaverit nocte
offendit quia lux non est in eo Hec ait et post hec dicit eis
lazarus amicus noster dormit Sed vado ut a sompno ex-
citem eum Dixerunt ergo discipuli eius Domine si dormit
salvus erit Dixerat autem de morte eius Illi autem puta-
verunt quia de dormitione sompni diceret Tunc ergo ihesus
dixit eis manifeste lazarus mortuus est et gaudeo
propter vos ut credatis quia non eram ibi Sed eamus ad eum
Dixit ergo thomas qui dicitur didimus ad condiscipulos Eamus
et nos ut moriamur cum illo Venit itaque ihesus et invenit eum
quatuor dies in monumento habentem Erat autem bethania
iuxta ultima quindecim stadijs ... Multi autem venerant
ad martham et mariam ut consolarentur eas de fratre suo.

Martha ergo ut audivit quod ihesus venit occurrit illi
Maria autem domi sedebat Dixit ergo martha ad
ihesum domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus
Sed et nunc scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi
deus Dicit ei ihesus Resurget frater tuus Dicit ei mar-
tha Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die
Dicit ei ihesus Ego sum resurrectio et vita Qui credit
in me etiam si mortuus fuerit vivet Et omnis qui vivit
et credit in me non morietur in eternum Credis hoc Ait
illi utique domine Ego credidi quia tu es christus filius dei
vivi qui in hunc mundum venisti Et cum hec dixisset abiit et vo-
cavit mariam sororem suam silentio dicens ei Magister
adest et vocat te Illa autem ut audivit surrexit cito
et venit ad eum Nondum enim venerat ihesus in castellum Sed erat
adhuc in illo loco ubi occurrerat ei martha Iudei
ergo qui erant cum ea in domo et consolabantur eam cum

audisset mariam quia cito surrexit et abiit secuti sunt
eam dicentes quia vadit ad monumentum ut ploret
ibi Maria ergo cum venisset ubi erat ihesus videns eum
cecidit ad pedes eius et dixit ei Domine si fuisses hic
non fuisset mortuus frater meus Ihesus ergo ut vidit
eam plorantem et iudeos qui venerant cum ea plorantes
infremuit spiritu et turbavit seipsum · et dixit ubi po
suistis eum Dicunt ei Domine veni et vide Et lacrimatus
est ihesus Dixerunt ergo iudei Ecce quomodo amabat eum
Quidam autem dixerunt ex ipsis non poterat hic qui
aperuit oculos ceci nati facere ut et hic non moreretur
Ihesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum
Erat autem spelunca et lapis superpositus erat ei Ait
ihesus tollite lapidem Dicit ei martha soror eius
qui mortuus fuerat Domine iam fetet quatriduanus
enim est Dicit ei ihesus nonne dixi tibi quia si credideris videbis gloriam dei

[illegible marginal commentary]

Tulerunt ergo lapidem. Ihesus autem elevatis sursum oculis dixit

pater gratias ago tibi quoniam exaudisti me. Ego autem sciebam

quia semper me audis. Sed propter populum qui circumstat ut credant quia

tu me misisti. Hec cum dixisset voce magna clamavit

Lazare veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mor-

tuus ligatus pedes et manus institis et facies eius sudario

erat ligata. Dixit eis Ihesus solvite eum et sinite

abire. Multi ergo ex iudeis qui venerant ad Mariam et Mar-

tham et viderunt que fecit Ihesus crediderunt in eum. Quidam

autem ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt eis que

fecit Ihesus. Collegerunt ergo pontifices et pharisei con-

cilium et dicebant quid facimus quia hic homo multa

signa facit. Si dimittimus eum sic omnes credent in eum

et venient romani et tollent locum nostrum et gentem.

Unus autem ex ipsis Cayphas nomine cum esset pontifex an-

ni illius dixit eis vos nescitis quicquam nec cogitatis quia

[illegible interlinear glosses]

expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota
gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit sed cum esset po-
ntifex anni illius quia moriturus erat pro gente et non tantum pro gen-
te sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo
die cogitaverunt ut interficerent eum. Iesus ergo iam non in palam ambula-
bat apud iudeos sed abiit in regionem iuxta desertum in civitatem que
dicitur effrem et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat pas-
cha iudeorum et ascenderunt multi ierusalem de regione ante pascha
ut sanctificarent se ipsos. Querebant ergo iesum et colloquebantur ad invi-
cem in templo stantes quid putatis quia non venit ad diem festum.
Dederant autem pontifices et pharisei mandatum ut si quis
cognoverit ubi sit indicet ut apprehendant eum.

xii Iesus ergo ante sex dies pasche venit bethaniam ubi
fuerat lazarus mortuus quem suscitavit iesus. Fecerunt
autem ei cenam ibi maria et martha lazarus vero erat unus
de discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti.

nardi pistici · unguenti preciosi et unxit pedes ihesu et ex-
tersit capillis suis pedes eius et domus tota repleta est
ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius iudas scariothes
qui erat eum traditurus. Quare hoc unguentum non venijt trecentis
denarijs et datum pauperibus. Dixit autem hoc non quia de egenis
pertinebat ad eum sed quia fur erat et loculos habens ea que
mittebantur portabat. Dixit ergo ihesus sinite illam · ut in diem se-
pulture mee servet illud. pauperes enim semper habetis vobiscum · me
autem non semper habetis. Cognovit ergo turba multa ex iudeis quia illic est
et venerunt non propter ihesum tantum sed ut lazarum viderent quem suscitavit
ihesus a mortuis. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et lazarum
interficerent quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihesum
In crastinum autem turba multa que venerat ad diem festum cum audis-
sent quia venit ihesus ierusalem acceperunt ramos palmarum et proces-
serunt obviam ei et clamabant osanna benedictus qui venit
in nomine domini rex israel. Et invenit ihesus asellum et sedit super eum sicut

scriptum est. Noli timere filia syon ecce rex tuus venit tibi
sedens super pullum asine. Hec non cognoverunt discipuli eius primum sed quando
glorificatus est ihesus. tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo et hec
fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando
lazarum vocavit de monumento et suscitavit eum a mortuis. Propterea
et obviam venit ei turba. quia audierunt eum fecisse hoc signum.
pharizei ergo dixerunt ad semetipsos. Videtis quia nichil proficimus
ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem quidam gentiles ex hiis
qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo accesserunt ad
philippum qui erat a bethzayda galilee et rogabant eum di-
centes. Domine volumus ihesum videre. Venit philippus et dicit andree.
Andreas et philippus dixerunt ihesu. ihesus autem respondit eis dicens.
Venit hora ut clarificetur filius hominis. Amen amen dico
vobis. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit
multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam. Et qui
odit animam suam in hoc mundo in vitam eternam custodit eam. Si

quis mihi ministrat me sequatur. Et ubi ego sum illic et minister
meus erit. Si quis mihi ministraverit honorificabit eum pater meus.
Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam pater salvifica me
ex hora hac. Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica no-
men tuum. Venit ergo vox de celo (dicens) Et clarificavi et iterum
clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat to-
nitruum esse. Alii dicebant angelus ei locutus est. Respondit Ihesus
et dixit non propter me hec vox venit sed propter vos. Nunc
iudicium est mundi. Nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et
ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Hoc
autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit
ei turba. Nos audivimus ex lege quia Christus manet in eternum.
Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis. Quis est iste
filius hominis. Dixit ergo eis Ihesus adhuc modicum lumen in vobis est.
Ambulate dum lucem habetis ut non tenebre vos comprehendant.
Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadit. Dum lucem habetis

credite in lucem ut filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus et
abiit et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset
coram eis non credebant in eum ut sermo ysaye prophete impleretur
quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro et brachium domini
cui revelatum est. Propterea non poterant credere quia iterum dixit
ysayas. Excecavit malicia oculos eorum et induravit cor
eorum ut non videant oculis et intelligant corde et convertantur
et sanem eos. Hec dixit ysayas quando vidit gloriam eius et
locutus est de eo. Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum
sed propter phariseos non confitebantur ut de synagoga non eice-
rentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei. Ihesus
autem clamavit et dixit. Qui credit in me non credit in me sed
in eum qui misit me. Et qui videt me videt eum qui misit
me. Ego lux in mundum veni ut omnis qui credit in me in
tenebris non maneat. Et si quis audierit verba mea et
non custodierit. Ego non iudico eum. Non enim veni ut iudicem

mūdū / ſʒ ut saluificē mūdū Qui ſpernit me ⁊ nō
accipit ūba mea · hʒ qui iudicet eū Sermo quē
locut⁹ ſū ille iudicabit eū ī nouiſſio die Quia ego
ex me ipo nō ſū locut⁹ · ſʒ q̄ miſit me pr̄ ipe m̄
mādatū dedit q̄d dicā ⁊ q̄d loquar Et ſcio q̄ mādatū
eī uita eterna ē Que ḡo ego loquor ſicut di-
xit m pr̄ ſic loquor xiiij XIV 13

Ante diē aūt
festū paſche Sciens ihūs q̄ venit hora ei⁹
ut trāſeat ex hoc mūdo ad prēm Cū dilexiſſʒ ſuos qui
erant ī mūdo ī fine dilexit eos Et cena facta · cū
dyab⁹ iam miſiſſet ī cor iude ut traderet eū iudas
Symonis ſcarioth Sciens q̄ oīa dedit ei pr̄ ī man⁹
Et q̄ a deo exiuit Et ad deū uadit Surgit a cena
⁊ ponit veſtimēta ſua Et cū accepiſſʒ linteū p̄-
cinxit ſe Deinde mittit aquā ī peluim · ⁊ cepit
lauarē pedes diſcipulorū ⁊ extergere linteo quo erat p̄cinct⁹

Venit ergo ad symonem petrum Et dixit ei petrus domine tu
lauas mihi pedes Respondit ihesus et dixit ei Quod ego fa-
cio tu nescis modo . scies autem postea Dicit ei petrus Non
lauabis mihi pedes in eternum Respondit ei ihesus Si non lauero
te non habebis partem mecum Dicit ei symon petrus Domine non
tantum pedes meos . sed et manus et caput Dicit ei ihesus
Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet . sed est
mundus totus Et vos mundi estis . sed non omnes Sciebat enim
ihesus quisnam esset qui traderet eum propterea dixit non estis mundi
omnes Postquam ergo lauit pedes eorum . et accepit vestimenta
sua Cum recubuisset iterum dixit eis Scitis quid fecerim
vobis vos vocatis me magister et domine . et bene dicitis Sum et-
enim Si ergo ego laui pedes vestros dominus et magister Et vos
debetis alter alterius pedes lauare Exemplum enim dedi
vobis . ut quemadmodum ego feci vobis . ita et vos faciatis .
Amen amen dico vobis Non est seruus maior domino suo .

neque apostolus maior est eo qui misit eum. Si hec scitis
beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos
elegerim. Sed ut adimpleatur scriptura. Qui manducat mecum
panem, levabit contra me calcaneum suum. Amen amen
dico vobis priusquam fiat ut credatis. Et cum factum fuerit quia ego
sum. Amen amen dico vobis. Qui accipit si quem misero me
accipit. Qui autem me accipit accipit eum qui me misit.
Cum hec dixisset Iesus turbatus est spiritu, et protestatus est et dixit:
Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me. Aspi- (dubitante)
ciebant ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret. Erat
ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu quem dili-
gebat Iesus. Innuit ergo huic Symon Petrus et dicit
ei: Quis est de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille
supra pectus domini dicit ei: Domine quis est? Respondit Iesus: Ille
est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset
panem dedit Jude Symonis Scarioth. Et post buccellam tunc

Secundum Lyram hic ad literam ista buc-
cella panis quam salvator
porrexit Jude non fuit corpus
Christi, sed ante ipsum acceperat in pane
[illegible] intincto

tunc post buccellam

introivit in illum sathanas. Dicit ei ihesus: Quod facis
fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid
dixit ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat iudas
quia dicit ei ihesus: Eme ea que opus sunt nobis ad diem fes-
tum, aut ut egenis aliquid daret. Cum ergo accepisset
buccellam exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset
dicit ihesus: Nunc clarificatus est filius hominis et deus clari-
ficatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo et deus clari-
ficabit eum in semetipso et continuo clarificabit illum. Fi-
lioli adhuc vobiscum modicum sum. Queretis me et sicut
dixi iudeis. quo ego vado vos non potestis venire
et vobis dico modo. Mandatum novum do vobis ut dili-
gatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli sicut dilexi vos
estis si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei Symon
petrus: Domine quo vadis? Respondit ihesus: Quo ego vado
non potes me modo sequi. sequeris autem postea. Dicit ei

petrus Quare non possum te sequi modo animam meam pro te ponam
Respondit ihesus Animam tuam pro me ponis amen amen dico
tibi non cantabit gallus donec me ter neges Et ait dis-
cipulis suis xiiii Non turbetur cor vestrum neque
formidet Creditis in deum et in me credite in
domo patris mei mansiones multe sunt Si quo minus
dixissem vobis quia vado vobis parare locum Et si abiero et
preparavero vobis locum iterum venio et accipiam vos ad me ipsum
ut ubi sum ego et vos sitis Et quo vado scitis et viam
scitis Dicit ei thomas Domine nescimus quo vadis et quo
possumus viam scire Dicit ei ihesus Ego sum via veritas
et vita Nemo venit ad patrem nisi per me Si cognovissetis
me et patrem meum utique cognovissetis Et amodo cog-
noscetis eum et vidistis eum Dicit ei philippus Domine ostende
nobis patrem et sufficit nobis Dicit ei ihesus Tanto
tempore vobiscum sum et non cognovistis me philippe Qui videt

[Margin gloss:] ... conincx ... wt bighijt bij ... [illegible] ... quoniam si non multe mansiones essent apud patrem hoc est si non unicuique mansiones sibi ... ex largitate dei ... preparavisset ... est ... vestrum ... perdidit

me · videt z patrem meum Quomodo tu dicis Ostende nobis
patrem Non credis quia ego in patre · z pater in me est Verba
que ego loquor vobis · a me ipso non loquor Pater autem in me
manens · ipse facit opera Non creditis quia ego in patre z
pater in me est Alioquin propter opera ipsa credite Amen amen
dico vobis Qui credit in me / opera que ego facio · Super ista verba Johannis scilicet opera que ego etc. dicit Augustinus Qui me creavit te sine te non iustificabit te sine te
et ipse faciet · z maiora horum faciet quia ego ad patrem
vado Et quodcumque petieritis patrem in nomine meo · hoc faciam
ut glorificetur pater in filio Si quid petieritis in nomine meo
hoc faciam Si diligitis me mandata mea servate · z ego
rogabo patrem meum z alium paraclitum dabit vobis ut ma-
neat vobiscum in eternum spiritum veritatis quem mundus non
potest accipere · quia non videt eum nec scit eum Vos autem
cognoscetis eum quia apud vos manebit z in vobis erit
Non relinquam vos orphanos · veniam ad vos adhuc
modicum · z mundus me iam non videt Vos autem videtis me quia

ego vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis
quia ego in patre meo et vos in me et ego in vobis. Qui habet
mandata mea et servat ea ille est qui diligit me. Qui autem
diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum
et ego manifestabo ei meipsum. Dicit ei Iudas non ille
Scarioth: Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es teipsum
et non mundo? Respondit Ihesus et dixit eis: Si quis diligit
me sermonem meum servabit. Et ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus. Qui non diligit me sermones
meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus
sed eius qui misit me patris. Haec locutus sum vobis apud vos
manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in
nomine meo ille docebit vos omnia et suggeret vobis omnia
quaecumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis pacem meam do
vobis. Non quomodo mundus dat ego do vobis. Non turbetur
cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis

sed nunc sermonem meum
et pater meus diliget eum
et ad eum veniemus

Vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique
quia vado ad patrem quia pater maior me est. Et nunc dixi
vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa
loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius et in me
non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem
Et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus.

xv. Ego sum vitis vera et pater meus   est
agricola. Omnem palmitem in me non ferentem
fructum tollet eum. Et omnem qui fert fructum purgabit
eum ut fructum plus afferat. Iam vos mundi estis propter
sermonem meum quem locutus sum vobis. Manete in me et ego
in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso
nisi manserit in vite sic nec vos nisi in me manseritis.
Ego sum vitis vos palmites. Qui manet in me et ego in
eo hic fert fructum multum quia sine me nichil potestis facere. Si quis in
me non manserit mittetur foras sicut palmes et arescet et

colliget eum et in ignem mittet et ardet. Si manseritis in me
et verba mea in vobis manserint quodcumque volueritis petetis et fiet
vobis. In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis
et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater et ego
dilexi vos. Manete in dilectione mea sicut et ego patris mei
precepta servavi et maneo in dilectione eius. Hec locutus
sum vobis ut gaudium meum in vobis sit et gaudium vestrum im
pleatur. Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem sicut
dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam
ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si fe
ceritis que ego precipio vobis. Iam non dicam vos servos quia
servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos quia
omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Non vos
me elegistis sed ego vos elegi et posui vos ut eatis
et fructum afferatis et fructus vester maneat ut quodcumque peti
eritis patrem in nomine meo det vobis. Hoc mando vobis ut

diligatis invicem. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem
vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat
diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego vos elegi de
mundo, propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei, quem ego
dixi vobis: Non est servus maior domino suo. Si me persecuti
sunt, et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt, et ves-
trum servabunt. Sed haec omnia facient vobis propter nomen meum, quia nesciunt eum qui
misit me. Si non venissem et locutus fuissem eis, peccatum
non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.
Qui me odit, et patrem meum odit. Si opera non fecissem
in eis quae nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nunc autem et
viderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur
sermo qui in lege eorum scriptus est: Quia odio me habuerunt
gratis. Cum autem venerit paraclitus, quem ego mittam vobis
a patre, spiritum veritatis qui a patre procedit, ille testimonium perhibebit
de me. Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.

xvi

Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque
synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis qui
interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient
vobis quia non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis
ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis. Hec
autem vobis ab initio non dixi quia vobiscum eram. Et nunc
vado ad eum qui me misit, et nemo interrogat me ex
vobis quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis, tristicia implevit cor
vestrum. Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego va
dam. Si enim non abiero paraclitus non veniet ad vos. Si autem
abiero mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum
de peccato et de iusticia et de iudicio. De peccato quidem quia non
crediderunt in me. De iusticia vero quia ad patrem vado et iam
non videbitis me. De iudicio autem quia princeps huius mundi
iam iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis
portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem

De iusticia scilicet mea, quia scilicet passus sum et mortuus pro salute mundi in merito passionis et mortis et iusticia [illegible] vado ad patrem et [illegible] exaltatus ad dexteram [illegible] ... et iudicatus est [illegible] ad iudicium [illegible] angeli [illegible] iudicati [illegible] ad placitum sententie [illegible] solus [illegible] sed iudicatus [illegible] approbatus [illegible]

veritatem. Non enim loquetur a semetipso, sed quecumque audiet
loquetur, et que ventura sunt annunciabit vobis. Ille me cla-
rificabit quia de meo accipiet et annunciabit vobis. Omnia
quecumque habet pater mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet
et annunciabit vobis. Modicum et iam non videbitis me
et iterum modicum et videbitis me quia ad patrem vado. Dixe-
runt ergo discipuli eius ad invicem: Quid est hoc quod dicit nobis
modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis
me quia ad patrem vado? Dicebant ergo: Quid est hoc quod dicit
modicum? Nescimus quid loquitur. Cognovit autem Iesus
quia volebant eum interrogare, et dixit eis: De hoc queritis inter
vos quia dixi modicum et non videbitis me, et iterum mo-
dicum et videbitis me quia vado ad patrem. Amen amen dico
vobis quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit;
vos autem contristabimini, sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Mu-
lier cum parit tristiciam habet quia venit hora eius. Cum autem

peperit puerum. iam non meminit pressure propter gaudium
quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristiciam ha-
betis. Iterum autem videbo vos. et gaudebit cor vestrum. Et
gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me
non interrogabitis quicquam. Amen amen dico vobis. Si quid
petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque modo non petistis
quicquam in nomine meo. petite et accipietis. ut gaudium ves-
trum sit plenum. Hec in proverbiis locutus sum vobis. venit ho-
ra cum iam non in proverbiis loquar vobis. sed
palam de patre meo annunciabo vobis. In illo die in no-
mine meo petetis. Et non dico vobis quia ego rogabo
patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos. quia vos me amas-
tis. et credidistis quia ego a deo exivi. Exivi a patre et
veni in mundum. Iterum relinquo mundum et vado ad patrem.
3a pars Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris. et proverbium
nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia. et non opus est tibi

ut te quis interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis
Ihesus: Modo creditis. Ecce venit hora et iam venit ut dispergami-
ni unusquisque in propria, et me solum relinquatis. Et non sum
solus quia pater mecum est. [illegible]
11 Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis. In
xvii mundo pressuram habebitis, sed confidite quia ego vici
mundum. Hec locutus est Ihesus. Et sublevatis in celum oculis di-
xit: Pater venit hora, clarifica filium tuum ut filius tuus
clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne
quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna
ut cognoscant te deum solum verum et quem misisti Ihesum Christum.
Ego te clarificavi super terram, opus consummavi quod dedisti mihi
ut faciam. Et nunc clarifica tu me pater apud temetipsum
claritate quam habui prius quam mundus esset apud te. Pater
manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.
Tui erant et mihi eos dedisti, et sermonem meum servaverunt.
Nunc cognoverunt quia omnia que dedisti mihi abs te sunt, quia verba

que dedisti mihi dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia
a te exivi. et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis
rogo. non pro mundo rogo, sed pro hiis quos dedisti mihi quia
tui sunt, et mea omnia tua sunt. et tua mea sunt. et clarificatus
sum in eis. Et iam non sum in mundo. et hii in mundo sunt. Et
ego ad te venio. pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedis-
ti mihi. ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego serva-
bam eos in nomine tuo. quos dedisti mihi. custodivi. Et nemo
ex hiis periit. nisi filius perditionis ut scriptura impleatur.
Nunc autem ad te venio. et hec loquor in mundo. ut habeant gau-
dium meum impletum in semetipsis. Ego dedi sermonem tuum
eis, et mundus eos odio habuit. quia non sunt de mundo
sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos
de mundo. sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt. sicut
et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus
veritas est. Sicut tu me misisti in mundum. et ego.

misisti eos in mundum Et pro eis ego sanctifico meipsum. ut sint
et ipsi sanctificati in veritate Non pro eis autem rogo tantum sed pro
eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum
sint. sicut tu pater in me et ego in te. ut et ipsi in nobis
unum sint ut mundus credat. quia tu me misisti Et ego
claritatem quam dedisti mihi dedi eis. ut sint unum. sicut
et nos unum sumus Ego in eis. et tu in me. ut sint consum-
mati in unum Et cognoscat mundus. quia tu me misisti
et dilexisti eos sicut et me dilexisti ¶ Pater quos de-
disti mihi volo ut ubi sum et illi sint mecum ut videant clari-
tatem meam quam dedisti mihi. quia dilexisti me ante constitucionem
mundi Pater iuste mundus te non cognovit Ego autem te cognovi et hii
cognoverunt quia tu me misisti Et notum feci eis nomen
tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit.

xviii Hec cum dixisset ihesus | et ego in ipsis
egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron

ubi erat ortus in quem introivit ipse et discipuli eius. Sci-
ebat autem et iudas qui tradebat eum locum quia frequenter ihesus
convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset (societatem)
cohortem et a pontificibus et phariseis ministros venit il-
luc cum laternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia
que ventura erant super eum processit et dixit eis Quem queritis
Responderunt ei ihesum nazarenum. Dicit eis ihesus Ego sum. Sta-
bat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis
Ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo
interrogavit eos Quem queritis. Illi autem dixerunt ihesum naza-
renum. Respondit (eis) ihesus Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me
queritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit
Quia quos dedisti michi non perdidi ex eis quemquam. Symon
ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit pontificis
servum et abscidit auriculam eius dextram. Erat autem nomen servo
malchus. Dixit ergo ihesus petro Mitte gladium tuum in

vaginam. Calicem quem dedit mihi pater non vis ut bibam illum?
Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt Ihesum
et ligaverunt eum. Et adduxerunt eum ad Annam primum. Erat
enim socer Cayphe qui erat pontifex anni illius. Erat autem
Cayphas qui consilium dederat iudeis quia expedit unum
hominem mori pro populo. // Sequebatur autem Ihesum Simon Petrus et
alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et in-
troivit cum Ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad
hostium foris. Exivit ergo discipulus ille alius qui erat notus
pontifici et dixit hostiarie et introduxit Petrum. Dixit ergo
Petro ancilla hostiaria: Numquid et tu ex discipulis es hominis illius?
Dixit ille: Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas quia
frigus erat et calefaciebant se. Erat autem et cum eis Petrus
stans et calefaciens se. // Pontifex ergo interrogavit Ihesum de
discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei Ihesus: Ego pala-
locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga et in templo quo

omnes iudei conueniunt · et in occulto locutus sum nichil · Quid me
interrogas · Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis · Ecce
hij sciunt que dixerim ego · Hec autem cum dixisset · vnus assistens
ministrorum dedit alapam ihesu dicens · Sic respondes pontifici · Respondit
ei ihesus · Si male locutus sum · testimonium perhibe de malo
Si autem bene · quid me cedis · Et misit eum annas liga-
tum ad pontificem caypham · Erat autem symon petrus stans et
calefaciens se · Dixerunt ergo ei · Numquid et tu ex discipulis eius
es · Negauit ille · et dixit · Non sum · Dicit vnus ex ser-
uis pontificis · cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam
Nonne ego vidi te in orto cum illo · Iterum ergo negauit petrus
et statim gallus cantauit · Adducunt ergo ihesum a caypha
in pretorium · Erat autem mane · Et non intrauerunt in pretorium ut non
contaminarentur · sed ut manducarent pascha · Exiuit ergo pi-
latus ad eos foras · et dixit · Quam accusationem affertis aduersus
hominem hunc · Responderunt et dixerunt ei · Si non esset hic malefactor

factor · non tibi tradidissemus eum Dixit ergo eis pylatus
Accipite eum vos & secundum legem vestram iudicate eum Dixe-
runt ergo iudei Nobis non licet interficere quemquam vt sermo ihesu
impleretur quem dixit significans qua esset morte moriturus
Introiuit ergo iterum in pretorium pylatus · & vocauit ihesum · & dixit
ei Tu es rex iudeorum Respondit ihesus A temetipso hoc
dicis · an alii dixerunt tibi de me Respondit pylatus Numquid
ego sum iudeus Gens tua & pontifices tradiderunt te michi
Quid fecisti Respondit ihesus Regnum meum non est de hoc
mundo Si ex hoc mundo esset regnum meum · ministri mei vti-
que decertarent pro me ut non traderer iudeis Nunc autem
regnum meum non est hinc Dixit itaque ei pylatus Ergo
rex es tu Respondit ihesus Tu dicis quia rex sum ego Ego
in hoc natus sum & ad hoc veni in mundum · ut testimonium per-
hibeam veritati Omnis qui est ex veritate audit vocem
meam Dicit ei pylatus Quid est veritas Et cum hoc

dixisset iterum exivit ad iudeos et dicit eis Ego nullam
invenio in eo causam Est autem consuetudo vobis ut unum
dimittam vobis in pascha vultis ergo dimittam vobis regem
iudeorum Clamaverunt rursum omnes dicentes non hunc sed
barrabam Erat autem barrabas latro xix 19

Tunc ergo apprehendit pylatus ihesum et flagellavit
Et milites plectentes coronam de spinis im-
posuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum Et
veniebant ad eum et dicebant ei Ave rex iudeorum Et
dabant ei alapas // Exivit iterum foras pylatus et dicit
eis Ecce adduco eum vobis foras ut cognoscatis quia in eo
nullam causam invenio Exivit ergo ihesus portans spineam co-
ronam et purpureum vestimentum Et dicit eis pylatus Ecce
homo Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri clama-
bant dicentes Crucifige crucifige eum Dicit eis pylatus Acci-
pite eum vos et crucifigite Ego enim non invenio in eo causam

Iudei ei iudei eos legem habemus et secundum legem debet mori
quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pylatus hunc sermonem
magis timuit. Et ingressus est in pretorium iterum et dixit ad ihesum
Unde es tu? ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pylatus
michi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te et pote-
statem habeo dimittere te. Respondit ihesus Non haberes potestatem adversum
me ullam nisi tibi esset datum desuper. propterea qui me tradidit tibi
maius peccatum habet. Et exinde querebat pylatus dimittere eum. Iu-
dei autem clamabant dicentes Si hunc dimittis non es amicus
cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari. Pylatus
autem cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum. Et sedit
pro tribunali in loco qui dicitur licostratos. hebraice autem golgata.
Erat autem parasceve pasche hora quasi sexta. Et dicit iudeis
pylatus Ecce rex vester. Illi autem clamabant Tolle tolle cru-
cifige eum. Dixit illis pylatus Regem vestrum crucifigam? Responderunt
pontifices Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit

eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum et eduxerunt.
Et baiulans sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvarie locum
Hebraice golgatha ubi eum crucifixerunt et cum eo alios du-
os hinc et hinc medium autem Iesum. Scripsit autem et titulum
pylatus et posuit super crucem. Erat autem scriptum Iesus nazarenus
rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum quia prope
civitatem erat locus ubi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum
Hebraice grece et latine. Dicebant ergo pylato pontifices
iudeorum Noli scribere rex iudeorum sed quia ipse dixit rex sum
iudeorum. Respondit pylatus quod scripsi scripsi. Milites ergo cum
crucifixissent eum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor
partes unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica in-
consutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem
Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit ut impleretur scrip-
tura dicens partiti sunt vestimenta mea sibi et in vestem meam
miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant
autem iuxta crucem Iesu mater eius et soror matris eius maria cleo-

phe et maria magdalene. Cum ergo vidisset Jesus matrem
et discipulum stantem quem diligebat, dicit matri sue: mulier
ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et
ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens Jesus
quia iam consummata sunt omnia ut consummaretur scriptura dicit:
Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongi-
giam plenam aceto ysopo circumponentes obtulerunt ori
eius. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit: Consummatum
est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasce-
ve erat ut non remanerent in cruce corpora sabbato. Erat enim
magnus dies ille sabbati. Rogaverunt Pylatum ut frangerentur
eorum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem
fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum autem
cum venissent et viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius
crura. Sed unus militum lancea latus eius aperuit et con-
tinuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit
et verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, ut et vos

crederet. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur Os non
comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem
transfixerunt. Post hec autem rogavit pylatum joseph ab ari-
mathia. eo quod esset discipulus ihesu. occultus autem propter metum
iudeorum. ut tolleret corpus ihesu. Venit autem et nicodemus qui vene-
rat ad ihesum nocte primum ferens mixturam mirre et aloes
quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihesu. et ligaverunt lin-
teis cum aromatibus. sicut mos est iudeis sepelire. Erat autem
in loco ubi crucifixus est ortus. et in orto monumentum novum in quo
nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceven iudeorum quia
iuxta erat monumentum ubi posuerunt ihesum 20
P[una]rima autem [die] sabbati maria magdalene venit mane
cum adhuc tenebre essent ad monumentum. et videt
lapidem [revolutum] sublatum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad symonem
petrum. et ad alium discipulum quem amabat ihesus. et dixit
illis. Tulerunt dominum de monumento et nescio ubi posuerunt
eum. Exiit ergo petrus et ille discipulus et venerunt ad monumentum

Currebat autem duo simul. et ille alius discipulus precucurrit
citius petro et venit prius ad monumentum. Et cum se inclinasset
vidit posita linteamina. non tamen introivit. Venit ergo symon
petrus sequens eum. et introivit in monumentum. Et vidit linte-
amina posita. et sudarium quod fuerat super caput eius non
cum linteaminibus positum. sed separatim involutum in unum locum.
Tunc introivit et ille discipulus qui venerat prius ad monumentum.
Et vidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam. quia
oportuit eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum
discipuli ad semetipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris
plorans. Dum ergo fleret. inclinavit se et prospexit in monumentum.
Et vidit duos angelos in albis sedentes. unum ad caput
et unum ad pedes ubi fuerat positum corpus ihesu. Dicunt ei
illi mulier quid ploras. Dicit eis. Quia tulerunt dominum
meum. et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset
conversa est retrorsum. et vidit ihesum stantem. et non sciebat
quia ihesus est. Dicit ei ihesus mulier quid ploras. quem queris

Beda Thomas in tercia parte sue summe
q lv ar vi dicit allegando Bedam
Augustinum super istud locum Johannis
dicentis Noli me tangere nondum
[illegible] ut in illa femina figu
raretur ecclesia de gentibus que
in christum non credidit nisi cum
ascendisset ad patrem vel sic
[illegible] [illegible] volebat mulier
cum christo [illegible] adhuc sicut
ante passionem [illegible] magis
[illegible] dicit ei non dum ascendi ad
patrem meum quasi diceret non estimes
hec [illegible] [illegible] ducere
[illegible] age [illegible] in [illegible] videbis
[illegible] est quia nondum ascendi ad patrem
meum [illegible] [illegible]

Illa aut existimans qz ortulanus eet. dicit ei Dne si
sustulisti eum dicito michi. aut ubi posuisti eum Et
ego eum tollam Dicit ei ihs Maria Conversa illa dicit
raboni. quod dicitur magister Dicit ei ihus Noli me tangere
nondum enim ascendi ad patrem Vade autem ad fratres meos et
dic eis Ascendo ad patrem meum. et patrem vestrum deum
meum et deum vestrum Venit maria magdalene annuncians
discipulis Quia vidi dominum. et hec dixit michi Cum sero
esset die illa una sabbatorum. et fores essent clause ubi
erant discipuli congregati propter metum iudeorum Venit ihs
et stetit in medio. et dicit eis Pax vobis Et cum hoc
dixisset ostendit eis latus et manus Gavisi sunt ergo
discipuli viso domino Dixit ergo eis iterum Pax vobis Si
cut misit me pater et ego mitto vos Hec cum dixisset
insufflavit et dixit eis Accipite spiritum sanctum Quorum
remiseritis peccata remittentur eis Et quorum retinueritis peccata

creta sunt. Thomas autem unus ex duodecim qui dicitur di-
dimus non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei alii
discipuli: Vidimus dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro fi-
xuram clavorum in manibus eius et mittam digitum meum in
locum clavorum et mittam manum meam in latus eius non
credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus
et thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis et stetit in medio
eorum et dixit: Pax vobis. Deinde dicit thome: Infer digi-
tum tuum huc et vide manus meas. Et affer manum tuam
et mitte in latus meum. Et noli esse incredulus sed fide-
lis. Respondit thomas et dixit ei: Dominus meus et deus meus. Dicit
ei ihesus: Quia vidisti me thoma credidisti. Beati qui non
viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit
ihesus in conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta in libro
hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihesus est christus filius
dei et ut credentes vitam habeatis in nomine eius. xxi

Postea manifestavit se iterum ihesus ad mare tyberiadis

manifestavit autem se sic. Erant autem simul Symon petrus et
thomas qui dicitur didimus et natanael qui erat a chana
galilee et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis symon petrus vado piscari. Dicunt ei venimus
et nos tecum. Exierunt et ascenderunt in navem. et illa
nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto. stetit ihesus
in littore non tamen cognoverunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo
eis ihesus. Pueri numquid pulmentarium habetis. Responderunt ei
Non. Dicit eis mittite in dexteram navigii rethe et
invenietis. Miserunt ergo et iam non valebant illud trahere pre
multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus
petro. dominus est. Symon ergo petrus cum audisset quia dominus est
tunicam succinxit se. erat enim nudus et misit se in mare.
Alii autem discipuli navigio venerunt non enim longe erant a
terra. sed quasi cubitis ducentis trahentes rethe piscium. Ut ergo
descenderunt in terram. viderunt prunas positas et piscem
superpositum. et panem. Dicit eis ihesus afferte de piscibus

quos prendidistis nunc. Ascendit ergo Symon petrus et traxit rethe
in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum
tanti essent non est scissum rethe. Dicit eis ihesus venite prandete.
Et nemo audebat discumbentium interrogare eum tu quis es
scientes quia dominus est. Et venit ihesus et accipit panem et dedit eis
et piscem similiter. Hoc iam tercio manifestatus est ihesus discipulis suis cum surrexisset
a mortuis. Cum ergo prandissent dicit symoni petro ihesus Symon
iohannis diligis me plus hiis. Dicit ei Etiam domine tu scis quia
amo te. Dicit ei ihesus pasce agnos meos. Dicit ei iterum
Symon iohannis diligis me. Ait illi Etiam domine tu scis quia amo
te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei tercio Symon io
hannis amas me. Contristatus est petrus quia dixit ei tercio
amas me et dicit ei domine tu omnia scis tu scis quia amo te.
Dicit ei pasce oves meas. Amen amen dico tibi. Cum esses
iunior cingebas te et ambulabas ubi volebas. Cum autem
senueris extendes manus tuas et alius te cinget et ducet quo non
vis. Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum

Et cum hoc dixisset dicit ei Sequere me. Conversus petrus
vidit illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem qui et recu-
buit in cena super pectus eius et dixit domine quis est
qui tradet te. Hunc ergo cum vidisset petrus dicit ihesu domine hic
autem quid. Dicit ei ihesus Sic eum volo manere donec veniam
quid ad te. Tu me sequere. Exivit ergo sermo iste inter fratres
quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei ihesus quia non mo-
ritur sed sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Hic est dis-
cipulus ille qui testimonium perhibet de hiis et scripsit hec. Et sci-
mus quia verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que
fecit ihesus. Que si scribantur per singula, nec ipsum arbitror
mundum capere eos qui scribendi essent libros. Amen.

Explicit corpus ewangeliorum per manus Nicolai de Cho-
lambyno. Anno domini m° ccc° xiiij° feria iij infra
octavas Nativitatis gloriose Marie virginis.

Romanos non viderat apostolus nec in eis ipse veri-
tatis semina fidei iecerat fundamentum, sed alii dis-
cipuli crediderant predicantibus. Et ideo ab apostolo Paulo indigent confirmari
sicut ipse dicit: Desidero enim videre vos, ut aliquid impartiar vobis
gratie spiritualis ad confirmandos vos. Quos ergo nunc scripsit, quia cum
Iudeis et gentilibus credidissent, superba contentione volebant
se alterutro superponere. Dicebant enim Iudei: Nos sumus gens sancta
quos deus ab initio dilexit et fovit. Nos ex genere Abraham
et stirpe sancta descendimus. Nos ergo ex Egipto liberati mare siccis
pedibus transivimus, cum post nos pharao cum exercitu suo post decem
plagas mersus in mari interiit. Nobis manna pluit
dominus in deserto, et cetera que iuvare longum valde hic dicere nisi
quod ipse dominus in quo et vos creditis eundem credidisse. Nobis ex lege
fuit repromissus mediator iuris ex venturus. Vos autem qui
estis gentes ab initio delicte, qui numquam dei notitiam habu-
istis, sed semper demonibus deservistis. Equum non est ut hodie
aut vos, ut contentos nobis comparemini et nos potius peccati

stant semper sub lege. Et scriptum est quam multa miracula et deus
qui vos voluit ad veram imitacionem mittere. Et vos cum
videbat. Quanto maiora dei beneficia narrabat tanto vos
maiores cum nos esse mirabatur quod semper genus omnibus preti
tistis ingrati qui per deum vobis auditu nobis verba fabricas
tis. Et nos non fecissetis. Hec solo eum veniam non meru
istis accipere quod deum vobis prophetas vocibus semper negare misse
ore solo pestifere voluistis sed etiam occidistis. Nos vero sus
cepimus eum cum nobis nemo predixit. Quanto quod fides nostra
melior sit perspicue patet. Et vos autem incredulitas huius non malicie
sed ignorancie fuit. Denique ubi nobis veritas innotuit
statim credimus filios esse abrahe non carnali nativitate
sed imitacione fidei fieri. Hiis utrimque altercantibus apostolus se
medium interponit omnes ambobus partibus utrique detractione
aliquid detrahit utrique prevenit sed fidem que per caritatem operatur. Vnus
sum autem eos conciliatos per totam epistolam rationibus et testimo
niis ad unitatem. Hortatur docens neutrum spaciosa meruisse

sed totum quod esset dei gratie deputabant Et iudeos eos et gentiles
sic et convenit dereliquisse iudeos qui per prevaricationem legis deum ig-
noraverunt Gentes quem cognitum creaturam creatori dilexe-
runt ut deum honorarent et non tamen incorruptibilibus nomi-
nitate assimilare simulacrorum. Epistole pauli ad romanos causa
hec est Certamen de duobus populis id est de gentilibus et iudeis
comparativa / coequat utrosque ut causas eis auferat simulate
quod de voluntate placationis mutire non probatur Ergo ut pare-
ant se et civitate iungantur ostendit pares conditione dum petis
fuisse ob ... comprobantur Cum iam eque salute perfectis pro-
sunt agnitione constituti Nam magis iudeis profuisse legem in-
custoditam docet nec gentibus posse legis ignorationem
defendi / quod vera ratio dei notitia perducere poterat et
ab omni bene servitute revocare Beata qui legis non
exportarum. continua esse doctorum sed secundum ... ...
singulis ... ac vis ... apposita(s) numerus epistolarum

numerus epistolarum

Pauli apostoli epistole numero quatuordecim sunt ad romanos
una / ad corinthios due / ad galathas una / ad ephesios una / ad
philippenses una / ad colocenses una / ad laodicenses una

ad thessalonicenses due / ad tymotheum due / ad tytum una /
ad philomenem una / ad hebreos una / Argumentum ad romanos

Romani sunt in partibus ytalie. Hy preventi sunt a falsis apostolis
et sub nomine domini nostri ihesu christi in legem et prophetas erant
inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam fi-
dem scribens eis a corintho. Epistola ad romanos

Paulus servus ihesu christi vocatus apostolus segregatus
in evangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos
in scripturis sanctis de filio suo qui factus est ei ex semine
david secundum carnem qui predestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum
sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihesu christi domini nostri per quem
accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus
pro nomine eius in quibus estis et vos vocati ihesu christi omnibus qui sunt
rome dilectis dei vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a deo pa-
tre nostro et domino ihesu christo. Primum quidem gratias ago deo meo per
ihesum christum pro omnibus vobis quia fides vestra annunciatur in univer-
so mundo. Testis enim michi est deus cui servio in spiritu meo in evangelio
filii eius quod sine intermissione memoriam vestri facio
semper in orationibus meis obsecrans si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos.

in omnibus gentibus scilicet quia non solum in prima
gente iudeorum sed etiam gentilium
accepimus

Iustus ex fide vivit abacuc ii° [illegible] ibi vivit scilicet vita [illegible] post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] iustus scilicet qui credidit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidei vivet scilicet [illegible] in presenti vita gratie et in futuro vita glorie [illegible] [illegible] [illegible] abacuc

Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon ysaie xl

Ad romanos

Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gratie spiritualis
ad confirmandos vos id est simul consolari in vobis per eam que invicem
est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres
quia sepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc
ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis
ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum. Ita
quod in me promptum est et vobis qui Rome estis evangelizare.
Non enim erubesco evangelium. Virtus enim dei est in salutem omni
credenti, iudeo primum et greco. Iustitia enim dei in eo revelatur ex fide in fidem sicut scriptum est iustus autem ex fide vivit ii a
vivit. Revelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem
et iniustitiam hominum eorum qui veritatem dei in iniustitia detinent.
Quia quod notum est dei manifestum est in illis. Deus enim illis re-
velavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea que
facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et
divinitas, ita ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent
deum non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed

[illegible] cognovissent [illegible] et iudei cum cognoverint [illegible] deum scilicet [illegible] incarnatum [illegible]

evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipi-
ens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt
et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis
corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentum.
Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in
immunditiam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis
qui commutaverunt veritatem dei in mendacium et coluerunt et servi-
erunt creature potius quam creatori qui est benedictus in secula
amen. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie. Nam
femine eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum
qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto naturali usu
femine exarserunt in desideriis suis in invicem masculi in
masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportu-
it erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non
probaverunt deum habere in notitia tradidit illos deus in rep-
robum sensum ut faciant ea que non conveniunt repletos omni

iniquitate / malicia fornicatione avaricia nequicia plenos
invidia homicidio / contentione dolo malignitate susurrones
detractores deo odibiles contumeliosos superbos elatos inventores
malorum parentibus non obedientes insipientes incompositos
sine affectione / absque federe / sine misericordia / Qui cum iusticiam dei
cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt
morte non solum qui faciunt ea / sed etiam qui consentiunt facientibus.

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas
In quo enim iudicas alterum teipsum condempnas / Eadem enim
agis que iudicas / Scimus enim quoniam iudicium dei est
secundum veritatem in eos qui talia agunt / Existimas autem hoc o homo
qui iudicas eos qui talia agunt / et facis ea / quia tu effugies
iudicium dei / An divicias bonitatis eius et paciencie
et longanimitatis contempnis / ignorans quoniam benignitas dei
ad penitenciam te adducit / Secundum duriciam autem tuam et impeni-
tens cor / thesaurizas tibi iram / in die ire et revelacionis iusti

[illegible marginal gloss]

iudicium dei / qui reddet unicuique secundum opera eius his quidem

[illegible interlinear gloss]

qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem

[illegible interlinear gloss]

querentibus vitam eternam his autem qui ex contentione

[illegible interlinear gloss]

et qui non acquiescunt veritati / credunt autem iniquitati ira et indignatio

[illegible interlinear gloss]

tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis

[illegible interlinear gloss]

malum / iudei primum et greci / Gloria autem et honor et

[illegible interlinear gloss]

pax omni operanti bonum / iudeo primum et greco / Non est enim

[illegible interlinear gloss]

personarum acceptio apud deum / Quicumque enim sine lege peccaverunt

[illegible interlinear gloss]

sine lege peribunt / Et quicumque in lege peccaverunt per

[illegible interlinear gloss]

legem iudicabuntur / Non enim auditores legis iusti sunt apud

[illegible interlinear gloss]

deum / sed factores legis iustificabuntur / Cum enim gentes que

[illegible interlinear gloss]

legem non habent / naturaliter ea que legis sunt faciunt / eiusmodi

[illegible interlinear gloss]

legem non habentes ipsi sibi sunt lex / qui ostendunt opus legis

[illegible interlinear gloss]

scriptum in cordibus suis / testimonium reddente reddente illis

[illegible interlinear gloss]

conscientia ipsorum / et inter se invicem cogitationum accusantium

[illegible interlinear gloss]

aut etiam defendentium / in die cum iudicabit deus occulta

[illegible marginal glosses]

hominum secundum euangelium meum per ihesum christum / Si autem tu iudeus cog
nominaris et requiescis in lege et gloriaris in deo / et nosti volunta
tem eius / et probas utiliora / instructus per legem / confidis teipsum esse
ducem cecorum lumen eorum qui in tenebris sunt / eruditorem
insipientium / magistrum infantium / habentem formam scientie et veritatis et
in lege. Qui ergo alium doces / teipsum non doces / Qui predicas
non furandum furaris / Qui dicis non mechandum mecharis / Qui ab
hominaris ydola / sacrilegium facis / Qui in lege gloriaris per pre
uaricationem legis deum inhonoras / Nomen enim dei per vos blas
phematur inter gentes sicut scriptum est / Circumcisio quidem
prodest si legem observes / Si autem preuaricator legis sis
circumcisio tua preputium facta est / Si igitur preputium iustitias le
gis custodiat / nonne preputium illius in circumcisionem reputa
bitur / et iudicabit id quod ex natura est preputium legem consummans /
te qui per litteram et circumcisionem preuaricator legis es /
Non enim qui in manifesto est iudeus / neque que in manifesto

circumcisio in carne / sed qui in abscondito iudeus et circumcisio cor-

dis in spiritu non littera cuius laus non ex hominibus sed ex deo est. iii.

Quid ergo amplius iudeo / aut que utilitas circumcisi-

onis? Multum per omnem modum. primum quidem quia

credita sunt illis eloquia dei / Quid enim si quidam illorum non

crediderunt / Numquid incredulitas illorum fidem dei evacuavit

Absit. Est autem deus verax / Omnis autem homo mendax

sicut scriptum est. Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iu-

dicaris / Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat quid

dicemus / Numquid iniquus est deus qui infert iram secundum hominem

dico / Absit / Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum / Si

enim veritas dei in meo mendacio habundavit in gloriam ipsius

quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor / et non sicut blas-

phemamur / et sicut aiunt quidam nos dicere faciamus mala

ut veniant bona quorum dampnatio iusta est / Quid igitur

precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus iudeos et

Iudeos omnes sub peccato esse. Sicut scriptum est: quia non est iustus
quisquam, non est intelligens, non est requirens deum. Omnes declinaverunt,
simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est
usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis
dolose agebant. Venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum
os maledictione et amaritudine plenum est. Veloces pedes
eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas
in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt, non est timor
dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quecumque lex loquitur,
his qui in lege sunt loquitur, ut omne os obstruatur, et
subditus fiat omnis mundus deo. Quia ex operibus legis non iustificabitur
omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege
iustitia dei manifestata est, testificata a lege et prophetis. Ius-
titia autem dei per fidem Iesu Christi super omnes qui credunt in eum. Non
enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. Iustificati
gratis per gratiam ipsius per redemptionem que est in Christo Iesu.

quem proposuit deus propiciatorem per fidem in sanguine ipsius
ad ostensionem iustitie sue propter remissionem precedentium delictorum
in sustentatione dei ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore ut
sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi.
Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non, sed per
legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine
operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gentium?
Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus qui iustificat circum-
cisionem ex fide et preputium per fidem. Legem ergo destruimus
per fidem? Absit. Sed legem statuimus. iiii

Quid ergo dicemus invenisse abraham patrem nostrum
secundum carnem? Si enim abraham ex operibus iustifi-
catus est habet gloriam sed non apud deum. Quid enim scriptura

dicit? Credidit abraham deo et reputatum est ei ad iustitiam.
Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed
secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum

Salutis

qui iustificat impium / reputatur fides eius ad iustitiam secundum

propositum gratie dei. sicut et dauid dicit beatitudinem hominis cui deus

accepto fert iustitiam sine operibus. Beati quorum remisse sunt

iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non

imputauit dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione tantum

manet / an etiam in preputio. dicimus enim quia reputata est

fides abrahe ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est in circumci-

sione an in preputio. non in circumcisione sed in preputio. Et signum

accepit circumcisionis signaculum iustitie fidei que est in preputio ut sit

pater omnium credentium / per preputium. ut reputetur et illis ad ius-

titiam / et sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisi-

one / sed et his qui sectantur vestigia fidei / que est in preputio

patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe

aut semini eius / ut heres esset mundi / sed per iustitiam fidei /

Si enim qui ex lege heredes sunt / exinanita est fides ab-

olita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex

nec per legem promissio Abrahe aut semini eius ut heres esset mundi sed per iustitiam fidei

nec prauitatis ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promis-

sio omni semini non ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex fide

est Abrahe qui est pater omnium nostrum sicut scriptum est quia patrem

multarum gentium posui te ante deum cui credidit qui

vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt qui contra

Gen xv spem in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum

est ei sic erit semen tuum sicut stelle celi et sicut arena maris

et non infirmatus est fide nec consideravit corpus suum emortuum

cum iam fere esset centum annorum et emortuam vulvam Sare in re-

promissione etiam dei non hesitavit diffidentia sed con-

fortatus est fide dans gloriam deo plenissime

sciens quia quecumque promisit potens est et facere ideo et

reputatum est illi ad iustitiam non est autem scriptum tantum propter

ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam sed et propter nos quibus

reputabitur credentibus in eum qui suscitavit Iesum Christum dominum nostrum a mortuis

qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. V.

Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum
Iesum christum per quem et accessum habemus per fidem in gratiam istam
in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem
sed et gloriamur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam
operatur patientia autem probationem probatio vero spem spes autem
non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per
spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc
infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. Vix enim
pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat
mori. Commendat autem suam caritatem in nobis deus quoniam cum
adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est. Multo
igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum.
Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii
eius multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius.
Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum Iesum christum per
quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum
hominem in hunc mundum peccatum intravit et per peccatum mors. Et ideo

homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt usque ad legem

enim peccatum erat in mundo peccatum autem non imputabatur cum lex

non esset. Sed regnavit mors ab adam usque ad moysen

et in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis ade

qui est forma futuri. Sed non sicut delictum ita et donum. Si

enim unius delicto mortui sunt multi multo magis gratia dei

et donum in gratia unius hominis iesu christi in plures abundavit.

Et non sicut per unum peccatum ita et donum. Nam iudicium quidem ex uno

in condempnationem gratia autem ex multis delictis in iustificationem.

Si enim unius delicto mors regnavit per unum multo magis habundantiam

habundantiam gratie et donationis et iusticie accipientes in vita

regnabunt per unum iesum christum. Igitur sicut per unius delictum in

omnes homines in condempnationem sic et per unius iusticiam in omnes

homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedienciam

unius hominis peccatores constituti sunt multi ita et per unius

obedienciam iusti constituentur multi. Lex autem subintravit

ut habundaret delictum. Ubi autem habundavit delictum, superha-
bundavit gratia, ut sicut regnavit peccatum in morte, ita gratia
regnet per iustitiam in vitam eternam per Ihesum Christum dominum nostrum.

Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato ut gratia habundet?
Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc
vivemus in illo? An ignoratis fratres, quia quicumque baptizati
sumus in Christo Ihesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti
enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit
Christus a mortuis per gloriam patris, ita et nos in novitate vite
ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis
eius, simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes quia vetus
homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra
non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est
a peccato. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul
etiam vivemus cum Christo. Scientes quod Christus resurgens a mortuis
iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus

scilicet dei et hominum mediatorem

Absit et ideo quia peccatum ad gratiam per se non disponit sed magis aufert [illegible] abundantia gratie per peccatum [illegible] deus qui elicit bona ex malis [illegible]

Quia mori peccato est novam vitam inchoare in qua assimilamur Christo resurgenti [illegible] ad vitam immortalem [illegible] vita gratie [illegible]

Simul eruntque [illegible] vetus non vivat [illegible] vita [illegible] vixit ultra passibili vita

est peccato / mortuus est semel. Quod autem vivit / vivit deo.
Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato viventes
autem deo in christo ihesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali
corpore ut obediatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibe-
atis membra vestra arma iniquitatis peccato / sed exhibete vos
tamquam ex mortuis viventes / et membra vestra arma iusticie
deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis
sed sub gratia. Quid ergo peccabimus quia non sumus sub lege
sed sub gratia? Absit / An nescitis quoniam cui exhibuistis vos
servos ad obediendum servi estis eius cui obeditis sive peccati
ad mortem sive obeditionis ad iusticiam. Gratias autem deo
quod fuistis servi peccati obedistis autem ex corde in eam formam
doctrine in qua traditi estis / liberati autem a peccato servi facti
estis iusticie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre.
Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immundicie
et iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete membra vestra

Ad iusticiam scilicet obtinendam et in futuro vitam eternam

servire iustitiae in sanctificationem. Cum enim servi essetis peccati, liberi

fuistis iustitiae. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus

nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero

liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in san-

ctificationem, finem vero vitam aeternam. Stipendia enim peccati

mors. Gratia autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro. VII.

An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor, quia

lex in homine dominatur quanto tempore vivit? Nam quae

sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi. Si autem

mortuus fuerit vir eius, soluta est a lege viri. Igitur vivente

viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. Si autem

mortuus fuerit vir eius, liberata est a lege viri, ut non

sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei

et vos mortificati estis legi per corpus Christi, ut sitis

alterius qui ex mortuis resurrexit, ut fructificetis

Deo. Cum enim essemus in carne, passiones peccatorum

que per legem erant / operabantur in membris nostris ut fructifica-
rent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis in
qua detinebamur / ita ut serviamus in novitate spiritus et non
in vetustate littere. Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed
peccatum non cognovi nisi per legem. Nam concupiscentiam nescie-
bam / nisi lex diceret. Non concupisces. Occasione autem ac-
cepta / peccatum per mandatum operatum est in me / omnem concupiscen-
tiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vive-
bam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum peccatum revi-
xit. Ego autem mortuus sum et inventum est michi manda-
tum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem. Nam peccatum oc-
casione accepta per mandatum seduxit me / et per illud
occidit / Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum.
Quod ergo bonum est michi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut
appareat peccatum / per bonum operatum est michi mortem / ut fiat
supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quod lex

spiritualis est Ego autem carnalis sum venundatus sub peccato
Quod enim operor non intelligo non enim quod volo bonum hoc
ago sed autem quod nolo illud facio non ego operor illud
Si quod odi malum illud facio Si autem illud quod nolo facio
consentio legi quoniam bona est Nunc autem iam non ego operor
illud sed quod habitat in me peccatum Scio enim quia non habitat in
me hoc est in carne mea bonum Nam velle adiacet mihi
perficere autem bonum non invenio Non enim quod volo bonum
hoc facio sed quod nolo malum hoc ago Si autem quod nolo illud
facio non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum Invenio
igitur legem volenti mihi facere bonum quoniam mihi malum
adiacet Condelector enim legi dei secundum interiorem
hominem Video autem aliam legem in membris meis repugnantem
legi mentis mee et captivantem me in lege peccati
que est in membris meis Infelix ego homo quis me li-
berabit de corpore mortis huius Gratia dei per Iesum Christum Dominum

quia igitur lex michi volenti bona est

et lex enim mosaica peccatum ostendebat, non autem delebat quia graciam non conferebat

qui non secundum carnem ambulat, lex enim spiritus vite in christo ihesu

unum igitur ego ipse mente servio legi dei, carne autem legi peccati

Nichil ergo nunc dampnacionis est hiis Capitulum octavum 8
qui sunt in christo ihesu, lex enim spiritus vite in christo ihesu liberavit me a lege peccati et
mortis. Nam quod erat impossibile legi in quo infirmabatur per
carnem, deus filium suum mittens in similitudinem carnis
peccati et de peccato dampnavit peccatum in carne ut iustificacio
legis impleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus
sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sa-
piunt. Qui vero secundum spiritum que sunt spiritus sapiunt. Nam prudencia
carnis mors est, prudencia autem spiritus vita et pax. Quoniam
sapiencia carnis inimicia est deo; legi enim dei non subici-
tur, nec enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt.
Vos autem in carne non estis sed in spiritu, si tamen spiritus dei ha-
bitat in vobis. Si quis autem spiritum christi non habet, hic non est
eius. Si autem christus in vobis est, corpus quidem mortuum
est propter peccatum, spiritus vero vivit propter iustificacionem. Et

Si spiritus eius qui suscitavit Iesum a mortuis habitat in

vobis qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit

et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in

vobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum car

nem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem

spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque enim

spiritu Dei aguntur hii filii sunt Dei. Non enim accepistis spiritum

servitutis iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum

in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit

spiritui nostro quod sumus filii Dei. Si autem filii et heredes, heredes

quidem Dei coheredes autem Christi. Si tamen compatimur ut et conglorificemur.

Existimo enim quod non sunt condigne passiones huius temporis

ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Nam expectatio

creature revelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim

creatura subiecta est non volens sed propter eum qui subiecit in

spe quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis

quia liberi erunt filii dei in gloria

libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit
et parturit usque adhuc. Non solum autem illa, sed et nos ipsi primitias
spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem
filiorum expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim
salvi facti sumus. Spes autem que videtur non est spes. Nam
quod videt quis quid sperat. Si autem quod non videmus
speramus per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat
infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet
nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid desideret
spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam di-
ligentibus deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum
propositum vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et predestinavit
conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus
in multis fratribus. Quos autem predestinavit hos et
vocavit. Et quos vocavit hos et iustificavit. Quos

cavit iustificavit illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad h[aec]?
Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio filio non pe-
percit sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo etiam non cum illo
nobis omnia donavit? Quis accusabit adversus electos dei? Deus
qui iustificat, quis est qui condempnet? Christus Ihesus qui mortuus
est, immo qui et resurrexit, qui est ad dexteram dei, qui etiam
interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate Christi? Tribulatio,
angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum,
an gladius? sicut scriptum est: quia propter te mortificamur tota die; esti-
mati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum
qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque
angeli neque principatus neque virtutes neque instantia neque futura
neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia
poterit nos separare a caritate dei que est in Christo Ihesu domino. ix. Capitulum

Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente
conscientia mea in spiritu sancto, quoniam tristitia mihi magna est
et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema

s. et gloria s. que ei facta sunt a principio dicit

Fuit enim apostolus natus de tribu Beniamin ut ipsemet dicit infra xi

Et quia populus iudeorum est populus specialis filius dei ... filius meus primogenitus israhel

esse appd ihm pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum

carnem qui sunt israhelite / quorum adoptio est filiorum / et gloria et

testamentum et legislacio et obsequium et promissa / quorum patres et

ex quibus xpc secundum carnem qui est super omnia deus benedictus

in secula amen / Non autem quod exciderit verbum dei / Non enim omnes

qui ex israhel ex israhelite sunt / Neque qui semen sunt abrahe

omnes filii sed in ysaac vocabitur tibi semen / id est non qui

filii carnis hii filii dei / sed qui filii sunt promissionis estimantur in semine

promissionis enim verbum hoc est secundum hoc tempus veniam et erit sare filius

Non solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens

ysaac patris nostri / Cum enim nondum nati fuissent aut

aliquid egissent boni aut mali ut secundum electionem propositum dei

maneret / Non ex operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior

serviet minori / sicut scriptum est Jacob dilexi Esau autem odio

habui / Quid ergo dicemus numquid iniquitas est apud deum absit / Moysi

enim dicit miserebor cui misereor / Igitur non volentis neque currentis

Et misericordiam prestabo cuius miserebor

Non ysaac dicit filius promissionis ... quia sicut Ismael ... de ancilla genitus

... Gen. 27 ... de ysaac et ... filius ... benedictionem ...

Et hoc completum fuit tempore David descendente a Jacob qui ydumeam sibi fecit tributariam que descendit ab Esau

s. eterna predestinacione s. dando graciam in tempore

deus miserebor cuius misereor s. dando graciam ... et misericordiam prestabo cuius miserebor s. dando ...

Aug. in libro sentenciarum di. xxv in fine dicit voluntas hominis ... non valet erigi ad bonum efficaciter volendum vel opere implendum nisi per graciam liberetur et adiuvetur / liberetur quidem ut velit et adiuvetur ut perficiat / propter quod apostolus ait supra in littera / non est volentis scilicet velle neque currentis scilicet currere sed operari sed miserentis dei qui operatur in nobis velle et operari bonum / operatur enim gracia dei voluntatem hominis preveniendo ut velit bonum et preparatam adiuvat ut perficiat / Non ergo deus miseretur cuius quia voluit et cucurrit sed ideo voluit et cucurrit quia misertus est ipsius deus / parata enim voluntas hominis a deo et a deo gressus dirigentur hominis / ideo congrue apostolus ait non est volentis neque currentis sed dei miserentis / non quod sine voluntate agat ... sed quia voluntas nihil boni agit nisi divinitus adiuvetur / Aug. in libro sentenciarum xxvi in principio

Et ut ostendat deus dicit enim scriptura pharaoni quia in hoc ipsum
excitavi te / ut ostendam in te virtutem meam et ut annunciet nomen
meum in universa terra. ergo cuius vult miseretur et quem vult indu
rat. dicis itaque michi quid adhuc queritur / voluntati enim eius quis
resistit / o homo tu quis es qui respondeas deo / numquid dicit figmen
tum ei qui se finxit quid me fecisti sic / an non habet potestatem
figulus luti / ex eadem massa facere aliud quidem vas in hono
rem aliud vero in contumeliam / quod si deus volens ostendere iram
et notam facere potentiam suam / sustinuit in multa patientia
vasa ire apta in interitum / ut ostenderet divitias glorie sue
in vasa misericordie que preparavit in gloriam quos et vocavit nos non solum
ex iudeis / sed etiam ex gentibus sicut in osee dicit / vocabo non ple
bem meam / plebem meam et non dilectam dilectam et non
misericordiam consecutam / misericordiam consecutam / et erit in loco ubi dictum est eis
non plebs mea vos / ibi vocabuntur filii dei vivi / ysaias
autem clamat pro israel si fuerit numerus filiorum israel tamquam arena maris

reliquie salue fiat verbum enim consummans et abbrevians in equitate

quia verbum breviatum faciet dominus super terram et sicut predixit ysaias

nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen sicut sodoma facti

essemus et sicut gomorra similes essemus. Quid ergo dicemus? Quod

gentes que non sectabantur iusticiam apprehenderunt iusticiam / ius

ticiam autem que ex fide est. Israel vero sectando legem iusticie. Quare quia non ex fide sed quasi

ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis sicut scriptum est

Ecce pono in syon lapidem offensionis et petram scandali et

vera et non ficta

Fratres voluntas quidem / x omnis qui credidit in eum non offendetur 10

ordo est ad imitacionem — homo / iudeus

cordis mei et obsecratio quidem ad deum fit pro illis

spiritus et zelum — sicut similes — fecerunt

ut credat et saluetur

in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod emulationem dei

discretionem boni a malo — quam deus per fidem iustificat

habent sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam

querentes statuere iusticie dei non sunt subiecti / Finis enim legis

christus ad iusticiam omni credenti. Moyses enim scripsit quia ius

ticiam que ex lege est / qui fecerit homo vivet in ea. Que autem

de iusticia que est per fidem christi hebreus — in moyses deut. xxx

ex fide est iusticia sic dicit Ne dixeris in corde tuo quis

ascendit in celum id est christum deducere. Aut quis descendet in abys-
sum id est christum a mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura? Prope
est verbum in ore tuo et in corde tuo. Hoc est verbum fidei quod predicamus
Quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum et in corde tuo credideris
quod deus suscitavit illum a mortuis salvus eris. Corde enim cre-
ditur ad iusticiam. Ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scrip-
tura Omnis qui credit in illum non confundetur. Non est distinccio
iudei et greci nam idem dominus omnium dives in omnes qui invocant
illum. Omnis enim qui invocaverit nomen domini salvus erit. Quomodo
ergo invocabunt in quem non crediderunt. Aut quomodo credent ei quem
non audierunt. Quomodo autem audiant sine predicante. Quomodo vero
predicabunt nisi mittantur. Sicut scriptum est Quam speciosi
pedes evangelizancium pacem evangelizancium bona. Sed non omnes
obediunt evangelio. Ysaias enim dicit Domine quis credidit auditui
nostro. Ergo fides ex auditu auditus autem per verbum christi. Sed dico
numquid non audierunt. Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum

fides est ex auditu [illegible] sionalis et excitative [illegible] ex auditu [illegible] tam salutis. Sed quia [illegible] ex hoc quod deus [illegible] fidei [illegible] fides est ex auditu [illegible] ut dictum est [illegible] in scripto [illegible] fides [illegible] credentes [illegible] est assensus fidei [illegible] fides [illegible] etc.

et in fines orbis terre verba eorum. Sed dico numquid israel non

cognovit? Primus moyses dicit Ego ad emulacionem vos

adducam in non gentem in insipientem in iram vos mittam. Ysaias

autem audet et dicit Inventus sum a non querentibus me palam

apparui hiis qui me non interrogabant. Ad israel autem quid dicit?

Tota die expandi manus meas ad populum non credentem sed contradicentem.

scilicet totaliter et universaliter

Dico ergo numquid repulit deus populum [illegible]. dicente michi

scilicet iudaicum · aut tota lex eorum [illegible] · scilicet quod deus elegit non repulit · id est vindex deus cultus fuerat [illegible]

populum suum? Absit. Nam et ego israhelita sum ex semine

scilicet totaliter

abraham de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam

id est salvandam · sequitur dicit scriptura · scilicet in [illegible] xiv

prescivit. An nescitis in helia quid dicit scriptura quemadmodum

scilicet per eliam · id est de iudeis adversum se et alios [illegible] · scilicet tunc iezabel in [illegible]

interpellat deum adversum israel? Domine prophetas tuos occiderunt

id est a fundamentis everterunt et edificaverunt altaria baal · scilicet in altum diminuo [illegible] iezabel

altaria tua suffoderunt et ego relictus sum solus et querunt animam

vastaverunt et [illegible] · scilicet ad repellendum [illegible]

meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui michi septem

omnibus bonis qui · scilicet tunc cordis et corporis · id est achab et iezabel

milia virorum qui non curvaverunt genua ante baal. Sic

id est similiter · scilicet nolunt legi [illegible] · scilicet pauci respectu [illegible] · scilicet dei et non [illegible] merita · scilicet in [illegible] scilicet per fidem christi

ergo et in hoc tempore reliquie secundum electionem gratie salve facte sunt.

scilicet dei salvandi · scilicet dei salvi facti sunt · scilicet ut legis iusti [illegible] · scilicet si ex operibus · scilicet debita gratia [illegible] quia [illegible] gratis [illegible]

Si autem gratia iam non ex operibus alioquin gratia iam non est gratia.

quia quod redditur ex operibus debitum est et non gratia

Left margin gloss: et qui designant per quattuor septenarium quattuor [illegible] ad universitatem et per mille [illegible] ad perfectionem septem [illegible] dierum universitas a deo completa sunt

Quid ergo quod querebat israhel hoc non est consecutus. Electio

autem consecuta est. Ceteri vero excecati sunt sicut scriptum est. Dedit

illis deus spiritum compunctionis / oculos ut non videant / aures ut

non audiant / usque in hodiernum diem. Et david dicit fiat mensa

eorum coram ipsis in laqueum & in scandalum & in retributionem // et in captionem

illis. Obscurentur oculi eorum ne videant / & dorsum eorum semper

incurva. Dico ergo numquid sic offenderunt ut caderent. Absit.

Sed illorum delicto salus gentibus ut illos emulentur. Quod si delictum

illorum divicie sunt mundi et diminutio eorum divicie gentium

quanto magis plenitudo eorum. Vobis enim dico gentibus. Quamdiu

quidem ego sum apostolus gentium / ministerium meum honorificabo

si quomodo ad emulandum provocem carnem meam / & salvos faciam

aliquos ex illis / Si enim amissio eorum reconciliacio est mundi

que assumptio eorum nisi vita ex mortuis. Quod si delibatio

sancta est et massa. Et si radix sancta et rami. Quod si aliqui ex

ramis fracti sunt. Tu autem cum oleaster esses insertus es in illis

& massa i. totum genus

post sanctificacionem

et socius radicis et pinguedinis olive factus es noli glo-
riari aduersus ramos. Quod si gloriaris non tu radicem portas
sed radix te. Dices ergo fracti sunt rami ut ego insererer. Bene

fracti

propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem in fide stas. Noli altum
sapere sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit
ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et seueritatem dei in
eos quidem qui ceciderunt seueritatem, in te autem bonitatem dei si
permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non
permanserint in incredulitate inserentur. Potens est enim deus iterum
inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam
insertus es in bonam oliuam. Nolo enim vos ignorare fratres misterium

secretum diuinum

hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes quia cecitas ex parte contigit

quia apostoli credentes primi de iudeis fuerunt valde illuminati

in israel donec plenitudo gentium intraret et sic omnis israel

detecta [?] antiqui quia tunc fuit predicatio [?] enoch et helia iudei constanter susceperunt fidem christi

saluus fieret sicut scriptum est. Veniet ex syon qui eripiat et
auertat impietatem a iacob. Et hoc illis a me testamentum
cum abstulero peccata eorum. Secundum euangelium quidem inimici

ipsi metaphorice

propter vos/ secundum electionem autem karissimi propter patres. Sine penitencia enim sunt

dona et vocacio dei. Sicut enim et vos aliquando non credidistis

deo/ nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem

ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur.

Conclusit enim deus omnia in incredulitate/ ut omnium misereatur.

O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie dei/ quam incomprehensi-

bilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius. Quis enim

cognovit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit aut

quis prior dedit illi/ et retribuetur ei. Quoniam ex ipso/ et per ipsum

et in ipso sunt omnia/ ipsi honor et gloria in secula seculorum amen. xii.

Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis

corpora vestra hostiam viventem sanctam deo placentem racionabile

obsequium vestrum. Et nolite conformari huic seculo/ sed refor-

mamini in novitate sensus vestri/ ut probetis que sit voluntas dei

bona et beneplacita et perfecta. Dico enim per graciam que data est

michi omnibus qui sunt inter vos non plus sapere quam oportet

sapere sed sapere ad sobrietatem Et unicuique sicut deus divisit m[en]-

suram fidei Sicut enim in uno corpore multa membra habemus

Omnia autem membra non eundem actum habent ita multi unum corpus

sumus in Christo singuli autem alter alterius membra habentes autem donaciones

secundum graciam que data est nobis differentes / sive prophetiam secundum racionem

~~Qui exhortatur exhortando~~ fidei / sive ministerium in ministrando sive

qui docet in doctrina Qui exhortatur in exhortando Qui tribuit in

simplicitate Qui preest in sollicitudine Qui miseretur in hila-

ritate / dileccio sine simulacione Odientes malum adherentes

bono Caritate fraternitatis invicem diligentes honore invicem

prevenientes sollicitudine non pigri spiritu fervientes domino

servientes spe gaudentes in tribulacione pacientes oracioni

instantes / necessitatibus sanctorum communicantes hospitalitatem

sectantes / Benedicite persequentibus vos benedicite et nolite male-

dicere Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus idipsum in-

vicem sencientes / non alta sapientes sed humilibus consencientes

[illegible]

Carbones ignis

[illegible]

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro
malo reddentes, providentes bona non tantum coram deo sed etiam coram
omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est cum
omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes
karissimi, sed date locum ire. Scriptum est enim: Mihi vindictam et ego
retribuam, dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum;
si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres
super caput eius. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

XIII

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.
Non est enim potestas nisi a deo. Que autem a deo sunt ordinata
sunt. Itaque qui resistit potestati, dei ordinationi resistit. Qui
autem resistunt, ipsi sibi dampnationem acquirunt. Nam principes non sunt
timori boni operis sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum
fac, et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum.
Si autem malum feceris, time; non enim sine causa gladium
portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei qui male agit.
Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram sed etiam propter conscientiam.

[illegible]

215

ad ostendendam subiectionem

Ideo enim et tributa prestatis; ministri enim dei sunt, in hoc ipsum

servientes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum;

Qui timorem, timorem

cui vectigal, vectigal; cui honorem, honorem. Nemini quicquam

debeatis, nisi ut invicem diligatis: qui enim diligit proximum,

legem implevit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis,

non falsum testimonium dices, non concupisces: et si quod est aliud

mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut

te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis

est dilectio. Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos de somno

surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus. Nox

precessit, dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum,

et induamur arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus:

non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciciis, non in con-

tentione et emulatione: sed induimini dominum Iesum Christum. Et

carnis curam ne feceritis in desideriis.

XIIII

Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus cogitationum. Alius enim

credit manducare se omnia. Qui autem infirmus est olus manducet.

Et is qui manducat non manducantem non spernat. Et qui non man-

ducat manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis

es qui iudicas alienum servum. Suo domino stat aut cadit. Stabit autem.

Potens est enim deus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter

diem. Alius iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu

abundet. Qui sapit diem domino sapit. Et qui manducat domino

manducat. Gratias enim agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo

sibi moritur. Sive enim vivimus domino vivimus. Sive morimur

domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus. In

hoc enim Christus mortuus est et resurrexit ut et vivorum et mortuorum

dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum. Aut tu quare spernis fratrem

tuum. Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim.

Vivo ego dicit dominus quoniam mihi flectetur omne genu et omnis

lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo.

Non ergo amplius invicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis ne

ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Iesu

Et qui non manducat domino non manducat et gratias agit deo.

c. vidit deus que
fecerat et erant
valde bona

/ l(ite)ra / q(uod) ant(e) p(ro)pt(er) peccata p(er) legem
a(li)qui cibi sunt p(ro)hibiti et sic facti
illiciti / s(ed) sunt ad t(em)p(u)s hoc s(cilicet) g(ratie)
a(li)quid i(m)plendum p(ro)pt(er) Christum a quo
p(ro)hibitio(n)em absoluti sunt Christi actione
p(ro) q(uo) deus purificavit et c.

nec cibus inmundus — s. deus qui / om(n)ia bona / creavit gen(er)e suo — c. inmundum / i. ac(cepi)

quia nichil co(mmun)e / p(er) se(m)et ip(su)m / nisi ei qui existimat q(ui)d co(mmun)e esse
ip(su)m contra conscientiam manducet — s. tunc — s. estimans ex infirmitate fidei

illi co(mmun)e est. Si enim p(ro)pt(er) cibu(m) frat(er) tuus scandalizat(ur) et
s. tu scandalizans / p(ro)stras

contristat(ur) iam n(on) s(e)c(un)d(u)m caritate(m) ambulas. Noli cibo tuo
s. dando illi occasionem / ruine / manducando — s. cuius anima mea vbi pateris / conquieste quod vult salutis fr(atr)is

delectationem ... / cibi / cuius saluti illud

p(er)dere / p(ro) quo Christus mortuus est. Non ergo blasphe-
ne de meo occasionem / i(n)c(r)ep(a)ri ... transgressores — s. fidem v(ir)a et / simplicitate reputandi — s. regnu(m) ... non est ea / regni celi habendi — s. sanctus ... / dicta c(i)baria ... ab cibis abstine(n)do

met(ur) bonu(m) n(ost)r(u)m. Non e(st) enim regnu(m) dei esca (et) potus
s. fidem — s. sunt p(er) ... ratione mea — s. quod ad Christum p(er)tinet / p(ri)mor(um) — s. gaudio
sanctitatem quam / p(er) ea vendicit

s(ed) iusticia (et) pax (et) gaudiu(m) i(n) sp(irit)u s(an)c(t)o. Qui e(ni)m in hoc s(er)vit
s. p(er) iusticiam et pacem

Christo / placet d(e)o / (et) p(ro)batus e(st) ho(m)i(ni)bus. Itaq(ue) q(ue) pacis s(un)t secte-
s. abstinendo / a malo — s. que edificat ad / salutem eternam abstinendam

m(ur) / (et) que edificac(i)o(n)is s(un)t i(n)vice(m) edificant(es) custodi-
s. p(er)ficiendo / ... talibus — s. scripturam vel / ... scripturam — fidem ... / que est donum dei — s. c(i)baria in se

am(us). Noli p(ro)pt(er) escam destruere op(us) dei. Om(n)ia quide(m)
actione / p(ro) q(uo) deus purificavit / ... / ... — s. scandalisando infirmum

munda s(un)t / s(ed) malu(m) e(st) ho(m)i(ni) qui p(er) offendiculu(m) manducat
ip(s)um p(ro) ... abstinere sic est melius

Bonu(m) e(st) n(on) manducare carne(m) (et) n(on) bibere vinu(m) neq(ue) i(n)
s. quia contra conscientiam comedit / ex societate alterius — s. p(er) indebitam / manducationem ... / transgressionem — s. dubitando / de veritate fidei catholice

quo fr(ate)r tuus offendit(ur) / aut scandalizat(ur) / aut i(n)firmat(ur). Tu f(idem)
s. sui — in corde — s. moribus

s. qua credis / om(n)ia esse munda
tu fidem habes / (i)st(am) l(ite)ra / q(uod) sufficit / tibi ad salutem fidem ... / quia / teneas om(n)ia p(er) Christum purificata et / ne a(li)quid offendas ... vel scanda- / lo alterius

habes
habe(s) p(ene)s temetip(su)m habe cora(m) deo. Beat(us) qui n(on)
i. damnabilem / reddit — s. sicut ille esse licitu(m) / ... — s. terram ... / credens

iudicat semetip(su)m i(n) eo q(uo)d p(ro)bat. Qui aut(em) discernit / si ma(n)-
s. ... / ... — damnatorem / mittet — non est ex conscientia — s. ... / et(iam) ... / credulitatis / esse

ducav(er)it / damp(na)t(us) e(st) / q(ui)a n(on) ex fide. Om(n)e aut(em) q(uo)d n(on) e(st) ex fide e(st)
q(uo)d si ... fide ... / in fide ... / ... — s. ... / in se ... bonum

peccatu(m)

Debemus aut(em) firmiores nos imbecill(itates) — Capitulum est XV

(right margin, vertical:) ... q(ui) videt manduc(are) ... catholic(e)

hec ad istam literam viz. quecumque enim scripta sunt ... ut quecumque ea que sunt in scriptura sacra potissime de Christo sunt ad nostram salutem ... conscripta est instructio

Ad romanos

infirmorum sustinere et non nobis placere. Unusquisque vestrum

proximo suo placeat in bonum ad edificationem. Etenim Christus non sibi

placuit, sed sicut scriptum est: Improperia improperantium tibi ceciderunt super

me. Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta

sunt, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus.

Deus autem patientie et solatii det vobis idipsum sapere in alter-

utrum secundum Iesum Christum, ut unanimes uno ore honorificetis

Deum et patrem Domini nostri Iesu Christi. Propter quod suscipite invicem

sicut et Christus suscepit vos in honorem Dei. Dico enim Christum Iesum

ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei ad confirmandas

promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare Deum,

sicut scriptum est: Propter hoc confitebor tibi in gentibus Domine et no-

mini tuo cantabo. Et iterum dicit: Letamini gentes cum

plebe eius. Et iterum: Laudate omnes gentes Dominum, et mag-

nificate eum omnes populi. Et rursus Isaias ait: Erit radix Iesse

et qui exurget regere gentes, in eum gentes sperabunt.

[illegible]

[illegible interlinear gloss] i. dator spei [illegible] … i. spirituali exsultatione futuri gaudii … i. pace i. [illegible] in credendo

Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in cre-

[illegible interlinear gloss]

dendo ut habundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sum

autem fratres mei et ego ipse de vobis quia et ipsi pleni estis

dilectione repleti omni scientia ita ut possitis alterutrum mo-

nere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte tanquam in memoriam reducens

vos in memoriam propter gratiam quae data est mihi a Deo ut sim mi-

nister Christi Iesu in gentibus sanctificans evangelium Dei ut fiat ob-

latio gentium accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam

in Christo Iesu ad Deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum quae per

me non efficit Christus in obedientiam gentium verbo et factis

et virtute signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti ita ut ab

Ierusalem per circuitum usque ad Illiricum repleverim evangelium Christi.

Sic autem hoc praedicavi evangelium non ubi nominatus est Christus ne super

i. super gentem [illegible] ab aliis apostolis [illegible]

alienum fundamentum aedificarem sed sicut scriptum est quibus non est

annuntiatum de eo videbunt et qui non audierunt intelligent. Propter

quod et impediebar plurimum venire ad vos et prohibitus sum usque

adhuc nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus
cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam praecedentibus
annis cum in hispaniam proficisci coepero / spero quod praeteriens videam
vos / et a vobis deducar illuc / si vobis primum ex parte fruitus
fuero nunc igitur proficiscar in ierusalem ministrare sanctis probaverunt
enim macedonia / et achaia collationem aliquam facere in pau-
peres sanctorum qui sunt in ierusalem placuit enim eis et debitores sunt
eorum nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles de-
bent in carnalibus ministrare eis hoc igitur cum consummavero et
assignavero eis fructum hunc proficiscar per vos in hispa-
niam scio autem quoniam veniens ad vos in abundantia benedictionis
christi veniam obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum iesum christum
et per caritatem spiritus sancti ut adiuvetis me in orationibus ad
deum ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudaea / et obsequii
mei oblatio accepta fiat in ierusalem sanctis ut veniam ad

vos cum gaudio per voluntatem dei et refrigerer vobiscum.
Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen. XVI 16
Commendo autem vobis phebem sororem nostram que est in
ministerio ecclesie que est in cencris ut eam suscipiatis
in domino digne sanctis et assistatis ei in quocumque negotio vestro
indiguerit. Etenim ipsa quoque astitit multis et ipsi
michi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in christo
ihesu. Qui pro anima mea suas cervices supposuerunt quibus
non solum ego gratias ago sed et cuncte ecclesie gentium et domes-
ticam eorum ecclesiam. Salutate epenetum dilectum meum michi
qui est primitivus asie in christo. Salutate mariam que multum
laboravit in vobis. Salutate andronicum et iuniam cog-
natos et concaptivos meos qui sunt nobiles in apostolis qui
et ante me fuerunt in christo. Salutate ampliatum dilectissimum
michi in domino. Salutate urbanum adiutorem nostrum in christo et
stachin dilectum meum. Salutate appellen probum in christo. Salutate

vos qui sunt ex aristoboli domo Salutate herodionem cognatum
meum Salutate eos qui sunt ex narcissi domo qui
sunt in domino Salutate trifenam et triphosam que laborant in domino
Salutate rufum electum in domino et matrem eius et meam Salutate
asincritum flegontam hermen patrobam hermam et qui cum eis
sunt fratres Salutate persidam karissimam que multum laboravit in domino
Salutate filologum et iuliam nereum et sororem eius et olim-
piadem et omnes qui cum eis sunt sanctos Salutate invicem in
osculo sancto Salutant vos omnes ecclesie xpi Rogo autem vos
ut observetis eos qui dissensiones et offendicula preter doctrinam
quam vos didicistis faciunt et declinate ab illis huiusmodi
enim xpo domino nostro non serviunt sed suo ventri et per dulces
sermones et benedictiones seducunt corda innocentium Vestra enim
obediencia in omnem locum divulgata est Gaudeo igitur in
vobis Sed volo vos sapientes esse in bono et simplices
in malo Deus autem pacis conterat sathanam sub pedibus

Omnes ecclesie christi. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum. Salutat
vos tymotheus adiutor meus et lucius et iason et
sosipater cognati mei. Saluto vos ego tercius qui scripsi
epistolam in domino. Salutat vos gaius hospes meus et universa
ecclesia. Salutat vos erastus archarius civitatis et quartus
frater. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Ei autem
qui potens est confirmare vos iuxta evangelium meum et predicationem
ihesu christi secundum revelationem misterii temporibus eternis taciti quod
nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni
dei ad obedientiam fidei in cunctis gentibus cognito soli
sapienti deo per ihesum christum cui honor et gloria in secula seculorum amen.

Corinthii sunt achaici. Et hii similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis et sub-
versi multipharie a falsis apostolis. quidam a philosophie verbosa
eloquentia alii ad sectam legis iudaice inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam sapientiam scri-
bens eis ab epheso per thimotheum discipulum suum. Amen.

Paulus vocatus apostolus ihesu christi per voluntatem dei
et sostenes frater ecclesie dei que est corinthi sanctificatis

i xpo ihu vocatis scis cu omnib9 qui invocat nome dni nri
ihu xpi i omni loco ipor(um) et nro. Gra vobis et pax a deo pre nro
et dno ihu xpo. Gras ago deo meo sp pro vobis i gra dei que
data e vob i xpo ihu. Quia i omnib9 divites facti estis i illo
i omni vbo et i omni scia. sic testimoniu xpi confirmatu e i
vobis. ita ut vos nichil desit i ulla gra expectantib9 re
uelatione dni nri ihu xpi. qui et confirmabit vos usq i fi
nem sine crimine i die adventus dni nri ihu xpi. Fidelis
deus p que vocati estis i societate filii eius ihu xpi dni
nri. Obsecro aut vos fres p nomen dni nri ihu xpi ut
idipsm dicatis omnes et no sint i vob scismata. sitis aut
pfecti i eod sensu et i eadem scia. Significatu e eni michi
de vobis fres mei ab his qui sut cloes qr contentiones
sut int vos. Hoc aut dico qd unusquisq vestru dicat ego
quide su pauli. Ego aut apollo. ego vo cephe. Ego vo
xpi. Divisus e xps. Nunquid paulus crucifixus e pro vobis. aut

i nomine pauli baptizati estis Gratias ago deo meo.
quod neminem vestrum baptizavi nisi crispum et gayum / ne quis
dicat quod in nomine meo baptizati estis baptizavi autem et
stephane domum Ceterum nescio si quem alium vestrum bapti
zaverim Non enim misit me christus baptizare sed ewangelizare
non in sapientia verbi ut non evacuetur crux christi Verbum enim crucis
pereuntibus quidem stulticia est hiis autem qui salvi fiunt
id est nobis virtus dei est Scriptum est enim perdam sapientiam sa
pientum et prudenciam prudentium reprobabo. Ubi sapiens ubi scriba
Ubi conquisitor huius seculi / Nam quia in dei sapientia non cognovit
mundus per sapientiam deum placuit deo per stulticiam predicationis
salvos facere credentes quoniam et iudei signa petunt / et greci
sapientiam querunt Nos autem predicamus christum crucifixum iudeis
quidem scandalum / gentibus autem stulticiam / ipsis autem
vocatis iudeis atque grecis christum dei virtutem et dei sapientiam
quia quod stultum est dei / sapientius est hominibus / et quod infirmum est dei

Nonne stultam fecit sapientiam huius mundi deus et prudenciam huius mundi

i. doctor moralis

i. continet maiorem sapientiam quam ab hominibus possit capi ad plenum

Videte enim etc. Sciendum quod vocatio dei multipliciter invenitur in sacra scriptura. Prima est ad fidei cognitionem. Prima petri ii. Qui de tenebris vos etc. Secunda vocatio dei est ad penitentiam et ad confessionem. Mat. ix. Non veni vocare iustos etc. Tercia vocatio dei est ad statum contemplationis. Prima ad thessalonicenses iiii. Non enim vocavit nos deus in immundiciam etc. Quarta ad religionis perfectionem. Prima petri ii. In hoc enim vocati estis ... abnegare ut sequamini se. Quinta ad predicationis officium. Mat. iiii. de vocatione apostolorum: Ambulans Ihesus iuxta mare Galilee. Sexta ad donorum distributionem. Mat. xxv. Homo quidam peregre proficiscens. Septima ad reddendam rationem. Ista vocabuntur omnes ad diem iudicii. Luc. xvi. ait illi dominus eius: redde rationem villicationis tue. Octava et ultima est ad eternam remunerationem quando ad bonos dicetur Mat. xx. Voca operarios et redde illis mercedem etc.

Ad Corinthios

i. quia illud humanum quod sancte potuit quod Christus sustinuit quia morte sua liberavit nos ... non est ... — i. parvos vocati estis ad fidem ... mei.

Fortius est hominibus. Videte enim vocationem vestram fratres quia

s. ... vos ... apostolos ... — i. ... humanam sapientiam ... — s. ... — s. ... elegit s. piscatores

non multi sapientes secundum carnem / non multi potentes / non

s. generis nobilitati — s. pociores — i. qui imperiti erant humana sapientia — s. ad officium predicationis

multi nobiles / sed que stulta sunt mundi elegit deus / ut confundat

i. ut credentes faciat sapientes huius mundi — s. impotentes — i. confundi permittat

sapientes / et infirma mundi elegit deus / ut confundat

i. reges et principes — s. quantum ad prosperitatem — s. ad fortunam — s. pauperes infortunatos Iacobi ii. Nonne deus elegit pauperes

fortia / et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus et

i. ... — s. vincendo per humilitatem — s. tanquam ...

ea que non sunt / ut ea que sunt destrueret / ut non glorietur omnis

... — i. ... est dei ... — i. ... fide ...

caro in conspectu eius. Ex ipso autem vos estis in Christo Ihesu /

s. ... vos ad veram cognitionem fidei — s. gratiam bonitatis — s. vos mundans ... baptismi — i. vos liberans ... passionis

qui factus est nobis sapientia a deo / et iustitia et sanctificatio et redemptio

s. ... — i. ... et ...

ut quemadmodum scriptum est: qui gloriatur in domino glorietur. ii. ad corin.

s. per ... vos in simplicitate ad predicandum vobis fidem catholicam — s. utendo verbis rethoricis

Et ego cum venissem ad vos fratres / veni non per

s. predicationes ... — i. ... utendo ... perfectis

sublimitatem sermonis aut sapientie annuncians vo

... — i. non ... — s. ... capaces — i. non ostendi me scire nisi grossa et plana que pertinet ad salutem

bis testimonium Christi non enim iudicavi me aliquid scire inter vos

i. ... — s. ... mortuum ... crucis ... obediens ... mortem — s. ... apud vos — s. animi s. corporis — s. ... ad ... confessionem

nisi Christum Ihesum et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore

s. ego paulus — s. ... docendo ... in secreto — s. publica et ... apud vos docendo ... in publico

multo fui apud vos / et sermo meus et predicatio mea / non

i. non in persuasione humana ... non rethorice loquendo — s. fuit apud vos ... sed spiritus ... virtute tamen predicavi

in persuasibilibus humane sapientie verbis / sed in ostensione spiritus

... — s. fundata que est ... fundamentum — i. non ... humane sapientie ... virtuti divine — que est fundamentum stabile et firmum

et virtutis / ut fides vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute

sanctis et bonis i. continet maximam fortitudinem quia divinitas nil passa est sed humanitas tamen ... vim deitatis cui adiuncta est efficaciam habuit ad redimendum genus humanum quod tota humana natura non poterat facere

221

... videtur ... confessionem ...

[illegible]

Dei sapientiam aut loquimur inter perfectos / sapientiam vero non huius

seculi neque principum huius seculi qui destruuntur / sed loquimur dei sa

pientiam / in misterio que abscondita est / quam predestinavit deus

ante secula in gloriam nostram / quam nemo principum huius seculi cognovit

Si enim cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent / sed sicut scriptum

est / quod oculus non vidit nec auris audivit / nec in cor hominis ascendit

que preparavit deus hiis qui diligunt illum / Nobis autem revelavit

deus per spiritum suum / spiritus enim omnia scrutatur / etiam profunda dei /

Quis enim scit hominum que sunt hominis / nisi spiritus hominis qui in ipso est /

Ita et que dei sunt nemo cognovit nisi spiritus dei / Nos autem non spiritum

huius mundi accepimus / sed spiritum qui ex deo est / ut sciamus que

a deo donata sunt nobis / que et loquimur non in doctis humane sa

pientie verbis / sed in doctrina spiritus / spiritualibus spiritualia comparantes

Animalis autem homo non percipit ea / que sunt spiritus dei / stultitia enim

est illi / et non potest intelligere quia spiritualiter examinatur / Spiritualis autem

iudicat omnia / et ipse a nemine iudicatur / Quis enim cognovit

Est sicut [illegible]

[illegible]

Ad corinthios

sensui suo qui iustificat eos aut sensu xpi plenum

Et ego fratres non potui vobis quasi spiritualibus sed
carnalibus. Tamquam parvulis in xpo lac potum vobis potui
dedi non escam. Nondum enim poteratis. Sed nec nunc quidem potestis.
Adhuc enim estis carnales. Cum enim sit inter vos zelus et
contentio, nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Cum enim
quis dicat: Ego quidem sum Pauli; Ego Apollo: nonne homines
estis? Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Ministri eius cui
credidistis, et unicuique sicut dominus dedit. Ego plantavi, Apollo
rigavit, sed deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat
est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus. Qui
plantat autem et qui rigat unum sunt. Unusquisque autem propriam mercedem acci-
piet secundum suum laborem. Dei enim sumus adiutores, dei agri-
cultura estis, dei edificatio estis. Secundum gratiam dei que data
mihi est ut sapiens architectus fundamentum posui. Alius autem
superedificat. Unusquisque autem videat quomodo superedificet.

Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum est

qui est xpc ihc. Si quis autem superedificat super fundamentum hoc

aurum argentum lapides preciosos / ligna fenum stipulam uniuscuius-

que opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit quia in

igne revelabitur. Et uniuscuiusque opus quale sit probabit ignis.

Si cuius opus manserit quod superedificavit / mercedem accipiet.

Si cuius opus arserit detrimentum patietur. ipse autem salvus

erit / sic tamen quasi per ignem. Nescitis quia templum dei estis

et spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem templum dei vio-

laverit disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est / quod estis

vos. Nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens

esse in hoc seculo stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius

mundi stultitia est apud deum. Scriptum est enim: comprehendam sa-

pientes in astutia eorum. Et iterum: dominus novit cogitationes

sapientium quoniam vane sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus.

Omnia enim vestra sunt sive paulus sive apollo / sive cephas

... [illegible] ... hec quod spectat ad quemlibet ... [illegible] ...

sive mundus / sive vita sive mors sive presentia sive futura

Omnia enim vestra sunt vos autem Christi Christus autem dei. iiii.

Sic nos existimet homo / ut ministros Christi et dis-

pensatores ministeriorum dei. Hic iam queritur inter dis-

pensatores ut fidelis quis inveniatur. Michi autem pro minimo

est / ut a vobis iudicer aut ab humano die / sed neque meipsum

iudico. Nichil enim michi conscius sum / sed non in hoc iustificatus

sum. Qui autem iudicat me / dominus est. Itaque nolite ante

tempus iudicare / quoadusque veniat dominus qui et illuminabit

abscondita tenebrarum / et manifestabit consilia cordium / et tunc

laus erit unicuique a deo. Hec autem fratres transfiguravi in me

et apollo propter vos ut in nobis discatis ne supra quam scriptum

est unus adversus alterum infletur pro alio. Quis enim te discernit

Quid autem habes quod non accepisti. Si autem accepisti quid gloriaris

quasi non acceperis. Iam saturati estis iam divites facti estis

sine nobis regnatis / et utinam regnetis / ut et nos vobiscum

Reg[ratia]. Puto enim quod nos Deus apostolos novissimos ostendit

tamquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo

et angelis et hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in

Christo. Nos infirmi, vos autem fortes. Vos nobiles, nos autem

ignobiles. Usque in hanc horam et esurimus et sitimus et nudi

sumus et colaphis caedimur et instabiles sumus et laboramus

Et operantes manibus nostris. Maledicimur et benedicimus. Persecutionem patimur

et sustinemus. Blasphemamur et obsecramus. Tamquam purgamenta huius

mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc. Non ut con-

Desistat. fundam vos haec scribo, sed ut filios meos carissimos moneo.

Pedagogus enim est doctor puerorum, a pedos quod est puer et gogos ductio. Nam si decem milia pedagogorum habeatis in Christo,

sed non multos patres. Nam in Christo Ihesu per evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos,

scilicet imitatores mei.

Sicut et ego Christi. imitatores mei estote. Ideo misi ad vos Thimotheum,

qui est filius meus carissimus et fidelis in Domino, qui vos commone-

faciat vias meas quae sunt in Christo Ihesu, sicut ubique in omni

ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt

[illegible]

quidem veniam cito ad vos si dominus voluerit et cognoscam

[illegible]

non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in sermone

[illegible]

est regnum dei sed in virtute. Quid vultis? in virga veniam ad

[illegible]

vos an in caritate et spiritu mansuetudinis? V.

[illegible]

Omnino auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio

[illegible]

qualis nec inter gentes ita ut uxorem patris sui ali-

[illegible]

quis habeat. Et vos inflati estis et non magis luctum habuistis

[illegible]

ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens

[illegible]

corpore presens autem spiritu iam iudicavi ut presens eum qui sic

[illegible]

operatus est in nomine domini nostri ihesu christi congregatis vobis et in

[illegible]

meo spiritu cum virtute domini ihesu tradere huiusmodi sathane in

[illegible]

interitum carnis ut spiritus salvus sit in die domini nostri ihesu christi.

[illegible]

Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam

[illegible]

massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum ut sitis nova

[illegible]

conspersio sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immola-

[illegible]

tus est christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento

Ad signum manducandi et parandi pascha requiruntur novem [illegible]

[illegible]

maliciae et nequitiae, sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi

vobis in epistola ne commisceamini fornicariis. Non utique

fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus

aut ydolis servientibus, alioquin debueratis de hoc mundo

exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si is qui

frater nominatur est fornicator aut avarus aut ydolis serviens aut

maledicus aut ebriosus aut rapax, cum huiusmodi nec cibum

sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare?

Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui

foris sunt Deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis. VI. 6

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum

iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis

quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur

mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis

quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia?

Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia

s. approbando sententiam iudicis de punitione malorum angelorum et de premiacione bonorum quantum ad premium accidentale, licet enim angeli mali et boni sumserunt suum iudicium a primo ... ad malum incitaverunt mali et ad bonum sancti recipient penam et premium

... viles ... indiscretos et viles ad iudicandum quod non debetis facere quia ... fratres recurrere ad infideles

Ad corinthios

Illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non
est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem
suum? Sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles.
Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter
vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis
fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fratribus.
An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt?
Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque
adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fu-
res neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapa-
ces regnum dei possidebunt. Et hec quidem fuistis, sed
abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine
domini nostri Ihesu Christi et in spiritu dei nostri. Omnia mihi licent, sed non omnia
expediunt. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate.
Esca ventri et venter escis; deus autem et hunc et has destruet.
Corpus autem non fornicationi, sed domino, et dominus corpori.

et dominum suscitavit & nos suscitabit per virtutem suam. Nesci-

tis quoniam corpora vestra membra sunt Christi. Tollens ergo membra Christi

faciam membra meretricis. Absit. An nescitis quoniam qui adheret

meretrici unum corpus efficitur. Erunt enim inquit duo in carne

una. Qui autem adheret domino unus spiritus est. Fugite forni-

cationem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Qui

autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra

templum est spiritus sancti qui in vobis est quem habetis a deo & non

estis vestri. Empti enim estis precio magno. Glorificate & portate

De quibus autem scripsistis / deum in corpore vestro. VII.

michi Bonum est homini mulierem non tangere / propter for-

nicationem autem unusquisque uxorem suam habeat / Et una queque

suum virum habeat / Uxori vir debitum reddat. Similiter autem et

uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. Si-

militer autem & vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite

fraudare invicem / nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis

c(ontra) modo res empta transit ad ius emptoris

c(ontra) quod habet est usus matrimonii in quo vir et uxor ad paria iudicantur

orationi. Et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos sathanas
propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam,
non secundum imperium. Volo autem omnes vos esse sicut meipsum,
sed unusquisque proprium habet donum ex deo, alius quidem sic, alius
autem sic. Dico autem non nuptis et viduis: bonum est illis si sic
permaneant sicut et ego. Quod si se non continent, nubant.
Melius est enim nubere quam uri. His autem qui matrimonio iuncti sunt
precipio non ego sed dominus, uxorem a viro non discedere. Quod si dis-
cesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir
uxorem non dimittat. Nam ceteris ego dico, non dominus. Si quis
frater uxorem habet infidelem, et hec consentit habitare cum illo, non
dimittat illam. Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem, et hic con-
sentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim
vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infi-
delis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem
sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat. Non enim

Sicut spirituali stat(ui) / ac propr(ie) cuiusmodi / impar aut ...

unde nos deus. Sed cum sic nisi per ipsum salvum facias

Aut tu scis vir si mulierem salvam facies / nisi unicuique sicut

deus divisit / unumquemque sicut vocavit deus ita ambu-

let. Sic in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est

non adducat praeputium. In praeputio aliquis vocatus est non cir-

cumcidat. Circumcisio nihil est / et praeputium nihil / sed observatio ma-

ndatorum dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est in ea

permaneat. Servus vocatus es non sit tibi curae. Sed si

potes liber fieri magis utere. Qui enim in domino vocatus

est servus libertus est domini. Similiter qui liber vocatus

est servus est Christi / Pretio empti estis. Nolite fieri

servi hominum / unusquisque in quo vocatus est frater / in hoc

maneat apud deum. De virginibus autem praeceptum domini

non habeo / consilium autem do tamquam misericordiam consecutus

a domino ut sim fidelis / Existimo enim hoc bonum esse propter

Ad corinthios

i. ad evitandam ... tam ... vite

instantem necessitatem / quia bonum est homini sic esse. Alligatus es
uxori noli querere solucionem. Solutus es ab uxore noli q
rere uxorem. Si aut acceperis uxorem non peccasti. Et si nup
serit virgo non peccavit. Tribulacionem tamen carnis habebunt hu
iusmodi. Ego aut vos parco / hoc itaque dico vobis fratres / tempus
breve est. Reliquum est / ut et qui habent uxores tamquam non habentes
sint / et qui flent tamquam non flentes / et qui gaudent / non gau
dentes sint / et qui emunt tamquam non possidentes / et qui utunt
hoc mundo tamquam non utantur / preterit enim figura huius mundi /
Volo aut vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est sollici
tus est que domini sunt quomodo placeat deo / Qui aut cum uxore est
sollicitus est que sunt mundi / quomodo placeat uxori et divisus est
Et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore
et spiritu. Que aut nupta est / cogitat que sunt mundi quomodo pla
ceat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico / non ut
laqueum vobis iniciam / sed ad id quod honestum est et quod facultatem

facultatem prebeat sine impedimento dominum obsecrandi. Si

quis autem turpem se videri existimat super virginem suam

quod sit superadulta et ita oportet fieri quod vult faciat

non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus

non habens necessitatem potestatem autem habens sue voluntatis et hoc iudi-

cavit in corde suo servare virginem suam bene facit. Igitur qui

matrimonio iungit virginem suam bene facit et qui non iungit melius

facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit

Quod si dormierit vir eius liberata est cui vult nubat

tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum

De his autem consilium puto autem quod et ego spiritum dei habeam

que idolis immolantur scimus quia omnes scientiam

habemus. Scientia inflat caritas autem edificat. Si quis autem

existimat se scire aliquid nondum cognovit quemadmodum

oporteat eum scire. Si quis autem diligit deum hic cognitus

est ab eo. De escis autem que idolis immolantur scimus quia nihil

Ad corinthios

liva sit ydolum nil est
sed quantum ad formam seu
ymaginem ydoli. videlicet
... esse deum ...

Nam quamvis est nil ydolum et simulacrum ... ad similitudinem rei ... ydolum ... ad nullius rei sit
similitudinem / contra

est ydolum in mundo et quod nullus deus nisi unus. Nam et si sunt

qui dicantur dii sive in celo sive in terra siquidem sunt dii

multi et domini multi / nobis tamen unus est deus pater ex quo omnia

et nos in illo et unus dominus ihesus christus per quem omnia / et nos

per ipsum. Sed non in omnibus est sciencia. Quidam autem cum consciencia usque

nunc ydoli / quasi ydolaticum manducant et consciencia ipsorum cum

sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat deo. Neque

enim si non manducaverimus deficiemus neque si manducaverimus

abundabimus. Videte autem ne forte hec licencia vestra offendiculum

fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scienciam in ydo-

lio recumbentem nonne consciencia eius cum sit infirma edificabitur

ad manducandum ydolatica / et peribit infirmus in tua sciencia

frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes in

fratres et percucientes conscienciam eorum infirmam in christo peccatis.

Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non mandu-

cabo carnem in eternum ne fratrem meum scandalizem

Non sum liber non sum apostolus nonne christum ix. 9

Iesum dominum nostrum vidi / nonne opus meum vos estis

in domino / et si aliis non sum apostolus sed tamen vobis sum nam sig-

naculum apostolatus mei vos estis in domino. Mea defensio

apud eos qui me interrogant hec est. Numquid non habemus

potestatem manducandi et bibendi. Numquid non habemus pota-

tem mulierem sororem circumducendi / sicut et ceteri apostoli

et fratres domini et cephas. aut solus ego et barnabas non

habemus potestatem hoc operandi. Quis militat suis stipen-

diis umquam. Quis plantat vineam et de fructu eius non

edit. Quis pascit gregem et de lacte gregis non man-

ducat. Numquid secundum hominem hec dico. An et lex hec non

dicit. Scriptum est in lege moysi. Non alligabis os

bovi trituranti. Numquid de bobus ~~[illegible]~~ cura est deo.

An propter nos hoc utique dicit. Nam propter nos scripta sunt

quia debet in spe qui arat arare / et qui triturat in spe

sic predicator laboranti in vinea domini

fructus percipere. Si nos vobis spiritualia seminavimus magnum est

si nos carnalia vestra metamus si alii potestatis vestre participes sunt

quare non potius nos. Sed non usi sumus hac potestate sed omnia

sustinemus ne quod offendiculum demus evangelio Christi. Nescitis quoniam

hii qui in sacrario operantur que de sacrario sunt edunt et qui altario

deserviunt cum altario participant. Ita et dominus ordinavit his qui evangelium

annunciant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non scripsi

autem hec ut ita in me fiant. Bonum est enim mihi magis mori

quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero non

est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit. Ve enim mihi

est si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo

Si autem invitus dispensatio mihi credita est. Que est ergo merces

mea ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium

ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex

omnibus omnium me servum feci ut plures lucrifacerem. Et

factus sum iudeis tamquam iudeus ut iudeos lucrarer. His qui

[illegible]

sub lege sunt quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege

ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. His qui sine lege erant

tamquam sine lege essem, cum sine lege dei non essem, sed in lege essem

Christi, ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus

ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.

Omnia autem facio propter evangelium, ut particeps eius efficiar.

Nescitis quod hii qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed

unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem

qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Et illi quidem

ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Ego

igitur sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem

verberans, sed castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne

forte cum aliis praedicaverim ipse reprobus efficiar.

Nolo enim vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes

sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes

in Moyse baptizati sunt in nube et in mari. Et omnes eandem

scilicet figurati Tanquam
Loquendi quasi ymago
Tercenbus tercenbus [illegible]

quod manna dicitur esca spiritualis
quia non virtute nec spiritu dive ponerent datam ... virtute spirituali datam
i. manna que pluebat eis dum erant in deserto postulantibus eis esca dare et istos panes ... dicit spiritualem doctrinam quia miraculose de celo venit ... spiritualiter bibentes id est aquam spiritualem biberunt quia ex spirituali non naturali erat productus quia valde mirabiliter ... i. aquam de petra eductam virtute divina

escam spiritalem manducaverunt. Et omnes eundem potum spiritalem

vel de spiritu quia quotienscumque traxerunt ibi tunc eis ... i. qui spiritualis erat de petra non naturaliter spiritualis ... vel ipsi ... significabant ... i. consequente eos de deserto virtute divina ... eis

lem biberunt. Biberunt autem de spiritali consequente eos petra

... non ... i. quia quidam ipsorum deum offendebant

Petra autem erat Christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo

i. omnes erant passi mortem ... i. quia ... Dicit autem spiritualem quia significabat aquam gratie ... in Christo [illegible]

Nam prostrati sunt in deserto. Haec autem in figura facta sunt nostri/ ut non simus

... a deo ... i. de scribebant ... i. peccatores

concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque ydolatre

i. ydolatriam ... Hec autem in figura facta sunt nostri scilicet gratie et gratiam primam scilicet de baptismo in nova lege collatam ... ad peccata venientibus

efficiamini sicut quidam ex ipsis/ quemadmodum scriptum est: Sedit

... Lude i. ydolatrae quia in veneratione vituli [illegible] in choro

populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. Neque fornicemur

... mulieribus

sicut quidam ex ipsis fornicati sunt/ et ceciderunt una die

... i. [illegible] scilicet deum ...

viginti tria milia/ Neque temptemus Christum sicut quidam eorum

... scilicet deum ... in deserto

temptaverunt et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis

... Hec autem in figura facta sunt et ...

sicut quidam eorum murmuraverunt/ et perierunt ab exterminatore/

... scilicet ... ad significandum ... sicut ... sunt ... filiis eius

Haec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta

... scripta ... ad correptionem nostram

sunt autem ad correptionem nostram in quos fines seculorum devenerunt

... In quos fines etc. Littera hic dicit ut exponi videtur ut hic quos refertur ad homines novi testamenti quia tempus dicitur esse finis mundi quia non succedet alia lex nove legi. Est igitur sensus scripta sunt autem ad correptionem nostram in quos fines seculorum devenerunt id est in nos qui sumus in ultima etate seculi ...

Itaque qui se existimat stare videat ne cadat

... vel aliter ut exponi et hic quos refertur ad tempus veteris testamenti et sensus est scripta sunt ad correptionem nostram scilicet antiquorum ... in quos fines seculorum devenerunt ut ... per diversa tempora ... miserabilem finierunt propter peccata sua. Rec...

Temptatio vos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem

i. qui non ultra quam patimini dat vobis ... et [illegible]

Deus qui non patietur vos temptari supra id quod potestis sed

temptatio vobis etc. i. non ducat vos in consensum et actionem
Nisi humana i. illa temptatio que non potest vitari tolerit absque ... in vita presenti scilicet a peccato veniali ... mortali ... potest resisti ... Dei adiutorio ... quia ... fidelis Deus ... scilicet in promissis implendis/ qui non patietur etc. scilicet ... adiutorium in temptationibus ... si fideles ad ipsum erunt

Nota in scriptura invenitur societas octuplex quarum quatuor sunt bone et alie quatuor sunt male. Prima est trium personarum in divinis scilicet patris et filii et spiritus sancti sed prima Johannis 1a ut societatem habeamus cum deo et societas nostra sit cum patre et spiritu sancto. Hanc porrigit nobis caritas quia nulla societas sine caritate quia porrigat. 2a societas angelorum sanctorum Tobie 5. Credo quod angelus domini bonus comitetur vobiscum. Hec societas porrigit abiectione propter dignitatem nature nostre. 3a societas bona virorum bonorum iustorum ad Gala. 2. Jacobus et Johannes dextras dederunt michi et Barnabe. Hanc societatem nostram porrigit nobis ... 4a bona societas est virorum beatorum. Johannes in Apocalipsi primo: Ego Johannes frater vester et socius in tribulacione.

Hanc societatem porrigit ... passio. Sic quatuor societates malorum. Prima est societas mala aperte malorum 2a ... participes tui infideles socii furum. Hec pacta societati erant Pylatus et Herodes. 3a est ypocritarum Job 30: Frater fui draconum et socius strucionum. 4a est demoniorum. De hac societate hic ... in luce. Ultima societas est dampnatorum que ... alaur [?] societati sine ... vivus [illegible]

faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere. Propter

quod karissimi mihi / fugite ab ydolorum cultura. Ut prudentibus

loquor / vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis

cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis

quem frangimus nonne participatio corporis domini est? Quoniam unus

panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane

et de uno calice participamus. Videte Israel secundum carnem. Nonne

qui edunt hostias participes sunt altaris? Quid ergo dico?

quod ydolis immolatum sit aliquid aut quod ydolum sit aliquid? Sed

que immolant gentes / demoniis et non deo. Nolo autem vos socios

fieri demoniorum. Non potestis calicem domini bibere et

calicem demoniorum. Non potestis mense domini participes esse

et mense demoniorum. An emulamur dominum? Numquid fortiores illo

sumus? Omnia mihi licent / sed non omnia expediunt. Omnia licent

sed non omnia edificant. Nemo quod suum est querat sed quod alterius. Omne quod in macello venit manducate

nichil interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius. Si quis autem dixerit hoc immolatum est

Si quis vocat vos infidelium et vultis ire, omne quod vobis

apponitur manducate nichil interrogantes propter conscientiam.

ut ipsa temptatio vobis proveniat ad augmentum meriti ... / ... ut possitis sustinere ... temptationibus ...

Quoniam sicut unus panis et unum corpus ... sicut unus panis ex multis granis et unum corpus ex multis membris ... sic ecclesia ex multis fidelibus ... consistit

Sic et filii qui edunt sacramentum ... corporis Christi et sanguinis participes sunt ipsius corporis

Societas quarum quatuor sunt bone et alie quatuor male ... angelorum sanctorum Tobie 5 credo quod angelus dei bonus comitetur ... virorum bonorum iustorum ad Gala 2 Jacobus et Johannes dederunt michi ... Apocalipsi Ego Johannes frater vester et ... socius

Participes sunt altaris dei ... [illegible]

tum est ydolis. Nolite manducare propter illum qui indicavit

et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut

quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia. Si ego cum

gratia participo, quid blasphemor pro eo quod gratias ago.

Sive ergo manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis omnia in

gloriam dei facite. Sine offensione estote iudeis et gentibus

et ecclesie dei sicut et ego per omnia omnibus placeo non querens quod

michi utile est sed quod multis ut salvi fiant. XI.

Imitatores mei estote sicut et ego Christi. Laudo autem vos

fratres quod per omnia mei memores estis et sicut tradidi vobis precep-

ta mea tenetis. Volo autem vos scire quod omnis viri caput Christus

est. Caput autem mulieris vir. Caput vero Christi deus. Omnis

vir orans aut prophetans velato capite deturpat caput suum.

Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat

caput suum. Unum enim est ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier

tondeatur. Si vero turpe est tonderi mulieri aut decalvari, velet

Angelos: debet velare. Est secundum quod in scriptura plures tales invenimus quae sacerdotes dicuntur angeli dei. Primo ea propter scientiam divinorum secretorum sacerdotes dicuntur angeli dei. Malachie 2o. Labia sacerdotis custodiunt scientiam. 2a propter annunciationem divinorum mandatorum ... 3a propter imitationem ... Math. xxii. In resurrectione neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli dei in celo. ... propter splendorem glorificationis Act. vi. ... Stephano intuebantur vultum eius ... propter custodiam divine ... Ps. Angelis suis mandavit de te ut custodiant ... propter obedientiam divine voluntatis Ps. Benedicite domino omnes angeli eius ... propter contemplationem ... et ultima quia sacerdotes dicuntur angeli propter assiduitatem divine laudis Ysa. 6. Clamabant alter ad alterum sanctus sanctus sanctus.

Ut quod te licet quod non est venerabile quod ego sum abutar libertate concedenti idolatria quod ... indicet a gentilibus tamquam deus sum ydolatria

scilicet in actibus devotionis, in subditorum sollicitudine et in passionibus tolerandis obediendo

... non ... racione et religiose in suo ...

caput Christi deus. Vir quidem non debet velare caput suum quoniam imago

et gloria est dei. Mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex

muliere est sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter

mulierem sed mulier propter virum. Ideo debet mulier velamen habere super

caput propter angelos. Verumtamen neque vir sine muliere neque

mulier sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro ita et vir

per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos ipsi iudicate decet mu-

lierem non velatam orare deum? Nec ipsa natura docet vos quod

vir quidem si comam nutriat ignominia est illi; mulier vero si

comam nutriat gloria est illi quoniam capilli pro velamine ei dati

sunt. Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudi-

nem non habemus neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans quod

non in melius sed in deterius convenitis. Primum quidem convenientibus

vobis in ecclesiam audio scissuras esse et ex parte credo. Nam oportet

et hereses esse ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Con-

venientibus ergo vobis in unum iam non est dominicam cenam manducare

Nota est sciendum quod cena invenitur duplex scilicet bona et mala et quelibet earum invenitur esse quadruplex. Prima bona cena est corporalis in qua pauperes reficiuntur pane nature Luc. xiiii. Cum facis prandium vel cenam voca pauperes [illegible] et ex contrario habent cenam noluit habere dives in inferno sepultus Luc. 16. Secunda cena est bona spiritualis in qua anime saciantur sive reficiuntur pane gratie. Apocalipsis iii. Ecce sto ad hostium et pulso si quis aperuerit michi cenabo cum ipso. Tertia cena bona est sacramentalis in qua habetur [illegible] in qua fideles pascuntur pane sacramentali scilicet corporis Christi. Quarta cena bona est celestis sive eterna in qua reficiuntur beati in patria pane glorie Apocalipsis xix. Beati qui ad cenam agni vocati sunt. Secunda cena mala quadruplex. Prima est voluptatis in qua homines inebriantur. Judith xii. de Oloferno. Olofernes fecit cenam magnam servis suis et inebriatus est. Secunda est cena crudelitatis in qua iusti opprimuntur. Matth. xiiii. quam fecit Herodes in die natalis. Tertia cena mala vocatur ambitionis in qua superbi collaudantur Matth. xxiii. de istis qui querunt primos accubitus in cenis. Quarta cena mala est superstitionis que alio nomine vocatur erroris in qua demones colluntur. [illegible]

Ad corinthios

[illegible] unusquisque enim suam cenam presumit ad manducandum. Et alius quidem esurit alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum aut ecclesiam dei contempnitis et confunditis eos qui non habent. Quid dicam vobis laudo vos in hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis quoniam dominus Ihesus in qua nocte tradebatur accepit panem et gratias agens fregit et dixit Accipite et manducate hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens hic calix novum testamentum est in meo sanguine hoc facite quotienscumque bibetis in meam commemorationem. Quotienscumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit panem vel biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini. Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit

vere est caro [illegible] dicitur caro et sanguis domini facit eum verum quia bonum male sumptum vertit in malum

Esset horribile si carnem cruentam et sanguinem in propria forma sumeremus et infidelibus esset derisibile et ut meritum fidei augmentetur credentium.

Vera est, vetus testamentum fuit confirmatum per aspersionem sanguinis victime animalis ut habetur Exodi xxiiii. Novum autem testamentum per sanguinem Christi effusum ut dicit apostolus ad Hebr. ix.

232

Sed diligenter considerandum est ne sit in eo voluntas peccandi mortaliter.

Thomas in iiii di. ix. quicumque cum conscientia mortalis peccati manducat corpus Christi mortaliter peccat et sic indigne manducat [illegible] non accedit ad altare [illegible] voluntate peccandi [illegible] per contritionem confessionem et satisfactionem

non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbe-
cilles et dormiunt multi. Quod si nos metipsos diiudicaremus
non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripimur
ut non cum hoc mundo damnemur. Itaque fratres mei, cum convenitis ad
manducandum invicem expectate. Si quis esurit domi man-
ducet, ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero

De spiritualibus autem nolo / xii disponam 12
vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad
simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis
facio quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Iesu. Et
nemo potest dicere dominus Iesus nisi in spiritu sancto. Divisiones vero
gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et divisiones ministrationum sunt,
idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt, idem vero deus qui operatur
omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad
utilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie, alii autem sermo scientie
secundum eundem spiritum, alii fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum

Est sciendum de donis spiritus sancti quod sunt modi quibus quis cognoscere potest an habeat spiritum sanctum vel non. Primo cognoscitur spiritus sanctus per sensum prudentie discretionis, sic cognoscitur nequaquam [illegible] et nos prudentiam ... prudentie discretionis, id est quidquid facimus cum bona discretione faciamus. Secundo quia spiritualis homo omnia iudicat. Secundo promotio bone operationis, id est per bonam operationem qua quis [illegible] ... nos cognoscitis in vobis sit. Est adhuc spiritus in eo ad Galathas v. ... spiritu vivimus spiritu ambulemus. Tertio per vocem locutionis Johannis iii. spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis. Quarto per gemitum interne compunctionis ad Romanos viii. Per medium spiritus postulat, id est postulare facit nos gemitibus inenarrabilibus doloribus peccatorum. [illegible] ... meditationis ... viii. ... meum apparui et ... spiritum, sed per meditationem cogitationum ... sine dolorum [illegible] operationis Job xxx ... Septimo per gustum divine delectationis ad Romanos viii. Octavum est per tactum probationis in dispositione et ... ut quod ... cogitationes ... tactum ... Job xxx ... plenitudinem ... Actuum x. ad hec loquente Petro cecidit spiritus sanctus.

in uno spiritu. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt, ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Iudei sive gentiles, sive servi sive liberi, et omnes in uno spiritu potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes: Quoniam non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris: Quia non sum oculus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Si totum corpus oculus, ubi auditus? Et si totum auditus, ubi odoratus? ... Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum. Numquid omnes apostoli? numquid omnes prophete? numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? numquid omnes gratiam habent curationum?

Quod non sit licet cum membra ad invicem distinguuntur ex illis tamen unum corpus efficitur unitate caritatis.

Nunc autem posuit Deus membra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui: Opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus: Non estis mihi necessarii. Sed multo magis que videntur membra corporis infirmiora esse necessariora sunt. Et que putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorem circumdamus; et que inhonesta sunt nostra

abundatorem honestatem habent. Honesta autem membra nostra nullius egent
Et deus temperauit corpus ei cui deerat abundatorem tribuendo honorem
ut non sit scisma in corpore Et in idipsum pro inuicem sollicita sint
membra / et si quid etc a

Numquid omnes linguis loquuntur numquid omnes interpretantur Emulamini
autem carismata meliora / Et adhuc excellentiorem viam vobis
Si linguis hominum loquar et XIII demonstro 13
angelorum caritatem autem non habeam / factus sum velud es
sonans aut cymbalum tinniens Et si habuero prophetiam et
nouerim misteria omnia et omnem scientiam Et si habuero omnem fidem
ita ut montes transferam caritatem autem non habeam nichil sum Et
si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas Et si
tradidero corpus meum ita ut ardeam / caritatem autem non habeam nichil
mihi prodest Caritas paciens est benigna est Caritas non emulatur
non agit perperam non inflatur non est ambiciosa non querit que sua
sunt non irritatur non cogitat malum non gaudet super in-
iquitate / congaudet autem veritati Omnia suffert omnia credit omnia
sperat omnia sustinet Caritas numquam excidit Siue prophetie
euacuabuntur / siue lingue cessabunt siue scientia destruetur Ex parte

enim cognoscimus et ex parte prophetamus Cum autem venerit quod perfectum est

abundanciorem honestatem habent / honesta autem membra nullius eget Et deus temperauit corpus
ei cui deerat habundanciorem tribuendo honorem ut non sit scisma in corpore sed idipsum pro inuicem sollicita sint
membra et si patitur unum membrum compatiuntur omnia membra siue gloriatur unum membrum congaudent
omnia membra Vos autem estis corpus christi et membra de membro Et posuit

Evacuavi que erant parvuli. Est sciendum quod quibusdam modis evacuare debeo ea que sunt parvuli et sunt octo que a nobis sunt evacuanda. Prima proprietas parvulorum est quod non discernunt inter bonum et malum sicut nec inter bonum morem devotos secundum illud parvuli quibus dico boni ac mali ignorant distantiam et differentiam non sit inter malum a bono. Secunda proprietas parvulorum quod credunt de facili filii et precepta assumunt sicut ... et nos debemus evacuare illa que sunt facilitatis et levitatis. Credentes non credendo ad ... non efficiamur sicut parvuli fluctuantes omni vento et. Tertia proprietas est parvulorum quod inutilia utilibus preponunt sicut et in ecclesia Dei qui utilia dimittunt et curiosa intendunt. Quarta proprietas parvulorum sive ... parvuli diligunt infantiam. Quinta proprietas parvulorum est quod assidue ludo intendunt ita peccatores sunt multi in ecclesia Dei. Job xxi: parvuli eorum exultant ludo vel in ludo. Sexta proprietas est parvulorum quod libenter dormiunt quia dormiendo crescunt et nutriuntur; ita peccatores sunt multi qui dormiunt in tenebris et inter ... annos v. et nimis ... Septima proprietas parvulorum est quod erga comparatores suos invidiam gerunt vel portant secundum illud Job v: parvulos occidit invidia vel iracundia quam amicam suam. Septima proprietas parvulorum est quod sicut ... non utuntur cibis grossis vel duris vel solidis sed ... tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi. Octava proprietas parvulorum est quod libenter comedere volunt vel ... comedunt ... Trenorum iiii: parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis.

Vide de speculo supra b tha in secunda secunde q. clxxx de vita contemplativa art. iii in solutione arti. iii est ... vide causam et effectum in quo eius similitudo velutet

Ad corinthios

evacuavi que erant parvuli. Cum essem parvulus loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus; quando autem factus sum vir evacuavi que erant parvuli. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides spes caritas tria hec; maior autem horum est caritas. xiiii.

1 P Sectamini caritatem, emulamini spiritualia, magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed Deo; nemo enim audit, spiritus autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semetipsum edificat; qui autem prophetat ecclesiam Dei edificat. Volo autem omnes vos loqui linguis, magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens quid vobis prodero nisi vobis

loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina

Tamen que sine anima sunt vocem dantia sive tibia sive cithara

nisi distinctionem sonituum dederit quomodo scietur id quod canitur

aut quod citharizatur Etenim si incertam vocem det tuba quis

parabit se ad bellum Ita et vos per linguam nisi manifestum

sermonem dederitis quomodo scietur id quod dicitur Eritis enim in aera

loquentes Tam multa ut puta genera linguarum sunt in hoc

mundo et nihil sine voce est Si ergo nesciero virtutem vocis ero ei cui

loquor barbarus Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum ad

edificationem ecclesie querite ut abundetis Et ideo qui loquitur

lingua oret ut interpretetur Nam si orem lingua spiritus

meus orat mens autem mea sine fructu est Quid ergo est

orabo spiritu orabo et mente psallam spiritu psallam et mente

Ceterum si benedixeris spiritu quis supplet locum ydiote

quomodo dicet amen super tuam benedictionem quoniam quid dicas

nescit Nam tu quidem bene gratias agis sed alter non edificatur.

Et hic qui loquitur mihi barbarus

Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo
quinque verba sensu meo loqui ut et alios instruam quam decem millia
verborum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus, sed mali-
cia parvuli estote, sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est
quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic
et nec sic exaudient me dicit dominus. Itaque lingue in signum
sunt non fidelibus sed infidelibus, prophetie autem non infidelibus
sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes lin-
guis loquantur, intrent autem ydiote aut infideles, nonne dicent
quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infide-
lis vel ydiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus, occulta — i. mala in corde suo latencia
cordis eius manifesta fiunt, et ita cadens in faciem adorabit — que sunt ad ipsum vobis
deum pronuncians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? — i. gratiam predicandi ad informacionem morum
Cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apo-
kalipsim habet, linguam habet, interpretationem habet, omnia ad edificationem — quia quilibet de parte gratia sibi data ad edificacionem seu informacionem ecclesie
fiant. Sive lingua quis loquitur secundum duos aut ut multum — i. ad plus

Nota vii modis quibus oracio vocalis est multum utilis. Primo valet ad peccatorum satisfactionem. Ecclesiastici [illegible]
diligunt deum orabunt [illegible] et abscondunt se ab aliis et in oracione dicitur [illegible]. Secundo oracio
vocalis multum valet ad defunctorum absolucionem, et Machabeorum xii: sancta et salubris est cogitacio
pro defunctis exorare. Tercio oracio vocalis valet ad proximorum edificacionem. Iob xix. Dixit dominus [illegible] me
non loquar. Ista [illegible] qui audiunt me [illegible] ad demonum expulsionem. Marci ix: hoc
genus demoniorum non eicitur nisi oracione et ieiunio. Quinto valet ad devocionis excitacionem. Luce
ix: facta est dum oraret species vultus eius altera. Sexto oracio vocalis valet ad verum [illegible] ad
[illegible] mihi [illegible] [illegible] actione. Septimo et ultimo [illegible] cum
[illegible] dei. Septimo et ultimo oracio vocalis valet ad laudem dei excitandam et ad [illegible]
[illegible] dei faciendam. Ecclesiastici xxxix: Ipse tanquam ymbres emittet eloquia sapiencie in oracione

tres et per partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit inter-
pres, taceat in ecclesia; sibi autem loquatur et Deo. Prophete duo aut tres
dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti,
prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut omnes
discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis
subiecti sunt. Non enim est dissensionis Deus sed pacis, sicut in omnibus
ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesia taceant. Non enim permitti-
tur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem
volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri
in ecclesia loqui. An a vobis verbum Dei processit? aut in vos solos
pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat
que scribo vobis, quia Domini sunt mandata. Si quis autem ignorat,
ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare, et loqui linguis
nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis. XV. 17

Notum autem vobis facio fratres evangelium quod predicavi vo-
bis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini

qua ratione predicaverim vobis si tenetis nisi frustra
credidistis / Tradidi enim vobis in primis / quod et accepi / quoniam xpus
mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas / et quia sepultus est /
et quia resurrexit tertia die / secundum scripturas / et quia visus est
cephe / et post hoc undecim / deinde visus est plus quam quingentis fratribus /
simul ex quibus multi manent usque adhuc quidam autem dor-
mierunt / deinde visus est iacobo / deinde apostolis omnibus / novis-
sime autem omnium tamquam abortivo visus est et michi / ego enim sum mini-
mus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus / quoniam per-
secutus sum ecclesiam dei / Gratia autem dei sum id quod sum / et gratia eius
in me vacua non fuit / sed habundancius illis omnibus laboravi
non autem ego sed gratia dei mecum / sive enim ego sive illi / sic predi-
camus et sic credidistis / Si autem xpus predicatur / quod resurrexit /
a mortuis / quomodo quidam dicunt in vobis / quoniam resurrectio
mortuorum non est / Si autem resurrectio mortuorum non est neque
xpus resurrexit / Si autem xpus non resurrexit / inanis

i. inutilis et vana et sine

et praedicatio nostra inanis est et fides vestra. Invenimur autem et

falsi testes dei quia testimonium diximus adversus deum quod susci-

taverit Christum quem non suscitavit si mortui non resurgunt. Nam

neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit vana est fides vestra

adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in Christo perierunt.

Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus miserabiliores sumus

omnibus hominibus. Nunc autem Christus surrexit a mortuis primitiae dor-

mientium. Quoniam quidem per hominem mors et per hominem resurrectio mor-

tuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur ita et in Christo omnes vivifica-

buntur. Unusquisque autem in suo ordine primitiae Christus. Deinde hii

qui sunt Christi qui in adventu eius crediderunt. Deinde finis cum tra-

diderit regnum deo et patri. Cum evacuaverit omnem principatum

et potestatem et virtutem. Oportet autem illum regnare donec ponat omnes

inimicos sub pedibus eius. Novissima autem inimica destruetur

mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat omnia

subiecta sunt ei sine dubio praeter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta

i. cos vel eorum sollicitudinem sub iecit

fuerit illi oia / tc ipe filius subiectus erit illi qui sibi subiecit oia

ut sit deus oia in omnibus. Alioquin quid facient qui baptizantur

pro mortuis si omnino mortui non resurgunt ut quid et bapti

zantur pro illis. ut quid et nos periclitamur omni hora. Cottidie

morior per gloriam vestram fratres quam habeo in christo ihesu domino nostro. Si secundum hominem

ad bestias pugnavi ephesi / quid mihi prodest si mortui non re

surgunt. manducemus et bibamus cras enim moriemur. Nolite seduci

Corrumpunt mores bonos colloquia mala. Evigilate iusti

et nolite peccare. ignorantiam enim dei quidam habent / ad re

verentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis quomodo resurgunt mor

tui quali autem corpore venient. Insipiens tu quod seminas

non vivificatur nisi prius moriatur. Et quod seminas non corpus

quod futurum est seminas / sed nudum granum ut puta tritici aut alicuius

ceterorum / deus autem dat illi corpus sicut vult et unicuique

seminum proprium corpus / Non omnis caro eadem caro / sed alia quidem hominum

Alia pecorum alia caro volucrum alia autem piscium. Et corpora

Est sciendum quod in sacra scriptura inveniuntur xiij apparitiones. Primo marie magdalene Joh. xx. 2o invenitur apparuisse aliis mulieribus post mariam magdalenam Mt. xxviii. 3o Simoni petro post hec Luce ult. surrexit dominus et apparuit petro. 4o discipulis duobus euntibus in emaus Luc. ultimo quod cognoverunt eum in fractione panis. 5o ab aliis discipulis xx ubi thomas non erat. 6o apparuit discipulis xx cum erat thomas Joh. xx. dominus meus et deus meus. primo quod apparuit petro piscanti et aliis qui secum erant ad mare tyberiadis Joh. xxi. Octavo apparuit omnibus in monte galilee Mt. ult. Nono in cenaculo quando manducabant Mc. xvi. in die ascensionis marc ultimo. Xo apparuit in monte oliveti [illegible]

Primo xio apparuit iacobo alphei. xiio quando apparuit plusquam quingentis fratribus. xiiio post ascensionem receptis ab ariomathia et de isto non est scriptura sed ewangelium nichodemi [illegible]

celestia et corpora terrestria sed alia quidem celestium gloria alia autem

terrestrium. Alia claritas solis alia claritas lune et alia claritas

stellarum. Stella enim a stella differt in claritate. Sic et resurrectio

mortuorum. Seminatur in corruptione surget in incorruptione.

Seminatur in ignobilitate surget in gloria. Seminatur in infirmitate

surget in virtute. Seminatur corpus animale surget corpus spiritale.

Si est corpus animale est et spiritale sicut scriptum est factus est primus

homo adam in animam viventem novissimus adam in spiritum vivificantem.

Sed non prius quod spiritale est sed quod animale deinde quod

spiritale. Primus homo de terra terrenus secundus homo de celo celestis.

Qualis terrenus tales et terreni et qualis celestis tales et celestes.

Igitur sicut portavimus imaginem terreni portemus et imaginem

celestis. Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei

possidere non possunt neque corruptio incorruptelam possidebit.

Ecce misterium vobis dico omnes quidem resurgemus sed non omnes

immutabimur In momento in ictu oculi in novissima tuba.

Canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti et nos
immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem
et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem corruptibile hoc
induerit incorruptionem et mortale hoc induerit immortalitatem
tunc fiet sermo qui scriptus est absorpta est mors in victoria. Ubi est mors vic- ... passionem ... qui mortem nostram destruxit moriendo et vitam resurgendo reparavit
toria tua? ubi est mors stimulus tuus? Stimulus
autem mortis peccatum est, virtus vero peccati lex. Deo autem gratias
qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Jhesum Christum. Itaque fratres mei
dilecti stabiles estote et immobiles habundantes in opere domini
semper scientes quod labor vester non est inanis in domino. xvi.
16 De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordinavi ecclesiis
Galatie ita et vos facite per unam sabbati unusquisque
vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placu-
erit ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens
fuero quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram
in Jerusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego eam mecum ibunt. Ve-
niam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero nam Macedoniam

permanebo apud vos, forsitan manebo, vel etiam hiemabo,
ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in
transitu videre, spero enim me aliquantulum temporis manere apud
vos si dominus permiserit. Manebo autem ephesi usque ad penthe-
costen. Hostium enim mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii
multi. Si autem venerit thimotheus, videte ut sine timore sit
apud vos, opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum
spernat. Deducite autem illum in pace, ut veniat ad me. Ex-
pecto enim illum cum fratribus. De apollo autem fratre notum vobis
facio, quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus,
et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet
autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate et state in fide, viriliter
agite et confortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem
vos fratres, nostis domum stephanae et achaici et fortunati,
quoniam sunt primitiae achaiae, et in ministerium sanctorum ordinaverunt
se ipsos, ut et vos subditi sitis eiusmodi et omni cooperanti

et laboranti. Gaudeo autem in presentia Stephane et For-
tunati et Achaici quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt.
Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi
sunt. Salutant vos ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum A-
quila et Priscilla cum domestica sua ecclesia apud quos et hospitor.
Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo
sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis non amat dominum
nostrum Ihesum Christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Ihesu
Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in Christo Ihesu. Amen.

Maratana i. maran atha chaldaice et maran interpretatur quasi dominus meus et atha quasi venit; unde totum dicitur quod dominus noster venit ad iudicium. Et dicitur hoc verbum quod apostolus posuit dictorum hanc propter iudeos obstinatos.

Post actam corinthiorum penitentiam consolatoriam
scribit eis apostolus epistolam a Troade per Titum
et collaudans eos ad meliora hortatur contristatos quidem
eos sed emendatos ostendens.

Epistola secunda ad corinthios

Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et Thimotheus
frater ecclesie dei que est Corinthi cum sanctis omnibus qui sunt in universa
Achaya. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo.
Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi pater misericordiarum et totius
consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra ut possimus

Est secundum quod in sacra scriptura invenimus quod deus qui consolatur nos in tribulationibus nostris ... est exempla antiquorum patrum qui illa reducunt ad memoriam quomodo consolatus fuit Abraham et alii patres antiqui et dicta sanctorum ad eorum ... tanta miseriorum dominica scriptura ... ut consolatio scripturarum spem habeamus ... quod homo sperat de ... quo tunc consolatur ... memor esto domine verbi tui servo tuo in quo mihi spem dedisti ... pensata utilitas tribulationis quod homo pensat quam tribulationum ... multitudinem dolorum meorum consolationes tue letificaverunt ... est praegustatio celestis dulcedinis ... est consideratio divine pietatis quod homo considerat divine pietate ...

Consolationes domine ... virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt ... consolationis ... Judith ... consolationem ... dulcedo ... consolatur ... captivus ... consolati ...

et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem
qua exhortamur et ipsi a deo / quoniam sicut abundant passiones christi
in nobis / ita per christum abundat consolatio nostra / Sive autem tribulamur
pro vestra exhortatione et salute / sive consolamur pro vestra conso-
latione que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos
patimur et spes nostra firma est pro vobis / scientes quoniam sicut
socii passionum estis / sic eritis et consolationis / Non enim
volumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta
est in asia quoniam supra modum gravati sumus / supra virtutem ita
ut tederet nos etiam vivere / sed ipsi in nobismetipsis respon-
sum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis / sed
in deo qui suscitavit mortuos / qui de tantis periculis
eripuit nos et eruit in quem speramus / quoniam et adhuc eri-
piet adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis / ut gratia
nostra donationis / per multos gratie agantur / ut ex multarum
personis faciei eius quod in nobis est donationis / per multos gratie

2a ad corinthios

agamus pro nobis / Nam gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre quia
in simplicitate et sinceritate dei / et non in sapientia carnali / sed in gratia
dei conversati sumus in hoc mundo habundantius autem ad vos / Non enim
alia scribimus vobis quam que legistis et cognovistis / Spero autem
quod usque in finem cognoscetis sicut et cognovistis nos ex parte / quia gloria
vestra nos sumus sicut et vos nostra in die domini nostri ihesu xristi / Et hac
confidencia volui prius venire ad vos ut secundam gratiam haberetis
et per vos transire in macedoniam et iterum a macedonia venire ad
vos et a vobis deduci in iudeam / Cum ergo hoc voluissem numquid
levitate usus sum / Aut que cogito secundum carnem cogito
ut sit apud me est et non / Fidelis autem deus quia sermo noster qui
fuit apud vos / non est in illo est et non sed est in illo est / Dei enim
filius ihesus xristus qui in vobis per nos predicatus est per me et
silvanum et tymotheum / Non fuit in illo est et non sed in illo
fuit / Quotquot enim promissiones dei sunt in illo est / Ideo et
per ipsum dicimus amen deo ad gloriam nostram / Qui autem confirmat

vos nobiscum in Christo et qui unxit nos deus et qui signavit nos
et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem
testem deum invoco in animam meam quod parcens vobis non veni
ultra Corinthum non quia dominamur fidei vestre sed adiutores sumus
gaudii vestri nam fide statis.
Statui autem hoc ipse apud me ne iterum in tristicia venirem ad
vos. Si enim ego contristo vos et quis est qui me letifi-
cet nisi qui contristatur ex me. Et hoc ipsum scripsi vobis ut
non cum venero tristiciam super tristiciam habeam de quibus oportuerat me
gaudere confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium
vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis
scripsi vobis per multas lacrimas non ut contristemini sed ut
sciatis quam caritatem habeam habundancius in vobis. Si quis
autem me contristavit non me contristavit sed ex parte ut non one-
rem omnes vos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgacio
hec que fit a pluribus ita ut econtrario magis donetis

et consolemini ne forte habundantiori tristicia absorbeatur
scilicet ut talis absorbeatur

qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illum
scilicet vobis

caritatem. Ideo enim et scripsi ut cognoscam experimentum

vestrum an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid do-
scilicet ut donavi — *scilicet sponte et non temerarie*

nastis et ego. Nam et ego quod donavi si quid donavi propter

vos in persona Christi ut non circumveniamur a sathana. Non enim

ignoramus cogitaciones eius. Cum venissem autem Troadem propter

ewangelium Christi et hostium michi apertum esset in domino non habui requiem

spiritui meo eo quod non invenerim Titum fratrem meum sed valefa-

ciens eis profectus sum in Macedoniam. Deo autem gracias qui semper

triumphat nos in Christo Ihesu et odorem noticie sue manifestat

per nos in omni loco quia Christi bonus odor sumus deo in hiis qui

salvi fiunt et in hiis qui pereunt. Aliis quidem odor mortis

in mortem, aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec quis
scilicet vos apostoli

tam ydoneus. Non enim sumus sicut plurimi adulterantes

verbum dei sed ex sinceritate sed sicut ex deo coram deo in Christo loquimur.

Nota [illegible] que faciunt bonum odorem Christo domino. Primum est humilitas [illegible] facit bonum odorem [illegible] aromata facit bonum odorem [illegible] humilitas [illegible] bonum odorem facit castitas [illegible] esse bonus odor [illegible] quasi mirra [illegible] facit bonum odorem devota devocio [illegible] fructificavi [illegible] bonum odorem facit sancta [illegible] et [illegible] pietas [illegible] est quod facit bonum odorem devota et [illegible] facit bonum odorem [illegible] aroma facit bonum odorem [illegible] facit et [illegible] est predicacio caritativa et informacio [illegible] odor bonus Christi sumus et [illegible] odor [illegible] Septimum est quod facit odorem bonum sancta et [illegible] qui vult esse bonus odor Christi debet esse [illegible] in sua [illegible] odor filii mei [illegible]

Incipimus iterum nos metipsos commendare aut numquid egemus
sicut quidam commendaticiis epistolis ad vos aut ex vobis
epistola nostra vos estis scripta in cordibus nostris que scitur et legitur
ab omnibus hominibus manifestati quia epistola estis Christi ministrata a nobis
et scripta non atramento sed spiritu dei vivi non in tabulis lapi-
deis sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus
per Christum ad deum non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis
quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Qui et idoneos
nos fecit ministros novi testamenti non littera sed spiritu. Littera enim
occidit spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris de-
formata in lapidibus fuit in gloria ita ut non possent intendere
filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus eius que eva-
cuatur quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria. Nam si
ministratio dampnationis in gloria est multo magis abundat ministerium
iustitie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter
excellentem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est multo magis

permanet in gloria est. Habentes igitur talem spem/ multa fiducia utimur et

non sicut moyses ponebat velamen super faciem suam ut non intenderent

filii israel in faciem eius quod evacuatur/ Sed obtusi sunt sensus eorum usque

in hodiernum enim diem idipsum velamen in lectione veteris testamenti

manet non revelatum/ quod in christo evacuatur/ Sed usque in hodiernum

diem cum legitur moyses velamen positum est super cor eorum.

Cum autem conversus fuerit ad dominum auferetur velamen/ Dominus autem spiritus est. Ubi

autem spiritus domini ibi libertas/ Nos vero omnes revelata facie gloriam

domini speculantes in eandem ymaginem transformamur a claritate

in claritatem tamquam a domini spiritu.

IIII

Ideo habentes administrationem hanc iuxta quod misericordiam consecuti sumus/ non deficimus/ Sed abdicamus

occulta dedecoris non ambulantes in astutia neque adul-

terantes verbum dei/ sed in manifestatione veritatis commendantes nos-

metipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. Quod si etiam

opertum est evangelium nostrum/ in his qui pereunt est opertum/ in quibus deus huius seculi ex-

cecavit mentes infidelium/ ut non fulgeat illuminatio evangelii

glie xpi que e ymago dei / Non enim nos metipsos pdicam

sed ihm xpm dnm nrm / nos aut suos vros p ihm qm

deus qui dixit de tenebris lucem splendescere illuxit i cordibus

nris ad illuminacom sciencie claritat dei i facie xpi ihu Hem9

aut thesaurum istud i vasis fictilibus ut sublimitas sit virtut

dei / et no ex nobis / in omnibus tribulacom patim sed no angus

tiam aporiam / sed no destituim / psecucom patim / sed no de

relinquimur humiliam sed no confundim / deicim sed no perim sem

mortificacom ihu i corpe nro circumferentes ut et vita ihu i cor

poribus nris manifestet / sem enim nos qui vivim i mortem

tradim ppt ihm / ut et vita ihu manifestet i carne nra mor

tali / Ergo mors i nob opat / vita aut i vob / habentes

aut eundem spm fidei sic scptum e / Credidi ppt qd locu

tus sum / et nos credim ppt qd et loquim / scientes qm qui susci

tavit ihm et nos cu ihu suscitabit / et constituet vobiscum nos

Omnia enim ppt vos ut gra habundans / p multos i graciarum actione

aporiamur

abundet in gloriam dei. propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est
noster homo corrumpatur. tamen is qui intus est renouatur de die in diem.
Id enim quod in presenti est momentaneum et leue tribulacionis nostre. supra
modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis. non
contemplantibus nobis que uidentur. sed que non uidentur. Que enim
uidentur temporalia sunt. que autem non uidentur eterna sunt. ·P·

SCimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitacionis dis-
soluatur. quod edificacionem ex deo habemus. domum non manufactam
eternam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus habitacionem nostram que de
celo est superindui cupientes. si tamen uestiti non nudi inueniamur.
Nam et qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati. eo quod
nolumus expoliari. sed superuestiri. ut absorbeatur quod mortale est
a uita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum deus. qui dedit
nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper et scientes quoniam
dum sumus in corpore. peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus
et non per speciem. Audemus autem et bonam uoluntatem habemus magis

peregrinari a corpore et presentes esse ad Deum. Et ideo contendimus sive
absentes sive presentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet
ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout
gessit sive bonum sive malum. Scientes ergo timorem Domini hominibus
suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem et in conscientiis vestris
manifestos nos esse. Non iterum commendamus nos vobis, sed occasionem
damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in
facie gloriantur et non in corde. Sive enim mente excedimus Deo,
sive sobrii sumus vobis. Caritas enim Christi urget nos, estimantes hoc,
quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et pro
omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed
ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc
neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem
Christum, sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova cre-
atura, vetera transierunt, ecce facta sunt nova. Omnia autem ex
Deo, qui reconciliavit nos sibi per Christum, et dedit nobis ministerium

reconciliationis. quoniam quidem deus erat in christo mundum reconcili-
ans sibi non reputans illis delicta ipsorum et posuit in nobis
verbum reconciliationis. Pro christo ergo legatione fungimur tamquam deo
exhortante per nos. Obsecramus pro christo reconciliamini deo. Eum
qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit ut nos

6 Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim
Tempore accepto exaudivi te et in die salutis adiuvi te. Ecce
nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes
ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus
exhibeamus nos sicut dei ministros in multa patientia in tribu-
lationibus in necessitatibus in angustiis in plagis in carceribus in sedi-
tionibus in laboribus in vigiliis in ieiuniis in castitate in scien-
tia in longanimitate in suavitate in spiritu sancto in caritate non ficta in
verbo veritatis in virtute dei per arma iustitiae a dextris et sinistris
per gloriam et ignobilitatem per infamiam et bonam famam
ut seductores et veraces sicut qui ignoti et cogniti quasi

morientes et ecce vivimus ut castigati et non mortificati /
quasi tristes / semper autem gaudentes sicut egentes / multos autem locu-
pletantes tamquam nihil habentes / et omnia possidentes. Os nostrum pa-
tet ad vos o corinthii cor nostrum dilatatum est / non angustiamini in
nobis angustiamini autem in visceribus vestris. Eandem autem habentes
remunerationem / tamquam filiis dico dilatamini et vos / nolite iugum
ducere cum infidelibus. Quae enim participatio iustitiae cum iniquitate
Aut quae societas luci ad tenebras / Quae autem conventio christi ad belial
aut quae pars fideli cum infidele. Qui autem consensus templo dei
cum idolis / vos enim estis templum dei vivi sicut dicit deus quoniam in-
habitabo in illis et inambulabo / et ero illorum deus et ipsi erunt
mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separamini
dicit dominus / et immundum ne tetigeritis / et ego recipiam vos et
ero vobis in patrem et vos eritis mihi in filios et filias dicit dominus omnipotens.

Has igitur promissiones habentes karissimi mundemus
nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sancti-
ficationem in timore dei. Capite nos. Neminem lesimus ne-
minem corrupimus / neminem circumvenimus. Non ad condempnationem

Nota

vram dico. predixi enim quod in cordibus nostris estis ad commorien-
dum et ad convivendum. Multa michi fiducia est apud vos multa
michi gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione superhabundo gau-
dio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus macedoniam nullam
requiem habuit caro nostra sed omnem tribulationem passi sumus. Foris
pugne intus timores. Sed qui consolatur humiles consola-
tus est nos deus in adventu titi. Non solum autem in adve-
ntu eius sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis referens
nobis vestrum desiderium vestrum fletum vestram emulationem pro me ita
ut magis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola non me pe-
nitet. Et si peniteret videns quod epistola illa et si ad horam vos
contristavit nunc gaudeo non quia contristati estis sed quia contristati estis
ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum
patiamini ex nobis. Que enim secundum deum tristitia est penitentiam in salu-
tem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur. Ecce
enim hoc ipsum secundum deum contristari vos quantam in vobis operatur sollicitudinem.

[illegible]

sed defensionem / sed indignationem / sed timorem / sed desiderium / sed

emulacionem / sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos inconta-

minatos esse negocio. Igitur et si scripsi vobis non propter eum qui

fecit iniuriam nec propter eum qui passus est / sed ad manifestandam solli-

citudinem nostram quam pro vobis habemus coram deo. Ideo consolati

sumus. In consolacione autem nostra / habundancius magis gavisi

sumus / super gaudium Titi / quia refectus est spiritus eius ab omnibus vo-

bis. Et si quid apud illum / de vobis gloriatus sum non sum confusus

sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus / ita et gloriacio nostra /

que fuit ad Titum veritas facta est / et viscera eius habundancius in vo-

bis sunt / reminiscentis omnium vestrum obedienciam quomodo cum timore

et tremore excepistis illum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis. VIII

Notam autem facimus vobis fratres graciam dei que data est

in ecclesiis Macedonie quod in multo experimento tribulacionis

habundancia ipsorum gaudii fuit / et altissima paupertas eorum ha-

bundavit in divicias simplicitatis ipsorum quia secundum virtutem testimonium

[illegible]

illis regionis et super virtutem voluntarii fuerunt / cum multa exhortatione
obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et
non sicut speravimus / sed semetipsos dederunt primum domino / deinde
nobis per voluntatem dei. ita ut rogaremus Titum / ut quemadmodum
cepit / ita et perficiat in vobis gratiam istam / Sed sicut in omnibus abundatis
fide et sermone et scientia et omni sollicitudine / insuper et caritate vestra
in nos / ut et in hac gratia abundetis / Non quasi imperans dico / sed per
aliorum sollicitudinem etiam vestre caritatis ingenium bonum comprobans
ca. 8 Scitis enim gratiam domini nostri Ihesu Christi / quoniam propter vos egenus factus est
cum esset dives / ut illius inopia vos divites essetis / Et consilium
in hoc do. Hoc enim vobis utile est / qui non solum facere / sed et velle
cepistis ab anno priore / Nunc vero et facto perficite / ut quemadmodum
promptus est animus voluntatis / ita sit et perficiendi ex eo quod habetis /
Si enim voluntas prompta est secundum id quod habet accepta est non
secundum id quod non habet / Non enim ut aliis sit remissio vobis autem
tribulatio / sed ex equalitate. In presenti tempore vestra abundantia inopiam illorum

supplēat. ut et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum (ut

fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum non abundavit / et

qui modicum non minoravit. Gratias autem ago qui dedit hanc sollicitudinem

pro vobis in corde Titi. quoniam exhortationem quidem suscepit / sed cum

sollicitior esset sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam

cum illo fratrem cuius laus est in ewangelio per omnes ecclesias / non solum

autem sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc

gratiam que ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem

nostram / devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac pleni-

tudine que ministratur a nobis. Providemus enim bona non tantum coram

deo / sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum

quem probavimus in multis sepe sollicitum esse. nunc autem multo

sollicitiorem confidentia multa in vos. sive pro Tito qui est socius meus

et in vos adiutor. sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloria Christi.

Ostensionem ergo que est caritatis vestre / et nostre pro vobis glorie in illos os-

tendite in faciem ecclesiarum. Nam de ministerio quod fit in sanctos.

Nota est sciendum quod elemosina bona voluntas in bona opera. Item homines dantes elemosinam. Primo elemosina operatur in homine [illegible] elemosina in justificacionem operibus. Thobie xii. Ipsa est que purgat peccata. 2o operatur etiam [illegible] dante elemosinam contra ardorem temptacionum. Ecclesiastici iii. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina extinguit peccatum. 3o operatur ut eo defensor a morte eterna et defendit ipsum ab eterna. Thobie xii. Elemosina a morte [illegible] liberat. Ideo dans elemosinam acquirit [illegible] eternam vitam. Thobie xii. Ipsa est que facit invenire vitam eternam. [illegible] operatur quod reddit deo acceptabilem. Thobie [illegible] fiducia erit coram summo deo dans elemosinam. 6to operatur quod facit gratiam hominibus. Ecclesiastici xvii. Elemosina quasi sacculus [illegible] gratiam [illegible] quasi pupillam conservat [illegible] operatur quod facit [illegible] angelorum [illegible] Ideo elemosina [illegible] in oblivionem [illegible] vestitur [illegible]

Ex habundanti est michi scribere vobis
9 Scio enim promptum animum vestrum pro quo de vobis glorior
apud macedones quia et achaia parata ab anno preterito
et vestra emulatio provocavit plurimos. Misi autem fratres ut
ne quod gloriam de vobis evacuetur in hac parte ut quemadmodum dixi
parati sitis ne cum venerint mecum macedones et invenerint vos
imparatos ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare
fratres ut preveniant ad vos et preparent repromissam benedictionem hanc
paratam esse sic quasi benedictionem non quasi avariciam. Hoc autem dico qui
parce seminat parce et metet. Et qui seminat in benedictionibus de bene
dictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo
non ex tristicia aut ex necessitate hilarem enim datorem diligit deus
Potens est autem deus omnem gratiam habundare facere in vobis ut in omnibus
semper omnem sufficientiam habentes habundetis in omne opus bonum sicut
scriptum est dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum
seculi. Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum

prestabit & multiplicabit semen vestrum & augebit incrementa frugum
iustitie vestre / ut in omnibus locupletati habundetis in omnem simplicitatem
que operatur per nos gratiarum actionem deo / quoniam ministerium huius officii non
solum supplet ea que desunt sanctis / sed etiam habundat per multas gratiarum
actiones in domino per probationem ministerii huius. glorificantes deum in
obedientia confessionis vestre in evangelio christi & simplicitate communicationis
in illos & in omnes. & ipsorum obsecratione pro vobis desiderantium vos
propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili
dono eius. Ipse autem ego paulus obsecro vos per mansuetudinem & mo
destiam christi qui in facie quidem humilis sum inter vos / absens autem confido in vobis
Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam qua
existimor audere in quosdam / qui arbitrantur nos tamquam
secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem
militamus. Nam arma militie nostre non carnalia sunt sed potentia
deo ad destructionem munitionum / consilia destruentes & omnem alti
tudinem extollentem se adversus scientiam dei & in captivitatem redigentes

omne intellectum in obsequium christi / et in promptu habentes ulcisci omnem
inobedientiam / cum impleta fuerit vestra obediencia / Que secundum
faciem sunt videte. Si quis confidit sibi christi se esse / hoc cogitet iterum
apud se / quia sicut ipse christi est ita et nos. Nam et si amplius aliquid
gloriatus fuero de potestate nostra quam nobis dominus dedit in edificationem
et non in destructionem vestram / non erubescam. Ut autem non existimer
tamquam terrere vos quasi per epistolas quoniam quidem epistole inquiunt graves sunt
et fortes / presencia autem corporis infirma et sermo contemptibilis / Hoc cogitet
qui eiusmodi est / quia quales sumus verbo / per epistolas absentes tales et
presentes in facto / Non enim audemus inserere / aut comparare nos quibusdam
qui seipsos commendant / sed ipsi in nosmetipsis nos metientes
et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem non in immensum
gloriabimur sed secundum mensuram regule / qua mensus est nobis deus mensu-
ram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes
usque ad vos superextendimus nos usque ad vos enim pervenimus
in evangelio christi non in immensum gloriantes in alienis laboribus

spem autem crescentis fidei vestrae in vobis magnificari secundum re-
gulam nostram in abundantiam etiam in illa quae ultra vos sunt evangelizare
non in aliena regula in his quae praeparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur in domino
glorietur. Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est sed quem deus commendat.

Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae sed. XI.
et supportate me. Aemulor enim vos dei aemulatione. Despon-
di enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne
sicut serpens seduxit Evam astutia sua ita corrumpantur sensus
vestri et excidant a simplicitate quae est in Christo. Nam si is qui venit
alium Christum praedicat quem non praedicavimus aut alium spiritum accipitis
quem non accepistis aut aliud evangelium quod non recepistis recte pate-
remini. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis.
Nam etsi imperitus sermone sed non scientia. In omnibus autem manifesta-
tus sum vobis. Aut numquid peccatum feci me ipsum humilians ut
vos exaltemini quoniam gratis evangelium dei evangelizavi vobis. Alias ecclesias
expoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem

Nota castitas tria facit [illegible] angelorum [illegible] castitas [illegible] sicut angeli dei [illegible] angelus [illegible] castitas [illegible]

2ª Ad corinthios

249

apud vos et egerem / nulli onerosus fui. Nam quod mihi deerat suppleverunt fratres qui venerunt a macedonia et in omnibus sine onere me vobis servavi et servabo. Est veritas christi in me quoniam haec gloriatio non infringetur in me in regionibus achaie.

Quare quia non diligo vos? deus scit. Quod autem facio et faciam / ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem / ut in quo gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt / operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos christi. Et non mirum ipse enim sathanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iusticie quorum finis erit secundum opera ipsorum.

Iterum dico ne quis me putet insipientem / alioquin velut insipientem accipite me ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum deum / sed quasi in insipientia in hac substantia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum carnem / et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit / si quis devorat. si quis accipit si quis extollitur. si quis in faciem vos cedit. Secundum ignobilitatem dico quasi nos infirmi fuerimus in hac parte.

In quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebrei sunt

et ego. Israelite sunt, et ego. Semen Abrahe sunt, et ego. Ministri Christi

sunt, et ego. Ut minus sapiens dico, plus ego: in laboribus plurimis, in

carceribus habundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter.

a iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis cesus sum, semel

lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui;

in itineribus sepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere,

periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in

mari, periculis in falsis fratribus; in labore et erumpna, in vigiliis

multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate:

preter illa que extrinsecus sunt, instantia mea cottidiana, sollicitudo

omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandali-

zatur, et ego non uror? Si gloriari oportet, que infirmitatis mee sunt,

gloriabor. Deus et pater domini nostri Iesu Christi, scit, qui est benedictus in secula, quod non

mentior. Damasci prepositus gentis Arethe regis custodiebat

civitatem Damascenorum ut me comprehenderet: et per fenestram in

2a ad corinthios

sporta dimissus sum per murum et sic effugi manus eius. xii.

Si gloriari oportet non expedit quidem veniam autem ad visiones
et revelationes domini. Scio hominem in Christo ante annos
quatuordecim sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit raptum
huiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem sive in
corpore sive extra corpus nescio deus scit quoniam raptus est in paradisum
et audivit archana verba que non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor
pro me autem nichil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero
gloriari non ero insipiens veritatem enim dicam parco autem ne quis
me existimet supra id quod videt in me aut aliquid audit ex
me. Et ne magnitudo revelationum extollat me datus est michi
stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet.
Propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me et dixit michi
sufficit tibi gratia mea nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter
igitur gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus
Christi. Propter quod placeo michi in infirmitatibus meis

in contumeliis in necessitatibus in persecutionibus in angustiis pro Christo

cum enim infirmor tunc potens sum factus sum insipiens vos me co

egistis Ego enim a vobis debui commendari Nichil enim minus fui ab

his qui sunt supra modum apostoli Tametsi nichil sum signa tamen apostola

tus mei facta sunt super vos in omni paciencia in signis et prodigiis

et virtutibus Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis

nisi quod ego ipse non gravavi vos Donate michi hanc iniuriam Ecce

tercio hoc paratus sum venire ad vos et non ero gravis vobis Non enim

quero que vestra sunt sed vos Nec enim debent filii parentibus thesaurizare

sed parentes filiis Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro

animabus vestris licet plus vos diligens minus diligar Sed esto Ego

vos non gravavi sed cum essem astutus dolo vos cepi Numquid

per aliquem illorum quos misi ad vos circumveni vos Rogavi

Titum et misi cum eo fratrem Numquid Titus circumvenit vos Nonne

eodem spiritu ambulavimus nonne eisdem vestigiis Olim

putatis quod excusemus nos apud vos Coram deo in Christo

loquimur. Omnia autem karissimi propter vestram edificationem. Timeo enim ne for-
te cum venero non quales volo inveniam vos: et ego inveniar
a vobis qualem non vultis: ne forte contentiones, emulationes, animo-
sitates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, sedi-
tiones sint inter vos: ne iterum cum venero humiliet me Deus apud vos
et lugeam multos ex his qui ante peccaverunt et non egerunt penitentiam
super immunditia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt. xiii.
Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium tes-
tium stabit omne verbum. Predixi et predico ut presens
et nunc absens his qui ante peccaverunt et ceteris omnibus
quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum queritis eius qui in
me loquitur Christus. Qui in vobis non infirmatur: sed potens est in vobis.
Nam et si crucifixus est ex infirmitate: sed vivit ex virtute Dei.
Nam et nos infirmi sumus in illo: sed vivemus cum eo ex virtute Dei in
vobis. Vosmetipsos temptate si estis in fide: ipsi vos probate.
An non cognoscitis vos ipsos quia Christus Ihesus in vobis est: nisi forte

reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi.
Oramus autem deum ut nichil mali faciatis / non ut nos probati
appareamus / sed ut vos quod bonum est faciatis. Nos autem ut reprobi simus.
Non enim possumus aliquid adversus veritatem sed pro veritate. Gaudemus enim
quoniam nos infirmi sumus vos autem potentes estis. Hoc et oramus vestram
consummationem. Ideo hec absens scribo ut non presens durius agam secundum
potestatem quam dominus dedit michi in edificationem et non in destructionem. De
cetero fratres gaudete perfecti estote exhortamini / idem sapite pacem habete
et deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo
sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et
communicatio sancti spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.

Epistola ad Galathas

Galathe sunt greci. Hii verbum veritatis primum ab apostolo ac
ceperunt ~~ab apostolo acceperunt~~ sed post discessum eius
temptati sunt a falsis apostolis ut in legem et circumcisionem verterentur.
Hos apostolus revocat ad fidem veritatis scribens eis ab Epheso.

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem sed per Ihesum
Christum et deum patrem qui suscitavit eum a mortuis et qui
mecum sunt omnes fratres ecclesiis Galatie. Gratia vobis et pax a deo

patre et domino nostro Iesu Christo qui dedit semetipsum pro peccatis nostris
ut eriperet nos de presenti seculo nequam secundum voluntatem dei et patris
nostri cui est gloria in secula seculorum amen. Miror quod tam cito transfe-
rimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud evangelium quod non est
aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi.
Sed licet nos aut angelus de celo evangelizet vobis preter id
quod evangelizavimus vobis anathema sit. Sicut predixi|mus et nunc
iterum dico si quis vos evangelizaverit preter id quod accepistis
anathema sit. Modo enim hominibus suadeo aut deo aut quero ho-
minibus placere? Si adhuc hominibus placerem Christi servus non essem. Notum
enim vobis facio fratres evangelium quod evangelizatum est a me quia non
est secundum hominem neque enim ego ab homine accepi illud neque didici sed
per revelationem Iesu Christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in
Iudaismo quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam
illam et proficiebam in Iudaismo supra multos coetaneos meos
in genere meo abundantius emulator existens paternarum mearum
traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris

me et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium suum in me
ut evangelizarem illum in gentibus continuo non acquievi car
ni et sanguini neque veni ierusalem ad antecessores meos apostolos
sed abii in Arabiam et iterum ~~veni ierusalem~~ reversus sum Damascum
deinde post annos tres veni ierusalem videre petrum et mansi apud
eum diebus quindecim alium autem apostolorum vidi neminem nisi Jacobum
fratrem domini Que autem scribo vobis ecce coram deo quia non mentior
deinde veni in partes Syrie et Cilicie Eram autem ignotus facie ec
clesiis Judee que erant in Christo Tantum autem auditum habebant
quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam
aliquando expugnabat et in me clarificabant deum. II.
Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi ierusalem
cum Barnaba assumpto et Tito Ascendi autem secundum reve
lationem et contuli cum illis evangelium quod predico in gentibus seorsum
autem hiis qui videbantur aliquid esse ne forte in vacuum currerem
aut cucurrissem Sed neque Titus qui mecum erat cum esset gentilis

apud quos circumcidi / sed propter subintroductos falsos fratres qui subin/
traverunt explorare libertatem nostram / quam habemus in Christo Iesu
ut nos in servitutem redigerent / quibus neque ad horam cessimus
subiectioni / ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab
his autem qui videbantur esse aliquid quales aliquando fuerint nihil
mea interest. Deus personam hominis non accipit. Mihi enim qui
videbantur esse aliquid / nihil contulerunt. Sed e contra cum vidissent quod
creditum est mihi evangelium praeputii. sicut et Petro circumcisionis. qui enim
operatus est Petro in apostolatum circumcisionis. operatus est et mihi inter
gentes / et cum cognovissent gratiam Dei quae data est mihi Iacobus et
Cephas et Iohannes qui videbantur columnae esse dextras dederunt
mihi et Barnabae societatis / ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem — ~~[struck]~~ in circumcisionem ut pauperum memores essemus / quod et
tus sum hoc ipsum facere. Cum autem venisset Cephas Antiochiam
in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam veni-
rent quidam a Iacobo cum gentibus edebat. Cum autem venisset
subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant

De hac reprehensione ... Paulus Petrum

et simulationi eius consenserunt ceteri iudei ita ut barnabas
duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non recte
ambularent ad veritatem evangelii dixi cephe coram omnibus. Si tu
cum iudeus sis gentiliter et non iudaice vivis, quomodo gentes cogis
iudaizare. Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores. Scientes
autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem ihesu christi et nos
in christo ihesu credimus ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus legis
inventi sumus et ipsi peccatores. Numquid christus peccati minister est? Absit.
Si enim que destruxi iterum reedificabo reedifico preva-
ricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus
sum ut deo vivam. christo confixus sum cruci. vivo autem iam non
ego. Vivit vero in me christus. Quod autem nunc vivo in carne
in fide vivo filii dei qui dilexit me et tradidit semetipsum
pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia ergo christus
O insensati galathe quis vos / in gratis mortuus est. 3
fascinavit non credere veritati ante quorum oculos ihesus christus proscriptus est

in vobis crucifixus. Hoc solo a vobis volo discere: ex operibus le-
gis spiritum accepistis / an ex auditu fidei? Sic stulti estis ut
cum spiritu ceperitis / nunc carne consummamini? Tanta passi estis
sine causa / si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum / et operatur
virtutes in vobis, ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut abraham credidit
deo et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex
fide sunt, hii sunt filii abrahe. Providens autem scriptura quia ex
fide iustificat gentes deus / prenunciavit abrahe quia benedicentur
cum fideli abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt sub ma-
ledicto sunt. Scriptum est enim: maledictus omnis qui non permanserit
in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem
in lege nemo iustificatur apud deum manifestum quia iustus ex
fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed qui fecerit ea vivet
in illis. Christus nos redemit de maledicto legis / factus pro nobis
maledictum, quia scriptum est: maledictus omnis qui pendet in
ligno / ut in gentibus benedictio abrahe fieret in christo ihesu / ut

pollicitacionem spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem

dico. Tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut

superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Non

dicit et seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini tuo

qui est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo, que post

quadringentos et triginta annos facta est lex non irritum facit

ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas

iam non ex promissione. Abrahe autem per repromissionem donavit

deus. Quid igitur lex? Propter transgressionem posita est donec

veniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in ma

nu mediatoris. Mediator autem unius non est. Deus autem

unus est. Lex ergo adversus promissa dei? Absit. Si enim data

esset lex que posset vivificare, vere ex lege esset iusticia. Sed

conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide Iesu

Christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege

custodiebamur. Conclusi in eam fidem que revelanda erat

i. regens et disponens ad christum sic pedagogus regit et disponit puerum ad etatem habendam — s. revelata s. iusticia infusa

Itaque lex pedagogus noster fuit in christo ut ex fide iustificemur.

At ubi venit fides iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim

filii dei estis per fidem que est in christo ihesu. Quicumque enim in christo

baptizati estis christum induistis. Non est iudeus neque grecus

non est servus neque liber. Non est masculus neque femina. Omnes

enim vos unum estis in christo ihesu. Quod si vos christi,

ergo abrahe semen estis secundum promissionem heredes. iiij.

Dico autem quanto tempore heres parvulus est nichil differt

a servo cum sit dominus omnium sed sub tutoribus et actoribus

est usque ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus

parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit

plenitudo temporis misit deus filium suum natum ex muliere factum

sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adop-

tionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii dei misit deus

spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam

non est servus sed filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc

s. sub observatione legalium sic puer ad venientem etatem adultam et disciplinam non est sub pedagogo sic adveniente christo cessaverunt legalia

Dico autem quanto

quidem ignorantes deum his qui natura non sunt dii serviebatis

Nunc autem cum cognoveritis deum immo cogniti sitis a deo

quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus

denuo servire vultis dies observatis et menses et tempora et annos

Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis Estote sicut

ego quia et ego sicut vos fratres obsecro vos nihil me

lesistis Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi

vobis iam pridem et temptationem vestram in carne mea non sprevistis

neque respuistis sed sicut angelum dei excepistis me sicut Christum Iesum

Ubi est ergo beatitudo vestra testimonium enim perhibeo vobis quia

si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi Ergo

inimicus vobis factus sum verum dicens vobis Emulantur vos

non bene sed excludere vos volunt ut illos emulemini

Bonum autem emulamini in bono semper et non tantum cum presens

sum apud vos filioli mei quos iterum parturio donec

formetur Christus in vobis Vellem autem apud vos esse modo

egena

quia et ego sicut vos fui sic et vos

s. apud alios fideles de vera divisione

et mutare vocem meam quoniam confundor in vobis. Dicite michi
qui sub lege esse vultis legem non legistis? Scriptum est enim
quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla et unum
de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est; qui
autem de libera per repromissionem. Que sunt per allegoriam
dicta. Hec enim sunt duo testamenta: unum quidem in monte
Syna in servitutem generans, que est Agar. Syna enim mons est
in Arabia qui coniunctus est ei que nunc est Ierusalem, et servit
cum filiis suis. Illa autem que sursum est Ierusalem libera est, que est
mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris, erum-
pe et clama que non parturis, quia multi filii deserte magis
quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum Ysaac promis-
sionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat perse-
quebatur eum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit
scriptura? Eice ancillam et filium eius; non enim heres erit filius
ancille cum filio libere. Itaque fratres non sumus filii ancille.

s. fidei pseudo acquiescendo

s. ysaac natus ex sara

qui secundum sensum talem intelligit dicit a ierusalem

s. apostolo et adhuc ca[illegible]

s. libe | qua libertate xpus nos liberavit . v .

State et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce

ego paulus dico vobis quia si circumcidamini xpus vobis ni-

chil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se

quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a xpo

qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Nos autem spiritu ex fide

spem iustitie expectamus. Nam in christo ihesu neque circumcisio ali-

quid valet neque preputium, sed fides que per caritatem operatur. Curre-

batis bene, quis vos impedivit veritati non obedire? Per-

suasio hec non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum

totam massam corrumpit. Ego confido in vobis in domino quod nichil al-

iud sapiatis. Qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque

est ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico quid

adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis.

Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem

vocati estis fratres. Tantum ne libertatem detis in occasionem

Legis enim servitus est importabile onus

carnis / sed per caritatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno ser-
mone impletur. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quod si invicem
mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consumamini. Dico
autem spiritu ambulate / et desideria carnis non perficietis. Caro
enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Haec enim sibi
invicem adversantur ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu
ducimini non estis sub lege / Manifesta sunt autem opera carnis
que sunt fornicatio / immundicia / impudicicia / luxuria / ydolorum
servitus / veneficia / inimicicie / contentiones / emulationes / ire / rixe
dissensiones / secte / invidie / homicidia / ebrietates / comessa-
tiones / et his similia. Que predico vobis sicut predixi / quoniam
qui talia agunt regnum dei non consequentur / Fructus autem spiritus
est / caritas / gaudium / pax / longanimitas / paciencia / bonitas /
benignitas / mansuetudo / fides / modestia / continencia
castitas / Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi
carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscenciis. Si spiritu

simus spiritu et ambulemus non efficiamur inanis glorie cupidi
inuicem prouocantes inuicem inuidentes vj
Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos
qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis
considerans teipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera por-
tate et adimplebitis legem christi. Nam si quis existimat se ali-
quid esse cum nichil sit ipse se seducit. Opus autem suum probet
unusquisque et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero
Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui ca-
thezizatur verbo ei qui se cathezizat in omnibus bonis. Nolite er-
rare deus non irridetur. Que enim seminauerit homo hec et
metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet cor-
ruptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam
Bonum autem facientes non deficiamus tempore enim suo metemus
non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes
maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi

ad xpianos fideles

Vobis manu mea. Quicumque enim volunt placere in carne
hii cogunt vos circumcidi tantum ut crucis Christi persecutionem non
patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt sed vo-
lunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit
gloriari nisi in cruce domini mei Ihesu Christi per quem michi mundus crucifixus
est et ego mundo. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet
neque preputium sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti
fuerint pax super illos et misericordia et super Israhel dei. De cetero
nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata domini mei Ihesu
in corpore meo porto. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro fratres.

Ad Ephesios

Ephesii sunt Asiani. Hii accepto
verbo veritatis perstiterunt in fide. Amen.
Hos conlaudat apostolus scribens eis ab urbe Roma de car-
cere per Tychicum diaconum. Amen.

Epistola ad Ephesios

Paulus apostolus Christi Ihesu per voluntatem dei sanctis omnibus
qui sunt Ephesi et fidelibus in Christo Ihesu. Gratia vobis
et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus
et pater domini nostri Ihesu Christi qui benedixit vos in omni bene-
dictione spirituali in celestibus in Christo sicut elegit nos

ipso / ante mundi constitutionem / ut essemus sancti / et immaculati
in conspectu eius in caritate. Qui praedestinavit nos in
adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum secundum propositum volun-
tatis suae / in laudem gloriae gratiae suae / in qua gratificavit nos
in dilecto filio suo / in quo habemus redemptionem per sangui-
nem ipsius / remissionem peccatorum secundum divitias gratiae eius
quae superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia / ut
notum faceret nobis sacramentum voluntatis suae / secundum placitum
eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum in-
staurare omnia in Christo / quae in caelis et quae in terra sunt in ipso in quo
etiam et nos sorte vocati sumus / et praedestinati secundum propositum eius
qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suae / ut simus in
laudem gloriae eius / qui ante speravimus in Christo / in quo et vos
cum audissetis verbum veritatis / evangelium salutis vestrae / in quo
et credentes signati estis spiritu promissionis sancto / qui est pignus
hereditatis nostrae in redemptionem acquisitionis in laudem gloriae ipsius

Propterea et ego audiens fidem vestram que est in domino Iesu et
dilectionem in omnes sanctos non cesso gratias agens pro vobis memo-
riam vestri faciens in orationibus meis ut deus domini nostri Iesu
Christi pater glorie det vobis spiritum sapientie et revelationis in ag-
nitione eius illuminatos oculos cordis vestri ut sciatis que
sit spes vocationis eius et que divitie glorie hereditatis eius
in sanctis et que sit supereminens magnitudo virtutis eius in
nos qui credimus secundum operationem potentie virtutis eius
quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis et constituens
ad dexteram in celestibus supra omnem principatum et potestatem
et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non
solum in hoc seculo sed etiam in futuro Et omnia subiecit sub pedibus
eius et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus
ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur. II.

Et vos cum essetis mortui delictis et peccatis vestris
in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius
et secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur

in filios diffidentie in quibus et nos omnes aliquando conversati
sumus in desideriis carnis nostre facientes voluntatem carnis
et cogitationum et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus
autem qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua
dilexit nos et cum essemus mortui peccatis convivificavit
nos in Christo cuius gratia estis salvati et conresuscitavit et con
sedere fecit in celestibus in Christo Ihesu ut ostenderet in seculis supervenienti
bus habundantes divitias gratie sue in bonitate super nos
in Christo Ihesu. Gratia enim salvati estis per fidem et hoc non ex
vobis. Donum enim dei est non ex operibus ut ne quis glorietur.
Ipsius enim sumus factura creati in Christo Ihesu in operibus bonis que
preparavit Deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote
quod aliquando vos gentes in carne qui dicimini
preputium ab ea que dicitur circumcisio in carne manu facta.
qui eratis in tempore illo sine Christo alienati a conversatione Israel
et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine Deo

in isto mundo Nunc autem in xpo ihu estis qui aliquando erat(is)
longe nunc estis prope in sanguine xpi Ipse est enim pax nostra
qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens
inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis evacuans
ut duos condat in semetipso in unum novum hominem faciens
pacem et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interfi-
ciens inimicitias in semetipso Et veniens evangelizavit
pacem vobis qui longe fuistis et pacem his qui prope
quoniam accessum habemus ambo in uno spiritu ad patrem Ergo iam non estis hospites
peregrini et advene sed estis cives sanctorum et domestici dei super
edificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo an-
gulari lapide xpo ihu in quo omnis edificatio constructa
crescit in templum sanctum in domino in quo et vos coedificamini in habita-

H[uius] rei gratia Ego · iii · culum dei in spiritu sancto
paulus vinctus xpi ihu pro vobis gentibus si tamen
audistis dispensationem gratie dei que data est michi in vos

[illegible interlinear glosses]

quoniam secundum revelationem notum mihi factum est sacramentum sicut
supra scripsi in brevi / prout potestis legentes intelligere pru-
dentiam meam in misterio christi / quod aliis generationibus non est
agnitum filiis hominum / sicut nunc revelatum est sanctis apostolis
eius et prophetis in spiritu gentes / coheredes et concorpo-
rales / et comparticipes promissionis in christo iesu per evan-
gelium cuius factus sum ego minister / secundum donum gratiae dei quae data
est mihi / secundum operationem virtutis eius mihi omnium sancto-
rum minimo data est gratia haec in gentibus evangelizare inves-
tigabiles divitias christi / et illuminare omnes quae sit dis-
pensatio sacramenti absconditi a saeculis in deo qui omnia cre-
avit ut innotescat principatibus et potestatibus in celestibus
per ecclesiam multiformis sapientia dei / secundum praefinitionem saeculorum quam
fecit in christo iesu domino nostro in quo habemus fiduciam
et accessum in confidentia per fidem eius / propter quod peto ne defi-
ciatis in tribulationibus meis pro vobis quae est gloria vestra

[illegible marginal glosses]

[illegible]

[illegible]

Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu

[illegible]

christi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur ut

[illegible]

det vobis secundum divicias glorie sue virtute corroborari

[illegible]

per spiritum eius in interiorem hominem christum habitare per fidem in

[illegible]

cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possitis

[illegible]

comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo

[illegible]

et sublimitas et profundum scire etiam supereminentem sciencie

[illegible]

caritatem christi ut impleamini in omnem plenitudinem dei Ei autem

[illegible]

qui potens est omnia facere superhabundanter quam petimus aut

[illegible]

intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia

[illegible]

et in christo ihesu in omnes generationes seculi seculorum amen iiii

[illegible]

Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne am

[illegible]

buletis vocatione qua vocati estis cum omni humilitate

[illegible]

et mansuetudine cum paciencia supportantes invicem in ca

[illegible]

ritate solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis Unum

[illegible]

corpus et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestre

Unus dominus, una fides, unum baptisma, unus deus et pater
omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique
autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod
dicit: Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit
dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et
descendit primum in inferiores partes terre? Qui descendit ipse
est et qui ascendit super omnes celos ut impleret omnia.
Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, ali-
os vero evangelistas, alios autem pastores et doctores in
consummationem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis
Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis
filii dei in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis
Christi, ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni
vento doctrine in nequitia hominum in astutia ad circumventionem
erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per
omnia qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum

per omnem iuncturam subministrationis / secundum operationem in mensuram
uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui
in caritate / Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis
sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui / tenebris obscu-
ratum habentes intellectum alienati a via dei per ignorantiam
que est in illis propter cecitatem cordis ipsorum qui desperantes se-
metipsos tradiderunt impudicitie in operationem immunditie
omnis in avaritia / Vos autem non ita didicistis christum / si tamen
illum audistis et in illo edocti estis sicut est veritas in ihesu /
Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui
corrumpitur secundum desideria erroris / Renovamini autem spiritu
mentis vestre / et induite novum hominem qui secundum deum creatus
est in iustitia et sanctitate veritatis / Propter quod deponentes mendacium
loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo quoniam sumus invicem
membra / Irascimini et nolite peccare / sol non occidat super
iracundiam vestram / Nolite locum dare dyabolo qui furatur

ad ephesios

[illegible]

[illegible]

Et avaricia est ydolorum servitus

[illegible]

[illegible]

magis autem laboret operando manibus
quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Omnis
sermo malus ex ore vestro non procedat sed si quis bonus ad
edificationem fidei ut det gratiam audientibus. Et nolite
contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in diem redemptionis.
Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor
et blasphemia tollatur a vobis cum omni malicia. Estote
autem invicem benigni misericordes donantes invicem sicut
et deus in Christo donavit vobis. .6.

Estote ergo imitatores dei sicut filii karissimi et ambulate
in dilectione sicut et Christus dilexit nos et tradidit semetipsum
pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis.
Fornicatio autem et omnis immundicia aut avaricia nec nominetur
in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo aut stultiloquium aut scu-
rrilitas que ad rem non pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc enim
scitote intelligentes quod omnis fornicator aut immundus aut avarus

Ad Ephesios

qui est ydolorum servitus / non habet hereditatem in regno Christi et dei. Ne-
mo vos seducat inanibus verbis propter hec enim venit ira dei
in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis
enim aliquando tenebre / nunc autem lux in domino ut filii lucis am-
bulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iusticia et veritate
probantes quid sit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus
infructuosis tenebrarum magis autem redarguite. Que enim in
occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia autem que arguuntur
a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est
propter quod dicit Surge qui dormis et exurge a mortuis et
illuminabit te Christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis
non quasi insipientes / sed ut sapientes / redimentes tempus quoniam
dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes sed intelligentes
que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo
est luxuria / sed impleamini spiritu sancto loquentes vobismetipsis
in psalmis et ymnis et canticis spiritualibus cantantes et psallentes

in cordibus vestris / domino gratias agentes semper pro omnibus in nomine
domini nostri iesu christi deo et patri subiecti invicem in timore christi / Mulieres
viris suis subdite sint sicut domino / quia vir caput est mulieris
sicut et christus caput est ecclesie ipse salvator corporis eius / Sed
sicut ecclesia subiecta est christo ita et mulieres viris suis in omnibus
Viri diligite uxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam / et
seipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans lavacro
aque in verbo vite / ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam
non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi ita ut sit
sancta et immaculata / Ita et viri debent diligere uxores suas ut
corpora sua / Qui suam uxorem diligit seipsum diligit / Nemo
enim umquam carnem suam odio habuit sed nutrit et fovet eam sicut
et christus ecclesiam quia membra sumus corporis eius de carne eius
et de ossibus eius / propter hoc relinquet homo patrem et matrem
suam et adherebit uxori sue / et erunt duo in carne una /
Sacramentum hoc magnum est ego autem dico in christo et in ecclesia

terum et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut se ipsum
diligat. Uxor autem timeat virum.

Filii obedite parentibus vestris in domino, hoc enim iustum est. Ho-
nora patrem tuum et matrem tuam, quod est mandatum primum
in promissione, ut bene sit tibi et sis longevus super terram. Et
patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate
illos in disciplina et correptione domini. Servi obedite dominis car-
nalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri
sicut christo, non ad oculum servientes quasi hominibus placentes,
sed ut servi christi facientes voluntatem dei ex animo, cum bona volun-
tate servientes sicut domino et non hominibus, scientes quoniam unus-
quisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino, sive servus sive
liber. Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas,
scientes quia et illorum et vester dominus est in celis, et personarum acceptio non
est apud deum. De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis
eius. Et induite vos armaturam dei ut possitis stare
contra insidias dyaboli, quia non est nobis colluctatio adversus

carnem et sanguinem / sed adversus principes et potestates adversus
mundi rectores tenebrarum harum contra spiritalia nequitie in celes
tibus propterea accipite armaturam dei / ut possitis resistere
in die malo et in omnibus perfecti stare / State ergo succincti
lumbos vestros in veritate / et induti loricam iustitie et calcia
ti pedes in preparatione evangelii pacis / in omnibus sumentes
scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ig
nea extinguere / Et galeam salutis assumite et gladium
spiritus quod est verbum dei / per omnem orationem et obsecrationem orantes
omni tempore in spiritu / et in ipso vigilantes in omni instantia / et
obsecratione pro omnibus sanctis et pro me / ut detur michi sermo
in apertione oris mei / cum fiducia notum facere misterium ev
angelii / pro quo legatione fungor in cathena / ut in ipso
audeam prout oportet me loqui / Ut autem et vos sciatis que
circa me sunt / quid agam omnia vobis nota faciet Ty
chicus frater in domino / et fidelis minister in domino quem misi

ut vos sciatis quae circa nos sunt ut con-
solentur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo
patre nostro et domino iesu christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum
iesum christum in incorruptione amen.

Argumentum ad philippenses

Philippenses sunt macedones. Hi accepto verbo veritatis
perstiterunt in fide, nec receperunt falsos apostolos. Hos
collaudat apostolus scribens eis a roma de carcere per epa-
froditum.

Paulus et thimotheus servi iesu christi
omnibus sanctis in christo iesu qui sunt philippis cum
episcopis et dyaconibus. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et
domino iesu christo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri
semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio
deprecationem faciens super communicatione vestra in evangelio christi a prima
die usque nunc, confidens hoc ipsum quia qui coepit in vobis
opus bonum perficiet usque in diem christi iesu. Sicut est mihi
iustum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde
et in vinculis meis et in defensione et confirmatione evangelii
socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est deus

i. quia [illegible] sine acceptione [illegible] sine acceptione personarum [illegible] purissima [illegible] visitavit nos oriens ex alto [illegible]

est quomodo cupiam omnes vos in visceribus xpi ihu. Et hoc

i. ut ista [illegible] caritas [illegible] [illegible] sincere [illegible]

oro ut caritas vestra magis / abundet in sciencia et in omni se-

[illegible] bona [illegible] meliora [illegible] [illegible] sine operibus [illegible] sine offensa [illegible]

nsu ut probetis potiora et sitis sinceri / et sine offensa in diem

[illegible] [illegible] operibus [illegible] [illegible] actor [illegible] deus laudem

xpi repleti fructu iusticie per ihm xpm in gloriam et laud-

[illegible] quibus eos scribis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concordancia [illegible] [illegible] [illegible] admirari

em dei. Scire aut vos volo fratres quia que circa me sunt ma-

[illegible] adversa [illegible] qua ad [illegible] i. ut utilitas [illegible] in xpo appareat

gis ad profectum venerunt ewangelii ita ut vincula mea

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

manifesta fierent in xpo in omni pretorio et in ceteris omnibus

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ut plures ex fratribus in domino confidentes in vinculis meis abunda-

[illegible] antea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alios [illegible] timore [illegible]

ncius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam

i. alii [illegible] [illegible] ut [illegible] mali [illegible] [illegible] adhuc alii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zelum [illegible]

quidem propter invidiam et contencionem quidam aut et propter

[illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntatem [illegible] [illegible] [illegible]

bonam voluntatem / xpm predicant. Quidam ex caritate scientes

[illegible] in defensionem [illegible] positus [illegible] [illegible] [illegible] mali [illegible] [illegible] tando

quia in defensionem ewangelii positus sum. Quidam aut ex con-

i. predicant [illegible] [illegible] [illegible]

tencione xpm annunciant non sincere existimantes pressuram

[illegible] occasione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] paulum [illegible] [illegible]

se suscitare vinculis meis. Quid enim dum omni modo sive per

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] predicatores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impetrare

occasionem sive veritate / ad salutem per vestram oracionem

i. adiutorium [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salutis [illegible] tanta gratia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et subministracionem spiritus ihu xpi / secundum expectacionem et spem

Cupio dissolui

Est sciendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dabit mori [illegible] [illegible] transire de labore ad requiem [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] de vilitate ad exaltacionem veniat et ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] civitatibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] et [illegible] quilibet nauta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venire ad [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dissolui [illegible] [illegible] transire de captivitate ad libertatem et [illegible] quilibet [illegible] [illegible] venire ad libertatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ut xpc annunciatur et in hoc gaudeo

sed et magis gaudebo

Scio enim quia hoc michi proveniet ad eternam gloriam [illegible] [illegible] [illegible] cupio dissolui et esse cum xpo ut [illegible] de lazaro [illegible] [illegible]

Ad philippenses

meam quia in nullo confundar sed in omni fiducia sicut semper et nunc
magnificabitur christus in corpore meo sive per vitam sive
per mortem. Michi enim vivere christus est et mori lucrum. Quod si vivere
in carne hic fructus operis est et quid eligam ignoro.
Coartor autem e duobus desiderium habens dissolvi
et esse cum christo multo magis melius permanere autem in carne
necessarium propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo
omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei
ut gratulacio vestra habundet in christo ihesu in me per meum adventum
iterum ad vos. Tantum digne evangelio christi conversamini ut sive
cum venero et videro vos sive absens audiam de vobis quia
statis in uno spiritu unanimes collaborantes fidei evangelii
et in nullo terreamini ab adversariis que est illis causa perdicionis
vobis autem salutis et hoc a deo quia vobis donatum est pro christo
non solum ut in eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini
idem certamen habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me

Si qua ergo consolacio in xpo / si quod solacium
caritatis / si qua societas spiritus / si qua viscera misera-
tionis implete gaudium meum ut idem sapiatis eandem ca-
ritatem habentes unanimes idipsum sentientes / nichil per conten-
tionem neque per inanem gloriam / sed in humilitate superiores sibi i-
nvicem arbitrantes / non que sua sunt singuli considerantes sed
et ea que aliorum / hoc enim sentite in vobis quod et in xpo ihesu
qui cum in forma dei esset / non rapinam arbitratus est esse se equalem
deo / sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens / in similitudine
hominum factus et habitu inventus ut homo humiliavit semetipsum factus
obediens usque ad mortem / mortem autem crucis / propter quod et illum
deus exaltavit et donavit illi nomen quod est super omne
nomen / ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium
terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus
in gloria est dei patris / itaque karissimi mei sicut semper obedistis non ut
in presencia mei tantum / sed multo magis nunc in absencia mea cum

rapina dicitur cum quis rapit rem alienam et violenciam sibi usurpat que ei non competit / dominus autem ihesus rapinam non fecit dicens se esse patri equalem qui dixit ego et pater unum sumus quia in veritate ihesus est filius dei equalis ei in potestate et in omnibus

metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui
operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia
autem facite sine murmurationibus et hesitationibus ut sitis sine
querela et simplices filii dei sine reprehensione in medio
nationis prave et perverse inter quos lucetis sicut luminaria
in mundo verbum vite continentes ad gloriam meam in die Christi
quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed et
si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre gaudeo
et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et con-
gratulamini mihi. Spero autem in domino Iesu Timotheum cito me
mittere ad vos ut et ego bono animo sim cognitis que circa
vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera
affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt querunt
non que sunt Iesu Christi. Experimentum autem eius cognoscite
quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero
me mittere ad vos mox ut videro que circa me sunt. Confido

verbum vite

Est sacra scriptura quod verbum dei illud quod vocatur quemadmodum verbum vite primo quia verbum per quod est vita secundo quia verbum vitam ad esse perducit ... dei et efficax et lucidum ... verbum dei ... vite quia induxit vitam ... dicens ... iudicare ... ethe vite ... lucerna pedibus meis verbum tuum ... verbum vite quia confert vitam ... panis ... in solo pane vivit homo ... cibavit ... pane vite et intellectus et aqua ... verbum vite quia ducit ad eternam vitam ... ducit ad altum ... aque salientis ... verbum dei ...

aut in domino quoniam et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem

existimavi Epaphroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem

meum, vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee, mittere ad

vos, quoniam quidem omnes vos desiderabat et mestus erat pro

eo quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est

usque ad mortem, sed deus misertus est eius; non solum autem eius

sed etiam et mei, ne tristiciam super tristiciam haberem. Festinancius

ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudeatis, et ego

sine tristicia sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio

in domino, et cum huiusmodi honore cum habetote, quoniam propter opus christi

usque ad mortem accessit, tradens animam suam ut im-

pleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequium. iii 3

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis

scribere michi quidem non pigrum, vobis autem necessarium.

Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem.

Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu deo servimus et gloriam(ur) 2

[illegible interlinear glosses]

in xpo ihu / et non in carne fiduciam habentes / quamquam et ego [illegible marginal gloss]

habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere

in carne ego magis circumcisus octava die / ex genere israel

de tribu beniamin hebreus ex hebreis secundum legem phariseus

secundum emulacionem persequens ecclesiam dei / secundum iusticiam que

ex lege est conversatus sine querela / sed que mihi fuerunt lucra

hec arbitratus sum propter xpm detrimenta. Verumtamen existimo omnia

detrimentum esse propter eminentem scientiam ihu xpi domini mei propter

quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora / ut xpm

lucrifaciam / et inveniar in illo non habens meam iusticiam que

ex lege / sed illam que ex fide est xpi ihu que ex deo est iusti[cia]

in fide / ad cognoscendum illum et virtutem resurrectionis eius

et societatem passionum illius configuratus morti eius. Si

quo modo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non quod

iam acceperim / aut iam perfectus sim sequor autem si quo modo compre-

hendam / in quo et comprehensus sum a xpo ihu fratres ego

[..]nc ego me arbitror comprehendisse. Unum autem, que quidem
retro sunt obliviscens, ad ea vero que sunt priora, exten-
dens meipsum ad destinatum persequor bravium superne vo-
cationis Dei in Christo Ihesu. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sen-
tiamus: et si quid aliter sapitis, et hoc vobis Deus revelabit.
Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus, et in eadem
permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres, et ob-
servate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.
Multi enim ambulant quos sepe dicebam vobis, nunc autem
et flens dico inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum
Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum qui terrena sa-
piunt. Nostra autem conversatio in celis est, unde etiam salvatorem
expectamus Dominum nostrum Ihesum Christum, qui reformabit corpus humi-
litatis nostre configuratum corpori claritatis sue, secundum operationem qua possit

Itaque fratres mei karissimi et desiderantissimi, gaudium meum et
corona mea, sic state

[illegible]

Ad philippenses

[illegible]

in domino karissimi. Euchodiam rogo et Sintichen deprecor idipsum
sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar adiuva
illas que mecum laboraverunt in ewangelio cum Clemente et
ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro vite.
Gaudete in domino semper iterum dico gaudete. Modestia vestra no
ta sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Nichil solliciti sitis
sed in omni oratione et obsecratione cum graciarum actione pe
ticiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exsuperat
omnem sensum custodiat corda vestra et intelligencias vestras in
Christo Jhesu domino nostro. De cetero fratres quecumque amabilia quecumque
bone fame si qua virtus si qua laus discipline hec
cogitate que et ~~dedicist~~ didicistis et accepistis et audistis
et vidistis in me hec agite et deus pacis erit vobiscum.
Gavisus sum autem in domino vehementer quoniam tandem aliquando re
floruistis pro me sentire sicut et sentiebatis. Occupati
autem eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego enim didici in quibus

[illegible]

sum sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et habundare ubique
et in omnibus institutus sum et saciari et esurire et habundare
et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat.
Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi mee. Scitis autem
et vos Philippenses quod in principio evangelii quando profectus
sum a Macedonia nulla michi ecclesia communicavit in ratione
dati et accepti nisi vos soli, quia et Thessalonicam semel
et bis in usum michi misistis. Non quia quero datum, sed requiro
fructum habundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et habundo;
repletus sum, acceptis ab Epaphrodito que misistis
odorem suavitatis, hostiam acceptam placentem Deo.
Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum
divitias suas in gloria in Christo Ihesu. Deo autem et patri nostro gloria
Salutate omnem sanctum in Christo Ihesu.
in secula seculorum amen. Salutant vos qui mecum sunt fratres.
Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Cesaris
domo sunt. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

Ad Colocenses

colosenses

Colocenses et hi sicut laodicenses
sunt asiani et ipsi preventi erant a pseudo apostolis
nec ad hos accessit ipse apostolus sed et hos per epistolam corrigit au-
dierunt enim verbum dei ab archippo qui et ministerium in eos
accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab epheso
per tychicum dyaconum et onesimum acolitum.

Paulus apostolus Christi Ihesu per voluntatem dei et tymotheus
frater his qui sunt colocis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Ihesu.
Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias
agimus deo et patri domini nostri Ihesu Christi semper pro vobis orantes au-
dientes fidem vestram in Christo Ihesu et dilectionem quam habetis in
sanctos omnes propter spem que reposita est vobis in celis quam
audistis in verbo veritatis evangelii quod pervenit ad vos sicut
et in universo mundo est et fructificat et crescit sicut et in vobis ex
ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate
sicut didicistis ab epaphra carissimo conservo nostro qui est fide-
lis pro vobis minister Christi Ihesu qui etiam manifestavit no-
bis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die au-
divimus non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut

[illegible interlinear glosses]

impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intel-
lectu spiritali ut ambuletis digne deo per omnia placen-
tes in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia
dei in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius
in omni patientia et longanimitate cum gaudio gratias agentes deo
patri qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in
regnum filii dilectionis sue in quo habemus redemptionem re-
missionem peccatorum qui est imago dei invisibilis primogenitus
omnis creature quia in ipso condita sunt universa in celis et in
terra visibilia sive invisibilia sive throni sive dominationes sive
principatus sive potestates omnia per ipsum et in ipso creata sunt
et ipse est ante omnes et omnia in ipso constant et ipse est caput
corporis ecclesie qui est principium primogenitus ex mortuis ut
sit in omnibus ipse primatum tenens quia in ipso complacuit omnem
plenitudinem inhabitare et per eum reconciliare omnia in ipso pacificans
per sanguinem crucis eius sive que in terris sive que in celis sunt Et

Qui dignos nos fecit in parte sortis sanctorum in lumine qui eri-

Primogenitus

[illegible marginal commentary]

Quod verbum dei fructificat

[illegible marginal commentary]

[illegible]

Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus mal-
is nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem ex-
hibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso si
tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles a spe
evangelii quod audistis quod predicatum est in universa creatura que sub
celo est cuius factus sum ego paulus minister qui nunc gau-
deo in passionibus pro vobis et adimpleo ea que desunt passi-
onum christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia cuius
factus sum ego minister secundum dispensationem dei que data est mi-
hi in vobis ut impleam verbum dei misterium quod absconditum
fuit a seculis et generationibus nunc autem manifestatum est sanctis eius
quibus voluit deus notas facere divitias glorie sacramenti
huius in gentibus quod est christus in vobis spes glorie quem nos
annunciamus corripientes omnem hominem et docentes omnem
hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem perfectum in christo ihesu in quo
et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

Volo aut vos scire qualem sollicitudinem h[abeam]

pro vobis et pro his qui sunt Laodocie et quicumque non vi

derunt faciem meam in carne ut consolentur corda ipsorum instructi

in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitione

misterii dei patris et christi iesu in quo sunt omnes thezauri

sapientie et sciencie absconditi. Hoc aut dico ut nemo vos deci

piat in sublimitate sermonum. Nam et si corpore absens sum

sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum et firmamentum

eius que in christo est fidei vestre. Sicut ergo accepistis iesum christum dominum

in ipso ambulate radicati et superedificati in ipso et

confirmati in fide sicut et didicistis abundantes in illo in gratiarum actione.

Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam

secundum tradicionem hominum secundum elementa mundi et non secundum christum quia

in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter et estis in

illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis in quo et

circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione.

6

corporis carnis in circumcisione Christi, consepulti ei in baptismo, in
quo et resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum
a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et preputio car-
nis vestre, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod ad-
versus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, et ipsum
tulit de medio, affigens illud cruci; expolians principatus et potestates
traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Nemo
ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi aut neomenie
aut sabbatorum, que sunt umbre futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos sedu-
cat volens in humilitate et religione angelorum, que non vidit, ambu-
lans frustra inflatus sensu carnis sue, et non tenens caput, ex
quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit
in augmentum Dei. Si mortui estis cum Christo ab elementis
huius mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? Ne teti-
geritis neque gustaveritis neque contrectaveritis, que sunt omnia in interitum
ipso usu, secundum precepta et doctrinas hominum, que sunt rationem quidem

perdens
... spiritale
... mundo
... perdendo ... ad ... interitum

veritatem

sapientie in superstitione et humilitate et non ad parcendum

corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis

Bona celestia desiderate

Igitur si consurrexistis cum christo que sursum sunt querite ubi christus est

in dextera dei sedens que sursum sunt sapite non que

sunt super terram mortui enim estis et vita vestra abscondita est

cum christo in deo. Cum christus apparuerit vita vestra tunc et vos

apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que

sunt super terram fornicationem immundiciam libidinem concupiscentiam

malam et avariciam que est simulacrorum servitus propter que venit ira

dei super filios incredulitatis in quibus et vos ambulastis ali-

quando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia iram

indignationem maliciam blasphemiam turpem sermonem de ore vestro

Nolite mentiri invicem expoliantes vos veterem

hominem cum actibus suis et induentes novum eum qui reno-

vatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creavit eum ubi

non est masculus et femina iudeus et gentilis circumcisio et preputium

Colosenses

Ad Colocenses

barbarus et scita servus et liber sed omnia et in omnibus Christus. Indu
ite ergo vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benigni
tatem humilitatem modestiam patientiam supportantes invicem et
donantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam
sicut et dominus donavit vobis ita et vos. Super omnia autem hec
caritatem habete quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi exultet in
cordibus vestris in qua et vocati estis in uno corpore et grati estote.
Verbum Christi habitet in vobis habundanter in omni sapientia docentes et commo
nentes vosmetipsos psalmis ympnis et canticis spiritalibus
in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcumque fa
citis in verbo aut in opere omnia in nomine domini nostri Ihesu Christi facite
gratias agentes deo et patri per ipsum. Mulieres subdite estote viris
sicut oportet in domino. Viri diligite uxores vestras et nolite amari
esse ad illas. Filii obedite parentibus per omnia hoc enim placitum
est in domino. Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros ut
non pusillo animo fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus

[illegible]

electi id est predestinati ab eterno ... baptismum ...

ut non propter duritiam vestram
a vobis fugiant et cautelis
contra parentes fiant

non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed in simplicitate
cordis timentes deum. Quodcumque facitis ex animo operamini sicut domino et non
hominibus scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis domino
christo servite. Qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique gessit
Domini quod iustum est et non est personarum acceptio apud deum. iiii.
et equum servis prestate scientes quod et vos dominum habetis
in celo. Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione orantes
simul et pro nobis ut deus aperiat nobis hostium sermonis ad loquendum
misterium christi propter quod etiam vinctus sum ut manifestem illud
ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris
sunt tempus redimentes. Sermo vester semper in sale gratia sit conditus ut
sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere. Que circa me
sunt omnia vobis nota faciet tichicus karissimus frater et fidelis minister
et conservus in domino quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat
que circa vos sunt et consoletur corda vestra cum onesimo karissimo et
fideli fratre qui est ex vobis. Omnia que hic aguntur nota facient vobis.

aristarchus

Salutat vos aristarchus concaptivus meus et marcus consobrinus barnabe de
quo accepistis mandata si venerit ad vos excipite illum et ihesus
qui dicitur iustus qui sunt ex circumcisione hii soli sunt adiutores mei
in regno dei qui mihi fuerunt solacio. Salutat vos epafras
qui ex vobis est servus ihesu christi semper sollicitus pro vobis in orationibus
ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium enim
illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro hiis qui sunt laodicie
et qui ierapoli. Salutat vos lucas medicus karissimus et demas.
Salutate fratres qui sunt laodicie et nimpham et que in domo eius
est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola facite ut et
in laodicensium ecclesia legatur et eam que laodicensium est vos legatis.
Et dicite archippo vide ministerium quod accepisti in domino ut im-
pleas illud. Salutatio mea manu pauli. Memores estote
vinculorum meorum. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum amen.

Epistola ad laodicenses

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem sed per ihesum christum
fratribus qui sunt laodicie. Gratia vobis et pax a deo patre et domino

et domino Ihesu Christo. Gratias ago Christo per omnem orationem meam quod perma-
nentes estis in eo et perseverantes in operibus eius promissionem
expectantes in die iudicii. Neque destituant vos quorundam vaniloquia
insinuantium ut vos avertant a veritate evangelii quod a me predicatur.
Et nunc faciet Deus ut qui sunt ex me perficiant ad profectum evangelii
veritati deservientes et facientes benignitatem operum que sunt salutis vite
eterne. Et nunc palam sunt vincula mea que patior in Christo, in quibus
letor et gaudeo. Et hoc mihi est ad salutem perpetuam. Et ipsum factum
orationibus vestris et administrante Spiritu Sancto sive per vitam sive per morte[m].
Est mihi vivere vita in Christo et mori gaudium. Et idipsum in vobis faciet
misericordia sua ut eandem dilectionem habeatis et sitis unanimes. Ergo
dilectissimi, ut audistis presentia mea, ita retinete et facite in timore
Dei, et erit vobis vita in eternum. Est enim Deus qui operatur in vobis. Et facite
sine retractu quecumque facitis. Et quod est optimum, dilectissimi, gaudete
et precavete sordidos in lucro. Omnes petitiones vestre sint palam apud
Deum, et estote firmi in sensu Christi. Et que integra et vera sunt et pudica et iusta

Ad thessalonicenses

et casta et amabilia facite. Et que audistis et accepistis in corde reti-
nete, et erit vobis pax. Salutate omnes fratres in osculo sancto. Salu-
tant vos omnes sancti. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro et facite
legi colocensium vobis.

~~Argumentum ad thessalonicenses~~

Thessalonicenses sunt macedones qui accepto verbo veri-
tatis perstiterunt in fide etiam in persecutione civium suorum;
preterea neque receperunt falsos apostolos nec ea que a falsis apostolis
dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tychicum dia-
conum et onesimum acolitum. ~~Explicit prologus~~

Paulus et silvanus et timotheus ecclesie thessalonicensium
in deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratia vobis et pax.
Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus
nostris sine intermissione, memores operis fidei vestre et laboris
et caritatis et sustinentie spei domini nostri Ihesu Christi ante deum et patrem
nostrum, scientes fratres dilecti a deo electionem vestram, quia evangelium nostrum
non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in pleni-
tudine multa, sicut scitis quales fuerimus vobis propter vos. Et vos imi-
tatores nostri facti estis et domini, excipientes verbum in tribulatione multa
cum gaudio spiritus sancti, ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in

[illegible]

[illegible]

macedonia et in achaia sed in omni loco fides vestra

que est ad deum profecta est ita ut non sit nobis necesse quicquam

loqui ipsi enim de nobis annunciant qualem introitum habuerimus ad

vos et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero

et expectare filium eius de celis quem suscitavit ex mortuis ihesum

Nam ipsi scitis fratres qui eripuit nos ab ira ventura

introitum nostrum ad vos quia non inanis fuit sed ante

passi et contumeliis affecti sicut scitis in philippis fiduciam

habuimus in deo nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine

Exhortatio enim nostra non de errore neque de immundicia neque in

dolo sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium ita lo

quimur non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra

neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis neque in occasione

avaricie deus testis est nec querentes ab hominibus gloriam neque a vobis

neque ab aliis cum possemus vobis oneri esse ut christi apostoli sed facti sumus

[illegible]

parvuli in medio vestrum tamquam si nutrix foveat filios suos ita
desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei sed
etiam animas nostras quoniam karissimi nobis facti estis memores enim estis
fratres laboris nostri et fatigationis nocte ac die operantes ne
quem vestrum gravaremus predicavimus in vobis evangelium dei vos testes estis
et deus quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis
fuimus sicut scitis qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios
suos deprecantes vos et consolantes testificati sumus ut ambula
retis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam ideo et
nos gratias agimus deo sine intermissione quoniam cum accepissetis
a nobis verbum auditus dei accepistis illud non ut verbum hominum sed sicut
est vere verbum dei qui operatur in nobis qui credidistis vos enim
imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo iesu
quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a
iudeis qui et dominum occiderunt iesum et prophetas et nos persecuti sunt et
deo non placent et omnibus hominibus adversantur prohibentes nos gentibus

[illegible interlinear gloss]

[illegible marginal gloss]

Loqui ut gentibus salve fiant, ut impleant peccata sua semper. Pervenit enim

[illegible interlinear gloss]

ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis

[illegible interlinear gloss]

ad tempus hore aspectu non corde abundantius festinavimus faciem vestram

[illegible interlinear gloss]

videre cum multo desiderio. quoniam voluimus venire ad vos. Ego quidem paulus

[illegible interlinear gloss]

semel et iterum, sed impedivit nos sathanas. Que enim est nostra

[illegible interlinear gloss]

spes aut gaudium aut corona glorie? Nonne vos ante dominum nostrum

[illegible interlinear gloss]

ihesum christum estis in adventu eius? Vos enim estis gloria nostra et

[illegible interlinear gloss]

gaudium. III

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis: et

[illegible interlinear gloss]

misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio

[illegible interlinear gloss]

christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra ut nemo

[illegible interlinear gloss]

moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus.

[illegible interlinear gloss]

Nam et cum apud vos essemus predicebamus vobis passuros nos tribu-

[illegible interlinear gloss]

lationes sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens

[illegible interlinear gloss]

misi ad cognoscendam fidem vestram ne forte temptaverit vos is qui

[illegible interlinear gloss]

temptat, et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente thimotheo

s. paulo et silvano

amplius placuit nobis

Ad thessalonicenses

ad nos a vobis / et annunciante nobis fidem et caritatem vestram / et quia
memoriam nostri habetis bonam semper / desiderantes nos videre / sicut
nos quoque vos / ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate
et tribulatione nostra per fidem vestram quoniam nunc vivimus si vos statis
in domino quam enim graciarum actionem possumus deo retribuere pro vobis
in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum nocte et
die / abundancius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus
ea que desunt fidei vestre / ipse autem deus et pater noster et dominus noster ihesus
dirigat viam nostram ad vos / vos autem dominus multiplicet et abun-
dare faciat caritatem vestram in invicem / et in omnes quemadmodum et nos
in vobis / ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum
et patrem nostrum in adventu domini nostri ihesu cum omnibus sanctis eius amen

De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in
domino ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos
oporteat ambulare et placere deo sicut et ambuletis ut
abundetis magis scitis enim que precepta dederim vobis per dominum

s. cui semper est obediendum · s. cuius mandata conpleta

i. preceptum est ... i. preceptum est dei voluntatis ... s. ut vos sanctificatis ...

m vobis xpm ihm. Hec est enim voluntas dei sanctificacio vestra ut abs-

tineatis vos a fornicacione ut sciat unusquisque vestrum suum vas pos-

sidere in sanctificacione et honore non in passione desiderii sicut

et gentes que ignorant deum / et ne quis supergrediatur neque circumve-

niat in negocio fratrem suum quoniam vindex est dominus de hiis omnibus

sicut predizimus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos

deus in inmundiciam / sed in sanctificacionem. Itaque qui hec spernit non hominem

spernit sed deum qui eciam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De caritate autem

fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didi-

cistis ut diligatis invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in

universa Macedonia. Rogamus autem vos fratres ut habundetis magis

et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum negocium agatis et

operemini manibus vestris sicut precepimus vobis ut honeste am-

buletis ad eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis. Nolumus autem ignorare vos fratres

de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent.

Si enim credimus quod Ihesus mortuus est et resurrexit ita et deus eos

Ad tessalonicenses 1.

qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in
verbo domini quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventu domini
non preveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce
archangeli et in tuba dei descendet de celo et mortui
qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur
simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera et sic semper
cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis. 5.
De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribam
vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in
nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas tunc
repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti et non
effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut vos dies illa
tamquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei
non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus
et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt et qui ebrii
sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus induti

loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis. Quoniam non po-
suit nos deus in iram sed in acquisitionem salutis per dominum nostrum Iesum
Christum qui mortuus est pro nobis ut sive vigilemus sive dor-
miamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et edi-
ficate alterutrum sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis
eos qui laborant inter vos et presunt vobis in domino et monent vos
ut habeatis illos abundantius in caritate propter opus illorum pacem
habete cum eis. Rogamus autem vos fratres corripite inquietos conso-
lamini pusillanimes suscipite infirmos patientes estote
ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat sed sem-
per quod bonum est sectamini in invicem et in omnes. Semper gaudete sine intermissione
orate in omnibus gratias agite haec est enim voluntas dei in Christo
Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere prophetias nolite sperne-
re. Omnia autem probate quod bonum est tenete. Ab omni specie mala
abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia ut in-
teger spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu domini nostri

ihesu xpi servetur. Fidelis est deus qui vocavit vos qui etiam faciet.
Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro
vos per dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini
~~Explicit epistola prima ad tessalonicenses~~
nostri ihesu xpi vobiscum amen.

Ad thessalonicenses secundam scribit epistolam apostolus et noti-
ficat eis de temporibus novissimis et de adversarii deiecti-
one. Scribit autem hanc epistolam ab athenis per tytichicum dyaconum
et onesimum acolitum.

Paulus et silvanus et tymotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu xpo. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu xpo.
Gratias agere debemus
deo semper pro vobis fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit fides
vestra et habundat caritas uniuscuiusque omnium vestrum invicem, ita ut et nos ipsi
in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in
omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in
exemplum iusti iudicii dei, ut digni habeamini in regno dei
pro quo et patimini. Si tamen iustum est apud deum retribuere tribula-
tionem hiis qui vos tribulant, et vobis qui tribulamini requiem nobiscum
in revelatione domini nostri ihesu xpi de celo cum angelis virtutis eius

in flamma ignis dantis vindictam hiis qui non noverunt deum et
qui non obediunt evangelio domini nostri Jhesu Christi. Qui penas
in interitu dabunt eternas a facie domini et a gloria virtutis eius cum ad
venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt
quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. In quo etiam oramus
semper pro vobis ut dignetur vos vocatione sua deus noster et impleat
omnem voluntatem bonitatis et opus fidei in virtute ut clarificetur nomen
domini nostri Jhesu Christi in vobis et vos in illo secundum gratiam dei nostri et domini nostri Jhesu Christi.

Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri Jhesu Christi et
nostre congregationis in ipsum ut non cito moveamini
a vestro sensu neque terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque
per epistolam tanquam per nos missam quasi instet dies domini. Ne
quis vos seducat ullo modo quoniam nisi venerit discessio primum
et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis qui adversatur
et extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur ita ut in templo dei
sedeat ostendens se tanquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem

Ad thessalonicenses

apud vos hec dicebam vobis Et nunc quid detineat scitis ut
reveletur in suo tempore Nam misterium iam operatur iniquitatis tantum
ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat Et tunc
revelabitur ille iniquus quem dominus Jesus interficiet spiritu oris sui
et destruet illustratione adventus sui / eum cuius est adventus secundum
operationem sathane in omni virtute et signis et prodigiis menda-
cibus et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt eo quod caritatem
veritatis non receperunt ut salvi fierent Et ideo mittet illis
deus operationem erroris ut credant mendacio ut iudicentur omnes
qui non crediderunt veritati / sed consenserunt iniquitati Nos autem
debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo / quod elegerit
vos deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus et fide ve-
ritatis in qua et vocavit vos per evangelium nostrum in acquisitionem glorie domini
nostri Jesu Christi Itaque fratres state et tenete traditiones quas
didicistis sive per sermonem sive per epistolam nostram Ipse autem
dominus noster Jesus Christus et deus et pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem

eternam et spem bonam et gratiam exhortetur corda vestra et confirmet in

E cetero fratres ¶ omni opere bono et sermone .iii.

orate pro nobis ut sermo dei currat et clarificetur sicut et apud

vos et ut liberemur ab importunis et malis hominibus non enim omnium

est fides. Fidelis autem deus est qui confirmabit vos et custodiat

a malo. Confidimus autem de vobis in domino quoniam ea que vobis pre

cipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in cari

tate dei et patientia christi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine

domini nostri iesu christi ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante

inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim

scitis quemadmodum oporteat imitari nos quoniam non inquieti

fuimus inter vos neque gratis panem manducavimus ab aliquo sed in labo

re et fatigatione nocte et die operantes ne quem vestrum gra

varemus. Non quasi non habuerimus potestatem sed ut nosmetipsos formam

daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos

hoc denuntiabamus vobis quoniam si quis non vult operari non manducet.

Audimus enim inter vos quosdam / ambulare inquiete nichil ope-
rantes sed curiose agentes / His autem qui eiusmodi sunt denunci-
amus et obsecramus in domino nostro iesu christo / ut cum silentio agentes
aut operantes / suum panem manducent / Vos autem fratres nolite defi-
cere bene facientes / Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam
hunc notate et non commisceamini cum illo ut confundatur / Et no-
lite quasi inimicum existimare sed corripite ut fratrem / Ipse autem
dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco / dominus cum omni-
bus vobis / Salutatio mea manu pauli / quod est signum in omni
epistola ita scribo / gratia domini nostri iesu christi cum omnibus vobis amen

Thymotheum instruit et docet de ordinacione episcopatus
et diaconii et omnis ecclesiastice discipline / scribens ei ab
laodicia.

Paulus apostolus christi iesu secundum imperium dei et salvatoris nostri
et christi iesu spei nostre thymotheo dilecto filio in fide / gratia
misericordia et pax a deo patre et christo iesu domino nostro / Sicut rogavi te
ut remaneres ephesi cum irem in macedoniam / ut denunciares
quibusdam ne aliter docerent neque intenderent fabulis et genealogiis

intimat questiones prestant magis quam edificationem dei que est
in fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et consciencia
bona et fide non ficta a quibus quidam aberrantes conversi sunt in
vaniloquium volentes esse legis doctores non intelligentes neque
que loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona
est lex si quis ea legitime utatur sciens hoc quia lex iusto
non est posita sed iniustis et non subditis impiis et peccatoribus sce-
leratis et contaminatis patricidis et matricidis homi-
cidis fornicariis masculorum concubitoribus plagiariis menda-
cibus periuris et si quid aliud sane doctrine adversatur que est
secundum evangelium glorie beati dei quod creditum est michi. Gratias ago ei
qui me confortavit in christo ihesu domino nostro quia fidelem me existima-
vit ponens in ministerio qui prius blasphemus fui et persecutor
et contumeliosus sed misericordiam consecutus sum quia ignorans feci in incre-
dulitate. Superhabundavit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione que est
in christo ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia christus ihesus

Venit in hunc mundum peccatores saluos facere quorum primus ego sum
Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet christus ihesus omnem
pacienciam ad informacionem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam
Regi autem seculorum immortali et invisibili soli deo honor et gloria in
secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili thimothee secundum
precedentes in te prophetias ut milites in illis bonam miliciam
habens fidem et conscienciam bonam quam quidam repellentes circa fidem nau-
fragaverunt ex quibus est hymeneus et alexander. Quos tradi-
di sathane ut discant non blasphemare. Capitulum ij
Obsecro igitur primum omnium fieri obsecraciones oraciones postulaciones
graciarum acciones pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in
sublimitate sunt constituti ut quietam et tranquillam vitam agamus
in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram
saluatore nostro deo. Qui omnes homines vult saluos
fieri et ad agnicionem veritatis venire. Unus enim deus, unus et mediator
dei et hominum homo christus ihesus. Qui dedit redempcionem

semetipsum pro omnibus cuius testimonium temporibus suis in quo positus
sum ego praedicator et apostolus veritatem dico et non mentior
doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in
omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione
Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate
ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis aut
veste pretiosa sed quod decet mulieres promittentes pietatem per
opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectione
docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum sed esse in silentio
Adam enim primus formatus est deinde Eva et Adam non est seductus sed
Eva seducta in praevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum
generationem si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate

Fidelis sermo et omni acceptione dignus. Capitulum iii
Si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Oportet
ergo episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris virum sobrium prudentem
ornatum pudicum hospitalem doctorem non violentum non percussorem

sed modestum non litigiosum non cupidum sed sue domui

bene prepositum filios habentem subditos cum omni castitate

Si quis autem domui sue preesse nescit quomodo ecclesie dei

diligentiam habebit non neophitum ne in superbiam elatus in

iudicium incidat dyaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab

hiis qui foris sunt ut non in opprobrium incidat et in laqueum

dyaboli. Dyaconos similiter pudicos non bilingues non multo

vino deditos non turpe lucrum sectantes habentes misterium fidei in

consciencia pura. Et hii autem probentur primum et sic ministrent nullum

crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non detrahentes so-

brias fideles in omnibus. Dyacones sint unius uxoris viri qui

filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint

gradum bonum sibi acquirent et multam fiduciam in fide que est in Christo

Ihesu. Hec tibi scribo sperans me venire ad te cito.

Si autem tardavero ut scias quomodo oporteat te in domo dei con-

versari que est ecclesia dei vivi columpna et firmamentum veritatis. Et

magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne

iustificatum est in spiritu apparuit angelis predicatum est gentibus

creditum est in mundo assumptum est in gloria. iiii.

Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus

discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis

demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam

habentium suam conscientiam prohibentium nubere abstinere a cibis quos

deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et

his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona

et nichil abiciendum quod cum gratiarum actione percipitur sanctificatur

enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris

minister Christi Iesu enutritus verbis fidei et bone doctrine

quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas

devita exerce autem teipsum ad pietatem. Nam corporalis

exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia utilis

est promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis

sermo et omni acceptione dignus in hoc enim laboramus et male-
dicimur quia speramus in deum vivum qui est salvator omnium
hominum maxime fidelium. Praecipe haec et doce. Nemo adoles-
centiam tuam contempnat sed exemplum esto fidelium in verbo in con-
versatione in caritate in fide in castitate. Dum venio attende
lectioni et exhortationi doctrinae. Noli negligere gratiam quae
in te est quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum
presbiterii. Haec meditare in his esto ut profectus tuus manifestus
sit omnibus. Attende tibi et doctrinae insta in illis. Hoc enim fa-
ciens et te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Se-
niorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem iuvenes
ut fratres anus ut matres iuvenculas ut sorores in omni castitate.

Viduas honora quae vere viduae sunt. Si qua autem vi-
dua filios aut nepotes habet discat primum domum suam re-
gere et mutuam vicem reddere parentibus hoc enim acceptum est
coram deo. Quae autem vere vidua est et desolata sperat

[illegible]

Deum et instat obsecrationibus et orationibus nocte et die

Nam que in deliciis est vivens mortua est Et hoc precipe

ut irreprehensibiles sint Si quis autem suorum et maxime

domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli

deterior Vidua eligatur non minus lx annorum que fuerit

unius viri uxor in operibus bonis testimonium habens si filios

educavit si hospitio pauperes recepit si sanctorum pedes

lavit si tribulationem patientibus subministravit si omne opus

bonum subsecuta est Adolescentiores autem viduas devita

cum enim luxuriate fuerint in christo nubere volunt habentes dampnationem

quia primam fidem irritam fecerunt Simul autem et otiose discunt circu-

ire domos non solum otiose sed et verbose et

curiose loquentes que non oportet Volo ergo iuniores nubere

filios procreare matres familias esse nullam occasionem dare

adversario maledicti gratia Iam enim quedam converse sunt

retro post sathanam Si quis ergo fidelis habet viduas sub-

[illegible] custodire castitatem in coniugio [illegible] tamen [illegible] ideo

[illegible] cum caritate [illegible] aliorum opinione [illegible]

[illegible] ad thimotheum [illegible] esto fidelium in caritate et castitate [illegible]

[illegible] est suadendum primo propter vitandam fornicationem [illegible]

[illegible] 2o propter filiorum et filiarum generationem 3o propter [illegible]

[illegible] et fac tibi filios fornicationis [illegible] ideo propter [illegible]

[illegible] filio david ut acciperet [illegible] sua [illegible]

[illegible]

Ad Thymotheum

ministret illis et non gravetur ecclesia ut hiis que vere vidue sunt

sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni

habeantur maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: Non cum musitrabis os bovis triturantis

et dignus operarius mercede sua. Adversus presbiterum

accusationem noli recipere nisi sub duobus vel tribus testibus.

Peccantes autem coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant. Testor

coram deo et Christo Ihesu et electis angelis ut hec custodias sine

preiudicio nichil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini

imposueris neque communicaveris peccatis alienis. Teipsum castum

custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico vino utere propter

stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia

ad iudicium, quosdam autem et subsequuntur. Similiter et facta

bona manifesta sunt et que aliter se habent abscondi non possunt. VI.

6 Quicumque sunt sub iugo servi dominos suos omni honore

dignos arbitrentur ne nomen domini et doctrina blasphemetur.

Qui autem fideles habent dominos non contempnant quia fratres sunt

[illegible]

q̃z mag̃ pruat qz fideles sut z dilcti ī bñficijs ptici

[illegible]

pes sūt hec doce z h̄ exhortar̃ Si quis aliud docet et

[illegible]

nō acqescit sanis sermonib⁹ dn̄i nr̄i ihu xp̄i z ei

[illegible]

qui ē s̄m pietate doctrine supbus ē nihil sciens s̄z lang

[illegible]

uens circa questiones z pugnas u'boꝝ Ex quib⁹ oriu̅t

[illegible]

Inuidie contentiones blasfemie suspitiones male conflictus

[illegible]

homi ī mente corruptoꝝ Et qui veritate priuati sut

[illegible]

existimantiu questū esse pietatē Est aut questus magnus pietas

[illegible]

cū suffic̄ia nichil em̄ intulim⁹ ī huc mundū haud dubium qz nec

[illegible]

auferre possumus Hntes aut alimenta z quib⁹ tegam̄

[illegible]

his contenti simus nā qui volunt diuites fieri incidunt ī

[illegible]

temptationes z laqueū dyabli z desideria multa inutilia

[illegible]

Que mergunt homines ī interitū z ī perditionē Radix em̄

[illegible]

omnium malorum est cupiditas quam quidam appetentes erra

[illegible]

uerunt a fide z inseruerunt se doloribus multis Tu aut

[illegible]

o homo dei fuge hec sectare vero iustitiam pietatem fidem caritatē

[illegible]

pariam quam sperent bonum certamen fidei apprehende vitam
eternam in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis
testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia in ipso
et Christo Iesu qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem
ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in
adventum domini nostri Iesu Christi quem suis temporibus ostendet beatus et solus po-
tens rex regum et dominus dominantium qui solus habet immortalitatem
et lucem habitat inaccessibilem quem nullus hominum vidit sed
nec videre potest cui honor et gloria et imperium sempiternum
amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere neque
sperare in incerto divitiarum sed in deo vivo qui prestat nobis omnia
abunde ad fruendum. bene agere divites fieri in bonis operibus
facile tribuere communicare thesaurizare sibi fundamentum bonum
in futurum ut apprehendant veram vitam. O thimothee
depositum custodi devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis

Incipit prologus 2 ad thimotheum

scientie quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia dei tecum
amen

[illegible]

Item thymotheo scribit de exhortatione martirii et omnis regule veritatis et de futuris sub temporibus novissimis et de sua passione scribens a laodicia. Epistola ad tymotheum

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in christo ihesu thymotheo karissimo filio gratia misericordia pax a deo patre et christo ihesu domino nostro. Gratias ago deo meo cui servio a progenitoribus meis ~~ut gaudio~~ ~~implear recordationem~~ in conscientia pura quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die ~~desiderans~~ ~~ut gaudio implear recordationem accipiens~~ desiderans te videre memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta que et habitavit primum in avia tua loyde et matre tua eunice. Certus sum autem quod et in te propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri neque me vinctum eius sed collabora.

in evangelio sed secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit vo-
catione sua sancta non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et gratiam
que data est nobis in christo ihesu ante tempora secularia manifesta-
ta autem nunc per illuminationem salvatoris nostri ihesu christi qui
destruxit quidem mortem illuminavit autem vitam et incorruptionem
per evangelium in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister
gencium ob quam causam etiam hec pacior sed non confundor
Scio enim cui credidi et certus sum quia potens est depositum
meum servare in illum diem Formam habe sanorum verborum que
a me audisti in fide et dilectione in christo ihesu bonum depositum
custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis Scis enim hoc quod aversi
sunt a me omnes qui in asia sunt ex quibus est phigelus
et hermogenes Det misericordiam dominus honesiphori domui quia sepe
me refrigeravit et cathenam meam non erubuit sed cum ro-
mam venisset sollicite me quesivit et invenit Det illi
dominus invenire misericordiam a domino in illo die et quanta ephesi mini-

stravit michi melius tu nosti. **Secundum**

Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in Christo Jesu
et que audisti a me per multos testes, hec commenda fidelibus
hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut
bonus miles Christi Jesu. Nemo militans Deo implicat se secularibus
negotiis ut ei placeat cui se probavit. Nam qui
certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit. Agricolam
laborantem oportet primum de fructibus percipere. Intellige que dico.
Dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum. Memor esto Dominum Jesum
Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum
evangelium meum in quo laboro usque ad vincula quasi male operans. Sed
verbum Dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo
propter electos ut et ipsi salutem consequantur que est in Christo Jesu
cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus et
convivemus. Si sustinebimus et conregnabimus. Si negaverimus et
ille negabit nos. Si non credimus ille fidelis permanet. Negare

Hec ... commone testificans coram deo / Noli verbis
contendere / ad nichilum enim utile / nisi ad subversionem audien-
tium / Sollicite cura teipsum probabilem exhibere deo operarium inconfusibilem
recte tractantem verbum veritatis / prophana autem et vaniloquia devi-
ta / multum enim proficiunt ad impietatem / et sermo eorum ut cancer ser-
pit / ex quibus est Philetus et Hymeneus qui a veritate exciderunt di-
centes resurrectionem iam factam / et subverterunt quorundam fidem
Sed firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc / cognovit dominus
qui sunt eius / et discedat ab iniquitate omnis qui invocat nomen
domini / in magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argen-
tea sed et lignea et fictilia / et quedam quidem in honorem / quedam
autem in contumeliam / si quis ergo emundaverit se ab istis / erit vas
in honorem sanctificatum et utile domino / caritatem pacem cum hiis / ad omne opus bonum paratum / Juvenilia autem desi-
deria fuge / Sectare vero iustitiam fidem
qui invocant dominum de corde puro / Stultas autem et sine
... litigare sed mansuetum esse ad omnes docibilem patientem cum
modestia corripientem eos qui resistunt veritati nequando deus
disciplina questiones devita / sciens quia generant lites / Servum autem domini non

det illis penitentiam ad agnoscendam veritatem et resipiscant a dyaboli [illegible]
laqueis a quo tenentur captivi ad ipsius voluntatem ·iij· 3

Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora
periculosa et erunt homines seipsos amantes cupidi elati superbi
blasphemi parentibus non obedientes et ingrati scelesti sine affectione [illegible]
sine pace criminatores incontinentes immites sine benignitate proditores
protervi tumidi ceci voluptatum amatores magis quam dei habentes
speciem quidem pietatis virtutem autem eius abnegantes et hos devita.
Ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mu-
lierculas oneratas peccatis que ducuntur variis desideriis semper
discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem
Iannes et Mambres restiterunt Moysi ita et hii resistunt veritati
corrupti homines mente reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient
insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut illorum fuit. Tu
autem assecutus es meam doctrinam · institutionem · propositum · fidem · longa-
nimitatem · dilectionem · patientiam · persecutiones · passiones · qualia mihi

sunt antiochie yconii listris quales persecuciones z ex omnibus
eripuit me dominus. Et omnes qui pie volunt vivere in xpo ihesu
persecucionem patientur/ mali autem homines z seductores proficient in
peius errantes z in errorem mittentes. Tu vero permane in hiis
que didicisti et credita sunt tibi sciens a quo didiceris z quia
ab infancia sacras litteras nosti que te possunt instruere in salutem
per fidem que est in xpo ihesu. Omnis enim scriptura divinitus inspirata
utilis est ad docendum arguendum z ad corripiendum ad erudiendum in iusticia
ut perfectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus. iiij
Testificor coram deo z xpo ihesu qui iudicaturus est vi-
vos z mortuos z adventum ipsius z regnum eius predica verbum insta
oportune importune. argue obsecra increpa in omni sapiencia
paciencia z doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustine-
bunt sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes
auribus. et a veritate quidem ad fabulas autem convertentur. Tu vero
vigila in omnibus labora opus fac evangeliste ministerium imple.

i. immolor

sobrius esto. Ego enim iam delibor et tempus resolucionis mee in

stat. Bonum certamen certavi cursum consummavi fidem servavi. In reliquo reposita

est michi corona iusticie quam reddet michi dominus in illa die iustus

iudex. Non solum autem michi sed et hiis qui diligunt adventum eius.

Festina venire ad me cito. Demas enim me reliquit. dili

gens hoc seculum et abiit thessalonicam. Crescens in galaciam. Titus

in dalmaciam. Lucas est mecum solus. Marcum assume et adduc

tecum. est enim michi utilis in ministerium. Titicum misi ephesum. Pe

nulam quam reliqui troade apud carpum veniens affer

tecum et libros maxime autem membranas. Alexander er

rarius multa mala michi ~~fecit~~ ostendit. reddet illi dominus secundum

opera eius. Quem et tu devita. valde enim restitit

verbis meis. In prima detrusione nemo michi affuit. Sed omnes me

dereliquerunt. non illis imputetur. Dominus autem michi astitit et confor

tavit me ut per me predicacio impleatur. Et audiat omnes gentes

et liberatus sum de ore leonis. liberavit me dominus ab omni ope

malo et salvum faciet in regnum suum celeste cui gloria in
secula seculorum amen. Saluta priscam et aquilam et onesiphori
domum. Erastus autem remansit corinthi trophimum autem reli-
qui infirmum mileti. Festina ante hiemem venire. Salutant te
eubolus et pudens et linus et claudia et fratres omnes. Dominus iesus
christus cum spiritu tuo gratia dei vobiscum amen.

Incipit prologus ad Tytum

Tytum commonefacit et instruit de constitutione presbyterii
et conversatione spirituali et hereticis vitandis qui in scripturis
iudaicis credunt scribens ei. Epistola prima ad Tytum

Paulus servus dei apostolus ihesu christi secundum fidem electorum dei
et agnitionem veritatis que secundum pietatem est in spe vite eterne
quam promisit qui non mentitur deus ante omnia tempora secularia ma-
nifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est mihi secundum
preceptum salvatoris nostri tito dilecto filio secundum communem fidem
gratia pax a deo patre et christo ihesu salvatore nostro. Huius rei
gratia reliqui te crete ut ea que desunt corrigas et con-
stituas per civitates presbyteros sicut et ego disposui tibi si
quis sine crimine est unius uxoris vir filios habens fideles non

in accusacione luxurie aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine
esse sicut dei dispensatorem non superbum non iracundum non vinolentum
non percussorem non turpis lucri cupidum sed hospitalem benignum so
brium iustum sanctum continentem amplectentem eum qui secundum
doctrinam est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina
sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi inobedientes
vaniloqui et seductores maxime qui de circumcisione sunt
quos oportet redargui qui universas domos subvertunt docentes
que non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum
propheta Cretenses semper mendaces male bestie
ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos
dure ut sani sint in fide non intendentes iudaicis fabulis et man
datis hominum aversantium veritatem. Omnia munda mundis. Coin
quinatis autem et infidelibus nichil mundum sed coinquinate sunt
eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse deum factis autem ne
gant cum sint abhominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

Ad titum

Tu autem loquere que decet sanam doctrinam. Senes ut
sobrii sint pudici prudentes sani in fide in dilectione in pacien-
cia. Anus similiter in habitu sancto non criminatrices non multo vino servientes
bene docentes ut prudentiam doceant adolescentulas ut viros
suos ament filios suos diligant prudentes sobrias castas do-
mus curam habentes benignas subditas viris suis ut non
blasphemetur verbum dei. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint
in omnibus teipsum prebe exemplum bonorum operum in doctrina in integritate et castitate
gravitate verbum sanum irreprehensibile ut is qui ex adverso est
vereatur nichil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis in omnibus
subditi placentes non contradicentes non fraudantes sed in omnibus
fidem bonam ostendentes ut doctrinam salvatoris nostri dei or-
nent in omnibus. Apparuit autem gratia dei et salvatoris nostri omnibus
hominibus erudiens nos. Ut abnegantes [illegible] ad ad-
ventum glorie magni dei et salvatoris nostri iesu christi qui
dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate

et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. Hec
loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo te contempnat. III
Admone illos principibus et potestatibus subditos esse dicto
obedire ad omne opus bonum paratos esse neminem blasphemare
non litigiosos esse sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad
omnes homines. Eramus enim aliquando et nos insipientes increduli
errantes servientes desideriis et voluptatibus variis in malicia et
invidia agentes odibiles odientes invicem. Cum autem
benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei non ex operi
bus iusticie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos
fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem
effudit in nos habunde per Ihesum Christum salvatorem nostrum ut ius
tificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite eterne. Fide
lis sermo est et de hiis volo te confirmare alios ut curent bo
nis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia

hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones

et pugnas legis devita aut sunt inutiles et vane hereticum
hominem post unam et secundam correptionem devita sciens quia subversus est qui
eiusmodi est et delinquit proprio iudicio condempnatus Cum misero
ad te Arthemam vel Tytichum festina ad me venire Nicopolim
ibi enim statui hyemare Zenam legis peritum et Apollo sollicite
premitte ut nichil illis desit Discant autem et nostri bonis operibus
preesse ad usus necessarios ut non sint infructuosi Salutant
te omnes qui mecum sunt omnes Saluta eos qui nos amant in fide
Gratia dei cum omnibus nobis amen

~~Incipit prologus ad philemonem~~

Philemoni familiares litteras facit pro Onesimo servo eius scribit autem ei ab urbe Roma de carcere per supradictum Onesimum

Paulus vinctus Christi Ihesu et Tymotheus frater Philemoni dilecto
et adiutori nostro et Apphie sorori karissime et Archippo
commilitoni nostro et ecclesie que est in domo tua Gratia vobis et pax
a deo patre nostro et domino Ihesu Christo Gratias ago deo meo semper
memoriam tui faciens in orationibus meis audiens caritatem et
fidem quam habes in domino Ihesu et in omnes sanctos ut communicatio
fidei tue evidens fiat in agnitione omnis boni Gaudium

em magnum habui & consolacionem in caritate tua quia viscera sanctorum re-
quieverunt per te frater propter quod multam fiduciam habens in christo ihesu im-
perandi tibi quod ad rem pertinet propter caritatem magis obsecro cum
sis talis ut paulus senex nunc autem et vinctus ihesu christi obsecro
te pro meo filio quem genui in vinculis onesimo qui tibi aliquando in-
utilis fuit nunc autem & mihi et tibi utilis quem remisi tibi Tu autem
illum ut mea viscera suscipe Quem ego volueram mecum de-
tinere ut pro te mihi ministraret in vinculis evangelii sine autem consilio tuo
nichil volui facere uti ne velud ex necessitate bonum tuum esset sed
voluntarium Forsitan enim ideo discessit ad horam a te ut in
eternum illum reciperes iam non ut servum sed pro servo karissimum fratrem maxime
michi quanto magis autem tibi in carne et in domino Si ergo habes me socium
suscipe illum sicut me Si autem aliquid nocuit aut debet hoc mihi imputa
~~tempus mecum debes sed ita frater ego te fruar in domino~~ Ego
paulus scripsi mea manu ego reddam ut non dicam tibi
Quod et te ipsum mihi debes Ita frater ego te fruar in domino refice
viscera mea in christo Confidens obedientia tua scripsi

sciens quoniam et super id facias quod dico Simul autem et para mihi hospitium
nam spero per orationes vestras donari me vobis Salutat te
Epaphras concaptivus meus in Christo Iesu Marcus Aristarchus Demas
Lucas adiutores mei Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro Amen

In primis dicendum est cur apostolus paulus ~~incipit prologus ad hebreos~~
in hac epistola scribendo non servavit morem suum ut vel vocabulum
nominis sui vel ordinis describeret dignitatem Hec causa est quod
ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus
et non hebreorum sciens eorum superbiam suamque humilitatem
ipse demonstrans meritum officii sui noluit anteferre Nam simili
modo etiam iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen
suum eadem ratione non pretulit Hanc ergo epistolam fertur apostolus
ad hebreos conscriptam hebraica lingua misisse cuius sensum et or-
dinem retinens lucas ewangelista post excessum beati pau-
li apostoli greco sermone composuit **Epistola pauli ad hebreos**

Multifarie multisque modis olim deus loquens
patribus constituit heredem universorum per quem fecit et
secula qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius
portansque omnia verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens
sedet ad dexteram maiestatis in excelsis tanto melior an-
gelis effectus quanto differentius pre illis nomen hereditavit Cui
enim dixit aliquando angelorum filius meus es tu ego hodie
genui te et rursum Ego ero illi in patrem et ipse erit

michi in filium ⁊ cum iterum introducit primogenitum in orbem terre

dicit. Et adorent eum omnes angeli dei. Et angelos quidem dicit

Qui facit angelos suos spiritus ⁊ ministros suos flammam ignis

Ad filium autem thronus tuus deus in seculum seculi virga equitatis virga

regni tui. Dilexisti iusticiam ⁊ odisti iniquitatem propterea unxit te

deus deus tuus oleo letificationis pre participibus tuis. Et tu

in principio domine terram fundasti ⁊ opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi

peribunt tu autem permanebis ⁊ omnes sicut vestimentum veterascent

⁊ velut amictum mutabis eos ⁊ mutabuntur. Tu autem idem ipse es

⁊ anni tui non deficient. Ad quem angelorum dixit aliquando sede

a dextris meis quoadusque ponam inimicos tuos scabellum

pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium

missi propter eos qui hereditatem capient salutis. ij.

Propterea habundantius oportet observare nos ea que audivimus

ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo

factus est firmus. Et si omnis prevaricatio ⁊ inobediencia accepit iusticiam

retribucionem mercedis. Quomodo nos effugiemus si tantam negle-
xerimus salutem etc. que cum initium cepisset enarrari per
dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est contestante deo
signis et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distribucionibus
secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre fu-
turum de quo loquimur. Testatus autem est in quodam loco quidam dicens
Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Mi-
nuisti eum paulominus ab angelis gloria et honore coronasti eum
et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti
sub pedibus eius. In eo enim quod omnia subiecit ei nichil dimisit
non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei. Eum
autem qui modico quam angeli minoratus videmus ihesum pro omnibus
~~gustaret mortem decebat enim eum propter quem omnia dei~~ / p
propter passionem mortis gloria et honore coronatum ut gracia dei pro
omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et
per quem omnia qui multos filios in gloriam adduxerat auctorem

salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui
sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos
vocare dicens: Nunciabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesie
laudabo te. Et iterum: Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego et
pueri mei quos dedit michi deus. Quia ergo pueri communicaverunt car-
ni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem, ut per mortem
destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est dyabolum, et
liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii
(in multis locis scripture) (filius dei)
erant servituti. Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen
(scilicet quod semen abrahe susceptum est ex adam)
Abrahe apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors
fieret et fidelis pontifex ad deum, ut repropiciaret delicta populi.
In eo enim in quo passus est ipse et temptatus, potens est et eis qui
Unde fratres sancti vocacionis / temptantur auxiliari. .iii.
celestis participes estis, considerate apostolum et pontificem
confessionis nostre Ihesum, qui fidelis est ei qui fecit illum sicut
et Moyses in omni domo eius. Amplioris enim glorie iste pre Moyse

[Marginal note:]
[illegible] 3i
hic quod vero christus carnem sumpsit ex adam et vero quod non sicut omnes qui processerunt ex adam peccaverunt, christus autem originale peccatum non contraxit. [illegible] ... in tercia parte sententiarum quod caro christi fuit in adam secundum corpulentam substantiam, scilicet quod ipsa materia corporalis carnis christi fuit derivata ab ipso adam, non autem fuit secundum seminalem rationem quia non generata ex viri semine. Ex isto loco apostoli evidenter habetur quod in nulla scriptura [illegible] legitur filius dei apprehendisse naturam angelicam [illegible] [illegible] angelicam [illegible] [illegible] assignatur ratio quia angelus [illegible] [illegible] alios instigante [illegible] [illegible] non debuit per aliud relevari [illegible] [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] fuit [illegible] natura [illegible] [illegible] reparata [illegible] fuit [illegible] natura angelica [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible] loco

dignus est christus quanto ampliorem honorem habet domus qui
fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia
creavit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in tota domo eius
tamquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant. christus vero tamquam filius
in domo sua. Que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei
usque ad finem firmam teneamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus hodie
si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra sicut in
exacerbatione secundum diem temptationis in deserto ubi temptaverunt
patres vestri probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta
annis propter quod offensus fui generationi huic et dixi semper hii
errant corde ipsi vero non cognoverunt vias meas quibus
iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte
fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi
a deo vivo sed adhortamini vosmetipsos per singulos
dies donec hodie cognominatur ut non obduretur quis ex
vobis fallacia peccati. Participes enim christi effecti sumus si tamen

in initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus dum dicitur hodie si
vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum
in illa exacerbatione. Quidam enim cum exacerbaverunt auditores
sed non universi. Certe qui profecti sunt ab egipto per moysen. Quibus
autem offensus est quadraginta annis nonne illis qui peccaverunt. Et ca
davera prostrata sunt in deserto. Quibus autem iuravit non introire in

Timeamus ergo fratres ne / nos resem ipig propter incredulitatem
forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur ali
quis ex vobis deesse. Etenim et nobis nuntiatum est quemadmodum
et illis sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei
ex his que audierunt. Ingredimur enim in requiem qui credidimus
quemadmodum dixit sicut iuravi in ira mea si introibunt in requi
em meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis. Di
xit enim in quodam loco de die septima sic ab omnibus operibus
suis. Et in isto rursum si introibunt in requiem meam. Quoniam
ergo superest introire quosdam in illam et hii quibus annuntiatum
est non introierunt propter illorum incredulitatem. Iterum terminat diem

in isto ca[pitul]o ad [?] gradum ampliate [?] ... octuagita capitula ... ago amen

quandam dicit hodie in david post tantum tempus sicut predictum est hodie
si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam si eis Iesus
requiem prestitisset
numquam de alio loqueretur posthac die. Itaque relinquitur sabbatismus
populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius et ipse requievit ab
operibus suis sicut a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam
requiem ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus est enim
sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti
et pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus compagum quoque ac medul-
larum et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla
creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta
sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui
penetravit celos Iesum filium dei teneamus spei nostre confessionem.
Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus
nostris. Temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia
ad thronum gratie ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

Omnis autem pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur

in his que sunt ad deum

ut offerat dona et sacrificia pro peccatis

qui condolere possit his qui ignorant et errant quoniam et ipse circumdatus est infirmitate

et propterea debet quemadmodum pro populo ita etiam et pro semetipso offerre pro

peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tamquam

aaron. Sic et christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret sed

qui locutus est ad eum filius meus es tu ego hodie genui te.

Quemadmodum et alio loco dicit Tu es sacerdos in eternum secundum

ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et ininterpretabilis

ad dicendum quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis

magistri esse propter tempus rursum indigetis ut vos doceamini que

sint elementa exordii sermonum dei et facti estis quibus lacte opus

sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est

sermonis iustitie parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum

qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni et

mali. VI.

Quapropter intermittentes inchoationis christi

sermonem ad perfectionem feramur non rursum iacientes fundamentum

Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum

qui posset eum salvum facere a morte cum clamore valido et lacrimis

offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei

didicit ex his que passus est obedientiam et consummatus factus est omnibus ob-

temperantibus sibi causa salutis eterne appellatus a deo pontifex iuxta ordinem

melchisedech. De quo grandis sermo nobis ininterpretabilis etc.

penitencie ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrine
impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii et-
erni Et hoc faciemus siquidem permiserit deus Impossibile est enim
eos qui semel sunt illuminati gustaverunt eciam donum celeste Et participes facti sunt spiritus sancti gustaverunt
bonum dei verbum virtutesque seculi venturi et prolapsi sunt rursus reno-
vari ad penitenciam impossibile rursum crucifigentes sibimet ipsis
filium dei ostentui habentes Terra enim sepe venientem super se bi-
bens ymbrem et generans herbam optimam illis a quibus colitur
accipit benedictionem a deo proferens autem spinas et tribulos re-
proba est et maledicto proxima Cuius consummacio in combustionem
Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et
viciniora saluti tamen etsi ita loquimur non enim iniustus deus ut
obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui
ministrastis sanctis et ministratis Cupimus autem unumquemque vestrum
eandem ostendere sollicitudinem ad expletionem spei usque ad finem ut
non segnes efficiamini verum imitatores eorum qui fide et paciencia

hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quoniam ne

minem per quem iuraret maiorem habuit, iuravit per semetipsum dicens: Nisi

benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens

adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant

et omnis controversie eorum finis ad confirmacionem est iuramentum. In quo

abundancius volens deus ostendere pollicitacionis heredibus immobilitatem consilii

sui interposuit iusiurandum, ut per duas res immobiles quibus

inpossibile est mentiri deum, fortissimum solacium habeamus qui

confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram

habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque ad interiora ve

laminis, ubi precursor introivit Ihesus secundum ordinem Melchisedech

Hic enim Melchisedech VII potifex factus in eternum

rex Salem, sacerdos dei summi, qui obviavit Abrahe

regresso a cede regum et benedixit ei, cui et decimas di

visit omnium Abraham. Primum quidem qui interpretatur rex iusticie,

deinde autem et rex Salem, quod est rex pacis, sine patre,

sine matre, sine genealogia, neque inicium dierum neque finem vite

Nomen huius opidi Salem est, ideo quod illud Salem id est

Salem est nomen opidi quod

erat in regione Sichem, cuius

opidi rex iste Melchisedech,

et de isto opido fuit Johannes in

erat Johannes Baptista baptizans

in Ennon iuxta Salim

[illegible]

Ad hebreos

quod assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini
autem quantus sit hic cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha.
Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes mandatum
habent decimas sumere a populo secundum legem id est a fratribus suis quamquam
et ipsi exierunt de lumbis abrahe. Cuius autem generatio
non adnumeratur in eis decimas sumpsit ab abraham et hunc qui
habebat repromissiones benedixit. Sine ulla
autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines
accipiunt, ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit
per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis
patris erat quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio
per sacerdotium leviticum erat, populus enim sub ipso legem accepit, quid
adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere
sacerdotem et non secundum ordinem aaron dici? Translato enim sacerdotio necesse
est ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur alia de tribu
est de qua nullus altari presto fuit ...

[illegible]

Iuda ortus est dominus noster in qua tribu nichil de sacerdotibus
moyses locutus est Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem
melchisedech exurgat alius sacerdos qui non secundum legem
mandati carnalis factus est sed secundum virtutem vite insolubilis contestatur enim
quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech Re-
probacio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem
nichil enim ad perfectum adduxit lex introductio vero melioris spei
per quam proximamus ad deum et quantum est non sine iureiurando hic autem
cum iureiurando institutus est per eum qui dixit ad illum Iuravit
dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum ordinem
melchisedech in tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus
Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes secundum legem idcirco quod morte prohi-
berentur permanere hic autem eo quod maneat in eternum sempiternum habet
sacerdocium unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum
ad deum semper vivens ad interpellandum pro nobis talis enim decebat
ut nobis esset pontifex sanctus innocens impollutus segregatus

Ad hebreos

qui non habet necessitatem cottidie

quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre

deinde pro populi. hoc enim fecit semel seipsum offerendo. Lex enim

homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes. sermo autem iurisiurandi

qui post legem est filium in eternum perfectum.

Capitulum autem super ea que dicuntur. talem habemus pontificem

qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis, sanctorum

minister et tabernaculi veri quod fixit deus et non homo. Omnis enim pontifex

ad offerendum munera et hostias constituitur, unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. qui exemplari et umbre deserviunt celestium.

Sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum. Vide inquit omnia facito

secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem melius sortitus est ministerium

quanto et melioris testamenti mediator est qui in

melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa

vacasset, non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos

dicit: Ecce dies veniunt, dicit dominus, et consummabo super domum israhel et

super domum iuda testamentum novum, non secundum testamentum quod feci patribus

eorum in die qua apprehendi manum illorum ut educerem illos

& terra egypti quoniam ipsi non per-
manserunt in testamento meo, et ego neglexi eos dicit dominus. Quia
hoc est testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit
dominus dando leges meas in mentes eorum, et in corda eorum super-
scribam eas, et ero eis in deum, et ipsi erunt mihi in populum et non doce-
bit unusquisque proximum suum, et unusquisque fratrem suum dicens cognosce
dominum, quoniam omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum quia pro-
picius ero iniquitatibus eorum, et peccatorum eorum iam non memorabor. Dicendo autem novum
veteravit prius; quod autem antiquatur et senescit prope interitum est. x.

Habuit quidem et prius iustificationes culture et sanctum seculare.
Tabernaculum enim factum est primum, in quo erant candelabra et
mensa et propositio panum, quod dicitur sancta; post velamentum autem secundum
tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum aureum habens turibulum et ar-
cam testamenti, circumdatam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens
manna et virga aaron que fronduerat et tabule testamenti, super-
que eam erant cherubin glorie obumbrantia propiciatorium, de quibus

i. tabulam, auream que erat super archam que dicebatur propiciatorium, quia inde videbat deus ... exod. xxv

non est dicendum per singula. His vero ita compositis in priori

tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes

in secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem

offert pro sua et populi ignorantia. Hoc significante spiritu sancto nondum propalatam

esse sanctorum viam adhuc priore tabernaculo habente statum. Que

parabola est temporis instantis iuxta quam munera et hostie offeruntur

que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem solummodo in cibis et

in potibus et variis baptismatibus et iusticiis carnis usque ad tempus

correctionis impositis. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et

perfectius tabernaculum non manufactum id est non huius creationis

neque per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem

introivit semel in sancta eterna redemptione inventa. Si enim sanguis

hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat

ad emundationem carnis quanto magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum

semetipsum obtulit immaculatum Deo emundabit

conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi

[illegible]

qui vocati sunt eterne hereditatis

[illegible]

Ubi enim testamentum est, mors

[illegible]

necesse est ut intercedat

[illegible]

Ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente in

[illegible]

redemptionem earum prevaricationum que erant sub priori testamento repro-

[illegible]

missionem accipiant ut intercedat testatoris. Testamentum

[illegible]

enim in mortuis confirmatum est, alioquin nondum valet dum vivit

[illegible]

qui testatus est. Unde nec primum quidem dedicatum est sine sanguine

[illegible]

Lecto enim omni mandato legis a Moyse universo populo acci-

[illegible]

piens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et

[illegible]

et ysopo ipsum librum et omnem populum aspersit dicens: Hic sanguis

[illegible]

testamenti quod mandavit ad vos Deus. Etiam tabernaculum et omnia va-

[illegible]

sa ministerii sanguine similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine mundantur

[illegible]

secundum legem et sine sanguinis effusione non fit remissio. Necesse est ergo exem-

[illegible]

plaria quidem celestium his mundari, ipsa autem celestia me-

[illegible]

lioribus hostiis quam iste. Non enim in manufacta sancta Ihesus introivit exemp-

[illegible]

laria verorum, sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui Dei pro nobis.

[illegible]

Neque ut sepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex

[illegible]

intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno, alioquin oppor-

[illegible]

tebat eum frequenter pati ab origine mundi nunc autem semel
in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit
Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori
Post hoc autem iudicium sic et xpc semel oblatus est ad mul-
torum exhauriendum peccata secundo sine peccato apparebit expectantibus se
in salutem. Umbram enim habens lex bonorum fu- c. Xm
turorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem
ipsis hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest accedentes
perfectos facere alioquin cessassent offerri ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccati cultores semel mundati sed in ipsis commemoratio peccatorum
per singulos annos fit. Impossibile est enim sanguine tau-
rorum et hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit hostiam
et oblationem noluisti corpus autem aptasti mihi holocaustomata et pro peccato
non tibi placuerunt. Tunc dixi ecce venio in capite libri
scriptum est de me ut faciam voluntatem tuam deus. Superius
dicens quia hostias et oblationes et holocausta (ornata) pro peccato noluisti

[illegible]

ut placita sunt que secundum legem offeruntur Tunc dixi Ecce venio

[illegible]

ut faciam deus voluntatem tuam / aufert primum ut sequens statuat

[illegible]

in qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis ihesu christi semel

[illegible]

Et omnis quidem sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem

[illegible]

sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata / hic autem

[illegible]

unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera

[illegible]

dei de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum

[illegible]

pedum eius / una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos

[illegible]

contestatur autem nos et spiritus sanctus / postquam enim dixit hoc autem

[illegible]

testamentum quod testabor ad illos / post dies illos dicit dominus

[illegible]

dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam

[illegible]

eas / et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor

[illegible]

amplius Ubi autem horum remissio iam non oblatio pro peccato

[illegible]

Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi

[illegible]

quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen

[illegible]

[illegible] id est carnem suam / et sacerdotem magnum super domum dei

[illegible]

Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda

[illegible]

conscientia mala et abluti corpus aqua munda. teneamus spei nostre
confessionem indeclinabilem fidelis enim est qui repromisit et
consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum operum non de-
serentes collectionem nostram sicut consuetudinis est quibusdam sed consolan-
tes et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie
enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur
pro peccatis hostia terribilis autem quedam expectatio
iudicii et ignis emulatio que consumptura est adversarios
Irritam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione duobus vel
tribus testibus moritur quanto magis putatis deteriora mereri sup-
plicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem testamenti pollutum
duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit
Scimus enim qui dixit michi vindicta et ego retribuam. et iterum quia
iudicabit dominus populum suum. horrendum est incidere in manus dei
viventis. Rememoramini autem pristinos dies in quibus illuminati magnum
certamen passionum sustinuistis et in altero quidem obprobriis et

Emulacionibus spectaculum facti / i altero autem socij taliter conversancium effecti / nam et vinctis compassi estis / et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorem et manentem substanciam. Nolite itaque amittere confidenciam vestram que magnam habet remuneracionem / paciencia enim vobis necessaria est ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit quod si subtraxerit se non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perdicionem sed fidei in acquisicionem anime.

Est autem fides sperandarum substancia rerum argumentum non apparencium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes / Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam abel quam cayn obtulit deo per quam testimonium consecutus est esse iustus / testimonium perhibente muneribus eius deo et per illam defunctus adhuc loquitur / Fide enoch translatus est ne

s. venerit s. tam in se quam in aliis in diluvio — s. inter homines peccatores — s. ad paradisum terrestrem ubi conservatur vita eius usque in finem mundi

videret mortem / et non inveniebatur . quia transtulit illum deus. ante

s. sed in paradisum — s. per fidem

translationem enim habuit testimonium placuisse deo. Sine fide autem

s. a quero — s. quia unus est deus . creator omnium — i. accedere voluntate — s. est unus et unus deus et creator omnium

impossibile placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est

i. virtus devote querentibus — s. remuneratorem dare — s. per venerationem a deo oraret pro populis

et inquirentibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de

de modo futura per diluvium cum tunc nullum signum appareret — s. de illis futuris malo — aptam fecit ad salvationem hominum — s. persuaderet — Gen c vi

hiis que adhuc non videbantur metuens aptavit archam in salutem sue

sue familie s. archam — i. damnabiles ostendit — i. in iustitia — i. incredulos homines — s. et non fecit — qui per se solus — s. iustitia — i. successor regum

domus per quam dampnavit mundum / et iustitie que per fidem est heres est in

i. per fidem — s. unde — s. qui tunc vocabat abram — s. deo perfecit — i. in terra chanaan — s. de terra caldeorum

stitutus / Fide qui vocatur abraham obedivit in locum exire quem ac

s. a deo promissam — s. quia relatam — i. credulitate — aut si est corpore tam non videbat — melioris esset — s. abraam

cepturus erat in hereditatem / et exiit nesciens quo iret / Fide demoratus est in terra

i. in terra frequenter sibi promissa — in qua demoratus est tamquam advena — in domibus — i. secundum terram aliena — prius non fuit

promissionis tamquam in aliena in casulis habitando / cum ysaac et iacob

s. quia specialiter promissa est terra ista sic et abrae . ut gen xxxv et xxvi — s. abraam — s. per certam spem — i. firmitatem et stabilitatem perpetuam

coheredibus repromissionis eiusdem / expectabat enim fundamenta habentem ci

celestem s. civitatis — s. a quo non accepit s. abrae — s. a iuventute seu a via — i. fecunditatem

vitatem cuius artifex et conditor deus / Fide et ipsa sara sterilis virtutem

s. ad concipiendum ysaac — s. quia nonagenaria et abraam centenarius — s. abraam — gen xvii — unde cum deus dixit

in conceptionem seminis accepit etiam preter tempus etatis quoniam fidelem credidit

s. quia credidit — s. abraam — s. filii — s. conceptum promissum grandi — ei tibi dabo filium cui benedicturus sum / cecidit abraam in faciem suam et risit dicens in corde suo putasne centenario nascetur filius et sara nonagenaria pariet

esse eum qui repromiserat / propter quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo

s. quantum ad bonos — s. quantum ad malos — i. ad lites

tamquam sidera celi in multitudinem et sicut arena que est ad oram maris in

qua stultorum infinitus est numerus — s. varium et fenum — s. abraam — s. plene et perfecte — s. quibus est facta promissio — s. in presenti vita

numerabilis / iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus

s. quam secundum tempus — s. certe fidei — i. gaudentes — s. corde et ore — s. in hereditate

sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et

a fidem sperantes tenuit sed ab illis . . . dicere . . . quod de suo semine . . . sunt . . . reparato et ex hoc apparuit . . . credidit deo

sub eta masione

hospites sunt super terram. Qui enim haec dicunt significant se patriam
inquirere. Et si quidem ipsius meminissent de qua exierunt habebant
utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id est caelestem.
Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum; paravit enim illis civitatem.
Fide obtulit Abraham Ysaac cum temptaretur, et unigenitum
offerebat qui susceperat repromissiones, ad quem dictum est quia in
Ysaac vocabitur tibi semen, arbitrans quia et a mortuis suscitare
potens est Deus; unde eum et in parabolam accepit. Fide et de
futuris benedixit Ysaac Iacob et Esau. Fide Iacob moriens singulos filios Joseph benedixit
et adoravit fastigium virge eius. Fide Joseph
moriens de profectione filiorum Israel memoratus est et de ossibus suis
mandavit. Fide Moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus
suis, eo quod vidissent elegantem infantem, et non timuerunt regis
edictum. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filie
Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei quam temporalis peccati
habere iocunditatem, maiores divitias estimans thesauro Egyptiorum improperium
Christi; aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit Egyptum non

s. vel a facta
s. et esse peregrinos
et hospites
s. patrie scilicet terre aliene
s. facilem oportunitatem
s. in illam
in scriptis dicunt se esse peregrinos
s. Abraam Ysaac et Iacob
celestem scilicet
s. a Deo
heredem s. de libera
s. Ysaac
s. quia promissum fuit Abrae
s. Abraam
quia semen eius vocabitur
s. Ysaac
s. Ysaac quem volunt immolare
s. Ysaac in figuram passionis Christi
s. Abraam
s. Iacob
s. similitudinem sceptri
s. Joseph
s. in signum fidelem de futuris
de Egypto
memoriam mandat inde asportari ossa sua in terram
s. Gen. vel et Exodi
ex fide suorum parentum
s. Pharaonis qui preceperat omnes masculos interfici
Exodi
et meditavit eum habere ... Dei ad liberandum populum
s. ... Deo eis hoc inspirante
s. quam adoptaverat eum sibi in filium
s. nutriendo
s. cavalem
s. ... sustinens
s. ...

quia non tantum destabat ...
... unde exierant quum de facili possent reverti ... non loquebatur de terra ... quia ex precepto domini exierat.

temptavit Deus Abraham et fides et obedientia eius notificaretur nobis ad exemplum imitationis.

oblatio enim Ysaac fuit figura mortis et oblationis Christi sicut enim aries adherens ...

et non sicut Ysaac immolatus est Ysaac non immolato seu liberato sic humanitas Christi adherens ... divinitate impassibili ...

et adoravit sceptrum Joseph ... erat signum et figura potestatis Christi sicut et nos adoramus ...

et preter Christum ... ad mortem ... visitabit vos Deus.

Et promissorum habuit enim Joseph fidem de sepultura et resurrectione Christi in terra promissionis ... quod Moyses liberato populo Israelitico de manu Pharaonis ... de terra Egypti ... ossa Joseph ... Exodi

magis eligens ... ... in aula regis ... in afflictione ... esse in domo Dei ... magis ...

multa corpora resurgere ... resurrexerunt ... Christi

fide celebravit pascha et sanguinis effusionem ne qui vastabat primitiva egipti

eos tangeret / fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam

terram quod experti egipcii devorati sunt / fide muri iericho corruerunt

circuitu dierum septem / fide raab meretrix non periit cum incredulis

excipiens exploratores cum pace / Et quid adhuc dicam

deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon barach sampson iepte

david et samuel et alios prophetas / qui per fidem vicerunt regna

operati sunt iusticiam / adepti sunt repromissiones / obturaverunt ora

leonum / extinxerunt impetum ignis / effugaverunt aciem gladii

convaluerunt de infirmitate / fortes facti sunt in bello / castra verterunt

exterorum / acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos / alii

autem distenti sunt / non suscipientes redemptionem ut meliorem invenirent

resurrectionem / alii vero ludibria et verbera experti

insuper et vincula et carceres / lapidati sunt / secti sunt / temptati

sunt in occisione gladii mortui sunt / circuierunt in melotis et in pellibus

a Fi. q. d. prima ad tale vo pasca immolatus est xpus per eius mortem et sanguinis effusionem homo liberatus a dyaboli potestate sicut filii israel per immolacionem agni pascalis et effusionem sanguinis in postibus et super liminaribus domorum liberati sunt ab angelo percuciente primogenita egipciorum

a preceperat enim dominus ut per vii dies circuirent civitatem cum archa domini cotidie semel et vii die et vii circuitus cum clangore tubarum et vociferacione ipsis clamantibus muri eius civitatis corruerunt ut habetur Josue vi

De david quod per fidem goliath devicit ut i reg xvii dixit ad goliath tu venis ad me cum gladio et hasta et clipeo ego autem ad te venio in nomine domini

De muliere sareptana que ab helia recepit filium suum resuscitatum ab elya iii reg xvii et de muliere sunamitis que recepit filium suum resuscitatum ab eliseo iiii reg iiii

quo ad victum

caprinis egentes angustiati afflicti quibus dignus non erat

sanctitate eorum

mundus in solitudinibus errantes et in montibus et in speluncis et

et approbati a deo

in cavernis terre et hij omnes testimonio fidei probati sunt

non acceperunt repromissionem deo pro nobis melius aliquid

consummarentur

providente ut non sine nobis consummarentur · xii

Ideoque et nos tantam habentes impositam nobis nubem testium

deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam

curramus ad propositum nobis certamen martirii aspicientes in auctorem fidei et

consummatorem ihesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem

confusione contempta atque in dextera dei sedis sedet recogitate

enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum

contradictionem ut non fatigemini animis vestris deficientes non

dum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repug-

nantes et obliti estis consolationis que vobis tamquam filiis loquitur dicens

fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum

ab eo argueris quem enim diligit dominus castigat flagellat

aut omnem filium quem recipit / in disciplina perseverate
tamquam filiis vobis se offert deus cuius enim filius quem non cor-
ripit pater eius quod si extra disciplinam estis / cuius participes facti filii dei omnes fa-
6 sunt ergo adulteri / et non filii estis / deinde quidem patres
carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos / non multo
magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus et illi quidem in tempore
paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant nos / hic autem
ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius / omnis
autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris
postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie /
propter quod remissas manus et soluta genua erigite / et gressus
rectos facite pedibus vestris / ut non quis claudicans erret
magis autem sanetur / pacem sequimini cum omnibus / et sanctimoniam sine qua
nemo videbit deum / contemplantes ne quis desit gratie dei / ne
qua radix amaritudinis sursum germinans impediat / et per
illam inquinentur multi / ne quis fornicator aut prophanus

ut ezau qui propter unam escam vendidit primogenita sua / Sci
tote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus
est / non enim invenit penitencie locum quamquam cum lacrimis inquisis
set eam / non enim accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem et turbinem
et caliginem et procellam et tube sonum et vocem verborum quam qui audierunt 12
excusaverunt se / ne eis fieret verbum / non enim portabant quod
dicebantur / et si bestia tetigerit montem lapidabitur et ita terri
bile erat quod videbatur / moyses dixit exterritus sum et tre
mebundus / sed accessistis ad syon montem et civitatem dei viventis
ierusalem celestem / et multorum milium angelorum frequentiam et ecclesiam
primitivorum qui conscripti sunt in celis et ad iudicem omnium deum et spiritus
iustorum perfectorum et testamenti novi mediatorem ihesum et
sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel / videte ne
recusetis loquentem / si enim illi non effugerunt recusantes
eum / qui super terram loquebatur / multo magis nos qui de celo
loquentem nobis avertimus Cuius vox movit terram tunc Nunc

9

aggei ii · et ego

aut repromittit dicens Adhuc semel movebo non solum terram sed
et celum Quod autem adhuc semel dicit declarat mobilium translationem tamquam
factorum ut maneant ea que sunt immobilia Itaque regnum immobile suscipi-
entes habemus gratiam per quam serviamus placentes deo cum metu et
reverentia Etenim deus noster ignis consumens est · xiii

12 Karitas fraternitatis maneat in vobis et hospitalitatem nolite obli-
ut abraam et loth
visci per hanc enim quidam placuerunt angelis hospitio receptis

scilicet carceratis · scilicet quibus iminet labor corporalis · scilicet qui experientia destitutum in vos · tamquam corpore · corpore scilicet vos ad suas victorias aliorum monet

Mementote vinctorum tamquam simul vincti et laborantium tamquam et ipsi in
honestum matrimonium scilicet genus · scilicet de lege et sacrato
corpore morantes Honorabile connubium in omnibus et thorus immacu- vita
latus Fornicatores enim et adulteros iudicabit deus Sint mores
scilicet nimia tenacitate · non cupiditate non habita · scilicet deus iosue primo
sine avaritia contenti presentibus ipse enim dixit non te deseram neque
derelinquam Ita ut confidenter dicamus Dominus mihi adiutor est non
timebo quid faciat mihi homo Mementote prepositorum vestrorum qui
vobis locuti sunt verbum dei quorum intuentes exitum conversationis
imitamini fidem Ihesus christus heri et hodie ipse et in secula Doctri-
nis variis et peregrinis nolite abduci Optimum enim est gratia
stabilire cor non escis que non profuerunt ambulantibus in eis

habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo de-
serviunt. Quorum enim animalium infertur sanguis in sancta pro peccato per ponti-
ficem horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et Iesus ut sanctifica-
ret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus i-
[illegible]
gitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus
hic manentem civitatem sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus
hostiam laudis semper deo id est fructum labiorum confitentium nomini eius.
Beneficentie autem et communionis nolite oblivisci. Talibus enim hostiis
promeretur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigi-
lant quasi rationem pro animabus vestris reddituri ut hoc cum gaudio faci-
ant et non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Orate pro nobis.
Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene volentes
conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo celerius restitu-
ar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pasto-
rem magnum ovium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum
Iesum Christum aptet vos in omni bono ut faciatis voluntatem eius

faciens in vobis quod placeat coram se per Ihesum Christum cui est gloria
in secula seculorum Amen Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum
solacii Et enim per paucis scripsi vobis Cognoscite fratrem nostrum
thymotheum dimissum cum quo si celerius venerit videbo vos
Salutate omnes prepositos vestros et omnes sanctos Salutant vos fratres
de ytalia gratia dei cum omnibus vobis Incipit prefacio beati Jeronimi in actus apostolorum Amen

Lucas antiochensis natione syrus Cuius laus in
evangelio canitur apud antiochiam medicine artis egregius et apostolorum postea discipulus fuit postea usque ad confessionem
paulum secutus apostolum sine crimine in virginitate permanens deo maluit
servire qui lxxxiiii annos etatis agens in bythinia obiit
plenus spiritu sancto Hic spiritu sancto instigante in achaye partibus
cum prius esset scriptum a fidelibus in carnacionem domini fideli narratione
ostendit / eidem quod se scripsisse evangelium indicat multis descripsisse manifestum
Cui non minima potestas scribendi actus apostolorum in ministerio datur
/ ut deo in deum pleno et filio perditionis extincta oratione ab apostolis

sta sorte divina electionis numerus [illegible] completur duodenarius / sic et
paulus consummatum apostolicis actibus [illegible] simul talia
trinitatem [illegible] quem elegisse cum legentibus et respicientibus decebat
voluit auditorem sermone / quam pluribus [illegible] fastidientibus prodesse
spacio quo operantem agricolam operis desinentibus pariter [illegible] cum
ita divina dispensatione gratia ut non solum auribus sed etiam animi

Primum quidem [illegible] omnibus eius prosequere medicina prima
sermonem feci de omnibus [illegible] O theophile
que cepit Jesus facere et docere usque in diem quo precepit apostolis
per spiritum sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et prebuit seipsum
vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta
apparens eis et loquens de regno dei. Et conversans precepit eis
ab Jerusalem ne discederent sed expectarent promissionem patris quam
audistis inquit per os meum. Quia Johannes quidem baptizavit
aqua. vos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies / Igitur
hi qui convenerant interrogabant eum dicentes domine si in tempore hoc

restitues regnum israel? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse
tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. Sed accipietis vir-
tutem supervenientis spiritus sancti in vos, et eritis michi testes in ierusalem et in
omni iudea et samaria, et usque ad ultimum terre. Et cum hec dixisset

a tota trinitate et a se ipso qui [illegible] virtute [illegible] humanitate [illegible] qui claritate [illegible] nubes eum [illegible] et hoc significat quod creatura facta est obsequium suo creatori

videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum.
Cumque intuerentur in celum euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta
illos in vestibus albis, qui et dixerunt: Viri galilei, quid statis
aspicientes in celum? Hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic
veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt
in ierusalem a monte qui vocatur oliveti, qui est iuxta ierusalem sabbati
habens iter. Et cum introissent in cenaculum, ascenderunt in superiora ubi
manebant petrus et iohannes et iacobus et andreas et philippus,
Thomas et bartholomeus et matheus, iacobus alphei et symon
zelotes et iudas iacobi. Hii omnes erant perseverantes unanimiter
in oratione cum mulieribus et maria matre ihesu et fratribus eius.
In diebus illis exurgens petrus in medio fratrum dixit. Erat autem

=p

Lectio libri act(uum) C. xx / viii [vxi] · Fratres oportet impleri scripturam
quam predixit spiritus sanctus per os david de iuda qui fuit dux eorum
qui comprehenderunt ihesum. Qui connumeratus erat in nobis / et sortitus est
sortem ministerii huius / et hic quidem possedit agrum de mercede in-
iquitatis / et suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia viscera
eius / et notum factum est omnibus habitantibus in ierusalem ita ut appel-
laretur ager ille / lingua eorum acheldemach hoc est ager san-
guinis / scriptum est enim in libro psalmorum fiat commoratio eius de-
serta / et non sit qui inhabitet in ea, et episcopatum eius accipiat alter.
Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore
quo intravit et exivit inter nos dominus ihesus incipiens a bap-
baptismate
tizatione iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis testem res-
urrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis / Et statuerunt duos
ioseph qui vocatur barsabas qui cognominatus est iustus et
mathiam / et orantes dixerunt Tu domine qui nosti corda omnium
ostende quem elegeris ex his duobus unum ~~[...] est iudas~~

vnum accipere locum ministerij huius et apostolatus de quo preuaricatus
est iudas vt abiret in locum suum et dederunt sortes eis et cecidit
sors super mathiam et annumeratus est cum vndecim apostolis est · ij ·
Et cum complerentur dies penthecostes erant omnes dis-
cipuli pariter in eodem loco et factus de celo repente sonus tamquam
aduenientis spiritus vehementis et repleuit totam domum vbi erant
sedentes et apparuerunt illis dispertite lingwe tamquam ignis
seditque super singulos eorum spiritus sanctus et repleti sunt omnes spiritu
sancto et ceperunt loqui varijs lingwis prout spiritus sanctus dabat eloqui
illis. Erant autem in ierusalem habitantes viri religiosi iudei ex omni
(scilicet spiritus vehementis)
natione que sub celo est. Facta autem hac voce conuenit multitudo et
(stupefacta seu admirata [illegible] fuerat visu vel auditu) (scilicet apostolos vel discipulos)
mente confusa est quia audiebat vnusquisque lingwa sua illos
loquentes stupebant autem omnes et mirabantur dicentes ad
(quod apostoli qui omnes fuerunt de galilea)
inuicem nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt et
quomodo nos audiuimus vnusquisque lingwam suam in qua nati sumus
(que est scilicet spiritus)
de partia sit dicta provincia
parthi et medi et elamite et qui habitant mesopotamiam

medi dicti quidam rex a quo dicta est media regio vel prouincia a qua dicitur medi [illegible] et [illegible] media ab eo descendit

Libia Libie filia fuit Epafi que regnum Libie possedit ex cuius nomine terra illa dicta est Libia, et dicitur Libia tercia pars orbis secundum Lucanum in tres Europam miseri Libiam Asiamque timent
Cirene fuit regina Libie que ex suo nomine civitatem condidit quam Cirenem vocavit secundum Pampiam

iudeam et capadociam pontum et asiam frigiam et pampiliam
egiptum et partes libie que est circa cirenen et advene romani, iudei
quoque et proseliti cretes et arabes audivimus eos loquentes nostris
linguis magnalia dei. Stupebant autem omnes et mirabantur dicentes
ad invicem quidnam vult hoc esse. Alii autem deridebant dicentes
quia musto pleni sunt isti. Stans autem petrus cum undecim elevavit
vocem suam et locutus est eis Viri iudei et qui habitatis ierusalem
universi, hoc vobis notum sit et auribus percipite verba mea. Non
enim sicut vos estimatis hii ebrii sunt cum sit hora diei tercia
sed hoc est quod dictum est per prophetam iohel dicentem Et erit in no-
vissimis diebus dicit dominus effundam de spiritu meo super omnem
carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre et iuvenes vestri
visiones videbunt et seniores vestri sompnia sompniabunt
et quidem super servos meos et ancillas meas in diebus illis ef-
fundam de spiritu meo et prophetabunt et dabo prodigia in celo
sursum et signa in terra deorsum sanguinem et ignem et vaporem

Actus apostolorum

Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat
dies domini magnus et manifestus. Et omnis quicumque invocaverit
nomen domini salvus erit. Viri israelite audite verba haec: Jhesum
nazarenum virum approbatum a deo in vobis virtutibus et prodigiis et
signis quae fecit deus per illum in medio vestri sicut et vos scitis. Hunc de-
finito consilio et praescientia dei traditum per manus iniquorum affligentes interemis-
tis. Quem deus suscitavit solutis doloribus inferni, iuxta quod im-
possibile erat teneri illum ab eo. David enim dicit in eum: Providebam dominum
in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commovear. Propter hoc le-
tatum est cor meum et exultavit lingua mea, in inferno nec
dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas fecisti mihi
vias vitae, adimplebis me iucunditate cum facie tua. Viri fratres
liceat audacter dicere ad vos de patriarcha David quoniam defunctus
et sepultus est et sepulcrum eius est apud nos usque in hodier-
num diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iuravisset il-
li deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius

insuper et caro mea requiescet
in spe quoniam non derelinques
animam meam in inferno

providens locutus est de resurrectione Christi quia neque derelictus est in inferno
neque caro eius vidit corruptionem. Hunc Iesum resuscitavit Deus
cuius nos omnes testes sumus. Dextera igitur Dei exaltatus et
et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit hunc quem vos
david
videtis et auditis. Non enim David ascendit in celos dicit autem ipse
Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam ini-
micos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime sciat ergo
l. tota multitudo … david
omnis domus Israel quia et dominum eum et Christum fecit Deus hunc Iesum quem
vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt corde et dixerunt
ad Petrum et ad reliquos apostolos … quid faciemus viri
fratres. Petrus vero ad illos penitentiam inquit agite et bapti-
Iesu Christi
zetur unusquisque vestrum in nomine … in remissionem peccatorum
vestrorum et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio
l. gentibus
et filiis vestris et omnibus qui longe sunt quoscumque advo-
caverit dominus Deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus
l. indurata
est et exhortabatur eos dicens: Salvamini a generatione ista prava

Cum qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt et appositi sunt in die illa
anime circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum
et communicatione fractionis panis et orationibus. fiebat autem omni anime
timor. multa quoque prodigia et signa per apostolos in Ierusalem fiebant
et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant
erant pariter et habebant omnia communia. possessiones et substantias
vendebant et dividebant illa omnibus prout cuique opus
erat. Cottidie quoque perdurantes in templo unanimiter et frangentes
circa domos panem sumebant cibum cum exultatione et simpli-
citate cordis collaudantes deum et habentes gratiam ad omnem ple-
bem. Dominus autem augebat qui salvi fierent cottidie in idipsum.
Petrus autem et Iohannes ascendebant in templum ad horam in
orationis nonam. et quidam vir qui erat claudus ex utero
matris sue baiulabatur quem ponebant cottidie ad portam
templi que dicitur speciosa ut peteret elemosinam ab intro-
euntibus in templum. Is cum vidisset petrum et iohannem incipientes

ingredie(n)tes in templu(m) rogabat ut elemosinam acciperet. Intuens aut(em) eu(m) petrus
cu(m) iohanne dixit. respice in nos. At ille intendebat in eos spe-
rans se aliquid accepturu(m) ab eis. Petrus dixit argentu(m) et
auru(m) no(n) est michi q(uo)d aut(em) h(ab)eo hoc tibi do. In nomine ihesu christi
nazareni surge et ambula. et apprehensa manu eius dextra
levavit eu(m) et p(ro)tinus co(n)solidate sunt bases eius et plante
et exiliens stetit et ambulabat. Et intravit cu(m) illis in templu(m)
ambulans et exiliens et laudans deu(m). et vidit omnis populus
eu(m) ambulante(m) et laudante(m) deu(m). cognoscebat aut(em) illu(m) q(uo)d ipse
erat qui ad elemosina(m) sedebat ad speciosa(m) porta(m) templi
et impleti sunt stupore et extasi in eo q(uo)d contigerat illi. Cu(m) teneret
aut(em) petru(m) et iohanne(m) cucurrit omnis populus ad eos ad porticu(m)
que appellatur salomonis stupentes. Videns aut(em) petrus respondit ad
populu(m) viri israelite quid miramini in hoc aut nos q(ui)d intuemini
q(uas)i nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare. Deus abraha(m)
et deus ysaac et deus iacob. deus patru(m) nostroru(m) glorificavit filiu(m)

suum ihesum quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem
pylati iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum ne
gastis et petistis virum homicidam donari vobis. Auctorem
vero vite interfecistis quem deus suscitavit a mortuis cuius nos
testes sumus et in fide nominis eius hunc quem vos vidistis
et nostis confirmavit nomen eius et fides que per eum est dedit integ
ram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres scio quia per
ignoranciam fecistis sicut et principes vestri. Deus autem qui prenunciavit
per os omnium prophetarum pati christum suum sic implevit. Penitemini igitur
et convertimini ut deleantur peccata vestra ut cum venerint tempora re
frigerii a conspectu domini et miserit eum qui predicatus est vobis ihesum
christum quem oportet quidem celum recipere usque in tempora restitucionis
omnium que locutus est deus per os sanctorum suorum a seculo prophetarum
Moyses quidem dixit quoniam prophetam suscitabit vobis dominus deus
vester de fratribus vestris tamquam me ipsum audietis iuxta omnia que

locutus fuerit vobis. Erit autem omnis anima quecumque non audierit prophetam
illam exterminabitur de plebe. Et omnes prophete a samuhele et deinceps
qui locuti sunt annuntiaverunt dies istos. Vos autem estis filii
prophetarum et testamenti quod disposuit deus ad patres nostros dicens
ad abraham et in semine tuo benedicentur omnes familie terre. Vobis
primum deus suscitans filium suum misit eum benedicentem vobis ut
convertat se unusquisque a nequitia sua. ·iiii·
Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdotes et
[illegible]
magistratus templi et sadducei dolentes quod docerent populum et
annuntiarent in ihesum resurrectionem ex mortuis et iniecerunt in
eos manus et imposuerunt eos in custodia usque ad crastinum.
Erat autem iam vespera. Multi autem eorum qui audierant verbum crediderunt
et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem
in crastinum ut congregarentur principes eorum et seniores et scribe
in ierusalem et annas princeps sacerdotum et cayphas et iohannes
et alexander et quotquot erant de genere sacerdotali et statuentes
eos in medio interrogabant in qua virtute aut in quo nomine fecistis

Tunc eos. Tunc spiritu sancto repletus petrus dixit ad eos princi-
pes populi et seniores audite [et] si nos hodie iudicamur in [scilicet infirmi]
benefacto hominis in quo iste salvus factus est. Notum sit omnibus vo-
bis et omni plebi israel quia in nomine domini nostri ihesu christi
nazareni quem vos crucifixistis quem deus suscitavit a mortuis
in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic est lapis qui a
vobis reprobatus est edificantibus qui factus est in caput anguli
et non est in aliquo alio salus. Nec enim aliud nomen est sub ce-
lo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri. Viden-
tes autem petri constanciam et iohannis comperto quod homines essent sine [vm̄ lingue hebraice]
litteris et ydiote admirabantur et cognoscebant eos quoniam cum ihesu
fuerant. Hominem quoque videntes stantem cum eis qui curatus fuerat
nichil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra consilium
secedere et conferebant ad invicem dicentes. Quid faciemus hominibus
istis quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitan-
tibus ierusalem manifestum est et non possumus negare. Sed ne amplius

divulgaretur in populum comminentur eis ne ultra amplius loquerentur in no-
mine ulli homini isto. Et vocantes eos denunciaverunt ne omnino
loquerentur nec docerent in nomine Jhesu. Petrus vero et Johannes re-
spondentes dixerunt ad illos. Si iustum est in conspectu dei vos
potius audire quam deum iudicate; non enim possumus que vi-
dimus et audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt
eos non invenientes quomodo punirent eos propter populum quia omnes
clarificabant id quod factum erat in eo quod acciderat. Annorum enim
erat amplius .xl. homo in quo factum erat signum istud sanitatis.
Dimissi autem venerunt ad suos et annunciaverunt eis quanta
ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum au-
dissent unanimiter levaverunt vocem ad dominum et dixerunt:
Domine tu qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sunt,
qui spiritu sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti: Quare
fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania; astiterunt
reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et
adversus christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista adversus

sanctum puerum tuum ihesum quem unxisti herodes et poncius pilatus
cum gentibus facere que manus tua et consilium tuum decreverunt fi-
eri. Et nunc domine respice in minas eorum et da servis tuis cum omni
fiducia loqui verbum tuum in eo quod extendas manum tuam ad
sanitates et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui ihesu. Et cum
orassent motus est locus in quo erant congregati et repleti sunt
omnes spiritu sancto. Et loquebantur verbum dei cum fiducia. Multitudinis
credentium autem erat cor unum et anima una cor unum erat nec quisquam
eorum qui possidebat aliquid suum esse dicebat. Apostoli testimonium
resurrectionis domini nostri ihesu christi et gratia magna erat in omnibus illis.
Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores
agrorum aut domorum erant vendentes afferebant pretia eorum que
vendebant et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur autem sin-
gulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est
barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis
levites cyprius genere cum haberet agrum vendidit eum et at-
tulit eum et posuit ante pedes apostolorum. v.

Vir autem quidam nomine ananias cum zaphira uxore
sua vendidit agrum et fraudavit de precio agri conscia
uxore sua et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit
Dixit autem petrus Anania cur temptavit sathanas cor tuum
ut tu velles mentiri te spiritui sancto et fraudare te de precio agri
nonne manens tibi manebat et venundatum in tua potestate erat Quid
posuisti in corde tuo hanc rem non es mentitus hominibus
sed deo Audiens autem verba ananias cecidit et expiravit
et factus est timor magnus super omnes homines qui audierunt
Surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes se-
pelierunt Factum est autem quasi horarum trium spacium et uxor
ipsius nesciens quod factum fuerat introivit Dixit autem ei petrus
Dic mihi mulier si tanti agrum vendidisti At illa dixit etiam
tanti petrus autem ad eam Quid utique convenit vobis temp-
tare spiritum domini Ecce pedes eorum qui sepelierunt
virum tuum ad hostium et efferent te Confestim cecidit ante pe-
des eius et expiravit intrantes autem iuvenes invenerunt

illa mortua et extulerunt et sepelierunt ad virum suum et
factus est timor magnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt
haec per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa
in plebe et erant unanimiter in porticu salomonis ceterorum
autem nemo audebat se coniungere illis sed magnificabat eos
populus magis autem augebatur in domino credentium multitudo virorum
ac mulierum ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in
lectulis et grabatis ut veniente petro saltem umbra illius ob
umbraret quemquam illorum et liberarentur ab infirmitatibus suis concurrebat
autem multitudo vicinarum civitatum ierusalem afferentes infirmos et vexa
tos a spiritibus inmundis qui curabantur omnes exurgens autem
princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant quae est heresis saduce
orum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos et posu
erunt eos in custodia publica angelus autem domini per noctem
aperiens ianuas carceris et educens eos dixit ite et stantes
loquimini in templo plebi omnia verba vite huius qui cum audissent

intrauerunt diluculo in templum et docebant. Aduenientes autem
principes sacerdotum et qui cum eo erant conuocauerunt concilium et
omnes seniores filiorum Israel et miserunt ad carcerem ut ad-
ducerentur. Cum autem uenissent ministri et aperto carcere non inue-
nissent illos reuersi sunt nunciantes dicentes carcerem quidem
inuenimus clausum cum omni diligentia et custodes stantes ad
ianuas aperientes autem neminem intus inuenimus. Ut autem au-
dierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum
ambigebant de illis quidnam fieret. Adueniens autem quidam
nunciauit eis Quia ecce viri quos posuistis in carcerem sunt
in templo stantes et docentes populum. Tunc abiit magistratus cum
discipulis et ministris et adduxit illos sine vi. Timebant enim
populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos statuerunt
in concilio et interrogauit eos princeps sacerdotum dicens praecipiendo
praecepimus uobis ne doceretis in nomine isto. Et ecce replestis
Ierusalem doctrina uestra et uultis inducere super nos sanguinem hominis

Respondens autem petrus et apostoli dixerunt Obedire oportet
deo magis quam hominibus Deus patrum nostrorum suscitavit
iesum quem vos interemistis suspendentes in ligno hunc
principem et salvatorem suscitavit et exaltavit in dextera
sua ad dandum penitenciam israel in remissionem peccatorum et nos
sumus testes horum verborum et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus
credentibus et obedientibus sibi Et cum audissent dissecabantur
et cogitabant interficere illos Surgens autem quidam in concilio pha-
riseus nomine gamaliel legisdoctor honorabilis universe
plebi iussit foras ad breve homines fieri Dixitque ad illos viri
israelite attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis ante
hos enim dies extitit theodas dicens se esse aliquem Cui
consensit numerus virorum circiter quadringentorum qui occisus est et
omnes quicumque credebant ei dissipati sunt et redacti sunt
ad nichilum post hunc extitit iudas galileus in diebus
professionis et avertit populum post se Et omnes quotquot consenserunt

ei, dispersi sunt. Et ipse periit. Et nunc itaque dico vobis disce-
dite ab hominibus istis et sinite illos quia si est ex hominibus
consilium hoc aut opus dissolvetur. Si vero ex deo est non poteri-
tis dissolvere eos ne forte et deo repugnare videamini. Consen-
serunt autem illi et convocantes apostolos caesis denuntiaverunt eis
ne amplius loquerentur in nomine Iesu et dimiserunt eos. Et illi
quidem ibant gaudentes a conspectu concilii quia digni habiti sunt pro
nomine Iesu contumeliam pati. Omni autem die non cessabant
in templo et circa domos docentes (apostoli) et evangelizantes Christum Iesum.

In diebus autem illis crescente numero discipulorum. vi.
factus est murmur Graecorum adversus Hebraeos eo quod des-
piciebantur in ministerio cotidiano viduae eorum. Convocantes
autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt: Non est aequum
nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate
ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem plenos
spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos vero
orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni

multitudinis et elegerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto
et philippum et prochorum et nicanorem et tymotheum et parmenam
et nicolaum advenam antiochenum. Hos statuerunt ante
conspectum apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et verbum
domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in iherusalem valde
multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus
gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo.
Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellatur liberti-
norum et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a
cilicia et asia disputantes cum stephano et non pote-
rant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Tunc summiserunt
viros qui dicerent se audisse eum dicentem verba blasfemie
in moysen et deum. Commoverunt itaque plebem et seniores
et scribas et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium
et statuerunt falsos testes dicentes. Homo iste non cessat
verba loqui adversus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum di-
centem quoniam ihesus nazarenus hic destruet locum istum et

mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes
eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tamquam
faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum stephano si hec
Viri fratres et patres au / ita se habent. Cui ait vij
dite. Deus glorie apparuit patri nostro abraham cum
esset in mesopotamia priusquam moraretur in charan et dixit ad
illum exi de terra tua et de cognatione tua et veni in terram
quam demonstravero tibi. Tunc exiit de terra caldeorum et
habitavit in charan / et inde postquam mortuus est pater eius transtu-
lit illum in terram istam in qua nunc vos habitatis et non dedit illi
hereditatem in ea nec passum pedis sed repromisit dare illi eam
in possessionem et semini eius post ipsum. Cum non haberet filium locutus
est autem illi deus. Quia erit semen eius accola et ali-
enos servituti eius subiciant et male tractabant eos annis
CCCCtis xxxti et gentem cui servierint iudicabo ego dixit dominus.
Et post hec exibunt et deservient michi in loco isto et dedit illi testamentum

circumcisionis et sic genuit ysaac et circumcidit eum die octavo et ysaac
iacob et iacob xii patriarchas et patriarche emulantes ioseph ven-
diderunt eum in egiptum et erat deus cum eo et eripuit eum ex omni-
bus tribulacionibus eius et dedit ei graciam et sapienciam in conspectu
pharaonis regis egipti et constituit eum prepositum super egiptum et
super omnem domum suam venit autem fames in universam egiptum et
chanaan et tribulacio magna et non inveniebant cibos patres nostri
cum audisset autem iacob esse frumentum in egipto misit patres nostros
primum et in secundo cognitus est ioseph a fratribus suis et manifestatum est phara-
oni genus eius mittens autem ioseph accersivit patrem suum iacob
et omnem cognacionem suam in animabus lxxv et descendit iacob in
egiptum et defunctus est ipse et patres nostri et translati sunt in sichem
et positi in sepulcro quod emit abraham in precio argenti a fi-
liis emor filii sichem cum autem appropinquasset tempus promissionis quam
confessus fuerat deus abrahe crevit populus et multiplicatus est in
egipto quoadusque alius rex surrexit in egipto qui non
sciebat ioseph hic circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros

ut exponerent infantes suos ne multi vivificarentur / eodem tempore natus
est moyses et fuit gratus deo et nutritus est tribus mensibus in domo
patris sui Exposito autem illo sustulit eum filia pharaonis et nutrivit
eum sibi in filium et eruditus est moyses in omni sapientia egipciorum et
erat potens in verbis et in operibus suis Cum autem impleretur ei tempus quadra-
ginta annorum ascendit in cor eius ut visitaret fratres suos filios israel
Cum autem vidisset quendam iniuriam pacientem vindicavit eum et fecit
ultionem ei qui iniuriam sustinebat percusso egipcio Existimabat
autem intelligere fratres quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis
At illi non intellexerunt Sequenti vero die apparuit illis litigan-
tibus et reconciliabat eos in pace dicens Viri fratres estis ut quid
nocetis alterutrum Qui autem iniuriam faciebat proximo suo repu-
lit eum dicens Quis te constituit principem et iudicem super nos
Numquid interficere me tu vis sicut interfecisti heri egipcium fugit
autem moyses in verbo isto et factus est advena in terra madian ubi
generavit duos filios Et expletis annis quadraginta apparuit illi in deserto

montis syna angelus in igne flamme rubi. moyses autem videns ad-
miratus est visum. Et accedente illo ut consideraret facta est ad eum vox
domini dicens Ego sum deus patrum vestrorum deus abraham et deus ysaac
et deus iacob. Tremefactus moyses non audebat considerare. dixit
autem illi dominus Solve calciamentum pedum tuorum locus enim in quo stas
terra sancta est. Videns vidi afflictionem populi mei qui est in egipto et
gemitum eorum audivi et descendi liberare eos et nunc veni et mit-
tam te in egiptum. Hunc moysen quem negaverunt dicentes quis
te constituit principem super nos et hunc deus principem et redemptorem
misit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit
illos faciens prodigia et signa in terra egipti et in rubro mari
et in deserto annis quadraginta et hic est moyses qui dixit filiis
israel prophetam vobis suscitabit deus de fratribus vestris tamquam me ipsum
audietis hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui
loquebatur ei in monte synay et patribus nostris qui accepit verba
vite dare vobis cui noluerunt obedire patres vestri sed repulerunt

illum et aversi sunt cordibus suis in Egyptum dicentes ad Aaron
Fac nobis qui precedant nos. Moyses enim hic qui eduxit
eos de terra Egipti nescimus quid factum est ei. Et vitulum fece-
runt in illis diebus et obtulerunt hostias simulacro et letabantur
in operibus manuum suarum. Convertit autem deus et tradidit eos servire
milicie celi sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid victimas et hos-
tias obtulistis mihi xl. annis in deserto domus Israel et suscepistis ta-
bernaculum Moloch et sidus dei vestri Rempham figuras quas fe-
cistis adorare eas et transferam vos in Babilonem. Tabernaculum tes-
timonii fuit cum patribus nostris in deserto sicut disposuit illis deus
loquens ad Moysen ut faceret id secundum formam quam viderat. Quod et in-
duxerunt suscipientes patres nostri cum Iesu in possessionem gentium quas expu-
lit deus a facie patrum nostrorum usque in diebus David qui invenit gratiam
apud deum et peciit ut inveniret tabernaculum deo Iacob. Salomon
autem edificavit illi domum. Sed non excelsus in manufactis habitat

Sicut per prophetam dicit: Celum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum

incorp quam domum edificabitis mihi aut quis locus requietionis mee
nonne manus mea fecit hec omnia Dura cervice et incircumcisis cordi-
bus et auribus vos semper spiritui sancto resistitis sicut patres vestri ita
et vos Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri et occiderunt
eos qui prenunciabant de adventu iusti Cuius vos nunc prodito-
res et homicide fuistis qui accepistis legem in dispositione angelorum
et non custodistis Audientes autem hec dissecabantur in cordibus suis
et stridebant dentibus in eum / Cum autem esset plenus spiritu sancto intendens
in celum vidit gloriam dei et ihesum stantem a dextris virtutis dei et ait
Ecce video celos apertos et ihesum stantem a dextris virtutis dei
et exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas et im-
petum unanimiter fecerunt in eum et eicientes eum extra civitatem lapi-
dabant Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes ado-
lescentis qui vocabatur saulus Et lapidabant stephanum invo-
cantem et dicentem domine ihesu suscipe spiritum meum . positis autem
genibus clamavit voce magna dicens domine ne statuas eis hoc

peccatum quia nesciunt quid faciunt Et cum hoc dixisset obdormivit in domino 8
Paulus autem erat consentiens neci eius Facta est autem viij
in illa die persecutio magna in ecclesia que erat in Iherosolimis
et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie preter apostolos
Curaverunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum magnum
super eum Paulus autem devastabat ecclesiam per domos intrans
viros ac mulieres trahens tradebat in custodiam Ergo qui dispersi erant
pertransiebant evangelizantes verbum dei Philippus autem descendens in civitatem
Samarie predicavit illis Christum intendebant autem turbe hiis que a Philippo
dicebantur unanimiter audientes et videntes signa que faciebat
multi enim eorum habebant spiritus immundos clamantes voce magna
exiebant Multi autem paralitici et claudi curati sunt Factum est autem
gaudium in illa civitate Vir autem erat quidam nomine Symon qui ante
fuerat in civitate magus seducens gentem Samarie dicens se esse
aliquem magnum Cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum
dicentes Hic est virtus dei que vocatur magna attendebant autem

tendebant propter quod multo tempore magicis suis dementasset eos. Cum autem
credidissent philippo euangelizanti de regno dei et nomine ihesu christi
baptizabantur uiri ac mulieres. Tunc symon et ipse credidit. Et cum
baptizatus esset adherebat philippo. Uidens etiam signa et uirtutes
maximas fieri stupens admirabatur. Cum autem audissent
apostoli qui erant ierosolimis quod recepisset samaria uerbum dei. Et
miserunt ad eos petrum et iohannem. Qui cum uenissent orauerunt
pro eis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum uenerat
sed baptizati tantum erant in nomine domini ihesu. Tunc imponebant manus
super eos et accipiebant spiritum sanctum. Cum uidisset autem symon quia per im-
positionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus obtulit eis pecuniam
dicens date et mihi potestatem hanc ut cuicumque imposuero manus acci-
piat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum. Pecunia
tua tecum sit in perditionem. Quoniam donum dei existimasti pecunia
possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum
non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua

et roga deum si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In

felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Res-

pondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me ut nichil veniat super me

horum que dixistis. Et illi quidem testificati et locuti verbum domini

redibant Jerusalem et multis regionibus Samaritanorum evangelizabant.

Angelus autem domini locutus est ad Philippum dicens: Surge et vade

contra meridianum ad viam que descendit in Jerusalem in gazam. Hec

est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir ethiops eunuchus potens

omnis

Candacis regine ethiopum qui erat super omnes gazas eius, vene-

rat adorare in Jerusalem et revertebatur sedens super currum suum legensque

ysaiam prophetam. Dixit autem spiritus Philippo: Adiunge te ad currum istum.

Accurrens autem Philippus audivit eum legentem ysaiam prophetam et dixit:

nisi aliquis ostenderit mi | Putasne intelligis que legis? Qui ait: Et quomodo possum, si non ali-

Rogavitque philippum ut ascen-
deret et sederet secum | quis ostenderit mi. Descendit secum. Locus autem scripture quam legebat erat hic:

ductus est

tamquam ovis ad occisionem, et sicut agnus coram tondente se obmu-

suum

tescit, sic non aperuit os in humilitate iudicium eius sublatum

et sederet cum eo quis enarrabit eius tolletur de terra vita eius
Respondens autem eunuchus philippo dixit obsecro te de quo propheta
dicit hoc de se an de aliquo alio. Aperiens autem philippus os
suum dixit. Et incipiens a scriptura ista ewangelizavit illi ihesum
et dum irent per viam venerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus
Ecce aqua. Quis prohibet me baptizari/ dixit autem philippus
Si credis ex toto corde licet. Respondens ait Credo filium dei esse
ihesum xpm. Et iussit stare currum et descenderunt uterque in aquam philippus et
eunuchus et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua spiritus domini
rapuit philippum et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat enim per
viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in azoto et pertransiens ewan
gelizabat civitatibus cunctis donec veniret cesaream. ·IX·
9 Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos
domini accessit ad principem sacerdotum et epistolas petiit
ab eo in damascum/ ad synagogas ut si quos invenisset viros
huius vie et mulieres vinctos perduceret ad ihrlm. Et cum iter faceret

contigit ut appropinquaret damasco Et subito circumfulsit eum lux
de celo et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi Saule Saule
quid me persequeris Qui dixit Quis es domine Et ille Ego sum
ihesus nazarenus quem tu persequeris durum est tibi contra stimulum cal
citrare Et tremens ac stupens dixit domine quid me vis facere
Et dominus ad eum Surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat
facere Viri autem illi qui comitabantur cum eo stabant stupefacti audientes
quidem vocem neminem autem videntes Surrexit autem paulus de terra
apertisque oculis non videbat Ad manus autem illum trahentes introduxerunt
illum damascum et erat tribus diebus non videns et non mandu
cavit neque bibit Erat autem quidam damasci discipulus nomine
ananias Et dixit dominus ad illum in visu anania Et ille
ait Ecce adsum ego Et dominus ad eum Surge et vade in vicum qui dicitur
rectus Et quere in domo iude paulum nomine tharsensem Ecce enim
orat Et vidit virum ananiam nomine introeuntem et inponentem
sibi manus ut visum recipiat Respondit autem ananias domine audivi

s pauli

a multis de viro hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in iherusalem Et hic habet
potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dix-
it autem ad eum dominus vade quoniam vas electionis michi est iste ut portet
nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel. Ego enim ostendam
illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit ananias
et introivit in domum et imponens ei manus dixit Saule frater
dominus ihesus misit me ad te qui apparuit tibi in via qua veniebas
ut videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab ocu-
lis eius tamquam squame et visum recepit et surgens baptiza-
tus est. Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem cum dis-
cipulis qui erant damasci per dies aliquos. Et continuo in-
gressus in synagogas predicabat dominum ihesum quoniam hic est filius
dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant nonne hic est
qui expugnabat in iherusalem eos qui invocabant nomen istud et huc ad hoc
venit ut vinctos duceret illos ad principes sacerdotum. Saulus autem multo
magis convalescebat et confundebat iudeos qui habitabant damasci

aperte dicens

affirmans quoniam hic est christus. Cum autem implerentur dies multi con
silium fecerunt iudei ut eum interficerent. Note autem facte sunt paulo insidie
eorum. custodiebant portas die ac nocte ut eum interficerent.
accipientes autem discipuli eum nocte per murum dimiserunt submit
tentes in sporta. Cum autem venisset in ierusalem temptabat se iungere
discipulis et omnes timebant eum non credentes quod esset discipulus.
Barnabas Narrabat autem apprehensum illum duxit ad apostolos quomodo in via vi
disset dominum et quia locutus est ei. Et quomodo in damasco fiducialiter egit
in nomine ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in ierusalem fiducialiter agens
in nomine domini. Loquebatur quoque cum gentibus et disputabat cum grecis. Illi autem
querebant occidere illum. Quod cum cognovissent fratres deduxerunt eum
nocte cezaream et dimiserunt tharsum. Ecclesia quidem per totam
iudeam et galileam et samariam habebat pacem et edificabatur
ambulans in timore domini. Et consolatione spiritus sancti replebatur.
Factum est autem ut petrus dum transiret universos deveniret
ad sanctos qui habitabant lidde. Invenit autem ibi hominem quendam

enea nomine ab annis octo iacentem in grabato erat enim
paraliticus Et ait illi petrus Enea sanat te dominus ihesus christus Sur-
ge et sterne tibi et continuo surrexit et viderunt illum omnes
qui habitabant lidde et sarone qui conversi sunt ad dominum In ioppe
autem fuit quedam discipula nomine thabita que interpretata dicitur
dorcas Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas
faciebat Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur
quam cum lavissent posuerunt eam in cenaculo Cum autem prope
esset lidda a ioppe discipuli audientes quia petrus esset
in ea duos viros miserunt ad eum rogantes ne pigriteris
venire usque ad nos Exurgens autem petrus venit cum illis
Et cum venisset duxerunt eum in cenaculum et circumsteterunt illum omnes
vidue flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat
illis dorcas Eiectis autem omnibus foras petrus ponens ge-
nua oravit Et conversus ad corpus dixit Thabita surge et

illa aperuit oculos et viso petro resedit dans autem illi manum
erexit eam. et cum vocasset sanctos et viduas assignavit eam vivam
notum autem factum est per universam joppe et crediderunt multi in domino
factum est autem ut dies multos moraretur in joppe apud simonem
Vir autem quidam erat cesarea coriarius quedam .x. 10
nomine Cornelius centurio cohortis que dicitur ytalica reli-
giosus et timens deum cum omni familia sua. et faciens elemosinas
multas plebi et deprecantes deum semper is vidit in visu manifeste
quasi in hora nona angelum dei introeuntem ad se et dicentem
sibi Corneli. at ille intuens eum timore correptus
dixit quis es domine. dixit autem. orationes tue et elemosine
tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei et nunc mitte viros
in joppe et accersi simonem quemdam qui cognominatur petrus hic
hospitatur apud simonem quemdam coriarium cuius est domus
iuxta mare hic dicet tibi quid oporteat te facere. Et cum dis-
cessisset angelus qui loquebatur illi vocavit duos domes-
ticos suos et militem metuentem deum ex hiis qui illi

parebat ei Cu[m]q[ue] cu[m] ei narrasset o[mn]ia misit illos i[n] yoppe[n]
Postera aut[em] die it[er] illis facie[n]tib[us] z appropinquantib[us] civitati ascendit
petrus i[n] superiora domus ut oraret circa hora[m] sexta[m] Et cu[m]
esuriret voluit gustare parantib[us] aut[em] illis cecidit sup[er] eu[m] mentis
excessus z vidit celu[m] apertu[m] descendens vas quodda[m] velud linteu[m]
magnu[m] quattuor initiis i[n] quo erant o[mn]ia quadrupedia z serpe[n]
tia terre Et facta e[st] vox ad eu[m] Surge petre occide z manduca
Ait aut[em] petrus absit d[omi]ne q[uonia]m nu[m]q[uam] manducavi o[mn]e
co[m]mune z i[n]mundu[m] Et vox itu[m] s[e]c[un]do ad eu[m] q[uo]d deus purificavit
Tu ne co[mmun]e dixeris Hoc aut[em] factu[m] e[st] p[er] ter z statim receptu[m]
e[st] vas i[n] celu[m] Et du[m] intra se hesitaret petrus quidna[m] esset
visio qua[m] vidisset Ecce viri qui missi fuerant a cornelio
i[n]quirentes domu[m] symonis astiterunt ad ianua[m] z cu[m] vo
cassent interrogabant si simon qui cognominatur petrus illic
esset hospitium petro aut[em] cogitante de visione dixit sp[iritu]s
ei Ecce viri tres querunt te Surge itaq[ue] z descende
z vade cu[m] eis nich[il] dubitans q[uia] ego misi illos Descendens

autem petrus ad viros dixit Ecce ego sum quem queritis Que cau-
sa est propter quam venistis Qui dixerunt Cornelius centurio vir
iustus et timens deum et testimonium habens ab vniuersa re-
sponsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et au-
dire verba abs te Introducens ergo eos recepit hospicio Sequenti
vero die surgens profectus est cum illis Et quidam ex fratribus ab
Ioppe comitati sunt eum cum petro Altera autem die introiuit
Cesaream Cornelius vero expectabat illos conuocatis cognatis suis
et necessariis amicis et factum est cum introisset petrus obuius venit
ei cornelius et procidens obuiauit ei et adorauit Petrus vero
eleuauit eum dicens Surge et ego ipse homo sum Et cum loqueretur
cum illo intrauit et inuenit multos qui conuenerant Dixitque ad
eos Vos scitis quomodo abhominatio sit viro iudeo coniungi aut
accedere ad alienigenam Sed mihi ostendit deus neminem communem
aut inmundum dicere hominem propter quod sine dubitatione veni accersitus Interrogo
ergo vos quam ob causam accersistis me Et cornelius ait Quatriduo

quarta die usque ad hanc horam cum hora nona in domo mea
et ecce vir stetit ante me in veste candida et ait corneli ex-
audita est oratio tua et elemosine tue commemorate sunt in conspectu
dei mitte ergo in ioppen et accersi simonem qui cognominatur petrus
hic hospitatur in domo simonis coriarii iuxta mare confestim igitur
misi ad te et tu bene fecisti veniendo nunc omnes in conspectu tuo adsumus
audire omnia quecumque tibi precepta sunt a domino aperiens os suum petrus
dixit in veritate comperi quia non est acceptor personarum deus sed in omni
gente qui timet eum et operatur iusticiam acceptus est illi verbum
misit filiis israhel annuncians pacem per iesum christum hic est omnium
dominus vos scitis quod factum est verbum per universam iudeam incipiens a ga-
lilea post baptismum quod predicavit iohannes iesum a nazareth
quomodo unxit eum deus spiritu sancto et virtute qui pertransiit benefaciendo
sanando omnes oppressos a diabolo quia deus erat cum illo et nos testes sumus
omnium que fecit in regione iudeorum et ierusalem quem occiderunt suspendentes
in ligno hunc deus suscitavit tercia die et dedit eum manifestum fieri

non omni populo sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducavimus
et bibimus cum illo quam resurrexit postquam resurrexit a mortuis et pre
cepit nobis predicare populo et testificari quia ipse est qui constitu
tus est a deo iudex vivorum et mortuorum huic omnes prophete testimonium
perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt
in eum. Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui
audiebant verbum dei et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui
venerant cum petro quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa est
Audiebant enim eos loquentes linguis et magnificantes deum. Tunc respondit
petrus numquid aquam quis prohibere potest ut non baptizentur hii
qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos. Et iussit eos baptizari in nomine
iesu christi. Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus. xi ii

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudea quoniam
et gentes receperunt verbum dei. Cum ascendisset autem petrus
ierusalem et honorificabant deum. disceptabant adversus eum qui erant
ex circumcisione dicentes quare introisti ad viros preputium
habentes et manducasti cum illis. Incipiens autem petrus exponebat

illis per ordinem dicens ego eram in civitate ioppe orans et
vidi in excessu mentis visionem descendens vas quoddam velut linteum
magnum quattuor initiis submitti de celo et venit usque ad me in quod
intuens considerabam et vidi quadrupedia et bestias et reptilia terre
et volatilia celi audivi et vocem dicentem mihi surge petre occide
et manduca Dixi autem nequaquam domine quia commune aut immundum numquam
introivit in os meum Respondit autem vox secundo de celo dicens quod deus
mundavit tu ne commune dixeris hoc autem factum est per ter et recep-
ta sunt rursum omnia in celo et ecce confestim tres viri astiterunt in
domo in qua eram missi a cesarea ad me Dixit autem spiritus
mihi ut irem cum illis nihil hesitans Venerunt autem mecum et
sex fratres isti et ingressi sumus in domum viri narravit autem nobis
quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi mitte
in ioppen et accersi simonem qui cognominatur petrum qui loquetur
tibi verba in quibus salvus eris tu et universa domus tua Cum
autem cepissem loqui cecidit spiritus sanctus super eos sicut et in
nos in initio recordatus sum autem verbi domini sicut dicebat

iohannes quidem baptizavit aqua vos autem baptizabimini spiritu sancto
Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credidimus in
ihesum xpistum dominum nostrum ego quis eram qui possem prohibere deum
his auditis tacuerunt et glorificaverunt deum dicentes Ergo et genti
bus deus penitentiam ad vitam dedit Et illi quidem qui dispersi fuerant
a tribulatione que facta fuerat sub stephano perambulaverunt usque fe
nicen et ciprum et anthiochiam nemini loquentes verbum nisi sol
is iudeis Erant autem quidam ex eis viri cipri et cyrenei
qui cum introissent antiochiam loquebantur ad grecos annunciantes
dominum nostrum ihesum et erat manus domini cum eis Credentium quoque nu
merus est ad dominum Pervenit autem sermo ad aures ecclesie que erat
ierusalem super istos et miserunt barnabam usque ad antio
chiam Qui cum pervenisset et vidisset gratiam dei gavisus est et
hortabatur omnes in proposito cordis manere in domino quia erat vir
bonus et plenus spiritu sancto et fide et apposita est turba multa domino
Profectus est autem tharsum ut quereret paulum quem cum invenisset

pervenit antiochiam et annum totum conversati sunt in ecclesia et docuerunt
multam turbam ita ut cognominarentur primum antiochie discipuli
christiani In his autem diebus supervenerunt ab ierosolimis prophete
et surgens unus ex eis nomine agabus significabat per spiritum famam
magnam futuram in universo orbe terrarum que facta est sub claudio
discipuli autem prout quis habebat proposuerunt in ministerium mittere
habitantibus in iudea fratribus quod et fecerunt mittentes ad seniores per
12 Eodem autem tempore misit manus barnabe et sauli. xij.
herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia occidit
autem fratrem iacobum iohannis gladio videns autem quia placeret iudeis
apposuit apprehendere et petrum erant autem dies azimorum quem
cum apprehendisset misit in carcerem tradens quatuor quaternionibus
militum custodiendum volens post pascha producere eum populo Et petrus quidem
servabatur in carcere oratio autem fiebat sine intermissione ab
ecclesia ad deum pro eo Cum autem producturus eum esset herodes in
ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus

cathenis duabus et custodes ante hostium custodiebant carcerem
Et ecce angelus domini astitit et lumen refulsit in habitaculo car-
ceris percussoque latere petri excitavit eum dicens Surge ve-
lociter et ceciderunt cathene de manibus eius Dixit autem angelus
ad eum precingere et calcia te caligas tuas et fecit sic et dixit
illi Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me et exiens sequebatur
et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum Existimabat
autem se visum videre Transeuntes autem primam et secundam custodiam
venerunt ad portam ferream que ducit ad civitatem que ultro
aperta est eis Exeuntes processerunt vicum unum et continuo
discessit ab eo angelus Et petrus ad se reversus dixit Nunc
scio vere quia misit dominus angelum suum et eripuit me de
manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum Con-
sideransque venit ad domum marie matris iohannis qui cognominatus est
marcus ubi erant multi congregati et orantes Pulsante
eo ad hostium ianue processit puella ad audiendum nomine rode

Et ut cognovit vocem petri non aperuit ianuam sed intro currens
nunciavit stare petrum ante ianuam / et illi dixerunt ad eam
insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant
angelus eius est / Petrus autem perseverabat pulsans. Cum
autem aperuissent hostium viderunt eum et obstupuerunt. Annuens
autem eis manu ut tacerent narravit quomodo dominus eduxisset eum
de carcere dixitque nunciate iacobo et fratribus hec et egressus abiit
in alium locum / Facta autem die erat non parva turbatio inter milites
quid nam de petro factum esset. Herodes autem cum requisisset eum
inquisitione facta de custodibus iussit eos duci. Descendensque a
iudea in cesaream ibi commoratus est. Erat autem iratus tyriis
et sidoniis. At illi unanimes venerunt ad eum et persuaso
blasto qui erat cubiculo regis postulabat pacem eo quod
alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die herodes vestitus
veste regali vel regia pro tribunali et concionabatur ad
eos. Populus autem acclamabat dei voces et non hominis. Confestim autem

percussit eum angelus domini eo quod non dedisset honorem deo et
consumptus a vermibus expiravit. Verbum autem domini crescebat et
multiplicabatur. Barnabas autem et paulus reversi sunt ab iherusalem
expleto ministerio assumpto iohanne qui cognominatus est marcus. XIII.

Erant autem in ecclesia que erat antiochie prophete et
doctores in quibus barnabas et symeon qui vocabatur
niger et lucius cyrenensis et manaen qui erat herodis te-
trarche collactaneus et paulus. Ministrantibus autem illis domino et
ieiunantibus dixit spiritus sanctus. Segregate mihi barnabam et
paulum in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et orantes
imponentesque eis manus dimiserunt illos. Et ipsi quidem mis-
si a spiritu sancto abierunt seleuciam et inde navigaverunt
cyprum et cum venissent salaminam predicaverunt verbum dei in
synagogis iudeorum habebant autem et iohannem in ministerio et cum per-
ambulassent universam insulam usque ad paphum invenerunt
quendam virum magum pseudoprophetam iudeum cui nomen erat barien

Qui erat cum proconsule sergio paulo viro prudenti. Hic accitis bar-
naba et paulo desiderabat audire verbum dei. Resistebat autem illi-
s elymas magus sic enim interpretatur nomen eius querens aver-
tere proconsulem a fide. Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto in-
tuens in eum dixit O plene omni dolo et omni fallacia fili diabo-
li inimice omnis iusticie non desinis subvertere vias domini rectas Et nunc
ecce manus domini super te et eris cecus non videns solem usque ad
tempus et confestim cecidit in eum caligo et tenebre Et circuiens que-
rebat qui ei manum daret Tunc proconsul cum vidisset factum credidit
admirans super doctrina domini Et cum a papho navigassent paulus et qui
cum illo erant venerunt pergen pamphilie Iohannes autem discedens ab eis
reversus est in ierusalem Illi vero pertranseuntes pergen venerunt antiochiam pisidie
ingressi sinagogam in die sabbatorum sederunt Post lectionem autem legis
et prophetarum miserunt principes sinagoge ad eos dicentes viri
fratres si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem dicite
Surgens autem paulus et manu silencium indicens ait viri israhelite

et qui timetis deum Audite. Deus plebis israel elegit patres nostros et
plebem exaltavit cum essent incole in terra egipti et in brachio ex
celso eduxit eos ex ea et per xl^a annorum tempus mores eorum
Et destruens gentes vii gentes in terra chanaan sorte distribuit
eis terram eorum quasi post cccc et l annos et post hec dedit
iudices usque ad samuel prophetam et exinde postulaverunt
regem et dedit illis deus saul filium cis virum de tribu beni
amyn annis xl^a et amoto illo suscitavit illis regem david
Cui testimonium perhibens dixit Inveni david filium iesse vi
rum secundum cor meum qui faciet omnes voluntates meas huius
deus ex semine secundum promissionem eduxit israel salvatorem ihesum
predicante iohanne ante faciem adventus eius baptismum penitentie omni
populo israel Cum impleret autem iohannes cursum suum dicebat Quem
me arbitramini esse non sum ego sed ecce venit post me cuius
non sum dignus calciamenta pedum solvere. Viri fratres ge
filii generis abrahe et qui in vobis timent deum vobis verbum salutis

huius missum est. Qui enim habitabant ierusalem et principes eius hunc
ignorantes et voces prophetarum que per omne sabbatum leguntur iudicantes
impleverunt et nullam causam mortis invenientes in eo petierunt
a pilato ut interficerent eum. Cumque consummassent omnia que de eo
scripta erant deponentes eum de ligno posuerunt in monumento.
Deus vero suscitavit eum a mortuis. Sic etiam qui visus est
per dies multos his qui simul ascenderunt cum eo de galilea
in ierusalem. Qui usque nunc sunt testes ad plebem. Et nos annunci-
amus vobis eam que ad patres nostros repromissio facta est quoniam
hanc deus adimplevit filiis nostris resuscitans ihesum sicut in psalmo
scriptum est. Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem sus-
citavit eum a mortuis amplius non reversurum in corruptionem
ita dixit. Quia dabo vobis sancta david fidelia. Ideoque et alias
dicit non dabis sanctum tuum videre corruptionem. David enim in
sua generatione cum administrasset voluntati dei dormivit et appositus
est ad patres suos et vidit corruptionem. Quem vero deus suscitavit non

vidit corruptionem Notum igitur sit vobis viri fratres quia per hunc vobis
remissio peccatorum annunciatur ab omnibus quibus non potuistis in
lege moysi iustificari in hoc omnis qui credit iustificatur Vi
dete ergo contemptores ut superveniat vobis quod dictum est in prophetis
Videte contemptores et admiramini et disperdimini quia opus
operor ego in diebus vestris opus quod non credetis si quis enarraverit
vobis Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato
loquerentur sibi verba hec Cumque dimissa esset synagoga secuti
sunt multi iudeorum et colentium advenarum paulum et barnabam
qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei Sequenti
autem sabbato pene universa civitas convenit audire verbum domini Vi
dentes autem turbas iudei repleti sunt zelo et contradicebant hiis que
a paulo dicebantur blasphemantes Tunc constanter paulus et bar
nabas dixerunt vobis oportebat loqui primum verbum dei Sed quia re
pellitis illud et indignos vos iudicatis eterne vite Ecce con
vertimur ad gentes sic enim precepit nobis posui te in lumine gentibus

ut sis salus usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gavise
sunt et glorificabant verbum domini. Et crediderunt quotquot erant preordinati
ad vitam eternam. Disseminabatur autem verbum domini per universam regio-
nem. Iudei autem concitaverunt religiosas mulieres et honestas et
primos civitatis, et concitaverunt persecutionem in paulum et barnabam
et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pe-
dum in eos venerunt yconium. Discipuli quoque replebantur gaudio
Factum est autem yconio ut simul / et spiritu sancto. xiiii.
intrarent sinagogam iudeorum et loquerentur ita ut cre-
deret iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui vero increduli fu-
erunt iudei suscitaverunt et ad iracundiam concitaverunt animas
gentium adversus fratres. Dominus dedit cito pacem. Multo igitur tempore demo-
rati sunt fiducialiter agentes in domino testimonium perhibente verbo
gratie sue dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Di-
visa est autem multitudo civitatis et quidam erant cum iudeis
quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum

et principibus suis et contumeliis afficerent et lapidarent eos intel
ligentes eos fugerunt ad civitates lycaonie listram et derben
et universam in circuitu regionem et ibi evangelizantes erant et quidam
vir listris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero ma
tris sue qui numquam ambulaverat hic audivit paulum lo
quentem qui intuitus eum et videns quod haberet fidem ut salvus
fieret dixit magna voce surge super pedes tuos rectus
et exilivit et ambulabat turbe autem cum vidissent quod fecerat
paulus levaverunt vocem suam licaonice dicentes dii similes
hominibus descenderunt ad nos et vocabant barnabam iovem
paulum vero mercurium quoniam ipse erat dux verbi sacerdos quoque
iovis qui erat ante civitatem tauros et coronas ante ianuas
offerens cum populis volebat sacrificare quod ubi audierunt
apostoli barnabas et paulus conscissis tunicis suis exilierunt
in turbas clamantes et dicentes viri quid hec facitis et nos
mortales sumus similes vobis homines annunciantes vobis

ab hys vanis converti ad deum vivum qui fecit celum et terram
et mare et omnia que in eis sunt. Qui in preteritis generationibus di-
misit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine
testimonio semetipsum reliquit benefaciens de celo dans
pluvias et tempora fructifera implens cibo et leticia corda
nostra. Et hec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi ymolarent.
Supervenerunt quidam de antiochia et ycomo iudei et persua-
sis turbis lapidantes quoque paulum extraxerunt extra civitatem ex-
istimantes eum mortuum. Circumdantibus autem eum discipulis
surgens intravit civitatem et postera die profectus est cum barnaba
in derben. Cumque evangelizassent civitati illi et docuissent
multos reversi sunt listram et ycomum et antiochiam confirmantes
animos discipulorum exhortantes ut permanerent in fide et quia
per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum
constituissent illis per singulas ecclesias presbiteros et orassent cum
ieiunationibus commendaverunt eos domino in quem crediderunt. Transeuntes

qui p(er)lisidiam venerunt in pamphiliam (et) loquentes v(er)bum in p(er)gen
verbum dei . descenderunt ytaliam (et) inde navigaverunt antiochiam
(et) unde erant traditi gr(ati)e dei in opus quod compleverunt. Cum autem venis
sent (et) congregassent ecclesiam. retulerunt quanta fecisset deus cum
illis (et) quia aperuisset deus hostium gentibus fidei. morati sunt autem
tempus modicum cum discipulis. Et quidam descendentes de iudea
docebant fratres quia nisi circumcidamini s(e)c(un)d(u)m morem moysi non potestis
Facta autem seditione non minima salvi fieri . xv . 17
Facta paulo (et) barnabe adversus illos statuerunt ut
ascenderent barnabas dicebatque paulus manere eos ita
ut crederent. Et quidam alii ex aliis ut apostolos (et) presbiteros in
iherusalem super hanc questionem. Illi ergo deducti ab ecclesia p(er)trans
ibant fenicen (et) samariam narrantes conversionem gentium (et) fa
ciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent
iherusalem suscepti sunt ab ecclesia (et) ab apostolis (et) a senioribus
annunciantes quanta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem

quidam de heresi phariseorum qui crediderant dicentes quia oportet circumci-
di eos precipere quoque servare legem moysi Conveneruntque apostoli et seni-
ores videre de verbo hoc Cum autem magna conquisitio fieret sur-
gens petrus dixit ad eos viri fratres vos scitis quoniam ab
antiquis diebus in vobis elegit deus per os meum audire
gentes verbum evangelii et credere et qui novit corda deus tes-
timonium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis et nihil
discrevit inter nos et illos fide purificans corda eorum nunc ergo
quid temptatis deum imponere iugum super cervicem discipulorum quod neque
patres nostri neque nos portare potuimus sed per gratiam domini nostri
iesu christi credimus salvari quemadmodum et illi tacuit autem omnis
multitudo et audiebant barnabam et paulum narrantes quanta fecisset
deus signa et prodigia in gentibus per eos et postquam tacuerunt
respondit iacobus dicens viri fratres audite me Symon
narravit quemadmodum primum deus visitavit excipere ex gentibus
populum nomini suo Et huic concordant verba prophetarum.

Sicut scriptum est post hec revertar et reedificabo tabernaculum
David quod decidit et diruta eius reedificabo et erigam illud ut
requirant ceteri hominum Dominum et omnes gentes super quas est invocatum
nomen meum dicit Dominus faciens hec. Notum est a seculo Domino opus
suum. Propter quod ego iudico non inquietare eos qui ex gentibus con-
vertuntur ad Deum sed scribere ad eos ut abstineant se a conta-
minationibus simulacrorum et fornicatione et suffocato et sanguine.
Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis civitatibus qui eum
predicent in synagogis ubi per omne sabbatum legitur. Tunc
placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex
eis et remittere Antiochiam cum Paulo cum Iuda qui cogno-
minatur Barsabas et Silam viros primos in fratribus scribentes
per manum eorum apostoli et seniores fratres hiis qui sunt Antiochie
et Syrie et Cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus
quia quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis ever-
tentes animas vestras quibus non mandavimus et vobis collectis

in unum placuit eligere viros et mittere ad vos cum carissimis
nostris barnaba et paulo hominibus qui tradiderunt animas suas
pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus ergo iudam et silam qui et
ipsi vobis verbis referent eadem. visum est enim spiritui sancto et nobis nichil
ultra imponere vobis oneris quam hec necessaria ut abstineatis vos
ab ymolatis simulacrorum et sanguine suffocato et fornicatione
et ea que vobis fieri non vultis aliis ne feceritis a quibus custodientes
vos bene agetis valete. Illi igitur dimissi descenderunt anti
ochiam et congregata multitudine tradiderunt epistolam quam cum le
gissent gavisi sunt super consolatione. Iudas autem et silas et ipsi
cum essent prophete verbo plurimo consolati sunt fratres et confirmaverunt.
Facto ibi multo tempore dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui
miserunt illos. Visum est autem sile remanere. Paulus
autem et barnabas demorabantur antiochie docentes et evan
gelizantes cum aliis pluribus verbum domini. Post aliquos autem dies

dixit ad barnabam paulus reuertentes visitemus fratres per uniuer
sas ciuitates in quibus predicauimus verbum domini quomodo se habeant
Barnabas autem volebat secum assumere et iohannem qui cognominabatur
marcus Paulus autem rogabat eum dicens ut qui discessisset
de pamphilia et non isset cum eis in opus non debere recipi
cum facta est autem dissensio ita ut discederent ab in
uicem Et barnabas quidem assumpto marco nauigaret cipro
paulus vero electo sila profectus est traditus gratie dei a fratribus
perambulabat autem syriam et ciliciam confirmans ecclesias precipiens
Peruenit ad derben custodire precepta apostolorum seniorum 16
ad listram Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine xvi
tymotheus filius mulieris iudee fidelis patre gentili Huic
testimonium bonum reddebant qui in listris erant et ycomo
fratres Hunc voluit paulus secum proficisci Et assumens cir
cumcidit eum propter iudeos qui erant in illis locis Sciebant
enim omnes quod pater eius gentilis esset Cum autem pertransirent
ciuitates tradebant eis custodire dogmata que erant decreta

ab apostolis et senioribus Qui erant ierusalem Et ecclesie quidem
confirmabantur fide et abundabant numero Cotidie Transeuntes autem
frigiam et galatie regionem vetati sunt a spiritu sancto loqui verbum
in azia Cum venissent autem in misiam temptabant ire bithiniam
et non permisit eos spiritus ihesu Cum autem pertransissent misiam
descenderunt troadem et visio per noctem paulo ostensa est vir
macedo Erat quidam stans et deprecans eum et dicens transiens
in macedoniam. adiuva nos Ut autem visum vidit statim que-
sivimus proficisci in macedoniam Certi facti quod vocasset nos deus
evangelizare eis Navigantes autem a troade recto cursu venimus sa-
matraciam et sequenti die neapolim et inde philippis que
est prima partis macedonie civitas colonia Eramus autem in hac
urbe diebus aliquot conferentes Die autem sabbatorum egressi sumus
foras portam iuxta flumen ubi videbatur oratio esse et
sedentes loquebamur mulieribus que convenerant Quedam mulier no-
lidia purpuraria civitatis thiatirenorum colens deum audivit cum

deus aperuit cor intendere hiis que dicebantur a paulo. Cum autem
lidia baptizata esset ipsa et domus eius deprecata est eos dicens
Si iudicastis me domino fidelem esse intrate in domum meam et manete
et coegit nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem puellam
quandam habentem spiritum phitonem obviare nobis magnum que
questum prestabat dominis suis diuinando. Hec subsecuta paulum
et nos clamabat dicens isti homines serui dei excelsi sunt
qui annunciant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis
diebus. Dolens autem paulus et conuersus spiritui dixit precipio tibi
in nomine ihesu christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes
autem domini eius quia exiuit spes questus eorum apprehendentes
paulum et silam perduxerunt in forum ad principes. Et offerentes
eos magistratibus dixerunt. Hii homines conturbant ciuitatem nostram
cum sint iudei et annunciant morem quem non licet nobis sus
cipere neque facere cum simus romani. Et concurrit plebs aduersus
eos. Et magistratus scissis vestibus et tunicis illos iusserunt virg-

cedissent et cum multas plagas eis imposuissent miserunt eos
in carcerem precipientes custodi diligenter ut custodiret eos. Qui
cum tale preceptum accepisset misit eos in interiorem carcerem et pe
des eorum strinxit ligno. Media autem nocte Paulus et Silas
orantes laudabant Deum. Et audiebant qui in custodia
erant. Subito vero terre motus factus est magnus ita ut mo
verentur fundamenta carceris. Et confestim aperta sunt omnia hostia
et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus autem custos
carceris et videns apertas ianuas carceris evaginato
gladio volebat se interficere estimans fugisse vinctos. Clamavit
autem Paulus voce magna dicens Nichil tibi feceris mali universi
enim hic sumus. Petitoque lumine introgressus est et tremefactus
procidit Paulo et Sile ad pedes et producens eos foras ait. Do
mini quid me oportet facere ut salvus fiam. At illi dixerunt Crede
in Domino Iesu et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt

ei verbum domini cum omnibus qui erant in domo eius Et tollens illos
in hora noctis lavit plagas eorum et baptizatus est ipse et omnis
domus eius Cumque perduxisset illos in domum suam appo-
suit eis mensam et letatus est cum omni domo sua creden-
deo Et cum dies factus esset miserunt magistratus lictores dicen-
tes dimitte homines illos Nunciavit autem custos carceris ver-
ba paulo quod miserunt magistratus ut dimittamini nunc igitur
exeuntes ite in pace Paulus autem dixit eis cesos nos publice
indempnatos homines romanos miserunt in carcerem et nunc occulte
nos eiciunt Non ita sed veniant et ipsi nos eiciant Nunciaverunt er-
go magistratibus lictores Timuerunt audito quod romani essent et
venientes deprecati sunt eos et educentes rogabant ut egre-
derentur de urbe Exeuntes autem de carcere introierunt ad lidiam
et visis fratribus consolati sunt eos et profecti sunt. xvii. 17
Cum autem perambulassent amphipolim et ap-
polloniam venerunt tessalonicam ubi erat synagoga

iudeorum Secundum consuetudinem autem paulus introivit ad eos per tria
sabbata disserebat eis de scripturis adaperiens et insinuans quia
Christum oportuit pati et resurgere a mortuis Et quia hic est Christus
Iesus quem ego annuncio vobis Et quidam ex eis crediderunt
et adiuncti sunt paulo et sile et de colentibus gentibusque multitudo
magna et mulieres nobiles non pauce Zelantes autem iudei assu-
mentesque de vulgo viros quosdam malos et turba facta concitaverunt
civitatem et assistentes domui Iasonis querebant eos producere in
populum Et cum non invenissent eos trahebant Iasonem et quosdam
fratres ad principes civitatis clamantes Quoniam hii sunt qui urbem
concitant et huc venerunt quos suscepit Iason Et hii omnes
contra decreta cesaris faciunt regem alium dicentes esse Iesum Concita-
verunt autem plebem et principes civitatis audientes hec Et accepta
satisfactione ab Iasone et ceteris dimiserunt eos Fratres vero
confestim per noctem dimiserunt paulum et silam in Beroeam Qui cum
venissent in synagogam iudeorum introierunt Hii autem erant nobiliores

corp Qui sunt tessalonice Qui susceperunt verbum cum auiditate
Cottidie scrutantes scripturas si hec ita se haberent et multi quidem
eorum crediderunt grecis et gentilium mulierum honestarum et viri non pau
ci Cum autem cognouissent in tessalonica iudei quod et beroe predicatum
est a paulo verbum dei venerunt et illuc commouentes et turbantes
multitudinem statimque paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mace/
donias. At silas et thymotheus remanserunt ibi Qui autem deduce
bant paulum perduxerunt eum usque ad athenas Et accepto man-
data ab eo ad silam et tymotheum ut quam celeriter venirent
ad illum profecti sunt/ paulus autem cum athenis eos exspectaret
et incitabatur spiritus eius in ipso videns ydolatrie deditam ciuitatem
Disputabat igitur in synagoga cum iudeis Et colentibus in fo
rum per omnia dies ad eos qui aderant Quidam autem epicurei
et stoyci philosophi disserebant cum eo et quidam dicebant quid vult
seminiverbius hic dicere Alii vero nouorum demoniorum videtur
annunciator esse/ Quia ihesum et resurrectionem annunciabat eis

Et apprehensum eum ad ariopagum duxerunt eum dicentes possumus
scire que est hec nova que a te dicitur doctrina Nova enim quedam infers
auribus nostris Volumus ergo scire que nam velint hec esse. Athe-
nienses autem omnes et advene hospites ad nihil aliud vacabant
nisi aut dicere aut audire aliquid novi. Stans autem paulus in medio ariopagi
ait Viri athenienses per omnia quasi superstitiosiores vos video Preteriens
enim et videns simulacra vestra inveni et aram in qua scriptum erat
ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis hoc ego annuncio vobis
Deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt hic celi et terre cum sit dominus non
in manufactis templis habitat. nec manibus humanis colitur non
indigens aliquo cum ipse omnibus det vitam et inspirationem
et omnia Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super universam
faciem terre diffiniens statuta tempora et terminos habitationis
eorum querere deum si forte attrectent eum vel inveniant quamvis non
longe sit ab unoquoque nostrum In ipso enim vivimus et movemur et
sumus sicut et quidam vestrorum poetarum dixerunt ipsius enim et genus sumus

Genus ergo cum simus dei non debemus estimare auro et argento aut
lapidibus sculpture artis et cogitationis hominis divinum esse simile. Et tempora
quidem huius ignorantie despiciens deus nunc annunciat hominibus ut
omnes ubique penitentiam agant. Eo quod statuit diem in qua iudicaturus est
orbem in equitate in viro in quo statuit fidem prebens omnibus suscitans
eum a mortuis. Cum autem audissent resurrectionem mortuorum quidam
irridebant. Quidam vero dixerunt audiemus te de hoc iterum. Sic pau
lus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adherentes ei cre
diderunt in quibus et dionisius ariopagita et mulier nomine damaris

Post hec egressus ab athenis. Et alii cum eis. xviii 18
venit chorinthum et inveniens quendam iudeum nomine aquilam
ponticum genere qui nuper venerat ab ytalia et priscillam uxo
rem eius eo quod precepisset claudius discedere omnes iudeos a ro
ma accessit ad eos et quia eiusdem erat artis manebat apud
eos et operabatur. Erant autem scenofactorie artis et disputabat
in sinagoga per omne sabbatum interponens nomen domini ihesu.

suadebatque iudeis et grecis. Cum venissent autem de macedonia sile-
as et timotheus et instabat verbo paulus testificans iudeis esse
xpm ihm. contradicentibus autem eis et blasfemantibus excuciens ves-
timenta sua dixit ad eos Sanguis vester super caput vestrum mun-
dus ego ex hoc ad gentes vadam et migrans inde intravit
in domum cuiusdam tyti nomine iusti colentis deum cuius domus
iuncta erat sinagoge. Crispus autem archisinagogus credidit domino
cum omni domo sua et multi corinthiorum audientes credebant
et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per visionem paulo noli
timere sed loquere et ne taceas propter quod ego sum tecum et nemo
apponetur tibi ut noceat te quoniam populus est michi multus in hac civita-
te. Sedit autem ibi annum et vi. menses docens apud eos
verbum dei. Gallione autem proconsule achaye insurrexerunt uno
animo iudei in paulum et adduxerunt eum ad tribunal dicentes
quia contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente
paulo autem os aperire dixit gallio ad iudeos si quidem esset iniquum aliquid

aut facinus pessimum viri iudei recte vos sustinerem si vero
questiones sunt de verbo et nominibus legis vestre vos ipsi
videritis Iudex horum ego horum nolo esse et minavit eos a tribu-
nali apprehendentes autem omnes sosthenem principem sinagoge
percutiebant eum ante tribunal Et nichil horum gallioni cure
erat Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos fratribus
valefaciens navigavit frigiam et cum eo aquilla et qui sibi
tirens ondedat in thencre caput habebat enim votum revenit
que ephesum et illos ibi reliquit Ipse vero ingressus sinago-
gam disputabat cum iudeis Rogantibus autem eis ut amp-
liori tempore maneret non assensit Sed valefaciens et dicens oportet
me sollempnem diem facere ierusalem iterum revertar ad vos
volente deo profectus est ab epheso et ascendens cesaream
descendit et salutavit ecclesiam ascendit antiochiam Et facto ibi
aliquo tempore profectus est ambulans ex ordine galaticam
regionem et frigiam confirmans discipulos omnes Iudeus autem

quidam nomine alexandrinus appllo genere vir eloquens devenit
ephesum potens in scripturis hic erat edoctus viam domini fervens
spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt ihesu sciens tantum
baptisma iohannis hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga
quem cum audissent priscilla et aquila susceperunt eum et diligentius
exposuerunt ei viam domini cum autem vellet ire achayam exhortati
sunt fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum qui cum
venisset contulit multum hiis qui crediderunt vehementer enim
iudeos revincebat publice ostendens per scripturas esse christum ihesum xix

19 Factum est autem cum appllo esset corinthi ut paulus
peragratis superioribus partibus veniret ephesum et inve-
niret quosdam de discipulis dixitque ad eos si spiritum sanctum ac-
cepistis credentes at illi dixerunt ad eum sed neque si spiritus sanctus
est audivimus ille vero ait in quo ergo baptizati estis
qui dixerunt in iohannis baptismate dixit autem paulus io-
hannes baptizavit baptismo penitencie populum dicens in eum qui

venturus esset post ipsum ut crederent hoc est in ihesum His auditis
baptizati sunt in nomine ihesu Et cum inposuisset illis manum pau
lus venit spiritus sanctus super eos et loquebantur linguis et prophetabant
Erant autem fere omnes viri xii. Ingressus synagogam cum fiducia
loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei
Cum autem quidam indurarentur et non crederent et maledicentes
viam domini coram multitudine discedens ab eis segregavit discipulos
cottidie disputans in scola tyranni cuiusdam Hoc autem factum est
per biennium ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum
domini iudei atque gentiles Virtutesque non modicas faciebat
deus per manum pauli ita ut etiam super languidos deferrentur
a corpore eius sudaria vel semicinctia et recedebant ab eis
languores et spiritus nequam egrediebantur Temptaverunt autem
quidam et de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos
qui habebant spiritus malignos nomen domini ihesu dicentes
Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat Erant autem cuiusdam

sceue iudei principis sacerdotum septem filii qui hoc facie-
bat dicens autem spiritus nequam dixit eis iesum novi
et paulum scio vos qui estis et insiliens homo in eos
in quo erat demonium pessimum et dominatus amborum et invaluit
contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo il-
la hoc autem notum factum est iudeis omnibus atque gentilibus qui ha-
bitabant ephesi. Et cecidit timor super omnes illos et mag-
nificabatur nomen domini iesu multique credentium veniebant
confitentes et annunciantes actus suos. multi autem ex eis qui fu-
erant curiosa sectati contulerunt libros et combusserunt omnes
coram omnibus et computatis pretiis eorum invenerunt pecuniam dena-
riorum l milium ita fortiter crescebat verbum dei et confirmabatur
his autem expletis proposuit paulus in spiritu transita macedonia
et achaya ire ierusalem dicens quoniam postquam fuero ibi oportet me et
romam videre. mittens autem in macedoniam duos ex ministran-
tibus tymotheum et erastum ipse mansit ad tempus in azya.

facta est autem in illa die tribulacio non minima de via domini. deme
trius quidam nomine argentarius faciens edes argenteas diane
prestabat artificibus non modicum questum quos convocans et
eos qui huiusmodi erant opifices dixit viri scitis quia de
hoc officio artificio est nobis acquisicio et videtis et auditis quia
non solum ephesi sed pene tocius asie paulus hic suadens
avertit multam turbam dicens quia non sunt dii qui manibus fiunt
non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargucionem venire
sed et magne diane templum in nichilum reputabitur sed et destrui
incipiet maiestas eius quam tota asia colit et orbis. his
auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes magna diana
ephesiorum. impleta est civitas confusione et impetum fecerunt uno
animo in theatrum rapto gayo et aristarcho macedonibus comitibus
pauli. paulo autem volente intrare in populum non permiserunt discipuli.
quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius miserunt
rogantes ne se daret in theatrum. alii autem aliud clamabant

Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa conve-
nissent. De turba autem detraxerunt alexandrum propellentibus eum iu-
deis. Alexander autem manu silentio postulato volebat racionem
reddere populo. Quem ut agnoverunt iudeum esse vox facta una
omnium. Et cum sedasset scriba turbas dixit: Viri ephesii quis enim est
hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem esse magne diane iovisque
prolis. Cum ergo his contradici non possit oportet vos sedatos esse
et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos
neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt
artifices habent adversus aliquem causam conventus forenses agun-
tur et proconsules sunt accusent invicem. Si quid autem alterius rei queritis
in legittima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui sedicio-
nis hodierne cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere
20 racionem concursus istius. Et cum hec dixisset dimisit ecclesiam. xx.

Postquam autem cessavit tumultus vocatis paulus discipulis
et exhortatus eos valedixit et profectus est ut iret in macedoniam

Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset
multo sermone venit ad Greciam ubi cum fuisset menses tres
facte sunt illi insidie a iudeis navigaturo in Syriam habuit-
que consilium ut reverteretur in Macedoniam Comitatus est autem
eum sosipater pirri beroensis thessalonicensium aristarchus et secundus gaius
derbeus et tymotheus asiani vero tichicus et trophimus hii
cum precessissent sustinuerunt nos troade nos vero navi-
gavimus post dies azimorum a philippis et venimus ad eos in
troadem in diebus v ubi demorati sumus diebus vii. Una autem sabbati
cum autem convenissemus ad frangendum panem paulus disputabat cum eis
profecturus in crastinum protraxitque sermonem usque in mediam noc-
tem Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi eramus
congregati Sedens autem quidam adolescens nomine eutichus
super fenestram cum urgeretur sompno cecidit de tertio cenaculo
et sublatus est mortuus Ad quem cum descendisset
paulus incubuit super eum et complexus dixit nolite turbari

anima enim eius in ipso est. Ascendens autem frangensque panem et
gustans satisque allocutus usque in lucem sic profectus est. Ad-
duxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos
autem ascendentes navem navigavimus in Asson inde incipientes suscip-
ere Paulum. Sic enim disputabat ipse pedes iter facturus.
Cum autem convenisset nos in Asson assumpto eo venimus Mitilenen
et inde navigantes sequenti die venimus contra Chium et alia
die applicuimus Samum sequenti die venimus Miletum. Proposu-
erat enim Paulus navigare ad Ephesum ne qua mora illi
fieret in Asia. Festinabat enim si possibile sibi esset diem Penthe-
costes facere Ierusalem. A Mileto autem mittens Ephesum
vocavit maiores natu ecclesiae. Qui cum venissent ad eum et
simul essent dixit eis: Vos scitis a prima die qua ingressus
sum in Asiam qualiter vobiscum per omne tempus fuerim serviens Domino
cum omni humilitate et lacrimis et temptationibus quae mihi accide-
runt ex insidiis Iudaeorum. Quomodo nihil subtraxerim vobis utilium

quominus annunciarem vobis et docerem vos publice et per
domos testificans iudeis atque gentibus in deum penitentiam et fi-
dem in dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus spiritu
ego vado in ierusalem que in ea ventura sunt michi ignorans
nisi quod spiritus sanctus per omnes civitates protestatur michi dicens quoniam vincula
et tribulaciones ierusalem me manent. Sed nichil horum vereor nec
facio animam meam preciosiorem quam me ut consummem
cursum meum et ministerium verbi quod accepi a domino ihesu
testificari evangelium gratie dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius
non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi pre-
dicans regnum dei. Quapropter contestor vos hodierna die
quia mundus sum a sanguine omnium; non enim subterfugi quo-
minus annunciarem omne consilium vobis. Attendite vobis et universo
gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam
dei quam acquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam intra-
bunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcentes

gregi / et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa
ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate memo-
riam retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi
cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo
vos deo et verbo gratie ipsius qui potens est edificare et dare
hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum et aurum aut veste(m)
nullius concupivi sicut ipsi scitis quoniam ad ea que mihi
opus erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste.
Omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos ac
meminisse verbi domini iesu quoniam ipse dixit beatius
est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset positis genibus
suis oravit cum omnibus illis / magnus autem fletus factus est
omnium et procumbentes super collum pauli osculabantur eum dolentes
maxime in verbo quod dixerat amplius faciem eius
non essent visuri et deducebant eum ad navem. xxi.

um autem factum esset ut navigaremus abstracti ab

cis recto cursu venimus choum et sequenti die rodum et inde

patharam. Et inde invenissemus navem transfretantem

in fenicem ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem cipro

relinquentes eam ad sinistram navigavimus in syriam et venimus

tyrum. Ibi enim navis erat expositura onus. Invenientes

autem discipulos mansimus ibi diebus vii. Qui paulo dice

bant per spiritum ne ascenderet in ierusalem. Et expletis diebus profecti

ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque

foras civitatem. Et positis genibus in littore oravimus. Et cum vale

fecissemus invicem ascendimus in navem. Illi autem redierunt in

sua. Nos vero navigatione explicita a tyro descendimus tholo

maida. Et salutatis fratribus mansimus apud illos die una.

Alia autem die profecti venimus cesaream. Et intrantes domum phi

lippi evangeliste qui erat unus de vii mansimus apud philippum.

Huic autem erant filie quatuor virgines prophetantes. Et mo

rantibus per dies aliquos supervenit quidam a iudea propheta.

nomine agabus. Is cum venisset ad nos tulit zonam pauli
et alligans sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spiritus sanctus
virum cuius est zona sic alligabunt in iherusalem iudei et tradent
in manus gentium. Quod cum audissemus rogabamus nos et qui loci
illius erant ne ascenderet iherusalem. Tunc respondit paulus et dixit
Quid facitis flentes et affligentes cor meum ego enim non
solum alligari sed et mori in iherusalem paratus sum propter nomen domini ihesu christi
Et cum ei suadere non possemus quievimus dicentes domini vo-
luntas fiat. Post dies autem istos preparati ascendebamus in iherusalem
venerunt autem et ex discipulis a cesarea nobiscum adducentes
apud quem hospitaremur iasone viro quodam antiquo discipulo
Et cum venissemus iherusalem libenter acceperunt nos fratres. Sequenti
autem die introibat paulus nobiscum ad iacobum omnesque
collecti sunt seniores. Quos cum salutasset narrabat per sin-
gula que fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi
cum audissent magnificabant deum dixeruntque ei vides frater quot milia

sunt de iudeis qui crediderunt et omnes emulatores sunt legis
audierunt autem de te quod discessionem doceas a moyse eorum
qui per gentes sunt iudeorum. dicens non debere eos circumcidere filios
suos neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est utique oportet convenire
multitudinem. audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus.
Sunt nobis ergo hic quatuor viri votum habentes super se. Hiis
assumptis sanctifica te cum illis et impende in illis ut radant
capita et sciant omnes quia que de te audierunt falsa sunt sed am-
bulas et ipse custodiens legem. De hiis autem qui crede-
derunt de gentibus nos scripsimus iudicantes ut abstine-
ant se ab ydolis ymolato et sanguine et suffocato et forni-
catione. Tunc paulus assumptis viris postera die purifi-
catus cum illis intravit in templum annuncians expletionem
dierum purificationis donec offerretur pro unoquoque eorum oblacio.
Dum autem vii dies consummarentur hii qui de asia erant iudei
cum vidissent eum in templo concitaverunt omnem populum et

iniecerunt manus ei clamantes Viri israelite adiuvate hic
est homo qui adversus populum et legem et locum hunc omnes ubique
docens insuper et gentiles induxit in templum et violavit
locum sanctum istum Viderunt enim trophimum ephesium in civitate cum
ipso quem estimaverunt Cum in templum induxisset pau-
lus Commotaque est civitas tota et facta est concursio populi Et
apprehendentes quod paulum trahebant eum extra templum et statim clau-
se sunt ianue Querentibus autem eum occidere nunciatum est tribuno
cohortis quia tota confunditur ierusalem Qui statim assumptis militibus et
centurionibus decurrit ad illos Qui cum vidissent tribunum
et milites cessaverunt percutere paulum Tunc accedens tribunus
apprehendit eum et iussit alligari cathenis duabus Et interro-
gabat quis esset et quid fecisset Alii autem aliud clamabant
in turba et cum non posset certum cognoscere pre tumultu iussit
eum duci in castra Et cum venisset ad gradus contigit ut
portaretur a militibus propter vim populi Sequebatur enim multitudo

populi clamantes tolle eum Et cum cepisset induci eum in castra
Paulus dicit tribuno Si licet mihi aliquid loqui ad te Qui
dixit grece nosti Nonne tu es egiptius qui ante hos
dies concitasti tumultum et eduxisti in desertum quatuor mi-
lia virorum sicariorum Et dixit ad eum Paulus Ego homo
sum quidem iudeus a Tarso Cilicie non ignote civitatis mu-
niceps Rogo autem te permitte mihi loqui ad populum Et cum
ille permisisset Paulus stans in gradibus annuit ad plebem
et magno silentio facto allocutus est eos hebrea lingua dicens xxii.
Viri fratres et patres audite quam ad vos nunc reddo
rationem Cum audissent autem quia hebrea lingua lo-
queretur ad illos magis prestiterunt silentium Et dixit
Ego sum vir iudeus natus Tarso Cilicie nutritus autem in
ista civitate secus pedes Gamalielis eruditus iuxta
veritatem paterne legis emulator legis Et sic et vos omnes
estis hodie Qui hanc viam persecutus sum usque ad

morte alligans et tradens in custodias viros ac mulieres
sicut princeps sacerdotum michi testimonium reddit et omnes ma-
iores natu a quibus et epistolas accipiens ad fratres damascum
pergebam adducerem inde vinctos in iherusalem ut punirentur
factum est autem eunte me et appropinquante damasco media
die subito de celo circumfulsit me lux copiosa et decidens in
terram audivi vocem dicentem michi Saule Saule quid me perse-
queris Ego autem respondi Quis es domine Dixitque ad me Ego
sum ihesus nazarenus quem tu persequeris Et qui mecum
erant lumen quidem viderunt vocem autem non audierunt eius
qui loquebatur mecum Et dixi quid faciam domine Dominus autem
dixit Surgens vade damascum et ibi tibi dicetur de omnibus que
te oportet facere Et cum non viderem pre claritate luminis illius
ad manus deductus a comitibus veni damascum Anani-
as autem quidam vir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitan-
tibus iudeis veniens ad me et stans dixit michi Saule frater

respice et ego caecus hora respexi in eum at ille dixit
Deus maiorum patrum praeordinavit te ut cognosceres voluntatem
eius et videres iustum et audires vocem ex ore eius quia eris
testis illius ad omnes homines eorum quae vidisti et audisti et
nunc quid moraris exsurge et baptizare et ablue peccata invocato
nomine ipsius Factum est autem revertenti mihi in Ierusalem et oranti in
templo fieri me in stupore mentis et videre illum dicentem
Festina et exi velociter ex Ierusalem quoniam non recipient testimonium
tuum de me et ego dixi Domine ipsi sciunt quia ego eram con-
cludens in carcerem et caedens per synagogas eos qui credebant in te
et cum funderetur sanguis Stephani testis tui Ego adstabam
et consentiebam et custodiebam vestimenta interficientium illum
et dixit ad me vade quoniam ego ad nationes longe
mittam te Audiebant autem eum usque verbum Et levaverunt vocem suam
dicentes Tolle eum de terra eiusmodi non enim fas est
eum vivere Vociferantibus autem eis et proicientibus vestimenta sua

et pulverem iactantibus in aera iussit tribunus induci eum in
castra. Et flagellis cedi et torqueri eum ut sciret propter quam
causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent eum loris
dixit astanti sibi centurioni Paulus: Si hominem romanum et indempnatum
licet vobis flagellare? Quo audito centurio accessit ad
tribunum et nunciavit ei dicens: Quid acturus es? Hic enim
homo civis romanus est. Accedens autem tribunus dixit illi: Dic michi
si tu romanus es? At ille dixit: Etiam. Et respondit tribunus: Ego multa summa
civilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem et natus
sum. Protinus ergo discesserunt ab illo qui eum torturi erant. Tribunus
quoque timuit postquam rescivit quia civis romanus esset et quia alligasset
eum. Postera autem die volens scire diligentius qua ex
causa accusaretur a iudeis solvit eum et iussit sacerdotes
xxiij Intendens autem in concilium Paulus ait: Viri fratres ego omni
conscientia bona conversatus sum ante deum usque in hodiernum diem

princeps autem sacerdotum ananias precepit astantibus sibi percu-
tere os eius. Tunc paulus dixit ad eum: percutiet te deus paries
dealbate. et tu sedens iudicas me secundum legem et contra legem
iubes me percuti. Et qui stabant dixerunt: Summum sacerdotem
dei maledicis. Dixit autem paulus: nesciebam fratres quia prin-
ceps sacerdotum est. Scriptum est enim: principem populi tui non male-
dices. Sciens autem paulus quia una pars esset saduceorum et
altera phariseorum exclamavit in concilio: Viri fratres ego phariseus
sum filius phariseorum. De spe et resurreccione mortuorum ego iudi-
cor. Et cum hec dixisset facta est dissensio inter phariseos
et saduceos et soluta est multitudo. Saducei autem non dicunt esse
resurreccionem mortuorum neque angelum neque spiritum. Pharisei autem utraque
confitentur. Factus est autem clamor magnus. Et surgentes
quidam phariseorum pugnabant dicentes: nichil mali invenimus
in homine isto. Quid si spiritus locutus est ei aut angelus. Et cum
magna dissensio esset timens tribunus ne discerperetur paulus

iussit milites descendere et rapere eum de medio eorum ac de
ducere eum in castra. Sequenti autem die nocte assistens ei
ei dominus ait: Esto constans sicut enim testificatus es de me in ierusalem
sic te oportet et rome testificari. Facta autem die collegerunt se
se quidam ex iudeis et devoverunt se dicentes se neque mandu
caturos neque bibituros donec occiderent paulum. Erant autem plus
quam .xl. viri qui hanc coniurationem fecerant. Qui accesserunt
ad principes sacerdotum et seniores. Et dixerunt devotione devota
vimus nos nichil gustaturos donec occidamus paulum. Nunc ergo vos
notum facite tribuno cum concilio ut adducat illum ad
vos ut quasi aliquid certius cognituri de eo. Nos vero prius
quam appropiet parati sumus interficere illum. Quod cum audisset
filius sororis pauli insidias venit et intravit castra nun
ciavitque paulo. Vocans autem ad se paulus de centurionibus
ait: adolescentem hunc adduc ad tribunum. Habet enim ali
quid indicare illi. Et ille quidem assumens eum duxit ad

tribunum et ait vinctus paulus rogavit me hunc adolescentem
perducere ad te habentem tibi aliquid loqui. Apprehendens autem tri-
bunus manum illius secessit cum eo seorsum et interrogavit
illum quid est quod habes indicare mihi. Ille autem dixit Judeis
convenit rogare te ut crastina die perducas paulum in con-
cilium quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne cre-
dideris eis insidiantur enim ei viri ex eis amplius quam quadraginta
qui se devoverunt non manducare neque bibere donec inter-
ficiant illum. Et nunc parati sunt expectantes promissum tuum.
Tribunus igitur dimisit adolescentem precipiens ne cui loqueretur
quoniam hec nota sibi fecisset. Et vocatis duobus centurioni-
bus dixit parate milites ducentos ut eant usque cesaream et
equites septuaginta et lancearios ducentos a tercia hora noctis
et iumenta parate ut imponentes paulum salvum
perducerent ad felicem presidem. Timuit enim ne forte ra-
perent eum iudei et occiderent et ipse postea calumniam susti-

nerent quasi pecuniam acceptus scribens et epistolam continentem
verba hec. Claudius lisias optimo presidi felici salutem.
Virum hunc comprehensum a iudeis et incipientem interfici ab eis
superveniens cum exercitu eripui cognito quia romanus est. Vo-
lensque scire causam quam obiciebant illi deduxi eum in consilium
eorum. Quem inveni accusari de questionibus legis ipsorum nichil vero
dignum morte aut vinculis habentem crimen. Et cum michi prolatum
esset de insidiis quas paraverunt ei misi eum ad te denunci-
ans et accusatoribus ut dicant apud te. Vale. Milites ergo
secundum preceptum sibi assumentes paulum duxerunt eum per noctem
in antipatridem. Et postera die dimissis equitibus ut cum eo
irent reversi sunt ad castra. Qui cum venissent ad cesaream
et tradidissent epistolam presidi statuerunt ante illum et paulum.
Cum legisset autem et interrogasset de qua provincia esset et
cognovisset quod de cilicia esset. Audiam te inquit cum accusatores
24 venerint. Iussitque in pretorio herodis custodire illum. xxiiij.

Post quinque autem dies descendit princeps sacerdotum ananias
cum senioribus quibusdam et tertullo quodam
oratore qui adierunt eum presidem adversus paulum Et ci-
tato paulo cepit accusare tertullus dicens Cum in multa
pace agamus per te et multa corrigantur per tuam providentiam sem-
per ubique suscepimus optime felix cum omni gratiarum actione Ne diu-
tius autem protraham te oro breviter audias nos pro tua clementia
Invenimus hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus
iudeis in universo orbe et auctorem seditionis nazarenorum
qui etiam templum violare conatus est Quem et apprehensum volu-
imus secundum legem nostram iudicare Superveniens autem tribunus
lisias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris iubens
accusatores eius venire ad te a quo poteris ipse iudicans
de omnibus istis cognoscere de quibus nos accusamus eum et addi-
derunt autem et iudei dicentes hec ita se habere Respondit autem paulus
annuente sibi preside dicere ex multis annis te esse iudicem genti

huic. Sciens bono animo pro me satisfaciam. Potes enim cog-
noscere quia non plures sunt mihi dies xii ex quo ascendi
in Ierusalem adorare et neque in templo invenerunt me cum aliquo
disputantem aut concursum facientem turbe neque in synagogis neque
in civitate neque probare possunt de quibus tibi nunc me accu-
sant. Confiteor autem tibi hoc quod secundum sectam quam dicunt heresim sic
deservio deo patri meo credens omnibus que in lege et prophetis scripta
sunt, spem habens in deum quam et hi ipsi expectant resurrectionem fu-
turam iustorum et iniquorum. In quo et ipse studeo sine offendiculo
conscientiam habere ad deum et ad homines semper. Post annos autem plures
elemosinas facturus in gentem meam veni et oblationes et vota
in quibus invenerunt me purificatum in templo non cum
turba neque cum tumultu. Quidam autem ex Asia iudei quos
oportebat apud te presto esse et accusare si quid haberent
adversum me aut hi ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis
cum stem in concilio nisi de una hac sola voce qua clamavi

inter vos stans clamavi ego de resurrectione mortuorum iudicor hodie a vobis
Distulit autem illos Felix certissime sciens de via hac dicens
cum tribunus Lisias venerit audiam vos. Iussitque centurioni
custodire eum et habere requiem nec quemquam prohibere de suis
ministrare ei. Post aliquos autem dies veniens Felix cum Drusil-
la uxore sua que erat iudea vocavit ut videret Pau-
lum et audiret ab eo fidem que est in Christum. Disputante autem
illo de iusticia et de iudicio futuro tremefactus Felix respondit
Quod nunc attinet vade. Tempore autem opportuno accersiam te. Simul et
sperans quod pecunia ei daretur a Paulo propter quod et accersiens fre-
quenter loquebatur cum eo. Biennio autem expleto accepit successorem
Felix Porcium Festum. Volens autem gratiam prestare iudeis Fe-
Festus autem cum xxv lix reliquit Paulum vinctum 27
venisset in provinciam post triduum ascendit Ierosolimam
a cesarea. Adierunt eum principes sacerdotum et primi iudeorum
adversus Paulum et rogabant eum postulantes gratiam adversus

eum ut iuberet eum perduci in ierusalem insidiantes insidias
tendentes ut interficerent eum in via. Festus autem
respondit servari paulum in cezarea se autem maturius profecturum
Qui ergo in vobis potentes sunt ait descendentes simul
si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter
eos. dies non amplius quam viii. vel x. descendit cezaream et altera
die sedit pro tribunali et iussit paulum adduci. Qui cum per
ductus esset circumsteterunt eum qui ab ierusalem descenderant
iudei multas causas et graves obicientes quas non poterant
probare paulo autem omnibus rationem reddente quoniam neque in lege iu
deorum neque in templum neque in cezarem quicquam peccavi. Fes
tus autem volens gratiam prestare iudeis respondens paulo
dixit vis in ierusalem ascendere et ibi de hiis iudicari apud
me. Dixit autem paulus ad tribunal cezaris sto ubi me
oportet iudicari. iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si
enim nocui aut dignum morte aliquid feci non recuso mori

Si vobis nichil horum est que hii accusant nemo me illis
potest donare cezari appello Tunc cum consilio festus lo
cutus respondit cezarem appellasti, ad cezarem ibis. Et
cum dies aliqui transacti essent agrippa rex et bernice descen
derunt cezaream ad salutandum festum. Et cum dies plures ibi mo
rarentur festus regi indicavit de paulo, dicens Vir quidam est
derelictus a felice vinctus de quo cum essem ierusalem adierunt
me principes sacerdotum et seniores postulantes adversus illum damp
nacionem ad quos respondi quia non est romanorum consuetudo dampnare
aliquem hominem prius quam is qui accusatur presentes habeat accu
satores / locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina que
ei obiciuntur Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione
sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum.
De quo cum astitissent accusatores nullam causam deferebant de
quibus ego suspicabar malam Questiones vero quasdam de
superstitione sua habebant adversus eum et de quodam
ihesu nazareno defuncto quem affirmabat paulus vivere

Hesitans ego de huiusmodi questione dicebam si vellet iero
solimam et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante
ut servaretur augusti cognitione iussi servari eum donec mit
tam eum ad cesarem. Agrippa autem dixit ad festum volebam
et ipse hominem audire. Cras inquit audies eum. Altera autem
die cum venisset agrippa et bernice cum multa ambicione.
et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus
civitatis iubente festo adductus est paulus. et dixit festus
agrippe rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri videtis
hunc hominem. de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me iero
solimis petens et clamans non oportere eum vivere
amplius. Ego vero comperi nichil dignum morte eum admi
sisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi mittere.
De quo quid certum scribam domino non habeo propter quod produxi eum
ad vos maxime ad te. rex agrippa ut interrogatione facta
habeam quid scribam sine racione enim mihi videtur mittere vinctum et causam eius non significare

Agrippa vero rex ad paulum ait permittitur · xxvj · 26
tibi loqui pro temetipso Tunc paulus extenta ma
nu cepit racionem reddere De omnibus quibus accusor a iudeis
rex agrippa estimo me beatum aput te cum sim defensurus
hodie · maxime te sciente omnia que aput iudeos sunt consue
tudines et questiones propter quod obsecro paciencer me audias
Et quidem vitam meam a iuventute que ab inicio fuit in gente
mea in ierusalem Noverunt omnes iudei prescientes me ab
inicio si velint testimonium perhibere quoniam secundum certissimam
sectam nostre religionis vixi phariseus Et nunc in spe que
ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto in iudicio subiec
tus in qua duodecim tribus nostre nocte ac die servientes
sperant devenire De qua spe accusor ab omnibus Rex quid
incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitat Et ego
quidem estimaveram adversus nomen ihesu nazareni debere multa
facere contraria agere quod et feci ierusalem et multos sanctorum ego in

i carceribus inclusi a principibus sacerdotum potestate accepta et
cum occiderentur ego detuli sententiam et per omnes synagogas frequenter
puniens eos compellebam blasphemare et amplius insani-
ens in omnes persequebar usque ad exteras civitates in quibus
dum irem damascum cum potestate et permissu principum die
media in via vidi rex de celo super splendorem solis cir-
cumfulsisse me lucem et omnes qui simul mecum erant omnes
que nos cum cecidissemus in terram audivi vocem dicentem michi
hebrayca lingua Saule saule quid me persequeris durum
est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi quis
es domine. Dominus autem dixit Ego sum ihesus quem persequeris
sed exurge sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut con-
stituam te ministrum et testem eorum que vidisti et audisti et
eorum quibus apparebo tibi. Eripiens te de populis et gentibus
in quas ego nunc mitto te aperire oculos eorum ut convertantur
a tenebris ad lucem et de potestate sathane ad deum et

remissionem peccatorum et accipiat sortem inter sanctos per fi-
dem que est in me. Unde rex agrippa non fui incredulus
celesti visioni sed hiis qui sunt damasci primum et ierosolimis
et in omnem regionem iudee et gentibus annunciabam
ut penitenciam agerent et converterentur ad deum digna penitencie opera fa-
cientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo com-
prehensum temptabant occidere me interficere. Auxilio autem
adiutus dei usque in hodiernum diem sto testificans mi-
nori ac maiori nichil extra dicens quam que prophete locuti
sunt futura esse et moyses. Si passibilis christus si primus
ex resurreccione mortuorum lumen annunciaturus populo et genti-
bus. Hec loquente eo et racionem reddente festus magna voce
dixit insanis paule multe te littere ad insaniam convertunt
Et paulus non insanio inquit optime feste sed veritatis et so-
brietatis verba eloquor. Scit enim de hiis rex agrippa ad
quem loquor constanter latere enim eum nichil horum arbitror neque

nec est enim in angulo quidquam horum gestum. Credis rex
prophetis? Scio quia credis. Agrippa autem dixit ad paulum In
modico suades me christianum fieri. Et paulus Opto apud deum et in
modico et in magno non tantum te sed et omnes qui audi-
unt me hodie fieri tales qualis et ego sum exceptis vinculis his. Et ex-
surrexit rex et preses et Bernice et qui assidebant eis
Et cum secessissent loquebantur ad invicem dicentes quia
nichil dignum morte aut vinculis dignum quid fecit homo iste
Agrippa autem festo dixit dimitti poterat homo iste si non
41 Ut autem iudicatum / appellasset cezarem. xxvii.
est navigare eum in ytaliam et tradi paulum
cum reliquis custodibus centurioni nomine iulio cohortis au-
guste. Ascendentes autem navem adrumetinam incipientes
navigare circa asie loca sustulimus perseverante
nobiscum aristarcho macedone tessalonicensi. Sequenti
autem die devenimus sydonem humane tractans autem iulius paulo

permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum
sustulissemus subnavigavimus Ciprum propterea quod essent venti contrarij
et pellagus Cilicie et Pamphilie navigantes venimus
Listram que est Licie. Et ibi inveniens centurio navem alex-
andrinam navigantem in Ytaliam transposuit nos in eam.
Et cum multis diebus tarde navigaremus et vix venissemus
contra Gnidum prohibente nos vento adnavigavimus Crete
iuxta Salmonem. Et vix iuxta navigantes venimus in
locum in locum quendam qui vocatur Boni portus cui iuxta
civitas erat Tessalla. Multo autem tempore peracto et cum
iam non esset tuta navigatio eo quod ieiunium iam preter-
iret. Consolabatur paulus dicens eis Viri video quoniam cum
iniuria et multo dampno non solum oneris et navis sed
etiam animarum nostrarum incipit navigatio. Centurio
autem gubernatori et nauclero magis credebat quam hiis
que dicebantur a paulo. Et cum aptus portus non esset ad

yemādū plurimi statuert̃ ꝯsiliū nauigare inde si quo
possint deuenientes fenicē hyemare aput portū cre
te respicientē ad affricū ⁊ chorū Aspirante āt austro
estimantes ꝓpositū se tenē cū sustulissent de asson le
gebant cretā nō post multū āt misit se ꝯt̃ ipam
ventus tiphonicus qui vocat̃ euro aquilo Cūq; arrepta
eēt nauis ⁊ nō posset conari ī vētū datis flatibus
ferebam̄ ī ĩsulā āt quādā decurrentes q̄ vocat̃ cauda potuim⁹
vix obtinē scapham q̄ sublata adiutorijs vtebant̃
accingentes nauē timentes ut ī syrtim inciderent sū
misso vase sic ferebant̃ Ualida āt nob̄ tēpestate
iactatis sequenti die iactū fecert̃ ⁊ tercia die arma
menta suis manib⁹ nauis ꝓiecerunt Neq; sole neq;
sideribus apparentib⁹ ꝑ plures dies ⁊ tēpestate nō
exigua imminēte iā ablata erat oīs spes salut̃
nr̃e Et cū multa yeiunacō eēt Tūc stans paulus in

medio eorum dixit Oportebat quidem o viri audito me
non tollere a creta lucrumque facere iniuriam hanc et iacturam Et nunc
suadeo vobis animo esse Amissio enim nullius anime erit ex vobis
preterquam navis Astitit enim mihi hac nocte angelus dei
Cuius sum ego et cui deservio dicens Ne timeas paule
cesari te oportet assistere Et ecce donavit tibi deus omnes qui
navigant tecum propter quod bono animo estote viri Credo enim deo
quia sic erit quemadmodum dictum est mihi In insulam quandam oportet
nos devenire Sed postquam quartadecima dies nox super-
venit navigantibus nobis in adria circa mediam noctem suspi-
cabantur naute apparere sibi aliquam regionem qui summittentes
bolidem invenerunt passus xx et pusillum separati miserunt
passus xv. timentes autem ne in aspera loca incideremus de pup-
pi mittentes anchoras iiij. optabant diem fieri. Nautis
vero querentibus fugere de navi cum misissent scapham in mare
sub obtentu inciperent a prora anchoras extendere paulus

Actus apostolorum

dixit centurioni et militibus nisi hii in navi manserint vos
salui fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scapha
phe et passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri roga
bat omnes paulus cibum sumere dicens. Quartadecima die hodie
vos expectantes ieiuni permanetis nichil accipientes
propter quod vos rogo accipere cibum pro salute vestra quia nullius
vestrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset su
mens panem gratias egit deo in conspectu omnium et cum fregisset
cepit manducare. Animequiores autem facti sunt omnes et ipsi as
sumpserunt cibum. Eramus vero universe anime in navi cclxxvi
saciati cibo. alleviabant navem iactantes triticum in mari
Cum autem dies factus esset terram non agnoscebant sinum vero
quendam considerabant habentem litus in quem cogitabant si possent
educere navem et cum anchoras sustulissent committebant se
mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum. Et levato
artemone secundum aure flatum tendebant ad litus et cum incidissent

ad locum bitalassum impegerunt navem. Et prora quidem
fixa manebat immobilis, puppis vero solvebatur a vi
maris. Militum autem consilium ut custodias occiderent
ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens
servare Paulum prohibuit fieri. Iussitque eos qui possent
natare mittere se in mare primos et evadere ad terram et ce-
teros alios in tabulis ferebat quosdam super ea
que de navi erant. Et sic factum est ut omnes anime evaderent
Et cum evasissemus tunc cog- xxviij ad terram 28
novimus quia Militene insula voca-
batur. Barbari vero prestabant non modicam humanitatem no-
bis accensa autem pyra reficiebant nos omnes propter ym-
brem qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem Paulus sar-
mentorum aliquam multitudinem et imposuisset super ignem a calore
vipera cum processisset invasit manum eius. Ut vero viderunt
barbari pendentem bestiam in manu eius ad invicem dicebant

utique homicida est homo hic qui cum evaserit de mari
ultio divina non permittet eum vivere. Et ille quidem excu-
ciens bestiam in ignem nichil mali passus est. Et illi estima-
bant eum in tumorem convertendum et subito casurum et mori.
Diu autem illis expectantibus et videntibus nichil mali in eo
fieri, convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem il-
lis erant predia principis insule nomine Publii, qui nos sus-
cipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem
Publii febribus et dissenteria vexatum iacere. Ad quem Pau-
lus intravit et cum orasset et imposuisset ei manus, salvavit eum.
Quo facto omnes qui in insula habebant infirmitates accede-
bant et curabantur. Qui etiam in multis honoribus nos
honorabant et navigantibus imposuerunt que necessaria erant.
Post menses autem tres navigavimus navi alexandrina
que in insula hiemaverat, cui erat insigne castrorum. Et cum
venissemus Syracusam mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes

et venimus regium et post unum diem flante austro secunda die ve-
nimus puteolos ubi inventis fratribus rogati sumus ibi
manere apud eos dies septem et sic venimus romam Et inde
cum audissent fratres occurrerunt nobis usque ad forum appii et tres
tabernas Quos cum vidisset paulus gratias agens deo accepit
fiduciam Cum autem venissemus romam permissum est paulo per-
manere cum sibi custodiente milite Post tercium autem diem
convocavit primos iudeorum cumque convenissent dicebat eis ego
viri fratres nichil adversus plebem faciens aut morem paternum
vinctus ierosolimis traditus sum in manus romanorum Qui cum
me interrogassent voluerunt me dimittere eo quod
nulla esset causa mortis in me contradicentibus autem iudeis coactus
sum appellare cesarem non quasi gentem meam habens aliquid accu-
sare propter hanc igitur causam rogavi vos videre et alloqui propter
enim spem israel catena hac circumdatus sum Et illi dixerunt ad eum nos neque
litteras accepimus de te a iudea neque adveniens aliquis fratrum

nunciavit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem
audire quid sentis. Nam de secta hac notum est nobis quia
ubique ei contradicitur. Cum constituissent autem illi diem venerunt
ad eum in hospitium plures quibus exponebat testificans
regnum dei suadensque eis de lege ihesu ex lege moysi
et prophetis a mane usque ad vesperam. Et quidam non crede-
bant. Cumque invicem non essent consentientes discedebant dicente paulo
unum verbum quia bene spiritus sanctus locutus est ad patres nostros dicens
Vade ad populum istum et dic ad eos aure audietis et non in-
telligetis et videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum
est enim cor populi huius et auribus graviter audierunt et oculos suos
compresserunt ne forte videant oculis et auribus audiant et cor-
de intelligant et convertantur et sanem eos. Notum ergo sit
vobis omnibus quia gentibus missum est hoc salutare dei et ipsi
audient. Et cum hec dixisset exierunt ab eo iudei multam
habentes inter se questionem. Mansit autem biennio in toto suo

conuicta conspiciebat orbes quos ingrediebatur ad eos predi-
cans regnum dei et docens ea que sunt de domino ihesu christo cum omni
fiducia sine prohibitione etc.

Incipit prologus vii epistolarum canonicarum beati ieronimi

Non ita ordo est apud grecos qui integre
sapiunt et fidem rectam sectantur epistolarum septem que
nuncupantur canonice sicut in latinis codicibus inuenitur. Quod
quia petrus primus est in numero apostolorum prime sint etiam eius
epistole in ordine ceterarum. Sed sicut euuangelistas dudum ad ueritatis
lineam correximus ita has proprio ordine deo iuuante
nos reddidimus. Est enim prima earum iacobi, petri due, io-
hannis tres, iude una. Que si sicut ab eis digeste sunt
ita quoque ab interpretibus fideliter in latinum eloquium uerterentur
nec ambiguitatem legentibus facerent nec sermonum sese ua-
rietas impugnaret illo precipue loco ubi de unitate tri-
nitatis in prima iohannis epistola positum legimus in qua etiam
ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a ueritatem

comperimus trium tantummodo vocabula hoc est aque sanguinis et spiritus
in ipsa sua editione ponentibus et patris verbique ac spiritus tes-
timonium obmittentibus in quo maxime et fides catholica
roboratur et patris et filii et spiritus sancti una divinitatis
substantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum a nostra aliorum distat
editio lectoris prudentie derelinquo. Sed tu virgo Christi Eustochium dum a
me inpensius scripture veritatem inquiris meam quodammodo
senectutem invidorum dentibus corrodendam exponis qui me
falsarium corruptoremque sanctarum pronunciant scripturarum. Sed ego
in tali opere nec emulorum meorum invidentiam pertimesco nec
sancte scripture veritatem poscentibus denegabo. Epistola prima Iacobi

Iacobus dei et domini nostri Iesu Christi servus duodecim
tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne gaudium
existimate fratres mei cum in temptationes varias inci-
deritis scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur.
Patientia autem opus perfectum habet ut sitis perfecti et integri in

nullo defectus. Si quis autem vestrum indiget sapientia pos-
tulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat
et dabitur ei. Postulet autem in fide nihil haesitans. Qui
enim haesitat similis est fluctui maris qui a vento mo-
vetur et circumfertur. Non ergo aestimet homo ille quod accipiat
aliquid a domino. Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis
suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, dives
autem in humilitate sua, quoniam sicut flos foeni transibit. Exor-
tus est enim sol cum ardore et arefecit foenum et flos
eius decidit et decor vultus eius deperiit. Ita et dives in iti-
neribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert temptationem
quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitae quam
repromisit deus diligentibus se. Nemo cum temptatur
dicat quoniam a deo temptatur. Deus enim intemptator malo-
rum est, ipse autem neminem temptat. Unusquisque vero temptatur
a concupiscentia sua abstractus et illectus. Deinde concupiscentia

cum conceperit parit peccatum. peccatum cum consummatum fuerit generat
mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi.
Omne datum optimum et omne donum perfectum. descendens
desursum a patre luminum, apud quem non est transmutatio
nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie genuit enim
nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod creature eius.
Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox
ad audiendum: tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. ira enim
viri iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem immunditiam
et habundantiam malicie in mansuetudine suscipite insitum verbum,
quod potest salvare animas vestras. Estote autem factores verbi
et non auditores tantum fallentes vos metipsos. Quia si
quis est auditor verbi et non factor, hic comparabitur viro
consideranti vultum nativitatis sue in speculo. Consideravit enim
se et abiit et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem
perspexerit in legem perfecte libertatis et permanserit in ea non auditor

oblivionis factus sed factor operis hic beatus in facto suo erit.
Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans lin-
guam suam sed seducens cor suum huius vana est religio. Re-
ligio munda et immaculata haec est apud deum et patrem visi-
tare pupillos et viduas in tribulatione eorum et immacu-
[latum se custodire ab hoc saeculo.] Fratres mei karissimi / Capitulum II. Iacobus apostolus
nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri
Iesu Christi gloriae. Si enim introierit in conventum vestrum vir aure-
um anulum habens in veste candida introierit autem et paup-
er in sordido habitu et intendatis in eum qui indutus est veste prae-
clara et dixeritis ei tu sede hic bene / pauperi autem
dicatis tu sta illic aut sede sub scabello pedum meorum / no-
nne iudicatis apud vosmet ipsos et facti estis iudices
iniquarum cogitationum. Audite fratres mei dilectissimi nonne deus ele-
git pauperes in hoc mundo divites in fide et heredes
regni quod repromisit deus diligentibus se / Vos autem ex-

honorastis pauperem nonne diuites potencia opprimunt
vos ipsi trahunt vos ad iudicia nonne blasfemant
bonum nomen quod inuocatum est super vos si tamen legem perficitis
regalem secundum scripturas diliges proximum tuum sicut te ipsum
bene facitis si autem personas accipitis peccatum operamini redar-
guti a lege tamquam transgressores quicumque autem totam le-
gem seruauerit offendat autem in uno factus est omnium reus
qui enim dixit non mechaberis dixit et non occides
quod si non mechaberis occides autem factus es transgressor
legis sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis in-
cipientes iudicari iudicium enim sine misericordia fiet illi qui
non fecit misericordiam superexaltat autem misericordia iudicium quid
proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere
opera autem non habeat numquid fides poterit saluare eum
si autem frater aut soror nudi sint et indigeant victu
cottidiano dicat autem aliquis ex vobis illis ite in pace calefacimini

qui in uno offendit [illegible]

et frigidamini non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori quid
proderit. Sic et fides si non habeat opera mortua est in se-
metipsa. Sed dicet quis: Tu fidem habes et ego opera
habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi
ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est deus et
bene facis; et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire
o homo inanis quoniam fides sine operibus mortua est. Abra-
ham pater noster nonne ex operibus legis justificatus est offe-
rens filium suum super altare? Vides ergo quoniam fides coope-
rabatur operibus suis, et ex operibus fides consummata est. Et im-
pleta est scriptura dicens: Credidit abraham deo et repu-
tatum est ei ad justitiam, et amicus dei appellatus est. Videtis

videtur contra dicere beatus paulus ad galatas ... non justificatur homo ex operibus nisi per fidem

quoniam ex operibus justificatur homo et non ex fide tantum. Similiter autem
et raab meretrix nonne ex operibus justificata est suscipiens
nuncios, et per aliam viam eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu
mortuum est, ita fides sine operibus mortua est. [illegible]

Jacobi

Nolite plures magistri fieri fratres mei scientes
quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offen-
dimus omnes. Si quis autem in verbo non offendit, hic perfectus
est vir. Potest etiam circumducere freno totum corpus. Si autem frenos
equis in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum
circumferimus. Et ecce naves, cum magne sint et a ventis va-
lidis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo ubi
impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem
membrum est et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam silvam
magnam incendit. Et lingua ignis est, universi-
tas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris que ma-
culat totum corpus et inflammat rotam nativitatis
nostre inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volu-
crum et serpentium et ceterorum domantur et domita sunt a natura humana.
Linguam autem nullus hominum domare potest, est enim in-
quietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa
benedicimus deum patrem, et in ipsa maledicimus homines qui ad sim-

i. effecti sunt p lingue

et adsimilati dei sca sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledic-
tio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Numquid fons de eodem foram-
ine emanat dulcem et amaram aquam. Numquid potest ficus
fratres mei uvas facere aut vitis ficus. Sic neque aqua
salsa potest facere dulcem aquam. Quis sapiens et disciplinatus
inter vos ostendat ex bona conversatione operationem suam
in mansuetudine sapiencie sue. Quod si zelum amarum habetis
et contenciones sunt in cordibus vestris nolite gloriari et
mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapiencia
desursum descendens sed terrena animalis dyabolica. Ubi enim ze-
lus et contencio et inconstancia ibi et omne opus pravum. Que autem
desursum est sapiencia primum quidem pudica est deinde pacifica mo-
desta suadibilis bonis consenciens plena misericordia et fructi-
bus bonis iudicans sine simulacione. Fructus autem iusticie in pace se-
Unde bella et IIII minatur facientibus pacem
lites in vobis nonne ex concupiscentiis vestris

Qui militat in membris vestris concupiscitis et non habetis
occiditis et zelatis et non potestis adipisci litigatis
et belligeratis et non habetis propter quod non postulatis petitis et
non accipitis eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris in
sumatis adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est
deo quicumque ergo voluerit esse amicus seculi huius inimicus dei
constituitur An putatis quod scriptura inaniter dicat Ad
invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis maiorem autem
dat gratiam propter quod dicit deus superbis resistit humilibus
autem dat gratiam Subditi igitur estote deo resistite autem
dyabolo et fugiet a vobis Appropinquate deo et appropinquabit
vobis Emundate manus peccatores et purificate corda du
plices animo miseri estote et lugete et plorate risus
vester in luctum convertatur et gaudium in merorem humiliamini
in conspectu domini et exaltabit vos Nolite detrahere alterutrum
fratres mei Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit

legi contradicat legi / B i aut iudicans legem non es

factor legis sed iudex / vnus enim est legislator et iudex qui

potest perdere et liberare Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum

Ecce nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in illa

ciuitate et faciemus ibi annum et mercabimur et lucrum faciemus

qui ignoratis quid erit in crastino Que enim est vita vestra

Vapor est ad modicum parens et deinceps exterminabitur

Pro eo ut dicatis si dominus voluerit et si vixerimus

faciemus hoc aut illud Nunc autem exultatis in superbiis

vestris Omnis exultatio talis maligna est Scienti igitur

bonum facere et non facienti peccatum est illi .v.

Agite nunc diuites plorate vlulantes in mi-

seriis vestris que aduenient vobis / Diuicie vestre

putrefacte sunt et vestimenta vestra a tineis comesta sunt

Aurum et argentum vestrum eruginauit et erugo eorum in tes-

timonium erit vobis et manducabit carnes vestras sicut ignis

Thezaurizastis ei vos iram in diebus novissimis. Ecce merces
operariorum vestrorum qui messuerunt regiones vestras quae frau-
data est a vobis clamat et clamor eorum in auribus domini sa-
baoth introivit. Epulati estis super terram et in luxuriis enu-
tristis corda vestra in die occisionis. Addixistis et occidistis
iustum et non resistit vobis. Pacientes ergo estote fratres usque
ad adventum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre
pacienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Paci-
entes estote et vos et confirmate corda vestra quoniam domini adven-
tus appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ut non
iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum ac-
cipite fratres exitus mali longanimitatis laboris et paciencie prophetas
qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus qui
sustinuerunt. Pacienciam Job audistis et finem domini vidistis
quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia fratres mei
nolite iurare neque per celum neque per terram neque per aliquod aliud

iuramentu Sit at smo vr e est no no ut sb iudicio
decidatis. Tristat at aliqs vrm oret equo aio z psal
lat. Si ungetis eu oleo i noie dni z oro fidei sal
uabit ifirmu z alleviabit eu dns z si i petis sit remit
tat ei. Cofitemini alterutru peta vra z orate p in
vice ut salvemini multu eni valet depcatio iusti
assidua. Helias ho erat simil nobis passibilis
z oro oravit ut no plueret sup tra z no pluit a
nis tribus z mensibus sex. Et rursu oravit z celu
dedit pluvia Et tra dedit fructu suu. Fres mei si
quis ex vobis erravit a veritate z cuvtit eu qs scie
det qm qui cuverti fecit petore ab errore vie sue sal
vabit aiam eius a morte z opit multitudine petoru Epla i
Petrus aplus ihu xpi. Electis advenis petri
dispersionis ponti galathie capadocie asie
z bitinie scdm pscientia dei pris i sactificatoe sps

In firmat aliqs ex vobis inducat psbite ros ecce et orent sup eu

in obedienciam et aspersionem sanguinis ihesu christi Gracia vobis et
pax multiplicetur Benedictus deus et pater domini nostri ihesu
christi Qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in
spem vivam per resurrectionem ihesu christi ex mortuis in hereditatem
incorruptibilem et incontaminatam et inmarcessibilem conservatam
in celis in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem in sa
lutem paratam revelari in tempore novissimo in quo exultabitis
modicum nunc si oportet contristari in variis temptacionibus ut
probacio vestre fidei multo preciosior sit auro quod per ignem pro
batur inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelacione
domini nostri ihesu christi Quem cum non videritis diligitis in quem
nunc quoque non videntes creditis Credentes autem exultabitis
leticia inenarrabili et glorificata reportantes finem fidei
vestre salutem animarum vestrarum De qua salute exquisierunt
atque scrutati sunt prophete Qui de futura vobis gracia prophetaverunt
Scrutantes quod vel quale tempus significaret in eis spiritus christi prenuncians

eas que i xpo sut passiones / z posteriores glas Quibq
revelatu e / qa no sibi ipis vob aut ministrabat ea
q nuc nunciata sut p eos que evangelizabat vob
i spu sco de celo misso i quē desiderant an
geli prospicere / ppt q succincti lubos mēt vre sobrii / i oib
pfecte spate i ea q vob offert grām i revelatoz ih
xi. q̄uasi filii obediencie no qfigati prioribq ignor
die vre desideriis / Sz sm eu qui vos vocavit scm et z
ipi sci sitis i omi qversacoe q. scriptu e / Sci estote
qm ego scus su / Et si patrē invocatis eu qui sine p
sonar acceptoe iudicat / sm unius cuiusqz opus i timo
re incolatus vri tpe qversamī / Scientes q no corrup
tibq auro vl argento redempti estis de vana vra
qversacoe pine tradicōis / Sz pcioso sanguine quasi
agni i maculati z incontaminati ihu xpi / pcogniti
quidē ante mūdi qstitucōz. manifestati aut i novissimis tpibq

propter vos qui per ipsum fideles in deo estis qui eum suscitavit
a mortuis et dedit ei gloriam ut fides vestra et spes
vestra esset in deo. animas vestras castificantes in obediencia
caritatis in fraternitatis amore simplici ex corde invicem di-
ligite attencius renati non ex semine corruptibili sed incor-
ruptibili per verbum dei vivi et permanentis in eternum quia
omnis caro ut fenum et omnis gloria eius ut flos feni exaruit
fenum et decidit flos eius. verbum autem domini manet in eternum
hoc est autem verbum quod evangelizatum est in vos. Capitulum secundum

Deponentes igitur omnem maliciam et omnem dolum
et simulaciones et invidias et omnes detractio-
nes sicut modo geniti infantes racionabile sine dolo
lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem si tamen gus-
tastis quoniam dulcis est dominus. ad quem accedentes lapidem
vivum ab hominibus quidem reprobatum a deo autem electum
et honorificatum et ipsi tamquam lapides vivi superedificamini

in domos spirituales sacerdotium sanctum. offerentes spirituales
hostias acceptabiles deo per iesum christum. Propter quod continet
scriptura Ecce pono in syon lapidem summum angularem
electum preciosum Et qui crediderit in eo non confundetur. Vobis
igitur honor credentibus non autem credentibus lapis quem re-
probaverunt edificantes hic factus est in caput anguli
Et lapis offensionis et petra scandali hiis qui offen-
dunt verbo nec credunt in quo positi sunt. Vos autem estis
genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitio-
nis ut virtutes eius annuncietis qui de tenebris vos vocavit
in admirabile lumen suum Qui aliquando non populus dei nunc
autem populus dei Qui non consecuti misericordiam nunc autem misericordiam
consecuti. Karissimi obsecro vos tamquam advenas et peregri-
nos abstinere vos a carnalibus desideriis que militant
adversus animam Conversationem vestram inter gentes habentes bo-
nam ut in eo quod detrectant de vobis tamquam de malefactoribus

ex bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visi-
tationis. Subiecti estote omni humane creature propter deum
sive regi quasi precellenti sive ducibus tamquam ab eo missis ad vin-
dictam malefactorum laudem vero bonorum quia sic est voluntas dei
ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam
liberi quasi non velamen habentes malitie libertatem sed sicut servi
dei. Omnes honorate fraternitatem diligite deum timete. regem ho-
norificate. Servi subditi estote in omni timore dominis non tantum
bonis et modestis sed et discolis. Hec est enim gratia si propter con-
scientiam dei sustinet quis tristicias patiens iniuste. Que enim
est gratia si peccantes et colaphizati suffertis sed si benefa-
cientes sufferetis patienter. Hec est gratia apud deum. In hoc enim
vocati estis quia et Christus passus est pro nobis. vobis relin-
quens exemplum ut sequamini vestigia eius qui peccatum non fecit
nec inventus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur
non maledicebat cum pateretur non comminabatur. tradebat
autem iudicanti se iniuste qui peccata nostra ipse pertulit in corpore
corpore

suo super lignum ut a peccatis mortui iusticie vivamus cu-
ius livore sanati estis. Eratis enim sicut oves errantes
sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. iij.

Similiter et mulieres subdite sint viris suis. ut et si qui
non credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo lucrifi-
ant Considerantes in timore castam conversationem vestram. Quarum
sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indu-
mentum vestimentorum cultus. Sed qui absconditus est cordis
homo in incorruptione quieti et modesti spiritus. Qui est in con-
spectu dei locuples. Sic enim aliquando et sancte mulieres spe-
rantes in deo ornabant se subiecte propriis viris. Sicut
Sara obediebat abrahe dominum illum vocans cuius estis filie
benefacientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter
cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri
impartientes honorem tamquam coheredibus gratie vite etiam
ut non impediantur orationes vestre. In fine autem omnes unanimes

petri

In omne estote unanimes compatientes fraternitatis amatores miseri
cordes modesti humiles non reddentes malum pro malo.
nec maledictum pro maledicto sed e contrario benedicentes quia
in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis.
Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos
coerceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur
dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum inquirat
pacem et persequatur eam. Quia oculi domini super iustos et aures
eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala. Et
quis est qui vos noceat si boni emulatores fueritis. Sed et si
patimini propter iustitiam beati. Timorem autem eorum ne timu
eritis et non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordi
bus vestris. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos ratio
nem de ea que in vobis est fide et spe sed cum modestia et timore
conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt de vobis tamquam
de malefactoribus confundantur qui calumpniantur vestram bonam in

xpo qui paravit medicina ei si velit benefacientes voluntas
dei pati quam malefacientes. Quia et xpc semel pro peccatis nostris
mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo mor-
tificatos carne vivificatos autem spiritu. In quo et hiis qui
erant in carcere spiritibus veniens predicavit. Qui in-
creduli fuerant aliquando quando expectabant dei paciam in diebus
noe cum fabricaretur archa in qua pauci id est octo anime
salvate sunt per aquam. Quod et vos nunc similis forme
salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed
conscientie bone interrogacio in deum per resurrectionem ihesu xpi. Qui est
in dextera dei patris deglutiens mortem ut vite eterne
heredes efficeremur et profectus in celum subiectis sibi angelis
Xpo igitur passo in / iiij potestatibus et virtutibus
carne et vos eadem cogitacione armamini. Quia qui
passus est in carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideri-
is sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat temporis

petri

Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam his qui
ambulaverunt in luxuriis desideriis comessationibus vinolentiis
potationibus et illicitis idolorum cultibus in quibus nunc obstu-
pescunt in quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie
confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est
iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis
evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum
deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquavit. Estote ergo prudentes et sobrii
et vigilate in orationibus. Ante omnia autem in vobismetipsis mu-
tuam caritatem continuam habentes. Quia caritas operit multitudinem
peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut ac-
cepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensa-
tores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si
quis autem ministrat tamquam ex virtute quam administrat deus
ut in omnibus honorificetur deus per ihesum christum. Cui
est gloria et imperium in secula seculorum amen. Karissimi nolite

peregrinari in fervore qui ad temptationem vobis fit quasi novi vobis aliquid
contingat sed communicantes Christi passionibus gaudete ut et in re-
velatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini
in nomine Christi beati eritis quoniam quod est honoris glorie et virtutis
Dei et qui est eius spiritus super vos requiescit. Nemo
autem vestrum patiatur ut homicida aut fur aut maledicus aut alie-
norum appetitor. Si autem ut christianus non erubescat glo-
rificet autem Deum in isto nomine quoniam tempus est ut incipiat iudi-
cium a domo Dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum
qui non credunt Dei evangelio. Et si iustus vix sal-
vabitur impius et peccator ubi parebunt. Itaque et hii qui
patiuntur secundum voluntatem Dei fideli creatori commendent animas
suas in benefactis.
Seniores ergo qui
in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passi-
onum qui et eius que in futuro revelanda est glorie communicator pas-
cite qui in vobis est gregem Dei providentes non coacte sed

spontanee secundum deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie sed
neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis ex animo
Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis immar-
cescibilem glorie coronam. Similiter adolescentes subditi estote
senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate
quia deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur
sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visi-
tationis omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura
est de vobis. Sobrii estote et vigilate quia adversarius
vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devo-
ret. Cui resistite fortes in fide scientes eandem passio-
nem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui vo-
cavit nos in eternam suam gloriam in Christo Iesu modicum
passos ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria
et imperium in secula seculorum amen. Per Silvanum fidelem fratrem
vobis ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans

sans esse veram gratiam dei in qua statis. Salutat vos ecclesia
que est in Babilone coelecta et marcus filius meus. Salutate invicem in
osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in christo.

Epistola prima Symonis

Symon petrus servus et apostolus ihesu christi his qui coequalem
nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et
salvatoris ihesu christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in
cognitione dei nostri ihesu christi. Quomodo vobis omnia divine vir-
tutis sue que ad vitam et pietatem donata sunt per cognitionem
eius qui vocavit nos propria gloria et virtute per quam ma-
xima et preciosa nobis promissa donavit. ut per hec effici-
amini consortes divine nature. fugientes eius que in mundo est
concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem subinfe-
rentes ministrate in fide vestra virtutem in virtute autem sci-
entiam. in scientia autem abstinentiam. in abstinentia autem patientiam. in
patientia autem pietatem. in pietate autem amorem fraternitatis. in
amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si vobiscum adsint

& sapient vos karissimi & pie fructu vos constituunt in
dno nro ihu xpo cognitos Cum et nos pro fratribus atque
& manum scriptans . obliuiscemur accipies in peccatis veteri
suorum delictorum Quapropter fratres magis satagite ut per bona
opera certam vestram vocationem & electionem faciatis Hec enim facientes
non peccabitis aliquando Sic enim abundanter ministrabitur vobis in-
troitus in eternum regnum dni nri & saluatoris ihu xpi
propter quod incipiam vos semper commonere de hiis & quidem scientes
& confirmatos vos volo in presenti veritate Iustum autem arbitror
quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione Certus
sum quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod dns
nr ihs xps significauit michi Dabo autem operam
& frequenter vos habere post obitum meum ut horum memori-
am faciatis Non enim indoctas fabulas secuti notam
fecimus vobis dni nri ihu xpi potenciam & virtutem sed spe-
culatores facti illius magnitudinis Accipiens enim a deo.

... voce delapsa ad eum huiusmodi

magnifica gloria / Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene

complacui ipsum audite. Et hanc vocem audivimus de celo

allatam. Cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus fir-

miorem propheticum sermonem. Cui bene facitis attendentes

quasi lucerne lucenti in caliginoso loco. Donec dies elucescat

et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intelligentes quod omnis

prophetia scripture propria interpretatione non fit / non enim voluntate

humana allata prophetia. Sed spiritu sancto inspirati locuti

Fuerunt vero et pseudo ¶ sunt dei homines . y .

prophete in populo sicut et in vobis erunt magistri men-

daces qui introducent sectas perditionis et eum qui emit

eos dominum negant superducentes sibi celerem perditionem. Et

multi sequentur eorum luxurias per quos via veritatis blasphema-

bitur. Et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur. Quibus

iudicium iam olim non cessat et perditio eorum non

dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit
sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium
cruciandos reservari. Et originali mundo non pepercit sed
octavum Noe iustitie preconem custodivit diluvium mundo
impiorum inducens. Et civitates sodomorum et gomorreorum
in cinerem redigens eversione damnavit exemplum eorum qui
impie acturi sunt ponens. Et iustum loth oppressum a nefan-
dorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit. As-
pectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui
de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. No-
vit dominus pios de temptatione eripere, iniquos vero in diem
iudicii reservare cruciandos. Magis autem eos qui post carnem
in concupiscentia immunditie ambulant dominationemque contemp-
nunt audaces sibi placentes sectas non metuunt facere
blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint ma-
iores non portant adversum se execrabile iudicium. Hi vero

Velud irracionabilia pecora natur[aliter] in capcionem et in perniciem in
hiis que ignorant blasphemantes in corrupcione sua peribunt
percipientes mercedem iniusticie voluptatem estimantes diei deli-
cias coinquinaciones et macule deliciis affluentes in conviviis
suis luxuriantes vobiscum oculos habentes plenos adulterii
et incessabilibus delictis pollicientes animas instabiles cor
exercitatum vel excercitatum avaricia habentes maledictionis
filii derelinquentes viam rectam erraverunt secuti viam
Balaam ex Bosor qui mercedem iniquitatis amavit correp-
cionem vero habuit sue vesanie subiugale mutum animal quod ho-
minis voce loquens prophete prohibuit insipienciam Hii sunt
fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate quibus
caligo tenebrarum reservatur Superbia enim vanitatis lo-
quentes polliciant in desideriis carnis luxurie eos qui
paulum effugiunt qui in errore conversantur libertatem illis
promittentes cum ipsi servi sint corrupcionis a quo enim quis

superatur et huius et servus est. Si enim refugientes coinqui-
nationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris Iesu Christi, his
rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora
prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitie quam
post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto
mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii: Canis
reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti. iij

Hanc ecce karissimi vobis secundam scribo epistolam in
quibus excito vestram in commonitione sinceram et
mentem ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis
prophetis et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. Hoc
primum scientes quod venient in novissimis diebus in deceptione
illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes et dicentes:
ubi est promissio aut adventus eius? ex quo enim patres dor-
mierunt omnia sic perseverant ab initio creature. Latet enim
eos hoc volentes quod celi erant prius et terra de aqua et

per aquam consistens dei verbo per que ille tunc mundus aqua
inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo
repositi sunt igne reservati in diem iudicii et perditionis
impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos fratres karissimi
quia unus dies apud dominum sicut mille anni et mille
anni sicut unus dies. Non tardat dominus promissionem sed paci-
enter agit propter vos nolens aliquos perire sed omnes ad
penitenciam reverti. Adveniet autem dies domini sicut fur in qua
celi magno impetu transient elementa vero calore solventur.
Cum igitur hec omnia solvenda sint vel dissolvenda sint. quales
oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus exspectantes
et properantes in adventum diei domini per quem celi arden-
tes resolventur et elementa ignis ardore tabescent.
Novos vero celos et novam terram secundum promissa ipsius exspec-
tamus in quibus iusticia habitabit. Propter quod karissimi hec exspec-
tantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in

Eximonit

pace et dominum nostrum ihesum christum longanimitatem salutem arbitramini
sicut et carissimus frater noster paulus secundum datam sibi sapientiam scrip-
sit vobis sicut et in omnibus epistolis loquens de hiis in eis in
quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et insta-
biles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum
perditionem Vos igitur fratres prescientes custodite vos
metipsos ne insipientium errore transducti excidatis a pro-
pria firmitate Crescite vero in gratia et in cog-
nitione domini nostri ihesu christi et salvatoris nostri ipsi gloria et nunc
et in die eternitatis Amen

Rationem verbi et actionem quod deus ipse sit caritas mani-
festat et perhorrens et fratrum nostrorum diligens nisi filios
probans posse eos usque ad debitam ut esse exhibet cari-
tatis et quod odium sit interfectionis occasio **Epistole Iohannis**

epla iohis i

Quod fuit ab initio quod audivimus quod vidimus ocu-
lis nostris quod perspeximus et manus nostre con-
trectaverunt de verbo vite et vita manifestata est et vidimus
et testamur et annuntiamus vobis vitam eternam que erat

apud patrem et apparuit nobis quod vidimus et audivimus ~~et~~
annuntiamus vobis ut et vos societatem habeatis nobiscum et
societas nostra sit cum patre et filio eius Iesu Christo Et haec scri-
bimus vobis ut gaudeatis et gaudium vestrum plenum sit
Et haec est annuntiatio quam audivimus ab eo et annuntiamus
vobis Quoniam deus lux est et tenebrae in eo non sunt ullae Si
dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris am-
bulamus mentimur et non facimus veritatem Si autem am-
bulaverimus sicut et ipse deus in luce est societatem habemus ad
invicem et sanguis Iesu Christi filii eius mundat nos ab omni
peccato Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus
et veritas in nobis non est Si confiteamur peccata nostra
fidelis et iustus est ut remittat nobis peccata nostra et
emundet nos ab omni iniquitate Si dixerimus quia non
peccavimus mendacem facimus eum et verbum eius non est in nobis
Filioli mei haec scribo vobis ut non peccetis. ij.

Sed et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem ihesum
xpm iustum et ipse est propiciacio pro peccatis nostris / non pro
nostris tantum sed etiam pro totius mundi / Et in hoc scimus quoniam
cognovimus eum si in mandata eius observemus Qui dicit
se nosse eum et mandata eius non custodit mendax est
et veritas non est in eo Qui autem servat verbum eius / vere in
eo caritas dei perfecta est / In hoc scimus quoniam in ipso sumus
Qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulavit
et ipse ambulare / Karissimi non mandatum novum scribo vobis
sed mandatum vetus quod habuistis ab initio / Mandatum vetus
est verbum quod audistis Iterum mandatum novum scribo vobis
quod est verum et in ipso et in vobis Quia tenebre transierunt
et lumen verum iam lucet Qui dicit se in luce esse et
fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc / Qui
diligit fratrem suum in luce permanet et scandalum in eo
non est Qui autem odit fratrem suum in tenebris est et in t

tenebris ambulat et nescit quo eat quia tenebre ob-
cecauerunt oculos eius. Scribo vobis filioli mei quia
remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis patres
quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adolescen-
tes quoniam vicistis malignum. Scribo vobis infantes quia cog-
nouistis patrem. Scribo vobis iuuenes quoniam fortes estis et
verbum dei in vobis manet et vicistis malignum. Nolite
diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Si quis diligit
mundum non est caritas patris in eo. Quia omne quod in mundo
est concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum et superbia vite
que non est ex patre sed ex mundo est. Et mundus transibit et concupiscen-
tia eius. Qui autem diligit deum manet in eternum faciens voluntatem dei.
Filioli mei nouissima hora est. Et sicut audistis quia an-
tichristus venit et nunc antichristi multi facti sunt unde scimus quia
nouissima hora est. Ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis.
Nam si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum sed ut

manifesti sint quoniam non sunt ex nobis omnes. Sed vos unctionem habetis a
sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi
scientibus eam. Et quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est
mendax nisi is qui negat quoniam Ihesus est Christus? Hic est antichristus qui
negat patrem et filium. Omnis qui negat filium nec patrem habet. Et
qui confitetur filium et patrem habet. Vos quod audistis ab initio in vobis
permaneat. Si in vobis permanserit quod ab initio audistis et vos in filio et patre ma-
nebitis. Et haec est repromissio quam ipse pollicitus est nobis vitam
aeternam. Haec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos unc-
tionem accepistis ab eo maneat in vobis et non necesse habetis ut
aliquis doceat vos de omnibus et verum est et non est mendacium. Et
sicut docuit vos manete in eo. Et nunc filioli manete
in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab
eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam et omnis qui
Videte qualem ¶ facit iusticiam ex ipso natus est. iij.
caritatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur et

simus propter hoc mundus non novit nos quia non novit eum Karissimi
nunc filii dei vivi sumus / et non dum apparuit quid erimus Scimus
quia cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est
Et omnis qui hanc spem habet in eo sanctificat se sicut et ille sanctus
est Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit / Et peccatum est iniqui-
tas Et scitis quia ille apparuit ut peccata tolleret / et peccatum in
[illegible] manet in deo
eo non est Omnis qui in eo manet non peccat et omnis qui peccat
non vidit eum nec cognovit eum Filioli nemo vos seducat
Qui facit iusticiam iustus est sicut et ille iustus est Qui facit
peccatum ex diabolo est / Quia ab initio diabolus peccat In hoc ap-
paruit filius dei ut dissolvat opera diaboli Omnis qui natus est
ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius manet in eo Et non
potest peccare quia ex deo natus est In hoc manifesti sunt filii dei
et filii diaboli / Omnis qui non est iustus non est de deo / et qui
non diligit fratrem suum quia hec est annunciacio quam audistis
ab initio / ut diligatis alterutrum Non sicut cayn qui

ex maligno erat et occidit fratrem suum Et propter quid occidit eum

Quoniam opera eius maligna erant fratris autem eius iusta Nolite

mirari fratres si odit vos mundus Scimus quoniam translati sumus

de morte ad vitam quoniam diligimus fratres Qui non diligit manet in mor-

te Omnis qui odit fratrem suum homicida est Et scitis quoniam

omnis homicida non habet vitam eternam in semetipso manentem In

hoc agnovimus caritatem dei quoniam ille animam suam pro nobis po-

suit Et nos debemus pro fratribus animas ponere Qui habuerit

substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necesse habere et clauserit

viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo Filioli

mei non diligamus verbo neque lingua sed opere et veritate In

hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus et in conspectu eius suademus

corda nostra Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum maior est deus

corde nostro et novit omnia Carissimi si cor nostrum non reprehenderit

nos fiduciam habemus ad deum Et quodcumque petierimus acci-

piemus ab eo quoniam mandata eius custodimus et ea que sunt

placita sunt coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus
in nomine filii eius ihesu christi et diligamus alterutrum sicut dedit
mandatum nobis. Et qui servat mandata eius in illo ma-
net et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis, quod de

capitulum quartum huius epistole

Karissimi nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sint quoniam multi
pseudo prophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus
dei. Omnis spiritus qui confitetur ihesum christum in carne venisse ex
deo est. et omnis qui solvit ihesum ex deo non est. Et hic est antichristus
de quo audistis quoniam venit et nunc iam in mundo est. Vos ex
deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior est qui in vobis
est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt ideo de mundo loquuntur
et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit
deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos.
In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi di-
ligamus invicem quoniam caritas ex deo est. et omnis qui diligit

ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit
deum, quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis
quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum ut vi
vamus per eum. In hoc est caritas, non quasi nos dilexerimus deum
sed quoniam ipse prior dilexit nos et misit filium suum propitiationem
pro peccatis nostris. Karissimi si deus dilexit nos, et nos debemus
alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invi
cem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est. In
hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis, quoniam de spiritu
suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam deus pater
misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit
quoniam Ihesus est filius dei, deus in eo manet et ipse in deo. Et nos
cognovimus et credimus caritati quam habet deus in nobis. Deus
caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo.
In hoc perfecta est caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii

b thomas in suo quodlibet
q xxi allegando aug
super hec verba johannis
dicentis: caritas non mox
ut nascitur perfecta est,
nam ut perficiatur nasci
tur; cum fuerit nata nu
tritur, cum fuerit nutrita
roboratur, cum fuerit
roborata perficitur.
hec ac.

380

iudicii / quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo Timor non
est in caritate / sed perfecta caritas foras mittit timorem quoniam timor
penam habet Qui autem timet non est perfectus in caritate Nos ergo
diligamus deum quoniam deus prior dilexit nos Si quis dixerit
quoniam diligo deum et fratrem suum oderit mendax est Qui enim non
diligit fratrem suum quem videt / deum quem non videt quomodo
potest diligere Et hoc mandatum habemus a deo / ut qui diligit
deum diligat et fratrem suum Omnis qui credit quoniam Ihesus est christus
ex deo natus est / et omnis qui diligit eum qui genuit diligit
et eum qui natus est ex eo In hoc cognoscimus quoniam diligimus
natos dei / cum deum diligamus et mandata eius faciamus
[illegible] diligentes deum
Et mandata eius gravia non sunt / quoniam omne quod natum est ex
[illegible] et mortem corporis
deo vincit mundum Et hec est victoria que vincit mundum fides nostra
fidem [illegible] qui vincat mundum
Quis est qui vincit mundum / nisi qui credit quoniam Ihesus est
filius dei Hic est qui venit per aquam et sanguinem Ihesus christus non
in aqua solum / sed in aqua et sanguine / Et spiritus est qui testificatur

verbo vel dicto illum qui non [illegible] amor dei et proximi [illegible] [illegible]

quia xp[istu]s e[st] veritas Quoniam tres s[un]t qui testimo[nium] dant i[n] terra sp[iritu]s
aqua et sanguis et tres unum sunt Et tres sunt qui testimo[nium]
dicunt i[n] celo p[ate]r v[er]bum et sp[iritu]s et hy tres unum sunt Si tes
timoniu[m] homi[num] accipimus testimo[nium] dei maius e[st] Quoniam hoc
e[st] testimo[nium] dei quod maius e[st] quia testificatus e[st] de filio suo
Qui credit i[n] filium dei habet testimo[nium] dei i[n] se Qui non cre
dit filio mendacem facit eum quia non credit i[n] testimo[nium] quod
testificatus e[st] deus de filio suo Et hoc testimo[nium] e[st] quia vi
tam eternam dedit nobis deus et hec vita i[n] filio eius est
Qui h[abe]t filium h[abe]t vitam Qui non h[abe]t filium dei non h[abe]t vitam
Hec scribo vobis ut sciatis quia vitam habetis eternam qui creditis
i[n] nomine filii dei Et hec e[st] fiducia quam habemus ad eum
quia quodcumque pecierimus s[ecundu]m voluntatem eius audit nos et
scimus quia audit nos quicquid pecierimus scimus quia habemus
peticiones quas postulamus ab eo Qui scit fratrem suum
peccare peccatum non ad mortem petat et dabit ei vitam

peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem non pro illo
dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est et est peccatum
ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat
sed generatio dei conservat eum et malignus non tangit eum.
Scimus quoniam ex deo sumus et mundus totus in maligno
positus est. Et scimus quoniam filius dei venit et dedit nobis sensum ut
cognoscamus verum deum et simus in vero filio eius. Hic est verus
deus et vita eterna. Filioli mei custodite vos a simulacris.

~~Explicit epistola prima~~

Secunda epistola

Senior electe domine et natis eius
quos ego diligo in veritate et non ego solus sed omnes
qui cognoverunt veritatem propter veritatem que permanet in nobis
et nobiscum erit in eternum. Sit nobiscum gratia misericordia pax a deo
patre et a Christo Ihesu filio eius patris in veritate et caritate. Ga-
visus sum valde quia inveni de filiis tuis ambulantes in
veritate sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te do-
mina non tamquam mandatum novum scribens tibi sed quod habuimus

ab initio ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas ut ambulemus
secundum mandata eius. Hoc est enim mandatum ut quemadmodum audi-
vistis ab initio in eo ambuletis. quoniam multi seductores prodierunt
in mundum qui non confitentur Ihesum Christum venisse in carne. Hic est seductor
et antichristus. Videte vos metipsos ne perdatis que operati estis
sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui
precedit et non permanet in doctrina Christi deum non habet. Qui in per-
manet in doctrina eius hic et patrem et filium habet. Si quis venit ad
vos et hanc doctrinam non affert nolite recipere eum in domum
nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave communicat operibus
illius malignis. Plura habens vobis scribere nolui per cartam et
atramentum. Spero enim me futurum apud vos et os ad os loqui
ut gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filii sororis tue electe

Epistola secunda. Joh 3a

~~Epistola Joh iiia~~ Tercia epistola Jo

Se

Senior gayo karissimo / quem dilecte
ego diligo in veritate. Karissime de omnibus orationem facio
prospere te ingredi et valere sicut prospere agit anima tua. Gavisus

sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue sicut
tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo graciam quam ut
audiam filios meos in veritate ambulantes. Karissime fideliter facis
quicquid operaris in fratres et hoc in peregrinos qui testimonium reddide-
runt caritati tue in conspectu ecclesie, quos benefaciens deduces
digne deo. Pro nomine enim eius profecti sunt nichil accipientes a
gentilibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores simus
veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie sed hic qui amat prima-
tum gerere in eis Diotrepes non recipit nos. Propter hoc si venero
commoneam eius opera que facit verbis malignis garriens
in nos. Et quasi non ei ista sufficiant neque ipse suscipit fratres
et eos qui suscipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Karissime noli
imitari malum sed quod bonum est. Qui benefacit ex deo est. Qui
malefacit non vidit deum. Demetrio testimonium redditur ab om-
nibus et ab ipsa veritate, et nos testimonium perhibemus et nosti
quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi sed nolui per

scripsissem forsitan
Diotrepes

atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre, et os ad os
loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.
Iudas ihesu christi servus, frater autem iacobi his **Epistola Iude**
qui sunt in deo patre dilectis et ihesu christo conservatis et vocatis. Misericordia
vobis et pax et caritas adimpleatur. Karissimi omnem sollicitudinem
faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vo-
bis deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt
enim quidam homines qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii dei
nostri gratiam transferentes in luxuriam et solum dominatorem et dominum nostrum
ihesum christum negantes. Commonere autem vos volo scientes semel
omnia, quia ihesus populum de terra egypti salvans, secundo eos qui
non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum prin-
cipatum sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni dei
vinculis eternis sub caligine iudicio reservavit. Sicut sodoma
et gomorra et finitime civitates simili modo exfornicate et ab-
euntes post carnem alteram facte sunt exemplum ignis eterni penam

sustinentes Similiter et hii carnem quidem maculant dominacionem
autem spernunt maiestatem autem blasphemant Cum michael ar-
changelus cum dyabolo disputans altercaretur de moysi corpo-
re non est ausus iudicium inferre blasphemie sed dixit imperet
tibi dominus Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant quecumque
autem naturaliter tamquam muta animalia norunt in hiis corrumpuntur
Ve illis quia in via caym abierunt et errore
balaam mercede effusi sunt et contradiccione chore pe-
rierunt Hii sunt in epulis suis macule conuiuantes sine timore
semetipsos pascentes nubes sine aqua que a ventis circumfe-
runtur arbores autumpnales infructuose bis mortue
eradicate fluctus feri maris despumantes suas confusiones
sidera erracia quibus procella tenebrarum conseruata est in eternum
Prophetavit autem et de hiis septimus ab adam enoch dicens Ecce
venit dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes
et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus

īpye egerūt ⁊ de omnib; duris q̄ locuti sūt ɔ̄t eū pcc̄a
res ipi. hij sūt murmuratores querulosi / scd̄m ɔcupiscētia sua
ambulātes ⁊ os illoꝝ loquit͛ supbia mirātes psonas
questus causa. Vos aūt kmi memores estote vboꝝ / q̄ pdc̄a
sūt ab aplis dn̄i nr̄i ihu xp̄i q̄ dicebāt vob̄ qm̄ ī
nouissīo tp̄e venient illusores scd̄m ɔcupiscētia sua am
bulātes ī impietate. Hij sūt qui segregāt semetipos
animales spm̄ nō hn̄tes. Vos aūt kmi supedificātes vos
metipos scīssime fidei vr̄e ī spū sc̄o orātes / ipos
vos ī dilcōne dei sūate expectātes mīaz dn̄i nr̄i ihu
xp̄i ī vitā eternā. Et hos qdē arguite iudicatos. hos
vō saluate de igne rapiētes. Alijs aūt miseremī ī ti
more / odiētes ⁊ eā que carnal' ē maculatā tunicā.
Ei aūt qui potēs ē vos ɔsūare sine pcc̄o ⁊ ɔstituē
ante ɔspectū glie sue / īmaculatos ī exultacōne ī
aduētu dn̄i nr̄i ihu xp̄i soli deo saluatori nostro

per Ihesum Christum dominum nostrum gloria · magnificentia · imperium et
potestas ante omnia secula et nunc et in omnia secula seculorum amen

Incipit prologus Iohannis in apocalipsim

Iohannes apostolus et ewangelista prologus Iohannis in apocalipsim
a domino Ihesu Christo electus atque dilectus in tanto amore
dilectionis habitus est ut in cena super pectus eius
recumberet et ad crucem astanti soli matrem propriam commendaret ut
quem nubere volentem ad amplexum virginitatis assumpserat ipsi etiam
custodiendam virginem traderet. Hic itaque cum propter verbum dei
et testimonium Ihesu Christi in exilio in Pathmos insula portaretur
et illic ab eodem apokalipsis ostensa describitur ut sicut
in principio canonis id est liber genesis incorruptibile
principium denotatur ita etiam incorruptibilis finis per virginem
in apokalipsi redderetur dicente Christo ego sum alpha et o initium
et finis. Hic est Iohannes qui sciens supervenisse sibi diem
recessionis de corpore convocatis in Epheso discipulis descen-
dit in defossum sepulture sue locum oratione completa

tradidit spiritum tam a dolore mortis factus extraneus / quam a
corruptione carnis invenitur alienus. Cuius tamen scripture vel tempo-
ris vel libri ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur
ut nescientibus inquirendi desiderio collocato et querentibus
laboris fructus et deo magisterii doctrina servetur.

~~Incipit liber apocalipsis~~

Incipit Apocalipsis

Apokalipsis Jhesu Christi qua dedit illi deus
palam facere servis suis que oportet fieri cito / et sig-
nificavit mittens per angelum suum servo suo Johanni qui testimo-
nium perhibuit verbo dei et testimonium Jhesu Christi quecumque vidit.
Beatus qui legit et qui audit verba prophecie huius et servat ea
que in ea scripta sunt. Tempus enim prope est. Johannes septem ecclesiis
que sunt in Asia. Gratia vobis et pax ab eo qui est / et qui erat
et qui venturus est et a septem spiritibus qui in conspectu eius
throni sunt et a Jhesu Christo qui est testis fidelis primogenitus
mortuorum / et princeps regum terre / qui dilexit nos / et
lavit nos / a peccatis nostris / in sanguine suo et fecit nos regnum

et fecit nos deo et patri suo ipsi gloria et imperium in secula
seculorum amen. Ecce venit cum nubibus celi et videbit eum
omnis oculus et qui eum pupugerunt et plangent se super
eum omnes tribus terre. Etiam amen. Ego sum alpha et o
principium et finis dicit dominus deus qui est et qui erat et qui
venturus est omnipotens. Ego Johannes frater vester et particeps in tribula
tione et regno et patientia in Christo Jesu fui in insula que appellatur
Pathmos propter verbum dei et testimonium Jesu. Fui in spiritu in do
minica die et audivi post me vocem magnam tamquam tube
dicentis: Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis que sunt in Asia
Ephesum et Smyrnam et Pergamum et Thyatiram et Sardis et
Philadelphiam et Laodiciam. Et conversus sum ut viderem vocem
que loquebatur mecum. Et conversus vidi septem candelabra
aurea et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio
hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona
aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi

tamquam lana alba, et tamquam nix / et oculi eius velud
flamma ignis / et pedes eius similes auricalco / sicut in camino
ardenti / et vox illius tamquam vox aquarum multarum / et habebat
in dextera sua stellas vii / et de ore eius gladius utraque
parte acutus exibat / et facies eius sicut sol lucet in virtute
sua / Et cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mor-
tuus / Et posuit dexteram suam super me dicens Noli ti-
mere ego sum primus et novissimus / et vivus et fui mortuus / et
ecce sum vivens in secula seculorum et habeo claves mortis et in-
ferni / Scribe ergo que vidisti et que sunt / et que oportet fieri post hec
misterium — Sacramentum vii stellarum quas vidisti in dextera mea et vii can-
delabra aurea / Septem stelle angeli sunt vii ecclesiarum et can-
delabra vii septem ecclesie sunt

Capitulum secundum

Et angelo ephesi ecclesie scribe Hec dicit qui tenet
stellas vii in dextera sua qui ambulat in medio
vii candelabrorum aureorum Scio opera tua et laborem et

Sexto decem ecclesiarum agitur ad primum [illegible] propter hoc mortem [illegible] [illegible] xxi veniet [illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible] dei [illegible] et vos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible] ad [illegible] [illegible] propter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] propter dei obtinuerunt ~~[illegible]~~ et clamans dei in [illegible]

pacientiam tuam / et quia non potes sustinere malos / et temptasti

eos qui dicunt se apostolos esse et non sunt / et invenisti eos

mendaces / et pacientiam habes / et sustinuisti propter nomen meum

et non defecisti / sed habeo adversum te quod caritatem tuam primam

reliquisti / memor esto itaque unde excideris et age

primam et prima opera fac. Sin autem venio tibi et movebo

candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes

quod odisti facta nicolaitarum que et ego odi. Qui habet aurem

audiat quid spiritus dicat ecclesiis / vincenti dabo edere de ligno

vite quod est in paradiso dei mei. Et angelo smirne ecclesie

scribe: Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit.

Scio tribulationem tuam / et paupertatem tuam / sed dives es et

blasphemaris ab hiis qui se dicunt iudeos esse et non sunt

sed sunt synagoga sathane. Nichil horum timeas que

passurus es. Ecce missurus est dyabolus ex vobis in carcerem ut

temptemini / et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque

[illegible]

ad mortem et dabo tibi coronam vite. Qui habet aures audiendi

audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit non ledetur a mor-

te secunda. Et angelo pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui habet rum-

pheam ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas ubi sedes s-

athane et tenes nomen meum et non negasti nomen meum

et in diebus antiphas testis meus fidelis qui occisus est apud

vos ubi sathanas habitat. Sed habeo adversum te pauca quia

habes illic tenentes doctrinam balaam qui docebat balaac

mittere scandalum coram filiis israel edere et fornicari. Ita habes

et tu tenentes doctrinam nicolaitarum. Similiter penitentiam age. Si quo-

minus veniam tibi cito et pugnabo cum illis gladio oris

mei. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ec-

clesiis. Vincenti dabo manna absconditum et dabo illi cal-

culum candidum et in calculo nomen novum scriptum quod nemo

scit nisi qui accipit. Et angelo thiatire ecclesie scribe

Hec dicit filius dei qui habet oculos tamquam flammam ignis et pedes

[illegible]

[illegible]

Novi opera tua et fidem et caritatem

et ministerium et patientiam tuam et opera tua novissima plura pri-

oribus / Sed habeo adversus te pauca quia permittis mulierem iezabel que

se dicit propheten docere et seducere servos meos fornicari et

manducare de ydolatitis Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret

et non vult penitere a fornicacione sua Et ecce mitto eam

in lectum et qui mechantur cum ea in tribulacione maxima nisi penitentiam

egerint ab operibus suis et filios eius interficiam in morte

Et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda

et dabo unicuique vestrum secundum opera sua Vobis autem dico et

ceteris qui tyatire estis / quicumque non habent doctrinam hanc

qui non cognoverunt altitudines sathane / quemadmodum dicunt

non mittam super vos aliud pondus tamen id quod habetis tenete

donec veniam Et qui vicerit et qui custodierit usque in finem

opera mea dabo illi potestatem super gentes et reget illas in

virga ferrea et tamquam vas figuli confringentur / sicut et ego

[illegible]

[illegible]

accepi a patre meo / et dabo illi stellam matutinam. Qui habet au-
res audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. iii.
Et angelo ecclesie Sardis scribe. Hec dicit qui habet
septem spiritus dei et vii stellas / et qui ambulat in
medio vii candelabrorum aureorum. Scio opera tua quia
nomen habes quod vivas / et mortuus es. Esto vigilans et
confirma cetera que moritura erant. Non enim invenio opera tua
plena coram deo meo / In mente ergo habe qualiter acceperis
et audieris et serva et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris ve-
niam ad te tamquam fur et nescies qua hora veniam ad te.
Sed habes pauca nomina in Sardis qui non inquinaverunt vesti-
menta sua / et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt.
Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis / et non delebo
nomen eius de libro vite et confitebor nomen eius coram pa-
tre meo et coram angelis eius / Qui habet aures audiendi au-
diat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Philadelphie

[illegible]

ecce phile. hec dicit sctus et verus qui h3 clavem david q

aperit et nemo claudit · claudit et nemo aperit Scio

opa tua Ecce dedi cora te hostiu aptu qd nemo

pt claude q2 modica hs vtute et suasti vbu meu

et no negasti nome meu Ecce dabo de synagoga

sathane qui dicut se iudeos ee et no sut s3 metiut

Ecce facia illos ut veniat et adoret an pedes tuos

et scient q3 ego dilexi te Qm suasti vbu patie mee

et ego suabo te ab hora temptatonis q ventura est i

orbe vniusu temptare habitantes i tra Ecce venio

cito Tene quod hs ut nemo accipiat corona tua

Qui vicerit facia illu colupnam i teplo dei mei et

foras no egredie amplius et scriba sup eu nome dei

mei et nome civitatis dei mei noue ierlm q descendit

de celo a deo meo et nome meu nouu Qui h3 aures

audiendi audiat qd sps dicat ecclesiis Et angelo laodicie

Laodicie scribe hec dicit qui est amen testis fidelis et verus
qui est principium creature dei. Scio opera tua quia neque fri
gidus es neque calidus utinam frigidus esses aut calidus
Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus incipiam
te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et lo
cupletatus et nullius egeo et nescis quia tu es miser
et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Suadeo tibi
emere a me aurum ignitum et probatum ut locuples fias
et vestimentis albis induaris et ut non appareat confusio
nuditatis tue, et collirio inunge oculos tuos ut vi
deas. Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo
et penitentiam age. Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis
audierit vocem meam et aperuerit ianuam intrabo
ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui vicerit
dabo ei sedere mecum in throno meo sicut et ego vici
et sedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem

qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. iiii.

Post hec vidi et ecce hostium apertum in celo

et vox prima quam audivi in celo tamquam tube

loquentis mecum dicens Ascende huc et ostendam tibi

que oportet fieri post hec. Statim fui in spiritu et ecce sedes

posita erat in celo / et supra sedem sedens Et qui sedebat

similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardini Et iris

erat in circuitu sedis similis visioni smaragdine. Et

in circuitu sedis sedilia xxiiii et super thronos xxiiii

seniores sedentes circumamictos vestimentis albis / et in capitibus eorum

coronas aureas Et de throno procedunt fulgura et voces et

tonitrua et vii lampades ardentes ante thronum que sunt vii spiritus

dei / et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile cristallo Et in

medio sedis et in circuitu sedis quattuor animalia plena oculis

ante et retro Et animal primum simile leoni Et secundum animal simile

vitulo / Et tertium animal habens faciem quasi hominis / Et quartum animal simile aquile

volanti. Et quatuor animalia singula eorum habebant senas alas
et in circuitu et intus plena sunt oculis, et requiem non ha-
bebant die ac nocte dicentia: Sanctus sanctus sanctus dominus deus
omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum da-
bant illa quatuor animalia gloriam et honorem et benedictionem seden-
ti super thronum viventi in secula seculorum, procidebant viginti quatuor
seniores ante sedentem in throno et adorabant viventem in
secula seculorum, et mittebant coronas suas ante thronum dicen-
tes: Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem
et virtutem quia tu creasti omnia et propter voluntatem tuam erant

ET vidi in dextera sedentis ¶ creata sunt. V.
supra thronum librum scriptum intus et foris signatum
sigillis septem. Et vidi angelum fortem predicantem voce
magna: Quis est dignus aperire librum et solvere sig-
nacula eius? Et nemo poterat in celo neque in terra neque
subtus terram aperire librum neque respicere illud. Et ego

dolebam admodum — redimere genus humanum

flebam multum quia nemo dignus est inventus aperire librum

nec videre eum Et unus de senioribus dicit michi Ne fle

veris ecce vicit leo de tribu Iuda radix David ape

rire librum et solvere septem signacula eius Et vidi

et ecce in medio throni et quatuor animalium et seniorum

agnum stantem tamquam occisum habentem cornua septem et

oculos septem qui sunt septem spiritus dei missi in omnem

terram Et venit et accepit de dextera sedentis in throno

librum Et cum aperuisset librum quatuor animalia et viginti quatuor

seniores ceciderunt coram agno habentes singuli cytha

ras et fialas aureas plenas odoramentorum que sunt

orationes sanctorum Et cantabant canticum novum dicentes

Dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius

quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo

ex omni tribu et lingua Et populo et natione et fecisti nos

deo nostro regnum et sacerdotes et regnabimus super terram Et

Vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni
et animalium et seniorum et erat numerus eorum milia milium
vocem magna dicentium Dignus est agnus qui occisus est ac
cipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et ho
norem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam que in celo est
et que super terram et subtus terram et que sunt in mari et que in eo
sunt omnes audivi dicentes sedenti in throno et agno
benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculorum. Et quatuor
animalia dicebant Amen. Et viginti quatuor seniores
ceciderunt in facies suas et adoraverunt viventem in secula seculorum.

Et vidi quod aperuisset agnus unum de septem sig
nacculis et audivi unum de quatuor animalibus
dicens tamquam vocem tonitrui veni et vide. Et vidi et
ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat ar
cum. Et data est ei corona et exivit vincens ut vinceret.

Et cum aperuisset sigillum secundum audivi secundum animal dicens

Veni et vide. Et exivit alius equus rufus / et qui sede-
bat super eum datum est ei ut sumeret pacem de terra / et ut
invicem se interficiant / et datus est illi gladius magnus
Et cum aperuisset sigillum tertium audivi tertium animal dicens
Veni et vide. Et ecce equus niger / et qui sedebat super
eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam
vocem in medio quatuor animalium dicentium Bilibris tritici
denario / et tres bilibres ordei denario / et vinum et
oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum au-
divi vocem quarti animalis dicentis. Veni et vide. Et ecce
equus pallidus / et qui sedebat desuper nomen illi mors
Et infernus sequebatur eum. Et data est illi potestas super quatuor
partes terre interficere gladio / et fame et morte et bestiis
terre. Et cum aperuisset quintum sigillum vidi subtus altare
animas interfectorum propter verbum dei et propter testimonium quod
habebant. Et clamabant voce magna dicentes Usquequo domine

sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum
de his qui habitant in terra / Et date sunt illis singule stole
albe / et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc mo
dicum donec impleantur conservi eorum et fratres eorum / qui inter
ficiendi sunt sicut et illi / Et vidi cum aperuisset sigillum sex
tum / et ecce terremotus factus est magnus / et sol factus est
niger tamquam saccus cilicinus / luna tota facta est sicut
sanguis et stelle celi ceciderunt super terram / sicut ficus
mittit grossos suos cum a vento magno movetur / Et
celum recessit sicut liber involutus et omnis mons et insule
de locis suis mote sunt / Et reges terre et principes
et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber abs
conderunt se in speluncis et petris montium / et dicunt
montibus et petris cadite super nos / Et abscondite
nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam
venit dies magnus ire ipsorum Et quis poterit stare .vii.

Post hec vidi quatuor angelos stantes super quatuor
angulos terre tenentes quatuor ventos terre ne
flaret super terram neque super mare neque in ullam arborem
Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem
signum dei vivi et clamavit voce magna quatuor ange-
lis quibus datum est nocere terre et mari dicens Nolite
nocere terre et mari neque arboribus quoadusque signemus
servos dei nostri in frontibus eorum Et audivi numerum signatorum
centum xl quatuor milia signati Ex omni tribu filiorum
israel Ex tribu iuda xii milia signati Ex tribu ru-
ben xii milia signati Ex tribu gad xii milia
signati Ex tribu asser xii milia signati Ex tri-
bu neptalim xii milia signati Ex tribu manas-
se xii milia signati Ex tribu simeon xii milia
signati Ex tribu levi xii milia signati Ex tribu ysachar
xii milia signati Ex tribu zabulon xii milia signati

Ex tribu ioseph xii milia signati Ex tribu beniamin
xii milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam
nemo dinumerare poterat ex omnibus gentibus et tribubus et
populis et linguis stantes ante thronum in conspectu agni a-
micti stolis albis et palme in manibus eorum et clama-
bant voce magna dicentes Salus deo nostro qui sedet super
thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni
et seniorum et quatuor animalium et ceciderunt in conspectu throni in
facies suas et adoraverunt deum dicentes amen. Benedictio et
claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo
deo nostro in secula seculorum amen. Et respondit unus de senioribus
dicens michi hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et
unde venerunt. Et dixi illi domine mi tu nosti. Et dixit
michi hii sunt qui venerunt de tribulacione magna et
laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine
agni. Ideo sunt ante thronum dei et serviunt ei die ac

nocte in templo eius Et qui sedet in throno habitat
super illos Non esurient neque sitient amplius neque
cadet super illos sol neque ullus estus quoniam agnus qui
in medio throni est reget illos et deducet eos ad
vite fontes aquarum Et absterget deus omnem lacri
mam ab oculis eorum Et cum aperuisset sigillum septimum
factum est silentium in celo quasi media hora .viii.

Et vidi septem angelos stantes in conspectu
dei et date sunt illis septem tube Et alius
angelus venit et stetit ante altare habens thuribulum aureum
Et data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus sanctorum
omnium super altare aureum quod est ante thronum Et ascendit fumus
incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo Et
accepit angelus thuribulum et implevit illud de igne al
taris et misit in terram Et facta sunt tonitrua et voces et ful
gura et terre motus magnus Et septem angeli qui habebant

[illegible]

septem tubas paraverunt se ut tuba canerent. Et primus
angelus tuba cecinit et facta est grando et ignis mixta
in sanguine. Et missum est in terram et tertia pars terre combusta
est. Et tertia pars arborum combusta est et omne fenum viride
combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit et tamquam
mons magnus igne ardens missus est in mare et facta est
tertia pars maris sanguis et mortua est tertia pars creature
que habebant animas et tertia pars navium interiit. Et tertius
angelus tuba cecinit. Et cecidit de celo stella magna
ardens tamquam facula et cecidit in tertiam partem fluminum
et in fontes aquarum et nomen stelle dicitur absinthium. Et facta est
tertia pars aquarum in absinthium et multi hominum mortui
sunt de aquis quia amare facte sunt. Et quartus angelus
tuba cecinit et percussa est tertia pars solis et tertia lune
et tertia pars stellarum ita ut obscuraretur pars tertia eorum et
diei non luceret pars tertia et noctis similiter. Et vidi et audivi

voce unius aquile volantis per medium celi dicentis voce

magna Ve ve ve habitantibus in terra de ceteris vocibus

trium angelorum qui erant tuba canituri ·ix·

Et quintus angelus tuba cecinit Et vidi

stellam de celo cecidisse in terram / et data est illi

clavis putei abissi Et aperuit puteum abissi et as-

cendit fumus putei sicut fumus fornacis magne

Et obscuratus est sol et aer de fumo putei / et de fumo

putei exierunt locuste in terram Et data est illis potestas

sicut habent potestatem scorpiones terre Et preceptum est illis

ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem arbo-

rem nisi tantum homines qui non habent signum dei in fronti-

bus suis Et datum est illis ne occiderent eos sed ut cruciarent

mensibus quinque / et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum

percutit hominem Et in diebus illis querent homines mortem et non in-

venient eam et desiderabunt mori et fugiet mors ab eis Et

similitudines locustarum similes equis paratis ad prelium et
super capita earum tanquam corone similes auro et facies earum
sicut facies hominum et habebant capillos sicut capillos mu-
lierum Et dentes earum sicut leonum erant et habebant loricas sicut
loricas ferreas Et vox alarum earum sicut vox curruum equorum
multorum currentium in bellum Et habebant caudas similes scorpi-
onum et aculei erant in caudis earum potestas earum nocere
hominibus mensibus quinque Et habebant super se regem angelum
abyssi cui nomen hebraice abaddon grece autem appolion
Et latine habens nomen exterminans Ve unum abiit et ecce
veniunt adhuc duo ve post hec Et sextus angelus
tuba cecinit Et audivi vocem unam ex cornibus altaris
aurei quod est ante oculos dei dicentem angelo sexto qui
habebat tubam Solve quatuor angelos qui alligati sunt
in flumine magno eufrate Et soluti sunt quatuor angeli
qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent

tertiam partem hominum Et numerus equestris exercitus vicies

milies dena milia audivi numerum eorum Et ita vidi

equos in visione et qui sedebant super eos habebant

loricas igneas et iacinctinas et sulphureas Et capita

erant equorum tamquam capita leonum et de ore ipsorum

procedit ignis et fumus et sulphur Ab his tribus plagis

occisa est tertia pars hominum de igne et fumo et sulphure qui pro-

cedebat de ore ipsorum Potestas enim equorum in ore ipsorum est

et in caudis eorum Nam caude eorum similes serpentibus

habentibus capita et in his nocent Et ceteri homines qui non

sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de

operibus manuum suarum ut non adorarent demonia et

simulachra aurea et argentea et erea et lapidea

et lignea que neque possunt videre audire neque ambulare

Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a vene-

ficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis ·X·

Et vidi alium angelum descendentem fortem de ce-
lo amictum nube et iris in capite eius et
facies eius erat ut sol et pedes eius tamquam columpna
ignis. Et habebat in manu sua libellum apertum et posuit
pedem suum dextrum super mare sinistrum autem super terram et
clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Et
cum clamasset locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et
cum locuta fuissent vii tonitrua voces suas scripturus
eram. Et audivi vocem de celo dicentem: Signa que locuta
sunt vii tonitrua et noli ea scribere. Et angelus quem vidi
stantem super mare et super terram levavit manum suam ad
celum et iuravit per viventem in secula seculorum qui creavit
celum et ea que in eo sunt et terram et ea que in ea sunt et mare
et ea que in eo sunt quia tempus amplius non erit sed in diebus
vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere consummabitur
misterium dei sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et

Vox quam audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem
Vade accipe librum apertum de manu angeli stantis supra
mare et super terram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret
mihi librum. Et dixit mihi accipe et devora illud et faciet
amaricari ventrem tuum sed in ore tuo erit dulce tamquam
mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum.
Et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devorassem
eum amaricatus est venter meus. Et dixit mihi oportet te iterum
prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis. .xi.

Et datus est mihi calamus similis virge dicens surge
et metire templum dei et altare et adorantes in eo.
Atrium autem quod est foris templum eice foras et ne meti-
aris eum quoniam datum est gentibus et civitatem sanctam calcabunt
mensibus xl. duobus. Et dabo duobus testibus meis et
prophetabunt diebus mille ducentis lx. amicti saccis. Hii
sunt due olive et duo candelabra in conspectu domini terre stantes

Et si quis eos voluerit nocere / ignis exiet de ore eorum
et devorabit inimicos eorum / Et si quis voluerit eos ledere
sic oportet eum occidi. Hii habent potestatem claudendi celum ne
pluat diebus prophetie ipsorum / et potestatem habent super aquas
convertendi eas in sanguinem et percutere terram omni plaga
quotienscumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum bes-
tia que ascendit de abysso faciet adversus illos bellum et
vincet illos et occidet illos et corpora eorum iacebunt in
plateis civitatis magne que vocatur spiritualiter Sodoma et
Egiptus ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de po-
pulis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum per tres
dies et dimidium et corpora eorum non sinunt poni in
monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos
et iocundabuntur et munera mittent invicem quoniam hii duo
prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram. Et post dies
tres et dimidium spiritus vite a deo intravit in eos et steterunt

i. dimissos et pacifice erunt

super pedes suos et timor magnus cecidit super illos
qui viderunt eos Et audierunt vocem de celo magnam
dicentem illis Ascendite huc et ascenderunt in celum in
nube Et viderunt illos inimici eorum Et in illa hora
factus est terremotus magnus et decima pars civitatisceci-
dit et occisi sunt in terremotu nomina hominum septem mi-
lia et reliqui in timorem sunt missi Et dederunt gloriam
deo celi Ve secundum abiit et ecce ve tercium veniet cito Et
septimus angelus tuba cecinit et facte sunt voces mag-
ne in celo dicentes factum est regnum huius mundi domini nostri
et christi eius et regnabit in secula seculorum Et xxiiii
seniores qui in conspectu dei sunt in sedibus suis ceci-
derunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes Gratias
agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras qui
accepisti virtutem tuam magnam et regnasti et irate sunt
gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari

et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus
nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui
Et apertum est templum xii corruperunt terram
dei in celo. Et visa est archa testamenti eius
in templo eius. Et facta sunt fulgura et voces et terre
motus et grando magna. Et signum magnum apparuit
in celo mulier amicta sole. Et luna sub pedibus eius et in
capite eius corona stellarum duodecim. Et in utero habens
clamabat parturiens et cruciatur ut pariat. Et visum est aliud
signum in celo. Et ecce draco magnus rufus habens capi-
ta septem et cornua decem et in capitibus suis septem di-
ademata. Et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi
et misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que
erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit
filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga fer-
rea. Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius.

Et mulier fugit in solitudinem ubi habet paratum locum a deo

ut ibi pascat illam diebus mille ducentis sexaginta

Et factum est prelium magnum in celo michael et angeli

eius preliabantur cum dracone / Et draco pugnabat

et angeli eius et non valuerunt neque locus inventus est

eorum amplius in celo Et proiectus est ille draco

magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et sathanas

qui seducit universum orbem proiectus est in terram et an

geli eius cum illo missi sunt Et audivi vocem mag

nam in celo dicentem nunc facta est salus et virtus et regnum

dei nostri et potestas christi eius quia proiectus est accusator

fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri

die ac nocte Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem

agni Et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt

animas suas usque ad mortem propterea letamini celi et qui

habitatis in eis Ve terre et mari quia descendit diabolus ad vos

habens iram magnam sciens quia modicum tempus habet. Et postquam
vidit draco quod proiectus est in terram persecutus est mulierem
que peperit masculum. Et date sunt mulieri due ale mag-
ne aquile ut volaret in desertum in locum suum ubi alitur per tempus
et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens
ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen ut eam fa-
ceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem et aperuit
terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de
ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere
prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt
mandata dei et habent testimonium ihesu et stetit super arenam maris.

xiij

Et vidi de mari bestiam ascen-
dentem habentem capita septem et cornua
decem. Et super cornua eius decem diademata. Et super
capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam vi-
di similis erat pardo et pedes eius sicut ursi et os eius

sic os leonis / et dedit illi draco virtutem suam et potestatem
magnam Et vidi unum de capitibus eius quasi occisum
in mortem / et plaga eius mortis curata est / Et admi-
rata est universa terra post bestiam et adoraverunt draco-
nem qui dedit potestatem bestie Et adoraverunt bestiam di-
centes quis similis bestie et quis poterit pugnare cum
ea Et datum est ei os loquens magna et blasphemi-
as Et data est illi potestas facere menses. xl. duos Et aperuit
os suum in blasphemias ad deum / blasphemare nomen eius
et tabernaculum eius et eos qui in celo habitant Et da-
tum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos Et data
est illi potestas in omnem tribum / et populum / et linguam / et gentem
et adoraverunt eum omnes qui habitant terram quorum non sunt scripta
nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine
mundi Si quis habet aures audiat Qui in captivitatem
duxerit in captivitatem vadet Qui in gladio occiderit oportet

eum in gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum. Et vidi
aliam bestiam ascendentem de terra et habebat cornua duo
similia agni et loquebatur sicut draco et potestatem prioris
bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram
et habitantes in ea adorare bestiam primam cuius curata
plaga mortis et fecit signa magna ut etiam ignem faceret
de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seduxit
habitantes terram propter signa que data sunt illi facere in conspectu
bestie dicens habitantibus in terra ut faciant ymaginem
bestie que habet plagam gladii et vixit. Et datum est illi
ut daret spiritum ymagini bestie ut et loquatur ymago
bestie et faciat ut quicumque non adoraverint ymaginem
bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos
et divites et pauperes et liberos et servos habere carac-
terem in dextera manu aut in frontibus suis. Et ne quis
possit emere aut vendere nisi qui habet caracterem nominis bestie

aut numerum nominis eius. Hic est sapientia qui habet intellectum
computet numerum bestie. Numerus enim hominis est et numerus eius
Et vidi et ecce sexcenti sexaginta sex XIIII
agnus stabat supra montem syon et cum illo
centum xl iiii milia habentes nomen eius et nomen
patris eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem
de celo tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem toni-
trui magni. Et vocem quam audivi sicut cytharedo-
rum cytharizancium in cytharis suis. Et cantabant quasi
canticum novum ante sedem et ante quattuor animalia et seniores
Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadra-
ginta quattuor milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum
mulieribus non sunt coinquinati virgines enim sunt. Hii sequuntur
agnum quocumque ierit. Hii empti sunt ex hominibus primicie
deo et agno. Et in ore ipsorum non est inventum mendacium sine
macula sunt ante thronum dei. Et vidi alium angelum vo-

lante per medium celi habentem evangelium eternum ut evange-
lizaret sedentibus super terram Et super omnem gentem et tribum
et linguam et populum dicens voce magna Timete dominum et
date illi honorem quia venit hora iudicii eius Et adorate
eum qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt et fon-
tes aquarum Et angelus alius secutus est dicens Cecidit
cecidit babilon illa magna que a vino ire fornicatio-
nis sue potavit omnes gentes Et angelus tertius secutus est
illos dicens voce magna Si quis adoraverit bestiam et
ymaginem eius et acceperit caracterem in fronte sua vel in ma-
nu sua Et hic bibet de vino ire dei qui mixtum est
mero in calice ire ipsius Et cruciabitur igne et sulphure
in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni Et fumus
tormentorum eorum in secula seculorum ascendet nec habent requiem
die ac nocte qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius
Et si quis acceperit caracterem nominis eius Hic patientia sanctorum est

qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vo-
cem de celo dicentem michi scribe. Beati mortui qui in domino mori-
untur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus
suis. Opera enim illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nu-
bem candidam. Et super nubem sedentem similem filio hominis
habentem in capite suo coronam auream et in manu sua fal-
cem acutam. Et alius angelus exivit de templo clamans voce
magna ad sedentem super nubem mitte falcem tuam et mete
quia venit hora ut metatur quia aruit messis terre. Et misit
qui sedebat super nubem falcem suam in terram et messuit terram.
Et alius angelus exivit de templo quod est in celo habens et ipse
falcem acutam. Et alius angelus exivit de altari qui habet potestatem
supra ignem et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem
acutam dicens mitte falcem tuam acutam et vindemia botros
vinee terre quoniam mature sunt uve eius. Et misit angelus
falcem suam in terram et vindemiavit vineam terre et misit in lacum ire

Dei magni. Et calcatus est lacus extra civitatem et exivit
sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille
sexcenta. Et vidi aliud signum in celo. XV
magnum et mirabile angelos septem habentes septem
plagas novissimas quoniam in illis consummata est ira dei. Et
vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos qui vicerunt
bestiam et ymaginem eius et numerum nominis eius stantes super
mare vitreum habentes citharas dei et cantantes canticum mo-
ysi servi dei et canticum agni dicentes magna et mirabilia
opera tua domine deus omnipotens iuste et vere vie tue rex seculorum.
Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum quia
solus pius es quoniam omnes gentes venient et adorabunt in con-
spectu tuo quia iudicia tua manifesta sunt. Et post hec vidi et ecce
apertum est templum tabernaculi testimonii in celo et exierunt
septem angeli habentes septem plagas de templo vestiti lapide
mundo candido et precincti circa pectora zonis aureis. Et unus ex

quatuor animalibus dedit septem fialas aureas plenas ira
cundie dei viventis in secula seculorum Et impletum est templum fumo
a maiestate dei et de virtute eius et nemo poterat introire in
templum donec consummarentur septem plage septem angelorum
Et audivi vocem magnam de templo dicentem septem
angelis Ite et effundite septem fialas ire dei in
terram Et abiit primus et effudit fialam suam in terram Et factum
est vulnus sevum ac pessimum in homines qui habebant caracterem
bestie Et in eos qui adoraverunt ymaginem eius Et secundus effu
dit fialam suam in mare et factus est sanguis tanquam mortui
et omnis anima vivens mortua est in mari Et tertius effudit
fialam suam super flumina et super fontes aquarum et factus est san
guis Et audivi angelum aquarum dicentem Iustus es domine
qui es et qui eras sanctus qui hec iudicasti quia sanguinem sanc
torum et prophetarum effuderunt sanguinem eis dedisti bibe
re digni enim sunt Et audivi [illegible] dicentem Etiam domine
deus omnipotens vera et iusta iudicia tua Et quartus effudit

phialam suam in solem / et datum est illi estu affligere homines et
igne. Et estuaverunt homines estu magno et blasphema
verunt nomen dei habentis potestatem super has plagas / neque quintus angelus effudit phialam
egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et commanducaverunt suam super sedem bestie et factum
linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum celi pre doloribus est regnum eius tenebrosum
et vulneribus suis et non egerunt penitentiam ex operibus suis. et commanducaverunt
Et sextus effudit phialam suam in flumen illud magnum eufra
ten et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab or
tu solis. Et vidi de ore draconis et de ore bestie et de
ore pseudoprophete tres spiritus immundos in modum
ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa et procedunt
ad reges totius terre congregare illos in prelium ad diem magnum
dei omnipotentis. Ecce venio sicut fur. Beatus qui custodit
vestimenta sua ne nudus ambulet et videat turpitudinem
eius. Et congregabit illos in locum qui vocatur ebraice armage
don. Et septimus effudit phialam suam in aerem / et exivit
vox magna de templo a throno dicens factum est. Et facta

fulgura et voces et tonitrua et terre motus factus est magnus
qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt super terram
talis terre motus sic magnus. Et facta est civitas magna
in tres partes et civitates gentium ceciderunt et Babilon magna
venit in memoriam ante deum dare ei calicem vini indig-
nationis ire eius. Et omnis insula fugit et montes non
sunt inventi. Et grando magna sicut talentum descendit
de celo in homines et blasphemaverunt homines deum propter pla-
gam grandinis quoniam magna facta est vehementer. XVII.

Et venit unus de septem angelis qui habebant septem
phialas et locutus est mecum dicens veni ostendam
tibi dampnationem meretricis magne que sedet super aquas
multas cum qua fornicati sunt reges terre et inebriati sunt qui
inhabitant terram de vino prostitutionis eius. Et abstulit
me in desertum in spiritu. Et vidi mulierem super bestiam sedentem
coccineam plenam nominibus blasphemie habentem capita
septem et cornua decem. Et mulier erat circumdata purpura et

coccino et inaurata auro et lapide pretioso et margaritis habens
poculum aureum in manu sua plenum abominatione et im-
munditia fornicationis eius. Et in fronte eius nomen scriptum
misterium Babilon magna mater fornicationum et abominationum
omnis terre. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum
et de sanguine martyrum Ihesu. Et miratus sum cum vidissem illam
admiratione magna. Et dixit mihi angelus: Quare miraris? Ego
dicam tibi sacramentum mulieris et bestie que portat eam que habet
capita vii. et cornua decem. Bestia quam vidisti fuit
et non est et ascensura est de abysso et in interitum ibit. Et
mirabuntur inhabitantes terram quorum non sunt nomina scripta in libro
vite a constitutione mundi videntes bestiam que erat et non est.
Et hic est sensus qui habet sapientiam. vii. capita vii sunt montes
super quos sedet mulier et reges vii sunt. Quinque ceciderunt unus
est et alius nondum venit. Et cum venerit oportet eum breve tempus
manere. Et bestia que erat et non est et ipsa octava est
et de septem est et in interitum vadit. Et decem cornua que vidisti

Decem reges sunt qui regnat et regnum nondum acceperunt

Sed potestatem tamquam reges una hora accipient post bestiam

Hi unum consilium habent et virtutem et potestatem suam bestie tra-

dunt. Hi cum agno pugnabunt et agnus vincet illos

quoniam dominus dominorum est et rex regum et qui cum illo vocati

sunt electi et fideles. Et dixit mihi aquas quas vidisti

ubi meretrix sedebat populi sunt et gentes et lingue. Et

decem cornua que vidisti in bestia hi odient fornicariam

et desolatam facient illam et nudam et carnes eius mandu-

cabunt et ipsam igne concremabunt. Deus enim dedit in corda

eorum ut hi faciant quod placitum est deo illi ut dent reg-

num suum bestie donec consummentur verba dei. Et mulier quam

vidisti est civitas magna que habet regnum super reges

Et post hec vidi angelum alium xviii terre

descendentem de celo habentem potestatem magnam

et terra illuminata est a gloria eius. Et exclamavit in

fortitudine dicens. Cecidit cecidit Babilon civitas

illa magna et facta est habitatio demoniorum et custodia omnis
spiritus immundi et volucris immundi Et custodia omnis volu-
cris immunde et odibilis quia de vino fornicationis eius bi-
berunt omnes gentes Et reges terre cum illa fornicati
sunt Et mercatores terre de virtute deliciarum suarum divi-
tes facti sunt Et audivi aliam vocem de celo dicentem
Exite de illa populus meus ut ne participes sitis delictorum
eius et de plagis eius non accipiatis quoniam pervenerunt
peccata eius usque ad celum et recordatus est dominus iniquitatum
eius Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis et dup-
licate duplicia secundum opera eius in poculo quo miscuit
vobis miscete illi duplum Quantum glorificavit se et in deliciis
fuit tantum date illi tormentum et luctum quia in corde suo
dicit Sedeo regina et vidua non sum et luctum non vide-
bo Ideo in una die venient plage eius mors et luctus
et fames et igni comburetur quia fortis est deus qui iudicabit

illa. Et flebunt et plangent se super illam reges terre qui
cum illa fornicati sunt et in deliciis suis vixerunt cum vi-
derint fumum incendii eius longe stantes propter timorem
tormentorum eius dicentes Ve ve civitas illa magna
Babilon civitas illa fortis quoniam una hora venit
iudicium tuum. Et negociatores terre flebunt et luge-
bunt super illam quoniam merces eorum nemo emet amplius
merces auri et argenti et lapidis preciosi et margarite
et byssi et purpure et serici et cocci et omne lignum thiinum et omnia
vasa eboris. Et omnia vasa de lapide precioso et era-
mento et ferro et marmore et cinnamomum et amomum
et odoramentorum et unguentorum et thuris et vini et olei et
simile et tritici et iumentorum et ovium et equorum et redarum et manci-
piorum et animarum hominum. Et poma desiderii anime tue discesse-
runt a te et omnia pinguia et preclara perierunt a te et amplius
illa non invenient. Mercatores horum qui divites

flentes et lugentes et dicentes

sunt ab ea longe stabunt ... Ve ve ciuitas illa mag-
na que amicta erat bysso et purpura et cocco et deaurata
erat auro et lapide precioso et margaritis quoniam vna hora
destitute sunt tante diuicie et omnis gubernator et omnis qui
in locum nauigat et naute qui in mari operantur longe ste-
terunt et clamauerunt videntes locum incendii
eius dicentes que similis ciuitati magne Et miserunt pul-
uerem super capita sua et clamauerunt flentes et lugentes
et dicentes Ve ve ciuitas illa magna in qua diuites facti
sunt omnes qui habent naues in mari de preciis eius quoniam vna
hora desolata est Exultate super eam celi et sancti apostoli et
prophete quoniam iudicauit deus iudicium vestrum de illa Et sus-
tulit angelus vnus fortis lapidem quasi molarem mag-
num et misit in mare dicens hoc impetu mittetur Babylon
ciuitas illa magna et vltra iam non inuenietur et vox ci-
tharedorum et musicorum et tybia canentium et tuba non audietur

in ea amplius Et omnis artifex et omnis ars non invenietur

in ea amplius et vox mole non audietur in ea amplius et

lux lucerne non lucebit in ea amplius Et vox sponsi et sponse

non audietur adhuc in te amplius quia mercatores tui erant

principes terre Quia in veneficiis tuis erraverunt omnes

gentes et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium

Post hec audivi XIX qui essent in terra illa

quasi vocem magnam tubarum multarum in celo dicen-

tium alta laus gloria et virtus deo nostro est quia vera et

iusta sunt iudicia dei qui iudicavit de meretrice magna

que corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit san-

guinem servorum suorum de manibus eius Et iterum dixerunt

alta et fumus eius ascendit in secula seculorum Et ceciderunt

xxiiii seniores et iiii animalia et adoraverunt deum

sedentem super thronum dicentes amen alta Et vox de exivit

throno dicens laudem dicite deo nostro omnes servi eius et qui

timete deum pusilli et magni Et audivi vocem quasi tube
magne et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruorum
magnorum dicencium alleluia quoniam regnavit dominus deus omnipotens gau
deamus et exultemus et demus gloriam deo quia venerunt nupcie
agni et uxor eius preparavit se Et datum est illi ut cooperiat
se byssino splendenti et candido Byssinum enim iustificaciones
sanctorum sunt Et dixit michi scribe Beati qui ad cenam nupciarum agni
vocati sunt Et dixit verba dei vera sunt et cecidi ante pedes
eius ut adorarem eum Et dixit michi vide ne feceris conservus
tuus sum et fratrum tuorum habencium testimonium ihesu deum adora
Testimonium ihesu est spiritus prophetie Et vidi celum apertum et ecce equus
albus et qui sedebat super eum vocatur fidelis et verax et
cum iusticia iudicat et pugnat Oculi autem eius sicut flamma ig
nis et in capite eius dyademata multa habens nomen
nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse Et vestitus
erat veste aspersa sanguine Et vocatur nomen eius
verbum dei Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis

[illegible interlinear glosses]

albis vestiti bysso albo et mundo Et de ore eius procede

[illegible interlinear glosses]

bat gladius acutus ex utraque parte ut in ipso percuciat gen

tes et ipse reget eos in virga ferrea et ipse calcabit

torcular vini furoris ire dei omnipotentis Et habet in ves

timento et in femore suo rex regum et dominus dominancium

Et vidi unum angelum in sole et clamavit voce magna

dicens omnibus avibus que volabant per medium celi Venite

congregamini ad cenam magnam dei ut manducetis carnes regum et

carnes tribunorum et carnes fortium et equorum et sede

ncium in ipsis et carnes liberorum omnium ac servorum pusillorum

ac magnorum Et vidi bestiam et reges terre et exercitus

eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in

equo et cum exercitu eius Et apprehensa est bestia et cum

illa pseudo propheta qui fecit signa coram ipsa quibus seduxit

eos qui acceperunt caracterem bestie et qui adoraverunt

ymaginem eius Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis

ardentis sulphure et ceteri occisi sunt in gladio sedentis

super equum qui procedit de ore ipsius et omnes aves satu-

Et vidi angelum / XX / rate sunt carnibus eorum

descendentem de celo habentem clavem abyssi et

cathenam magnam in manu sua Et apprehendit draco-

nem serpentem antiquum qui est dyabolus et sathanas / et ligavit

eum per annos mille Et misit eum in abyssum et clausit — quid per mille annos designetur augustinus declarat de civitate dei li. xx c. vij

Et signavit super illum ut non seducat amplius gentes

donec consummentur mille anni Et post hec oportet eum solvi mo-

dico tempore / Et vidi sedes et sederunt super eas et iudicium

datum est illis et animas decollatorum propter testimonium ihesu et propter

verbum dei Et qui non adoraverunt bestiam neque ymaginem eius

neque acceperunt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis

Et vixerunt et regnaverunt cum christo mille annis ceteri

mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni Hec est re-

surrectio prima // Et in hiis secunda mors non habet potestatem sed erunt — // beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima

sacerdotes dei et christi et regnabunt cum illo mille annis Et cum consummati

sunt mille anni solvetur sathanas de carcere suo et exibit
et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre gog
et magog et congregabit eos ad prelium quorum numerus est
sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem
terre et circuierunt castra sanctorum et civitatem dilectam et descen-
dit ignis a deo de celo et devoravit eos. Et diabolus
qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris
ubi et bestia et pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte
in secula seculorum. Et vidi thronum candidum magnum et sedentem
super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non
est inventus ab eis. Et vidi mortuos magnos et
pusillos stantes in conspectu throni. Et libri aperti sunt et
alius liber apertus apertus est qui est vite. Et iudicati sunt
mortui ex hiis que scripta erant in libris secundum opera ipsorum.
Et dedit mare mortuos qui in eo erant et mors et infernus
dederunt mortuos qui in ipsis erant et iudicatum est de singulis

846

409

secundum opera ipsorum Et infernus et mors missi sunt in stagnum
ignis Hec est mors secunda / et qui non est inventus in libro
vite scriptus / missus est in stagnum ignis. XXI.
Et vidi celum novum et terram novam Primum
enim celum et prima terra abiit et mare iam non est
Et ego Iohannes vidi civitatem sanctam novam Ierusalem
descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam
viro suo Et audivi vocem magnam de throno dicentem
Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis
et ipsi populus eius erunt / et ipse deus cum eis erit eorum
deus Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum et
mors non erit ultra neque clamor neque luctus neque
dolor erit ultra quia prima abierunt Et dixit qui sede-
bat in throno Ecce nova facio omnia Et dixit michi Scribe
quia hec verba sunt fidelissima et vera Et dixit michi Factum est Ego
sum alpha et o initium et finis Ego sitienti dabo de fonte

aque vive gratis. Qui vicerit possidebit hec et ero
illorum deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem et incredu-
lis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis
et ydolatris et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ar-
denti igne et sulphure quod est mors secunda. Et venit unus
de vii angelis habentibus fialas plenas vii plagis
novissimis et locutus est mecum dicens Veni ostendam tibi spon-
sam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et
altum et ostendit mihi civitatem magnam Jerusalem descenden-
tem de celo habentem claritatem dei et lumen eius simile la-
pidi precioso tamquam lapidi iaspidis sicut cristallum. Et
habebat murum magnum et altum habentem portas xii. Et
in portis angelos xii et nomina scripta que sunt nomina xii tri-
buum filiorum Israel. Ab oriente porte tres et ab aquilone
porte tres et ab austro porte tres et ab occasu porte
tres. Et murus civitatis habens fundamenta xii et in ipsis nomina

xii apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum habebat men-
suram arundinem auream ut metiretur civitatem et portas
eius et murum. Et civitas in quadro posita est et longi-
tudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensus est civitatem de arun-
dine aurea per stadia xii milia. longitudo et latitudo
et altitudo eius equalia sunt. Et mensus est murum eius centum
et xliiii cubitorum mensura hominis que est angeli. Et
erat structura muri eius ex lapide iaspide. ipsa vero civitas
aurum mundum simile vitro mundo. Fundamenta muri civitatis
omni lapide precioso ornata. Fundamentum primum iaspis. secundum
saphirus. tertium calcedonius. quartum smaragdus. quintum sar-
donix. sextum sardius. septimum crisolitus. octavum berillus. nonum
topazius. decimum crisopassus. undecimum iacinctus. xii-
us ametistus. Et xii porte xii margarite sunt per singulas
Et singule porte erant ex singulis margaritis. Et platea ci-
vitatis aurum mundum tamquam vitrum pellucidum. Et templum non vidi

i ea. Nam dns deus oips templu illi e et agnus. Et ciuitas
no eget sole neqz luna ut luceat i ea. Nam clari
tas dei illuminabit eam, z lucerna e agnus. Et ambula
bunt gentes i lumine eius z reges terre afferent gloriam
sua z honorem i illa. Et porte eius no claudentur p die.
Nox enim no erit illic. Et afferent gloriam z honorem gen
tium i illa. No intrabit i ea aliquid coinquinatu. Et fa
ciens abhominacoem z mendaciu nisi qui scripti sunt i libro

Et ostendit m fluuium XXII vite z agni
aque vive splendidu tamqz
cristallu procedente de sede dei z agni i medio pla
tee eius. Ex utraqz pte fluuis lignu vite afferens fructus
xij p menses singulos reddens fructum suum. Et folia
ligni ad sanitate gentium. Et omne maledictu no erit
amplius; sz sedes dei z agni i illa erunt. Et servi eius
servient illi. Et videbunt faciem eius z nomen eius erit in

frontibus eorum Et nox ultra non erit et non egebunt
lucerne neque lucem solis quia deus illuminat illos et regnabunt in
secula seculorum Et dixit mihi hec verba fidelissima et vera
sunt Et deus deus spirituum prophetarum misit angelum suum
ostendere servis suis que oportet fieri cito Ecce venio velo-
citer Beatus qui custodit verba prophetie libri huius Ego
Iohannes qui audivi hec et vidi Et postquam audissem et vidissem
cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui mihi hec
ostendebat Et dixit mihi vide ne feceris conservus tuus
sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant verba prophetie
libri huius Deum adora Et dixit mihi ne signaveris verba
prophetie libri huius Tempus enim prope est Qui nocet noceat
adhuc Et qui in sordibus est sordescat adhuc Et qui
est iustus iustificetur adhuc Et sanctus sanctificetur adhuc
Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere uni-
cuique secundum opera sua Ego sum alpha et omega primus et
novissimus principium et finis Beati qui lavant stolas suas

ut sit potestas eorum in ligno vite et per portas intrent

in civitatem. Foris canes et venefici et impudici et

homicide et ydolis servientes et omnis qui amat et fa-

cit mendacium. Ego Ihesus misi angelum meum testifi-

cari vobis hec in ecclesiis. Ego sum genus et radix David

stella splendida et matutina. Et sponsus et sponsa di-

cunt veni. Et qui audit dicat veni. Et qui sitit veniat

Et qui vult accipiat aquam vite gratis. Contestor enim omni

audienti verba prophetie libri huius. Si quis apposuerit

ad hec apponet deus super illum plagas scriptas in libro

isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetie

huius auferat deus partem eius de ligno vite et de civi-

tate sancta et de hiis que scripta sunt in libro isto. Dicit

qui testimonium perhibet istorum. Etiam venio cito amen

Veni domine Ihesu. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus nobis amen

Explicit liber Apokalipsis

~~Explicit corpus~~ Explanare ~~...~~ glossulary

De actibus apostolorum viii c. legitur Philippus qui baptizabat aqua [illegible]
non est [illegible] monumenta que possunt [illegible] [illegible]
[illegible] agite et baptizetur in nomine [illegible] Christi in remissionem
[illegible] Aurum et argentum non est [illegible] quod autem habeo hoc tibi do [illegible] / hic est lapis qui
a vobis est reprobatus et factus est in caput anguli / iiii ibidem credentium autem erat cor unum et anima una ibidem
nec quisquam qui possidebat aliquid suum dicebat / in c. v° [illegible] de Anania et Saphira uxore sua quod
[illegible] de precio ex agro acquisito [illegible] fuere apostolis et cadentes ante pedes eorum
expiraverunt / ibidem oportet obedire magis deo quam hominibus 821

Augustinus tractans super psalmo cxxi° ~~tractans~~ tractans de illud cuius participatio eius in idipsum / dicit
quid est idipsum nisi quod semper eodem modo est / quod non modo aliud et modo aliud est / quid est ergo idipsum
nisi quod est / quid est / quod est nisi quod eternum est / hic est ille qui cum mittebat Moysen ad Pharaonem
dixit ego sum qui sum, i. qui non mutor / hec ille / etc.

Abraham sedebat [illegible]
remissionem [illegible]
[illegible] benedicentur in te
omnes gentes [illegible]
[illegible] faciam te in gentem
magnam et benedicam
[illegible] benedicam [illegible]
tibi etc.

412

Ad Hebreos vii [illegible] filio dei et [illegible] ibidem [illegible] et [illegible] eius
ibidem [illegible] qui [illegible] est [illegible] est [illegible] est
melchisedech Melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obviavit Abrahe regresso a cede
regum et benedixit ei cui et decimas divisit Abraham / qui interpretatur rex iustitie deinde
est et rex salem quod est rex pacis / ad Hebreos viii ibidem / [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] fiat / ibidem dicit [illegible] dominus [illegible] quia ipsi non permanserunt in testamento
meo et ego neglexi eos dicit dominus / ibidem / dabo leges meas in mentibus eorum et in corde eorum superscribam
eas et ero eis in deum et ipsi erunt mihi in populum / quia propitius ero iniquitatibus eorum [illegible]
testamentum enim in morte confirmatum est [illegible] / ibidem [illegible] quod sanguis vitulorum et hircorum cum aqua
[illegible] non est in remissionem peccatorum / et [illegible] / iustus ex fide vivit [illegible]
de fide [illegible] / fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo increparis
[illegible] / nec [illegible] hospitalitatem [illegible]

אחר כבשה שבעים ש
שניהם מלאים ס
למנחה׃ כף אחת ע
קטרת׃ פר אחר בן ב
כבש אחד בן שנת
עזים אחד לחטאת
השלמים בקר ש
עתדים חמשה כ
חמשה זה קרבן
שדי׃ ביום
לבני גד אליסף בן ד
קערת כסף אחת ש
משקלה מזרק א
שקל בשקל הקד
סלת בלולה בשמן
עשרה זהב מלאה ק
בן בקר איל אחד כ
שנתו לעלה׃ שעי
לחטאת׃ ולזבח הש
אילם חמשה עתדים
בני שנה חמשה זה ק
דעואל׃ ביום ה
לבני אפרים אלישמע
קרבנו קערת כסף א
ומאה משקלה מזר
שבעים שקל בשק
מלאים סלת בלולה
כף אחת עשרה זה
פר אחד בן בקר א

et sicut adam omnes moriuntur ita et in xpo omnes vivificabuntur | cor. xv

corrumpunt mores bonos colloquia mala | cor. xv

levate puras manus | ad timo. ii

Hebrei sunt [illegible]

De statu [illegible] de conf. et fina
de creatione
de celo
[illegible] de [illegible]

[illegible]

ער ביום השלישי
בולן אליאב בן חילן ק
כסה אחת שלשים
לה מזרק אחד כסף
ל נשקל הקדש שניהם
ה בלולה בשמן למנחה
שרה זהב מלאה קטרת
ר איל אחד כבש אחד
ה שעיר עזים אחד
ח השלמים בקר שנ
חמשה עתרים חמשה
שנה חמשה זה קרבן
לן ביום הרביעי
אובן אליצור בן שד
בנו קערת כסה אחת
ה משקלה מזרק
עים שקל בשקל
כמלאים סלת בלולה
נה אחת עשרה
טרת פר אחד בן בקר
ש אחד בן שנתו לעל
אחד לחטאת ולזבח
שנים אילם חמשה
שה כבשים בני שנה
בן אליצור בן שדי
ביום החמישי נש
שמעון שלמיאל בן
רבנו קערה כסה אחת
אה משקלה מזרק

Nunquam has fortes duxi suavem ... dilige[illegible]

[illegible]

Hominibus dicit Christus

[illegible]

Corrumpunt mores colloquia mala / coll' [illegible]

[illegible]

Levate vos ... [illegible]

Bonum est magis in[illegible]

[illegible] quid evaniret / coll' [illegible]

[illegible] ad colossenses iij

[illegible] ad tessalonicenses

[illegible] ad galathas

[illegible] ad thimo[theum] iij

[illegible]

De statu ... de conte ... et tia

De gratia

De cela

[illegible] de ... mota

Zakładki znalezione w **305 III** (SRP)

mniejsza przed stroną 77

większa przed stroną 238